

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ι΄
Πρακτικά Συνεδριάσεων
Φάκελοι 29-31

ΜΕΛΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Γεώργιος Μυλωνάκης,
Γενικός Γραμματέας
της Βουλής των Ελλήνων, Πρόεδρος
2. Κώστας Αθανασίου,
πρώην Γενικός Γραμματέας
της Βουλής των Ελλήνων
3. Νικόλαος Αναστασόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής Νεότερης
Ιστορίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
4. Παναγιώτης Ηλιόπουλος,
Αρχειονόμος
5. Παναγιώτης Ιωακείμιδης,
Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος
Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας
Διοίκησης του Εθνικού Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
6. Θεόδωρος Κουτσογιάννης,
υπάλληλος της Βουλής των Ελλήνων
7. Δημήτριος Μιχαλολιάκος,
Αντιπέραρχος Ιπτάμενος ε.α.
8. † Ηλίας Νικολακόπουλος,
Ομότιμος Καθηγητής του Εθνικού
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
9. Ευάνθης Χατζηβασιλείου,
Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
10. Γρηγόριος Ψαλλίδας,
Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας
του Ιόνιου Πανεπιστημίου

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Τασούλα Ιερωνυμίδου,
Γενική Διευθύντρια
της Βουλής των Αντιπροσώπων
2. Σουλβάνα Βανέζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
3. Μιχάλης Μιχαήλ,
Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας
του Τμήματος Τουρκικών
και Μεσανατολικών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Κύπρου
4. Ανδρέας Νεοφύτου,
Πρώτος Γραμματέας
Κοινοβουλευτικών Επιτροπών
της Βουλής των Αντιπροσώπων
5. Πέτρος Παπαπολυβίου,
Αναπληρωτής Καθηγητής Σύγχρονης
Ελληνικής Ιστορίας του Τμήματος
Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου
6. Δημήτρης Ταλιαδώρος,
Ιστορικός-ερευνητής
7. Φλώρα Φλουρέντζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
8. Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ι΄

Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:
19 έως 26 Νοεμβρίου 1986

Φάκελοι 29-31

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2023

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Θεοδώρα Πετρούλα,
Δ/ντρια του Γραφείου του Γενικού Γραμματέα
της Βουλής των Ελλήνων

Επιμέλεια: Αθηνά Μ. Συναρέλλη
Ελευθερία Κουκουτσάκη

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση -
Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζάς

© 2023 Βουλή των Ελλήνων
ISBN (set): 978-960-560-158-4
ISBN (τόμ. Ι'): 978-960-560-228-4

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Επιμέλεια: Συλβάνα Βανέζου,
Πρώτη Λειτουργός
Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παπαπολυβίου, Αναπληρωτής
Καθηγητής Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου

Υπεύθυνος Λειτουργός
για την ψηφιοποίηση του υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

© 2023 Βουλή των Αντιπροσώπων
ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. Ι'): 978-9963-39-117-2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Οι εξεταζόμενοι μάρτυρες	11
Συνεδρίαση 19ης Νοεμβρίου 1986	13
[Κατάθεση: Χ. Παλαΐνης (2η ημέρα, σσ. 29-158, 163-224), Μ. Πηλιχός, σσ. 160-162]	
Συνεδρίαση 20ής Νοεμβρίου 1986	225
[Κατάθεση: Χ. Παλαΐνης (3η ημέρα, σσ. 258-342), Γερ. Ματάσης, σσ. 372-375, Αθ. Περδίκης, σσ. 375-439]	
Συνεδρίαση 26ης Νοεμβρίου 1986	441
[Κατάθεση: Αθ. Περδίκης (2η ημέρα, σσ. 451-514), Η. Γλεντζές, σσ. 515-526, Μ. Πηλιχός (2η ημέρα, σσ. 526-577, 624-630), Δ. Παπαποστόλου, σσ. 631-633]	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Βουλή των Ελλήνων και η Βουλή των Αντιπροσώπων συνεχίζουν, με την παράδοση στον ελληνικό και κυπριακό λαό του παρόντος τόμου, την έκδοση του πολύτομου έργου «Φάκελος Κύπρου», που περιλαμβάνει το μαρτυρικό υλικό που συνέλεξε η Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε κατά τα έτη 1986-1988, με στόχο την έρευνα, συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων αναφορικά με το εγκληματικό πραξικόπημα στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή που ακολούθησε.

Όπως είναι γνωστό, στις 11 Ιουλίου 2017 η Βουλή των Ελλήνων ενέκρινε ομόφωνα την παράδοση του υλικού στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 14 Ιουλίου 2017 στη Λευκωσία.

Το ογκωδέστατο υλικό, αποτελούμενο από 139 φακέλους, περιέχει εμμέλητες καταθέσεις των πρωταγωνιστών, των υπευθύνων και όλων όσοι συμμετείχαν άμεσα ή ενεπλάκησαν έμμεσα στο χουντικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, καθώς και όλων όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Το εν λόγω υλικό δεν τέθηκε ποτέ στη βάση του θεσμικού και τελικού καταλογισμού ευθυνών, παραπέμπει ωστόσο, με όλες τις τυχόν αδυναμίες που μια προσωπική μαρτυρία ενδεχομένως περιέχει, ιδίως εκείνων που προφανώς φέρουν το στίγμα του εθνικού άγους του ολέθριου πραξικοπήματος και της συνεπεία αυτού τουρκικής εισβολής και στρατιωτικής, μέχρι σήμερα, κατοχής, στις βαρύτερες ιστορικές ευθύνες της επταετούς στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα σε βάρος της Κύπρου. Περαιτέρω, οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφονται στο πλαίσιο των μαρτυριών αυτών αποτελούν αυστηρά προσωπικές απόψεις του κάθε εξεταζόμενου από την Επιτροπή μάρτυρα, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που αυθαίρετα, λανθασμένα ή και κακόβουλα καταλογίζονται σε άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες ή, ακόμη, αποτελούν προσπάθεια απόσυρσης ασήκωτων ιστορικών ευθυνών.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από κοινού στην παρούσα έκδοση έχει ως στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσο και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και

άγνωστες πτυχές της κυπριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπαρτο σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μη, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης, έτσι ώστε να χυθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας.

Κωνσταντίνος Τασούλας
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Αννίτα Δημητρίου
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ*

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΑΛΑΪΝΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 13/11/86, 19/11/86 και 20/11/86

Γεννήθηκε το 1934 στον Αβαρικό Τριγωνίδος. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (04/08/1955), λοχαγός (25/10/1962). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διοικητής λόχου τυφεκιοφόρων στο 1ο Τάγμα στην ΕΛΔΥΚ (11/11/1963 - 17/06/1966). Αποστρατεύτηκε στις 30/03/1975 με τον βαθμό του ταγματάρχη.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΗΛΙΧΟΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 19/11/86, 26/11/86 και 27/11/86

Γεννήθηκε το 1927 στον Γαβαλά Ευβοίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (17/08/1950). Διετέλεσε: ΥΕΘΑ-στρατιωτικό γραφείο ΥΕΘΑ (06/01/1971 - 04/09/1971), 8ο ΛΥΒ-διοικητής (07/09/1972 - 07/09/1973), ΑΣ/Διεύθυνση Στρατιωτικής Αστυνομίας-υποδιευθυντής-διευθυντής (18/03/1974 - 06/10/1974). Αποστρατεύτηκε στις 30/03/1975 με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΤΑΤΣΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 20/11/86 και 27/11/86

Γεννήθηκε το 1933 στην Κεφαλονιά. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (31/07/1954), λοχαγός (23/10/1961). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διοικητής λόχου εθνοφρουράς του 251 Τάγματος Πεζικού (06/08/1964 - 22/08/1964), υποδιευθυντής και διευθυντής 2ου - 3ου Γραφείου 251 Τάγματος Πεζικού (23/08/1964 - 02/04/1965) και διοικητής λόχου τυφεκιοφόρων του 251 Τάγματος Πεζικού (03/04/1965 - 03/02/1966). Αποστρατεύτηκε στις 30/03/1975 με τον βαθμό του ταγματάρχη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΡΔΙΚΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 20/11/86, 26/11/86 και 07/04/87

Γεννήθηκε το 1932 στη Ζαχάρω Ολυμπίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (31/07/1954), υπολοχαγός (09/08/1957), λοχαγός (23/10/1961), ταγματάρχης (16/10/1968). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως αξιωματικός επιστρατεύσεως του 5ου Τακτικού Συγκροτήματος/ΓΕΕΦ (27/01/1966 - 30/08/1966). Αποβλήθηκε από το σώμα των αξιωματικών (18/06/1975) και μεταφέρθηκε στην τάξη του στραιώτη (237/18-06-75 ΦΕΚ <ΤΓ'>).

ΗΛΙΑΣ ΓΛΕΝΤΖΕΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 26/11/86

Γεννήθηκε το 1944 στο Έλος Λακωνίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (18/07/1967), υπολοχαγός (28/07/1970), λοχαγός (31/07/1974), υποστράτηγος (21/04/1997). Έλαβε τον βαθμό του αντιστράτηγου με την υπ' αριθ. 48/Σ. 17/2005 απόφαση του ΣΑΓΕ. Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διοικητής λόχου 31 Μ/Κ (15/08/1973 - 04/09/1974). Αποστρατεύτηκε στις 21/04/1997 με τον βαθμό του υποστράτηγου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ**Κατέθεσε στην Επιτροπή: 26/11/86 και 03/12/86**

Γεννήθηκε το 1926 στη Λαμία. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (28/03/1947), αντισυνταγματάρχης (29/03/1963). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως διευθυντής Διευθύνσεως Δυνάμεων Καταδρομών Κύπρου (03/03/1969 - 19/07/1970). Αποστρατεύτηκε στις 25/09/1971 με τον βαθμό του συνταγματάρχη.

* Τα βιογραφικά σημειώματα των ως άνω μαρτύρων αντλήθηκαν από τα αρχεία που τηρούνται στην Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων του ΓΕΣ και στο Τμήμα Αρχείων της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού του Πολεμικού Ναυτικού.

* * *

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφη τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών, αλλά και ανακρίβειών, όπως καταγράφηκαν από λάθος είτε του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Με την περάτωση της έκδοσης του συνόλου του μαρτυρικού υλικού θα περιληφθεί στον τελευταίο τόμο αυτής ευρετήριο ονομάτων και τοπωνυμίων, το οποίο θα περιέχει τους αντίστοιχους όρους στην καθιερωμένη τους εκδοχή.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

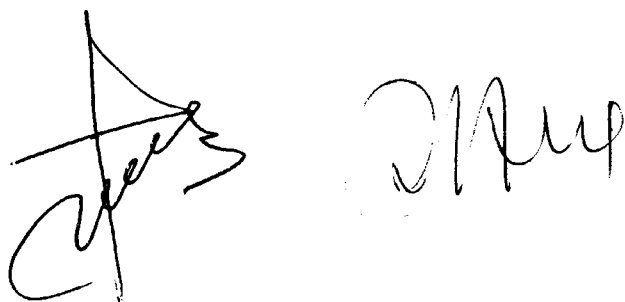
" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ "

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα, σήμερα 19 Νοεμβρίου 1986, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10.30' π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή " για το φάκελο της Κύπρου " , με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Χαρ. Παλαΐνη (2η μέρα) και Μ. Πηλιχού (1η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακολίκος, Ι. Κουτσογιάννης, Αλ. Λιαροκάκης, Αν. Ντεντιδάκης, Δ. Παγορόπουλος , Εμμ. Παπαστεφανάκης, Γ. Περάκης, Σπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βασιλειάδης , Α. Ζαΐμης, Κ. Λάσκαρης, Στ. Μπλέτσας, Αθ. Εαρχάς, Γ. Παναγιωτόπουλος, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος και Δ. Λιβανός .

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει :

1/BA X.M. 19.11.86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, αρχίζουμε τη συνεδρίαση.

Έχω να σας ανακοινώσω ότι ο κ. Λαγάκος μου απευθύνει την ακόλουθη επιστολή:

(Ο κ. Πρόεδρος αναγιγνώσκει τη σχετική επιστολή)

(ΒΑ) 1/1 Δ.Δ. (Α.Δ.) 19.11.86

3

Κατά τη γνώμη μου, το αίτημα πρέπει να γίνει δεκτό και να ορισθεί
μία άλλη ημερομηνία.

Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να με εξουσιοδοτήσουν
για να ορίσω την ημερομηνία.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Επίσης, πρέπει να σας ανακοινώσω
ότι έλαβα και μία επιστολή από κάποιο κ.Χρήστο Μαρκογιάννη, η
οποία έχει ως εξής:

(Ο κ. Πρόεδρος αναγινώσκει τη σχετική επιστολή).

2/1 Δ.Δ. (Α.Δ.) 19.11.86

4

Η επιστολή συνοδεύεται και από το φύλλο της εφημερίδος στο οποίο αναφέρεται.

Κύριοι συνάδελφοι, από τους μάρτυρες που έχουμε καλέσει, ο κ. Χανιώτης θα επιστρέψει μετά τις 30.11. Συνεπώς, η εξέτασή του πρέπει να καθορισθεί μέσα στο Δεκέμβριο. Το Δεκέμβριο τον έχουμε φορτωμένο με καταληκτικές ημερομηνίες την 10η και 11η, για τις οποίες έχουμε ορίσει την εξέταση του κ. Μπονάνου. Θα δούμε σε ποια ημερομηνία θα βάλουμε την εξέταση του κ. Χανιώτη.

Επίσης, ο κ. Σταύρου, που είχε αποφασίσει η επιτροπή να τον καλέσει, θέλει να κληθεί να καταθέσει τώρα, για διάφορους λόγους, τους οποίους προβάλλει. Θα δούμε, αν είναι δυνατόν να ορίσουμε κάποια ημερομηνία, θα δούμε μήπως λείπει ο κ. Λαγάκος.

Ελπίζω να μου δίνετε την εξουσιοδότηση να καθορίσω εγώ την ημερομηνία.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Απλώς, όταν γίνεται αλλαγή στις ημερομηνίες εξέτασεως των μαρτύρων, να μας ειδοποιεί η γραμματεία, για να είμαστε προετοιμασμένοι για το μάρτυρα που θα εξετασθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επίσης ο κ. Τριανταφύλλου, περιμένει και αυτός να τον ειδοποιήσουμε ποια μέρα θα έλθει να εξετασθεί.

3/1 μ Δ.Δ. (Α.Δ.) 19.11.86

Διότι, όπως θα θυμόσαστε, υπήρχαν δύο άτομα με το όνομα Κώστας Τριανταφύλλου και είχε δημιουργηθεί κάποια σύγχυση. Ο Κώστας Τριανταφύλλου για τον οποίο μιλάμε υπηρετεί κάπου στην Ξάνθη και θέλει να τον ειδοποιήσουμε.

Φρονώ ότι θα έχω την εξουσιοδότηση να τον καλέσω.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ. Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σήμερα έχουμε τη συνέχεια της καταθέσεως του κ. Παλαΐνη και έχουμε καλέσει και τον κ. Πηλιχό .

Εν τω μεταξύ όμως, ένας ουσιαστικότερος μάρτυρας, ο κ. Περδίκη, ήλθε κάπου από τη Μακεδονία και ζητά να εξετασθεί σήμερα. Ο κ. Πηλιχός και ο κ. Παλαΐνης συμφώνησαν να διευκολύνουν το μάρτυρα. Αλλά εγώ δεν συμφωνώ. Και δεν συμφωνώ, διότι οι κύριοι συνάδελφοι της επιτροπής δεν θα είναι έτοιμοι να εξετάσουν αυτό το μάρτυρα, γιατί δεν θα έχουν διαβάσει τα ατομικά του φύλλα κλπ. , ώστε να είναι προετοιμασμένοι.

(Κ)

(Δ)

1/1 Κ. Κ.Β. 19.11.1986

6

Και συνεχώς επικαλείται μεν ο άνθρωπος οικονομικούς λόγους, πράγμα που είναι σεβαστό, διότι ήλθε, από εκεί και δεν μπορεί να μένει μέρες εδώ, Αλλά εγώ νομίζω, ότι δεν πρέπει να εξετασθεί, διότι εσείς για αύριο πρέπει να είσθε έτοιμοι για τον κύριο Περγίκη. Σήμερα όμως δεν πρέπει να είσθε έτοιμοι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και πέραν αυτού ο κύριος Περγίκης είχε κληθεί για αύριο. Το εάν ήλθε μία - δύο μέρες πιο μπροστά, δεν αφορά την Επιτροπή.

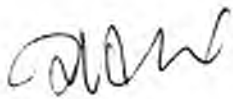
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, δεν αφορά εμάς, την Επιτροπή.

Ορίστε, κύριε Βαρχά, έχετε τον λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ θα ήθελα να κάνω μία παρατήρηση, σ' αυτές τις μεταβολές που είπατε, ~~και~~ βεβαίως η εξουσιοδότηση σας έχει δοθεί εφάπαξ και δεν υπάρχει πρόβλημα. Μόνο θέλω να πω την άποψη, ότι θα ήταν χρήσιμο όλοι αυτοί να εξετασθούν οπωσδήποτε, πριν έρθει μπροστά στην Επιτροπή ο Μπονάνος, γιατί δεν μπορεί να μην έχουμε εξετάσει τον Τριανταφύλλου ή τον Χανιώτη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Αυτό είναι το ένα θέμα.

----- 7

Και δεύτερον, εάν μου επιτρέψετε να επωφεληθώ, κύριε Πρόεδρε, μιά και τώρα δεν έχουμε τον μάρτυρα εδώ, να θέσω δύο θέματα που είχα υπόψη μου από μέρες, και που νομίζω ότι πρέπει να τα ξεκαθαρίσουμε.

Το ένα θέμα είναι, για το σχέδιο επιχειρήσεων που βρέθηκε σ' εκείνο τον Τούρκο, που είχε αιχμαλωτισθεί. Έχει δημιουργηθεί εδώ η εντύπωση, από ερωτήσεις του συναδέλφου κυρίου Κουτσογιάννη, ο οποίος βέβαια είναι ενημερωμένος και όλοι εκτιμούμε την προσπάθειά του και εγώ προσωπικά εδώ, όμως η εντύπωση που εδίδετο και σε εμάς και υπεβάλετο και σε μάρτυρες, ήταν ότι επρόκειτο για το σχέδιο επιχειρήσεων του Αττίλα-2, το οποίο δήθεν η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας είχε υπόψη της και δεν έλαβε κανένα μέτρο. Και μάλιστα έφθασε κάποιος μάρτυς και θυμάσθε ότι εγώ είχα επισημάνει τότε ότι ψευδορκεί ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εγώ νομίζω .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Και είπε ότι ήταν φοβερό, είχαμε το σχέδιο, το εστείλαμε. Ερώτησα μάλιστα προχθές τον κύριο Πολίτη, τον οποίο εξετάσαμε, ο οποίος ήταν συνεργάτης του κυρίου Μαύρου στην Γενεύη, δεν μπόρεσε να μας το επιβεβαιώσει. Αλλά το θέμα δεν είναι εκεί, το θέμα είναι ότι εσείς το ζητήσατε εκ μέρους της Επιτροπής

3/1 Κ Κ.Β. 19.11.1986

κύριε Πρόεδρε, το στοιχείο αυτό που βρήκαν και αυτό που ήλθε τελικά ήταν μία διαταγή με ημερομηνία 30 Ιουλίου, εάν θυμάμαι καλά, αφορούσε επιχείρηση τοπική στη Λάπηθο που έγινε από μία μονάδα εκεί, και στις 31 Ιουλίου βρέθηκε στα χέρια του αιχμαλώτου Τούρκου.

Πρώτον το λέω αυτό για να το ξεκαθαρίσουμε. Και δεύτερον δεν ξέρω αν θα πρέπει να δώσουμε συνέχεια σ' εκείνον τον μάρτυρα όχι τόσο για το δικό του ατόπημα, όσο και για να συνετίσουμε λιγάκι και τους άλλους, να ξέρουν ότι δεν μπορούν να παίζουν με την Επιτροπή, και ότι όταν εν γνώσει καταθέτουν ψευδή πρέπει να υποστούν τις συνέπειες. Αυτό είναι το ένα θέμα.

Το άλλο θέμα που επίσης έχει προκύψει - κατά την αντίληψή μου και πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε - είναι ο πολύς λόγος που έχει γίνει κατά καιρούς εδώ για το περίφημο σχέδιο εισβολής των Τούρκων, "Στόκερ" όπως έχει αποκληθεί εδώ από το όνομα του Άγγλου Ταγματάρχη. Μπορεί εγώ να έχω αντιληφθεί εσφαλμένα, αλλά η πεποίθησή που εγώ σχημάτισα όπως ετίθετο το θέμα εδώ, ήταν ότι ο Άγγλος αυτός ήταν ο Στρατιωτικός Ακόλουθος της Βρετανίας στην Άγκυρα, υπέκλεψε το σχέδιο το έδωσε στις ελληνικές στρατιωτικές ή πολιτικές αρχές - δεν θυμάμαι - και ότι αυτό δεν ελήφθη υπόψη. Διάβασα αυτά

adw

4/1 Κ.Μ. Κ.Β. 19.11.1986

φ

που έστειλε στην Επιτροπή μας το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, μετά το δικό σας αίτημα κύριε Πρόεδρε, που το ζητήσατε. Και εκείνο που διάβασα εγώ εκεί μέσα λέει το εξής : - το λέω για όσους συναδέλφους δεν το έχουν διαβάσει - υπάρχει ένα έγγραφο της δευτέρας ΜΕΟ που υποβάλλεται στην ιεραρχία προς τα πάνω και λέει ότι το σχέδιο αυτό είναι προϊόν εκτιμήσεως του Στόκερ - ο οποίος είναι βέβαια ο Βρετανός Ταγματάρχης, αλλά δεν ήταν Στρατιωτικός Ακόλουθος στην Άγκυρα -. Είναι προϊόν, λοιπόν, εκτιμήσεως του Στόκερ βάσει στοιχείων ληφθέντων παρά του Στρατιωτικού Ακόλουθου εν Άγκυρα. Δεν είναι δυνατόν να λεχθεί εάν υφίσταται ή όχι σχέσεις μεταξύ τουρκικού σχεδίου και σχεδίου Στόκερ. Θεωρείται βέβαιο ότι οι Τούρκοι θα είχαν σχέδια. Η αξιοπιστία της πηγής, δηλαδή, του Στόκερ δεν μπορεί να ελεγχθεί, αυτό λέει η αρμοδία δευτέρα ΜΕΟ.

(ΕΖ)

(Κ) 1/1 ΕΖ

(ΑΚ)

19.11.86

10

Πιθανόν η Βρεταννία να προσανατολίζεται προς τις τουρκικές επιδιώξεις επί του Κυπριακού και θέλει να εμφανίσει την Τουρκία ισχυρά και να εκφοβίσει του Ελληνοκυπρίους. Δηλαδή, τελικά καταλήγουν ότι πιθανόν να είναι αυτό που λέμε προβοκάτσια από μέρος της Βρεταννίας.

Συνεπώς, νομίζω ότι έπρεπε να το ξεκαθαρίσουμε και αυτό, να μη μένει η αντίληψη ότι υπήρχε αυτό το σχέδιο εισβολής των Τούρκων και δεν έγινε χρήση για να αντιμετωπισθεί η κατάσταση η οποία είτε προέκυψε, είτε ήταν δυνατόν να προκύψει απ' αυτό. Αυτά, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης). Το έγγραφο της ΜΕΟ τι χρονολογία έχει, κύριε Φαρχά;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΑΡΧΑΣ. Είναι 10.8.73. Είναι μέσα στο φάκελλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης). Ναι, φέρω. Γι' αυτό σας ρώτησα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΦΑΡΧΑΣ. Ακόμη και κάτι άλλο, κύριε Πρόεδρε. Συγγνώμη που θα σας καθυστερήσω, όχι βέβαια πολύ. Καθυστερημένα διάβασα σε μία εφημερίδα, συνήθως γράφουν οι δημοσιογράφοι, ^{που} άλλα/πραγματι ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, άλλα που δεν ανταποκρίνονται που συμβαίνουν στην επιτροπή μας. Και είδα λοιπόν μία

2/1 ΕΖ (ΑΚ) 19.11.86

11

ερώτηση την οποία πράγματι εγώ είχα κάνει σε ένα από τους μάρτυρες, δε θυμάμαι ποιός ήταν, νομίζω ήταν ο Παπαδάκης που είχε έλθει από τον Έβρο σε κείνη την περίφημη σύσκεψη και τον ρώτησα αν ενημέρωσε το φυσικό του προϊστάμενο, τον κύριο Ντάβο, όταν γύρισε. Είδα λοιπόν παραδόξως, αυτολεξί αυτήν την ερώτηση και μάλιστα γράφει ότι εγώ την έκανα, την οποία πράγματι έκανα. Θέλω να βεβαιώσω την επιτροπή ότι δεν το συνηθίζω και δεν το έκανα ποτέ. Δεν φέρω πώς έφθασε το όνομά μου και γράφηκε στην εφημερίδα. Ειλικρινά, εγώ λυπάμαι και αισθάνομαι άσχημα, αλλά θα μου πείτε είναι η πρώτη φορά που το αντιμετωπίζουμε; Δεν είναι η πρώτη, αλλά κάτι πρέπει να γίνει για να σταματήσει αυτό το πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Κουτσογιάννης, παρακαλείται να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή ο συνάδελφος ο κ. Βαρχάς αναφέρθηκε στην εξέταση νομίζω του κυρίου Κούρη, αν δεν κάνω λάθος, στην οποία εγώ είχα κάνει κάποια ερώτηση και είχε φανεί εκεί ότι υπάρχει η διαταγή αυτή του Ταγματάρχου Τσεντινέλ, πρέπει να δηλώσω-αν και νομίζω πως το θέμα αυτό έχει ξεκαθαριστεί- ότι εγώ είχα υπόψη μου σημείωμα, το οποίο μου είχε δοθεί σχετικά με το θέμα αυτό. Αλλά το σημείωμα αυτό, πρέπει να δεχθώ ότι ήταν

12/10

3/1 ΕΖ (ΑΚ) 19.11.86

12

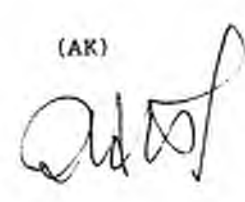
ασαφές. Μιλούσε πράγματι για τη διαταγή του Αττίλα 2, ενώ όταν στη συνέχεια για να κατοχυρωθώ ζήτησα και πήρα και έχω στο φάκελλό μου, τη διαταγή αυτή που βρέθηκε στον Τσεντινέλ, αυτό αφορούσε επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της εκεχειρίας και αφορούσε μάλιστα τη διεύρυνση θήλακος ο οποίος στη συνέχεια θα εκρησιμοποιείτο για τις επιχειρήσεις του Αττίλα 2. Έτσι έβγαине. Η διαταγή αυτή απ' ότι ξέρω έχει δημοσιευθεί παλαιότερα και στον Τύπο. Είναι γνωστή και υπάρχει στο αρχείο της επιτροπής. Επομένως, νομίζω ότι το θέμα αυτό έχει ξεκαθαριστεί.

Το δεύτερο θέμα που θέλω να αναφερθώ, κύριε Πρόεδρε, είναι ότι όπως όλοι γνωρίζουμε, ο μάρτυς ο οποίος εξετάζεται τώρα, ο κ. Παλαίνης, είναι ένας από τους σημαντικότερους μάρτυρες που θα εξετάσουμε. Η παράκληση που απευθύνω στο Προεδρείο, είναι να μας δοθεί κάποια άνεση χρόνου, χωρίς να γίνει κατάχρηση, έτσι ώστε να του υποβάλουμε ερωτήσεις που δεν έχουν υποβληθεί σε άλλους μάρτυρες μέχρι στιγμής, διότι αυτός είναι επιπέδου Κυβέρνησης θα έλεγα, ή ηγεσίας πολιτικοστρατιωτικής την εποχή εκείνη, έτσι ώστε να μπορέσουμε να ξεκαθαρίσουμε μερικά πράγματα που θα μας είναι χρήσιμα για την εξέταση της μεγάλης ηγεσίας. Νομίζω ότι μια άνεση

4/1 ΕΖ (ΑΚ) 19.11.86

13
χρόνου πρέπει να υπάρξει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα. Ως προς μεν την παρατήρηση του κυρίου Ξαρχά για τη δημοσίευση στον Τύπο της δικής του ερωτήσεως και με το όνομά του μάλιστα, εγώ δεν είμαι εις θέση να απαντήσω τίποτα. Θέλω να εκφράσω μόνο την θερμοτάτη παράκληση πάλι να μη γίνεται καμμία ανακοίνωση στον Τύπο, εις εκτέλεση των διατασσομένων από τον Κανονισμό και των διατασσομένων από την Ποινική Δικονομία και εις εκτέλεση και της σχετικής αποφάσεως της επιτροπής. Να μη γίνεται καμμία απολύτως ανακοίνωση στον Τύπο.

 (ΑΚ)

(B2)

1/1AK

(Ε.Σ.)

19.11.1986

14

Σε σχέσει με το άλλο θέμα της διαταγής αυτής, νομίζω, κύριε
 Ξαρχά, ότι έχει ξεκαρισθεί αυτό, ότι δηλαδή η διαταγή αυτή δεν
 αφεώρα επιχείρηση του "Αττίλα II" και ότι ήταν κάπως υπερβολική η
 κατάθεση του μάρτυρα Κούρτη στο σημείο αυτό, Διότι είναι βέβαιο
 ότι αφορούσε αυτό που και ο κ. Κουτσογιάννης είπε, δηλαδή μιá
 διεύρυνση, ένα προχώρημα στην εποχή της ανακωχής. Και γι' αυτό
 ακριβώς εστάλει στον κ. Μαύρο στη Γενεύη, για να αποδείξει
 δια του τρόπου αυτού ο κ. Μαύρος εκεί, ότι οι τούρκοι δεν σέβον-
 ται την ανακωχή. Αυτό νομίζω ότι ήταν το νόημα.

Ως προς το θέμα που λέει ο κ. Κουτσογιάννης της ώρας,
 για την υποβολή ερωτήσεων ειδικών στον κ. Παλαΐνη, δεν θα είχα
 αντίρρηση. Αλλά, νομίζω, ότι ο κ. Παλαΐνης, ίσως δεν θα πρέπει
 να ρωτηθεί πολύ, διότι είναι σαφής. Τα λέει μοναχός του.

Βέβαια, εγώ θα ρωτήσω και νομίζω ότι με τις ερωτήσεις που τις
 έχω και έτοιμες, θα καλύψω τα ενδιαφέροντά σας σε όλους τους
 τομείς και από πλευράς Κυβερνήσεως και από πλευράς παρακυβερνή-
 σεως και από πλευράς παραεπιτελών και από πλευράς Γερμανίας,
 Αγγλίας, Αμερικής και από πάσης πλευράς. Αν παρά ταύτα, υπάρξουν

ε *Παλαΐνης*

2/1AK

(Ε.Σ.)

19.11.1986

15

ερωτήσεις, ειδικής μορφής και θέλετε να ρωτήσετε, ρωτήστε.

Το γεγονός είναι ότι πρέπει σήμερα να τελειώνουμε και με τον Πηλιχό.

Το λέω αυτό, για τον εξής λόγο. Αν αναβάλλουμε συνεχώς, δεν θα φθάσουμε στον Μπονάνο. Διότι θα υποχρεωθούμε να αναβάλλουμε την κατάθεση του Μπονάνου, πράγμα που πρέπει να αποφευχθεί, διότι έχει δημιουργηθεί η εντύπωση στη κοινή γνώμη και η πεποίθηση, ότι στις 10 και 11 του Δεκέμβρη θα εξετάσουμε τον Μπονάνο. Αλλά, αφήνοντας τον Χανιώτη στην πάντα, αφήνοντας ενδεχομένως, τον Πηλιχό στην πάντα, αφήνοντας τον α' ή τον β' στην πάντα, πως θα φθάσουμε στον Μπονάνο; Ίσως θα χρειαζόταν να πει κανείς, ότι ήταν κάπως εσφαλμένη και πρόωπη η απόφασή μας για τον Μπονάνο, διότι θα έπρεπε να προηγηθεί και ο Γαλατσάνος και ο Αραπάκης, ή ο Παπανικολάου και μετά να έλθει ο Μπονάνος. Εν πάση περιπτώσει είπαμε να εξετασθεί πρώτα ο Μπονάνος. Αλλά, με την κατάθεση του Περδίκη, όπως βλέπω, θα δημιουργηθεί ζήτημα κλήσεως 5 νέων μαρτύρων, του Τζαμαλούκα, ενός ταγματάρχη Γρίβα, ενός ταγματάρχη Αρώνη, του Κυριακόπουλου, Υπαρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και ακόμα ένας, που δεν το θυμάμαι.

3/1AK

(Ε.Σ.)

19.11.1986

16

Όπως καταλαβαίνετε, θα πρέπει λοιπόν να τελειώσουμε, διότι μόνοι μας βάλουμε τον περιορισμό. Συνεπώς, μέχρι 11 και 12 του μηνός που φθάνουμε στην κορυφή, θα πρέπει να έχουμε εξετάσει αυτούς κι'ας μην έχουμε εξετάσει τους υπολοίπους Αρχηγούς των Επιτελείων. Γι'αυτό, θα έλεγα, α είμαστε όσο το δυνατόν πιο σύντομοι.

Παρακαλώ να έλθει ο μάρτυρας κ. Παλαΐνης και να φύγει ο μάρτυρας κ. Περγίκης, που θα έλθει αύριο.

Έχουν εγγραφεί, μάλιστα, να μιλήσουν σήμερα οι κ.κ. Δασκαλάκης, Κάππος, Περγάκης, Τσιγαρίδας, Ξαρχάς, Λάσκαρης, Λιαροκάκης, Κουτσογιάννης. Ο κ. Κουτσογιάννης μάλιστα ζήτησε να προηγηθεί, διότι έχει επείγουσα δουλειά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Θα ήθελα και εγώ, κύριε Πρόεδρε, να μιλήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Παρακαλείτε ο κ. γραμματέας να συνοδεύσει στην Αίθουσα

τον μάρτυρα κ. Παλαΐνη.

(N.)

AK
 1/1N Β.Π. 19.11.86

17

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κύριος Παλαΐνης)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παλαΐνη, έχετε ορκιστεί και συνεπώς μπορείτε να συνεχίσετε την κατάθεσή σας με την παράκληση βέβαια όσο το δυνατό πιο σύντομα και συγχρόνως να είναι και ουσιαστική.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν κύριε Πρόεδρε, θέλω να κάνω μια διευκρίνιση σχετικά με την προχθεσινή μου κατάθεση. Πρόκειται για ένα περιστατικό σχετικά με τον Άγγλο πρέσβυ, ότι ενημέρωσε τον Ιωαννίδη για την επέμβαση.

Συνάδελφος που ήξερε καλύτερα από εμένα τα πράγματα μου τηλεφώνησε και μου είπε δεν είναι έτσι, αλλά ότι συναντήθηκαν και τον παρεκάλεσε, του υπέδειξε να πάει στο Λονδίνο, γιατί θα πήγαινε και ο Ετσεβίτ για να συμμετάσχει και ο ίδιος σε μια διάσκεψη που θα γινόταν εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή στις 17 του μηνός που πήγε ο Ετσεβίτ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Του υπέδειξε ο Άγγλος πρέσβυς να παρευρίσκετε ο ίδιος και ενδεχομένως και ο κύριος Περδίκης που ήταν στο Λονδίνο. Δεν το ξέρω καλά. Πάντως δεν ήταν ενημέρωση για απόβαση. Έχει περάσει και ο χρόνος και ορισμένα πράγματα δεν τα θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και σ'αυτή την πρόσκληση, την κατά κάποιο τρόπο ανώμαλη, με ποια ιδιότητα θα πήγαινε ο κύριος Ιωαννίδης στην Αγγλία; Είναι ομαλή αυτή η πρόσκληση;

2/1N

B.Π.

19.11.86

18

MΑΡΤΥΣ: Δεν είναι ομαλή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα μπορούσε η πρόσκληση αυτή να δοθεί στον Πρωθυπουργό ή στον Υπουργό Εξωτερικών. Δεν θέλω να το πω εγώ, είναι βέβαιο πως θα μου το πείτε εσείς ότι η τότε Κυβέρνηση ήταν υποτελής στον Ιωαννίδη ή ήταν αυτοδύναμη Κυβέρνηση;

MΑΡΤΥΣ: Τη λέξη "υποτελής" δεν μπορώ να τη πω. Δεν ήταν κοινοβουλευτική Κυβέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ασφαλώς δεν ήταν κοινοβουλευτική Κυβέρνηση. Αλλά έστω δικτάτορας ήταν ο Ανδρουτσόπουλος;

MΑΡΤΥΣ: Ο Ανδρουτσόπουλος ήταν πρωθυπουργός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ήταν ο ισχυρός ανήρ του καθεστώτος;

MΑΡΤΥΣ: Στο δεύτερο καθεστώς η κατάσταση είναι λίγο ιδιόρρυθμη. Στο πρώτο ο Παπαδόπουλος ήταν αρχηγός και πρωθυπουργός.

(Δ)

1/1 Δ . Σ.Ν. 19-11-1986

19

Στο δεύτερο υπήρχε Πρόεδρος Δημοκρατίας, υπήρχαν Αρχηγοί,

Ενόπλων Δυνάμεων, με το βαθμό του Στρατηγού και υπήρχε και

ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης, που τυπικώς ήταν ένας Ταξίαρχος.

Εγώ εάν ήμουν Στρατηγός, δεν θα δεχόμουν εντολές από ένα Ταξίαρ-

χο. Επομένως εάν το εξετάσουμε τυπικά υπήρχε κυβέρνηση, υπήρχε

Πρόεδρος, υπήρχε Πρωθυπουργός, υπήρχαν αρχηγοί Επιτελείων. Και

υπήρχε και ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης. Νομικώς δεν είχε θεσμοθετηθεί

ότι έχει θέση που προβλέπεται, δηλαδή, Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων,

ή Προέδρου κ.λπ. Ήταν ένας Ταξίαρχος, όπως και οι άλλοι στην

ιεραρχία, που προήγετο και δεν είχε καμιά διαφορά από τους άλλους

ομοιοβάθμους του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπορούσε και να τιμωρηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα και προηγουμένως τη θέση μου. Εγώ, εάν ήμουν

Στρατηγός και ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης έπεφτε σε παράπτωμα, θα

τον τιμωρούσα. Δεν θα δεχόμουν να είμαι Στρατηγός και να μη μπορώ

να τιμωρήσω ένα Ταξίαρχο!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα μένατε όμως Στρατηγός, εάν τον

τιμωρούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Γούτε ένα λεπτό! F

Γ. Καρανάσης
Α. Β. Καρανάσης
Πρωθυπουργός

F. Προεδρία
"είναι ένα κρι-
ση" να τιμωρηθεί
στη δικαιοσύνη

Γ. Π. Καρανάσης

Α. Β. Καρανάσης

Α. Β. Καρανάσης

Α. Β. Καρανάσης

2/1 Δ . Σ.Ν. 19-11-1986

20

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μας είπατε ότι του είπε ο Άγγλος πρέσβης να πάει στο Λονδίνο. Τί ήταν αυτός; Γιατί να μην πήγαινε ο Κυπραίος, ή ο Ανδρουτσόπουλος; Θα πήγαινε στο Λονδίνο ο Ετσεβίτ, που ήταν Πρωθυπουργός. Συνεπώς έπρεπε να ειδοποιηθεί από τον Άγγλο πρέσβη, ο όμολόγος του.

ΜΑΡΤΥΣ: Με την ευκαιρία έχω να σας πω και ένα άλλο περιστατικό:

Ο τότε πρέσβης των ΗΠΑ Τάσκα -επειδή είδα ότι κατέθεσε κάποιος κ. Βλάχος εδώ, ότι είχαν λάβει σήματα από τον Κίσσιγγκερ να μη κάνουν ενέργεια οι Έλληνες στην Κύπρο, γιατί θα γινόταν Ελληνο-τουρκικός πόλεμος- επανειλημμένα τηλεφωνούσε στο γραφείο του Ταξίαρχου Ιωαννίδη, για να δει τον Ιωαννίδη, λίγες μέρες πριν την ενέργεια στην Κύπρο. Ο Λοχαγός Θανόπουλος -μακαρίτης είναι και αυτός- που ήταν υπασπιστής του, ερχόταν σε δύσκολη θέση και του έλεγε:

- "Δεν μπορείτε να δείτε τον κύριο Ταξίαρχο. Δεν σας δέχεται!"

- "Μα είμαι ο πρέσβης των ΗΠΑ"!

Πρώτα μιλούσε ο γραμματέύς του και μετά μίλησε ο ίδιος ο Τάσκα, και του έκανε εντύπωση, πώς δεν εδέχετο ο Ταξίαρχος να μιλήσει μαζί του; Δεν μίλησε ο ίδιος με τον πρέσβη, αλλά ο υπασπιστής του, του έλεγε:

- "Ο κ. Ταξίαρχος είναι ένας Ταξίαρχος του στρατού. Δεν έχει

3/1 Δ. Σ.Ν. 19-11-1986

21

καμιά σχέση με σας. Να απευθυνθείτε στον Πρωθυπουργό"!

Αυτό είχε δώσει εντολή ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης στο Θανόπουλο να απαντήσει στον πρέσβη.

Σε κάποιο τηλεφώνημα ^{Σπαρών} ήμουν και απ'ότι μου είπε ο Υπασπιστής, επί: δύο-τρεις ημέρες τηλεφώνουσε δύο-τρεις φορές συνέχεια και επέμενε ο πρέσβης να δει τον κύριο Ιωαννίδη, και η απάντησή ήταν "Να πάτε να δείτε τον Πρωθυπουργό"!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλώς.

Συνεχίστε, παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Επειδή με ρωτήσατε πριν αν θα έμενα σαν Στρατηγός, αν τιμω-

ρούσα τον Ταξίαρχο, επειδή έχουν λεχθεί πάρα πολλά εν συνεχεία και πάρα πολλοί από τους τότε Στρατηγούς, μετά την πτώση του καθεστώτος, ένοιωσαν μια ετεροχρονισμένη μεταμέλεια και θα ήθελαν-εκ των υστέρων-να μην είχαν υπηρετήσει, θα σας αναφέρω κάτι που το είδα με τα μάτια μου ότι Στρατηγός -ο Στρατηγός Ντενίσης, ο αδελφός του Διοικητού της Κύπρου- ^F ~~το βράδυ~~ της 21ης Απριλίου, μόλις είδε το Συνταγματάρχη Παπαδόπουλο, τον χαιρέτησε στρατιωτικά και ο Παπαδόπουλος, εν οργή, του είπε:

- "Σας παρακαλώ Στρατηγέ. Είμαι ακόμη Συνταγματάρχης"!

· Έχω πληθώρα τέτοιων περιστατικών να σας αναφέρω και επειδή

F. Διοικητής
 4 3 4 5
 24 3 4 5
 Προσκήρυξη
 21 4 3 4 5
 11 6 2 11
 8 1 4 2 11

4/1 Δ . Σ.Ν. 19-11-1986

22

μετά ελέχθησαν πολλά ότι διοικούσαν Λοχαγοί , ή Ταγματάρχες, θα
σας πω ότι αυτό είναι ψευδέστατο. Στο στρατό υπήρχε ιεραρχία, υπήρχαν
Στρατηγοί, είχαν τις θέσεις τους και είχαν και τα δικαιώματα που
απέρρεαν από το βαθμό τους.

Αδελφ (H)

(Δ)

1/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

23

Υπήρχαν, όμως, ορισμένοι εθελόβουλοι . και εδώ θα πρέπει να τα λέμε, Εγώ είμαι αξιωματικός , αλλά πιστεύω ότι καμιά φορά πρέπει να σταματήσει αυτό στην Ελλάδα , Δεν τα λέμε π.χ. για να μη θίξουμε το Σώμα των αξιωματικών , να μη θίξουμε ξέρω γώ τον κλήρο , Εγώ πιστεύω ότι πρέπει να τα λέμε, γιατί πρέπει κάποτε να γίνουν μαθήματα .

F. Ντάβος
θα γίνει
"μετατόπιση"

Ο Στρατηγός Ντάβος με ξυπνούσε μέρα - νύκτα στο σπίτι μου - το καταθέτω υπευθύνως - ως Διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού και μου έλεγε: " Πήγα το πρωί στο γραφείο του Τάκη και ήταν στεναχωρημένος .

Δεν μου χαμογέλασε . Μήπως ξέρεις τι έχει; "

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο " Τάκης" ήταν ο Ιωαννίδης ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Θα σας πώ ορισμένα πράγματα , παραδείγματα , γιατί εδώ είναι Βουλή και πρέπει να λεχθούν όλα . Δεν έχει σημασία εάν είναι ένα μέρος της Βουλής.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί σας ρωτούσε; Είχατε τόσο δεσμό εσείς με τον Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Σ' όποιον έβρισκα .

Θα σας αναφέρω άλλο παράδειγμα. Ο κ. Ντάβος έλαβε επιστολή

2/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

24

από το Στρατηγό Βιδάλη από την Αμερική και του έλεγε ότι "οφείλεις να λάβεις θέση, είναι δικτατορικό το καθεστώς, εν πάση περιπτώσει πρέπει να συμμετάσχεις σε κάποια ενέργεια εναντίον του καθεστώτος".

Πήρε την επιστολή ο κ. Ντάβος και έκανε απάντηση λέγοντας: Αγαπητέ Γρέστη - δεν ξέρω πώς ακριβώς τον αποκαλούσε - έκανες λάθος πόρτα. Ο Στρατηγός Ντάβος είναι επαναστάτης", και κάτι τέτοια.

Επήρε την επιστολή, πριν τη στείλει, και την περιέφερε μέσα στο ΓΕΣ και την διάβαζε σε όλους. Δέστε την επιστολή που στέλνω στον Βιδάλη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Υπάρχει αυτή η επιστολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω μετά.

Την διάβασαν πολλοί αξιωματικοί. Εν συνεχεία όταν ήλθε και την διάβασε τελευταία στον Ιωαννίδη, λέγει. "Θέλω να πάω να την διαβάσω και στον ΑΕΔ". Του λέγει "να πας". Τηλεφωνεί ο Ιωαννίδης στον ΑΕΔ, πουν πάει και του λέγει "όταν θα σου φέρει την επιστολή πέστου του, διαβάσε την, αλλά αφοσέ την να την ταχυδρομίσω εγώ", διότι ενδεχομένως υπήρχε η υποψία ότι θα την έδειχνε αλλά δεν τα την ταχυδρομούσε.

Υπάρχει άλλο περιστατικό στη Θεσσαλονίκη, -μου το ανέφερε ο απόστρατος Στρατηγός Καμπουρίδης - όπου είδε τον κ. Ντάβο, Στρατηγό των, να

Οδύνη

↓

3/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

25

πηδάει σε κάποιο πεζοδρόμιο από κάποια μάνδρα , επειδή είδε ένα ανθυπασπιστή , αδελφό του Περδίκη , για να χαιρετίσει τον ανθυπασπιστή Περδίκη .

θάχα και πολλά άλλα να σας αναφέρω. Θα σας αναφέρω μόνο ακόμη δύο για να μη σας φάω το χρόνο.

Εν συνεχεία ο κ. Καραγιάννης, έγινε Αρχηγός ΓΕΣ , μετά την πτώση του καθεστώτος . Ήτο Διευθυντής του 3ου Γραφείου του Αρχηγείου Στρατού . Διευθυντής του Α' Κλάδου ήταν ο Στρατηγός Πράσιнос. Δεν θυμάμαι το μικρό του όνομα. Ήταν δύο Πράσινοι. Ίσως ο κ. Κουτσογιάννης να το ξέρει. Τον μεγάλο Πράσινο εννοώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο μεγάλος είναι ο Γεώργιος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν έντιμος στρατιώτης, πειθαρχικός. Δεν επέτρεπε σε κανένα ποτέ και δεν έδιδε σε κανένα το δικαίωμα. Τηρούσε το βαθμό του και τη θέση του.

Ο κ. Καραγιάννης , ως Διευθυντής του 3ου Γραφείου , επειδή , ο κ. Πράσιнос ήταν πάρα πολύ αυστηρός ως προϊστάμενός του και τον πίεζε συνεχώς για διάφορες καταστάσεις , έτρεχε καθημερινώς σε Λοχαγούς , σε Ταγματάρχες , σε μένα και έλεγε "τι θα γίνει ;" - Με συγχωρείτε που χρησιμοποιώ και καμιά ακατάλληλη φράση . "Μου κόλλησε ο Πράσιнос σήμερα. Πέστε να του πουν τίποτα. Δεν μπορώ κλπ."

244

4/1 ΗΓ ΜΠ 19-11-1986

26

Εν συνεχεία ήταν Διευθυντής του Κλάδου και μετά την ενέργεια κατά της Κύπρου, καθ'όλην την διάρκεια των επιχειρήσεων στην Κύπρο. Τον έστειλε εν συνεχεία στην Κύπρο ο κ. Αβέρωφ. Ήρθε συνάδελφο δικό μου, τον κ. Γιόκα συγκεκριμένως, τον οποίο είχε υφιστάμενο στο Αρχηγείο, όταν ήταν και του είπε: "Εσύ ήσουν φίλος του Παλαΐνη, που δεν μπορούσαμε να μπούμε στο γραφείο του". Το έλεγε για μένα αυτό. Του λέει ο συνάδελφός μου, ο κ. Γιόκας: "Τι δεν μπορούσατε να μπείτε στο γραφείο του; Αφού όταν καλούσατε στο γραφείο σας τον κ. Παλαΐνη και ήμασταν πέντε επιτελείς υφιστάμενοί σας, μας διώχνατε όλους", γιατί; Γιατί με καλούσε εμένα να μου πεί να πω στον Ιωαννίδη, να πω στον Αρχηγό να μην τον πιέζει ο Πράσινος.

(v) *ακμ*

1/1 ν (Κ.Ο.) 19.11.86

27

Ο κύριος Κόρκας ο οποίος στη συνέχεια έγινε αντιστράτηγος, παρουσία πολλών αξιωματικών έλεγε "εγώ την κόρη μου θα την παντρέψω με επαναστάτη της 21ης Απριλίου".

Και για να σας δείξω αυτό που σας είπα προηγουμένως, ότι υπήρχαν

ορισμένοι που πίεζαν και πήγαιναν στους μικρούς αξιωματικούς που ήταν σε κάποιο πόστο, στο γραφείο Αρχηγού, της ΕΣΑ, κλπ για να αποκτήσουν εύνοια. Δεν την επιδίωκαν ούτε οι λοχαγοί ούτε οι ταγματάρχες.

Επήγα εγώ στη Ρόδο για μια δουλειά από το Αρχηγείο Στρατού και ήταν ένας ταξίαρχος που δεν θυμάμαι δυστυχώς το όνομά του στο αεροδρόμιο, που δεν είχε υποχρέωση να ήταν στο αεροδρόμιο. Στο αεροδρόμιο δεν έπρεπε να είναι κανείς. Έμαθε ότι θα πάω. Ήρθε με το τζιπ στο αεροδρόμιο. Του είπα, "ταξίαρχε δεν χρειάζοσασθε, θα ερχόμουν εγώ στο γραφείο σας". Μου απάντησε ότι έπρεπε να έρθει να με βρει. Μόλις πάμε να μπούμε στο τζιπ, -οι κύριοι συνάδελφοι αξιωματικοί θα ξέρουν όλοι όσοι έχουν υπηρετήσει στο στρατό, είναι σημαντικό για το στρατό το που θα καθήσει κάποιος μέσα στο τζιπ, αν θα καθήσει μπροστά ο ταξίαρχος ή πίσω ο ταγματάρχης- βλέπω τον ταξίαρχο να μπαίνει στο πίσω μέρος του τζιπ για να καθίσω εγώ μπροστά. Αυτό δεν το μπορούσα και τον τραβούσα λέγοντας "κύριε ταξίαρχε, εγώ είμαι

F. Προσκή-
θενται
"6 ζεύγος
πρωτόκλη-
νους λουδ-
28

2/1 ν (Κ.Ο.) 19.11.86

28

ταγματάρχη". Μου είπε "όχι, όχι," θα καθήσω εγώ πίσω". Δεν πήγα μέσα, εν πάση περιπτώσει κάθησε. Να μη σας ταλαιπωρώ ; αλλά έχω υποχρέωση να σας πω ότι υπήρχαν και στρατηγοί που πρέπει να κάνουμε διάκριση, οι οποίοι ετήρησαν με αυστηρότητα τις παραδόσεις του στρατεύματος. Να σας πω ορισμένα παραδείγματα:

Ο Γκράτσιος, ο Βενετάνης, ο Πράσινος που είπα προηγουμένως, ο Πολίτης Γεώργιος, ο Αθανασόπουλος, δεν θυμάμαι το μικρό του όνομα, ήταν διοικητής της 6ης Μεραρχίας και Α' υπαρχηγός στρατού, ο αντιπέραρχος Οικονόμου του ΓΦΑ . Ο Κωστακης Γεώργιος, ο Παναγόπουλος, ο μετέπειτα αρχηγός στρατού, ο Παγιατάκης, ο διοικητής της σχολής πολέμου, ο Παπαδάτος, στρατηγός και αυτός ήταν και επίτροπος στρατοδικείου σε κάποια δίκη τότε. Δηλαδή δεν ήταν αληθές ότι διοικούσαν οι λοχαγοί και οι ταγματάρχες. Ορισμένοι στρατηγοί εξωδούσαν με το να έρχονται να πιέζουν συνεχώς να επιτύχουν εύνοια. Και εν συνεχεία τώρα μετά την πτώση του καθεστώτος έρχονται και ισχυρίζονται ότι διοικούσαν οι λοχαγοί και οι ταγματάρχες.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πώς τα φέρετε όλα αυτά τα ονόματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρέτησα στο επιτελείο 2-3 χρόνια. Και όποιον να καλέσετε, θα σας τα πει. Είναι προσωπική μου αντίληψη. Δεν τα έχω ακούσει από άλλους, αλλά αν καλέσετε και άλλους αφιωματικούς περίπου νομίζω τα ίδια

3/1 ν (Κ.Ο.) 19.11.86

29

θα σας πουν. Εγώ ένα παράδειγμα σας έφερα. Διάβασα στις εφημερίδες και δεν ξέρω κατά πόσο ανταποκρίνονται στην ακρίβεια ότι ο κ. Κατσαδής ^F μας δεν κατηύθησε το ΑΕΔ, υπήρχε μία ομάδα αξιωματικών και κατηύθησε την ενέργεια κατά του Μακαρίου κλπ. Δεν είναι αληθές.

Εγώ σας ανέφερα πως έγιναν τα περιστατικά. Από τη στιγμή που εφεδρική ^F λώθη το πρωί η ενέργεια κατά του Μακαρίου, η όλη επιχείρηση στην Κύπρο διευθύνετο από το ΑΕΔ. Και εγώ που πήγα μέσα με τον Πηλιχό στη σύσκεψη πριν φύγουν για την Κύπρο, για ορισμένες μικρολεπτομέρειες, από εκείνη τη στιγμή και μετά τελείωσε η δουλειά μας. Από την ώρα που έγινε η ενέργεια κατά του Μακαρίου, ανέλαβε το ΑΕΔ, λειτούργησε η αίθουσα επιχειρήσεων του ΑΕΔ. Μετείχαν όλοι οι αξιωματικοί.

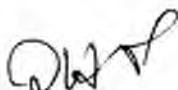
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μήπως το Αρχηγείο Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Είναι σε άλλο όροφο, στο ΓΕΕΘΑ. Τα μπερδεύω γιατί τότε τα λέγαμε έτσι. Στο Αρχηγείο Στρατού λειτούργησε μία αίθουσα ενημερώσεως για τον Αρχηγό του ΓΕΣ, κύριο Γαλατσάνο που ήμουνα και εγώ στο γραφείο του. Υπάρχει μία αίθουσα ενημερώσεως που κατά καιρούς μετέβαινε και του λέγανε ότι τα τμήματα είναι εκεί,

αυτό έγινε, κλπ. χωρίς να δίνει καμία εντολή, δεν είχε δικαίωμα

Αλλά στο ΑΕΔ λειτούργησε αίθουσα και όπως σας είπα η Εθνοφυλακή ^{κλήγετο} στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Αλλά ήθελα να σας πω και για τον

κ. Σταθόπουλο.

(3)

F
Προσώ-
θυλας
κ Ται
Ενώθησε
ομάδα Κόχρα,
F
De V

(ν)

1/1 ζ Α.Μ. 19-11-86

30

Ο κύριος Σταθόπουλος - δεν το έχω δει μου το έχουν αφηγηθεί πρόσωπα- μόλις έγινε η ενέργεια κατά του Μακαρίου επήγε στο γραφείο τον κ. Ιωαννίδη και τον φίλησε σταυρωτά και τον συνεχάρη λέγοντας "συγχαρητήρια Τάκη έλυσες ένα πρόβλημα που εν πάση περιπτώσει τον ελληνισμό τον ταλαιπωρούσε χρόνια".

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Τι βαθμό είχε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήτο ^F απεστράτης, διοικητής της ΚΥΠ.

Όταν έγινε η ενέργεια ανατροπής κατά του Παπαδόπουλου στις 25 Νοεβρίου 1973 ήτο διοικητής της 10ης μεραρχίας εις τας Σέρρας. Επειδή δεν είχε ενημερωθεί για την ενέργεια εναντίον του Παπαδόπουλου διότι και ο κ. Σταθόπουλος και ο κ. Ντάβος εθεωρούντο πολύ πιστοί στον κ. Παπαδόπουλο, ειδοποιήθηκε ένας ταγματάρχης Μάσας συμμαθητής μου να του πει το βράδυ μόλις ανετράπη ο Παπαδόπουλος ότι στρατηγε πρέπει να πάτε στην Αθήνα σας θέλει ο κ. ~~Γαζίκης~~ επειγόντως, πρέπει να αναλάβετε αρχηγός της ΚΥΠ. Ο κ. Σταθόπουλος χάρηκε, ξεκίνησε και ήλθε στην Αθήνα και ανέλαβε αρχηγός της ΚΥΠ. Υπηρετησε το καθεστώς. Εφίλησε τον κ. Ιωαννίδη όπως σας είπα διότι ανέτρεψε τον Μακάριο. Εν συνεχεία όταν έγινε ένα ψήφισμα στη Βουλή που έφυγαν 250 αξιωματικοί για το συμφέρον της υπηρεσίας ο κ. Σταθόπουλος απεστράτευσε αυτόν τον ταγματάρχη ο οποίος ονομάζεται Μάσας

F. Diagoni
κ.κ. & ε.ε.ε.
Προσέδωκε
"Αυτοεπάρκεια"

2/1 ζ Α.Μ. 19-11-86

31
 Δημήτριος που τον ειδοποίησε το βράδυ εκείνο να γίνει αρχηγός της ΚΥΠ διότι είπε στο συμβούλιο με εξεβίασε ο ταγματάρχης να αναλάβω αρχηγός της ΚΥΠ. Δηλαδή έχουν συμβεί πράγματα τα οποία δεν θέλω να τα χαρακτηρίσω κ. Πρόεδρε. Λυπάμαι, γιατί ήμουνα αξιωματικός και εγώ και πολλοί συνάδελφοι ήσαν αξιωματικοί αλλά σας είπα ότι κάποτε πρέπει να τα πούμε και είδατε ότι δεν έχω καμμία αναστολή να σας πω κατά την γνώμη μου και ποιοί αξιωματικοί ετήρησαν παραδόσεις μέσα στο στρατό και ποιοί στρατηγού/τις και αξιωματικοί κατερράκωσαν. Διότι δεν ξέρω στις άλλες υπηρεσίες, στο στρατό ο βαθμός είναι βαθμός. Δεν μπορεί ποτέ ένας ταγματάρχης -να φέρουμε ένα παράδειγμα- να προσκυνάει ένα λοχαγό.

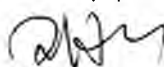
Όλοι αυτοί έγιναν εκ των υστέρων τιμηταί . Ή ακούω τον κ. Κατσαδήμα να λέει ότι άλλοι διοικούσαν εμείς δεν κάναμε τίποτα. Ο κ. Κατσαδήμας συνέχεια περιεφέρετο έξω από το γραφείο του κ. Ιωαννίδη - δεν το είδα μου το έχουν πει- για ευνοϊκή μεταχείριση.

Ας μη σας ταλαιπωρήσω αρκετά σ' αυτό το θέμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο μετέπειτα υπουργός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο αδελφός του. Ο μετέπειτα υπουργός, βέβαια είναι πεθαμένος -

με συγχωρείτε όχι αυτός, είναι πεθαμένο το πρόσωπο στο οποίο θα αναφερθώ, στον συνταγματάρχη Λέκκα.

3/1 Σ.Α.Μ. 19-11-86

32

Το βράδυ της 21ης Απριλίου επιμόνως εζητούσε να αναλάβει υπουργός Εθνικής Αμύνης. Είναι πεθαμένος ο κ. Λέκκας και ενδεχομένως να το έχουν ακούσει και άλλοι συνάδελφοι αυτό το πράγμα γιατί το έλεγε συνέχεια.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα αναφέρεστε στον υπουργό;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα αναφέρομαι στον υπουργό.

Προχθές μου είπατε ότι και ο κ. Μπίτος φερ'ειπεινπου ήλθε εδώ μέσα κατέθεσε ότι εγώ έγραφα το διάγγελμα. Δεν θα το έγραφα, αν ήταν να το γράψω, εφόσον είχα πάρει εντολή και διάγγελμα θα έγραφα και οτιδήποτε άλλο. Μην νομισθεί ότι το κάνω απ'αυτής της πλευράς. Σας είπα ότι δεν το έγραφα αλλά εδόθησαν οδηγίες από τον κ. Ιωαννίδη. Του έθεσα ένα θέμα αν θα γίνουν εκλογές, κρατήσαμε σημειώσεις νομίζω ότι ο κ. Πηλιχός τα ξέρει καλύτερα, τελικώς του έφεραν τον πρωθυπουργό.

Κατέθεσε εδώ ~~επί ο Πάλαϊθης~~ ο κ. βουλευτής νομίζω μου το είπε ότι έγραφα διάγγελμα. Παρακαλώ να κληθεί εδώ. Θα σας φάει χρόνο 5λεπτά για να γίνει μία κατ'αντιπαράσταση εξέταση για να μας πει που το ξέρει. Που με είδε δεν τον είδα ποτέ, εκείνη την περίοδο. Πρέπει να σας πω ότι ρίχνονται λάσπες σε ορισμένα πρόσωπα από ορισμένους που θέλουν εκ των υστέρων να δείξουν ότι αυτοί δεν ήταν τίποτα. Είναι κάτι που ~~εάν~~ όταν βάζουμε ένα στοιχημα και όταν το

F. Διαφορά
Στο 345ας.
Προστίθεται:
"Το έγγραφο
από"

F. Διαφορά
Στο 345ας.
Προστίθεται:
"Ο κ. Μπίτος"

F2. Προστίθεται:
"βλέπε"

F2

4/1 ζ Α.Μ. 19-11-86

33

χάνουμε, λέμε ας μη το έβαζα. Μετά έγινε, πάει τελείωσε!

Να μη σας ταλαιπωρήσω μ'αυτά, καλύτερα να μπούμε στο θέμα μας.

Είδα στον Τύπο, ότι ο Δυτικογερμανός Πρέσβης είπε στον Παπανικολάου, ότι θα βγουν οι Βούλγαροι άμα γίνει κάτι:

Όχι. Είναι ο ναύαρχος Αραπάκης. Και έτσι το έχω καταθέσει. Το είδα και στα Πρακτικά. Για να είμαστε δίκαιοι. Εγράφη, σ'όλο το Τύπο, γι'αυτό το αναφέρω, ότι ο Δυτικογερμανός Πρέσβης ειδοποίησε τον Παπανικολάου. Αραπάκης είναι, το είδα και στα Πρακτικά.

(Θ)

(Ζ) I/I9

I9-II-86

34

Και ένα άλλο πράγμα που θα το αναφέρω, επειδή το είδα σε όλο τον τύπο, που λέει ότι ο Παλαΐνης και ο Πηλιχός ήσαν οι επιτελείς του εγχειρήματος. Δεν είναι ορθό. Γιατί το να είσαι επιτελής σε μια επιχείρηση σημαίνει ότι θα την αρχίσεις, θα σχεδιάσεις, θα δώσεις εντολές, θα τη φέρεις σε πέρας. Αυτή είναι η έννοια του επιτελούς.

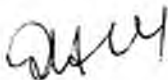
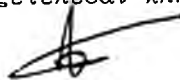
Σας είπα ότι εκλήθην σε μία σύσκεψη και μετείχα 20'λεπτά και εν συνεχεία έφυγα. Ίσως έγινε παρανόηση από το ότι ήμουν επιτελής του Γραφείου Αρχηγού. Ήμουν επιτελής του Αρχηγείου Στρατού.

Για το όλο εγχείρημα που έγινε / σας το είπα προηγουμένως να μη σας ταλαιπωρώ - η σχεδίαση και παρουσίαση έγινε από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

Συνεχίζω την κατάθεσή μου. Θα σας αναφέρω ορισμένα πράγματα, επειδή τα έχω δει τόσο καιρό στον τύπο στην κοινή γνώμη και πιστεύω ότι ίσως θα διευκολύνω να μην υποβληθούν και παλλά ερωτήματα, εν συνεχεία. Πιστεύω ότι είναι και ερωτήματα των κυρίων Βουλευτών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ να τα ξεκαθαρίσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπάρχει ένα θέμα ότι ο Παπανικολάου και ο Αραπάκης πήραν διαταγές να χτυπήσουν και δεν τις εξετέλεσαν κλπ. Επειδή ενδεχο-

2/1 Θ 19-11-1986

35

μένωσ να με ρωτήσει κάποιος, εγώ δεν το άκουσα προσωπικά, δεν ήμουν πουθενά, να δω, αν πήραν διαταγές. Λέγεται ευρέως. Και από τον κ. Γκυζίκη το έχω ακούσει εν συνεχεία, μετά την απομάκρυνση. Δεν το έχω ακούσει εγώ. Νομίζω ότι αυτό το θέμα θα το λύσετε, παίρνοντας τα πρακτικά των συσκέψεων και τις διαταγές που τυχόν έχουν εκδοθεί. Είναι ένα θέμα που δεν έχει ξεκαθαρίσει. Λέγεται -το έχω ακούσει πολύ- ότι πήρε εντολή να χτυπήσει και δεν την εξετέλεσε, ο άλλος πήρε εντολή να στείλει αεροπλάνα, δεν εξετέλεσε. Το έχω ακούσει από το κ. Γκυζίκη εν συνεχεία και από τον κ. Ιωαννίδη, αλλά δεν ήμουν μπροστά να το ακούσω κάπου. Νομίζω ότι αυτό από πρακτικά και διαταγές θα μπορεί να βγει.

EMMANΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τί πρακτικά εννοείτε; Ξεκαθαρίστε το. ΜΑΡΤΥΣ. Όταν συνέρχεται το Στρατιωτικό Συμβούλιο, είναι η απόφαση τέτοια, που θα τηρηθούν πρακτικά, τί διετάχθη...

EMMANΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ετηρήθησαν πρακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι δυνατό να μην ετηρήθησαν πρακτικά; Ήταν στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Ο κ. Πολίτης που ήταν εδώ, θα πρέπει να ξέρει, γιατί αυτός ήταν γραμματεύς, νομίζω

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εδώ μας είπε ότι δεν θυμάται. Δεν ξέρει τίποτε.

Γ^ο την

3/1 8 19-11-1986

36

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ο κ. Πολίτης είναι ο πρώτος που στην Κύπρο το πρωί, όταν εζήτησαν από κάτω να χτυπήσουμε τους είπε: " Προς Θεού, μή καταστρέψουμε την Ελλάδα." Επομένως, κάτι ξέρει απ'αυτά τα πράγματα. Δεν λέω ότι ο Πολίτης ανέλαβε την ευθύνη, ίσως να ήθελε να το μεταβιβάσει στον Αρχηγό Ενόπλων. Θέλω να σας πω ότι ήταν μπλεγμένος στην υπόθεση αυτή, πρέπει να γνώριζε.

Όμως, είναι αδιανόητο να λέμε ότι δεν ετηρήθησαν πρακτικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Είσαθε σε θέση να γνωρίζετε, αν ετηρήθησαν ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορεί να μη τηρήθηκαν.

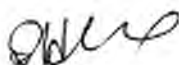
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί μας είπατε προηγουμένως ότι το διαβάσατε στα πρακτικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τα δικά του τα πρακτικά, εδώ της Επιτροπής μας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είναι δυνατό να μη ετηρήθησαν πρακτικά. Εδώ τηρούνται για μικρότερα πράγματα.

Επειδή βλέπω ότι καλούνται διάφοροι λοχαγοί, ταγματάρχες από την Κύπρο, ότι ο τύπος γράφει συνέχεια "ο τάδε πραξικοπηματίας στην Κύπρο", "ο τάδε αρχιπραξικοπηματίας", δεν ξέρω, πώς τον απο-

4/1 Θ 19-11-1986

3*

καλούν, θα ήθελα να πω ότι η ενέργεια της Κύπρου ήταν στρατιωτική
επιχείρηση που σχεδιάστηκε από την ηγεσία και όλοι ήσαν υποχρεωμέ-
νοι να υπακούσουν και ο Γεωργίτσος και ο Κομπόκης και ο καθένας.

(B)

(Θ)

1/1 B E.T. 19-11-1986

38

F. Προεδρία
"10 ΑΕΔ
αίτη 11
h
KJ

Παράδειγμα σας λέω μόνο ότι έστειλαν τον Κοντώση το είπα και την άλλη φορά και είπαν να μη γίνει και ο Γεωργίτσος και ο Κομπόκης ~~είπαν~~ θα γίνει. Δεν μπορούσε να μην εκτελέσει κανείς. Θα σας πω ότι και εκ των υστέρων έχει νομιμοποιηθεί η εκτέλεση διαταγών, έχει βγει ένα απαλλακτικό βούλευμα το 11/76 που αναφέρετο στους συνεργούς των πρωταιτίων της 21ης Απριλίου. Εδικάσθησαν στο εφετείο αυτοί που εκρίθησαν ως πρωταίτιοι, εν συνεχεία έγινε μία ~~ανάκριση~~ ανάκριση για τους συνεργούς των πρωταιτίων στους οποίους ήμουν και εγώ. Βγήκε ένα απαλλακτικό βούλευμα το 1976, δηλαδή και μετά την ενέργεια της Κύπρου που έγινε το '74 και σας αναφέρω χαρακτηριστικά μία παράγραφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πριν από όλα να μας πείτε τα ονόματα των κυρίων δικαστών που εξέδωσαν το βούλευμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι το ανώτατο δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο εκ των δικαστών Φραγκούλη Δημητρίου Αναθεωρητού Α' Αντιστρατήγου Προέδρου, Αναθεωρητικού δικαστηρίου, Διγενοπούλου Δημοκλέους Αναθεωρητού Γ' Ταξιάρχου και Δηματάτη Θεμιστοκλέους Αναθεωρητού Γ' Ταξιάρχου.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Αναφέρετε για το πραξικόπημα ή για το Κυπριακό;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχει μία παράγραφο.

ωκλφ

h

h

2/1 Β.Ε.Τ. 19-11-1986

39

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Διαβάστε την.

ΜΑΡΤΥΣ. "Γνωστό τυγχάνει ότι ο αξιωματικός είναι υποχρεωμένος να εκτελεί τας εντολάς των αρχηγών του κατά γράμμα, ιδία ωσάντις πρόκειται περί υφισταμένου και κατεστρωμένου υπό της ηγεσίας του στρατεύματος σχεδίου και η εντολή εφαρμογής του εδόθη νομίμως, οπότε φρονούμε δεν έχει και το δικαίωμα ο αξιωματικός να ελέγξει την συνδρομή ή ου των προϋποθέσεων εφαρμογής του. Πάσα δε άρνησίς του όπως συμμορφωθεί προς ταύτην συνεπάγεται τας υπό του στρατιωτικού ποινικού κώδικος και τον στρατιωτικό κανονισμό ποινικός και πειθαρχικός κυρώσεις".

θα το καταθέσω.

(Στο σημείο αυτό καταθέτει το σχετικό βούλευμα ο κύριος μάρτυς).

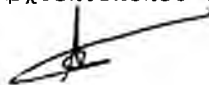
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Είναι η διαταγή παράνομη;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν θέλετε να το συζητήσουμε, δεν έχω αντίρρηση.

Σε κάτι άλλο που θεωρώ υποχρέωσή μου να αναφερθώ είναι ότι επικρατεί γενικώς η εντύπωση -δεν αναφέρομαι σε σας- στον τύπο στην κοινή γνώμη ότι αφορμή για εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο έδωσε η ενέργεια κατά του Μακαρίου. Το δέχομαι. Έγινε η ενέργεια την εκμεταλλεύτηκαν οι Τούρκοι. Δεν βλέπω να έχει εξεταστεί όμως κάπως ευρύτερα, για να γίνει αυτή η ενέργεια ποια άλλη αφορμή προϋπήρξε.

Και αναφέρομαι στην απόφαση του Αρχιεπισκόπου να διώξει τους αξιωμα-

Adler

3/1 Β Ε.Τ. 19-11-1986

40

τικούς της Εθνοφρουράς και να μειώσει δραστικά την Εθνική Φρουρά.

Δηλαδή εάν αυτή η απόφαση του Αρχιεπισκόπου δεν ελαμβάνετο δεν θα
 εγένετο και η ενέργεια. Είναι δηλαδή δυο πράγματα που κατά τη γνώμη

του δεν μπορεί να τα ξεκαθαρίσουμε. Βέβαια η επίσημη άποψη που διε-
 τυπώθη τότε απ' τον Αρχιεπίσκοπο ήτο ότι ετοιμάζεται δολοφονία εναντίον
 του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχε άδικο σ' αυτό ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ειλικρινά δεν ξέρω κύριε Πρόεδρε. Κατ' αρχήν οι αξιωματικοί
 σε όλη τη διάρκεια της 7ετίας δεν έδειξαν ότι είναι δολοφόνοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν λέω αυτό το πράγμα σας, παρακαλώ,
 αν έδειξαν ή όχι αν είναι δολοφόνοι. Ρώτησα αν είχε άδικο ο Μακάριος
 να διατυπώνει αυτές τις υποψίες ότι επρόκειτο να δολοφονηθεί. Όταν
 δηλαδή γινόταν η απόπειρα απ' το ελικόπτερο όταν είχε να αντιμετωπίσει
 3-4 απόπειρες από ποιον τις αντιμετώπιζε; Από ποιον οργανούνται οι
 απόπειρες εναντίον του Μακαρίου. Είχαν γίνει απόπειρες δεν φαντάζομαι
 να μην το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μία αποπειρα που ξέρω εγώ είναι αυτή που έπεσε . το ελικόπτερο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από ποιον οργανώθηκε;

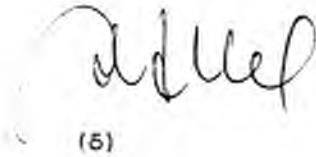
ΜΑΡΤΥΣ. Επισήμως έχω ακούσει την εκδοχή από τον Γεωργιάτση ο οποίος
 εν συνεχεία δολοφονήθηκε.

4/1 Β Ε.Τ. 19-11-1986

41

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δολοφονήθηκε από ποιον;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τον ξέρω.

A stylized handwritten signature consisting of a large, sweeping loop on the left and a series of sharp, downward-pointing strokes on the right.A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Αδελφ' (Adelf).
(5)

2/1

A handwritten signature consisting of a large, sweeping loop on the left and a series of sharp, downward-pointing strokes on the right.

() Β 1/16 (ΧΜ) 19.11.86

42
ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασιγιάννης) Αλλές απόπειρες δεν είχαν γίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλη απόπειρα δεν ξέρω, πραγματικά. Θέστε μου υπόψη αν έχετε καμμιά να σας απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασιγιάννης) Δεν μπορώ να σας προσδιορίσω ,
ούτε μπορώ να έχω τις ενέργειες που γίνονται. Αλλά είναι κοινώς γνωστό
ότι είχαν αποπειραθεί τουλάχιστον τέσσερις φορές να τον σκοτώσουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, να το δεχθώ αυτό που λέτε. Δεν το ξέρω, αλλά εγώ
σας λέω το εξής: Και αν ήταν αληθές, έστω να δεχθούμε ότι υπήρχε κάποιος
φόβος να δολοφονηθεί ο Μακάριος, επιτρέπεται ένας ηγέτης να θέσει τη
ζωή τη δική του υπερένω του έθνους του; Για να έχει τη δύναμη και το
πρέπει να έχει
θάρρος και τη φιλοδοξία να γίνει ηγέτης / και τη δύναμη να πεθάνει
αν χρειαστεί κάποτε και να μη θέσει τη ζωή του υπερένω του έθνους.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΑΔΑΚΗΣ: Δολοφονημένος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασιγιάννης) Δηλαδή εν ονόματι....

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν φτάσεις αρχηγός, πρέπει να μπορείς και να πεθάνεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασιγιάννης) Βεβαίως. Ναι, αλλά σταθείτε, ο Μακάριος
είχε δείξει ότι μπορούσε και να πεθάνει. Ανεξάρτητα απ' αυτό, που δεν το
δέχεσθε εσείς, το γεγονός είναι ότι εναντίον του Μακαρίου δεν γίνονταν
· απόπειρες μόνο για την αφαίρεση της ζωής του. Γίνονταν απόπειρες

2/16 ΧΜ 19.11.86

43

με σκοπό να καταλυθεί η Κυπριακή ανεξαρτησία. Να καταλυθεί το Κυπριακό κράτος. Με αυτό το σκοπό δεν γινότανε κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω υπηρετήσει στην Κύπρο. Στην Κύπρο υπήρχαν πολλές αντιμαχόμενες ομάδες μετά την ανεξαρτησία, πολλές φιλοδοξίες.

Δεν το ξέρω, δεν μπορώ να σας πω ότι γινόντουσαν απο δω ή από εκεί και αν δεν γινόντουσαν από εκεί. Ήταν πολύ ιδιόρρυθμη κατάσταση. Και ο

Γεωργιάδης - είναι πεθαμένος τώρα, να μην αναφερόμαι ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Θα έλθει η ώρα να ρωτήσω και εγώ και θα τα πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Απλώς αυτό που ήθελα να πω είναι ότι ένας ηγέτης πρέπει να μπορεί και να πεθάνει. Να μην πει ότι, αφού θα πεθάνω εγώ" γαία πυρίμιχθόητω". Να μη πεθάνω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Βεβαίως, πρέπει να μπορεί και να πεθάνει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε μία ερώτηση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Κύριε μάρτυς, έχετε απλοποιήσει τα πράγματα πάρα πολύ. Κατά τη γνώμη σας δηλαδή, ακόμα και αν βλέπει ένας ηγέτης

ότι καταλύεται η νομιμότητα, το Σύνταγμα δεν πρέπει να μιλήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι... Fi

*F. Διαβίωση
Σίλο & κ.κ.κ.
Με προσέλασαν
11 προγράμ
Μέλιον υγι
F. Διαβίωση
11 και 11
κίπορο πενήμην*

3/1 δ ΧΜ 19.11.86

44

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πρέπει να μένει και να υποκούει σε μία παράνομη δικτατορία, δηλαδή, να υποκούει σε ένα φασισμό..

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Δεν το...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εσείς δηλαδή απαιτούσατε από το Μακάριο να

παραλληλιστεί με σας. Ο Μακάριος ήταν δημοκράτης, σεις είχατε φασισμό.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Παναγιωτόπουλε, ίσως να μην ^{ήρ} αντιληφθήκατε.

Δεν είπα αυτό. Ο Μακάριος δεν είδα εγώ να πει κάτι άλλο, απλώς ότι υπάρχουν σχέδια δολοφονίας του. Αυτό είναι το δεδομένο. Αν υπάρχει κάτι άλλο που δεν το ξέρω.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Όχι. Ήνεπιστολή του Μακαρίου προς τον

Γκιζλίη δεν μπορείτε να μην την ξέρετε. Την ξέρετε, διότι είναι

ιστορικό έγγραφο το οποίο δεν μπορεί να μη σας το διάβασαν, ή δεν

μπορεί να μην το διαβάσατε. Μόνο για τη δολοφονία του λέει εκεί; Την

δολοφονία του την έχει σαν τώ έχατο μέσω επιθέσεως εναντίον της

Κυπριακής δημοκρατίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ορθόν, αφού το λέτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εγώ δεχόμαι και τον τρόπο που καταθέτετε,

αλλά μέχρι ενός σημείου.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν το λέει, δεν θυμάμαι ακριβώς. Αλλά, εν πάση περιπτώσει το θέμα

είναι το εξής: Ορθόν δεχόμαι αυτό που λέει ο κύριος Πρόεδρος. Αλλά τη

F. Δεί
δι' αφοσίωσιν
110 3455

FSK

11/11/86

4/18 ΧΜ 19.11.86

F. 45
 στιγμή όμως που έχει να επιλέξει; Τον επόμενα συνεχώς, ήξερε ότι αν θα έφευγαν οι αξιωματικοί από την Κύπρο και θα εμειώνετο η Εθνοφρουρά, οι Τούρκοι θα έβγαιναν. Εγώ δεν ξέρω σ' αυτό το δίλημμα πως απεφάσισε. Εγώ νομίζω δεν θα απεφάσιζα ποτέ να διώξω το στρατό και τους αξιωματικούς τη στιγμή που ήξερα...

*F. Διά διακοπή
 ξέρι ξέρι
 F! Διά
 γαμν με
 >4555
 Πρωτόδικη
 Η έννοια
 Ρω να
 με μακάρι
 20/4*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Έστω και αν στο ΓΕΕΦ, στο γραφείο του διοικητού βρισκόταν και διημέρευε ο Σαμψών, έτσι θα κένανε;

MARTYΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε μία ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ορίστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Έχει κατατεθεί εδώ κύριε μέγυς, για το ζήτημα της μείωσης των αξιωματικών και της θητείας. Υπάρχει μια προϊστορία, δεν ήθελε έτσι "κεραυνός εν αιθρία".

MARTYΣ: Ποιός;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το θέμα της μείωσης των αξιωματικών και της θητείας, αυτό που λέτε. Έχει κατατεθεί εδώ ότι στην προϊστορία που υπάρχει υπήρχε ακάλυψη του Μακαρίου σε πρώτο στάδιο να έχει λόγο στην επιλογή των εφεδρων αξιωματικών. Αυτό το ερμήθηκε το εδώ καθεστώς. Είχε δικαίωμα λοιπόν να σκέφτεται, όχι τη δολοφονία, που λέει, να θυσιαστεί συμφωνώ και εγώ μαζί σας αλλά να υποφιέζεται ότι εδώ πρόκειται να καταλυθούν οι ενυστερίες και στην Κύπρο και επομένως βρήκε ένα

[Handwritten signature]

5/18 ΧΜ 19.1186

46

τρόπο να αντιδράσει και αν θέλετε, να συγκρουστεί. Γιατί όλοι μας
 ήμασταν σε σύγκρουση μαζί σας την εποχή εκείνη, άλλοι δυναμικά, άλλοι
 αωπηρέ, άλλοι δεν ξέρω πώς. Επομένως, δεν είναι τόσο, όπως είπε ο κύριος
 Παναγιωτόπουλος, απλουστευμένα τα πράγματα. Αν πάτε πιο πίσω ^{θα δείτε} ότι του
 εφάρθηκε το καθεστώς να έχει δικαίωμα στην επιλογή των εφένδρων.

Γιώργο

2BA

(6) 1/2 **BA** (Α.Δ.) , 19.11.86**47**

Μα ποια Κυβέρνηση, ποιο καθεστώς δημοκρατικό ή μη δεν διατηρεί αυτό το δικαίωμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω ακούσει ότι ο Μακάριος δεν ήθελε και την μεραρχία στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ.Κόλλιας στο βιβλίο του νομίζω ότι δεν βλέπει τέτοιο πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έχω ακούσει. Σ' αυτό που με ρώτησε ο κ.Παναγιωτόπουλος προηγουμένως, δεν είχα σκοπό να επεκταθώ. Απλώς είπα να μην εξετάζεται μόνο η ενέργεια που έγινε, αλλά αυτή να συνεξετάζεται με την ενέργεια του Μακαρίου να διώξει τους αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Προχωρείστε, παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Κάποιος βουλευτής είπε ότι είμεθα εναντίον του Επισκόπου.

Ακούστε, δεν είναι η μοναδική περίπτωση. Ο απαθανάν δεδικαιώται, αλλά όχι νομίζω για εθνικά θέματα. Για ανθρώπινες πράξεις, ναι.

Και η ενέργεια αυτή που έγινε στις 15 Ιουλίου, δεν ήταν η πρώτη.

Ξέρετε ότι και ο Στρατηγός Γρίβας, που ήταν στην Κύπρο Αρχηγός της Εθνοφρουράς, διορισθείς από ελληνική δημοκρατική Κυβέρνηση, σχεδίαζε πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου;

Αυτά σας τα αναφέρω, ———— γιατί λένε και πολλοί, για μας τους αξιωματικούς, ότι έχετε μίσος στο Μακάριο. Δεν έχουμε μίσος, Αλλά

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten notes:
Γ. Νεοκίτις
"Κίριος"
Handwritten signature

Handwritten mark/signature

2/2 **BA** (Α.Δ.) 19.11.86**48**

είχε καλλιεργηθεί η εντύπωση ότι ο Μακάριος αντιστρατεύεται τα εθνικά συμφέροντα. Έχει καλλιεργηθεί αυτό, μην το παρεξηγείτε. Και σας αναφέρω το περιστατικό: Ο Στρατηγός Γρίβας, απεσταλμένος δημοκρατικής Κυβερνήσεως στην Κύπρο, Αρχηγός όλων των στρατευμάτων στην Κύπρο και της ΕΛΔΙΚ συμπεριλαμβανομένης, σχεδίαζε πραξικόπημα

*Ε. Πασιλάκη
"ήταν το
σημείο 20"*
- τώρα θα μου πείτε ότι το λέω πραξικόπημα- ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου. Αυτό πρέπει να έγινε κατά το 1966 νομίζω.

Ο Στρατηγός Ντάβος, ο Σταθόπουλος, Κεφάλας, Κοσμόπουλος, Καρύδας. **F**

*Ε. Πασιλάκη
"ήταν το
σημείο 20"*
Πρέπει να ανατρέψουμε το Μακάριο - **F** ο Μακάριος, Πρόεδρος της Δημοκρατίας,

*Ε. Πασιλάκη
"ήταν το
σημείο 20"*
ο Γρίβας, Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων - διότι ο Μακάριος αντιστρατεύεται την Ένωση, διότι ο Μακάριος καλλιεργεί κυπριακή συνείδηση, διότι, διότι....

Α.Τ.
Αυτοί που σας προανέφερα, το επιτελείο του, άλλοι συμφώνησαν, άλλοι διεφώνησαν. Γενικός του είπαν -τα ξέρω αυτά, γιατί ο αδελφός μου ήταν υπασπιστής του Γρίβα τότε, τα έχω ακούσει και από άλλες πλευρές, αλλά και τα ξέρω από τον ίδιο από πρώτο χέρι - "Μα, Στρατηγέ, το ξέρει αυτό η ελληνική Κυβέρνηση; Πώς θα ανατρέψουμε το Μακάριο;"

Α.Τ.
"Ακούστε, δεν μπορεί να αναμειχθεί η ελληνική Κυβέρνηση σ' αυτό το θέμα. Είναι θέματα πολιτικά, Δεν μπορεί να αναμειχθεί η Κυβέρνηση".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για ποια Κυβέρνηση επρόκειτο;

Α.Τ.

Α.Τ.

3/2 ~~ΘΑ~~ (Α.Δ.) 19.11.86

49
 ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό πρέπει να έγινε το 1966, προ του στρατιωτικού καθεστώτος.

F
 Έχω ακούσει -και αυτό μπορεί να σας το επιβεβαιώσει ο συνάδελφός σας

κ.Αριστόδημος Μπουλούκος- 'ότι ο Σταθόπουλος προσπάθησε να μητήσει
 και το Συνταγματάρχη Μύρο σ'αυτό το θέμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Να ξεκαθαρίσετε ποια Κυβέρνηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στεφανόπουλος, Παρασκευόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Εν αγνοία της Κυβερνήσεως. Το ετόνισα αυτό. Οι αξιωματικοί
 έθεσαν θέμα 'ότι "δεν μπορούμε να το κάνουμε". Είπε 'ότι "δεν μπορεί
 να αναμειχθεί η Κυβέρνηση σ'αυτά τα θέματα"

Τα αναφέρω αυτά, κ.Πρόεδρε, διότι μιλήσαμε περί Μακαρίου.

Εγώ έχω συζητήσει με συναδέλφους όλων των Κομμάτων, Δεν έχει σημασία

Ορισμένοι με τιμούν με τη φιλία τους, ασχέτως αν ανήκω σε ένα Κόμμα,

'ή σε άλλο, 'ή σε κανένα, ή ήμουν στην επανάσταση. Για μένα, το κακό

είναι 'ότι περισσότεροι πολιτικοί κατ'ιδίαν καταφέρονται κατά

του Μακαρίου. Δημοσία όμως δεν βλέπω να καταφέρεται κανένας.

Δεν ξέρω τι συμβαίνει. Ξέρετε για το θέμα του Γεωργίου Παπανδρέου.

Συμφωνήσαμε εδώ για την Ένωση, πήγε στην Κύπρο, 'έκανε άλλα.

Αλλά συμφωνούμε, ^{εα} αλλά έπραξε ο μακαρίτης Γεώργιος Παπανδρέου.

F. Προεδρία
 11 Νοέμβριου 86
 21

(2Δ)

(2BA)

1/2 Δ Κ.Β. 19.11.1986

50

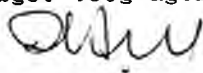
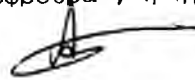
Ξέρετε ότι και αυτές ακόμη τις συμφωνίες τις Ζυρίχης τις τορπίλισε, με τα περίφημα 13 σημεία που έθεσε το 1964. Ήμουν στην Κύπρο τότε. Χωρίς να ξέρει η Κυβέρνηση τότε, ~~Α~~στειευόμενος ο Μακάριος, όταν του έλεγαν "σεις ρίχνετε ~~όλες~~ τις ελληνικές κυβερνήσεις, ρίχνετε 13 κυβερνήσεις", έλεγε "δεν είναι αλήθεια".

Δεν θέλω να αναφέρω άλλα θέματα, αλλά παρεμπιπτόντως, επειδή θέσαμε θέμα Μακαρίου, ας μη το επεκτείνουμε περισσότερο το θέμα, είναι πολύ μεγάλο. Και ίσως να μην είναι του επιπέδου να το συζητήσουμε, ή και να μην πρέπει να το πούμε, για να μη γραφεί στις εφημερίδες. Θέλει πολύ συζήτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, να μην κάνουμε γενική επισκόπηση των πραγμάτων τώρα. Ούτε να εξετάσουμε αυτά τα θέματα για τον Μακάριο κ.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, απλά ανέφερα ορισμένες ενέργειες. Φερ'ειπείν ότι δεν ήταν αυτή η πρώτη ενέργεια και ότι είχε προηγηθεί και άλλη, νομίζω ότι είχα υποχρέωση να το αναφέρω. Άλλο αν δεν εξεδηλώθη η προηγούμενη ενέργεια.

Βέβαια, η απόψή μου είναι ότι μετά την ενέργεια του Μακαρίου να διώξει τους αξιωματικούς και να μειωθεί η Εθνοφυρούρα, η ηγεσία

2/2 Δ Κ.Β. 19.11.1986

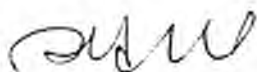
51

ετέθη προ διλήμματος. Ή να διώξει τους αξιωματικούς, ή να κάνει την ενέργεια. Δεν ξέρω αν υπήρχε τρίτη λύση. Δεν συμμετείχα στον σχεδιασμό.

Το θέμα είναι να ερευνηθεί αν, άπαξ και απεφασίσθη η ενέργεια, δεν λέω καλώς ή κακώς, έπρεπε να ληφθούν όλα τα μέτρα για το ενδεχόμενο τουρκικής αποβάσεως, η οποία δεν μπορούσε να αποκλεισθεί. Και όπως είπα και προχθές, μέτρα δεν ελήφθησαν, δεν εστάλησαν μονάδες, έστω κρυφά σε πλοία, δεν έγινε τίποτα, με την δικαιολογία ότι δεν πρόκειται να βγούν οι Τούρκοι.

Δηλαδή για μένα, ή θα έπρεπε να έχει δοθεί μία σοβαροτάτη εγγύηση, συμμάχων, ή δεν ξέρω τίνος, ότι δεν θα βγούν οι Τούρκοι, ή εάν θα απεφασίζετο ενέργεια αυτός που θα την απεφασίζε έπρεπε να είναι βέβαιος ότι θα βγουν οι Τούρκοι και ότι έχει τις δυνατότητες να αντιδράσει, διότι αλλιώς θα χανόταν η Κύπρος. Και έπρεπε να λάβει υπόψη του ότι στις διενέξεις μας με την Τουρκία, δυστυχώς - και πρέπει να τα λέμε - οι σύμμαχοί μας περισσότερο ευνοούν πάντα την Τουρκία στα θέματα του Αιγαίου.

Ένα άλλο ερώτημα που πλανάται είναι : Αν κάναμε πόλεμο με την Τουρκία - να μην το πω τόσο απλοϊκά ότι θα νικούσαμε - θα μπορούσαμε να κτυπήσουμε τον τουρκικό στόλο; Γιατί για μένα εκεί είναι το πρό-

3/2 Δ Κ.Β. 19.11.1986

52

βλημα, να κτυπούσαμε τον τουρκικό στόλο την στιγμή της αποβάσεως.

Κατ'αρχήν, θέλω να πω ότι οι Τούρκοι ενήργησαν στην Κύπρο σαν να ήξεραν, να φανταζόντουσαν ότι δεν θα γίνει τίποτα, ότι δεν θα υποστούν από πουθενά επίθεση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, ότι δεν θα υπάρχει καμμία αντίδραση;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλές φορές, αστειευόμενοι τώρα, την λέμε αποβίβαση και όχι απόβαση.

Μάζεψαν λοιπόν τα πλοία, χωρίς να έχουν λάβει ισχυρά μέτρα προστασίας, υποβρύχια, αεροπορικές καλύψεις και βγαίνουν άνετα. Τέτοιου είδους ~~απέβαση~~ ^F στο παρελθόν είχαν αναλάβει μόνον οι Αμερικανοί στην Νορμανδία, ~~οι οποίοι είναι~~ μεγάλη δύναμις. Είναι η δυσκολότερη.

Πιστεύω ότι, επειδή είναι και κύριοι βουλευταί ναύαρχοι εδώ μέσα, άλλοι αξιωματικοί, αν πω κάτι αντίθετο με την στρατιωτική δεοντολογία, ~~ας~~ ^F με διορθώσουν παρακαλώ. Μέχρι εκείνη την στιγμή τέτοιας μορφής ~~από-~~ ^F ~~βαση~~ είχαν αναλάβει μόνον οι Ηνωμένες Πολιτείες στην Νορμανδία, που είναι μια μεγάλη δύναμις. Είναι η δυσκολότερη πολεμική επιχείρηση.

Είναι η Το βασικό δε, για να γίνει μια τέτοια επιχείρηση/κυριαρχία θαλάσσης και αέρος, όχι απλώς υπεροχή, κυριαρχία. Όταν λέμε για υπεροχή εννοούμε ότι ο ένας εκ των αντιπάλων έχει περισσότερα αεροσκάφη και ο

Κ. Οικονομική
Κ. Προεδρία
Κ. Νοσηλευτική
Κ. Ψυχιατρική
Κ. Εργαστήριο

Ⓟ

Ⓟ

Ⓟ

Ⓟ

4/2 Δ Κ.Β. 19.11.1986

53

άλλος λιγότερα ή ο ένας περισσότερα υποβρύχια και ο άλλος λιγότερα, ή για πέντε λεπτά στο μέτωπο μπορεί να κτυπάει ο ένας, για δέκα λεπτά μπορεί να κτυπάει ο άλλος. Αν λοιπόν έχεις μόνον υπεροχή, δηλαδή αν ξέρεις ότι ενδεχομένως θα σου έρθει ο άλλος για πέντε λεπτά και θα σου βουλιάξει το καράβι, δεν την κάνεις την απόβαση, δεν την αποτολμάς. Οι Αμερικανοί λοιπόν στην Νορμανδία είχαν πλήρη κυριαρχία. Δεν κτυπήθηκε κανένα πλοίο την ώρα της αποβάσεως. Οι Τούρκοι όμως δεν την είχαν την κυριαρχία στην Κύπρο. Γιατί; Υπήρχε η τουρκική αραμάδα και ήταν μία μεραρχία το σύνολο της αποβατικής δυνάμεως της Τουρκίας. Διότι οι αποβατικές δυνάμεις είναι λίγες, δεν είναι όλος ο στρατός, ούτε είναι εκπαιδευμένος ο στρατός ούτε τα μέσα υπάρχουν.

(2Κ)

(2Δ) 1/2 Κ (ΑΚ) 19.11.86

54
 Μία μεραρχία; Δε ξέρω. Άρματα ; Μία-δύο επιλαρχίες αρμάτων.
 Δε ξέρω, δε το θυμάμαι ακριβώς, δεν ήμουν σ' αυτό το επιτελείο
 ειδικώς για να ασχοληθώ. Το ΑΕΔ, το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων,
 έχει αυτά τα στοιχεία.

F
 Δεν είχαν την κυριαρχία διότι τρία μου είπαν χθες, τέσσε-
 ρα ανέφερα εγώ προηγουμένως, κάποιος συνάδελφος μου είπε ότι
 ήταν τρία τα υποβρύχια, δεν ξέρω εάν ανέφερα ανακριβώς, αλλά
 είχα την εντύπωση ότι ήταν τέσσερα, ~~Αλλά είχαμε~~ ^{F1} σύγχρονα υποβρύ-
 χια, τα οποία δεν είχαν οι Τούρκοι, δηλαδή, δεν μπορούσαν αυτά
 τα υποβρύχια ούτε καν να εντοπισθούν από τα μέσα που διέθεταν
 οι Τούρκοι.

Δεύτερον, είχαμε 18 "φάντομ"-24 ανέφερα προχθές και σε
 18 με διόρθωσαν άλλοι συνάδελφοι, δεν θυμάμαι, έχει περάσει
 ο χρόνος: τα οποία δεν μπορούσαν να αναχαιτισθούν, διότι δεν
 είχαν αντίστοιχο αεροσκάφος. Για να αναχαιτίσεις εχθρικό αερο-
 σκαφος, - το αεροσκάφος που θα κάνει την αναχαίτιση-πρέπει να
 έχει ίση ή μεγαλύτερα ταχύτητα. Ήταν τρομερή η διαφορά της
 ταχύτητας μεταξύ των αεροσκαφών που είχαμε εμείς, με αυτά τα
 παλιά που είχαν οι Τούρκοι. Επομένως αυτό τι σημαίνει; Δεν

F. Γραμμάκης
 11 Φεβ 87
 Διευθυντής
 Αρχηγείο
 Ενόπλων
 Δυνάμεων
 Κύπρου

20/11

2/2 Κ (ΑΚ) 19.11.86

55
είχαν την κυριαρχία. Δηλαδή, είχαμε τη δυνατότητα εμείς και από
πλευράς θαλάσσης με υποβρύχια να προσβάλουμε το στόλο και για
ένα ορισμένο χρόνο -θέλετε 5 λεπτά, θέλετε 10 λεπτά - να πάνε
αεροσκάφη δικά μας και να βουλιάσουν εχθρικά πλοία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Και γιατί δεν το έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ. Εδώ είναι το πρόβλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ κύριοι συνάδελφοι.

ΜΑΡΤΥΣ. Είπα ότι πρέπει να βγάλουμε την αλήθεια κάποτε. Μου λέτε

γιατί δεν το κάναμε. Εάν ήμουν αρχηγός να είστε βέβαιος ότι θα

το έκανα. 'Η δεν θα έκανα ποτέ αυτή την επιχείρηση εάν, όπως σας

είπα προηγουμένως, δεν είχα εγγυήσεις σαφείς, γραπτές, δεν φέρω

από ποιόν, ότι δεν θα γίνει τίποτα. Και εάν δεν είχα αυτό, δεν θα

ήμουν βέβαιος, ότι με το παραμικρό εάν θα πάνε να βουν οι Τούρκοι

~~θα τους κτυπήσω και δεν θα δώσω την Κύπρο στους Τούρκους. Και δεν~~

το κατέθεσα και προχθές ότι ελέγετο και αυτό, ότι θα κτυπήσουμε

εάν βγουν οι Τούρκοι. Το έχω ακούσει και από τον κύριο Ιωαννίδη

ότι θα κτυπήσουμε άμα βγουν οι Τούρκοι. Και πήγα και στον κύριο

Μπονάνο πέρα από τα όρια της πειθαρχίας -το έχει καταθέσει και σε

μία συνέντευξη που έδωσε στην "ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ", αν την έχετε δει προ

F. Διαπραμάτευση
είναι 24 35 55

Νεωτόν
11 55
21 55
22 55
23 55
24 55
25 55
26 55
27 55
28 55
29 55
30 55
31 55
32 55
33 55
34 55
35 55
36 55
37 55
38 55
39 55
40 55
41 55
42 55
43 55
44 55
45 55
46 55
47 55
48 55
49 55
50 55
51 55
52 55
53 55
54 55
55 55

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

3/2 Κ (ΑΚ) 19.11.86

56

2-3 μηνών ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων- το πρωί, με την έναρξη της αποβάσεως ήλθαν στο γραφείο μου ο Ταγματάρχης Παλαΐνης και ο Ταγματάρχης Παλιός και μου είπαν γιατί δεν κτυπάμε και τους απέπεμψα σιωπώς εκ του γραφείου, Όπερ και εγένετο. Εκείνη τη στιγμή δεν σκέφτηκα αν είμαι Ταγματάρχης, τίποτα, πήγα μέσα και του είπα: "Κύριε Αρχηγέ τι θα κάνουμε; Η Κύπρος καταλαμβάνεται από τους Τούρκους. Θα κτυπήσουμε;" Και δεν είπα ότι θα κτυπήσουμε στον Έβρο που λέγει στη συνέντευξη, οι κύριοι συνάδελφοι θα ξέρουν καλύτερα ότι θα ήταν ανοησία να κτυπήσουμε στον Έβρο, εμείς εκείνη τη στιγμή. Άμα ήθελαν ας κτυπούσαν οι Τούρκοι στον Έβρο. Εμείς έπρεπε να κτυπήσουμε την τουρκική αρμάδα. Τον ερώτησα γιατί δεν κτυπάμε και με πέταξε από το γραφείο. Και θέλετε να σας πω και το άλλο; Έχει λεχθεί ως δικαιολογία ότι δεν κτύπησαν ελληνικά τμήματα. Λάθος. Κτύπησαν την ΕΛΔΥΚ. Μόλις έκαναν προσβολή οι Τούρκοι, κτύπησαν ελληνικό τμήμα. Επομένως είχαμε κάθε δικαίωμα αμέσως να κτυπήσουμε.

Τώρα ας πάμε στη συνέχεια: Δεν έγινε τίποτα, μπήκαν οι Τούρκοι, παραιτήθηκε Κυβέρνηση, το καθεστώς εκείνο, ήλθε άλλη Κυβέρνηση. Ερώτημα που πλανάται στην κοινή γνώμη και που τίθεται και

F. η συνάντηση
 ή ως Τάκης
 2/11

4/2 Κ (ΑΚ) 19.11.86

σε μένα. Εάν είχε τη δυνατότητα να κάνει κάτι η νέα Κυβέρνηση. Κατά τη δική μου άποψη είχε. Βέβαια έχει λεχθεί η 'αποψη ότι οι αρχηγοί των επιτελείων έστειλαν επιστολές, αναφορές και ανέφεραν ότι δεν είχαν τη δυνατότητα κ.λπ. Για μένα εφόσον ήσαν υπεύθυνοι οι αρχηγοί των επιτελείων γι' αυτό που δεν έγινε στην πρώτη απόβαση, έπρεπε να φύγουν την ίδια μέρα, για να έλθουν νέοι αρχηγοί για να πουν τι πρέπει να γίνει. Διότι οι ίδιοι αρχηγοί δεν υπήρχε περίπτωση να πουν στη δεύτερη Κυβέρνηση ότι μπορούμε να κτυπήσουμε, συνέχισαν το παραμύθι ότι δεν μπορούμε να κτυπήσουμε.

Γιατί είπα προηγουμένως ότι είχε τη δυνατότητα: Διότι πράγματι οι Τούρκοι είχαν φτιάξει ένα προγεφύρωμα στην Κύπρο, και πράγματι είναι σοβαρό όταν καταφέρει ο εχθρός να φτιάξει ένα προγεφύρωμα, Αυτό είναι ένα γεγονός που έχει ένα μεγάλο πλεονέκτημα. Αλλά αυτό το προγεφύρωμα δεν ήταν πολύ μεγάλο. Είχαν βγει στη Κυρήνεια και είχαν ενωθεί με τον θήλακα της Αγύρτας ήσαν καθηλωμένοι εκεί, ήσαν περικυκλωμένοι, από τμήματα της ΕΛΔΥΚ, του Ελληνικού Συντάγματος, και άλλων δυνάμεων. Και περίμεναν μέχρι τις 14 Αυγούστου ευρισκόμενοι εν ανακωχή, η οποία νομίζω ότι είχε γίνει πριν έλθει η νέα Κυβέρνηση, είχε γίνει ανακωχή η οποία βέβαια

5/2 Κ (ΑΚ) 19.11.86

58
βοηθούσε τους Τούρκους. Οι Τούρκοι επιζητούσαν την ανακχή γιατί;
Διότι χρησιμοποίησαν το χρόνο μέχρι ^{7^{ος}} 14 Αυγούστου για να ενισχύ-
σουν το προγεφύρωμα.

Wiley
(2N)

(2K)

1/2N

B.Π.

19.11.86

59

Να βγάλουν τις ενισχύσεις που ήθελαν και να προχωρήσουν για την κατάληψη της Κύπρου. Ασφαλώς θα ξέρετε ότι θα μπορούσαν να την καταλάβουν όλη την Κύπρο, αλλά δεν το έκαναν για λόγους πολιτικούς, για διεθνείς αντιδράσεις κλπ. Μπορούσαμε να κτυπήσουμε γιατί ήδη με τη γενική επιστράτευση που είχε γίνει είμαστε πανέτοιμοι και στον Έβρο. Μπορούσαμε να τους αναχαχτίσουμε και με την αεροπορία και με το ναυτικό να τους κτυπήσουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για την επιστράτευση.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παναγιωτόπουλε, σας παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Να το αναπτύξω με δυο λόγια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, για να τελειώνουμε.

Στο θέμα της επιστρατεύσεως θα επανέλθουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήθελα να μιλήσω για το θέμα της επιστρατεύσεως για δυο λεπτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Θα σας δώσω εγώ την ευκαιρία να μιλήσετε για την επιστράτευση.

ΜΑΡΤΥΣ: Καλώς. Πάντως εδόθη χρόνος στους Τούρκους μέχρι τις 14 Αυγούστου να ενισχύσουν το προγεφύρωμα και εν συνεχεία να γίνει ο γνωστός σε όλους ΑΠΤΙΛΑΣ ΙΙ.

Θα ήθελα να σας πω κάτι, γιατί πρέπει να λέγονται όλα, πάνω στη φάση γιατί δεν κτυπάγαμε στους Τούρκους, οι αρχηγοί των επιτελείων

2/2N ΒΠ 19.11.86

60

και στρατηγού, θα ήθελα να σας πω γιατί μου έκανε εντύπωση ότι ένας άνθρωπος ο οποίος συνεχώς ενοχλούσε το επιτελείο, και το έμαθα από άλλους συναδέλφους, που συνεχώς αναφερόταν στο "γιατί δεν χτυπάμε" ήταν ο Πρωθυπουργός Ανδρουτσόπουλος. Μου έκανε επαναλαμβάνω εντύπωση γιατί ήταν ιδιώτης. Δηλαδή φάνηκε παληκάρι πολύ μεγαλύτερο από πολλούς στρατηγούς.

Γίνεται μεγάλος λόγος και πολλή συζήτηση για την ανάμειξη των αμερικανών. Σας είπα προηγούμενα πως θα πω μερικά πράγματα και αυτό γιατί με ρωτάνε και εμένα για την ανάμειξη των αμερικανών σ' αυτή την υπόθεση.

Για το προ του πραξικοπήματος διάστημα δεν ξέρω τίποτα ειλικρινά πέραν του γεγονότος ότι ο κύριος Τάσκα επιμόνως ζητούσε να δει τον Ιωαννίδη. Τώρα για το μετά την ενέργεια στη Κύπρο θα σας καταθέσω κάτι που ενδεχόμενα να το ξέρετε, αλλά μπορεί και να μη το έχετε υπόψη σας.

Ακόμα ζητώ συγγνώμη αλλά δεν ξέρω εαν κατέχετε το λόγο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στον ΟΗΕ. Μιλάει εκεί για την επέμβαση και μάλιστα καλεί τις εγγυήτριες δυνάμεις να επέμβουν κλπ. εννοώ όταν έφυγε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον έχουμε, αλλά δώστε τον.

ΜΑΡΤΥΣ: θέλω να σας διαβάσω μόνο μια φράση. Λέει: "Καθώς ήδη έχω δηλώσει τα γεγονότα στην Κύπρο δεν αποτελούν εσωτερική υπόθεση των ελλήνων

ΟΜΕΥ

3/2N ΒΠ 19.11.86

61

της Κύπρου. Οι τούρκοι της Κύπρου επηρεάζονται επίσης. Το πραξικόπημα της ελληνικής χούντας είναι μια εισβολή και εκ των συνεπειών της θα υποφέρει όλος ο λαός της Κύπρου, αμφότεροι έλληνες και τούρκοι".

Ουδέν σχόλιον από πλευράς μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπάρχει σχόλιο. Εν πάση περιπτώσει από την πλευρά σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θίγω κανένα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα εστερούντο βεβαίως και οι τούρκοι των ελευθεριών τους. Δεν γεννάται ζήτημα, διότι εφόσον επεκράτει η χούντα, η υπόθεση είναι τελειωμένη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν επικαλούμαι βέβαια τούρκους που έχουν αποκληθεί από όλο τον πολιτικό κόσμο ως αναξιόπιστοι. Τούς δέχομαι και εγώ σαν αναξιόπιστους και δεν υπάρχει θέμα. Είναι δηλώσεις που έκανε ο πρωθυπουργός της Τουρκίας και απήντησε και ο δικός μας Πρωθυπουργός. Επομένως τις εδέχθη και γι' αυτό το αναφέρω. ~~Θα σας αναφέρω τώρα την ελληνική απόγ-~~

~~ληση προς τον Τουρκμένι.~~ "Ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας κύριος Τουρκμέν εξέφρασε λύπη και έκπληξη για τη δήλωση του Προέδρου κυρίου Καραμανλή ότι η 20η Ιουλίου αποτελεί εντροπή για τη Τουρκία". Συγκεκριμένα ομιλών προχθές σε συνέντευξη τύπου στην Άγκυρα ο κύριος Τουρκμέν δήλωσε ότι: "Παρά το σεβασμό προς το αξίωμα και την προσωπικότητα του κυρίου Καραμανλή είμαι υποχρεωμένος να τονίσω ότι σφάλετε".

(252)

(2N)

1/2 ΕΖ Σ.Ν. 19-11-1986

62

Όλος ο κόσμος - ισχυρίσθη - γνωρίζει για ποιόν αποτελούν ντροπή τα γεγονότα του Ιουλίου '74. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, ομιλών τον Ιούλιο του '74 στο Συμβούλιο Ασφαλείας, είπε ότι η Κύπρος υπέστη εισβολή εκ της Ελλάδος. Θα πρέπει, κατέληξε, επίσης να υπενθυμίσουμε υπό ποίας συνθήκας έγιναν οι πολιτικές μεταβολές στην Ελλάδα του 1974. Αυτό δεν το πιάνω καλά το τελευταίο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Παλαΐνη, σας είχα παρακαλέσει στην αρχή, όσο το δυνατόν πιό σύντομα και πιό συνοπτικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα συντομεύσω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα πρέπει να ρωτήσουμε και εμείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Είμαστε στους Αμερικανούς, στην ανάμειξη των Αμερικανών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, εκεί είμαστε. Γιατί τώρα δεν χρειάζεται να μας διαβάσετε τους λόγους του Τουρκιμέν. Εμάς σαν Επιτροπή, δε μας ενδιαφέρει τί είπε ή τί λέει ο κ. Τουρκιμέν και ο κ. Ετσεβίτ και ο κ. Οζάλ.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Είναι αξιόπιστοι!

ΜΑΡΤΥΣ: Το δέχομαι ότι είναι αναξιόπιστοι. Σας ανέφερα μία δήλωση και έχει απάντηση της κυβερνήσεως της δικής μας.

Επανερχόμαστε στους Αμερικανούς. Ανέφερα ότι προ της ενεργείας γνωρίζω μόνο αυτή την επιμονή του Τάσκα να συναντήσει τον

Οζάλ

2/2 ΕΖ Σ.Ν. 19-11-1986

63

κύριο Ιωαννίδη και το ότι δεν τον εδέχετο.

Τώρα θα σας αναφέρω, εγώ τί έχω δει για την ανάμειξη των Αμερικανών μετά την ενέργεια. Όταν ομιλώ για ανάμειξη των Αμερικανών, όχι ότι πάω να δικαιολογήσω τους Αμερικανούς, αλλά είναι μία μεγάλη δύναμη και κυττάνε το συμφέρον τους. Τους Αμερικανούς βασικώς τους ενδιέφερε να μη γίνει πόλεμος Ελλάδος-Τουρκίας. Δεν πάω να πω εγώ ότι αν μια άλλη δύναμη, ενδεχομένως και εμείς είμαστε στη θέση των Αμερικανών, δεν θα ενεργούσαμε έτσι. Κάθε δύναμη - το ξέρετε καλύτερα από μένα - κυττάζει τα συμφέροντά της και συναισθηματισμοί δεν υπάρχουν. Αλλά απλώς το αναφέρω για να δούμε μήπως εμπλέκονται δικά μας πρόσωπα στην υπόθεση. Διότι τους Αμερικανούς τους ενδιαφέρει το ΝΑΤΟ, αλλά τους Έλληνες πρέπει να τους ενδιαφέρει πρώτα η Ελλάδα και μετά το ΝΑΤΟ, νομίζω.

Έχω μία κατάθεση του Τάσκα στην επιτροπή ξεωτερικών υποθέσεων της Αμερικανικής Γερουσίας. Έχω σε ποιά εφημερίδα δημοσιεύτηκε, αλλά δυστυχώς δεν έχω την ημερομηνία που έγινε η κατάθεση. Αλλά έχει μια συνέχεια και λέει "η δεύτερη κατάθεση του κυρίου Τάσκα στην επιτροπή στις 27 Σεπτεμβρίου 1975". Η δεύτερη έγινε στις 27 Σεπτεμβρίου 1975, άρα η πρώτη θα έγινε εκείνες τις μέρες περίπου. Δε φαίνεται εδώ πότε έγινε. Μπορεί νομίζω να αναζητηθεί. Λέει ο Τάσκα σε ένα σημείο: Μια ημέρα μετά την εισβολή,

Ε. Νεωνίδη
" " " " " "
αβ

αβ

αβ

3/2 ΕΖ Σ.Ν. 19-11-1986

64

την Κυριακή 21 Ιουλίου -έγινε η εισβολή στις 20- συναντήθηκα με τους ηγέτες των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και τους προειδοποίησα εναντίον τέτοιου ενδεχομένου. Ποιό είναι το ενδεχόμενο το λέει προηγουμένως.

Συγγνώμη, έκανα λάθος. Με συγχωρείτε, κύριε Πρόεδρε.

Λέει προηγουμένως ο Τάσκα: Αλλά εδώ θα ήθελα να αναφερθεί και ένα άλλο γεγονός των δραματικών εκείνων ημερών. Μόλις έγινε η εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο, ήταν το Σάββατο 20 Ιουλίου, εκλήθην από τον τότε Πρόεδρο της Ελλάδος Γκιζίκη, ο οποίος μου είπε ότι η χώρα του αποφάσισε να αποχωρήσει από το ΝΑΤΟ και να προσαρτίσει την Κύπρο στην Ελλάδα. Καταλαβαίνετε τί σήμαινε αυτό, τη στιγμή που είχε ήδη πραγματοποιηθεί η Τουρκική εισβολή. Σήμαινε απλούστατα πόλεμο Ελλάδος και Τουρκίας.

Και συνεχίζει ο Τάσκα: Ήταν ακριβώς μετά την εισβολή, πριν/όμως από την κατάπαυση του πυρός και πριν πέσει η τότε ελληνική κυβέρνηση του Ανδρουτσόπουλου. Τότε ήταν που υποχρεώθηκα να δράσω αμέσως και δραστηκώς. Μια ημέρα μετά την εισβολή, την Κυριακή 21 Ιουλίου, συναντήθηκα με τους ηγέτες των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και τους προειδοποίησα εναντίον οποιουδήποτε τέτοιου ενδεχομένου, δηλαδή εμπλοκής με τη Τουρκία. Αργότερα έλαβα μία εμπιστευ-

4/2 ΕΖ Σ.Ν. 19-11-1986

65

τική έκθεση της ΣΙΑ που ανέφερε ότι η προειδοποίησή μου εκείνη ελήφθη σοβαρώς υπόψη από τη στρατιωτική ηγεσία και η Ελλάδα απέφυγε την κήρυξη πολέμου κατά της Τουρκίας. Το τονίζω αυτό, επειδή νομίζω ότι έπαιξα εν συνεχεία αποφασιστικό ρόλο στις μετέπειτα εξελίξεις. Η αποκοπή αυτή της ηγεσίας από τον Ιωαννίδη οδήγησε τελικώς στην πτώση του Ιωαννίδη, επειδή ο Ιωαννίδης ήθελε πράγματι τον πόλεμο και οι Έλληνες Στρατηγοί που επείσθησαν ότι δεν έπρεπε να γίνει πόλεμος, απεσπάσθησαν από τον Ιωαννίδη και έπαψαν πλέον να τον υπακούουν και αυτός ξαφνικά βρέθηκε εκτός του μηχανισμού διοικήσεως των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων.

Αυτή τη συνάντηση Τάσκα-Στρατηγών, εγώ από εδώ τη διάβασα δεν την ήξερα ποτέ, που έγινε μετά και τους τόνισε ότι δεν πρέπει να γίνει Ελληνοτουρκικός πόλεμος και εδέχθησαν ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Την είχατε ακούσει όμως;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ειλικρινά.

Να το καταθέσω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να το καταθέσετε, βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Το καταθέτω, κύριε Πρόεδρε.

(Στο σημείο αυτό, ο κ. μάρτυς καταθέτει στο Προεδρείο το σχετικό έγγραφο).

5/2 ΕΖ Σ.Ν. 19-11-1986

66

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως θέλετε να προσθέσετε και για το Σίσκο κάτι και να τελειώνουμε, κύριε Παλαΐνη, για να ρωτήσουμε και εμείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ένα είναι αυτό με τογ Τάσκα.

Ένα άλλο περιστατικό, το έχω ακούσει, δεν ήμουν μπροστά.

Όταν ήλθε ο Σίσκο στο γραφείο του Ανδρουτσόπουλου, ήταν ο Ιωαννίδης μέσα. Πήγε ο Σίσκο μέσα. Αυτά που σας λέω τώρα, είναι προ της αποβάσεως των Τούρκων στην Κύπρο. Τα αφηγείτο ο Ιωαννίδης στο Αρχηγείο. Ούτε από τον Ιωαννίδη τα άκουσα. Από δεύτερο χέρι τα άκουσα, εκεί μέσα από τους βοηθούς του στο γραφείο. Δεν εγγυώμαι απολύτως, αλλά πρέπει να είναι αξιόπιστοι, γιατί δεν είχαν λόγο. Του είπε ότι ξέρετε μ' αυτό που κάνατε, τί μπορεί να γίνει; Μπορεί να σας επιτεθούν οι Τούρκοι να γίνει Ελληνοτουρκικός πόλεμος. Και του απήντησε ο Ιωαννίδης ότι, μακάρι να γίνει, αυτό είναι που περιμένουμε τόσα χρόνια, για να ξεκαθαρίσουμε τους λογαριασμούς μας.

Σας είπα ότι δεν εγγυώμαι για την αυθεντικότητα, το έχω ακούσει από άλλους.

Ο Σίσκο στον προθάλαμο του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων- και αυτό δεν το έχω ακούσει, το έχω ακούσει όμως από τον υπασπιστή του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων τον κ. Τριανταφύλλου, δεν ξέρω εάν

Πάσκα

[Signature]

εκλήθη αυτός ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα, έχει κληθεί .

ΜΑΡΤΥΣ: Μεγαλοφώνως , ήταν και ανοικτή η πόρτα , δεν ξέρω ακριβώς πώς έγινε , έλεγε όταν πλέον άρχισε η Τουρκική εισβολή , να μην επιτεθείτε και σας υπόσχομαι ότι θα πάω στην Άγκυρα και οι Τούρκοι θα αποσυρθούν . Δηλαδή, για μένα , η αποστολή του Σίσκο εδώ , ήταν να μη γίνει ο Ελληνοτουρκικός πόλεμος , αλλά βέβαια πληρώνοντας εμείς το τίμημα .

Επίσης, μια άλλη δραστηριότητα του Σίσκο που έχω ακούσει , είναι ότι έψαχνε ένα βράδυ να βρεί τον Ιωαννίδη, τον απέφυγε ο Ιωαννίδης, ο Ανδρουτσόπουλος δεν ξέρω , και τελικώς βρήκε τον κ. Αραπάκη, τον Ναύαρχο, και συμφώνησαν μαζί εκεχειρία . Και βέβαια ενημέρωσε ο κ. Αραπάκης την άλλη μέρα την ηγεσία ότι ναί αυτό και αυτό έγινε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Συγχρόνως;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Λιβανέ, μην παρεμβαίνετε. Το "συγχρόνως", είναι διόρθωση δική σας.

Κύριε Παλαΐνη, συγχρόνως ή την άλλη μέρα;

7/2 ΕΖ ΜΠ 19-11-1986

68

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν το θυμάστε,

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω ότι ενημέρωσε πάντως ότι με βρήκε ο Σίσκο, δεν σας έβρισκε εσάς ...

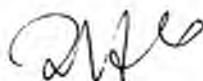
Επειδή αναφέρθηκε σε Αμερικανούς, η άποψή μου είναι ότι αυτά δείχνουν στην ουσία τι έκαναν οι Αμερικανοί. Επικρατεί μια τάση στην Ελλάδα γενικώς να τα ρίχνουμε στους ξένους. Εγώ πάλι δεν τα ρίχνω στους ξένους. Πιστεύω ότι πρέπει να κοιτάμε πρώτα εμείς τι κάνουμε και πώς εξυπηρετούμε τα συμφέροντα των ξέρων. Οι ξένοι κάνουν πάντα τη δουλειά τους.

Δεν θα σας απασχολήσω, άλλο κ. Πρόεδρε. Δεν έχω τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, προσέξτε και σε ορισμένες δικές μου ερωτήσεις.

Θα αρχίσουμε από το πραξικόπημα. Είπατε νομίζω προχθές ότι αποφάσισε η ηγεσία η πολιτική και η στρατιωτική την εκτέλεση της ενεργείας αυτής του πραξικοπήματος και έτσι συμβιβάζω και το φραστικό που θέλετε εσείς. Ενέργεια το λέξε εσείς, πραξικόπημα το λέω εγώ. Το λέω "ενέργεια του πραξικοπήματος" λοιπόν, να βάλουμε και τα δύο.

(Δ)

(ΕΖ)

1/2 Δ ΜΠ 19-11-1986

69

Είπατε ότι σ'αυτή τη σύσκεψη, που αποφάσισε το πραξικόπημα μ ετείχαν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Γκιζίκη, ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Ανδρουτσόπουλος, ο ΑΓΔ Στρατηγός Μπονάνος και ο Συνταγματάρχης, τότε, Ιωαννίδης .

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι δεν πρέπει να το είπα . Γιατί δεν ήταν μια ορισμένη σύσκεψη . Αυτοί το συζητούσαν αυτό από καιρό και το έχει καταθέσει και ο κ. Μπονάνος σε μια συνέντευξη. Αυτοί το αποφάσισαν και δεν ξέρω αν έγινε ένα βράδυ σύσκεψη, ειδικά γι'αυτό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί το αποφάσισαν και το συζητούσαν από καιρό. Από πόσο καιρό;

ΜΑΡΤΥΣ: Είδα συνέντευξη του κ. Μπονάνου στην εφημερίδα, που έλεγε ότι πριν δύο μήνες το είχαν ξανασυζητήσει, αλλά δεν εδέχθη ο Μπονάνος, το ανέβαλαν και δεν μπορώ να το προσδιορίσω.

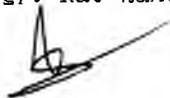
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πριν δύο μήνες η επιστολή του Μακαρίου στον Γκιζίκη, δεν είχε απευθυνθεί ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω το χρόνο . Υπάρχει η συνέντευξη του Μπονάνου. Δεν το θυμάμαι χρονικώς . Λέει ότι το συζητήσαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και πάλι θα σας ρωτήσω . Σ'αυτές τις

ΘΙΝ

2/2 Δ ΜΠ 19-11-1986

70

ΕΥΚΕΦΕΙΣ
της ηγεσίας έπαιρνε μέρος ο Ιωαννίδης. Το καταλαβαίνουμε και

όλος ο Ελληνικός λαός το ήξερε πώς έπαιρνε μέρος, αλλά θα θέλαμε μια επιβεβαίωση, πώς έπαιρνε μέρος ο Ιωαννίδης ; Τι ήταν ο Ιωαννίδης ; Μιλήσατε πριν για τη θεωρία ότι ο Στρατός είναι πάντα ο Στρατός, ο Ιωαννίδης ήταν απλός Συνταγματάρχης και ο Μπονάνος Στρατηγός και δεν έπρεπε να υπακούει ο Μπονάνος στον Ιωαννίδη- σ'αυτά είμαστε σύμφωνοι- αλλά υπάρχει το δεδομένου ότι υπήκουε και αυτός και ο Ανδρουτσόπουλος. Τι ήταν τέλος πάντως ο Ιωαννίδης ; Ο ισχυρός ανήρ του καθεστώτος ; Ήταν ο Αρχηγός του πραξικοπήματος της 25ης Νοεμβρίου ή όχι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Επισήμως - δεν είμαι και νομικός - δεν είχε θεσμοθετηθεί σαν τίποτα. Ήταν ένας Ταξίαρχος, δεν σας κάνω υπόδειξη, αλλά εγώ κάπως αλλιώς θα το διατύπωνα : Πώς οι Στρατηγοί εδέχοντο και πήγαιναν, ενώ ήταν Ταξίαρχος ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και βεβαίως απορώ και απορεί ναί όλος ο Ελληνικός λαός, πώς οι Στρατηγοί κατεδέχοντο ; Αλλά πάντως σας λέω ο Ιωαννίδης στην πραγματικότητα ασκούσε την εξουσία, ναί ή όχι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εξουσία δεν ασκούσε υπό την έννοια ότι μπορούσε να υπογράψει. Δεν μπορούσε να υπογράψει διάταγμα κλπ.

3/2 Α ΜΠ 19-11-1986

71

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : 'Ηταν ο αόρατος ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω ότι ήταν ενεργεια της 25ης Νοεμβρίου που ανετράπη ο Παπαδόπουλος βασικώς η ηγεσία ήταν ο Ιωαννίδης , ο Γκιζίκης και ο Μπονάνος. Ο Γκιζίκης ήταν Διοικητής Στρατιάς και ο Μπονάνος ήταν Διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού . Εν συνεχεία πήραν τον Παπανικολάου της Αεροπορίας πέντε - δέκα λεπτά πριν και μόλις έγινε πήραν τον Αραπάκη . Αυτοί οι τρεις ήταν βασικά οι σχεδιαστές.

Σας είπα και γώ την απορία μου, πώς οι Στρατηγοί πήγαιναν με τον Ιωαννίδη ;

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Στο ερώτημα του Προέδρου πηγαίνετε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Στη συνείδηση αυτών των ανθρώπων, δεν είχε επιβληθεί ο Ιωαννίδης ως ηγέτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως ηγέτης δεν ξέρω , αλλά εν πάση περιπτώσει θεωρούσαν ότι είναι ο ισχυρός ανήρ .

Αν διαβάσετε συνεντεύξεις που έδωσε ο Ιωαννίδης στο " Σπίγκελ " κλπ λέει : " εγώ διέταξα " , " εγώ έκανα εκείνο " κλπ. Η απορία είναι πώς οι Στρατηγοί πήγαιναν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Η απόφαση της στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας και εννοείτε πολιτική ηγεσία τον κ. Αβδουτσό-

4/2 Δ ΜΠ 19-11-1986

72

πουλο, ή εννοείτε και τον κ. Γκιζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Και τον κ. Γκιζίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πολιτική ηγεσία ήταν ο Γκιζίκης και ο Ανδρουτσόπουλος και στρατιωτική ηγεσία ήταν ο Μπονάνος και φυσικά ο Ιωαννίδης, που ήταν γενικότερα πολιτική και στρατιωτική ηγεσία.

ΜΑΡΤΥΣ: Τυπικά ο Μπονάνος και οι αρχηγοί. Ο Ιωαννίδης δεν συμμετείχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχατε πεί ότι όρισαν την ώρα, που θα εκδηλωθεί η ενέργεια του πραξικοπήματος στην Κύπρο και είχατε πεί ότι είχαν κανονίσει για τις 12 τα μεσάνυκτα της 14ης προς 15η Ιουλίου.

(ΑΚ)

(Α)

(ΛΚ)

1/2 Α. Α. Μ. 19-11-86

73

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι αυτή όμως. Είπα ότι η ώρα αυτή θα οριστήκε στην σύσκεψη που έγινε στο γραφείου του ΑΕΔ. Δεν ήταν Γκιζίκης Ανδρουτσόπουλος κλπ. ^{Ήταν} Γκιζίκης Ιωαννίδης, Κομπόκης, Γεωργίτσης, Παπαδάκης και Κονδύλης. Αυτοί ήταν στην σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 2 Ιουλίου ήταν αυτοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 2 Ιουλίου το απόγευμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είπατε ότι ο Γκιζίκης ήταν σ' αυτή την σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ο Γκιζίκης, Ανδρουτσόπουλος Ιωαννίδης και Μπονάνος είχαν αποφάσει την ενέργεια. Δεν ξέρω αν έγινε ειδική σύσκεψη :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 2 ή 3 Ιουλίου έγινε αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 2 Ιουλίου το απόγευμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σ' αυτή λοιπόν τη σύσκεψη, ο Μπονάνος διαβίβαζε όπως λέτε, προσωπική του εντολή φυσικά και απόφαση ολοκλήρου της στρατιωτικής ή πολιτικής ηγεσίας. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Διαβίβαζε αυτό που ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων είχε αρμοδιότητα. Ήταν Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων. Εξετέλη όμως τυπικά....

Οι στρατηγοί δεν κανουν τον πόλεμο, πως το λέμε, η πολιτική ηγεσία, η κυβέρνηση. Ο αρχηγός τυπικά είχε λάβει εντολή από την κυβέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ανακοίνωσε στους Γεωργίτση και Κομπόκη ότι έχει εντολή και της υπόλοιπης ηγεσίας; ότι είναι σύμφωνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω, ότι δεν υπήρχε λόγος. Διότι και σήμερα αν ο αρχηγός

2/2 A. A.M. 19-11-86

στρατού δώσει μια εντολή δε θα πει σε κανέναν ότι έχει και τη σύμφωνο γνώμη κλπ. Αυτό εξυπακούεται.

74
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχατε πει αυτή την ώρα, ^{ως} τόση η ενέργεια του πραξικοπήματος εξεδηλώθη στις 8 και 20 το πρωί στις 15 του μηνός. Ποιός έκανε αυτή τη μεταβολή, η οποία ίσως κατά την γνώμη της επιτροπής είναι ουσιώδεις. Ποιός τόλμησε και την έκανε εναντίον της αποφάσεως της ηγεσίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι ήλθε ο κ. Κοντόσης από την Κύπρο και μετέφερε άποψη όλων, των Κομπόκη, Γεωργίτση και άλλων, να μη γίνει η ενέργεια στη Κύπρο. Εν συνεχεία μόλις το ανέφερε αυτό, τον πήρε ο Ιωαννίδης και του είπε «πάμε να τα πεις αυτά στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων». Πήγαν στο γραφείο του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων και όταν γύρισαν από αυτό, έμαθε ο Κοντόσης απέξω τα ονόματα των προέδρων, τα οποία είχαν συζητηθεί με τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων και το διάγγελμα, νομίζω δεν είμαι εκατό της εκατό βέβαιος, εκείνη τη στιγμή και η ώρα έχω την εντύπωση ότι θα πρέπει να απεφασίσθη, ανέφερε ο Κοντόσης επάνω στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων ότι τη νύχτα είναι επικουρικές δυνάμεις του Μακαρίου και εκεί που ήταν ο Ιωαννίδης ^{και} ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, θα άλλαξαν την ώρα. Δηλαδή να γίνει το πρωί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή την ώρα δεν την άλλαξε ο Γεωργίτσης και ο Κομπόκης, ~~την άλλαξε~~ λένε, ο Μπονάνος με τον Ιωαννίδη, .

3/2 Α. Α. Μ. 19-11-86

75

και το μετεβίβασαν αυτό δια του κ. Κοντόση.

Είπατε προχθές ότι αφού εληφθη αυτή η απόφαση της στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας κλπ. ενημερώθηκε γι' αυτό ο Αρχηγός του Στρατού κύριος Γαλατσάνος και ένας άλλος αριθμός άλλων αξιωματικών.

Θα ήθελα να μου πείτε πότε ειδοποιήθηκε ο κ. Γαλατσάνος, και ποιοί τον ειδοποίησαν, ποιοί τον ενημέρωσαν και τί έκανε. Εκδήλωσε την ανεπιφύλακτη επιδοκιμασία του ή αντικείμε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς ποιοί τον ενημέρωσαν δεν ξέρω. Προφανώς θα πρέπει να τον ενημέρωσε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων ο κ. Μπονάνος. Ούτε το πότε ξέρω, αλλά διαπίστωνα αμέσως ότι το ήξερε και ο κ. Γαλατσάνος, ο οποίος δεν ήταν στη σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας ενημέρωσε εσάς ο Γαλατσάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας είπα ότι με κάλεσε ο Ιωαννίδης, αλλά επειδή είμαι επιτελής του Γαλατσάνου, όταν γύρισα και συζήτησα και μ' αυτόν, το ήξερε.

Κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο κ. Μάρτυς δεν απάντησε στην ερωτήσή σας, κύριε Πρόεδρε, αν αντέδρασε ο Γαλατσάνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Γαλατσάνος αντέδρασε; Γιατί προχθές

είπατε ότι κάτι αντιείπατε, ότι κάπως αντιδράσατε. Ο Γαλατσάνος το επιδοκίμασε ανεπιφύλακτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εξεδήλωσε αντίδραση αλλά εγώ τον είδα κάπως στενωχωρημένο, κατ'ωσμωδιασμένο. Ήταν στρατιωτικός, ολιγόλογος.

4/2 A. A. M. 19-11-86

76

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οι άλλοι αρχηγοί ναυτικού και αεροπορίας, Αραπάκης και Παπανικολάου, ενημερώθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι ξέρω εγώ, όχι. Δηλαδή δεν έχω ακούσει ότι ενημερώθηκαν, αντιθέτως έχω ακούσει ότι δεν ενημερώθηκαν και σας είπα και τον λόγο προχθές.

(H)

(2Αυ) 1/2 η γ. (Κ.Ο.) 18.11.86

ΥΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός είναι ο λόγος;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ήταν πράκτορες.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Να μη το πούμε πράκτορες.

Είχε προηγηθεί αυτό του κ. Τσούμπα, που σας είπα, ότι είχε πει

«ότι ο πρέσβυς του είπε για τον Παπανικολάου ότι του έλεγε καλά

λόγια και μετέφερε στον Ιωαννίδη μήπως ο Παπανικολάου ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γι' αυτό θα πούμε παρακάτω.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Αραπάκη κλπ. Είχαν μία υποψία ότι ενδεχομένως να διέρ-
ρεε απ' αυτούς προς τους Αμερικανούς. Δεν είχαν απολυτο εμπιστοσύνη.

Δεν υπήρχε και λόγος, ίσως, διότι ήτο καθαρής επιχείρηση του ΑΕΔ.

Δηλαδή και οι ναυτικοί και οι αεροπόροι που ήταν στην Κύπρο υπήγον-
το στο ΑΕΔ κατευθείαν. Δεν υπήγοντο στους κλάδους τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ένας άλλος αριθμός αφισματικών
άλλων που ειδοποιήθηκε, ποιοί ήταν; Για να σας διευκολύνω, αν θέλετε,

Ο κ. Χανιώτης ήταν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μας είπε, κύριε Πρόεδρε, ότι ήταν μερι-
κοί επιτελείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μερικοί επιτελείς. Ποιοί;

ΑΜΥ

Α

Α

2/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 19.11.86

78

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε. Από πλευράς μου ξέρω ότι το είχα μάθει εγώ και ο κ. Πηλιχός. Δεν ξέρω εάν είχαν ενημερωθεί δύο ακόμη αφιωματικοί που ήταν στο γραφείο του Ιωαννίδη. Ήταν ένας Σταύρου και ένας Θανόπουλος, που τώρα έχει πεθάνει. Δεν το ξέρω. Ξέρετε, ήταν τόσο λεπτό το θέμα, που δεν το συζητούσε ο ένας με τον άλλον. Αλλά έχω την εντύπωση, χωρίς να ξέρω ποιός, ότι οπωσδήποτε είχε ενημερωθεί ένας πολύ κλειστός κύκλος, δύο, τρεις τέσσερις του κυρίου ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Ματάσης το ήξερε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Χανιώτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας πω για κανέναν. Το θεωρώ αδύνατον να μην είχαν ενημερωθεί δύο, τρεις, που βρισκόντουσαν κοντά στον ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή θεωρείτε αδύνατον να μην είχαν ενημερωθεί δύο, τρεις που βρισκόντουσαν κοντά στον ΑΕΔ.

Ο Χανιώτης ήταν πιο κοντά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Χανιώτης νομίζω ότι ήταν διευθυντής της Α/ΜΕΟ. Ο Χανιώτης ήταν πολύ κοντά. Αυτός μάλιστα εν συνεχεία, με τις επιχειρήσεις στην Κύπρο ήταν και ο εποπτεύων, ας πούμε, στις αίθουσες

αίθουσες

αίθουσες

3/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 19.11.86

 επιχειρήσεων, σ'όλα δηλαδή τα επιχειρησιακά θέματα για την
 Κύπρο. Αλλά δεν ξέρω, αν είχε ενημερωθεί για το

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Ματάσης ήτανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Ματάσης ήταν υπασπιστής του Μπονάνου, πολύ στενά
 συνδεδεμένος με τον στρατηγό, αλλά δεν ξέρω αν το ήξερε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πώς γνωρίζετε ότι το ήξερε ο κ. Πηλιχός;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού ήμουν μπροστά, όταν μας το είπε ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσάς σας το είπε ο κ. Ιωαννίδης.

Εσείς πάντως, δεν μετείχατε στη σύσκεψη Γεωργίτση, Κομπόκη
 και λοιπών.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ούτε ήξερα τι γίνεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε λάβατε εντολή για το διάγ-
 γελμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα ότι δεν έλαβα εντολή. Σας είπα ότι στη σύσκεψη
 αυτή η οποία διήρκεσε 20' περίπου-για να τα επαναλάβω, είπε
 ο κ. Ιωαννίδης, να συζητήσουμε ορισμένες λεπτομέρειες επί του
 σχεδίου. Και ο κ. Γεωργίτσης είπε ότι δεν έχουμε καθορίσει ακόμη
 ποιες μονάδες, δεν μπορώ να πω από τώρα ποιες μονάδες θα συμμετά-
 σχουν, γιατί αυτός τότε ενημερώθηκε, τότε έλαβε την εντολή, όταν

4/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 19.11.86

80

ήρθε επάνω. Δεν ήξερε πριν έρθει από την Κύπρο, γιατί θα διαταχθεί. Του είπαν να συζητήσουν το σχέδιο, αλλά δεν ήξερε/ποιοιες ^{ακόμη} μονάδες θα συμμετάσχουν. Και αφέθη το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή είπατε ότι στις 2 Ιουλίου το απόγευμα έγινε η σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Και το άλλο έγινε στις 3 το πρωί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 3 συμμετείχατε πλέον σε ειδικότερη σύσκεψη, σε μικρότερη συγκέντρωση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ήταν άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο Ιωαννίδης, ο Κομπόκης, ο Γεωργίτσος, εγώ, ο Πηλιχός ο στρατηγός ο Παπαδάκης και ο Κονδύλης, ο οποίος έχει πεθάνει τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εκεί σας έδωσε εντολή ο Ιωαννίδης εσάς και τον κ. Πηλιχό να συντάξετε το διάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν εκεί δεν υπήρχαν ούτε χάρτες. Δεν ήταν αίθουσα επιχειρήσεων. Ήταν απλώς ένα τραπέζι.

Εκτός από το σχέδιο αυτό που είπε -πρέπει να είναι έτσι, γιατί έχει περάσει και αρκετός καιρός- είπε να θυμηθείτε να συντάξουμε το διάγγελμα, και έδωσε ορισμένες αρχές. Προφανώς τις είχε συζη

5/2 Η.Γ. (Κ.Ο.) 19.11.86

81
 τήσει με τον Πρωθυπουργό, με τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, δεν
 ξέρω και τις ακούσαν και οι άλλοι που ήταν εκεί, όπως οκ. Γεωργί-
 τσης κλπ., ότι οι βασικές αρχές θα είναι: Να γίνουν εκλογές σ'
 ένα χρόνο, δεν θίγεται η τσερκοκυπριακή κοινότητα και δεν ανα-
 τρέπεται το υφιστάμενο νομικό καθεστώς της Κύπρου.

Εγώ κράτησα σημειώσεις σ' αυτά που είπε ο Ιωαννίδης για
 το διάγγελμα, αλλά εν συνεχεία δεν έδωθε συνέχεια, γιατί απ' ό,τι
 μου είπε ο κ. Πηλιχός, το πήγε στον Πρωθυπουργό, δεν ξέρω, Υπουρ-
 γείο Εξωτερικών, και εν συνεχεία το έδωσε στον Κοντόση ο Ιωαννί-
 δης. Αλλά δεν ξέρω ποιος το συνέταξε τελικά.

(2v)

(2Η)

1/2ν.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

82

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, ο Πηλιχός σε ποιόν το πήγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το πήρε ο Πηλιχός. Ο Πηλιχός μου είπε, εν συνεχεία, ότι ο Ιωαννίδης το πήγε στον Πρωθυπουργό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άρα είχε συνταχθεί το Διάγγελμα, όταν το πήγε στον Πρωθυπουργό;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι σημειώσεις που κράτησε, δεν θυμάμαι αν τις έδωσα στον Πηλιχό, ή στον Ιωαννίδη.

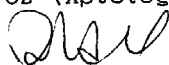
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί εδώ ο κ. Γεωργίτσης, εξεταζόμενος είπε για αυτή τη σύσκεψη ότι εν συνεχεία ο ταξίαρχος Ιωαννίδης διέταξε τους Πηλιχό και Παλαίνη, όπως προβούν στη σύνταξη του Διαγγέλματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Το δέχομαι. Κι' αν με διάτασσε να το συντάξω, θα το συντάσσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε, επίσης, ότι δεν ακούσατε ποτέ να εδόθη εντολή δολοφονίας του Μακαρίου. Είχατε ακούσει το αντίθετο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλος ο κόσμος έλεγε: Έξω, ο Τύπος, κ.λ.π., "θέλει να σκοτώσει το Μακάριο;"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχατε ακούσει ότι δεν εδόθη εντο-

2/2ν.

(Ε. Σ.)

19.11.1986

λή να σκοτωθεί ο Μακάριος;

83

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα ακούσει ότι λέγανε για το 'Άγιο' Όρος, για τη Μονή του Σινά, να τον στείλουμε καλόγηρο, να μην έρχεται σε επαφή με τον άλλο κόσμο. Βασικώς, όμως, έλεγαν για το 'Άγιο' Όρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ μας είπε ο κ. Γεωργίτσος ότι έλεγαν για το Μακάριο, ότι αν συλληφθεί ζωντανός, θα τον φέρουν εδώ συνοδεία. Αυτό είπε ο κ. Γεωργίτσος. Ήταν πραγματικά τέτοια η εντολή που είχε δοθεί προς τον κ. Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί, στη σύσκεψη αυτή, δεν το άκουσα. Προφανώς να είχαν συζητήσει επάνω, που ήταν ο ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ένας άλλος μάρτυρας πάλι, που μου διαφεύγει αυτή τη στιγμή, μας είπε ότι σκόπευαν να τον σκοτώσουν να βάλουν το πτώμα του σ'ένα σακί και να το ρίξουν στη θάλασσα.

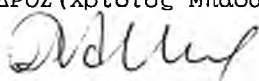
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο ναυτικός, μας τα είπε αυτά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο Παπαδάκης του Ναυτικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων. Ελέγχθη τέτοιο πράγμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς ακούσατε πάντως, ότι σκεπτό-

3/2ν.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

84
 τανε να τον στείλουν στο 'Αγιο' Όρος. Και επειδή είπαμε για τη δολοφονία του Μακαρίου, να σας ρωτήσω: Το πραξικόπημα εστρέφεται κατά του καθεστώτος του Μακαρίου, φυσικά δε και προσωπικά κατά του Μακαρίου.' Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Να εγένετο αλλαγή του καθεστώτος ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο σχεδιασμός του τώρα κι' ο τρόπος εκτέλεσής του, δηλαδή επίθεση με' όλα τα όπλα κατά του Προεδρικού Μεγάρου, καταστροφή του Προεδρικού Μεγάρου, πυρπόλησή του σε' ώρα που έπρεπε να ξέρουν, ότι ο Μακάριος θα' ήταν μέσα, τί' λέτε δεν υποδηλού' ότι αυτοί οι άνθρωποι αντιμετώπιζαν ως βέβαιο, ή' έστω ως ενδεχόμενο αποτέλεσμα της επιθέσεως αυτής, το φόνο του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν κάτω, αλλά έχω ακούσει' ότι μόλις τα τμήματα πλησίασαν στο Προεδρικό Μέγαρο, εδέχθησαν καταιγισμό πυρών από σπίτια που ήταν κοντά στο Προεδρικό Μέγαρο, από το επικουρικό βύμα που σας είπα προηγουμένως, που είχε συγκροτήσει ο Αρχιεπίσκοπος. Και μάλιστα εκεί νομίζω σκοτώθηκε και ένας ταγματάρχης Χολίδης αν δεν κάνω λάθος.

Τώρα, κύριε Πρόεδρε, στον πόλεμο, δεν ξέρω, εγώ δυστυχώς, -όχι δυστυχώς- εν πάση περιπτώσει δεν μου' έτυχε να συμμετάσχω.

Ήμουν στην Κύπρο σε βομβαρδισμούς, κ.λ.π., αλλά σε πόλεμο πραγματικό, δεν ξέρω αν έχετε συμμετάσχει εσείς, αλλά από τη στιγμή που

4/2ν.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

85

θα βληθεί ένα τμήμα και θα αρχίσει ο πόλεμος, βέβαια μετά πολλά γίνονται, πολλά δεν ελέγχονται, τι να σας πω. Στη σφαίρα απαντάς

με σφαίρα. Αν πηγαίνανε εν ψυχρώ, χωρίς να βληθούν και άρχιζαν να κτυπούν το Προεδρικό Μέγαρο, θα ήταν μιά καθαρή ανοησία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, και εν θερμώ, διότι στις 8.20'

που πήγαν, ήξεραν ότι είναι μέσα ο Μακάριος. Κάνανε επίθεση εναντίον

του Μεγάρου και φυσικά δεν θα την κάνανε με ζαχαράτα, δεν ήταν γάμος

ή βαφτίσια.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έχω ακούσει διάφορες εκδοχές. Και πραγματικά δεν το

έχω ξεκαθαρίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρανε ότι ήταν Προεδρική Φρουρά,

η οποία θα ημύνετο. Συνεπώς, αφού θα ημύνετο - κι'ας αφήσουμε τα

σπίτια που τέλος πάντων και εκείνα είχαν κάποιο λόγο να ενδιαφερθούν

για τον Πρόεδρό τους, η Προεδρική Φρουρά δεν θα ημύνετο;

2ν

1/2ζ Z.B. 19-11-86

86

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν κτύπησε και η Προεδρική Φρουρά. Αυτό δεν το ξέρω.

Αλλά σας είπα ότι από τη στιγμή που ένα τμήμα θα βληθεί το τι κάνει και πώς απαντάει είναι πρόβλημα. Αλλά αν κτυπούσαν εν ψυχρώ βέβαια είναι αδικαιολόγητο. Αλλά δεν νομίζω ότι έγινε έτσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ο σκοπός τους ποιός ήταν; Να καταλάβουν το Προεδρικό Μέγαρο μοναχά; Δηλαδή αν ο Μακάριος έλεγε ότι σηκώνω τα χέρια ψηλά και η φρουρά του εσήκωνε τα χέρια ψηλά θα έμπαιναν μέσα για να δώσουν δεξίωση και να τον έχουν καλεσμένο τον Μακάριο; Τί θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί κατέλαβαν το Προεδρικό Μέγαρο ακούστε επειδή έχω μία εμπειρία πρέπει να πιαστεί το κέντρο εξουσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όταν όμως πιάνετε το κέντρο εξουσίας και στις 21 του μηνός και τον υπασπιστή ακόμα του Παπαληγούρα τον είχατε με το μέρος σας. Επρόδωσε - μεταχειρίζομαι τον όρο - τον Λούκουτο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μεσυγχωρείτε δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τον Λούκουτο είχατε υπασπιστή και σείς λέτε ότι στις 21 Απριλίου είχατε ως υπασπιστή του Παπαληγούρα, του Υπουργού Αμύνης, τον κ. Λούκουτο τον δικό σας και ο οποίος επρόδωσε-

2/2ζ Ζ.Β. 19-11-86

87

θα το πώ με την κυριολεξία της λέξεως πλέον- τον Υπουργό. Και καταλάβατε χωρίς αντίσταση το Πεντάγωνο που ήταν κέντρο εξουσίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε συγγνώμην επειδή είπατε την λέξη "πρόδωσε" αυτές οι ανώμαλες καταστάσεις σε πραξικοπήματα επαναστάσεις κλ.π. συνήθως γίνονται απο στενούς ανθρώπους του περιβάλλοντος. Και ο κ. Ιωαννίδης ήτο έμπιστος του Παπαδόπουλου. Ο κ. Παπαδόπουλος έλεγε κανένα δεν εμπιστεύομαι εκτός από τον Ιωαννίδη. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Τον πρόδωσε τον Παπαδόπουλο ο Ιωαννίδης.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορούμε να λέμε την λέξη πρόδωσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άμα πάμε βέβαια στις σουλτανικές χώρες και τον τρόπο με τον οποίο έπεφταν οι Σουλτάνοι βέβαια ανάλογα παραδείγματα θα βρούμε. Εδώ πέρα υποτίθεται ότι δεν είμαστε Σουλτανική Τουρκία. Εδώ πέρα υποτίθεται ότι ο κ. Λούκουτος είχε τιμηθεί από μία από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες του δημοσίου βίου της χώρας με την ανάθεση σ' αυτόν των καθηκόντων του υπασπιστού. Πώς το κατεδέχθη να προδώσει έτσι τον Υπουργό του; Εγώ θα εξακολουθήσω να μεταχειρίζομαι τον όρο προδοσία. Όχι εγώ αλλά κάθε νομίζω Έλληνας. Δεν μπορεί υπασπιστή τον είχε. Καταλάβατε τί πάει να πεί; Εσείς είσαστε επιτελής του κ. Γαλατσάνου. Άλλοι σας λένε υπασπιστή.

3/25 Z.B. 19-11-86

88

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν ήμουνα υπασπιστής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είσαστε επιτελής. Άν ήσαстан υπασπιστής θέλω να το πιστεύω για σας προσωπικώς ότι δεν φθάνατε να τον προδώσετε τουλάχιστον θα υποβάλατε μία παραίτηση τουλάχιστον θα κάνατε τον άρρωστο, τουλάχιστον δεν ξέρω τι θα κάνατε.

Ο κ.Λούκουτος όμως πήγε το πρωί - μας είπε εδώ υπερηφάνως να σας το πώ και αυτό για να το ξέρετε- στο σπίτι της κας Παπαληγούρα για να κάνει τον καλό και της είπε ότι εγώ δεν τον συνέλαβα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ότι είναι καλά στην υγεία του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότι είναι καλά ο κ. Υπουργός, να μην ανησυχεί.

Παρένθεση ήταν εδώ. Δεν θέλω να το σχολιάσετε γιατί είναι ένας καημός και για μας να ξέρουμε γιατί οι άνθρωποι αυτοί, οι αξιωματικοί άν θέλετε τόσο είχαν υπηρετηθεί από τον Ελληνικό λαό, πώς φέρθηκαν κατ'αυτόν τον τρόπον, πώς δέχτηκαν δηλαδή να κάνουν αυτήν την δουλειά που έκανε ο Λούκουτος.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, για την πρώτη ενέργεια σας είπα ότι αυτές είναι ανώμαλες καταστάσεις. Δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω την λέξη προδοσία.

Συμβαίνουν αυτά. Αλλά άν ο κ. Λούκουτος έκανε την δεύτερη που λέτε δεν

4/ 2ζ Ζ.Β. 19-11-86

89

την ξέρω και πήγε και είπε ότι δεν ήξερα. Αυτό είναι να κάνεις μία ενέργεια και να λές ότι εγώ δεν ήξερα. Όπως πήγαν και από εμάς ορισμένοι εν συνεχεία στην 21η Απριλίου στο δικαστήριο και είπαν δεν ήξερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν ξέρω αν τους είπε ότι δεν ήξερε ο άνθρωπος αλλά πήγε και της είπε ότι είναι καλά ο κ. Πάπαληγούρας.

Δηλαδή ότι δεν τον είχε βασανίσει μέχρι στιγμής και ότι δεν τον είχε σκοτώσει μέχρι στιγμής. Αυτό πήγε να της πεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή η υπόθεση της 21ης Απριλίου επειδή λέτε για τον κ. Λούκουτο έχει πολλά μπερδέματα στην μέση. Ήταν πολλά προβλήματα στο Αρχηγείο θα το έχετε ακούσει. Άλλη ενέργεια ετοιμάζαν οι στρατηγού σε 4, 5 ημέρες. Πρόλαβε ο Παπαδόπουλος ^F έγινε μπερδέματα εκεί ο υπασπιστής του

~~ενός ήταν από εδώ. Δεν ήταν δηλαδή. Ετοιμάζετο και άλλη ενέργεια στρατηγών ενόψη των εκλογών και σας πληροφορώ ότι όταν πήγαν να πιάσουν τον Σπαντιδάκη στο σπίτι του ο οποίος δεν ήταν μνημένος στην ενέργεια του Παπαδόπουλου μόλις βγήκε από το αυτοκίνητο και πήγαν να τον πιάσουν~~
είπε μας δεν είχαμε πεί για σήμερα.

2θ

(2ζ)

1/2 Θ Ε.Τ. 19-11-1986

90

Έχουν συμβεί πολλά. Δεν νομίζω όμως ότι είναι αντικείμενο για εδώ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ήταν για την πλάτη του λαουτζίκου που πλήρωνε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χορίστος Μπασαγιάννης). Προηγουμένως σας ερώτησα για τις δολοφονικές απόπειρες κατά του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε να δείτε. Δεν πάω να δικαιολογήσω τίποτε. Όμως, το θέμα είναι ότι η ενέργεια του Παπαδοπούλου -για να εξηγούμεθα, όχι τίποτε άλλο- έγινε πριν από την ενέργεια των στρατηγών. Πώς σκέφθηκε, δεν ξέρω. Ίσως να σκέφθηκε ότι, αφού την κάνουν αυτοί... Η ενέργεια αυτών ήταν πιο κατακριτέα, γιατί οι στρατηγοί νομίζω ότι σχεδίαζαν να μην γίνουν εκλογές και εκλογές που...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα ήθελα να ερωτήσω, επειδή άμεσα με αφορά. Είναι μια ερώτηση διευκρινιστική.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ. Αφήστε τον κύριο μάρτυρα να ολοκληρώσει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εννοείτε ότι οι στρατηγοί εκινούντο μόνοι τους ή είχαν κάποια ηγεσία πάνω απ'αυτήν την σχεδιαζόμενη ενέργεια; Τι εννοείτε; ¹Θι ήταν εν γνώσει της Κυβερνήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Εν γνώσει της Κυβερνήσεως, δεν το έχω ακούσει ποτέ, όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εν γνώσει των ανακτόρων;

2/2 Θ Ε.Τ. 19-11-1986

Ρ1

ΜΑΡΤΥΣ. Από το "πες, πες" στο στρατό έχει καθοριστεί να λέγεται ότι "οι στοατηγοί με τον βασιλιά". Αλλά στοιχείο δεν έχω κανένα επ' αυτού, για να σας πω ότι ήταν και ο βασιλιάς μέσα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όχι με την Κυβέρνηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι με την Κυβέρνηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αυτό τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας μίλησα προηγουμένως, σε μια διακοπή που σας έκανα, για τις δολοφονικές απόπειρες εναντίον του Μακαρίου. Μου είπατε ότι δεν ξέρετε καμία άλλη, πλην εκείνης του ελικοπτέρου.

ΜΑΡΤΥΣ. Η οποία ήταν μυστήρια. Τελικά βρέθηκε σκοτωμένος ο Γεωργιάζης και εγώ δεν το έχω ξεκαθαρίσει στο μυαλό μου, τί έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Παπαποστόλου ο συνάδελφός σας είχε καμία ανάμειξη σ' αυτή την υπόθεση;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν το νομίζω, γιατί ο Παπαποστόλου δεν είναι από τους ανθρώπους που δολοφονούν. Είναι ένας γενναίος αξιωματικός. Δεν θα έκανε ποτέ αυτή την απόπειρα.

Ο Παπαποστόλου πήγε εθελοντής στην Κύπρο. Όταν έμαθε ότι φεύγει ένα τάγμα από δω και κάτι άρματα, μετά την απόβαση των Τούρκων -θα ξέρετε την ιστορία, κάτι πλοία που πήγαν και δεν έφθασαν- πήγε και

γύρισαν
πίσω

και

7°

3/2 @ Ε.Τ. 19-11-1986

92

επεβιβάσθη στο πλοίο, χωρίς να έχει καμία υποχρέωση και αν προλάβει να πάει ο Παπαποστόλου στην Κύπρο, εγώ πιστεύω ότι θα έκανε πολλά. Ο Παπαποστόλου ήταν ιδιώτης. Είχε φύγει, γιατί είχε διαφωνήσει με τον Παπαδόπουλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή την απόπειρα ή όσες άλλες απόπειρες έγιναν, αν θυμάσθε -που δεν θυμάσθε εσείς- μήπως την οργάνωσαν, μήπως την εκτέλεσαν άνθρωποι συνεργαζόμενοι με το ΓΕΕΦ ή οι ίδιοι οι αξιωματικοί του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το νομίζω, δεν έχει γίνει ποτέ τέτοιο πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για την ΕΟΚΑ Β'. Αυτή οργάνωνε διάφορες αντιμακαριακές εκδηλώσεις στην Κύπρο και επιθέσεις;

→ διότι απλά
επιτίμησαν
ήταν ο στόχος
5ος ορεινός

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουν στην Κύπρο τότε. Ξέρω ότι για ένα διάστημα ήταν ο στρατηγός Καρούσος, νομίζω αρχηγός της ΕΟΚΑ Β'. Και αυτό δεν το καταθέτω υπεύθυνα. Δεν το έχω δει σε χαρτιά. Ξέρω ότι ήταν στην Κύπρο. Αυτοί, βέβαια, ήταν συνέχεια του στρατηγού Γρίβας.

Ο στρατηγός Γρίβας είναι γεγονός -και θα το ξέρετε όλοι ασφαλώς- πάντα με τον Αρχιεπίσκοπο δεν τα πήγατε καλά. Και όταν ήταν αντι-στράτηγος, σε κατ'ιδίαν συζητήσεις, εγώ τον είχα δει, πάντα κατεφόρετο κατά του Μακαρίου. Να μη μεταφέρουμε τα λόγια εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ξέρετε ότι είχαν οργανωθεί κάποιες

Αδελφός

Αδελφός

4/2 Θ Ε.Τ. 19-11-1986

93

κλοπές από τις αποθήκες ή από το στρατόπεδο οπλισμού του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, δεν έχω ακούσει.

Έχει γίνει καμμία ανάκριση γι' αυτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Νομίζω ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τα έχουν πει άλλοι αυτά, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τον ερωτώ τον άνθρωπο, αν ξέρει, γιατί θα ήθελα να ερωτήσω, αν είναι εύκολη η κλοπή οπλισμού μιας στρατιωτικής μονάδος.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας πω. Όλα γίνονται.

Εμείς, όταν βγήκαν οι Τούρκοι στην Κύπρο, -βέβαια, αυτό δεν ξέρω, αν θα πρέπει να μεταδοθεί στον τύπο- διαρρήξαμε αμερικανικές αποθήκες στην Σούδα και πήραμε πυρομαχικά μεγάλης εμβελείας και μεγάλης αξίας για τα αεροσκάφη τα οποία θα χρησιμοποιούσαμε στην Κύπρο. Ανοίξαμε αποθήκες αμερικανών που εφυλάσσοντο από αμερικανούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Η ίδρυση του επικουρικού σώματος από τον Μακάριο και η δράση της Κυπριακής Αστυνομίας σε τί απέβλεπε;

28 1/2B ΧΜ 19.11.86

94

MARTYS: Βασικώς πιστεύω ότι ο Μακάριος ήθελε να έχει ένα δικό του

τα Σώμα, το οποίο να ελέγχει πάντα αυτός, όχι μόνο για το καθεστώς αυτό, έχω την εντύπωση εγώ ότι σε καμία Ελληνική Κυβέρνηση δεν είχε εμπι

στοσύνη. Ήθελε να έχει δικές του δυνάμεις τις οποίες θα ελέγχει ο ίδιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ) Ήθελε την προστασία του καθεστώτος της δηλαδή.

MARTYS: Για να μη σας στενοχωρήσω, ως πω του καθεστώτος. Εγώ πιστεύω ότι το ήθελε για τον εαυτό του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήςτος Μπασαγιάννης) Για τον εαυτό του. Γιατί να μην έχει δηλαδή,

Επίσης σας ρώτησα παρεπιπτόντως, όταν μιλάγατε, αν υπήρχαν σε κάθε μονάδα, πλην των επιτελών των κανονικών και παρεπιτελείς, οι οποίοι ήταν όργανα του ισχυρού ανδρός.

MARTYS: Σε μονάδες του Κυπριακού στρατού εννοείτε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήςτος Μπασαγιάννης) Όχι εδώ.

MARTYS: Είναι ψευδέστατο. Και είναι δημιούργημα και το έκαναν αυτοί που σας ανέφερα προηγουμένως, για να αποσεύσουν ευθύνες εκ των υστέρων και να λένε ότι δεν ήταν με την επανάσταση. Αυτό είναι ψευδές.

2/2B ΧΜ 19.11.86

94

95

Ο στρατός ήταν οργανωμένος όπως είναι και τώρα με το δεύτερο γραφείο, το τρίτο γραφείο, το τέταρτο γραφείο, δεν υπήρχαν πουθενά παραεπιτελείς, απλώς ορισμένοι στρατηγοί έψαχναν να βρούν ποιός από τη μονάδα έχει επαφές με τον Ιωαννίδη με τον Παπαδόπουλο για να πάνε να τον καλιπιάσουν για να έχουν ευνοϊκή μεταχείριση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Είπατε προχθές ότι ο Υπουργός Δημοσίας Τάξης της Κυβέρνησης Ανδρουτσοπούλου, σας εμπιστεύθηκε κάποτε μια συνομιλία που είχε με τον τότε Πρόσβυ της Δυτικής Γερμανίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, τον πρόσβυ της Αμερικής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Και είπατε ακόμη ότι στη συνομιλία αυτή ο πρόσβυς αυτός επαίνεσε τον Αντιπρόσβυ αρχηγό τότε της Αεροπορίας Παπανικολάου και ότι αυτό το γεγονός ανησύχησε τον κύριο Τσούμπα τόσο, ώστε να σας παρακαλέσει να το μεταβιβάσετε στον κύριο Ιωαννίδη και ήλθε όπως είπε να βρεί τον Ιωαννίδη, δεν τον βρήκε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε πάει στον Αρχηγό Στρατού και με βρήκε εμένα στο διέδρομο.

3/2 Β Α.Δ. 19.11.96

96

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί τον ανησύχησε; Επρόκειτο για τον κ. Τάσκα κατ' αρχήν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο στρατηγός Τσούμπας μου είπε ότι ο Τάσκα με πλησίασε σε μία δεξίωση και μου έκανε κάτι περίεργες ερωτήσεις για τον Παπανικολάου και μου είπε ο Τσούμπας, δεν το ήξερα εγώ ότι ο Παπανικολάου ήταν ένα μήνα στην Αμερική πριν, μήπως έχειτίποτε διασυνδέσεις με αμερικανικές υπηρεσίες; Τώρα μου λέτε το γιατί το είπε; Αυτό με ρωτήσατε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ Αυτό θα φανεί παράξενο, έχει διαμορφωθεί μία άλλη αντίληψη ο Ιωαννίδης, δεν ξέρω αν το πίστευε ή πιστεύω ότι το πίστευε - τηρούσε μία έντονη αντιαμερικανική στάση, Έγινε στο Γουδί συγκέντρωση αξιωματικών και μίλησε ο Ιωαννίδης, ήταν περίπου 500 αξιωματικοί και θα σας αναφέρω μία μόνο φράση, ανέφερε ότι 'παρήλθε πλέον η εποχή που για να γίνει κανείς Υπουργός, πρέπει να περνάει από την Αμερικανική Πρεσβεία. Του έλεγαν του Ιωαννίδη και τον είχαν πείσει «δεν ξέρω αν είναι αληθές ή όχι - ότι έχουν βρει τεράστια κοιτάσματα πετρελαίου στο Αιγαίο σε ΟΣΕΑΝΙΚ, αν θυμάστε, Έλεγε λοιπόν ότι έχουμε πετρέλαια, δεν έχουμε ανάγκη κανένα, ούτε τους αμερικανούς, είχε μία έμμονη ιδέα ότι οι αμερικανοί θα τον υπονομεύσουν, θα τον ανατρέψουν.

4/2 Β (Α.Δ) 19.11.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Τσούμπας γιατί ανησύχησε;
Τι τον ενδιέφερε αυτόν, αν το πρέσβυς της Αμερικής μίλαγε
υπέρ του Παπανικολάου,

ΜΑΡΤΥΣ. Ήξερε τις απόψεις του Ιωαννίδη, Δεν μπορώ να φέρω πώς
σκέφθηκε, Σας ανέφερα το γεγονός πάντως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα να δω αν φοβήθηκε ο
κ. Τσούμπας ότι ο αντιπρόεδρος Παπανικολάου διεκδικούσε αυτός
τα πρωτεία από τον Ιωαννίδη, Αυτό ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν νομίζω, Περισσότερο γιατί σας είπα ότι ο
Ιωαννίδης κατείχετο από μία έμμονη ιδέα ότι υπονομεύεται από
πλευράς αμερικανών και τότε με τα πετρέλαια ότι θα γίνει η
Ελλάδα ισχυρή, μέχρι και για βόρειο Ήπειρο μίλαγε.

Είχε έναν εθνικισμό έντονο,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ίσως να λίγο αφελή,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, Αυτό όταν ο Αρχηγός έχει κάλο, //

Αυτά είναι οι συνέπειες του κάλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να μην το πω εγώ το είπε ο κ.

Παναγιωτόπουλος

Έστω εγώ δέχομαι ότι ο αντιπρόεδρος Παπανικολάου διεκδικούσε
αυτός τα πρωτεία του κ. Ιωαννίδη, Και αν τα διεκδικούσε τι
ενδιέφεραν τον πρέσβυ ξένου κράτους των ΗΠΑ τόσο πολύ τα εσωτερικά

5/2 Β Α.Δ. 19.11.86

98
της χώρας μας και του καθεστώτος της, ώστε να παίρνει θέση, όχι μόνο επί της μορφής των καθεστώτων, αλλά και επί των προσώπων που τα ενσάρκωναν.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Δεν μπορώ να απαντήσω.

Ίσως εσείς να τα ξέρετε καλύτερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ήταν τόσο πολύ επειδή είπατε εθνικιστής, τόσο πολύ εθνικιστικό το καθεστώς, ώστε μπορούσε ο οιοσδήποτε ξένος πρεσβευτής, ο Τάσκα, να παρεμβαίνει κατ' αυτό τον τρόπο και να κάνει υπαινιγμούς για τους Αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων ή για τον Αρχηγό της επαναστάσεως.

Ή για τον άλφα του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ. ^{F1} ~~και~~, νομίζω ότι και σήμερα ^{F2} ~~δεν~~ μπορεί σε μία συζήτηση ο αμερικανός πρεσβευτής να πει ήλθε ο Αρχηγός σας στην Αμερική και είναι άριστος ξέρω εγώ, ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε μία απλή συζήτηση να τήπει, αλλά εδώ βλέπετε ότι ανησυχεί ένας ολόκληρος Υπουργός Δημοσίας Τάξεως ο κ. Τσούμπας και έρχεται και σας το εμπιστεύεται να το πείτε στον κ. Ιωαννίδη. Μην αλλάξουν τον Ιωαννίδη και βάλουν τον Παπανικολάου. Τώρα για το 5νθήμερο που μεσολάβησε μεταξύ του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής είπατε ότι έγινε μία

F. Διαφορώτως
ΜΑΡΤΥΣ

AS

F2
Διαφορώτως
ΜΑΡΤΥΣ

B

A

AS

A

6/2 Β (Α.Δ.) 19.11.86

99

σύσκεψη στις 17 Ιουλίου, στην οποία ο τότε Αρχηγός της ΚΥΠ
 Αντιστρατήγος Σταθόπουλος μετέφερε κάποιες σοβαρές πληροφορίες στη
 στρατιωτική ηγεσία.
 ΜΑΡΤΥΣ. Να διευκρινίσω. Δεν είπα ότι μετείχε ο Σταθόπουλος, δεν το
 ξέρω, αλλά άκουσα ότι ο Σταθόπουλος μετέφερε πληροφορίες πολλές
 ότι κάνουν προετοιμασίες οι Τούρκοι. Αλλά δεν ήταν μόνο ο
 Σταθόπουλος, ήταν ο Περδίκης είναι και από το Λονδίνο, που έλεγε
 βγαίνουν, εμένα με έπαιρνε 10 φορές τηλέφωνο ο Περδίκης και μου
 έλεγε τι κάνουν βγαίνουν οι Τούρκοι. Είχαν συρροή πληροφοριών ότι
 κάτι θα γίνει.

(28)

(2B) 1/2 Δ.Ζ (Α.Δ.) 19.11.86

100

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τώρα στη σύσκεψη αυτή, που μετέφερε ο κ. Σταθόπουλος αυτά ποιοι ήταν, ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να ήταν οι Αρχηγοί επιτελείων, διότι, πώς το ξέρω εγώ το περιστατικό, 'ήλθε ο κ. Γαλατσάνος στον οποίο ήμουν εκεί, στο γραφείο αυτό, και κάλεσε τους αξιωματικούς επιτελείς από το 3ο Επιτελικό Γραφείο βασικών και σχεδίαζαν ποιες μονάδες να μετακινήσουν. Διότι στη σύσκεψη δεν αποφασίζονται λεπτομέρειες, απεφασίσθη προφανώς να πάμε δύο Συντάγματα, ή μία επιλαρχία, και το Αρχηγείο Στρατού μετά καθορίζει ποιες θα είναι αυτές οι μονάδες λαμβάνοντας υπόψη διάφορα.

Επέλεξαν λοιπόν τις μονάδες αυτές, βγήκαν σήματα να μετακινηθούν προς τον Έβρο και την άλλη μέρα το πρωί πάλι ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων έδωσε την εντολή τσούτς οίνει εντολή σ' αυτές τις περιπτώσεις να ακυρωθεί η μετακίνηση των μονάδων, και δεν μετακινήθηκε καμία μονάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή αυτές οι σοβαρές πληροφορίες που είχε μεταφέρει ο κ. Σταθόπουλος...

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι μόνο ο κ. Σταθόπουλος, σας είπα από πολλές πηγές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). ... Καλά, είπε ο Περδίκης ότι πρόκειται να μετακινηθούν ξένα στρατεύματα από πάνω, από τη Ρωσία;

2/2 Δ.Ζ. (Α.Δ.) 19.11.86

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα εγώ για Ρωσία. 101

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή τι; Είπατε ότι ο Σταθόπουλος έδινε πληροφορίες...

ΜΑΡΤΥΣ. Πληροφορίες για τουρκικές ενέργειες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για τουρκικές ενέργειες;

ΜΑΡΤΥΣ. Και να μετακινηθούν μονάδες στον Έβρο, όχι στη Βουλγαρία.

Έναντι της Τουρκίας είπα,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

Επίσης, στο ίδιο 5νθήμερο 15-20 Ιουλίου είπατε ότι και ο Αρχηγός του Ναυτικού, ο κ. Αραπάκης, μιλούσε για κάποιες μετακινήσεις στρατευμάτων στις βόρειες χώρες.

ΜΑΡΤΥΣ. Προσέξτε, το είπα και έκανα και μία διευκρίνιση στην αρχή.

Τι είπε ο Αραπάκης, τι είπε ο Παπανικολάου, γιατί είναι σοβαρά αυτά. Τι άκουσα εγώ, Ο Αραπάκης έλεγε ότι ήταν σε μία δεξίωση στην ισπανική πρεσβεία και μίλησε με το δυτικογερμανό πρέσβη, ο οποίος του ενεπιστεύθη ότι, αν εμπλακείτε με την Τουρκία, ενδεχομένως να επέμβουν οι Βούλγαροι, γιατί διαταράσσεται η ισορροπία στα Βαλκάνια και ενδεχομένως να έχουμε και κίνδυνο από βορρά.

Αυτό είπε ο Αραπάκης και αποδόθηκε στον Παπανικολάου, που έκανα τη διόρθωση στην αρχή. Το διάβασα σε όλες τις εφημερίδες ότι το είπε ο Παπανικολάου, ενώ το είπε ο Αραπάκης, Για να αποκατασταθεί η αλήθεια.

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten mark

3/2 Δ.Ζ. (Α.Δ.) 19.11.86

102

Ο Παπανικολάου είπε άλλα. Από τον Παπανικολάου -επαναλαμβάνω- άκουσα να λέει ότι είχε πληροφορίες -δεν ξέρω, μέσω της αεροπορίας, έχει δεύτερα γραφεία και η αεροπορία, αεροφωτογραφίες πληροφορίες από άλλες χώρες που συνεργάζονταν ότι μετακινούνται, προσγειώνονται στα βουλγαρικά αεροδρόμια αεροσκάφη από χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας και μεταφέρουν δυνάμεις. Αυτά τα έλεγε μετά από την ενέργεια στην Κύπρο.

(3 ΒΑ)

(26)

1/3 Β.Α. Κ.Β. 19.11.1986

103 και

Το άκουσα από τον ίδιο τον Παπανικολάου / δεν σας το κατέθεσα . Νομίζω
το πρωί της 20ης έγινε η απόβαση. Στις 21 το πρωί έγινοντο μάχες
στην Κύπρο. Είχαμε αποτελέσματα. Νομίζω ότι είχε ξεκαθαριστεί
η Λευκωσία, ένα μέρος που είχαν μπει οι Τούρκοι, Δεν θυμάμαι καλά.
Άκουσα συζήτηση στον προθάλαμο του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων μετα-
ξύ Παπανικολάου, να του λέει ο Ιωαννίδης - ήταν περίχαρος ο Ιωαν-
νίδης - ότι ξεκαθαρίσαμε τη Λευκωσία. Και του λέει ο Παπανικολάου:
"Κύριε Ταξίαρχε, σήμερα καθαρίστηκε η Λευκωσία. Αύριο σας
διαβεβαιώνω ότι θα έχει ξεκαθαρίσει όλη η Κύπρος από τους Τούρκους".
Ένα άλλο που έχω ακούσει από τον Παπανικολάου και το είπα
προχθές - είναι ότι γύρισε τα υποβρύχια διότι είχαν εξασθενήσει
οι επικοινωνίες. Το έχω ακούσει ο ίδιος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός;

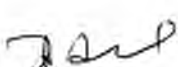
ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αραπάκης. Έχουν κατατεθεί αυτά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτά τα είπε ο πτέραρχος στον ταξίαρ-
χο, ότι θα πάμε καλά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο αντιπτέραρχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 21 του μηνός το πρωί, ο κύριος
Παπανικολάου αναφέροντας στον Ιωαννίδη, ο οποίος ήταν χαρούμενος,

F. Διαβροχάκης
ΜΑΚ 3/4/85
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ
Η ΑΡΑΠΑΚΗΣ

2/3 Β.Α. Κ.Β. 19.11.1986

104

του έλεγε ότι είμαστε πανίσχυροι, 'ότι έχουμε τα φάντομ κ.λ.π.

Τέτοια πράγματα του έλεγε δηλαδή ;

ΜΑΡΤΥΣ: Και πριν την εισβολή των Τούρκων , θα θυμάσθε και λόγους του Αραπάκη, 'ότι είμαστε πανέτοιμοι, δεν απειλείται τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν λέω για τον Αραπάκη, λέω για τον Παπανικολάου. Τα ίδια έλεγε ο Παπανικολάου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλοι διαβεβαίωναν ότι είμαστε πανίσχυροι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Και ο Αραπάκης έλεγε ότι είμαστε πανίσχυροι.

ΜΑΡΤΥΣ: Έβγαλε ένα λόγο πύρινο , έγινε η γιορτή του στόλου , σε κάποια ναυτική εβδομάδα. Αν διαβάσετε τον λόγο του Αραπάκη που έβγαλε στη ναυτική εβδομάδα, λέτε ότι φθάνουμε όχι Κωνσταντινούπολη αλλά ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, από το λόγο του Αραπάκη έχετε την πληροφορία ότι διαβεβαίωνε ο Αραπάκης τον δικτάτορα 'ότι ήταν πανέτοιμοι , 'ή έχετε άλλες κατ'ιδίαν εκτιμήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα ότι ο Αραπάκης διαβεβαίωνε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Το είπατε για το στόλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα για τον Παπανικολάου, Το άκουσα στη συζήτηση αυτή. Σας είπα ότι αν διαβάσετε το λόγο του Αραπάκη που έβγαλε στην

Ασπ

Α

3/3 Β.Α. Κ.Α. 19.11.1986

ναυτική εβδομάδα ...

105

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Πλέον του λόγου του περίφημου.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά να ακούσω τον Αραπάκη να λέει στον Ιωαννίδη , δεν

έχω ακούσει τον Αραπάκη .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Και ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος που εκοιμήθηκε,
εξομολογήθηκε , γιατί ήξερε ότι θα πεθάνει , ξέρετε τι λόγο έβγαλε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, είναι και σκοπιμότητα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Να μη τα παραλληλίζουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει και η σκοπιμότης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αξιοματούχοι των Ενόπλων Δυνάμεών
μας ήταν συνηθισμένο φαινόμενο την εποχή εκείνη να κουβεντιάζουν
με προσωπικότητες των ξένων πρεσβειών;ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι στις δεξιώσεις που γίνονται και τώρα, μετέχουν
οι Αρχηγοί. Τώρα να κάνουν μία συζήτηση με ένα πρέσβυ , δεν νομί-
ζω ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Λέγονται αυτές οι κουβέντες κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ρωτάω, γιατί εγώ δεν μετέχω στις
δεξιώσεις αυτές. Δεν έχω ανεβεί τα σκαλοπάτια αυτά, γι' αυτό ρωτάω.

4/3 Β.Α. Κ.Β. 19.11.1986

106

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Όσο σε μεγαλύτερη πρεσβεία πας, τόσες ανοησίες ακούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ρωτήσω εν συνεχεία και κάτι άλλο. Αφού εσείς είπατε ότι είχατε σωρεία πληροφοριών και από τον Σταθόπουλο, από το Λονδίνο και από την Κύπρο, από την ΚΥΠ της Κύπρου, τον κύριο Τσουμέ ...

ΜΑΡΤΥΣ: Πάρα πολλές πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ... ότι οι Τούρκοι φτιάχνουν, ετοιμάζουν κ.λ.π., είπατε ότι ο Μακάριος για να σώσει τον εαυτό του, αδιαφόρησε για το ενδεχόμενο τουρκικής εισβολής στην Κύπρο και είπε ότι εγώ θέλω να διώξω τους αξιωματικούς. Μα εσείς κύριε Παλαίτη, το καθεστώς πλέον, έχοντας αυτές τις πληροφορίες ότι επίκειται τουρκική εισβολή, τις οποίες είχατε πριν από τις 15 Ιουλίου ..

ΜΑΡΤΥΣ: Και όχι μόνο θα βγουν στην Κύπρο, αλλά περιμέναμε και ενέργεια στο Αιγαίο.

(3Δ)

3BA

11/3Δ ΒΠ 19.11.86

108
Γιατί τότε έβγαζαν αυτό το αντισεισμικό και μετέφεραν μονάδες οι Τούρκοι από την Αλεξανδρέτα προς τη Μερσίνα, που ήταν πιο κοντά προς τα νησιά του Αιγαίου. Δεν μπορείς να ξέρεις τις προθέσεις του εχθρού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα, για Αιγαίο, Κύπρο κλπ.

Ξέρατε αυτό το πράγμα ,ότι αν γίνει πραξικόπημα είναι κίνδυνος ...

ΜΑΡΤΥΣ : Κύριε Πρόεδρε, δεν το κάνω για λόγους ευθυνών, αλλά αυτά τα "ξέρετε", "ήξερε το καθεστώς"... Εγώ θα ενεργούσα αλλιώς, αν είχα τη δύναμη. Δεν συμφωνώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν συμφωνείτε. Το καθεστώς όμως

ενήργησε κατά το τρόπο που ενήργησε. Δεν έχει σημασία τι θα κάνατε

εσείς. Σας ρωτώ όμως: Αυτό το πράγμα είναι σύμφωνο με τα εθνικά φρονή-

ματα και με το συμφέρον του Έθνους; Πληροφορούμαι από χίλιες δυο

μεριές ότι οι τούρκοι ετοιμάζονται, ότι στη Μερσίνα έχουν συγκεντρώσει

δυνάμεις, ότι υπάρχει παρατεταγμένη στρατιά του Αιγαίου, ή ένα τμήμα

αυτής της στρατιάς κοντά στη Κύπρο και ότι ασφαλώς αν κάνουμε κάτι τι

στη Κύπρο, αν κάνουμε ένα πραξικόπημα, θα κινήσουμε το ενδιαφέρον αυτών

των ανθρώπων. Θα τους προκαλέσουμε δηλαδή να έρθουν εναντίον της Κύπρου.

Αυτό δεν το ήξερε το καθεστώς ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ήξερε. Αλλά...

2/3Δ ΒΠ 19.11.86

108

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρά ταύτα, όμως , έκανε αυτό που ήθελε να κάνει. Δηλαδή να κυρήξει δικτατορία, περί της οποίας μίλησε προηγουμένως ο κύριος Παναγιωτόπουλος. Και αδιαφόρησε για τα πάντα , για να κυρήξει τη δικτατορία. Πως λέγεται αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ: Να κυρήξει δικτατορία είπατε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Πού, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Στη Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Α, στη Κύπρο. Λοιπόν, ακούστε: Το ήξεραν. Αυτές τις πληροφορίες τις δέχομαι, όπως δέχομαι και τους κινδύνους που υπήρχαν. Αλλά έρχεται τώρα ο Αρχιεπίσκοπος και θέτει πρόβλημα και λέει "θα φύγουν οι αξιωματικοί και θα μειωθεί η Εθνοφρουρά σ' αυτό το ποσοστό". Επομένως, το καθεστώς είχε δύο δυνατότητες. Ή να πάρει τους αξιωματικούς....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Να τους πάρει.

ΜΑΡΤΥΣ: Να τους πάρει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ή να τους αντικαταστήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Συζητήθηκε και αυτό. Υπήρχε άποψη να τους πάρει. Εάν τους έπαιρνε , δεν μπορώ να δικαιολογήσω, δεν έλαβα τις αποφάσεις εγώ, εξετάζομαι ως μάρτυρας για να μπορέσω να βοηθήσω και κάνω τον ισχυρισμό ότι αν τους έπαιρνε και μείωνε και ο Μακάριος την Εθνοφρουρά-ήταν τριά-

3/3Δ ΒΠ 19.11.86

109
 ντα χιλιάδες και θα τους έφθανε στις δέκα τρεις χιλιάδες-και έβγαί-
 ναν την άλλη ημέρα οι Τούρκοι ή μετά από δύο ημέρες - διότι σας κατέ-
 θεσε ο κύριος Σημαιοφορίδης νομίζω εδώ, ότι από καιρό οι Τούρκοι δεν
 αποφάσιζαν να βγουν στη Κύπρο, είχαν πληροφορίες - ποια θα ήταν η
 θέση; Δεν θα έλεγαν μετά ίσως αυτό που λένε και στο Παπαδόπουλο, γιατί
 πήρε τη Μεραρχία;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θα είχαν πρόσχημα να βγούν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Αν έβγαίναν,

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αν έβγαίναν, διότι δεν μπορώ να πω ότι θα έβγαίναν. Απλά
 υπήρχαν πληροφορίες. Αλλά η ενέργεια του Μακαρίου δικαιολογείται
 πλήρως, σ'αυτή τη κρίση να πει υειώνω την Εθνοφρουρά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με ρωτάτε; Θα σας απαντήσω. Η άμυνα,
 κύριε μάρτυς, σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας,
 είναι φυσικό δικαίωμα. Ο Μακάριος αντιμετώπιζε απόπειρες κατά της
 ζωής του, αντιμετώπιζε κλοπές οπλισμού, δήθεν κλοπές από τις αποθήκες
 του ΓΕΕΦ, αντιμετώπιζε καθημερινά γεγονότα από την ΕΟΚΑ Β'.
 Αντιμετώπιζε αυτά τα πράγματα και αμύνθηκε. Αμυνόμενος ίδρυσε το επι-
 κουρικό σώμα περί του οποίου λέτε και ιδρύει και ενισχύει την αστυ-
 νομία του. Τι άλλο να κάνει ο Μακάριος; Από που είχε αντλήσει το
 καθεστώς τότε, από που είχε αντλήσει ο Μπονάνος, ο Ιωαν'νίδης, η ο

4/3Δ Β.Π. 19.11.86

110

Τζιν
εξουσία

Ανδρουτσόπουλος, / Δηλαδή έπρεπε να υποταγεί το Κυπριακό κράτος στη θέληση του κυρίου Μπονάνου; Από ποιους ανθρώπους τέλος πάντων είχαν αντλήσει αυτή την εξουσία τους; Από πού είχε αντλήσει το δικαίωμα ο Ανδρουτσόπουλος να κυβερνά τη χώρα και να επεκτείνει την Κυβέρνησή του στη Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εν τάξει, κύριε Πρόεδρε, δεν έχω αντίρρηση. Αλλά με ρωτάει αν έβγαιναν. Με ρώτησε "είσαι σίγουρος ότι θα έβγαιναν"; Με την εκτίμησή μου λέω ότι ~~είχε~~ την πρόθεση, ~~είχε~~ τη δυνατότητα να το ~~κάνει~~.

Γιατί στο στρατό δε λέμε ποτέ ότι θα κάνει αυτό ο εχθρός. Οι πληρο-φορίες λένε ότι θα έβγαιναν και έθεσα όχι το ερώτημα, γιατί ξέρω ότι δεν έχω τη δυνατότητα, ότι δεν πρέπει να κάνω ερωτήσεις. Αλλά εάν έβγαιναν...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν είχαν πρόσχημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς είπατε ότι διατυπώσατε αντιρρή-σεις στον Ιωαννίδη και του είπατε ότι υπάρχει κίνδυνος τουρκικής εισβο-λής. Αυτό βέβαια ίσως το ήξερε και ο ίδιος, ίσως το καταλάβαινε και ο ίδιος, αν βέβαια του επέτρεπαν οι δυνατότητές του να το καταλάβει. Σας απάντησε όμως ότι αποκλείεται. Έτσι;

3Κ

(3Δ) 1/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

ΜΑΡΤΥΣ. Αποκλείεται κατηγορηματικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπε, λοιπόν, αποκλείεται κατηγορηματικά.

Τί δεδομένα είχε ο κ. Ιωαννίδης για να μιλάει έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι και ερώτημα δικό μου, κύριε Πρόεδρε. Είπα και προηγουμένως ότι για μένα ή έπρεπε να υπήρχαν εγγυήσεις από κάπου, σοβαρές, ότι δε θα γίνει τίποτα ή αυτοί που το αποφάσισαν, να είχαν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν άπαξ και γινόταν αυτό και θα έβγαίναν οι Τούρκοι οπωσδήποτε να υποστηρίξουν και να μην αφήσουν την Κύπρο να καταληφθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί περίμενε από τα δύο τώρα ο Ιωαννίδης; Περίμενε να έχει τη δυνατότητα, να υποστηρίξει, να κατακεραυνώσει την τουρκική απόπειρα, αν γινόταν, ή είχε διαβεβαιώσεις τόσο ισχυρές και εγγυήσεις τόσο ισχυρές, ώστε να σας πει, αποκλείεται ενδεχόμενη τουρκική εισβολή; Από που έβγαίνε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας επαναλαμβάνω, ειλικρινά ότι και αυτό, είναι ερώτημα δικό μου, δεν το έχω λύσει ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τώρα μας λένε εδώ; Στο ΑΕΔ ή στο Αρχηγείο Στρατού ή στο Αρχηγείο Ναυτικού ή στο Αρχηγείο Αεροπορίας, δε ξέρω, ότι ο Υφυπουργός των ΗΠΑ, κύριος Σίσκο, στο διάστημα μεταξύ της ημέρας του πραξικοπήματος και της ημέρας της τουρκικής εισβολής,

2/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

112

δηλαδή στις 19 του μηνός ,...

ΜΑΡΤΥΣ. Πριν αρχίσει η επιχείρηση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 19 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ. Δε θυμάμαι ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τέλος πάντων πριν αρχίσουν οι επιχειρήσεις , πριν αρχίσει η τουρκική εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε τον είδα, δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ, επειδή σας επαναλαμβάνω, δεν τα πολυξέρω τα πράγματα, από ποιόν συνοδεύετο ο κ. Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ. Από πλευράς Αμερικανών;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναί.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τον είδα καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως μάθατε αν συνοδεύετο από τον κύριο Τάσκα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Αλλά νομίζω ότι ήταν υποχρέωση του Τάσκα, ως πρέσβυς να τον συνοδεύει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως για να πάει στο Αρχηγείο των

Ενόπλων Δυνάμεων, των δικών μας Ενόπλων Δυνάμεων, ένας ξένος Υφυπουργός,

ή ο πρεσβευτής χρειάζεται και κάποια συνεννόηση ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω.

3/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

113

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν χρειάζεται και κάποια συνεννόηση και με το Υπουργείο των Εξωτερικών το δικό μας; Μήπως θα έπρεπε δηλαδή, ο Υπουργός μας ή ο Υφυπουργός των Εξωτερικών ή ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου των Εξωτερικών να τον συνοδεύει; Είναι, δηλαδή, δυνατόν ο Ξένος Υφυπουργός να έρχεται στο Πεντάγωνο όπως το λέγατε εσείς τότε, το ΥΠΕΘΑ, μοναχός του;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν πιστεύω και εγώ, όπως ξέρω από τη δομή του κράτους και τη λειτουργία του, ότι πρέπει να συνοδεύετο. Αλλά δεν είπα ότι ήταν μόνος του. Αυτό δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να συνοδεύεται από ποιόν; Λέγω από δικό μας άνθρωπο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, λέγω ότι δεν ξέρω αν συνοδεύετο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάθατε αν ήλθε ο Κυπραίος εκεί ή κανένας άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το έμαθα, δεν το ξέρω. Τον Κυπραίο τον είδα εκεί πέρα στο Αρχηγείο, νομίζω το πρωί που αποφασίσαμε τη γενική επιστράτευση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά, τότε ήλθαν όλοι και έκαναν υπουργικό συμβούλιο.

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν ήλθε ο Σίσκο, δεν τον είδα. Δεν έχω ακούσει να ήταν ο Κυπραίος στο αρχηγείο.

4/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

114

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε για κανένα άλλο Έλληνα ακούσατε να συνοδεύει το Σίσκο.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπήκε σαν καλός νοικοκύρης μέσα στο πεντάγωνο στο οποίο ελεγχόμαστε και εμείς οι Βουλευτές προκειμένου να μπούμε. Δηλαδή, πρέπει να δείξουμε την ταυτότητά μας κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο Σίσκο φαίνεται έδειξε την ταυτότητά του, μπορεί να είπε Υφυπουργός των Εξωτερικών των ΗΠΑ και μπήκε μέσα, ανέβηκε επάνω και είδε τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να τηρήθηκαν οι διαδικασίες, δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με ποιούς μίλησε ο Σίσκο στις 19 Ιουλίου, ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 19 ; Δηλαδή αναφέρεστε πριν από την απόβαση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 19 του μηνός -δηλαδή αυτό που σας είπα-ή μπορεί να ήταν στις 18 του μηνός, αυτό που είπατε εσείς πριν.

ΜΑΡΤΥΣ. Το μόνο που ξέρω είναι αυτό που έχω ακούσει, ότι στο γραφείο του κυρίου Ανδρουτσοπούλου συζήτησε με τον κύριο Ιωαννίδη και ελέχθησαν αυτά που είπα πριν, γα μην τα επαναλαμβάνω.

- 21/11/86

5/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

915

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο γραφείο του κυρίου Ανδρουτσοπούλου συνηντήθη με τον κύριο Ιωαννίδη και όχι στο πεντάγωνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι στο πεντάγωνο, κάπου εδώ μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 19 του μηνός που ήλθε στο πεντάγωνο με ποιόν κουβέντιασε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν ήλθε στο πεντάγωνο πήγε στο γραφείο του αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων. Και δε ξέρω αν ήταν και ο Ιωαννίδης εκεί, δεν ήμουν παρών όπως σας είπα προηγουμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γι' αυτές τις συνομιλίες που είχε ο κ. Σίσκο στο πεντάγωνο ή με τον κύριο Ανδρουτσόπουλο εδώ, τηρήθηκαν πρακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω, δεν υπηρετούσα στον Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έπρεπε;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει οπωσδήποτε. Μα τέτοιες συζητήσεις καίνα μην έχουν πρακτικά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως ξέρετε ποιός τηρούσε τα πρακτικά τέτοιων συζητήσεων; Γενικώς όχι μόνο αυτά, εάν υπήρχαν πρακτικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Για το ΑΕΔ που εκεί εγένοντο όλα, νομίζω ότι υπεύθυνος τότε πρέπει να ήταν ο Συνταγματάρχης Πολίτης, νομίζω ήταν ο γραμματέας του Ανωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου, χωρίς να αποκλείω να κάνω και

6/3 Κ (ΑΚ) 19.11.86

----- 116
 λάθος , έχουν περάσει και τόσα χρόνια, αλλά αυτό μπορείτε εύκολα να το βρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όταν ο κ. Σίσκο στη συνέχεια έδιδε κάποιες διαβεβαιώσεις , ξέρω εγώ, μην κάνετε πόλεμο, γιατί θα πάω στην Αμερική, θα φροντίσω ή θα κάνω κάτι τέτοια πράγματα που λένε διάφορες πηγές, του ζητήθηκε έγγραφη εγγύηση από κανένα; Πχ. κουβέντιασε με τον Ιωαννίδη και του είπε: Ξέρεις, στρατηγέ, ταξίαρχε, ξέρω εγώ, κύριε Ιωαννίδη, κύριε Ανδρουτσόπουλε η Αμερική θα σας βοηθήσει θα παρέμβει σε εκείνο το πράγμα . θα απογοητεύσει τους Τούρκους, ξέρω εγώ τι θα κάνει, αρκεί να μην κάνετε πόλεμο.

(3κ)

1/3 Ν Σ.Ν. 19-11-1986

117

Κάτι τέτοια πράγματα νομίζω πως έλεγε ο κ. Σίσκο. Του πήραν καμμία έγγραφη διαβεβαίωση;

ΜΒΡΤΥΣ: Δε ξέρω, αλλά κατά τη γνώμη μου, έπρεπε.

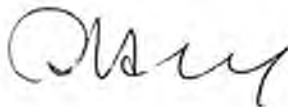
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πάντως, δεν ξέρετε αν του πήραν.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω πως γι' αυτά θα σας διαφωτίσει πολύ και ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων που θα έλθει εδώ και ο κ. Χανιώτης που ήταν διευθυντής της Α' ΜΕΟ, ο Τριανταφύλλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μιλάμε τώρα πλέον για το Υπουργικό Συμβούλιο, Από τις 15 του μήνα μέχρι τις 23 τί λέτε σεις; Έπρεπε να είχε συνέλθει;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ξέρετε γιατί σας το λέω; Θα σας πω κάτι που είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Στα πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου μεταξύ 15ης και 23ης υπάρχει ένα πρακτικό του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερομηνία 20 του μηνός και με περιεχόμενο την κήρυξη της επιστράτευσης. Δηλαδή την αντιγραφή της απόφασης που έχει λάβει το Ανωτατο Πολεμικό Συμβούλιο στο Πεντάγωνο. Δηλαδή ότι αποφασίζει να κηρύξει γενική επιστράτευση το Υπουργικό Συμβούλιο. Δηλαδή κατά κάποιο τρόπο είναι κτέλεση της απόφασης που πήρε το Πολεμικό Συμβούλιο Εθνικής Αμύνης.

2/3 Ν Σ.Ν. 19-11-1986

Ουδένα άλλο πρακτικό υπάρχει.

118

ΜΑΡΤΥΣ: Εκπλήσσομαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και εγώ. Και επειδή μου είπατε ότι η κυβέρνηση, ήταν κυβέρνηση, σας λέω ότι ο κ. Τσούμπας και ο κ. Τσουμάνης οι Υπουργοί τότε Εσωτερικών και Δημοσίας Τάξεως, λένε ότι συνήρχοντο κάθε μέρα για να συζητήσουν τα θέματα που εγεννούντο από την Κύπρο και τα συζητούσαν, ~~Π~~πρακτικό δεν υπάρχει κανένα. Μάλιστα καλέσαμε εδώ το γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου, που εχρησιμοποιείτο τότε, ως μάρτυρα, και μας είπε ότι ~~σε καμία~~ συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου που μετείχε να μην τηρήθηκαν πρακτικά. Και δεν υπάρχει πρακτικό μόνο για εκείνη την εβδομάδα.

Παρακάτω θα ήθελα να σας πω ότι ο ΥΠΕΘΑ, ο Αντιστράτηγος Λατσούδης που είχε το γραφείο του στο Πεντάγωνο, θυμάστε να ερχόταν στο Υπουργείο του μεταξύ 15ης και 23ης του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν σε άλλο διαμέρισμα και δεν τον είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τον κακομοίρη και αυτόν, είχε καμία εξουσία για να έλθει;

Έγιναν πολλές συσκέψεις εκεί, όπως για την επιστράτευση και για άλλα και στο Πολεμικό Συμβούλιο ήταν. Όμως σε καμία από τις άλλες κρίσιμες συσκέψεις που γινόταν για την Κύπρο ή για το πραξικόπημα

3/3 Ν. Σ.Ν. 19-11-1986

119

για την αντιμετώπιση της Τουρκικής εισβολής, μετείχε σε καμία σύσκεψη ή προήδρευσε κύριε Παλαΐνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έτυχε να είμαι σε καμία σύσκεψη και δεν ξέρω. Όμως στη σύσκεψη που ήταν ο Κομπόκης και ο Γκιζιλής, δεν ήταν ο Λατσούδης. Γινόντουσαν όλες πάνω στο ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελικά ποιός ήταν ο ουσιαστικός ρόλος του κυρίου Λατσούδη του Αντιστρατήγου, τον οποίο ο Ελληνικός λαός πλήρωνε για να γίνει Αντιστράτηγος και εν συνεχεία τον πλήρωνε για να γίνει Υπουργός του καθεστώτος αυτού κ.λπ. Έπαιζε κανένα ρόλο ο κ. Λατσούδης στην υπόθεση ή ήταν τιτουλάριος Υπουργός Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν Υπουργός Εθνικής Αμύνης. Είχε γραφείο, πήγαινε, υπέγραφε. Όσο για τις αποφάσεις δεν ήταν του επιπέδου μου για να είμαι μέσα εκεί.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ . Αυτά τα γνώριζαν οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέγεται από ορισμένους μάρτυρες κύριε Παλαΐνη ότι ο κ. Σίσκο σε ένα από τα ταξίδια του μέχρι της 22ας Ιουλίου του 1974 στην Αθήνα δεν μπόρεσε να βρει τον Πρόεδρο της τότε κυβέρνησης, τον κύριο Ανδρουτσόπουλο, ο οποίος ήταν και παλληκάρι, όπως είπατε προηγουμένως, ή άλλο μέλος αυτής και αναγκάστηκε τότε να απευθυνθεί στον Αρχηγό Ναυτικού, Αντιναύρχο Αραπάκη.

1/3 Δ.Λ. (Κ.Ο.) 19.11.86

 120
 ΜΑΡΤΥΣ: Το είπα και εγώ αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το είπατε.

Είναι πάντως αληθές, ότι δεν εύρισκε τον Πρωθυπουργό και τον
 Υπουργό Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω ακούσει την εκδοχή και ρωτήστε τον κ. Πηλιχό, γιατί
 ήταν πιο κοντά στον Ιωαννίδη, ότι ο Ιωαννίδης σκοπίμως δεν έβλεπε
 τον Σίσκο. Μάλιστα του είπαν "σε ζητάει ο Σίσκο" και είπε "τί να συζη-
 τήσω; Αυτός ήρθε εδώ να μας πρακτορεύει"!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό ήταν απάντηση του κυρίου
 Ιωαννίδη. Η Κυβέρνηση πού ήταν; Γιατί είπατε προηγουμένως "παρητήθη
 η Κυβέρνηση". Παρητήθη ποτέ η Κυβέρνηση Ανδρουτσοπούλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού ήρθε η άλλη Κυβέρνηση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έρθε άλλη Κυβέρνηση, αλλά πώς ήρθε;
 Παρητήθη ο κ. Ανδρουτσόπουλος και η Κυβέρνηση;

Η αλλαγή της Κυβερνήσεως γίνεται ως εξής: Παραιτείται η Κυβέρ-
 νηση στον Ανώτατο Αρχοντα και αναθέτει ο Ανώτατος Αρχων σε άλλη.
 Εδώ είχε εξαφανισθεί η Κυβέρνηση Ανδρουτσόπουλου. Κυπραίος, Λατσού-
 δης, Τσούμας, Τσουμάνης, είχαν εξαφανισθεί, αν όχι από την 21η του
 μηνός, πάντως από τις 22 και πέρα, Δεν βρίσκονταν ούτε στα γραφεία
 τους, ούτε πουθενά, ανεξάρτητα αν τους εύρισκε ο Σίσκο.

2/3 Α.Δ. (Κ.Ο.) 19.11.86

121

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να υποστηρίξω κανένα και δεν μπορώ να καταθέσω κάτι που δεν ξέρω. Όταν έγινε η μεταπολίτευση και έγινε σύσκεψη το βράδυ των πολιτικών αρχηγών, το πρωί εδώ στη Βουλή είδα τον Ανδρουτσόπουλο στο γραφείο του κ. Γκιζίκη, όταν συζητούσε με τους Αρχηγούς Ενόπλων Δυνάμεων, για να γίνει η αλλαγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το Γραφείο του κ. Γκιζίκη ήταν εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το γραφείο του Πρωθυπουργού το χρησιμοποιούσε τότε ο Γκιζίκης.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το βρώμισε!

ΜΑΡΤΥΣ: Τον είδα με τα μάτια μου, που έμπαινε στο γραφείο του Γκιζίκη - το πρωί στις 23, πριν συγκεντρωθούν οι πολιτικοί αρχηγοί για να γίνει η αλλαγή - τον Ανδρουτσόπουλο.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Τί ήθελε ο κ. Παλαΐνης στη Βουλή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Ράλλη, σας παρακαλώ.

Κύριε μάρτυς, σχέδια για την άμυνα της Κύπρου υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Υπήρχε και παλαιό σχέδιο προ του στρατιωτικού καθεστώτος. Νομίζω ονομαζόταν σχέδιο "Τ" και προέβλεπε τα τρία σημεία Εύρος-νησιά-Κύπρος, αλλά δεν θυμάμαι αν είχε συσταθεί επί στρατηγού Γεννηματά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο στρατηγός Γεννηματάς ήταν το 1964.1

3/3 Δ.Α. (Κ.Ο.) 19.11.86

122

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε γίνει από τότε, είχε τροποποιηθεί το σχέδιο και υφίστατο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι προέβλεπαν τα σχέδια αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως η πρωτοβουλία για την έναρξη αμυντικών ενεργειών, σε όποια περίπτωση επιθέσεως ανήκε πάντοτε στο ΑΕΔ; Δηλαδή χωρίς συγκεκριμένη διαταγή του ΑΕΔ ήταν δυνατή η προβολή άμυνας από το ΓΕΕΘ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ξέρω και ισχύει στο Ξτρατό - και είναι αρχή αυτή, ότι τμήμα το οποίο βάλλεται, απαντά.

Δηλαδή εγώ σαν διοικητής Λόχου και ο οποιοδήποτε, εάν εδεχόμην μια προσβολή από αεροπλάνο, ή οπουδήποτε, θα απαντούσα αμέσως χωρίς καμμία διαταγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, όταν έβλεπα τους αλεξιπτωτιστές να πέφτουν στο κυπριακό έδαφος, ή όταν τους είχαν αναφέρει ότι βομβαρδίζεται από αέρος η Κυρήνεια, έπρεπε και εδικαιούτο το ΓΕΕΦ να περιμένει εντολές απο το ΑΕΔ, ή έπρεπε να απαντήσει;

4/3 Δ-Δ. (Κ.Ο.) 19.11.86

123

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως, η αρχή είναι, όπως είπα, τμήμα το οποίο βάλλεται να απαντά.

Δεν τα ξέρω από πρώτο χέρι, γιατί δεν ήμουν στο ΑΕΔ, αλλά όταν εβλήθησαν το πρώτον, στην Κύπρο το ΓΕΕΦ ανεφερε ότι βάλλονται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άλλο το να αναφέρει .

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω την εντύπωση ότι πριν ρωτήσει ο Γεωργίτσος αν θα κτυπήσει, ενδεχομένως να του είπαν "μη χτυπάτε".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς.

Η εντολή του ΑΕΔ προς το ΓΕΕΦ να κτυπήσει, ποιά ώρα εδόθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ακριβώς την ώρα. Πρέπει να εδόθη στις 10 το πρωί. Έχω ακούσει από ορισμένους συναδέλφους - και δεν είναι αληθές ότι κανείς δεν κτύπαγε - ότι είχαν αρχίσει ορισμένες πρωτοβουλίες διοικητών .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το καταλαβαίνω. Ατομικές ενέργειες μπορεί να έγιναν. Στις 10 λέτε ότι εδόθη εντολή.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί περίπου, χωρίς να είμαι βέβαιος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η απόβαση είχε αρχίσει στις 4.45 'το πρωί. Μέχρι της 10 είναι 5.15 'λεπτά. Αυτές οι ώρες δεν ήταν κρίσιμες για την εξέλιξη της τουρκικής προσπάθειας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πολύ κρίσιμες ναί. Δηλαδή υπό την έννοια, επειδή δεν

αση

5/3 Δ. Α.Μ. 19-11-86

124
 κτύπησαν τότε απέτυχε όλη η επειχόμενη προσπάθεια. Μπορούσαν να κτυπήσουν και μετά. Δεν μπορώ να δικαιολογήσω ότι δεν κτυπήθηκαν. Μου είπατε ότι ήταν κρίσιμες. Σας λέω ότι ήταν κρίσιμες, αλλά όχι σε βαθμό που να πούμε ότι επειδή δεν κτύπησαν, έγιναν όλα. Δεν είχε επιτευχθεί το παν τότε και πλέον δεν μπορούσε να γίνει καμμία ενέργεια και απώλεση το παν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν το ΑΕΔ, εν όψει των πληροφοριών, έδινε εντολή στο διάστημα μεταξύ 15ης και 20ης να ξεκινήσουν, αφού ετοιμασθούν τα υποβρύχια, από το Ναύσταθμο και να πάνε σε μία κοντινή προς την Κύπρο κατεύθυνση, π.χ. στη Ρόδο. Αν από την ίδια ώρα στα "φάντομ" έδιναν εντολή να ετοιμασθούν και να πετάξουν στο πλησιέστερο προς την Κύπρο αεροδρόμιο, π.χ. στην Κρήτη, και αν δεν μιλούσε μέχρι της 10ης πρωΐνης για "αυτοσυγκράτηση" το ΓΕΕΦ, θα μπορούσε να επιτευχθεί η τουρκική εισβολή, σε τρόπο τέτοιο που να έχει χαρακτηριστεί από την ιστορία, ή από την κοινή γνώμη, αν θέλετε, σαν κοινή αποβίβαση και όχι σαν απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Μ'αυτές τις προϋποθέσεις, με το βαθμό και την εμπειρία που είχα, γιατί δεν ήμουν κανένας στρατηγός και δεν είχα ασχοληθεί πολύ με τη στρατηγική, εγώ αποκλείω κατηγορηματικά να είχε επιτευχθεί.

6/3Δ.

(Ε.Σ)

19.11.1986

125

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Το αποκλείετε κατηγορηματικά!

Αφού το αποκλείετε κατηγορηματικά, θα ήθελα να μας πείτε,
πώς κρίνετε την συμπεριφορά της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων, του
Μπονάνου, του Γαλατσάνου, του Αραπάκη, του Παπανικολάου, όπως
επίσης, της διοικήσεως;

(3Δ)

1/3 Η Ε.Σ. 19-11-1986

126

Δηλαδή, ^{την} ξέρετε, μας την είπατε, ότι εστάλησαν τα υποβρύχια κάτω, διατάχθησαν να γυρίσουν πίσω, στις 21 ξεκινήσανε, δεν ξέρω εγώ πότε ξεκινήσανε, όσο να πάνε κάτω τα ανεκάλεσαν κλπ. Και κάτι άλλο; Ότι παίρνουμε αεροπλάνα, όχι από τη βάση που ήταν εδώ στο λεκανοπέδιο της Αττικής, αλλά τα παίρνουμε από πάνω, τα μετακινούμε, δεν ξέρω τί κάνουμε κλπ., τα φέρνουμε εδώ, τα πάμε στην Κρήτη. Και αυτά στις 21 του μηνός, όπου πλέον έχει γίνει η εισβολή. Όλα αυτά τα πράγματα τί σας λένε; Πώς την κρίνετε αυτή τη συμπεριφορά;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ έχω την εντύπωση -σας είπα και προηγουμένως- ότι απαξ και ανελήφθη αυτή η προσπάθεια, ή έπρεπε να υπάρχουν εγγυήσεις γραπτές και σαφείς, γιατί προφορικά όπως ξέρουμε δεν τηρείται τίποτε, ή έπρεπε να έχουν ληφθεί τα μέτρα και να έχει εκτιμηθεί ότι έχουμε τη δυνατότητα, αφού γίνεται αυτό στην Κύπρο, να μην αποβιβαστούν οι Τούρκοι. Έχω την εντύπωση ότι πολλές προετοιμασίες μπορούσαν να έχουν γίνει. Φερ'ειπείν τα υποβρύχια. Είναι κάτι το οποίο είναι αθέατο. Κινείται κάτω. Σας είπα ότι είναι πολύ σύγχρονα υποβρύχια και δεν είχαν την δυνατότητα οι Τούρκοι να τα εντοπίσουν. Νομίζω ότι -υπάρχουν εδώ μέσα και ναύαρχοι τους οποίους δεν γνωρίζω- μπορούν να το επιβεβαιώσουν.

2/3 Η Ε.Τ. 19-11-1986

124

Δεν μπορούσαν, λοιπόν, να τα εντοπίσουν και ακόμη -μάλιστα πολύ ορθώς το είπατε από στρατιωτικής πλευράς- θα ήταν πολύ παρακεκινδυνευμένο να πούμε να πάνε τα υποβρύχια στην περιοχή της Κυρήνειας, διότι είχαμε και έναν κίνδυνο στα νησιά. Να είναι κάπως πιο κοντά. Να είναι στη Ρόδο. Τα υποβρύχια ασυζητητί μπορούσαν να πάνε.

Τα αεροπλάνα, ίσως να πει κανείς, ότι δεν ήταν σκόπιμο να μετακινηθούν στη Κρήτη, γιατί θα δίναμε μιά πρόφαση στους Τούρκους. Αλλά δεν υπήρχε λόγος. Ξέρετε ότι το αεροπλάνο δεν έχει χρόνο να πάει. Όμως, μπορούσαν να είχαν γίνει προετοιμασίες, να είναι έτοιμα. Όχι να λέμε ότι θέλουν άλλες 4 ώρες, πήγαν στην Κρήτη και δεν είναι έτοιμα. Μπορούσαν να είναι έτοιμα και τα αεροπλάνα.

Ακράδαντα πιστεύω ότι άπαξ και ανελήφθη αυτό το εγχείρημα, θα έπρεπε να έχουν γίνει όλες οι αναγκαίες δυνατές ενέργειες, για την αντιμετώπιση της τουρκικής εισβολής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό, λοιπόν, έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πως κρίνετε, λοιπόν, αυτή τη συμπεριφορά τώρα της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων, που δεν έλαβε αυτά τα μέτρα, περί των οποίων εσείς ομιλείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε: Επειδή σας είπα και την άλλη φορά, ότι δεν χρησιμο-

αίσι

↓

3/3Η

(Ε.Σ.)

19.11.1986

128

ποιώ εύκολα στο λεξιλόγιό μου βαριές κουβέντες, επειδή πάντα συνηθίζουμε να είμαστε λίγο επιρρεπείς ^{οι} Έλληνες, την θεωρώ ακατανόητη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς κρίνετε την συμπεριφορά του τότε Υπουργού Εθνικής Αμύνης, του τότε Πρωθυπουργού, του τότε Υπουργού των Εξωτερικών και όλης της Κυβέρνησης Ανδρουτσοπούλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε να δείτε. Οι αποφάσεις όταν πρόκειται για πόλεμο, είναι πολύ σοβαρές. Και κάποιος έχει πει, ότι ο πόλεμος είναι μεγάλο πράγμα για να αφηθεί στους στρατηγούς. Η Κυβέρνηση είναι συνυπεύθυνη για όλα αυτά τα πράγματα. Δηλαδή, δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι μόνο υπεύθυνη η στρατιωτική ηγεσία. Εφόσον είναι Κυβέρνηση και δέχεται να είναι Κυβέρνηση, είναι συνυπεύθυνη και η Κυβέρνηση γι'αυτά τα πράγματα. Δεν το κάνει μόνη της η στρατιωτική ηγεσία, χωρίς να το ξέρει η Κυβέρνηση. Τότε δεν είναι Κυβέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και μήπως με τη συμπεριφορά αυτή που σας έθεσα υπόψη, που δεν συνεδριάζει σ'αυτές τις κρίσιμες μέρες η Κυβέρνηση, μήπως αυτό ~~ς~~ σας προσθέτει κανένα στοιχείο;

Δεν συνεδριάζει ή δεν γράφει πρακτικά, δεν τολμάει, ίσως να γράψει πρακτικά. Γιατί ο Τσούμπας και ο άλλος, δε ξέρω πως τον λένε, λένε ότι συνήρχοντο κάθε μέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Λένε ότι συνήρχοντο;

4/3Η.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

129

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Και ο Τσούμπας και ο Τσουμάνης.

ΜΑΡΤΥΣ: Άμα δεν τηρούσαν πρακτικά, δεν ξέραν το ρόλο τους και τις ευθύνες τους. Εκτός αν τηρούσαν και εξαφανίστηκαν, εκ των υστέρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως εξαφανίστηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, παράκληση υποβάλω να πω μιά φράση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μιά φράση, κύριε Πρόεδρε, γιατί θέλω να υπάρξει στα πρακτικά, γιά όποιον θα τα διαβάσει.

Συνήρχετο πράγματι η Κυβέρνηση, αλλά χαρακτηριστικά ένας Υπουργός, ο Τσάκωνας -τον ξέρει ο κ. Παλαΐνης- είπε προς τους Υπουργούς και τον Πρωθυπουργό: "Κύριοι πρέπει να γνωρίζουμε βέβαια ότι είμεθα γελοία Κυβέρνηση." Έτσι συνεδρίαζε. Εν γνώσει της γελοιότητός της.

(3v)

(H)

1/3 N. A.M. 19-11-86

130

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πως κρίνετε τώρα την όλη συμπεριφορά και στο πραξικόπημα και στην υπόθεση αυτή του καθεστώτος αλλά και του συγκεκριμένου αρχηγού του καθεστώτος, του ταξιάρχου Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ : Είπα ότι για να πει αυτό ο Ιωαννίδης ή έπρεπε να έχει σαφείς εγγυήσεις ότι δεν θα γίνει τίποτε, ή αν δεν είχε εγγυήσεις και δεδομένου ότι σε θέματα εμπλοκής με την Τουρκία δυστυχώς οι σύμμαχοί μας περισσότερο ευμενώς φέρονται προς την Τουρκία, δεν έπρεπε να το αναλάβει αν δεν ήταν βέβαιος ότι έχει τις δυνάμεις ν'αντιμετωπίσει την τουρκική εισβολή.

Τώρα, έχω καθίσει και σκεφθεί με το μυαλό μου μήπως τυχόν ήταν ελιγμός το ότι δεν εστάλησαν δυνάμεις, δεν ελήφθη κανένα μέτρο. Δηλαδή έτσι μπορώ μόνος μου να δώσω μια δικαιολογία, μήπως ήταν κανένας ελιγμός να παρασυρθούν οι Τούρκοι σε ένα συγκεκριμένο σημείο που θέλουμε εμείς, γιατί είναι ίσως η σπουδαιότερη μορφή του ελιγμού να μπορέσεις να παρασύρεις τον εχθρό στο χώρο που θέλεις εσύ. Σας είπα, μόνος μου κάνω τέτοιες σκέψεις, γιατί δεν μπορώ να το δικαιολογήσω διαφορετικά. Και πράγματι αν τους κτυπούσαν τους Τούρκους εκεί, θα βούλιαζε ολη η αποβατική δύναμη που είχαν οι Τούρκοι και θα ησυχάζαμε, να είστε βέβαιοι, για αρκετά χρόνια με την Τουρκία, μέχρι να επιτύχουμε και τους εξοπλισμούς που είχαν γίνει τότε παραγγελίες, αλλά δεν

2/3 Ν. (ΑΚ) 19.11.86

 είχαν έλθει τότε οι μεγάλοι εξοπλισμοί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ μία ερώτηση που ίσως διευκολύνει τη συζήτηση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ναι, κύριε Βασιλειάδη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Δηλαδή κύριε μάρτυς, εξετάζετε μήπως το ενδεχόμενο ο κ. Ιωαννίδης να θεωρούσε ότι ήταν η καλύτερη περίπτωση για τις ελληνικές δυνάμεις να παρασύρουμε τους Τούρκους να ενεργήσουν στην Κύπρο, οπότε νομίζετε ότι θα σκέφθηκε ο κ. Ιωαννίδης ότι θα ήταν η καλύτερη για τις δικές μας δυνάμεις περιοχή και χώρος για να πολεμήσουμε και να τους καταστρέψουμε; Αυτό εννοείτε, ή δεν κατάλαβα καλά;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, το ξέρετε καλύτερα δεν είναι η ιδανική περιοχή εκεί.

Αλλά λέω ότι δεν μπορώ να δώσω απάντηση στον εαυτό μου, εκτός αν υπάρχουν εγγυήσεις, δεν ξέρω από που, ότι θα γίνει αυτό το πράγμα και δεν πρόκειται να βγει ο Τούρκος, και αν δεν υπάρχουν εγγυήσεις, θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα, να αποσταλούν δυνάμεις σε πλοία κατά τη γνώμη τη δική μου, κουφά κ.λπ. Δεν ελήφθη τίποτε τέτοιο. Και σκέπτομαι μόνος μου και μόνη δικαιολογία έχω δώσει στον εαυτό μου, επειδή είχαμε την διαμάχη με την Τουρκία τότε, επειδή οι εξοπλισμοί που είχαν παραγγελθεί τα αεροσκάφη Κορσαίρ από την Αμερική, τα γαλλικά

2/3 20

3/3 Ν (ΑΚ) 19.11.86

132

άρματα κ.λπ, δεν είχαν έλθει εκτός απ'τα φάντομς και τα τρία υποβρύχια, μήπως τους παρέσυρε σε ένα σημείο ο Ιωαννίδης, η ηγεσία, δεν ξέρω, ο οποιοσδήποτε, με σκοπό να τους κτυπήσει εκεί. Είναι λίγο βέβαια ... είπα να δώσω μία δικαιολογία. Δεν έχω καν υποψία ότι υπήρχε κάτι τέτοιο σχέδιο. Διερωτώμαι και εγώ, όπως και εσείς, πως έγινε αυτό το πράγμα δεν βγαίνουν οι Τούρκοι, αλλά δεν λαμβάνουν και μέτρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος ΜΠασαγιάννης). Αυτή τη δικαιολογία που βρίσκετε την στηρίζετε πουθενά; Απλώς στο ακατανόητο των άλλων ενεργειών, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν την στηρίζω διότι θέτω προϋποθέσεις. Δεν ξέρω αν έλθει αύριο ο κ. Ιωαννίδης εδώ αν τον καλέσετε και πει ότι είχα εγγυήσεις.

(3ν)

1/3 Α.Κ. Β.Ζ. 19.11.1986

133

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς χαρακτηρίζετε τώρα την όλη στάση των Η.Π.Α. , του κυρίου Σίσκο, του κυρίου Τάσκα , του κυρίου Κίσιγκερ και κάθε άλλου που αναμείχθηκε κατά κάποιο τρόπο στην υπόθεση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν ανέφερα και προηγουμένως, ότι η Αμερική είναι μεγάλη δλυναμικ και σκέπτονται πάντα τα συμφέροντα τους και το θέμα είναι το τί σκεπτόμαστε εμείς οι Έλληνες. Εγώ πιστεύω, ότι αυτό που απασχολούσε τους Αμερικανούς, εκείνη τη στιγμή, ήταν να μην γίνει πόλεμος Ελλάδος-Τουρκίας με τις γνωστές επιπτώσεις στο ΝΑΤΟ. Έτσι κρινω εγώ. Ο Σίσκο είχε έρθει εδώ, διαβεβαιώσεις να μην γίνει πόλεμος. Αυτό και μόνο τους απασχολούσε αδιαφορώντας βέβαια, τι συνέπειες θα είχαμε εμείς ως Ελλάδα.

Γ^ο με. Για τον Κίσιγκερ ξέρω, ότι σε παρόμοια περίπτωση επί Τζόνσον κάποτε, είχαν σταματήσει τον Τουρκικό στόλο, οι Αμερικανοί. Ο Κίσιγκερ δεν έκανε τέτοιο πράγμα. Και εν συνεχεία είναι και το γνωστό που ξερετε, που μετέδόθηκε από τα πρακτορεία, λίγο πριν γίνει η αλλαγή στην Ελλάδα, ότι επίκειται πολιτική μεταβολή στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό τί σημαίνει;

2/3 Α.Κ. Ζ.Β. 19-11-86

134

MARTYS. Διερωτώμην και εγώ τι σημαίνει. Και πράγματι ^{μετά} από μια ή δύο ημέρες έγινε πολιτική μεταβολή στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η κυβέρνηση εντωμεταξύ του Ανδρότσόπουλου τί έκανε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Έκανε τις δηλώσεις του ο μακαρίτης Κων/νος Ράλλης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για το Αγγλικό ελικοπτεροφόρο Ερμής ξέρετε να μας πείτε τίποτα;

MARTYS. Έχω ακούσει απο συναδέλφους- αλλά είναι ένα ερωτηματικό γιατί έχω ακούσει και αντίθετες απόψεις- ότι έβλεπα Τουρκικά ελικόπτερα να βγαίνουν από το Αγγλικό Ερμής, αλλά δεν νομίζω ότι είναι πολύ σοβαρή η πληροφορία. Άλλοι λένε ναί, άλλοι όχι. Έχω ακούσει και την άποψη ότι γενικώς οι Άγγλοι - ούτε θυμάμαι από ποιόν το άκουσα, ίσως το έχω διαβάσει έξω σε ξένη εφημερίδα - ότι οι Άγγλοι γενικώς δεν ήθελαν την Τουρκική εισβολή, διότι με αυτήν θα είχε μεγαλύτερη επιρροή η Αμερική στην Κύπρο, επειδή έχουν βάσεις εκεί οι Άγγλοι και γενικώς δεν ευνοούσαν την Τουρκική εισβολή οι Άγγλοι. Σας μεταφέρω μια άποψη που άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με την άποψη αυτή που λέτε είναι σύμφωνος και ο φίλος σας, υποθέτω, κύριος Περδίκης;

3/3 A.K. Z.B. 19-11-86

135

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω συζητήσει αυτή την άποψη. Πάντως ξέρω ότι ο Περδίκης έπαιρνε πάρα πολλές πληροφορίες μέσα από κυβερνητικές πηγές στην Αγγλία, ότι βγαίνουν οι Τούρκοι. Πάντως έχω ακούσει αυτή την άποψη ότι οι Άγγλοι δεν το ήθελαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Πάντως η εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο ενόσχε τις θέσεις των Αμερικάνων.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για την στάση άλλων χωρών ^{πλην} αυτών που σας είπα, έχετε να μας πείτε τίποτα,

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όταν ανέλαβε ο κ. Καραμανλής εσείς εξακολουθήσατε να υπηρετείτε στο στράτευμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ έμεινα όσο έμεινε ο κ. Γαλατσάνος. Νομίζω ότι έφυγα από εδώ αρχάς Σεπτεμβρίου. Ήρθε και ο κ. Ντάβος και έμεινε καμιά εβδομάδα και μετά έφυγα. Έφυγα και πήγα στην Ροδόπολη, στο Κιλκίς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ξέρετε αν ο κ. Καραμανλής ζήτησε από την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων να του αναφέρει, αν είχαμε την δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε την κατάσταση στην Κύπρο και γενικότερα να αντιμετωπίσουμε την Τουρκία,

4/3 Α.Κ. Ζ.Β. 19-11-86

136

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω στον τύπο το έχω δει αυτό. Ότι απήχθησαν κάτι επιστο-
λές στον κ. Καραμανλή ή κάτι εκθέσεις επί της καταστάσεως, εν γένει
επί των γεγονότων.

 θ.

(3AK) I/30 I9-II-86

137

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και τί του είπαν;

MARTYΣ. Τις έχω διαβάσει, αλλά πολύ παλιά. Θυμάμαι ότι ο κ. Αραπάκης έδινε δικαιολογίες για τα υποβρύχια, ο κ. Παπανικολάου για τα αεροπλάνα, του ανέλυαν την κατάσταση...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Όχι. Αν τους ρώτησε, ποιά ήταν η κατάσταση των ενόπλων δυνάμεων και αν νομίζουν πως μπορούμε ν' ανταπεκριθούμε επιτυχώς σε μια πράξη αναμίξεώς μας στο θέμα Τουρκίας - Κύπρου.

MARTYΣ. Ποιά ήταν η κατάσταση των ενόπλων δυνάμεων;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ναι, ποιά ήταν η γνώμη αυτής της ηγεσίας που εξακολουθούσε να είναι, δηλαδή Μπονάνος, Γαλατσάνος, Αραπάκης και Παπανικολάου. Όλοι αυτοί εξακολουθήσαν κάμποσους μήνες, έτσι δεν είναι;

MARTYΣ. Έχω ακούσει, δεν το έχω δει, ότι ζήτησε και ότι γενικώς ήσαν εναντίον ενεργείας στην Κύπρο μετά οι αρχηγοί. Δεν ξέρω, αν ήσαν όλοι ή ορισμένοι. Σας λέγω ότι δεν έχω δει τίποτε.

Η άποψη η δική μου είναι ότι δεν ήταν οι κατάλληλοι αρχηγοί πλέον να εισηγηθούν στον κ. Καραμανλή, αν είμαστε έτοιμοι. Γιατί οι αρχηγοί που δεν είχαν κάνει τίποτε στην εισβολή, έπως καταλαβαίνετε, τί θα έλεγαν μετά, ότι είμαστε τώρα έτοιμοι;

Γο
καυτηραίν

Α

οίμ

Α

2/30

I9-II-86

138

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ποιοί ήταν οι κατάλληλοι;

MARTYΣ. Να σας πω ονομαστικώς, ποιοί ήταν κατάλληλοι; Αυτό δεν το ξέρω. Έπρεπε ν'αλλάξει η ηγεσία. Να πει μια νέα ηγεσία, αν μπορούμε να κάνουμε κάτι, ή δεν μπορούμε. Η καλιά νομίζω ότι θα έλεγε "όχι".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνα, αλλά πώς έμπαινε η νέα ηγεσία εκείνη την εποχή.

Στις 20 Ιουλίου κηρύχθηκε γενική επιστράτευση.

Κύριε Παλαΐνη, επειδή είστε πολύ ξύπνιος άνθρωπος και πολύ θαρρετός...

MARTYΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης). ... θέλω να μου πείτε, ποιά είναι η κρίση σας. Πέτυχε εκείνη η επιστράτευση, ή ήταν το μεγαλύτερο φιάσκο το οποίο έπαθε η Ελλάδα στους αιώνες;

MARTYΣ. Ακούστε να δείτε, κύριε Πρόεδρε. Πιστεύω ότι η γενική επιστράτευση ήταν λάθος και ήταν και μία ενέργεια που είναι ακατανόητη. Γιατί δεν υπήρχε, για μένα, λόγος να γίνει γενική επιστράτευση εκείνη τη στιγμή. Δεν ξέρω, αν έγινε έτσι απλώς για εκφοβιστικούς λόγους.

Όμως, και στο 1940 -οι παλαιότεροι θα ενθυμείσθε καλύτερα από εμένα- ο Μεταξάς δεν έκανε γενική επιστράτευση ή μάλλον έκανε τη γενική επιστράτευση, όταν χρειάσθηκε, αλλά είχε κάνει και προεπιστράτευση,

3/30

19-II-86

139

προεπιστρατεύσεις πυρήνων κλπ.

Βέβαια, ό κόσμος ακούμε γενική επιστράτευση και πανηγυρίζουμε. Όμως, η γενική επιστράτευση είναι μεγάλη υπόθεση, να έλθουν, δηλαδή, όλοι μαζί, χωρίς να υπάρχουν πυρήνες, χωρίς να έχουν προηγηθεί αυτοί που θα οργανώσουν αυτούς που θα έλθουν. Και σ' αυτές τις περιπτώσεις, αν κάνει απευθείας γενική επιστράτευση, είναι μαθηματικώς βέβαιο, ότι θα γίνει κατά κάποιο τρόπο κομφούζιο. Δηλαδή δεν τη βρίσκω ως ορθή ενέργεια τη γενική επιστράτευση κατ' ευθείαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πέρα απ' αυτό, υπήρχε εξοπλισμός υλικός, για να οπλισθεί ο ελληνικός στρατός που επέστρεφε;

MARTYS. Να σας πω ένα παράδειγμα από προσωπική εμπειρία που είχα.

Αυτό έχει συζητηθεί πράγματι πολύ στον ελληνικό λαό, έχει γίνει αντικείμενο σχολίων από τον τύπο, ότι ήταν άοπλος ο στρατός, κλπ. Δεν το πιστεύω.

Γέχει

Νομίζω ότι βγει ένα πόρισμα, εν συνεχεία, του κ. Αβέρωφ και

Γεο
επισημασία
Γεο
Γέχει

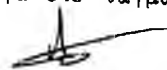
δημοσιευθεί και στις εφημερίδες, ότι έγινε ανάκριση κλπ. Που έλεγαν ότι έχουν πουληθεί όπλα στο εσωτερικό και ότι απεδείχθη ανακριβές.

Έχει βγει πόρισμα. Πρέπει να το αναζητήσετε.

Όμως, για το τί έγινε, σας λέω μία άποψη που την έζησα εγώ.

Όταν έφυγα από το αρχηγείο και πήγα στο τάγμα, ακόμη συνεχιζόταν η

Ολκ

4/30 I9-II-86

140
 επιστράτευση. Είχαμε εκεί εφέδρους. Σε κάθε μονάδα υπάρχει μία αποστο-
 λή συμπληρώσεως, όπως λέγεται. Δεν μπορεί τον καιρό της ειρήνης να
 είναι πλήρεις οι μονάδες. Προβλέπει ένα τάγμα 600, έχει 250, ανάλογα
 και με τη θέση που βρίσκεται. Υπάρχει, λοιπόν, μία αποστολή συμπληρώ-
 σεως με αξιωματικό -συνήθως ο υποδιευθυντής είναι- έτοιμη να δεχθεί
 τους επιστράτους τη στιγμή που θα χρειασθεί. Υπάρχουν τα υλικά, τα
 όπλα, τα εφόδια εστίασεως, ο ρουχισμός, συσκευασμένα σε σακίους
 για τον κάθε προσερχόμενο είτε είναι σπλίτης, είτε είναι υπαξιωματικός,
 είναι αξιωματικός. Και υπάρχουν πίνακες.

Το δικό μου το τάγμα, φερ' ειπείν, προέβλεπε να προσέλ-

θουν 220 επίστρατοι. Τι έγινε;

(38)

(38)

1/3 ζ Ε.Τ. 19-11-1986

141

Έπεσε σε μια περίοδο η γενική επιστράτευση που κάθε χρόνο αυτή την περίοδο γίνονται αλλαγές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μεταφέρονται οι ειδικότητες από τη μία μονάδα στην άλλη. Διαγράφονται άτομα λόγω παρελεύσεως ηλικίας διότι έχουν αναφέρει ότι μένουν στο εξωτερικό κλπ. Και επίσης γίνονται σε μια ορισμένη περίοδο συνέπесе με αυτή την περίοδο και δεν είχαν ολοκληρωθεί. Αποτέλεσμα στο τάγμα το δικό μου -επειδή το έζησα το τάγμα- αντί για 220 που σας είπα νομίζω είχαν προσέλθει 330. Πήραν αυτοί ~~με~~ το σάκκο τους που έγραφε και το όνομα απ'έξω, ήλθαν άλλοι που δεν είχαν ειδοποιηθεί από την αστυνομία ότι πρέπει να πάνε αλλού, ήλθαν ορισμένοι εκεί πέρα στη Μακεδονία -έχει πολλούς μετανάστες εκεί στη Ροδόπη που είμαι- είχαν έλθει και αθρόως από το εξωτερικό μπήκαν στα τραίνα και ήλθαν, πήγαιναν στις μονάδες και παρουσιάστηκαν πράγματι περιπτώσεις να μην έχει ο άλλος ^{να} πάρει όπλο να μην έχει να πάρει ρούχα να ντυθεί.

Δεν μπορεί να πει μ' αυτό κανείς ότι ο στρατός ήταν άοπλος. Ειδικώς δεν ξέρω ~~ε~~ ^ε τις μονάδες -γιατί έχει σημασία- που ήταν στον Έβρο, στην πρώτη γραμμή. ~~Ε~~ ^Εκεί δεν παρουσιάστηκε- δεν είμαι βέβαιος, το έχω

Γμα

2/3 ζ Ε.Τ. 19-11-1986

142

ακούσει- κανένα πρόβλημα. Βέβαια στα Τρίκαλα ή στο Μεσολόγγι που είναι η πατρίδα μας ή πίσω που είναι μονάδες, — αν θα εμπλακούν και τότε

πρόβλημα θα εμπλακούν-μπορεί να παρουσιάστηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό αυτά τα Γ^ο

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μία διακοπή θέλω να σας κάνω.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι ορίστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Στο σημείο αυτό της επιστρατεύσεως -δεν θα μπω στο γενικότερο σημείο- αλλά ο κύριος μάρτυς είπε τώρα ότι είχε ακούσει ότι στον Έβρο δεν παρουσιάστηκε κανένα πρόβλημα στην επιστράτευση.

ΜΑΡΤΥΣ. Από τον κ. Ντάβο το έχω ακούσει που ήταν διοικητής Γ' Σώματος Στρατού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Το έχετε ακούσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το ανέφερε στον Αρχηγό δηλαδή γι' αυτό το άκουσε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν με ενδιαφέρει. Το έχετε ακούσει. Δεν έχετε ιδίαν αντίληψη και όμως μία ώρα πριν καταθέσατε ότι με την γενική επιστράτευση που είχε γίνει είχε ενισχυθεί η άμυνά μας στον Έβρο. Το καταθέσατε σαν δική σας προσωπική αντίληψη. Άρα αυτό που καταθέσατε

3/3 ζ Ε.Τ. 19-11-1986

143

δεν μπορεί να στηρίζεται σε μαρτυρίες τρίτων. Εδώ ήλθατε ως μάρτυς να καταθέσετε τις δικές σας προσωπικές σας εμπειρίες.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Για εξηγήστε μου. Αυτή η προηγούμενη θέση σας προκύπτει από μαρτυρίες τρίτων και όχι από δική σας

ΜΑΡΤΥΣ. Ποια;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ότι ενισχύθηκε η άμυνά μας στον Έβρο συνεπεία της γενικής επιστρατεύσεως.

ΜΑΡΤΥΣ. Ενισχύθηκε διότι οι μονάδες αν δεν ήταν 100% συμπληρωμένες προ της επιστρατεύσεως πλέον είχαν συμπληρωθεί 100%. Ήταν πλήρεις...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Από πληροφορίες τρίτων όχι από δική σας προσωπική γνώση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουνα στον Έβρο αλλά όταν έγινε η γενική επιστράτευση οι μονάδες συμπληρώθηκαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εδώ περιεφέροντο οι επιστρατευμένοι και στο Μεσολόγγι, επειδή είπατε για το Μεσολόγγι.

ΜΑΡΤΥΣ. Το είπα επειδή ξέρω ότι είστε και εσείς από εκεί. Το Μεσολόγγι είναι κέντρο εκπαίδευσως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). ...περιεφέροντο δίκην πεπλανημένων αθιγγάνων. Πώς λοιπόν επέτυχε η επιστράτευση;

4/3 ζ Ε.Τ. 19-11-1986

144

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, έχω την εντύπωση -δεν θέλω να θίξω κανέναν- και αν αυτή τη στιγμή γίνει γενική επιστράτευση ορισμένα προβλήματα θα παρουσιαστούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο λαό μας είτε από το σφάλμα της γενικής επιστρατεύσεως είτε όχι δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι δεν υπάρχει στρατός. Διότι όταν πάει ο επίστρατος να ντυθεί εκεί και δεν έβρισκε αρβύλες όταν πήγαινε και δεν έβρισκε κοιτάνα πώς να γίνει;

Θέλω να σας κάνω την τελευταία ερώτηση. Σεις είπατε κάτι το πολύ σημαντικό σήμερα. Είπατε ότι απόβαση μία στην ιστορία του κόσμου έχει μέχρι στιγμής καταγραφεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτήν ξέρω εγώ. Δεν αναλαμβάνονται εύκολα τέτοιες επιχειρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής επικεφαλής και των συμμάχων των στη Νορμανδία.

Λοιπόν, κύριε Παλαΐνη για να πάσουμε να είμαστε λόγια υπερήφανα εθνικόφρονα, εθνικιστικά όπως θέλετε πάρτε, ^{τα} καταφέραμε δεύτερη δύναμη στον κόσμο από πλευράς χρονικής με επιτυχία εισβολής, με επιτυχία αποβάσεως να είναι η Τουρκία.

(36)

(2ς)

1/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

----- 145

ΜΑΡΤΥΣ: Και να' έχουν και πλοίο δικό μας στο Μουσείο . Υπάρχει πολεμικό πλοίο στο Μουσείο τους .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και στην οποία' άλλοτε' έλεγαν "Μάλτα γιοκ". Και' όμως καταφέραμε , 'ή-αν θέλετε-καταφέρατε η Τουρκία να αναγορευθεί στην δεύτερη κατά σειρά δύναμη , η οποία κατάφερε αυτό το μεγάλο στρατιωτικό εγχείρημα επιτυχώς .

Όταν αποστατευτήκατε τι κάνατε; Αν επιτρέπεται .

ΜΑΡΤΥΣ: Πως δεν επιτρέπεται; Τι' έκανα από πλευράς εργασίας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα .

ΜΑΡΤΥΣ: Εργάστηκα σε μία εταιρία γενικού εμπορίου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πήγατε στην Αμερική ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, στην Αμερική δεν πήγα εγώ , ο αδελφός μου πήγε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάθησε πολύ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τελείωσε' ένα Πανεπιστήμιο, πήρε μάστερς στα οικονομικά, ενάμισυ χρόνο νομίζω, στο Αρκάνσας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας ευχαριστώ κύριε Παλαΐνη .

Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους ό,τι θέλουν να ερωτήσουν .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Με ποια σειρά; Ελεύθερα ή υπάρχει σειρά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ υπάρχει μία σειρά: Δασκαλάκης,

2/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

146

Κάππος, Περράκης, Τσιγαρίδας, Εαρχάς, Λάσκαρης, Διαροκάπης,
 Κουτσογιάννης - ο κύριος Κουτσογιάννης είχε παρακαλέσει και είχε
 γίνει αποδεκτό να προηγηθεί - Ράλλης, Βαρβιτσιώτης, Δα-
 ιανίδης, Παναγιωτόπουλος, Βασιλειάδης, Διβανός και Παπαστεφανάκης.

Πρώτος, λοιπόν, σύμφωνα με την απόφαση που πήρε η Επιτροπή
 στην αρχή, είναι ο κύριος Κουτσογιάννης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πόση ώρα θα διαρκέσουν οι ερωτήσεις όλων
 μας κύριε Πρόεδρε; Γιατί περιμένει έξω και ο άλλος μάρτυρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν το ξέρω αυτό. Να καλέσουμε
 τον κύριο Πηλιχό, να τον ερωτήσω ορισμένα πράγματα, να διακόψουμε
 μετά την κατάθεσή του και να ορίσουμε ημερομηνία που θα 'έλθει;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Σύμφωνα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παλαΐνη, να σταματήσουμε
 λίγο με σας, να καλέσουμε τον κύριο Πηλιχό, και μετά από λίγο
 να επανέλθετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο κύριος Παλαΐνης)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα του πείτε του κυρίου Πηλιχού για τότε;

3/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

148

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για την Τρίτη.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Για αύριο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μπορούμε αύριο, έχουμε τον Ματάτση και τον Περδίκη. Αύριο είναι πολύ "γεροί" αυτοί που θα καταθέσουν. Ο Περδίκης είναι ο βοηθός Στρατιωτικός Ακόλουθος του Γκιζίκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για κάποιον Σταύρου θα βάζαμε εμβόλιμη κύριε Πρόεδρε. Αύριο θα έλθει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, είπαμε αύριο είναι ο κύριος Ματάτσης και ο Περδίκης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και στις 26 που έχετε τον Λαγάκο, που δεν θα έλθει, μπορείτε να βάλετε τον Πηλιχό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, Περδίκης και Ματάτσης είναι αύριο. Ο Χανιότης ήταν σήμερα. Εγώ λέω να κάνουμε εμβόλιμη.

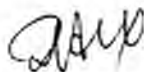
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και άλλη εμβόλιμη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μία είναι, δεν έχουμε άλλη.

Ίσως χρειαστεί και για τον Χανιότη. Τι να σας πω τώρα; Αφού λείπουν;

(Στο σημείο αυτό προσέρχεται στην Αίθουσα συνοδευόμενος από τον

Γραμματέα της Επιτροπής ο μάρτυς κύριος Πηλιχός).

4/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

148

Κύριε μάρτυς, παρακαλώ απαντήστε μου σε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με την ταυτότητά σας.

Ονομάζεσθε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πηλιχός Μιχαήλ του Δημητρίου και της Σοφίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το γένος της μητέρας σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Πηλιχού .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απο Πηλιχέζκο σόϋ δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τόπος γεννήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Γαβαλάς Αλιβερίου Ευβοίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1926.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Που κατοικείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: ██████████, στο Μαρούσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι επάγγελμα έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ανεπάγγελτος. Αξιωματικός εν αποστρατεία, αντισυνταγματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς ^{παρακαλώ} βάλτε το χέρι σας

στο Ευαγγέλιο *και* παρακαλώ και τους κυρίους

5/3 δ κ.β. 19.11.1986

----- 14P
 συναδέλφους να εγερθούν για να δώσετε τον νενομισμένο όρκο.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς δίδει τον κάτωθι όρκο : "Ορκίζομαι ενόπιον του θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι").

Παρακαλώ καθήστε.

Έχετε κάνει κύριε Πηλιχέ καμμία έκθεση στην Υπηρεσία σας το 1974 ; Δώσατε καμμία κατάθεση στον κύριο Μπέλια κ.λ.π. ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν μου ζητήθηκε ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν σας ζητήθηκε. Ούτε έκθεση κάνατε, ούτε κατάθεση.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δυστυχώς βρισκόμαστε στην θέση να διακόψουμε την εξέτασή σας στο σημείο αυτό για μιά άλλη μέρα, γιατί θα συνεχίσει τώρα ο κύριος Παλαΐνης, ο οποίος δεν τελείωσε ακόμα και η ώρα είναι προχωρημένη.

Κύριοι συνάδελφοι, ή πρέπει να βάλουμε εμβόλιμη συνεδρίαση ή να πούμε προς το παρόν ότι θα εξετασθεί στις 26 του μηνός που θα λείπει ο κύριος Λαγάκος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να πάμε στις 26 του μηνός κύριε Πρόεδρε και θα τα βρούμε για εμβόλιμη.

6/3 δ Κ.Β. 19.11.1986

----- 150

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς. Στις 26 λοιπόν του μηνός, ημέρα Τετάρτη σβήνουμε τον κύριο Λαγάκο → στις 10' ή ώρα το πρωί, κύριε Πηλιχέ θα σας παρακαλέσω να είσθε εδώ. Την άλλη Τετάρτη δηλαδή θα μπειτε μέσα στην Βουλή, κατά τον ίδιο τρόπο για να εξετασθείτε.

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

Ας επανέλθει ο κύριος Παλαΐνης.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα ο κύριος Πηλιχός και επανέρχεται ο κύριος Παλαΐνης).

Κύριε Ζακολίκο, θα σας παρακαλέσω επειδή πρέπει να πάω στο Υπουργείο Προεδρίας μια στιγμή να ανέβετε στην Έδρα.

(Στο σημείο αυτό την Έδρα καταλαμβάνει ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, κύριος Ζακολίκος).

 (48)

36 1/3 Β (Α.Δ.) 19.11.86

157

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παύσαντας Ζακωλίκος): Ο κ. Κουτσογιάννης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Μέγιστε, όπως ξέρετε για να γίνει ένας πόλεμος, μία στρατιωτική επιχείρηση, πραξικόπημα κλπ, υπάρχουν τα αίτια και οι αφορμές. Εσείς επικαλεσθήκατε εδώ και λέτε ότι πιστεύετε πως το πραξικόπημα έγινε γιατί ο Μακάριος είχε πάρει απόφαση να μειώσει τη στρατιωτική δύναμη, να διώξει τους Έλληνες αξιωματικούς κλπ, κατά την άποψή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Παρουσιάστηκε από την ηγεσία. Γι' αυτό γίνεται, ότι θα βγουν οι Τούρκοι αν πάρουμε τους αξιωματικούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Δέχεσθε ότι αυτό μπορεί να είναι το βαθύτερο αίτιο, ο στόχος του πραξικοπήματος; Αυτό που έλεγε η ηγεσία ήταν και η πραγματική αιτία;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν δεν είναι αυτό, θα έπρεπε να είναι κάτι άλλο, Έτσι το θέτετε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Μάλιστα, Ρωτάω σας τι πιστεύετε,

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ρωτάω το εξής: Όταν πήραν την απόφαση τα 4-5 πρόσωπα που είπατε για το πραξικόπημα δεν έπρεπε να υπολογίζουν τη θέληση του ΝΑΤΟ, των συμμάχων, της στάση της Αμερικής, της Αγγλίας, της Τουρκίας και όλα αυτά; Και αν αυτοί δεν τα έλαβαν υπόψη τους εσείς που γίνεται στη συνέχεια εκτελεστικά όργανα

2/3 Β (Α.Δ.) 19.11.86

152

πώς δεν τα λάβατε σοβαρά υπόψη όλα αυτά. Δηλαδή απλώς πάμε για να διώξουμε το Μακάριο, γιατί πάει να διώξει τους άλλους αφιωματικούς. Αυτό είναι όλο; Δεν πρέπει να συνεξετασθούν όλα τα άλλα; Κάτι είπατε, αλλά θέλω να μου πείτε πώς είπε αυτό η ηγεσία και σεις όλοι πήγατε από πίσω.

ΜΑΡΤΥΣ, Δεν το κατάλαβα, Έπρεπε ας πούμε να κρίνουμε, να ρωτήσουμε να πούμε γιατί το κάνατε αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΡΙΑΝΝΗΣ, Είπατε κάτι προσέφετε τι θα κάνει η Τουρκία κλπ., αλλά σας είπαν όχι και προχωρήσατε όλοι και είπατε άντε να πάρουμε τον Μούσκο κλπ, Όχι εσείς, όπως ελέγετο τότε.

Ήταν δηλαδή τόσο απλό, πώς δεν τα έλαβαν υπόψη; Έχετε και σεις απορία;

(3 ΒΑ)

38

1/4BA

ΒΠ

19.11.86

153

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν λάβει μια απόφαση η στρατιωτική ηγεσία και παρουσιάζεται το θέμα ότι ανατρέπονται τα πλεονεκτήματα που είχε η Κύπρος εκείνη τη στιγμή και θα βγουν οι τούρκοι στη Κύπρο, αν θα ήταν η Κύπρος ισχυρή δεν θα μπορούσαν οι Τούρκοι να βγουν. Όταν μια απόφαση λαμβάνεται τόσο γρήγορα, δεν νομίζω ότι έχει ευχέρεια να σκεφθεί κανείς εκείνη τη στιγμή-και όταν έχει χαρακτηριστεί στρατιωτική επιχείρηση-δεν έχει τη δυνατότητα να κρίνει κάτι άλλο. Αν εν ψυχρώ πριν από πέντε μήνες έλεγαν πάμε να ανατρέψουμε τον Μακάριο, ασφαλώς θα εγεννώντο πολλές σκέψεις, γιατί το κάνουμε. Αλλά έτσι όπως παρουσιάστηκε το θέμα...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου έγινε βέβαια στις 21 Απριλίου του 1967. Μετά από 45 ημέρες ακριβώς, δηλαδή στις 6 Ιουλίου το 1967, έγινε ο πόλεμος των έξι ημερών Ισραήλ-Αιγύπτου. Έχει καμία σχέση το δικό σας πραξικόπημα με τον πόλεμο εκείνο των έξι ημερών;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν ακούσατε ποτέ τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Σχέση με τί;

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δηλαδή αυτό που έχει γραφεί σε βιβλία με ντοκουμέντα, σε εφημερίδες, που έχει συζητηθεί, ότι δηλαδή ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αν με βοηθήσετε, μπορώ να σας πω.

2/4BA ΒΠ 19.11.86

154

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ότι δηλαδή εχρειάζετο να υπάρχουν διαθέσιμα τα ελληνικά λιμάνια, οι αμερικάνικες βάσεις, για να ενισχύσουν το Ισραήλ σ' αυτό τον πόλεμο των έξη ημερών. Μια κοινοβουλευτική Κυβέρνηση - γράφεται, και υπάρχουν πάρα πολλά ντοκουμέντα γι' αυτό - δεν θα μπορούσε να διαθέσει όλα αυτά υπέρ του Ισραήλ, αφού εμείς σαν χώρα είχαμε φιλία με τους Άραβες, με την Αίγυπτο κλπ. Ενώ ^{από} μία δικτατορική Κυβέρνηση, που θα ήταν όργανο των αμερικανών, του ΝΑΤΟ κλπ., ήταν πολύ εύκολο να γίνει. Υπάρχει αυτή η σχέση; Ξέρετε τίποτα σχετικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Το μόνο που έχω διαβάσει, είναι ότι δεν είχε επιτρέψει ο Παπαδόπουλος να περάσουν αεροσκάφη.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό είναι σε άλλη εποχή.

Πως εξηγείτε τη σύμπτωση, ότι όταν έληξε ο πόλεμος Ισραήλ - Αιγύπτου και διευθετήθηκε αυτό σαν θέμα, αμέσως μετά έπεσε και η χούντα εδώ στην Ελλάδα; Αυτές οι συμπτώσεις, πως σας φαίνονται; Σ' αυτή τη σύμπτωση, 45 ημέρες νωρίτερα πριν ξεκινήσει ο πόλεμος, γίνεται το πραξικόπημα εδώ, και λίγο μετά το τέλος εκείνου του πολέμου πέφτει η χούντα, μπορείτε να βρείτε κάποια σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να αποκλείσω ότι μπορεί να είναι και σύμπτωση. Αλλά

δεν μπορώ να αποκλείσω και κάτι άλλο. Δεν το ξέρω. Δεν με έχει απασχολήσει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Σας ρωτώ, γιατί είστε ένας άνθρωπος που κινηθή-

3/4BA ΒΠ 19.11.86

κατε πολύ κοντά στην ηγεσία της δικτατορίας. Πολλά μπορεί να έχετε ακούσει, ή να έχετε διαβάσει, ή να έχετε δει, γι' αυτό σας ρωτώ. Αυτό είναι θέμα που θα μας απαντήσουν οι μεγαλύτεροι.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν όταν ήταν ο Παπαδόπουλος. Εγώ ήμουν όταν ήταν...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο Ιωαννίδης.

Εσείς με όσα εκ των υστέρων έχουν συμβεί βλέπετε αποχώρηση μεραρχίας από τη Κύπρο, εξασθένιση της άμυνας μέσα στο χώρο, το πραξικόπημα που διέλυσε τις καλές προϋποθέσεις που υπήρχαν για την άμυνα της Κύπρου κλπ. Όλα αυτά γίνονται μέσα στη διάρκεια της 7ετίας, με αποτέλεσμα, για μας εθνικό, τη διχοτόμηση τελικά. Δεν βλέπετε μέσα στους στόχους του πραξικοπήματος, όχι του Παπαδόπουλου, του Ιωαννίδη κλπ., αυτών που εκίνησαν αυτές τις δυνάμεις, αυτοί που κατάρτισαν τα σενάρια, μια σχέση της δικτατορίας με τη διχοτόμηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν με έχει απασχολήσει αυτό το θέμα για να βρω σχέση ανάμεσα..

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν προβληματιστήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να πω κάτι που δεν το ξέρω.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μπορείτε να μου πείτε, κύριε μάρτυς, εσείς που ήσασταν πάρα πολύ κοντά στον Ιωαννίδη, και βεβαίως πολύ κοντά στο πραξικόπημα της 25ης Νοέμβρη που έγινε δικτάτορας ο Ιωαννίδης, γιατί ρίξατε τον Παπαδόπουλο; Τι ξέρατε; Γιατί το αποφασίσατε; Τι ξέρετε απ' αυτά; Γιατί έπεσε ο Παπαδόπουλος;

(BA) 1/4 Δ (AK) 19.11.86

156

MARTYS. Ακούστε, τι έχω ακούσει εγώ ως αιτιολογικό, από τον κύριο Ιωαννίδη βασικώς, για να ανατραπεί ο Παπαδόπουλος. Κατ' αρχήν, δεν απεφασίσθη τότε να ανατραπεί ο Παπαδόπουλος. Από πολλά χρόνια πριν συνεζητείτο η ανατροπή του Παπαδόπουλου, αλλά δεν απεφασίζετο, με το αιτιολογικό -και σας λέω απόψεις που έχω ακούσει- ότι πρέπει να ωριμάσει ο λαός για να γίνει κάτι, μία επανάσταση. Δεν μπορεί να γίνει έτσι τυχαίως μία επανάσταση, πρέπει να ωριμάσουν οι συνθήκες, να υπάρχει η κατάλληλη διάταξη των δυνάμεων και εν πάση περιπτώσει ανεβάλετο, δεν απεφασίζετο και όχι μόνο δεν απεφασίσθη, δεν εγένετο σκέψη μόνο τότε...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν σας ρωτάω αυτό. Σας ρωτάω ποιό ήταν το αιτιολογικό σε σας τους αξιωματικούς, τι είπατε αιτιολογικά, τι τον ανέτρεψε.

MARTYS. Μάλιστα. Το αιτιολογικό ήταν πρώτον ότι δεν έκανε όλους τους στόχους της επαναστάσεως που είχαν τεθεί και κυρίως ανεφέροντο στην εξυγίανση του δημόσιου βίου γενικώς και δεύτερον το Σύνταγμα που είχε προετοιμάσει ο Παπαδόπουλος και θα εγένετο και δημοψήφισμα είχε δημιουργήσει πρόβλημα με το γεγονός ότι δεν υπήρχε αντίπαλος υποψήφιος. Θα έβαζε υποψήφιο μόνο τον εαυτό του και θα έβγαине Πρόεδρος για 7 νομίζω, ή για 5 χρόνια.

 ΟΙΚΟΥ

2/4 Δ (ΑΚ) 19.11.86

Αυτά γενικώς ετέθησαν.

157

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Καλώς, κύριε Μάρτυς, κατάλαβα. Εγώ ρωτάω το
 ΕΞΗΣ: Αφού οι συζητήσεις για την ανατροπή του Παπαδόπουλου εγένοντο
 πολύ πριν, πολλούς μήνες πριν, ο Παπαδόπουλος δεν το είχε πληρο-
 φορηθεί αυτό; Και αφού το πληροφορήθηκε, δεν βρήκε, που του ήταν
 πολύ εύκολο να βρει, ποιοί κινούσαν αυτά τα νήματα, ώστε να τους
 πιάσει και να μείνει επάνω; Και πώς τους άφησε και δέχθηκε στη
 συνέχεια αδιαμαρτύρητα -το τονίζω αυτό γιατί ήξερε ότι θα ανατρα-
 πεί- να τον ανατρέψουν και γιατί; Μήπως είχε πάρει
 εντολές από αλλού, ήξερε ότι υπήρχε σενάριο; Και γιατί; Για πέστε
 μας όλα αυτά.

F. Προσέλευση
"Κοίτης"

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ. Παπαδόπουλος πληροφορίες περί συγκεκριμένων κινήσεων
 δε ξέρω αν είχε. Πάντως για δυσαρέσκεις, για ορισμένες ενέργειες,
 ότι δυσαρεστημένοι αξιωματικοί το συζητούσαν, είχε, πρέπει να είχε.
 Ξέρω ότι θεωρούσε πάντα-μου φαίνεται και λίγο παράξενο- ότι αποκλεί-
 εται ο Ιωαννίδης, γιατί σχεδόν ο Ιωαννίδης είχε μείνει στο Στρατό.
 Οι άλλοι είχαν απομακρυνθεί στα Υπουργεία σαν γενικοί γραμματείς κ.λπ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Με λίγα λόγια να μου τα λέτε, κύριε Μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, με λίγα λόγια, ο Παπαδόπουλος απέκλειε ότι ο Ιωαννίδης
 θα έκανε κάτι εναντίον του.

3/4 Δ (ΑΚ) 19.11.86

----- 158

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε συνάδελφε, θα παρακαλέσω να έλθετε στο κομμάτι του κυπριακού, αν έχετε ερωτήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ναι, θα φθάσω κύριε Πρόεδρε, αλλά έχει σημασία γιατί έπεσε ο Παπαδόπουλος, γιατί ήλθε ο Ιωαννίδης, και γιατί μόλις ήλθε ο Ιωαννίδης άρχισαν διαδικασίες πραξικοπήματος στην Κύπρο. Έχει σημασία μεγάλη και οι ερωτήσεις είναι σχετικές.

Κύριε Μάρτυς, για πέστε μου, ξέρετε ότι ο Παπαδόπουλος ενίσχυσε την προσωπική του ασφάλεια τον τελευταίο μήνα πριν ανατραπεί; Το ξέρετε αυτό; Την προσωπική του ασφάλεια μόνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν έγινε αυτό τον τελευταίο μήνα. Αλλά είχε πολλούς στην ασφάλειά του κάπου στο Λαγονήσι, εκεί που έμενε. Δεν ξέρω αν ήταν τον τελευταίο μήνα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Υπήρχε αύξηση της δυνάμεως σημαντική.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν ήταν τον τελευταίο μήνα. Επειδή θυμάμαι ότι σχεδίαζαν το πώς θα συλληφθεί ο Παπαδόπουλος το βράδυ εκείνο αύξησαν την ασφάλεια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυς, η ερώτηση έχει το εξής νόημα;

Αφού ενισχύει τον τελευταίο μήνα προ της ανατροπής του την προσωπική του ασφάλεια, ξέρει ότι πρόκειται να τον ανατρέψουν. Αυτό σας λέω.

4/4 Δ (ΑΚ) 19.11.86

159

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Το υποπτεύεται, δεν το ξέρει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Το ξέρει.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα, δεν ξέρω αν έγινε τον τελευταίο μήνα αυτό. Πάντως είχε ασφάλεια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Καλώς, κύριε μάρτυς. Πείτε μου σας παρακαλώ:

Έχουμε πολλές μαρτυρίες εδώ και πλήθος στοιχείων που κατεθέσαν ότι

οι Τούρκοι άρχισαν να προετοιμάζονται για την απόβαση από το μήνα

Απρίλιο περίπου, δηλαδή 3-4 μήνες πριν γίνει το πραξικόπημα κατά

του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν είναι σίγουρο, ~~ούτε~~ για την Κύπρο, ~~ούτε~~ για το

Αιγαίο, διότι παρουσιάστηκε μία περίπτωση...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Όχι, παρακαλώ. Οι καταθέσεις που έχουμε εδώ

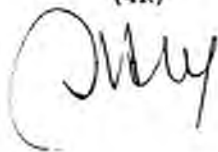
λένε ότι ετοιμάζονταν για την Κύπρο, ότι έχουν πιάσει τα σήματα,

τα έχουν μεταφράσει και γενικά δεν υπάρχει θέμα.

F. Διαφορετικά
στο 10/11/86
και προηγουμένως
"ΕΙΣΕΙ"

(4K)

(4Δ)

1/4 Κ. Σ.Ν. 19-11-1986

160
 ΜΑΡΤΥΣ: Είχε έλθει και ένα σήμα, όμως τώρα δεν το έχω, που έλεγε ότι

είχαν μετακινήσει και ανησύχησε τότε την ηγεσία-μιά αρκετά σοβαρή μονάδα από την Αλεξανδρέτα προς την Μερσίνα. Ξέρετε πού είναι, κοντά στα νησιά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύπρος-Αιγαίο. Πάντως υπήρχαν πληροφορίες από τριμήνου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Θα πρέπει να ξέρετε, ότι τουλάχιστον διπλωματικά στην πολιτική, για να γίνει μία τέτοια επιχείρηση, σαν αυτή που έκαναν οι Τούρκοι, θα έπρεπε να είχαν κάποια πρόφαση, κάποιο δικαιολογητικό.

Ήταν χώρα του ΝΑΤΟ και δεν μπορούσαν έτσι στο βρόντο να ξεκινάνε

και να λένε αυτό και εκείνο. Πώς, λοιπόν, οι Τούρκοι ήξεραν, 4 μήνες νωρίτερα, ότι θα γίνει πραξικόπημα, για να έχουν την αφορμή να

κάνουν απόβαση; Πώς το ήξεραν; Ποιός μπορεί να τους τα έδωσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχετε στοιχείο, ότι οι Τούρκοι ήξεραν, ότι θα γίνει πραξικόπημα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ήξεραν και προετοιμαζόταν, αυτό σας λέγω.

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρανε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ήξεραν από τον Απρίλιο μήνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Χρειάζεται αφορμή για να γίνει;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Χρειάζεται αυτή η άποψη, εσείς είσθε έμπειρος δεν είσθε άπειρος.

Η απάντησή σας ποιά είναι κύριε μάρτυς;

2/4 Κ. Σ.Ν. 19-11-1986

107
 ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ, είχα σχηματίσει την εντύπωση και περισσότερο φοβούμουν
 την ενέργεια των Τούρκων στο Αιγαίο, χωρίς να αποκλείω και την Κύπρο.
 Αλλά δεν μπορώ να δεχθώ αυτό -δεν ξέρω αν το υποθέσατε έτσι- ότι
 ήξεραν ότι θα γίνει πραξικόπημα οι Τούρκοι στην Κύπρο. Δε νομίζω
 ότι το ήξεραν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς, εντάξει, δεν απαντάτε.

Για πείτε μου κύριε μάρτυς, πάρα πολλοί φίλοι σας γόχι προσωπικοί
 φίλοι σας, Ιωαννιδικοί λεγόμενοι, μερικά ονόματα θα μπορούσα να σας
 πω, αλλά δεν θα τα πω, έχουν πει σε μένα προσωπικά: Κύριε Κουτσογιάννη,
 ανοίξτε τον φάκελλο της Κύπρου -εδώ και πολλά χρόνια- και θα δείτε
 τί στοιχεία θα σας δώσουμε, λέγοντας στη συνέχεια, ότι αυτοί ξεγελέστηκαν
 εσείς δηλαδή, ο Ιωαννίδης και εσείς, ξεγελάστηκαν λοιπόν, εξαπατήθηκαν,
 είχαν καλές προθέσεις κ.λπ., αλλά ότι είχε στηθεί όλο αυτό το σενάριο
 στο εξωτερικό από τις γνωστές δυνάμεις και με συμμετοχή Ελλήνων
 πολιτικών κ.λπ. και ότι είχαν γίνει κάποιες συναντήσεις δεξιά και
 αριστερά. Τα λένε άνθρωποι του περιβάλλοντος του Ιωαννίδη, Αυτό το
 γνωρίζετε. Για πείτε μου τί εννοούν; Δηλαδή τί ξέρετε, τί μπορείτε
 να μας πείτε εδώ υπεύθυνα, τί ακούσατε ή τί ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε: Εγώ ήλθα εδώ με την πρόθεση να καταθέσω γεγονότα
 και αυτά που ξέρω. Είναι γεγονός αυτό που λέτε, ότι κυκλοφορούν πάρα

3/4 Κ. Σ.Ν. 19-11-1986

162

πολλοί ψίθυροι. Αλλά από τον ψίθυρο μέχρι την πραγματικότητα, υπάρχει μια μεγάλη απόσταση. Και κυρίως αυτά που σχολιάζουν και συζητούν, είναι διάφορα δημοσιεύματα στον Τύπο. Και έχω και εγώ εδώ ορισμένα να σας καταθέσω. Αλλά, εγώ τουλάχιστον, δεν ξέρω κάτι που να επιβεβαιώνει αυτά που έχουν γραφεί κατά καιρούς. Έχετε δίκιο, αυτά λεγόντουσαν, ανοίξτε το φάκελλο, έχουμε στοιχεία για συναντήσεις για συγκεντρώσεις κ.λπ. στο εξωτερικό, αλλά στοιχείο συγκεκριμένο να σας πω κάτι, ότι έγινε αυτό, αυτό δεν το γνωρίζω. Εάν θέλετε για το τί συζητιέται να σας δώσω ορισμένα δημοσιεύματα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ.. Όχι δημοσιεύματα, εάν εσείς ξέρετε. Εάν εσείς δεν ξέρετε, καλώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχουν δημοσιεύματα αρκετά που μιλούν και στον ξένο Τύπο.

Έχω ένα δημοσίευμα ξένου Τύπου, μιας Αμερικανικής εφημερίδας, εάν σας ενδιαφέρει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Όχι, τα δημοσιεύματα είναι εκτός.

Τα δημοσιεύματα τα έχουμε υπόψη μας και εμείς κύριε Παλατΐνη, εσείς θα καταθέσετε για γεγονότα που ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ για γεγονός που δεν ξέρω, δεν θα καταθέσω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή είναι πολύ σημαντικό αυτό που λέει ο κ. Κουτσογιάννης, ότι του εμπιστεύθηκαν γεγονότα κ.λπ., να καταθέσει τα ονόματα για να τους καλέσουμε.

Σημ

4/4 Κ. Σ.Ν. 19-11-1986

163

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλοί συζητάνε αυτά τα πράγματα.

ΑΘΑΝΑΣΙΩΣ ΞΑΡΧΑΣ. Δεν αναφέρομαι σε σας, κύριε μάρτυς.

Του εμπιστεύθηκαν ότι αυτοί ξέρουν για κινήσεις, για συναντήσεις κ.λπ. Εγώ παρακαλώ να κατατεθούν τα ονόματα αυτά και να τους καλέσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μα φυσικά, αυτό θα το ζητήσω από τον κύριο Κατσιγιάννη, για να δούμε ποιοι είναι .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν θα πω ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Θα τα καταθέσετε στο Προεδρείο, κύριε συνάδελφε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Αυτό είναι σοβαρότατο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εγώ υπήρξα σαφής πριν από 10 χρόνια, πριν από 8 χρόνια, όταν υπηρετούσα στο στρατό, όταν είχα επανέλθει και μετά που έφυγα, διάφοροι αξιωματικοί του τότε καθεστώτος μου έχουν πει αυτά, χωρίς να μου έχουν πει όμως, ξέρουμε αυτό, ξέρουμε εκείνο, αλλά ανοίξτε το φάκελλο και θα δείτε τί θα μάθετε κ.λπ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Από το φάκελλο θα τα βλέπαμε, ή από το ποιοι θα κατέθεταν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Με συγχωρείτε, κύριε Πρόεδρε.

Ανοίξτε τον φάκελλο της Κύπρου, κάνετε την ανάκριση, την εξέταση αυτή που κάνουμε και τότε θα δείτε τί στοιχεία θα σας δώσουμε. Και αυτά

5/4 Κ. Σ.Ν. 19-11-1986

τα 2-3 ονόματα μπώρώ να τα πω, αλλά όχι σήμερα. 164

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). ΦΝα μας τα καταθέσετε για να τα αξιολογήσει η επιτροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ακριβώς γι' αυτό ρωτάω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Να κυττάξουμε και τον χρόνο, κύριε συνάδελφε, είναι 17 λεπτά . . .

ΜΑΡΤΥΣ: Επιτρέπεται να σας απαντήσω; Κύριε Κουτσογιάννη δεν ολοκλήρωσα την απάντησή μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ορίστε,

ΜΑΡΤΥΣ: Μου λέτε για ονόματα και εγώ σας λέγω ότι προ δύο ημερών με πήρε τηλέφωνο ο δικηγόρος ο κ. Αλφαντάκης και μου είπε ότι έχω στοιχεία για συγκεντρώσεις στο εξωτερικό, γιατί δεν μεγαλούν στην επιτροπή;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ο δικηγόρος Αλφαντάκης:

(4Κ)

1/ 4 Ν. ΜΠ 19-11-1986

ΜΑΡΤΥΣ:

Σας λέω για πρόσωπα που λέτε ότι τα ξέρω. Ακόμα προ δύο ημερών μου έλεγε εμένα ότι έχει στοιχεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τον έχουμε αποροΐψει όλοι ως αναξιόπιστο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Παναγιωτόπουλε, μετά που φύγαμε από το στράτευμα, πολλοί αξιωματικοί τον 'είχαν δικηγόρο τους. Πήγαιναν στο γραφείο του, του έλεγαν διάφορα πράγματα. Το λέω επειδή μιλήσατε για πρόσωπα. Προχθές μου είπε ότι έχει στοιχεία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Και εγώ, κ. Πρόεδρε, τέτοια στοιχεία άκουγα και γι' αυτό ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως ψιθύρους δεν μεταφέρω εδώ στην Βουλή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς θέλω να μου πείτε γιατί οι Τούρκοι δεν έλαβαν κανένα μέτρο προστασίας. Έχουμε μάλιστα μαρτυρίες ότι οι μονάδες τεθωρακισμένων δεν είχαν καν αντιεροπορικά. Μάλιστα κάποιος Ταγματάρχης που συνελήφθη όταν ρωτήθηκε γιατί δεν έχεις αντιεροπορικά, είπε ότι έχουμε την διαβεβαίωση της στρατιωτικής ηγεσίας της Τουρκικής, ότι δεν θα έλθουν τα Ελληνικά Αεροπλάνα. Επίσης όταν κάποιο πλοίο μας βρέθηκε στην Πάφο ανοικτά κατά λάθος ο Ετζεβίτ πήρε τηλέφωνο τον Κίσιγκερ και του είπε γιατί υπάρχει πλοίο εκεί κλπ. Δηλαδή σαν να του έλεγε, αλλά έχουμε συμφωνή-

2/4

4

2/4 N ΜΠ 19-11-1986

166

σει και ~~άλλα~~ βλέπουμε εδώ πέρα. Μπορείτε να μας πείτε πώς ήσαν τόσο σίγουροι οι Τούρκοι ότι δεν ~~κάνανε~~ τίποτα, όπως και πράγματι τίποτα δεν έγινε; Ποιός μπορεί να τους το είπε αυτό; Πώς το ήξεραν; ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που λέτε είναι πολύ σοβαρό και έχει απασχολήσει και εμένα. Η μόνη δικαιολογία που μπορώ να δώσω είναι ότι οι Τούρκοι ~~πρέ~~ πει να ήταν βέβαιοι ότι δεν θα συνατήσουν αντίδραση, με τον τρόπο βέβαια που ενήργησαν την απόβαση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Πασανίας Ζακολίνος): Πού το στηρίζετε αυτό κ. μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη διάρκεια της απόβασης δεν έλαβαν τα μέτρα που έπρεπε από πλευράς αεροπορικής κάλυψης. Δεύτερο, διέθεσαν όλη την αποβατική δύναμη που είχαν. Σε περίπτωση που είχαν έστω και ένα φόβο ότι ήταν δυνατό εμείς να ενεργήσουμε και να βουλιάξουμε την αποβατική του δύναμη, δεν είχαν πλέον τίποτε για τα νησιά. Δεν ξέρω πόσος καιρός έπρεπε να περάσει για να συγκροτήσουν άλλη αποβατική δύναμη. Δεν ήταν δυνατόν να διαθέσουν όλη την αποβατική δύναμη, όταν υπήρχε ένας φόβος ότι θα μερούσαν να βυθιστούν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ενήργησαν σύμφωνα με την εκτίμηση ότι δεν πρόκειται να μας κτυπήσει κανένας.

3/4 Ν ΜΠ 19-11-1986

167
 ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε πρόεδρε, έχει κατατεθεί από άλλο μάρτυρα ότι δεν ήταν όλη η αποβατική δύναμη, αλλά έμεινε πίσω ένα κομμάτι από τη δύναμη αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορούμε να δεχθούμε ότι έμεινε κάτι πίσω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, έχει γραφτεί σε εφημερίδες, σε βιβλία κλπ ότι τις κρίσιμες ημέρες των αποφάσεων ο Ιωαννίδης συνεδρίασε απέναντι από την Αμερικανική Πρεσβεία σε μια κλινική τον Κυανού Σταυρό με πρόσωπα εκτός εξουσίας βέβαια και αναφέρεται επίσης ότι υπήρχαν πρόσωπα που είχαν σχέση με Εβραίους κλπ. θέλω να μου πείτε κ. μάρτυς αν έγινε τέτοια σύσκεψη ή συσκέψεις, ποιοί ήταν εκεί και αν ξέρετε ή έχετε ακούσει κάτι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μια σύσκεψη έγινε στο σπίτι που λέτε, είναι Βασιλίσσης Σοφίας, νομίζω, 96, γιατί εκεί δίπλα από την κλινική έχει διαμέρισμα η αδελφή του Ιωαννίδη. Εκεί συμμετείχα και εγώ σε μια σύσκεψη αλλά πρό της ανατροπής του Παπαδόπουλου και όχι αυτές τις κρίσιμες μέρες που λέτε. Είχε γίνει μια συγκέντρωση εκεί όταν ο Ιωαννίδης έκανε τις προπαρασκευαστικές ενέργειες για την ανατροπή του Παπαδόπουλου, χωρίς βέβαια να έχει αποφασιστεί ακόμα. Σ' αυτή την σύσκεψη θυμάμαι ότι ορισμένοι είχαν καταφερθεί εναντίον του Παπαδόπουλου.

4/4 Ν ΜΠ 19-11-1986

168

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ρωτάω για τη σύσκεψη εκείνων των κρίσιμων ημερών.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν συμμετείχα σε καμία τέτοια και δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, υπήρχε ή δεν υπήρχε καμία σχέση με Εβραίους ;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Πανσανίας Ζακολλίκος) : Για άλλη χρονική περίοδο μιλούσε ο κ. Κουτσογιάννης και για άλλη ο κ. μάρτυς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Υπήρχε ή δεν υπήρχε σχέση με Εβραίους;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη σύσκεψη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ναί.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμεί υπήρχαν μόνο αξιωματικοί. Και βέβαια μιλάμε για πρό της ανατροπής του Παπαδοπούλου.

(ΜΕΖ)

(N)

1/4 ΝΕΖ(Κ.Ο.) 19,11,86

169

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εβραίος δεν υπάρχει στην υπόθεση πουθενά;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη σύσκεψη Εβραίος;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μετά. Υπάρχει Εβραίος στην υπόθεση όλη αυτή Ιωαννίδη, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή σε ποιά υπόθεση;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σε όλες. Στη ζωή του Ιωαννίδη, υπάρχει κανένας Εβραίος;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη ζωή του Ιωαννίδη, έχω ακούσει ότι ο γαμπρός του ήταν Εβραίος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πέστε το, λοιπόν.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά προσέξτε -ο οποίος είναι γιατρός- δεν ξέρω εάν έχει χωρίσει τώρα με την αδελφή του. Γιατί προηγουμένως μου δώσατε την εντύπωση ότι συμμετείχε σε κάποια σύσκεψη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι. Εγώ πιάνομαι απ'αυτό και ρωτώ αν υπάρχει κανένας Εβραίος στη ζωή του γενικά, ο οποίος έπαιξε ρόλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει παντρευτεί την αδελφή του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έπαιξε ρόλο αυτός ο Εβραίος σε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί ρόλο; Σε επαναστάσεις και τέτοια;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι γενικά να επηρεάσει τον δικτάτορα Ιωαννίδη.

2 /4 Ε.Ζ(Κ.Ο.) 19.11.86

170

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Δεν το ξέρετε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τί γιατρός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Χειρουργός, νομίζω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δια παρεμβάσεων θα παίρνουμε το λόγο, κύριε

Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακωλίκος): Νομίζω ότι πήγαινε να διευκρινίσει κάποιο θέμα.

Ο κύριος Δασκαλάκης, έχει το λόγο;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, θέλω να σας θυμίσω ότι εγώ δεν είμαι στρατιωτικός και δεν έχω αυτή την -όπως την έχουν πολλοί, μάρτυρες, δεν ξέρω εσείς- αν συμφωνήσατε μαζί τους- ψυχρότητα στην εκτίμηση των καταστάσεων που χαρακτηρίζει, λένε κάποιοι, τους στρατιωτικούς, Είμαι λίγο πιο πολύ συναρπαστικός και πραγματικά θα ήθελα να σας θυμίσω, στην έναρξη της κατάθεσής σας, όταν είπατε ότι, είμαι ευτυχής που άνοιξε αυτή η διαδικασία για την ολοκλήρωση του φακέλλου της Κύπρου, γιατί πραγματικά και τα παιδιά μου με ρωτάνε "είσαι προδότης πατέρα?"; Το είπατε, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

Handwritten signature

Handwritten signature

3/4 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 19.11.86

171

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Σας ενδιαφέρουν και τα παιδιά σας και τα παιδιά μου και όλα τα ελληνόπουλα και είναι αυτό που πρόκειται να αφήσουμε όλοι μας ή σαν γονείς, ή σαν δημόσιοι άνδρες στις επόμενες γενιές και πιο συγκεκριμένα στα παιδιά μας.

Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και πραγματικά σχημάτισα την εντύπωση ότι θα θέλατε να βοηθήσετε την Επιτροπή η οποία - δεν ξέρω αν το είπε στην αρχή ο Πρόεδρος όταν πρωτοήρθατε - δεν σας βλέπει σαν κατηγορούμενο,

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει τέτοιο πρόβλημα,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και κάπου νομίζω μας ξεφεύγει και η λέξη "προδότης" για μη καταδικασμένους. Εγώ προσωπικά χαρακτηρίζω κάποιες πράξεις προδοτικές, κάποιες ενέργειες σαν προδοσία, αλλά ψάχνω να βρω τους προδότες, και επομένως, κανείς, πριν ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, δεν μπορεί από μένα τουλάχιστον να χαρακτηριστεί προδότης, Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ αυτής της αρχής είμαι,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αλλά περίμενα ότι θα συμβάλετε πραγματικά με εκείνη την πρώτη μέρα περισσότερο αποτελεσματικά στο να

ΔΑΣΚ

4/4 Ε.Ζ (Κ.Ο.) 19.11.86

179

ολοκληρωθεί αυτός ο φάκελλος για να αφήσει κάποιες παρακαταθήκες στα παιδιά μας, παραδείγματα προς μίμηση ή για αποφυγή.

Επίσης, διαπίστωση ότι είστε πάρα πολύ τεκμηριωμένος άνθρωπος και μπορείτε και να διατυπώσετε την γνώμη σας και τις απόψεις σας και να συμβάλετε. Και ακόμη νομίζω ότι έχετε πολλά. Γιατί δεν το αρνείσθε. Και είναι προς τιμή σας - ότι είσασθε από τους πιο στενούς συνεργάτες του Ιωαννίδη, ή τουλάχιστον σας είχε εμπιστοσύνη όπως και σε κάποιους άλλους. Και διαφωνώ - αν ο Πρόεδρος με ανακαλέσει στην τάξη, θα το δεχθώ - ότι εδώ πρέπει να μας

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανιάς Ζακολίκος): Θα υπενθυμίσω ότι η ερώτηση πήρε 4' και δεν έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν είναι ερώτηση, αλλά θα μου επιτρέψετε, αυτό θέλω να πω, κύριε Πρόεδρε, τον θεωρώ σημαντικό τον μάρτυρα.

θα μου επιτρέψετε να πω ότι προκειμένου να εξακριβωθεί η ειλικρίνεια του και η αξιοπιστία του, δεν μπορεί να περιοριστούμε μόνο στο συγκεκριμένο γεγονός, αλλά αναμφίβολα πρέπει και επιβάλλεται να εφετάσουμε και ζητήματα που είναι παρεπίπτοντα, αλλά περισσότερο ή εξίσου σημαντικά με το Κυπριακό. Και θα ήθελα να βρούμε κάποια κοινή γλώσσα, να συμφωνήσουμε σε μερικά πράγματα. Εγώ δεν θα σας κάνω ερωτήσεις. Θα προσπαθήσω να συμφωνήσουμε και αν συμφωνήσουμε νομίζω ότι

οκ

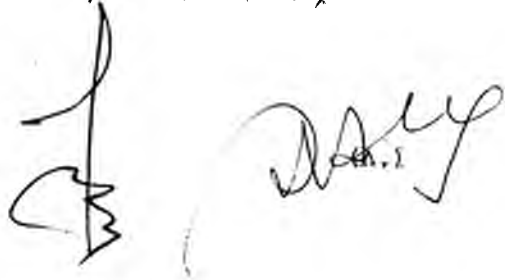
f

5/4 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 19.11.86

κάπου θα οδηγήσει αυτή η συζήτηση.

173

Κύριε μάρτυς, είπατε αυτό το απόφθεγμα, ότι είναι μεγάλη υπόθεση να αφήνουμε στους στρατηγούς τον πόλεμο, 'Ετσι; Το είπατε, δεν το είπατε;

The block contains two handwritten signatures. The one on the left is a stylized signature, possibly 'Α. Μ. Μ.'. The one on the right is a more cursive signature, possibly 'Α. Μ. Μ.', with the initials 'Α. Μ. Μ.' written below it.A single handwritten signature, possibly 'Α. Μ. Μ.', located at the bottom right of the page.

(4ΕΖ)

1/4Λ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπα.

174

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνείτε, ότι είναι επικίνδυνη υπόθεση να αφήνουμε στους ~~Σ~~τρατηγούς τη διακυβέρνηση της όποιας Χώρας; Και δεν εννοώ κάποιον ~~Σ~~τρατηγό, ή λοχαγό, που μπορεί μέσα από τις εκλογές να γίνει Πρωθυπουργός. Μιλάω για τις ανώμαλες καταστάσεις, όπως τις εννοώ εγώ τουλάχιστον.

Συμφωνείτε, έστω και εκ των υστέρων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι εκ των υστέρων. Θα ήθελα να σας πω ότι για να γίνει μιά επανάσταση, ή ένα πραξικόπημα όπως θέλετε εσείς, δεν έχει σημασία, και να επέμβουν οι ~~Σ~~τρατηγοί για να καταλύσουν το πολίτευμα, πρέπει να υπάρχουν οι ανάλογες πολιτικές, κοινωνικές συνθήκες. Δηλαδή, στην Αγγλία, ή στην Ελβετία...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επειδή αυτό θα μας φάει το χρόνο, δέχεσθε ότι μπορεί, και εκεί είναι το επικίνδυνο, να εκτιμήσει τις συνθήκες ένας λοχαγός ή ένας ~~Τ~~αξίαρχος, όταν είναι δεδομένο ότι σε Χώρες, όχι σαν την Ελβετία, αλλά σαν την Ελλάδα, τις δημιουργούν άλλες υπηρεσίες ή εξωελλαδικές δυνάμεις; Δεν είναι εξ ίσου επικίνδυνο ο κάποιος λοχαγός να εκτιμάει ότι οι συνθήκες είναι τέτοιες, που πρέπει να επέμβει;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το λέω, χωρίς την πρόθεση που είπατε εκ των υστέρων, γιατί αναλαμβάνω τις ~~α~~ ευθύνες των πράξεών μου...

2/4Δ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ πιστεύω ¹⁷⁵ ότι και σείς κάτι περιμένατε από την ενέργεια που συμμετείχατε. Κάτι θετικό περιμένατε. Δεν το κάνατε για προσωπικό λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι το πιστεύω μου.

Κατ'αρχήν, θα το πω και ^F ~~μπορείτε~~ να γελάσετε, ότι δεν έχω δικτατορικές αντιλήψεις. Βασικά, πιστεύω στο δημοκρατικό πολίτευμα. Και μακάρι ποτέ να μη χρειάζεται να γίνεται εκτροπή.

Και επειδή μου το θέσατε, δεν θα σας το πω εγώ, αλλά έχει γραφεί επανειλημμένα, κ.λ.π., όταν ανετράπη ο Παπαδόπουλος, ~~παρ~~ ήλθε το δεύτερο καθεστώς, εγώ, ο αδελφός μου και άλλοι αξιωματικοί αναλάβαμε πρωτοβουλία για να γίνει εκδημοκρατικοποίηση στην Ελλάδα, με υγιείς δημοκρατικές διαδικασίες.

Ήλθαμε σε επαφή με πολιτικούς, αρκετούς, κάναμε συγκεντρώσεις και ορισμένοι απ'αυτούς απετέλεσαν και ακόμη ίσως, ενδεχομένως, ορισμένοι αποτελούν μέλη του Κοινοβουλίου. Και επειδή είμαι εδώ και είναι Κοινοβούλιο, θα ήθελα να σας πω ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θα παρακαλούσα να απαντήσετε, κύριε Παλαΐνη, συγκεκριμένα. Ιστορική αναδρομή δεν θέλουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θέλω να θίξω κανέναν, κύριε Πρόεδρε. Απλώς θέλω να πω, γιατί έχουν γραφεί πολλά, ότι ουδείς από αυτούς εδέχθη να συμμετάσχει

F. Διαφορετικά
πρωτοβουλία
11/11/86

α. Ζακολίκος

3/4Δ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

στην τότε Κυβέρνηση!

176

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πιστεύω, κύριοι συνάδελφοι, ότι αν συνεχισθεί αυτός ο τρόπος εξέτασης του μάρτυρος, δεν θα καταλήξουμε πουθενά και θα ξεφύγουμε από το θέμα. Το Κυπριακό αναζητούμε εμείς. Τα υπόλοιπα δεν μας ενδιαφέρουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πιστεύω μου είναι, ότι μακάρι να μη δημιουργούνται εκτροπές από το πολίτευμα.

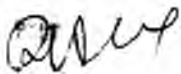
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, όταν ο μάρτυς, ο οποίος συμμετέχει τόσο ενεργά στη δικτατορία, δηλώνει απερίφραστα και αναφέρεται σε πολιτικούς που είναι στο Κοινοβούλιο, απορώ πώς δε γίνεται παρέμβαση εκ μέρους σας, ποιοί είναι αυτοί;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε συνάδελφε, αυτό νομίζω, είναι ένα θέμα που θα το εκτιμήσει το Προεδρείο και θα συζητηθεί από την Επιτροπή.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ασφαλώς ναί και ζητώ συγνώμη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δε νομίζω ότι σε κάθε ερώτηση που γίνεται προς το μάρτυρα, μπορεί ο μάρτυρας να κατευθύνει το σύνολο της ανακριτικής διαδικασίας!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι, ασφαλώς. Αλλά εδώ, δεν είναι ερώτηση προς τον μάρτυρα. Είναι απάντηση του μάρτυρος. Και στην απάντησή του δηλώνει ο μάρτυρας.

4/4Λ.

(Ε.Σ.)

19.11.1986

177

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Συμφωνώ, αλλά η ερώτηση του κ. συναδέλφου ήταν τελείως διαφορετική. Ήταν, εάν πιστεύει ότι ο όποιος στρατιωτικός, εκτιμώντας τις περιστάσεις, μπορεί να λάβει αυτές τις αποφάσεις. Το να λέει ο μάρτυρας τι πρωτοβουλίες πήρε και να λέει πρόσωπα και πράγματα, θα το εκτιμήσει η Επιτροπή σε μιά συνεδρίασή της και θα κληθεί ο μάρτυς να καταθέσει, εάν το αποφασίσουμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ανακαλώ, τότε, την ερώτησή μου, κύριε Πρόεδρε, επιφυλασσόμενος να την θέσω ενώπιον της Επιτροπής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι, να συζητάμε με βάση το Κυπριακό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Είπα, όμως, και συμφωνήσατε, ότι μπορούμε να επεκταθούμε σε μερικά παρεμφερή ζητήματα, για να κριθεί η αξιοπιστία του μάρτυρος.

Εγώ δεν προτίθεμαι να κάνω την ερώτηση, που είπε ο κ. Λιβανός.

Αν θέλει το Προεδρείο, να το κουβεντιάσουμε μετά.

(Η.)

(4Δ)

1/4 Η. Α.Μ. 19-11-86

178

Εκείνο που δεν απαντήσατε είναι, εάν δέχεσθε -και εκείνο με ενδιαφέρει εμένα, δεν με ενδιαφέρουν τα υπολοιπα, εάν δέχεσθε ότι κάποιος στρατιωτικός ή κάποια ομάδα στρατιωτικών, ή κάποια χούντα στρατιωτικών, μπορούν να εκτιμούν σε κάθε στιγμή ότι οι συνθήκες επιβάλλουν εκτροπή, Όταν σας λέγω - γιατί μου μιλήσατε για Σουηδίες, για Αγγλίες και για Ελβετίες - γνωρίζετε πολύ καλά ότι τις συνθήκες δεν τις δημιουργεί ο λαός αυτός καθ'αυτός, ή η πολιτική ηγεσία, αλλά δημιουργούνται από έξω δυνάμεις, ή από μυστικές δυνάμεις. Σ'αυτό δεν μου απαντήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω, αν δημιουργούνται από εξωτερικές δυνάμεις. Αλλά μπορώ να σας απαντήσω για τις συνθήκες που λέτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν πειράζει, δεν είναι τόσο σημαντικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως για το προηγούμενο θέλω να πω ότι δεν ήθελα να εκθέσω κανένα πρόσωπο, αλλά απλώς ήθελα να πω ότι ουδείς είχε δεχθεί να συμμετάσχει σε κυβέρνηση ανώμαλο. Ολοι μιλούσαν για αποκατάσταση της Δημοκρατίας. Γιατί είχαν κατηγορηθεί πρόσωπα, πράγματα, βουλευταί κλπ. Και αν μου επιτρέπετε να σας διαβάσω και μια επιστολή ενός εξ αυτών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Οχι.

Κύριε μάρτυς, ο Ιωαννίδης -με μια κουβέντα αν μπορείτε να μου απαντήσετε, με ναι ή όχι- θεωρείτε μετά την πτώση του Παπαδόπουλου, ότι ήταν ο ισχυρός άντρας, η κορυφή της πυραμίδας; Ναι ή όχι;

Ναι

2/4 Η. Α.Μ. 19-11-86

179

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το είπε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Οχι φυσικά τυπικά. Μιλάει οτι τυπικά δεν μπορούσε να υπογράψει κλπ. Εγώ λέγω άτυπα και ουσιαστικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Τυπικά δεν ήταν. Υπήρχε η ιεραρχία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνούμε. Άτυπα, όμως και ουσιαστικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης ήταν ο ισχυρός άντρας. Αλλά σας είπα -να μη τα λέμε πάλι- για τους στρατηγούς κλπ..

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αρα ήταν ο ισχυρός άντρας.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά τίποτε δεν υπέγραφε

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με συγχωρείτε. Τότε να σας πω: Μπορούσε ο Ανδρουτσόπουλος να υπογράψει μιά αμυντική συμφωνία φερ'ειπείν με τη Σοβιετική Ένωση, αν δεν συμφωνούσε ο Ιωαννίδης; Δέω ένα παράδειγμα χοντρό.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το ξέρω. Αλλά, όμως, ο Ιωαννίδης το έχει δηλώσει μόνος του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, μιλήστε. Γιατί τα χαλάτε σήμερα; Είναι απλό. Λέγω ενα χοντρό παράδειγμα. Δεν υπήρχε πιθανότητα να γίνει αυτό.

Μπορούσε λέγω φερ'ειπείν να πάρει απόφαση το Υπουργικό Συμβούλιο, χωρίς κάποια έγκριση του Ιωαννίδη ;

Απλως

[Signature]

3/4 Η Α.Μ. 19-11-86

180

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε τη στιγμή που ξέρετε ότι στη σύσκεψη που απεφασίσθη το όλο θέμα ήταν και ο Ιωαννίδης μέσα. Επομένως βγαίνει αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα δεν μπορούσε. Αυτό είναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μα εδήλωσε προηγουμένως ότι ο Ιωαννίδης είπε ότι "εγώ απεφάσιζα για όλα."

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, τα έχει δηλώσει σε συνεντεύξεις κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αναφέρεται στο τυπικό, ότι δεν υπέγραφε κλπ.

Εμένα με ενδιαφέρει ουσιαστικά. Τυπικά το ξέρω.

Αναφερθήκατε σε κάποια εγκυκλοπαίδεια. Το έχετε εκείνο το κομμάτι της εγκυκλοπαίδειας που έχετε αντιγράψει, μαζί σας, περί πραξικοπήματος και το οποίο διαβάσατε την προηγούμενη φορά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται να το έχω. Να κοιτάξω μια στιγμή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί είπα να συμφωνήσουμε κάπου. Μέχρι εδώ συμφωνήσαμε σε δύο-τρία θέματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το ξαν διαβάσετε, γιατί δεν το θυμάμαι;

ΜΑΡΤΥΣ: Λέγει: "Πραξικοπήμα: ..."

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μήπως ξέρετε ποιά είναι η εγκυκλοπαίδεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι. Έβαλα την κόρη μου και μου του αντέγραψε.

Λέγει: "Πραξικόπημα : Αιφνιδιαστική, ενέργεια στρατιωτικής συνήθως..."

Δ.Κ.

Δ.Κ.

4/4 Η. Α.Μ. 19-11-86

181

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό το αναφέρετε για να αντικρούσετε ότι στην Κύπρο δεν επρόκειτο περί πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

"Αιφνιδιαστική ενέργεια στρατιωτικής συνήθως ομάδος, η οποία αποβλέπει συνήθως στην βίαια κατάληψη της εξουσίας ή στην μεταβολή του πολιτεύματος και στον περιορισμό των λαϊκών ελευθεριών. Τα πραξικοπήματα γίνονται συνήθως από φίλαρχους και επιτηδευούς δημοκόπους" κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Φθάνει. Αυτά τα τρία χαρακτηριστικά, που χαρακτηρίζουν το πραξικόπημα, τα βρίσκετε στις προθέσεις, στις ενέργειες που έγιναν, όπως λέτε, στην Κύπρο; Δηλαδή αναφέρει ως πρώτο την κατάληψη ...

ΜΑΡΤΥΣ: Λέγει "κατάληψη της εξουσίας".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δηλαδή το βρίσκετε αυτό το χαρακτηριστικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεύτερο, ποιό λέγει;

ΜΑΡΤΥΣ: Μεταβολή του πολιτεύματος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το βρίσκετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί; Όταν ένας πρόεδρος εκλέγεται μέσα από άμεση ψηφοφορία και στην Κύπρο νομίζω ότι είναι άμεση η ψηφοφορία και εδώ πάμε να βάλουμε τον Χ, τον Τριανταφυλίδη, όχι πιά με λαϊκή

αμυ

5/4 Η Α.Μ. 19-11-86

182

ετυμηγορία, αλλά εκ των άνω, δεν είναι ανατροπή πολιτεύματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμαι συνταγματολόγος, αλλά νομίζω ότι πολίτευμα, όταν λέμε, αναφέρεται σε μορφή, δηλαδή αν είναι Βασιλεία να γίνει Δημοκρατία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αν αγνοείται η θέληση του λαού, αυτό δεν είναι μορφή ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, δεν θα γινόταν δικτατορία στην Κύπρο. Στην Κύπρο άλλαξε ο πρόεδρος και ορίζετο ένας άλλος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αλλά όχι με τη θέληση του λαού, κύριε Παλαίτη.

Δεν είναι κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος αυτό; Μπορεί να γίνοντουσαν μετά από 3 ημέρες ή 3 μήνες εκλογές. Αυτό είναι άλλο θέμα.

Αλλά εκείνο το διάστημα των τριών ημερών, ή των τριών μηνών, που θα βάζατε κάποιον άλλον, δεν είναι χωρίς την έγκριση του λαού; Αρα δεν είναι αλλοίωση του πολιτεύματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Περί πολιτεύματος, σας είπα ποιά αντίληψη έχω εγώ.

(4v)

Η.

1/4 ν. Β.Ζ. 19-11-86

183

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Άς πάμε στο τρίτο. Το τρίτο, τί λέει;

ΜΑΡΤΥΣ. Και στον περιορισμό των λαϊκών ελευθεριών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Υπήρξαν συλλήψεις; Λίγες ή πολλές, δεν έχει σημασία.

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω ακούσει ότι υπήρξαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Άρα, δεν είναι κάποια μορφή —δεν λέω γενικά εγώ— κατάλυσης προσωπικών ελευθεριών;

ΜΑΡΤΥΣ. Εφόσον συνελήφθησαν πρόσωπα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Άρα δεν πρέπει να συμφωνήσουμε ότι δεν ήταν πραξικόπημα; Γιατί κοιτάξετε, διαβάσατε ένα κείμενο κακώς προηγούμενα και θα σας ρωτούσα αν δεν συμφωνήσετε ότι είναι πραξικόπημα, είναι επέμβαση σε ξένο κράτος; Ένα από τα δύο είναι, ή πραξικόπημα ή επέμβαση σε ξένο κράτος. Τί προτιμάτε να είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ το βλέπω περισσότερο να πάει σε ^{σε} επέμβαση ξένο κράτος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Θα το δεχτώ πρόσκαιρα, εντός εισαγωγικών.

Για πέστε μου, με ποιό τρόπο αποφασίζει μία χώρα, με οποιοδήποτε δημοκρατικό καθεστώς ή δικτατορικό, να κάνει πόλεμο με ξένο κράτος και αν τηρήσατε αυτές τις διαδικασίες...

ΜΑΡΤΥΣ. Εέρετε ότι το Σύνταγμα ορίζει ποιός κυρύσσει πόλεμο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Επομένως, ούτε αυτό ετηρήθη.

2/4 ν. Β.Ζ. 19-11-86

184

Άρα δεν υπάρχουν τα χαρακτηριστικά επέμβασης σε ξένο κράτος. Ενώ, όπως είπαμε τα δύο στα τρία κατά την δική σας συμφωνία υπάρχουν τα χαρακτηριστικά ενός πραξικοπήματος. Γιατί αποφεύγετε να το πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είμαι νομικός ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ούτε εγώ είμαι νομικός και επί πλέον και εγώ δεν έχω κάνει και κυβέρνηση, ενώ εσείς έχετε κάνει, έστω στο παρασκήνιο.

Επομένως έχετε μεγαλύτερα στοιχεία και μεγαλύτερες γνώσεις συνταγματικού η διοικητικού δικαίου. Και τελειώνοντας, προχωρώ παρακάτω:

Μήπως θυμηθήκατε, εν τω μεταξύ, σε μία εβδομάδα ή σας ανανέωσε την μνήμη σας κάποιος από τις συζητήσεις που κάνατε, ποιά ήταν το τρίτο όνομα της πρότασης για Πρόεδρος;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι και ειλικρινά δεν είναι σκόπιμο αυτό που παραλείπω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κάνω την τελευταία ερώτηση που έχει επαναληφθεί αλλά εμένα με ενδιαφέρει και μας ενδιαφέρει όλους.

Περίπου όλοι είχατε πει από 3 - 4 μήνες ότι κάτι επίκειται. Για μένα, τρεις πιθανότητες μπορεί να είναι. Η μία να έχει κάποιες εγγυήσεις ο Ιωαννίδης που του λέγανε "κάνε ότι έχεις να κάνεις και μη φοβάσαι τίποτα". Η άλλη, κακή εκτίμηση της κατάστασης, σε τέτοιες περιπτώσεις έγκλημα είτε το κάνεις ή θελημένα είτε αθέλητα. Όταν βγαίνει αποτέλεσμα τέτοιο που βγήκε, οι ευθύνες είναι ευθύνες. Δεν είναι έτσι;

ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

ΜΑΡΤΥΣ

3/4 ν. Β.Ζ. 19-11-86

185

ΜΑΡΤΥΣ. Εφόσον λέτε εάν δεν υπήρχαν εγγυήσεις, εφόσον ανελήφθη η ενέ-
γεια ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Και η τρίτη - και εκείνο είναι που με παιδεύει
εμένα, κύριε Παλαΐνη, και θέλω να μας βοηθήσετε - μήπως μπορείτε να
εκτιμήσετε ή να έχετε ακούσει. Και εδώ ρωτώ βέβαια μέσα στην προσπά-
θεια που λέτε ότι θέλετε να κάνετε, να μας δια φωτίσετε, τον Ιωαννίδη
από τις 15 Ιουλίου μέχρι σήμερα τον έχετε δει τουλάχιστον μία φορά
να μην πώ 10 ή 100.

ΜΑΡΤΥΣ. Μια φορά τον είδα στη δίκη του Πολυτεχνείου που είχα πάει να
καταθέσω ως μάρτυς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Από τις 15 Ιουλίου μέχρι σήμερα.

ΜΑΡΤΥΣ. Τον έχω δει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ήσασταν της εμπιστοσύνης του άνθρωπος, φίλος
τον υποστηρίξατε. Δεν αποτολμήσατε να του πείτε "βρέ Τάκη", ή "Ταξίαρχε,
γιατί το κάναμε αυτό; Τί είχες πίσω σου και το έκανες";
Σας έδωσε καμία απάντηση;

Και ξέχασα να σας πώ την τρίτη περίπτωση που με βασανίζει. Φοβά-
μαι μήπως ήταν σενάριο, που δεν βγήκε πέρα, διπλής ένωσης, δηλαδή, πάρ-
τε το μισό. Γιατί κάπου απήλθε ο Ιωαννίδης ότι θα κάνουμε ένωση μετά

AB

DM

4/4 ν. Β.Ζ. 19-11-86

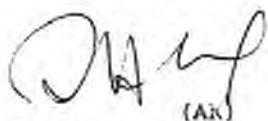
186

την αποβίβαση. Άρα, ποιά ένωση θα έκανε; Θα έκανε κατά το ήμισυ ένωση. Επομένως θα εξωθούσε και τους Τούρκους, "κάντε το υπόλοιπο και εσείς να τελειώνουμε".

Μήπως, λοιπόν, ήταν σενάριο που δεν ολοκληρώθηκε για διάφορους λόγους;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πώς μπορεί να συγκρατήσει μια τόσο μεγάλη ερώτηση;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Απαντήσε και τελειώνω.

(ν)

1/4 Α.Κ. Ε.Τ. 19-11-1986

187

ΜΑΡΤΥΣ. Σας το έχω πει και άλλες φορές, ότι από την πρώτη στιγμή μου γεννήθηκε και μένα μεγάλο ερωτηματικό και τον ρώτησα πράγματι. Κατ'αρχήν ο κ. Ιωαννίδης ^{είναι} ένας τύπος κλειστός, που δεν είναι ομιλητικός πολύ και που δεν λέει εύκολα τη σκέψη του. Αλλά τον έχω ρωτήσει και εγώ και άλλοι συνάδελφοι, γιατί είχαμε πάρα πολλά ερωτηματικά. Εν συνεχεία το μόνο που έλεγε ήταν η λέξη "προδόθηκα" και βασικώς το απέδιδε ότι δεν εξετελέσθησαν οι διαταγές από τους αρχηγούς ναυτικού και αεροπορίας, για πόλεμο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Η λέξη "προδόθηκα" αυτό το νόημα είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αυτό πιστεύω, ότι είχε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Προδόθηκε δηλαδή από τους ανθρώπους που τον υπηρετούσαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Τον κ. Ιωαννίδη εγώ που τον ξέρω καλά, -μπορεί βέβαια εσείς να μου πείτε ότι τον υποστηρίζω γιατί είναι φίλος μου, είναι δικαίωμά σας- δεν τον είχα άνθρωπο ικανό, να κάνει τέτοιο πράγμα, δηλαδή να πουλήσει την Κύπρο ή να συνεργαστεί με τους Τούρκους .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μπορεί να το πιστεψε αυτό, δεν το έβλεπε σαν προδοσία. Πιστεψε ότι τελειώνει αυτή η διεγκυστινίδα, να πάρουμε

2/4 Α.Κ. Ε.Τ. 19-11-1986

188

μισό εμείς, μισό αυτοί και να τελειώνουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάντως σας λέγω, ότι σε κανέναν δεν έχει αποκαλύψει ο Ιωαννί-
δης και πάρα πολλοί τον έχουν ρωτήσει, αυτή τη βεβαιότητά του, ότι
δεν βγαίνουν οι Τούρκοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ελπίζω, ότι θα συμβάλετε να μας το αποκαλύψει,
αν έλθει εδώ.

Εγώ διερωτώμαι το εξής και ας μη μου απαντάτε. Μερικοί άνθρωποι
που ήλθατε-και σίγουρα εσείς ναι, εγώ αυτό πιστεύω ^{είστε} συγκροτημένοι
και έξυπνοι. Προηγουμένως περίπου περιφραστικά είπατε ή βγήκε, ότι
ο Ιωαννίδης δεν είχε αυτή την οξυδέρκεια, το είπανε και άλλοι-που
εσείς βλέπω ότι έχετε. Απορώ πραγματικά πώς άνθρωποι με τόση οξυ-
δέρκεια σαν και σας είχατε στοιχισθεί από πίσω του.
ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό μου μένει απορία.

Δεν είπα εγώ, ότι ήταν παληκάρι ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ο κ. Κάππος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε μάρτυς, έχετε εκπαιδευτεί στο εξωτερικό
πού, και σε ποια χώρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω πάει ποτέ στο εξωτερικό σε όλη τη διάρκεια που υπη-
ρετούσα, εκτός από την Κύπρο, που υπηρέτησα δύο φορές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είσαστε αυτοδίδακτος από ότι κατάλαβα.

188

188

188

188

3/4 Α.Κ. Ε.Τ. 19-11-1986

189

ΜΑΡΤΥΣ. Πάρτε το όπως θέλετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μπορείτε να μας εξηγήσετε πώς ο Παπαδόπουλος, που είχε τόση δύναμη, ανατράπηκε από τον Ιωαννίδη, χωρίς να σπάσει μύτη;

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας το εξηγήσω: Την τόση δύναμη που λέτε εσείς, νόμιζε ο λαός ότι την έχει ο Παπαδόπουλος. Αλλά ο Παπαδόπουλος δεν είχε δύναμη στο στρατό, διότι ο κ. Ιωαννίδης επειδή ήταν ένας τύπος που ενέπνεε συμπάθεια και εμπιστοσύνη, είχε καταφέρει να ελέγχει κυρίως αξιωματικούς μικρών βαθμών. Η δύναμη που πίστευε ο κόσμος ότι είχε ο Παπαδόπουλος ήταν αν θέλετε στους αρχηγούς επιτελείων, στους στρατηγούς, στην ΚΥΠ ίσως, κλπ. Αλλά το υπόβαθρο δεν ήταν του Παπαδοπούλου. Και επειδή ξέρω το θέμα και επειδή είχαν δυσανεσθηθεί πάρα πολλοί αξιωματικοί, που δεν είχαν γίνει ορισμένα πράγματα που είχε υποσχεθεί, ήσαν πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε μια ανατροπή, την οποία εξεμεταλλεύθη ο Ιωαννίδης. Και σας δηλώνω ότι στην πραγματικότητα δεν είχε τόση δύναμη στο στρατό ο Παπαδόπουλος, όσο πιστεύετο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δεν είναι δυνατόν να δεχθούμε αυτό το πράγμα, διότι τουλάχιστον έπρεπε κάποιες μονάδες να αντιδράσουν. Απ'ότι φάνηκε τότε, δεν αντέδρασε καμία μονάδα. Και αυτό δικαιολογεί σε μας

Πολλοί

Κ

Κ

Κ

4/4 Α.Κ. Ε.Τ. 19-11-1986

190

ότι δεν ήταν ο Ιωαννίδης αυτός που οργάνωσε την ανατροπή του Παπαδόπουλου, αλλά ήταν άλλες δυνάμεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω να σας απαντήσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εσείς στις 3 του Ιούλη, πώς πήρατε μέρος στην σύσκεψη; Ποιος ήταν ο ρόλος σας, γιατί σας κάλεσε ο Ιωαννίδης να πάρετε μέρος στη σύσκεψη, αφού ουσιαστικά εδώ δεν είπατε τίποτα, ότι παίξατε κάποιο ρόλο για το πραξικόπημα στην Κύπρο;

(5)

4ΑΚ 1/4ζ ΧΜ 19.11.86

191

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω αν έχει διευκρινιστεί αυτό. Δεν συμμετείχα στην σύσκεψη που ελαβήθη η απόφαση για να γίνει η ενέργεια στην Κύπρο. Δεν συμμετείχα στις συσκέψεις μέλλον. Δεν συμμετείχα στην σύσκεψη που εδόθησαν εντολές από τον αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων στους εκτελεστές στην Κύπρο. Δηλαδή Γεωργίτση, Κομπόκη²

Εκλήθη την άλλη μέρα στο γραφείο του Ιωαννίδη επειδή ήμουνα στο γραφείο αρχηγού στρατού του κυρίου Γαλατσάνου, για να είμαι κατά κάποιο τρόπο σύνδεσμος να παρακολουθώ τις εξελίξεις, να ενημερώνω τον αρχηγό και για αυτό και δεν συνέχισα μετά. Όταν εκδηλώθηκε το πραξικόπημα είπα ότι όλη η ενέργεια κατευθύνεται από το αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων

Να σας πω ένα μόνο ρόλο για να διευκρινίσω πλήρως την ερώτησή σας.

Ανεφέραν από την Κύπρο— δεν ξέρω τώρα ποιός, δεν το θυμάμαι δηλαδή— ότι επρεπε να δοθεί κάποια ειδική εντολή για συμμετοχή στην Κύπρο στους διοικητές τεθωρακισμένων. Πρέπει να ήταν Κορνότζιλος, Δαμπρινός. Σ αυτή την περίπτωση ανεφέρθη στον αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων—δεν θυμάμαι— τώρα και τα περιστατικά. Πάντως εγώ ενημέρωσα τον αρχηγό ότι πρέπει να γίνει αυτό στην Κύπρο. Ο αρχηγός εν συνεχεία μου λέει ότι πρέπει να στείλουμε ένα αγγελιαφόρο. Εστάλη λοιπόν αξιωματικός

2/4ζ ΧΜ 19.11.86

198

αγγελιαφόρος που μετέφερε γραπτή εντολή χωρίς να τοξέρει αυτός ο αξιωματικός τι έγγραφο μέσα το σήμα-του αρχηγού στρατού πλέον στους διοικητές των τεθωρακισμένων στην Κύπρο. Ίσως Κορκότζηλο, Λαμπρινό, Δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς ποιοι ήταν οι διοικητές των τεθωρακισμένων δηλαδή οδηγού του αρχηγού στρατού επειδή έτυχε να είναι και τεθωρακισμένων ο αρχηγός στρατού.

Θέλω να σας πω επειδή με ρωτήσατε προηγουμένως έχει γραφεί στο όλο τον Τύπο ότι ήμουν επιτελής του πραξικοπήματος. Δεν είναι αλήθεια αυτό. Ήμουν επιτελής σύνδεσμος με τον αρχηγό στρατού επειδή υπηρετούσα στο γραφείο του. Ενημέρωνα τον αρχηγό για κάτι. Έχουν περάσει 12 χρόνια από τότε δεν τα θυμάμαι όλα. Δεν σας ικανοποίησα;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παισανίας Ζακωλίκος) Στην θέση αυτή κύριε μάρτυς σας είχε τοποθετήσει ο Ιωαννίδης ή ήσασταν επιλογή Γαλατσάνου;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην θέση αυτή ήμουν προ του Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παισανίας Ζακωλίκος) Ήσασταν δηλαδή ο επόπτης του Γαλατσάνου κατά κάποιο τρόπο.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι ο επόπτης

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παισανίας Ζακωλίκος) Συνηθίζεται οι αρχηγοί να διαλέγουν τους υπασπιστές τους.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα τοποθετηθεί σ αυτή τη θέση στο Επιτελείο, το γραφείο

3/4ζ ΧΜ 19.11.86

193
 του αρχηγού όταν ήταν αρχηγός στρατού • Τσούμπας. Εν συνεχεία έφυγε
 • Τσούμπας σε κανα μήνα ήλθε • μακαρίτης • Ζαγοριανέκος, κάθισε
 6 μήνες , 1 χρόνο δεν θυμάμαι και εν συνεχεία ήλθε • Γαλατσάνος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αφου ήσασταν σύνδεσμος γιατί δεν ήσασταν την
 πρώτη μέρα που πάρθηκαν οι βασικές αποφάσεις και πήγατε τη δεύτερη
 μέρα που υπήρχαν θέματα μηνύματος κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουνε στην πρώτη γιατί δεν ήμουν στρατηγός εγώ. Δεν είχα
 καμμία θέση στο Επιτελείο. Η πρώτη σύσκεψη ήταν στο επίπεδο
 αρχηγών. Ήταν • Μπενάνος....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Κομπόκης τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Κομπόκης ήλθε να πάρει τις διατάξεις από κάτω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κατ αυτή την έννοια και σε ες μπορεί να πήγατε
 εκεί για να πάρετε κάποιες εντολές. Να κάνετε κάτι,

ΜΑΡΤΥΣ: Και έγινε στο αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Εγώ δεν υπηρετούσα
 στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι πρόκειται για μια στρατιωτική ενέργεια
 και όχι για πραξικόπημα. Γιατί αυτό δεν ακολούθησε τον κανονικό δρόμο
 για να πάει από το ΑΕΔ στο ΓΕΕΦ, • Ντενίσης να μαζέψει τους επιτελείς
 του και να οργανώσουν την ανατροπή του Μακαρίου αλλά κλήθηκε • Κομπόκης
 • οποίος δήθεν βρισκόταν σε κάποια εκπαιδευτική άσκηση εδώ κλήθηκε
 με ένα τρόπο ανώμαλο! [redacted] καλά να ξέρει • Γεωργίτσος κλπ.

4/45 ΧΜ 19.11.86

194

Γιατί δε πήγαν απο τον κανονικό δρόμο; Αν ήταν στρατιωτική ενέργεια που λέει εσείς θα επρεπε κατά κάποιο τρόπο να ακολουθηθεί η ιεραρχία.

Γιατί είπατε και προηγουμένως ότι τηρείται η ιεραρχία κλπ. Εδώ κληθηκαν ορδόμενοι.

(40)

(4ζ) 1/4 Θ (Α.Δ.) 19.11.86

195

ΜΑΡΤΥΣ. Σας έδωσα νομίζω την άλλη μέρα μία εξήγηση . Το κανονικό θα ήταν, όπως είπατε , να κληθεί η διοικητής της εθνοφρουράς και να λάβει εντολές. Πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, όμως, ότι αυτή η ενέργεια ήταν μεν στρατιωτική, αλλά ήταν και ειδική ενέργεια . Δηλαδή υπήρχε πολύ μεγάλος φόβος διαρροής προς την πλευρά του Μακαρίου. Και σας είπα την εξήγηση που άκουσα για τον κ.Ντενίση, ότι ; επειδή ήταν έφεδρος εκ μονίμων , ενδεχομένως να μη συμφωνούσε , να υπέβαλε παραίτηση και να έδινε υπόνοιες στον Μακάριο , παραιτούμενος ο Ντενίσης λίγες μέρες πριν, ότι κάτι ενδεχομένως θα συνέβαινε. Ήταν μία ειδική, δηλαδή

Ούτε και εγώ μπορώ να της δώσω όνομα στην ουσία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Αυτό που λέτε, ότι διατηρείτο η ιεραρχία -βέβαια εδώ έχει γίνει φανερό στην επιτροπή, απ'αυτά που λέτε τώρα..

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων δεν είναι, όπως σήμερα ο Αρχηγός του ΓΕΕΘΑ. Είχε ψηφισθεί ένας Νόμος και είχε μεγάλες εξουσίες ο Αρχηγός. Άπαξ και την εντολή την έδωσε ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, για μένα ετηρήθη σ'αυτή την περίπτωση.

Δεν θέλω να ελαφρύνω τη θέση κανενός. Έχω την εντύπωση, παρότι ο Ιωαννίδης ήταν ο ισχυρός της εποχής, αν την εντολή αυτή την έδινε ο Ιωαννίδης στον Γεωργίτση, δεν θα την εκτελούσε, αν δεν

 ΟΚΛΗΡ

2/4 Δ, (Α.Δ.) 19.11.86

την επιβεβαιώνει ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων.

Σας απαντώ σ' αυτό που λέτε ότι δεν υπήρχε η ιεραρχία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Τώρα, ο Σίσκο πώς βρέθηκε στις 19 εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχε γίνει η ενέργεια κατά του Μακαρίου στην Κύπρο, στις 15.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ωραία. Και ο Σίσκο τι δουλειά είχε εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω την εντύπωση ότι το είπα αυτό. Προσωπική μου άποψη

είναι ότι ο Σίσκο ήλθε εδώ να επιτηρεί να μη γίνει πόλεμος με την Τουρκία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να μη γίνει πόλεμος με την Τουρκία, όχι για να μη γίνει εισβολή στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Από το αποτέλεσμα είδαμε ότι δεν υπήρξε αντίδραση για την εισβολή στην Κύπρο από πλευράς αμερικανών. Δεν είδα εγώ καμμία αντίδραση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δικαιολογήσατε το πραξικόπημα στην Κύπρο με το ότι με την επιστολή...

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν, κ.βουλευτά, δεν δικαιολόγησα τίποτε. Ανέφερα γεγονότα. Αν το διέταξα, ίσως να είχα και την υποχρέωση να το δικαιολογήσω. Εγώ σας αναφέρω γεγονότα. Σας είπα, τι έγινε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εν πάση περιπτώσει, μ' αυτά που είπατε, όποιος διαβάσει κάποτε τα πρακτικά, θα φανεί ότι μειωνόταν η θητεία, ότι μειωνόταν ο στρατός, ότι έφευγαν οι αξιωματικοί, άρα η άμυνα της

3/4 Θ. (Α.Δ.) 19.11.86

Κύπρου κλπ.

197

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά τα είπα, σας έδωσα μία εξήγηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Έχετε υπόψη σας την επιστολή Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Την έχω, αλλά δεν θυμάμαι το περιεχόμενο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ζητάει εν πάση περιπτώσει να πάνε άλλοι 100

αξιωματικοί αντί αυτής της δύναμης που υπήρχε -δεν ξέρω με ποιο

τρόπο κλπ.- και κατά συνέπεια με τους νέους αξιωματικούς και

τους οπλίτες της Κύπρου-που φυσικά μπορεί να έλεγε ότι μειώνω τη

θητεία, αλλά μπορούσε αμέσως και να την αυξήσει - μπορούσε να

διατηρήσει την άμυνα της Κύπρου ή όχι; Πόσοι αξιωματικοί ήταν στην

Κύπρο δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Τον αριθμό δεν τον ξέρω. Πάντως πρέπει να ήταν εκεί,

στους 300, 400, 500. Μπορεί να πέφτω έξω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Οι 100 δηλαδή ήταν ανεπαρκείς...

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν δεν το ξέρω αυτό που λέτε. Πρώτη φορά το ακούω.

Ξέρω ότι ο Μακάριος -του είχαν προτείνει να αντικαταστήσουμε τους

αξιωματικούς και να στείλουμε άλλους- δεν το εδέχθη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Στην επιστολή του λέει ότι οι αξιωματικοί

που έχετε εδώ θα οδηγήσουν σε εμφύλιο πόλεμο. Λέει: "Πολλάκις

διαρωτήθη, διατί μία παράνομος και επικίνδυνος εθνικός οργάνωσις,

η οποία επιφέρει διαιρέσεις και διχονοίας, διανοίγει ρήγματα εις το

4/4 Θ (Α.Δ.) 19.11.86

198

εσωτερικόν μέτρον και οδηγεί τον κυπριακόν ελληνισμόν προς εμφύ-
λιον σπαραγγόν και υποστηρίζεται υπό Ελλήνων αξιωματικών ...»

· 'Αρα βλέει ότι πάμε για εμφύλιο με τους αξιωματικούς που έχετε εδώ.

Και στο τέλος βλέει ζητάω να τους ανακαλέσετε. Και στη συνέχεια
"Η παραμονή των εις την εθνικήν φρουράν και η υπ'αυτών διοικήσις
της θα είναι επιζήμιος εις τας σχέσεις Αθηνών και Λευκωσίας.
θα ήμουν εν τούτοις ευτυχής, εάν ηθέλατε να αποστείλετε εις Κύπρον
ως συμβούλους περί τους 100 αξιωματικούς ως εκπαιδευτάς και στρατιω-
τικούς συμβούλους, δια να βοηθήσουν...".

· 'Ετσι ή αλλιώς σύμβουλοι ή όχι θα διοικούσαν. Και τώρα σαν
σύμβουλοι είναι,

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εχει μεγάλη διαφορά. 'Άλλο σύμβουλος και 'άλλο διοικητής.
Δεν είχε την υποδομή ο κυπριακός στρατός να έχει αξιωματικούς
δικούς του για την ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Αυτά που βλέτε θα μπορούσαμε να τα δεχθούμε,
αλλά εδώ έχουμε τα εξής πράγματα. Εδώ έχουμε ότι στη σύσκεψη που
έγινε στις 20 Ιούλη με τον Σίσκο και τον Τάσκα -θα έχετε ακούσει
γι' αυτή την σύσκεψη που ήταν και ο Ιωαννίδης, ο Ανδρουτσόπουλος ...

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα προηγουμένως ότι συναντήθηκε ο Ιωαννίδης στο
γραφείο του Ανδρουτσόπουλου με τον Σίσκο. Δεν ξέρω αν ήταν και ο
Τάσκα.

(4B)

(40)

1/4 β Κ.Β. 19.11.1986

199

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ήταν και ο Τάσκα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ενδεχομένως, δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και είπε ο Ιωαννίδης προς τον Σίσκο ότι μας εξαπατήσατε είναι βεβαιωμένο εδώ και από την κατάθεση του κυρίου Παπανικολάου που λέει ότι ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης παρεμβάς εκ νέου και είπε μας εξαπατήσατε θα πάμε σε επιστράτευση και πόλεμο και έχουμε και την κατάθεση του Αραπάκη που λέει ο Ιωαννίδης δήλωσε μας εξαπατήσατε, θα κηρύξουμε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Κάππο, ποιά ημερομηνία;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις 20 Ιούλη, το πρωί στις 7.30'.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ρωτάω γιατί είχα ακούσει την εκδοχή - γιατί έχει απασχολήσει και μένα και πολλούς αξιωματικούς αυτό το εξαπατήσατε - ότι ενδεχομένως ο Ιωαννίδης εννοούσε τους εξαπάτησε σε κάποια υπόσχεση, ότι ο Σίσκο που μεσολαβούσε με την Άγκυρα, ότι δεν θα βγούνε οι Τούρκοι κ.λ.π. Αλλά όταν μου λέτε ότι έγινε το πρωί ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Το πρωί

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή πριν αρχίσουν οι μάχες στην Κύπρο'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ορισμένα τμήματα κατά τις 6 είχαν αντιδράσει, άλλα αργότερα.

2/4 β Κ.Β. 19.11.1986

200

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είχε γίνει σύσκεψη όπως λέει ο Πρόεδρος με τον Ανδρουτσόπουλο, τον Γκιζίκη και τον Ιωαννίδη, αλλά αυτά ελέχθησαν στην σύσκεψη που επηκολούθησε εκείνης, όπου εκλήθησαν οι Αρχηγοί και οι Υπαρχηγοί συμπληρώνω εγώ, των Επιτελείων. Δεν είναι η ίδια σύσκεψη. Η δεύτερα σύσκεψη έγινε 9.30' - 10.00'.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εδώ έχω καταθέσεις. Μετά την εισβολή τις πρώτες ώρες.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή αυτό θα είχε βαρύτητα εάν είχε λεχθεί από τον Ιωαννίδη προ της εισβολής των Τούρκων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πρέπει οι Αμερικανοί να είχαν κάποια επαφή μαζί του και να τον είχαν δεσμεύσει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μόνον ο Αραπάκης και ο Παπανικολάου το είπαν αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τις δύο καταθέσεις έχω του Αραπάκη και του Παπανικολάου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Του Αρχηγού της αεροπορίας και του ναυτικού;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, και είπα ότι σπρώθηκε εν οργή και είπε αυτά τα πράγματα. Έχουμε λοιπόν αυτό το δεδομένο και αυτό θα το βεβαιώσουν φυσικά, ότι ο Ιωαννίδης είπε ότι μας εφάπατῆσατε. Άρα

3/4 β Κ.Β. 19.11.1986

201

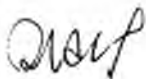

οι Αμερικανοί είχαν κάποια συμφωνία κάνει μαζί του.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα αν αυτό ελέγετο προ της ενεργείας στην Κύπρο θα ήταν μεγάλο ερωτηματικό, αλλά δεν ξέρω ποιά ώρα ελέχθη. Έχω ακούσει ότι ελέχθη αναφερόμενος σε υποσχέσεις και ενέργειες που είχε δώσει ο Σίσκο εδώ, μη κτυπάτε και οι Τούρκοι θα φύγουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αντίθετα επειδή ελέχθη μετά, έχει μεγάλη σημασία.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα είναι ερωτηματικό για μένα "το εξαπατήσατε". Είπα μήπως αναφέρεται εδώ σε ενέργειες του Σίσκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εδώ έχω την κατάθεση του κυρίου Παπανικολάου που λέει ότι "ενωρίς τας πρωϊνάς ώρας της 20/7/74 ότε πληροφορήθημεν την έναρξιν της εισβολής των Τούρκων συνεκεντρώθημεν εις γραφείον κ.ΑΕΔ οι Αρχηγοί κλάδων, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, αρμόδιοι υπουργοί και επιτελείς, υποστράτηγος Χανιώτης, ταξίαρχος Ιωαννίδης κ.λ.π., εν ω χρόνω εγένετο η έκθεσις της καταστάσεως περί την 7.30' πρωϊνή προσήλθε ο Υφυπουργός Εξωτερικών Η.Π.Α. κύριος Σίσκο μετά του Πρεσβευος κύριου Τάσκα" κ.λ.π., και για να μην σας τα διαβάζω στο τέλος λέει ο ταξίαρχος Ιωαννίδης παρεμβάς εκ νέου και εν οργή είπε μας εξαπατήσατε θα πάμε εις επιστράτευσιν και πόλεμο, .

4/4 β Κ.Β. 19.11.1986

202

Επομένως στις 7.30' η ώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή είπε το εξαπατήσατε' όταν απεφασίσθη γενική επιστρά-
τευση στο Επιτελείο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, που έγινε μετά η επιστράτευση με τα
γνωστά αποτελέσματα.

Πρέπει να έχετε υπόψη σας ένα άλλο στοιχείο, ότι οι Εγγλέζοι
βεβαιωμένα από τις 13 του μήνα είχαν πάρει όλους τους υπηκόους
τους δικούς Γ^{ους} και τους είχαν στο ελικοπτεροφόρο Ερμής.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω ακούσει αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Άρα οι Εγγλέζοι πρέπει να φέρουν ότι θα γίνει
πραξικόπημα και εισβολή. Έχει κατατεθεί επίσης ότι 15/6/74 Τούρ-
κοι κατάσκοποι είχαν πάει στην Κύπρο και κυρίως στην Κερύνεια και
πιάστηκαν αργότερα και είπαν ότι ήταν από τότε εκεί και οι οποίοι
προετοίμαζαν το έδαφος.

(8)

4B

1/4δ

ΒΠ

19.11.86

203

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το συνδέετε , ότι για να προετοιμάζουν οι τούρκοι το έδαφος, περίμεναν οπωσδήποτε να γίνει η ενέργεια πρώτα;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ότι περίμεναν να γίνει η ενέργεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να είναι και έτσι, μπορεί να είναι και αλλιώς. Να ετοιμαζαν την ενέργεια αυτή ούτως ή άλλως χωρίς να ξέρουν ότι θα γίνει αυτή η ενέργεια. Δεν μπορεί να αποκλείσει κανείς τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε και σεις πιο πάνω, προσθέσατε κάτι, ότι δύο μήνες πριν το πραξικόπημα συζητιόταν ανατροπή του Μακαρίου, χωρίς να υπάρχει ακόμα το θέμα της επιστολής ή του να φύγουν οι αξιωματικοί κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι είπατε ότι συζητιόταν δυο μήνες πριν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δυο μήνες πριν είπατε ότι συζητιόταν το θέμα της ανατροπής του Μακαρίου πριν από το πραξικόπημα, πριν από τις 15 Ιουλίου. Είπατε εσείς ότι...

ΜΑΡΤΥΣ: Σας μετέφερα - δεν ξέρω τίποτα. Έχει δώσει μια συνέντευξη ο κύριος Μπονάνος στην "ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ" - μπορείτε να τη βρείτε ή να σας τη φέρω - που αναφέρει ότι είχα συζητήσει με τον Ανδρουτσόπουλο και τον Ιωαννίδη για θέμα ανατροπής του Μακαρίου και γω δεν συμφώνησα. Δεν θυμάμαι πότε ήταν χρονικά. Πάντως είναι πριν από την ενέργεια που έγινε. Να φέρω την εφημερίδα να σας διευκολύνω. Δεν την έχω εδώ,

Ω/46 Β.Π. 19.11.86

204

να σας τη στείλω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και ο Μακάριος το ήξερε αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι αλλά...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πότε έγινε ακριβώς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αυτό δείχνει ότι δεν ήταν η αιτία. Αφορμή μπορεί να ήταν, αλλά αιτία για να γίνει το πραξικόπημα δεν ήταν το ότι θα φεύγαν οι αξιωματικοί ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μήπως είχαν προηγηθεί οι πληροφορίες, αυτή η αναφορά που σας είπα προχθές, ότι έστειλε το ΓΕΕΦ, ότι ο Μακάριος σκοπεύει να κάνει αυτά; Δεν το ξέρω; Αν είχαμε τις ημερομηνίες, θα βγάζαμε κάτι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τώρα μερικές επί μέρους ερωτήσεις: Ξέρετε τον Ανδρέα τον Ποταμιάνο, τον εφοπλιστή, και τον Άδωνι Κύρου και αν έπαιξαν κανένα ρόλο στο πραξικόπημα στη Κύπρο με την ΕΟΚΑ Β' κλπ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τον Ανδρέα τον Ποταμιάνο αυτό που ξέρω, γιατί ο αδερφός μου ήταν υπασπιστής του Γρίβα, είναι ότι είχε φιλικές σχέσεις με το Γρίβα. Για τον Άδωνι Κύρου δεν ξέρω τίποτα άλλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τίποτα άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Για τον Άδωνι Κύρου δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι έλληνες αξιωματικοί δεν είναι δολοφόνοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ

ΜΑΡΤΥΣ

3/46

ΒΠ

19.11.86

205

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Βεβαίως δεν έχει πολλή σημασία, αλλά το τι γινόταν στο ΕΑΤ/ΕΣΑ, το τι γινόταν στο Διόνυσο, το τι γινόταν στο Μπογιάτι, το τι έγινε με το Μουστακλή, τι έγινε στο Πολυτεχνείο, δεν σας βάζουν σε σκέψη ότι αυτό που είπατε δεν είναι ακριβώς έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε να δείτε. Εγώ όταν λέω ότι ένας δεν είναι δολοφόνος, εννοώ, δηλαδή, εν ψυχρώ να βγάλει ένα πιστόλι και να σκοτώσει ένα άνθρωπο. Τώρα για τα βασανιστήρια που λέτε, για το Μουστακλή κλπ., ειλικρινά ήμουν σε τέτοια θέση που δεν είχα καμία σχέση με την ΕΣΑ. Εγώ δεν θα έκανα βασανιστήρια. Εάν έγιναν βασανιστήρια, πραγματικά, βεβαιωμένα τι να σας πω δεν ξέρω. Δεν το δέχομαι το "βασανιστήρια".

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Πausανίας Ζακολίμος): Τα αποτελέσματα, κύριε μάρτυς :

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα στο Πολυτεχνείο που λέτε για τους νεκρούς, δεν υπάρχει νεκρός μέσα στο Πολυτεχνείο. Να ξεκαθαρίσει αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Οι άλλοι δεν ήταν άνθρωποι; Τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγιναν και ταραχές στην Αθήνα, αν θυμάστε. Κυκλοφορούσε ο στρατός. Άλλος έχει σκοτωθεί στου Ζωγράφου, άλλος στην Ομόνοια, τώρα αυτό είναι δολοφονία;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Του Δερτιλή δεν είναι δολοφονία;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν έγινε, είναι δολοφονία. Αλλά δεν ξέρω αν έγινε.

204

L

4/45

ΒΠ

19.11.86

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Πασανίας Ζακολίκος): Υπάρχει φωτογραφία του Δερτιλή με το περιστρόφο που εκτελεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Εν πάση περιπτώσει, όταν είπα ότι έλληνες αξιωματικοί δεν είναι δολοφόνοι, το είπα γενικώς. Τώρα, αν έγινε μια περίπτωση κάπου δεν μπορεί να χαρακτηρίσουμε ένα σώμα ολόκληρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι ετοιμαζόταν πραξικόπημα των στρατηγών το 1967.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Φυσικά γι' αυτό θα έχετε πληροφορίες, δεν είναι εκτίμηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Επειδή συμμετείχα, βέβαια ήμουν λοχαγός, δεν είχα όλη τη δυνατότητα να ξέρω όλο το φάσμα πληροφοριών, αλλά άκουγα τους μεγαλύτερους που συζητάγανε ότι έπρεπε να γίνει γρηγορότερα, διότι θα μας προλάβουν, θα γίνει των στρατηγών σε λίγες ημέρες.

Και σας είπα το περιστατικό με το Σπαντιδάκη που είπε ότι "δεν είχαμε πει για σήμερα."

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Άλλους στρατηγούς, που ήταν σ' αυτό το πραξικόπημα, έχετε υπόψη σας; Ονόματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω την εντύπωση ότι αυτό το πραξικόπημα - βέβαια ο Σπαντιδάκης πρέπει να ήταν. Αυτό δεν μπορώ να το πω με το να μιλάει ένας

5/45

ΒΠ

19.11.86

Γηλακίνας
οτε

204
 άλλος θα είχε κάποια μορφή συνολικής ενεργείας της στρατιωτικής
 ηγεσίας τότε. Το αν ήταν ένας μνημένος, γιατί μπορεί να μη είχε
 μνηθεί και κανένας. Κάτι τέτοιο μου είχε δημιουργηθεί η εντύπωση.

5BA

(46)1/5 ΒΑ (ΑΚ) 19.11.86

208

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δηλαδή έχετε την αίσθηση ότι ο βασιλιάς, ο οποίος ήταν τότε και αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, ήταν εκεί και τα πρόσωπα που ήταν γύρω του και είχαν σχέσεις με αυτούς τους στρατηγούς που επρόκειτο να κάνουν πραξικόπημα...

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα ότι έχω ένδειξη. Είπα ότι έχει συζητηθεί, έχω ακούσει συζητήσεις. Μάλιστα ορισμένοι το έλεγαν "πραξικόπημα βασιλιά και στρατηγών." Δεν έχω καμμία ένδειξη, κανένα στοιχείο, να σας πω ότι ήταν εν γνώση του βασιλέως. Δεν μπορώ να καταθέσω περιστατικά που δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Για άλλα πολιτικά πρόσωπα είχατε πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Και πότε θα το έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω, χωρίς να το λέω απολύτως υπεύθυνα, απ' ότι έχω ακούσει—πρέπει να ήταν 4 ή 5 μέρες μετά. Την ημέρα των εκλογών, μετά τις εκλογές; δεν ξέρω. Αυτό θα εγένετο εν όψει των εκλογών και με την προοπτική ότι έβγαλνε τότε ασυζητητί η Ένωση Κέντρου στις εκλογές.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Και τους πείραζε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μία τελευταία ερώτηση. Εδώ ζητάμε την αλήθεια.

2/5 ΒΑ (ΑΚ) 19.11.86

Είπατε ότι ήλθατε σε επαφή με πολιτικά πρόσωπα και δέχθηκαν, ή δεν δέχθηκαν, να συνεργαστούν με τη δικτατορία. Ποιά είναι αυτά τα πολιτικά πρόσωπα, και ποιοί δέχθηκαν και ποιοί δεν δέχθηκαν;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε συναδελφε, είπαμε ότι παρόμοιες ερωτήσεις θα υποβάλλονται μόνο αν το αποφασίσει η επιτροπή. Με αυτόν τον τρόπο εσείς αναγορεύετε την αξιοπιστία του μαρτυρος σε ύψιστο βαθμό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Όχι. Ακριβώς ^{να} αντικρούσω...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίδος). Όταν έχουμε ένα μάρτυρα και τον βάζουμε να κατανομάσει πρόσωπα και πράγματα, να το αποφασίσουμε για να τον ρωτήσουμε και να πάρουμε όλη την ευθύνη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Όταν ρίχνει λάσπη σε κοινοβουλευτικούς, είναι υποχρεωμένος να πει τα συγκεκριμένα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ναι, αλλά επιφυλάχθηκε το Προεδρείο να το αποφασίσουμε από κοινού. Και αύριο που θα έλθει ο μάρτυρας πάλι, να γίνει η ερώτηση, όταν θα αποφασίσουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αν πρόκειται να έλθει αύριο ο μάρτυρας, να διακόψουμε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Θα διακόψουμε οπωσδήποτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, μόνο μία λέξη. Δεν 'εριξα μομφή.

3/5 ΒΑ (ΑΚ) 19.11.86

910

Δεν είπα πολιτικά πρόσωπα. Είπα ορισμένα πρόσωπα τα οποία εν συνεχεία απετέλεσαν μέλη του Κοινοβουλίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και είπε μάλιστα ότι δεν δέχθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδείς εδέχθη, γιατί έχουν γραφεί πολλά, έχουν βγει βιβλία για ορισμένους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Καλά, κύριε μάρτυς, θα αποφασίσει η επιτροπή.

Τελειώσατε κύριε Κάππο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε μάρτυς, νομίζω διευκρινίσετε κάτι που το θεωρώ πολύ σημαντικό. Ερωτώμενος από τον κύριο Δασκαλάκη για τις σχέσεις με τον κύριο Ιωαννίδη και τι σας είπε ο κ. Ιωαν-

νίδης, -~~έώσατε~~ τον όρο "με εξαπάτησαν"! Αυτό σας το είπε προχωπικά ο κ. Ιωαννίδης.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι σε μένα. Αναφέρθη στη σύσκεψη που ήταν ο Σίσκος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Όχι, για το άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ. Α, για τους αρχηγούς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Και σεις είσασταν κατηγορηματικός.

Είπατε ότι με τον όρο "τον εξαπάτησαν" εννοούσε εκείνους τους οποίους είχε δώσει οδηγίες για όλες αυτές τις επιχειρήσεις. Εκεί είσασταν κατηγορηματικός. Αυτό εννοούσε.

Richy

4/5 ΒΑ (ΑΚ) 19.11.86

211

Στη δεύτερη ερώτηση που σας έκανε ο κ. Κάππος, είπατε ένα άλλο "εξαπάτησαν" και μάλιστα στον πληθυντικό, το οποίο είπε ο Ιωαννίδης, όπως καταθέτει ο Αραπάκης και ο Παπανικολάου, στη σύσκεψη του Σίσκο. Εκεί ο Ιωαννίδης είπε "μας εξαπατήσατε".

ΜΑΡΤΥΣ. Αλλά δεν το άκουσα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν το ακούσατε, αλλά καταθέσατε -και αυτό είναι πολύ σημαντικό- ότι με τον όρο "μας εξαπατήσατε" σημαίνει ότι τους εξαπάτησε ο Σίσκο για τις ενέργειες των ημερών εκείνων. Πού το ξέρετε εσείς αυτό; Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Ο Σίσκο σας εξαπάτησε, ή μήπως είχε και άλλες διαβεβαιώσεις από αλλού ο κ. Ιωαννίδης; Θα πρέπει να ξεκαθαρίσετε στην επιτροπή, αν αυτά είναι σκέψεις δικές σας, ανάλυση δική σας.

ΜΑΡΤΥΣ. ————— Δεν ξέρω, δεν θυμάμαι, ποιά μέρα ο Ιωαννίδης είπε στο Σίσκο αυτό. Και είπα προηγουμένως αν τον εξαπατήσανε προ της εισβολής των Τούρκων, έχει πολύ μεγάλη σημασία. Έχω την εντύπωση ότι ελέγχθη μετά την εισβολή. Και είπα δική μου άποψη. Και έχω ακούσει και άλλο αξιωματικό, δεν θυμάμαι τώρα ονόματα, από συζητήσεις, ότι ο Ιωαννίδης ανεφέρετο σε ενέργειες του Σίσκο, εδώ όταν είπε "εξαπατήσατε".

(5Δ)

(5BA)

1/5 Δ. Δ.Ν. 19-11-1986 212

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κατά σύμπτωση, οι δύο αρχηγοί που είπε ο Ιωαννίδης ότι τον πρόδωσαν, κατάθέτουν ότι άκουσαν να λέει ότι τον πρόδωσε η Αμερική.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω ακούσει, ούτε λέω ότι αναφέρετο εκεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είπε ότι τον εξαπάτησαν οι αρχηγοί.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Είπε ότι εγώ έκανα "την Κύπρο", αλλά θα χτυπούσα τους Τούρκους.

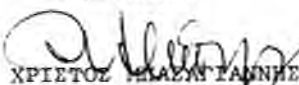
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριοι συνάδελφοι, τεχνικά δεν μπορούμε να συνεχίσουμε. Οι πρακτικογράφοι πρέπει να είναι στις 18.30' στη Βουλή, όπως και εμείς πρέπει να είμαστε στη Βουλή

θα διακόψουμε λοιπόν την εξέταση του μάρτυρος για αύριο

στις 10.00' το πρωί.

Μετά από αυτά ώρα 15.08' λήθηκε η συνεδρίαση.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

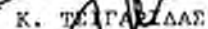

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΥΝΗΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΚΑΡ. ΠΑΠΑΪΝΗΣ

Μ. ΠΑΠΑΪΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΓΑΛΙΔΗΣ

Γ. Ζω

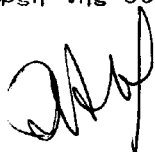
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα, σήμερα 20 Νοεμβρίου 1986, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.00 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Χαρ. Παλαΐνη (3η μέρα), Γερ. Ματάτση (1η μέρα) και Αθ.Περδίκη (1η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ.Δαμιανίδης, Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίκος, Ι.Κουτσογιάννης, Αλ.Λιαροκάπης, Α.Ντεντιδάκης, Δ.Παγορόπουλος, Ι.Παπαδονικολάκης, Εμ. Παπαστεφανάκης, Γ.Περάκης, Σπ.Ράλλης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι. Βασιλειάδης, Α.Ζαΐμης, Κ.Λάσκαρης, Στ.Μπλέτσας, Α.Ξαρχάς, Γ.Παναγιωτόπουλος, Μ.Παπακωνσταντίνου, Α.Παπαληγούρας, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππος, και Δ.Διβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

./.

1/1 ΒΑ

(Θ.Σ.)

20-11-86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι αρχίζει η συνεδρίαση .

Έχουμε πει να κληθεί ο πρέσβυς της Ελλάδος στην Άγκυρα της τότε εποχής . Ο πρέσβυς μας εκεί , ο Κοσμαδόπουλος , υπηρετούσε έως τις 16-7-1974 και είχε αντικατασταθεί , δηλαδή έφυγε και μετά ήλθε ο κ. Σκουρολιάκος του Γεωργίου , που ήταν τότε επιτετραμένος . Έτσι ολόκληρο τον Ιούλιο του 1974 , δηλαδή το δεύτερο μισό του Ιουλίου , έμεινε ο κ. Σκουρολιάκος .

Το Υπουργείο Εξωτερικών λέει : θέλετε να καλέσουμε τον πρέσβυ κύριο Σκουρολιάκο ; Δεύτερον, εάν θέλουμε και μπορούμε να ορίσουμε μέρα μέχρι της 12 η ώρα , θα μας περιμένουν στο Υπουργείο Εξωτερικών, προκειμένου να στείλουν τον διπλωματικό σάκο , γιατί ο κ. Σκουρολιάκος υπηρετεί στο Ζιμπάμπουε .

Τι θέλετε ; να τον φέρουμε ;

 (Δ)

(ΒΑ) 1/1 Δ.Δ (Α.Δ.) 20.11.86

3

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ . Μάλιστα, κ.Πρόεδρε, να τον φέρουμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε ,εγώ θα έλεγα να καλέσουμε πρώτα τον Κοσμαδόπουλο, που ήταν μέχρι τις 16 του μηνός ,και αν χρειασθεί καλούμε και τον Σκουρολιάκο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).Μάλιστα. Δεν τον καλούμε ακόμη λοιπόν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ο Κοσμαδόπουλος τώρα είναι συνταξιούχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, το ξέρω. Τον έχουμε καλέσει . Έχουν γίνει όλες οι νόμιμες διατυπώσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Νομίζω ότι μπορείνα μας βοηθήσει και το Υπουργείο Εξωτερικών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από το Υπουργείο Εξωτερικών και από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης παίρνουμε όλες τις διευθύνσεις. Βρήκαμε τη διεύθυνση και έχουμε στείλει την πρόσκληση.

Κύριοι συνάδελφοι, θα ήθελα να παρακαλέσω το εξής: Ο κ.Παλαΐνης είναι προδήλως διατεθειμένος, όπως φάνηκε χθες, να πει και ορισμένα πρόσωπα, πολιτικά, όπως λέει αυτός, που είχαν τότε κουβεντιάσει με τη χούντα. Προσωπικά, το πράγμα δεν με ενδιαφέρει και νομίζω ότι δεν ενδιαφέρει κανένα από μας. Αλλά, νομίζω ότι είναι εκτός

2/1 Δ.Δ. (Α.Δ.) 20.11.86

4

Θέματος.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, θα βοηθήσει αυτό στο να διαφωτισθούμε
γιατί έγινε το πραξικόπημα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Συνεπώς, παρακαλώ να μην ερωτηθεί
γιατί αν ερωτηθεί θα απαγορεύσω την ερώτηση, ως εκτός θέματος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Αν κατάλαβα καλά, ο ίδιος ο Παλαίνης είπε
' ότι ορισμένα πολιτικά πρόσωπα, του απέκλεισαν τα ίδια τη συνεργασία
με τη χούντα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). ' Άλλο το ένα, ' άλλο το άλλο.

Και η συζήτηση, αυτή κάθε ταυτή, μπορεί να είναι επιλήψιμος. Δεν ξέρω,
Εκείνο που ξέρω είναι' ότι για την υπόθεση που εξετάζουμε τώρα δεν
είναι ανάγκη να ασχοληθούμε με το ποιοι τυχόν πολιτικοί άνδρες ήλθο
σε επαφή με τη χούντα. Δεν νομίζω ότι είναι θέμα δικό μας αυτή
τη στιγμή.

(Δ)

1/1 Κ. Α. Μ. 20-11-86

5

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε παρακαλώ τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι ένα γενικότερο πολιτικό θέμα, το οποίο δεν μπορεί να υπαχθεί στην περίπτωση της Επιτροπής.

Ορίστε, κύριε Κάππο, έχετε το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κατ' αρχήν συμφωνώ, ότι δεν συνδέεται άμεσα με το πρόβλημα. Αλλά νομίζω ότι είναι θέμα ευθιξίας να περιλαμβάνεται στα Πρακτικά ότι εγώ ήμουν δημοκρατικός και συναντήθηκα με εκείνους τους ανθρώπους που είναι σήμερα βουλευτές ή υποψήφιοι και εμείς να λέμε δεν μας ενδιαφέρει αφήστε κλπ. Θα λέει ότι εμείς κοιτάμε να καλύψουμε τον εαυτό μας και όλοι οι άλλοι....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κοιτάξτε, υπάρχει όμως και η αντίθετος πλευρά, ότι μπορεί να μας πει 10 ονόματα συναδέλφων ψευδώς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θα καλέσουμε τους συναδέλφους εάν είναι βουλευτές, και θα πάει στον Εισαγγελέα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εν τω μεταξύ όμως και οι εφημερίδες θα γράψουν .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα ήδη έγραψαν, σήμερα οι εφημερίδες γράφουν όλες, είπε έξω αυτός ότι εγώ συναντήθηκα με μέλη της ΕΡΕΝ και μέλη της ΕΔΗΝ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατά την γνώμη μου δεν πρέπει να ερω-

2/1 Κ. Α.Μ. 20-11-86

6

τηθεί το πράγμα αυτό, το οποίο είναι εκτός των θεμάτων της αρμοδιότη-
τός μου. Τώρα από εκεί και πέρα πείτε μου τι θέλετε να γίνει, δηλαδή,
ως Επιτροπή.

παρακαλώ
Ο κ. Βαρβιτσιώτης να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, και εχθές προσπάθησε ο μάρτυς
ο οποίος αναμφισβήτητα είναι έξυπνος..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πολύ έξυπνος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και κατευθύνει την μαρτυρική του κατάθεση εκεί
που ακριβώς θέλει αυτός. Προσπάθησε να μειώσει ορισμένους αξιωματικούς
ανωτάτους με γεγονότα τα οποία δυσκόλως αποδεικνύονται.

Είπε, δηλαδή, ότι ο στρατηγός Ντάβος μου τηλεφώνησε στο σπίτι μου
και μου είπε αυτό και αυτό. Άρα μόνο ο Ντάβος και αυτός ξέρουν το τηλε-
φώνημα. Δεν αποδεικνύεται, λοιπόν, ότι και να πει ο Ντάβος, ή οίτι
και να πει αυτός.

Είπε επίσης, ότι ο στρατηγός Κόρκας έλεγε ότι εγώ την κόρη μου
θα την παντρέψω με άξιο επαναστάτη αξιωματικό. Έρριξε μια λάσπη κατά
του Κόρκα. Μπορεί να το έχει πει, δεν μπαίνω στην ουσία, αλλά έρριξε
μια λάσπη που δεν αποδεικνύεται.

Είπε ότι ο στρατηγός Σταθόπουλος φίλησε σταυρωτά τον Ιωαννίδη
ή δεν ξέρω, φίλησε το χέρι του, πράγματα τα οποία δυσκόλως αποδεικνύοντε

3/1 Κ. Α. Μ. 20-11-86

Αλλάστε το θέμα ποιοί συναντήθηκαν τότε, συνάδελφοι, υποψήφιοι είναι γνωστό. Έχει γίνει, αν θυμούνται οι συνάδελφοι, και συζήτηση στη Βουλή. Έγινε με μια οξεία επίθεση που είχε κάνει ο τότε Υφυπουργός Οικονομικών, ο κ. Μποκοβός, εναντίον του σημερινού Υπουργού του κυρίου Κακλαμάνη και τον κατηγορήσε γι' αυτό το γεγονός. Και την άλλη μέρα, στην επομένη συνεδρίαση, επί Κυβερνήσεως Γεωργίου Ράλλη παρενέβη ο Γεωργίος Ράλλης, ως Πρωθυπουργός και άμβλωνε την οξύτητα που είχε δημιουργηθεί. Είναι γνωστά τα ονόματα, έχουν γραφεί στις εφημερίδες και εγώ δεν έχω καμμία αντίρρηση να τα πει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, σύμφωνα, αλλά είναι θέμα της Επιτροπής;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Φοβάμαι ότι εμπλεκόμαστε σε ένα δρόμο ο οποίος δεν έχει τελειωμό. Όπως εγώ πιστεύω ότι ήταν λάθος μας που τον αφήσαμε να πει όσα είπε χθές για τους στρατηγούς. Και αυτό δεν ήταν θέμα της επιτροπής, έπρεπε να τον σταματήσουμε και να του πούμε ότι δεν μας ενδιαφέρει τί σου είπε ο κ. Ντάβος στο τηλέφωνο ή τι έλεγε ο κ. Κόρκας στους διαδρόμους του επιτελείου ή αν φίλησε σταυρωτά ο Σταθόπουλος τον Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, αλλά όταν πρόκειται για επαφές με τον Ιωαννίδη που είναι ο βασικός υπεύθυνος της Κυπριακής τραγωδίας, μου πείτε ότι δεν έχει σχέση το ζήτημα. Έχει και παρά

4/1 Κ. Α.Μ. 20-11-86

8

έχει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν είχε σχέση με τον Ιωαννίδη το τηλεφώνημα Ντάβου προς Παλαΐνη

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο ασπασμός π.χ. του Σταθόπουλου με τον Ιωαννίδη ;...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Η έκφραση του Κόρκα ότι θα παντρέψω την κόρη μου με επαναστάτη

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, αυτό ήταν λίγο κοτσομπολιό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Έχουμε μεταβληθεί πολλές φορές σε αποδέκτες κουτσομπολιών του μάρτυρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι να κάνουμε; Αφού είναι μάρτυρες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΒΡΙΤΣΙΩΤΗΣ: Λοιπόν, εγώ δεν έχω καμμία αντίρρηση να τον αφήσουμε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παπακωνσταντίνου να λάβει το λόγο.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Εδώ είπαμε επανειλημμένως ότι ορισμένοι από τους μάρτυρες περνούν από κάποιο κέντρο, από κάποιο γραφείο και έρχονται κατευθυνόμενοι, τουλάχιστον ορισμένοι από τους μάρτυρες.

Είναι πολύ φυσικό ότι θέλουν να μας αποπροσανατολίσουν, θέλουν να οδηγήσουν την εξέταση εκεί που αυτούς τους ενδιαφέρει και όχι εμάς

5/1 Κ. Α.Μ. 20-11-86

9

και φεύγου ν έξω από το κύριο και μοναδικό μας θέμα, αποκλειστικό μας θέμα .

Να μας πει τι είπε ο κ. Κόρκας και τι είπε ο κ. Ντάβος σχετικά με το πραξικόπημα, το καταλαβαίνω. Από κει και πέρα είναι ανεπίτρεπτο αλλιώς θα γίνει για την επιτροπή μας ~~μπούμερακ~~ .. Πάμε να πιάσουμε τους πραξικοπηματίες, να δούμε τι συνέβη, να αποδώσουμε ευθύνες και αντί για αυτό έχουν την ικανότητα λόγω της δικής ανοχής να ~~μην~~ ατρέπου την ανακριτική μας διαδικασία για πολιτικούς λόγους που εξυπηρετούν μόνον αυτούς.

(N)

(Κ)

1/1 Ν ΜΠ 20-11-1986

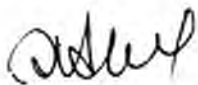
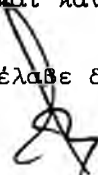
10

Απορώ με τον κ. Κάππο , αν και δεν επιμένει βλέπω ιδιαίτερα, αλλά και με τον κ. Βαρβιτσιώτη . Τι πάει να πεί δεν έχω αντίληψη. Θα πρέπει να βρούμε τί έγινε στην Κύπρο. Από κει και πέρα ποιός ήταν με τη Χούντα και ποιός δεν ήταν , δεν είναι δικό μας θέμα. Και επειδή πρόκειται πε ρί αναξιόπιστων μαρτύρων , οι οποίοι ουσιαστικά είναι και οι υπεύθυνοι για το πραξικόπημα, αυτοί το έφτιαξαν , έχουν κάθε λόγο να εκτροφούν τη δουλειά μας και την προσοχή μας εκεί που αυτοί θέλουν. Αν τους αφήσουμε δεν έχουμε παρά να δώσουμε συγχαρητήρια στους εαυτούς μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή και ο κ. Βαρβιτσιώτης και ο κ. Παπακωνσταντίνου είναι σύμφωνοι με την πρότασή μας.

Ο κ. Περάκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ: Κύριε πρόεδρε , δεν θα επαναλάβω τα ίδια γιατί στο ένα θέμα καλύφτηκα. Το δεύτερο όμως είναι πώς όσοι είναι παρόντες εδώ μέσα και δεν εξαιρώ τον εαυτό μου , δεν έχουμε κανένα πρόβλημα. Το ζήτημα όμως είναι να μην αφήσουμε αυτούς τους μάρτυρες να κρίνουν τον πολιτικό κόσμο. Είναι εντελώς απαράδεκτο αυτό και μ'αυτή την αφορμή είπε ο Παλαΐνης ότι ζητήσαμε συνεργασία και κανένας δεν δέχτηκε. Αυτό ήταν το σημαντικό που είπε και το επανέλαβε δύο ή τρεις φορές.

2/1 Ν ΜΠ 20-11-1986

11

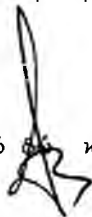
Από κει και κάτω δεν καταλαβαίνω τί νόημα έχει να πεί ότι πήγα και βρήκα τον κ. Κάππο και δεν δέχτηκε ή πήγα στον κ. Περάκη και επίσης δεν δέχτηκε. Αυτά δεν είναι σοβαρά πράγματα, γιατί θα βγούνε αύριο στις εφημερίδες τα ονόματα Κάππου και Περάκη και άντε μετά να αποδείξεις πώς έσμιξαν και τι έκαναν. Εμείς λοιπόν, έχουμε όλη την άνεση σε κάποιο σημείο να τον σταματάμε και να του λέμε πώς είναι εκτός θέματος. ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης):: Παρακαλώ τον κ. Τσιγαρίδα, να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε πρόεδρε αναμφισβήτητα ο κ. Παλαΐνης είναι πανέξυπνος σ' αυτό το θέμα. Πολύ φοβάμαι πώς όταν ρωτάτε για το πραξικόπημα πάνω στο θέμα του Ιωαννίδη και όταν θέλει να μας εμφανίσει ότι ο Ιωαννίδης ήταν τόσο δημοκρατικός, ενδεχόμενα να το πεί και αυτό, γιατί κάπου το ισχυρίστηκε, αφού μας είπε πώς προσπαθούσε να βρεί μια διέξοδο για την ομαλή πορεία του τόπου, είναι πάρα πολύ εύκολο, σε άσχετη ερώτηση να πεί αυτά που φοβόμαστε εμείς. Η δυσκολία σε μένα είναι να του πώ να σταματήσει και να μην προχωρήσει πάρα κάτω.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Κάλιστα μπορούμε να του πούμε " κ. μάρτυς είσαι εκτός θέματος".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αν βγει από εδώ και πεί έξω αυτά που εμείς δεν

ακμ

3/1 Ν ΜΠ 20-11-1986

12

του επιτρέπουμε , νομίζω ότι η θέση μας δεν είναι καλύτερη από αυτή που αντιμετωπίζουμε τώρα. Αυτό είναι το ζήτημα με τον Παλαΐνη και θα είναι ακόμα χειρότερα με τον Πηλιχό. Πρέπει να συνεννοηθούμε πώς θα ξεφύγουμε από αυτό το ζήτημα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορώ να του πώ αν συμφωνείτε ότι είσαι εκτός θέματος και παρακαλώ να περιοριστείς στην ερώτηση. Μην πλαγιοδρομείτε κ. μάρτυς.

Ο κ. Ράλλης έχει το λόγο.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Συμφωνώ απόλυτα με τον συνάδελφο κ. Περάκη. Ο μάρτυς αυτός τόνισε ότι επισκέφθηκε πολλούς που πολιτεύτηκαν μετά και είναι μέλη της Βουλής ή δεν είναι. Και δεν δέχτηκε κανέναν. Εκεί νομίζω τελειώνει το θέμα. Ίσα - ίσα είναι τιμητικό γι' αυτούς που απέρριψαν τη συνεργασία μαζί του.

(ΕΖ)

(Ν.)

1/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 20-11-86

13

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν ξέρω τί έγραψαν οι εφημερίδες, αλλά νομίζω ότι θα έπρεπε να το γράψουν ολόκληρο.

Ο κ. Βαρχάς, έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν θα αντιμετωπίζαμε αυτό το σημείο, αν με ακούγατε τόσες φορές που λέω, να εφαρμόσετε τη δικονομία. Γιατί πολλές φορές και από μας, παίρνει αφορμή από τον τρόπο των ερωτήσεων, ένας έξυπνος μάρτυς, να μας λέει εκείνα που θέλει αυτός και όχι εκείνα που θέλουμε εμείς. Είναι καιρός ^{να γίνει} αυτό που είπατε τώρα, και που εγώ φωνάζω από το καλοκαίρι, να τον σταματάτε όταν βγαίνει έξω από την ερώτηση. Ακόμη και εμάς να μας υποδείξετε-εγώ το δέχομαι πρώτος-να κάνουμε πιο συγκεκριμένη την ερώτηση. Πολλές φορές του δίνουμε αφορμή και ένας έξυπνος και προσανατολισμένος, προκατασκευασμένος, όπως αυτός, τρεις μέρες τώρα, κύριε Πρόεδρε, στο δικό του γήπεδο μας έχει πάει και παίζουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι. Δεν μπορεί να παραγραφεί όμως, ότι είπε και σημαντικότερα πράγματα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Τα σημαντικά, θα πρέπει να επιφυλαχθούμε να τα κρίνουμε, άμα τα διασταυρώσουμε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι. Πάντως είναι σημαντικά κατ' αρχήν. Αν είναι αλήθεια, είναι άλλο θέμα. Σημαντικά πράγματα, αν είναι

Christos Batsagiannis

2/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 20-11-86

14

αλήθεια. Γιατί, όταν παραδείγματος χάριν, είπε ότι ο Ιωαννίδης προσωπικώς στις δικές του αντιρρήσεις με το ότι θα επέμβει ενδεχομένως η Τουρκία, απήντησε " αυτό αποκλείεται" και τον ξαναρώτησα για να το διαλευκάνει και μου είπε "αποκλείεται" κατηγορηματικά, αυτό νομίζω πως είναι ένα σημαντικό γεγονός, αν είναι αληθές.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Αν είναι αληθές. Γι' αυτό σας είπα ότι η αξιολόγηση θα γίνει τότε. Αλλά, θα θυμίσω στους κ. συναδέλφους και σε σας, τη μήνυση Αλφατάκη που υπάρχει μέσα εκεί. Εκείνο το δρόμο ακολουθεί τούτος, να ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς Ιωαννίδη με τους στρατηγούς, οι οποίοι κατ' αυτόν τον πρόδωσαν. Σ' αυτό το μοτίβο κινείται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνα. Δεν έχω αντίρρηση να το παραδεχθώ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Τώρα, να έλθω σε τούτο/ ~~σε~~ το συγκεκριμένο: Αυτή τη στιγμή οι εφημερίδες έγραψαν. Να είστε προετοιμασμένος και εσείς και εμείς. Είναι πάρα πολύ πιθανόν να επανέλθουν και να πουν ότι, ξέρετε, να η εξεταστική επιτροπή κοιτάζει ... Να είστε προετοιμασμένοι πως θα το αντιμετωπίσουμε. Κατά τα άλλα, εγώ δεν έχω πρόβλημα. Θα το είχαμε αποφύγει, αν όταν γινόταν η εξέταση, τον είχαμε βάλει στη θέση του και του λέγαμε αυτό σε ρωτάμε και δεν θα μας πεις εσύ την ιστορία της ζωής σου, αυτό που θέλουμε εμείς θα μας πεις. Όμως, τώρα υπάρχει αυτό

ΧΑΡ

3/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 20-11-86

15

το πρόβλημα και απλώς σας το επισημαίνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Κάππος έχει το λόγο, για να δευτερολογήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατ'αρχήν αυτό που λένε οι συνάδελφοι ότι έπρεπε να προσέξουμε αυτά τα ζητήματα, είναι γεγονός ότι έπρεπε να τα προσέξουμε και να περιορίζεται στο αντικείμενο. Αλλά χθές, κύριε Πρόεδρε, παρουσία ^{λου} ενδεχόμενα εγώ να έκανα λάθος, επειδή είπε ότι εγώ συναντήθηκα και έκανα, δεν είμαστε δολοφόνοι, εγώ δεν μπορούσα να τον αφήσω ^ω ότι δεν είναι δολοφόνοι....

1^ο να ξέει

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Του είπατε για την φωτογραφία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Και χθές ο Πρόεδρος όταν του έκανα ερώτηση, συναντηθήκατε εσείς κλπ, λέει ο Πρόεδρος, κύριε Κάππο όχι την ερώτηση αυτή, θα το αποφασίσουμε αύριο αν θα ρωτήσουμε σ'αυτό το θέμα. Δηλαδή αυτός ξέρει τώρα ότι εμείς συνεδριάσαμε και αποφασίσαμε τί θα κάνουμε. Δεν υπάρχει τίποτα το σκοτεινό, αυτά που λέγονται, οι ψίθυροι, το πολύ να επαναλάβει και απόρρητα είναι εδώ τα πρακτικά και δεν θα προσθέσει τίποτα. Εγώ επιμένω λοιπόν στην τοποθέτησή μου, να μας πει εν πάση περιπτώσει τί συναντήθηκε και τί είπε, αν έχει να πει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Λιαροκάκης, έχει το λόγο.

4/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 20-11-86

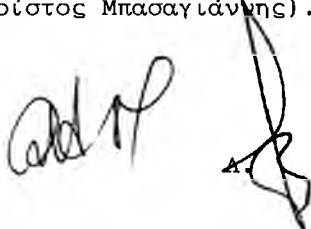
16

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Έλεγα το εξής σ' αυτό που είπε ο κ. Κάππος: Μπορείτε να ρωτήσετε εσείς τον κ. μάρτυρα " σας επεσκέφθη κανένας πολιτικός να σας πει την γνώμη του για το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου ή για την εισβολή των Τούρκων;" να μας πείτε τίποτα; Έτσι τον κόβετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. "Και εσείς σαν τί ενεργούσατε" . Και αυτό δεν διευκρινίστηκε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. " Και ποιόν συλλάβατε εσείς την 21η ;"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Λιβανός, έχει το λόγο.

Ε2

1/1 Δ.Α. (Κ.Ο.) 20.11.86

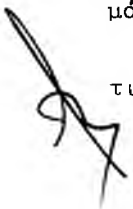
17

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, εφόσον, όπως πληροφορούμαι, το γράφουν και οι εφημερίδες, νομίζω ότι μένουμε ηθικά ακάλυπτοι και θα δημιουργηθούν πάρα πολλά ερωτηματικά στον κόσμο, ο οποίος διαβάσει, γιατί θα είναι πιο έντονες οι ειδήσεις αύριο και οι υπαινιγμοί.

Δεν ξέρω ποιοί είναι οι λόγοι που σας οδηγούν στην άρνηση αυτής της αποκαλύψεως-που δεν είναι αποκάλυψη κατ'ουσίαν-γιατί αυτά έχουν λεχθεί κατά καιρούς, αλλά έχουν λεχθεί με έντονο και ύποπτο χαρακτήρα, ενώ εδώ θα ξεκαθαρίσει επιτέλους ποιοί είναι εκείνοι -αν υπήρξαν, γιατί μπορεί και να μην υπήρξαν- που συνεργάστηκαν, ή να συζητήσαν ενδεχομένως.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Εάν συνεργάστηκαν, το ξεκαθάρισε. Είπε αρνήθηκαν!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, τουλάχιστον όσον αφορά εις εμέ, σας δηλώνω ότι δεν πρόκειται να συναινέσω, τουλάχιστον σ'αυτή την απόφαση την οποία θα πάρει η πλειοψηφία. Γιατί δεν είναι θέμα φακέλλου Κύπρου. Είναι θέμα καθαρά άσχετο με τον εφεταζόμενο μάρτυρα. Σπιλώνει υπολήψεις, αλλά θα σπιλώσει και των υπολοίπων τις υπολήψεις, εφόσον δεν θελήσουμε να συναινέσουμε στην αποκάλυψη!

2/1 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

18

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί θέλετε να πείτε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θέλω να πω ότι γνωρίζετε καλά και δεν φέω τι έχει λεχθεί κατά καιρούς και τι υποψίες υπάρχουν, ότι εγώ δεν μιλώ με τους δημοσιογράφους. Γι'αυτό, όμως, το θέμα ακριβώς θα επιρρίψω τις ευθύνες στην πλειοψηφία, εφόσον θα υπάρξει τοιαύτη.

Λέω ότι εγώ είμαι εναντίον αυτής της ————. Η υπέρ της αποκαλύψεως. Εγώ πλέον διαχωρίζω τη θέση μου.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Και εάν πάρει απόφαση η Επιτροπή;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ "ρετσινιές" δεν θα δεχθώ από κανέναν και για καμμία πλειοψηφία, κύριε Μπλέτσα!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό, όμως, δεν λέγεται συνεργασία στην Επιτροπή, κύριε Λιβανέ,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είναι θέμα φακέλλου της Κύπρου. Είναι καθαρά θέμα προσωπικό μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνα, αλλά είναι μέσα στην Επιτροπή.

Εφόσον ο Πρόεδρος λέει "κύριε Λιβανέ, η ερώτησή σας είναι εκτός θέματος", δικαιούμαι να το πω, ναι ή όχι;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως δικαιούσθε. Αλλά από την ώρα που προέκυψε το θέμα; [§] Επιτρέπεται όταν έρθει ένας μάρτυς και πει

3/1 Δ.Α. (Κ.Ο.) 20.11.86

19

ότι "εγώ ξέρω Υπουργούς της Κυβερνήσεως, οι οποίοι αυτή τη στιγμή συνεργάζονται ή κάνουν κάτι", να μην αποκαλυφθεί; Και να δίδεται και στον Τύπο; Ποιός το έδωσε επιτέλους; Μπορούμε να αφήνουμε σκιές;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, να δώσω μία πληροφορία απ' ό,τι κατάλαβα, σχετικά με το ποιός το έδωσε στις εφημερίδες.

Τον είδα να τον έχουν περιστοιχίσει δέκα δημοσιογράφοι, όταν έβγαινε από την πόρτα και τον ερωτούσαν. Σήμερα τα είδα στις εφημερίδες. Προφανώς ο ίδιος τα είπε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Ζακολίκος έχει το λόγο,

Handwritten signatures and initials. On the left, a signature that appears to be 'Αλ' (Al). In the center, a signature that appears to be 'Καππος' (Kappos). To the right of the center signature, there are some initials that look like 'ΑΜ'.

4/1 Δ.Λ. (Κ.Ο.) 20.11.86

20

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Επειδή νομίζω δημιουργήθηκε θέμα, θέλω να πω τα εξής:

Πιστεύω, κύριοι συνάδελφοι, ότι το Προεδρείο πρέπει να έχει μία δυνατότητα, όταν αντιμετωπίζουμε τέτοιους μάρτυρες, οι οποίοι έχουν επιτελικά καταστρώσει ένα σχέδιο πώς θα εμφανισθούν στην Επιτροπή, να μπορεί να παρεμβαίνει και τουλάχιστον να μην έχουμε τις αρνητικές επιπτώσεις.

Χθες το κλίμα που δημιούργησε ο πανέξυπνος αυτός μάρτυρας ήταν τέτοιο, που σιγά-σιγά να μας έφερνε στο σημείο, ώστε μαζί να αναφωνήσουμε "ζήτω η 21η Απριλίου".

Τί έκανε αυτός χθες; Άφησε κανένα στρατηγό, τον οποίο να μη σπιλώσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και δεν ήταν αυτοδίδακτος,

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εκτός από τον Ιωαννίδη, άφησε κανέναν που να είπε ότι είναι πατριώτης; Επέρριψε ευθύνες στους πάντες και τα πάντα.

Και έκανε και το δεύτερο για μένα σοβαρότατο: Ενώ ήθελε να σπιλώσει τους οποιοσδήποτε^{90ν} κατά την κρίση του είχε επιλέξει να σπιλώσει, πέταξε μπροστά και είπε "είναι προς τιμή τους το ότι δεν εδέχθησαν να συνεργασθούν"!

amw

5/1 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

----- 21

Από τον κ. μάρτυρα θα πάρουν εύσημα οι όποιοι κύριοι συνάδελφοι, ή πρώην πολιτευτές ή βουλευτές "συνομίλησαν"; Αυτός υπό ποία ιδιότητα κάλεσε τους βουλευτές και τους πολιτευτές; Μπορεί να έχουμε περίπτωση να τους κάλεσε στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και να μας λέει ότι "συνομίλησα μαζί τους".

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Με αστυνομική βία, χωρίς αμφιβολία,

(Η)

(Α) 1/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

22

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Είμαστε σε θέση να ελέγξουμε αυτά τα πράγματα;

Και πέραν τούτου, κύριε Πρόεδρε, Είναι δυνατόν να μας εμφανίζεται αυτός σαν καλληκέρει, όταν κρυβόταν πίσω από τη δύναμη των όπλων και βασάνιζε και ήταν υποτακτικός του αρχηγού της ΕΣΑ, του γνωστού βασανιστή Ιωαννίδη; Είναι δυνατόν να δεχθούμε τέτοια πράγματα;

Βεβαία το θέμα δημιουργήθηκε και θα το δημιουργούσε. Και θα μας το δημιουργήσουν το θέμα.

Πιστεύω, όμως, ότι υπάρχει δυνατότητα δικονομική, εσείς χειριζόμενος το θέμα να του βάλετε την αντίστοιχη ερώτηση και να απαντήσει συγκεκριμένα με το φάκελλο της Κύπρου.

Δέχομαι τις επιφυλάξεις του κυρίου Λιβανού, ότι είναι δυνατόν να αφήσουν να πλανάται μία μομφή εναντίον συναδέλφων ή μελών ή οτιδήποτε. Αλλά εν πάση περιπτώσει πρέπει να το χειριστούμε κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μη δώσουμε τη δυνατότητα να ηρωποιήσουμε τέτοιους μάρτυρες. Για όνομα του Θεού!

Αυτή την έννοια είχε η παρέμβασή μου να το συζητήσουμε. Με τη φόρα που είχε πάρει έπιασε 40 ονόματα και άντε να αποδείξουν οι συνάδελφοι, ότι δεν είναι ελέφαντες, σήμερα το πρωί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ την επιτροπή να αποφανθεί εάν

2/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

23

θα απαγορεύσω ερώτηση ή

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ., Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να μου δώσετε το λόγο
επι διαδικαστικού θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ορίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέσαμε προηγουμένως το θέμα σχετι-
κά με το αν πρέπει να κργούμε ή όχι. Ομως ενδέχεται ο καθένας να έχει
καποια δουλειά εκτός αιθούσης και συνεπώς να κργήσει.

Ο συνάδελφος κύριος Λιβανός, ήθε αρκετά κργά. Αυτό δεν σημαίνει ότι
στερείται του δικαιώματος του λόγου. Ομως έχει προηγηθεί μια συζήτηση,
την οποία εκείνος δεν έχει ακούσει και πώς έχουμε καταλήξει.

Επήρε το λόγο, πως έχει κάθε δικαίωμα, αλλά κάπως γρήγορα τα είπε
ο κύριος συνάδελφος και περίπου άφησε εδώ πέρα να γραφεί στα πρακτικά,
ότι είπε και για Υπουργούς της Κυβέρνησης, πράγμα που δεν το είπε.
Και η ζημία έχει γίνει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι ήμουν σαφής. Εσείς με
καταλάβατε. Το ανέφερα σαν παράδειγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σαν παράδειγμα πράγματι το αναφέρατε.

Και όχι μόνο σαν παράδειγμα, αλλά και υποθετικά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και υποθετικά.

3/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

24

Κύριε Πρόεδρε, κάνω έκκληση προ της ψηφοφορίας, μήπως θα μπορούσαμε να πάρουμε την απόφαση να πεί αυτός ότι θέλει και αυτή τη φορά να μη δώσουμε τίποτα στον Τύπο, Μην αφήσουμε ακάλυπτο....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι να μη δώσουμε; Μήπως δίνουμε ποτέ τίποτα στον Τύπο;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Θα τα δώσει ο ίδιος. Αυτό που είδε ο κύριος

Κάπως χθές, το είδα και εγώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι πρόβλημα πέντως μεγάλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Πέστε μου σας παρακαλώ, τι θέλετε;

Θέλετε να απαγορεύσω τυχόν ερωτήσεις που θα υποβληθούν σχετικές και στη συνέχεια, σε συνέπεια μ' αυτό, να απαγορεύσω και σ αυτόν να μιλήσει εντός θεμάτων και σχέση έχόντων με το Κυπριακό; Το θέλετε αυτό το πράγμα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είναι θέμα δικονομίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Μπλέτσας, τι λέει.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Συμφωνώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Παπακωνσταντίνου.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Ζαΐμης.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Βαρβιτσιώτης.

4/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Λάσκαρης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Ξαρχάς.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Το ναι, τι σημαίνει κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Οτι θα απαγορεύσω την ερώτηση απο σας, απο τον οιονδήποτε δηλαδή, ή θα απαγορεύσω σ' αυτόν να εκτεταθεί πέραν του Κυπριακού.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε το θέμα είναι λεπτό. Και σε περίπτωση που δεν επιτραπεί να αναφερθεί συγκεκριμένα ο μάρτυς, θα είμαστε εμείς εκτεθειμένοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή να του επιτρέψω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Φωτόπουλος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, να έχετε το δικαίωμα να του απαγορεύσετε. Να μην έχει τη δυνατότητα να λέγει οτιδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Σύμφωνα. Και σ αυτόν και στα μέλη της επιτροπής.

Ο κύριος Περάκης.

5/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

26

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν μπορεί να απαντήσει κανείς με ένα ναι ή ένα όχι, γιατί εμείς ^{δεν} ήδη μιουρήσαμε τελικά το θέμα. Από τη στιγμή που κάποιοι συνάδελφοι έχουν επιφυλάξεις και από την ώρα που εγώ λέγω όχι, είναι σαν κάτι να θέλω να καλύψω για τον εαυτό μου ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή κύριοι συνάδελφοι, να τον αφήσουμε να λέει ότι θέλει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα, κύριε Πρόεδρε, αυτοί όλοι είναι δολοφόνοι. Δεν ήθελα να του πω ότι ο Ιωαννίδης ερχόταν στο Μπογιάτι και παρακολουθούσε τα βασανιστήρια τα δικά μου. Τι να του πω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Θέλετε δηλαδή κύριοι συνάδελφοι να τον αφήσω να πει ότι θέλει;

ΧΡΗΣΤΩ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πάντως είναι γεγονός, κύριε Πρόεδρε, ότι υπάρχει κέντρο που δίνει οδηγίες σ όλους αυτούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι σημασία έχει αυτό, κύριε Φωτόπουλε; Εδώ είναι συγκεκριμένα θέμα.

Πάντως με τη φιλολογία αυτή μπορεί να φθάσουμε στις 12 η ώρα και να μην έχουμε αρχίσει ακόμα. Η ώρα είναι 10.50'

Δοιπόν πείτε μου τι θέλετε; Θέλετε να τον αφήσω να πει ελεύθερα ότι θέλει; Θέλετε να τον σταματήσω; Θέλετε να σας σταματήσω και σας;

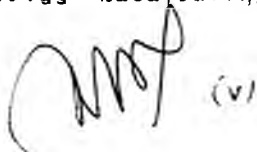

6/1 ΗΓ ΧΜ 20.11.86

27

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Να εφαρμόσετε τη διανομή, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρ(σ)τες Μπασιγιάννης) Ο κύριος Παπακωνσταντίνου έχει το λόγο.

(Η)1/1 ν

Π.Μ

20.11.86

28

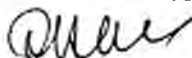
ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Κύριε Πρόεδρε, η Επιτροπή έχει διαχασθεί απ'ότι βλέπω. Και είναι κρίμα, είναι το πρώτο θέμα που διαχάζει την επιτροπή. Να το αφήσετε να περάσει έτσι, εφαρμόζοντας τη δικονομία όπου νομίζετε εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ έχω μία μέση λύση να έρθει ο κύριος Περδίκης να εξετασθεί και να δούμε στο μεταξύ, να το σκεφθούμε καλύτερα και συνεχίζουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, εάν το Προεδρείο κρίνει ότι μπορεί σε ότι έχει σχέση με την υπόθεση ο μάρτυς να επεκταθεί, τι κοινωνικές σχέσεις είχε, τι φιλενάδες είχε, εάν ήταν παντρεμένος ή αρραβωνιασμένος, όλο αυτό το διάστημα που ήταν στη Κυβέρνηση, να τον αφήσουμε να τα πει. 'Αν δικονομικά αυτό δεν στέκει, εσείς να το σταματήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αντιλαμβάνεσθε ότι εγώ καλούμαι να εφαρμόσω τη δικονομία. Εγώ λοιπόν θα προσπαθήσω να την εφαρμόσω. Αλλά επειδή βρίσκομαι σε αίθουσα και προεδρεύω συναδέλφων δεν είναι δυνατόν να με αντικρούσετε εκείνη την ώρα μπροστά στο μάρτυρα για οτιδήποτε θέμα.

θα σας παρακαλέσω, αν θα σας αφαιρέσω το λόγο σε κάποια στιγμή, κατ'εφαρμογήν, όπως νομίζω εγώ, της δικονομίας, να μην αντισταθείτε. Διότι όταν αντισταθείτε μπροστά στο μάρτυρα, είναι ένας

2/1 ν Π.Μ 20.11.86

29

υποβιβασμός όχι εμού αλλά της επιτροπής. Νομίζω ότι είναι το καλύτερο που μπορούμε να κάνουμε.

Προσέξτε όμως και σεις στις ερωτήσεις σας. Εάν οι ερωτήσεις σας είναι τέτοιες που να προκαλούν την απάντηση του οιοδήποτε κυρίου, καταλαβαίνετε ότι δεν μπορεί, τι να κάνω μετά...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αρχίζουμε να κάνουμε συμβιβασμούς εδώ μέσα.

Αυτό να ξέρετε. Και να γραφεί στα πρακτικά. Αρχίζουν συμβιβασμοί..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ό,τι λέγεται γράφεται στα πρακτικά, κύριε Λιβανέ, και δεν χρειάζεται υπόμνηση. Σας παρακαλώ.

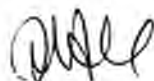
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ανοίγετε μία οδό η οποία δεν ξέρω που θα μας οδηγήσει αργότερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Εγώ την ανοίγω, κύριε Λιβανέ, ή εσείς; Εγώ βοήθα μια συζήτηση που άρχισε χθές - δεν προήδρευα εγώ - αναμεσα σας και σήμερα τη συνεχίζω. Είχαμε πει να ρθούμε στις 10 για αυτό ακριβώς το θέμα, να συζητήσουμε 5-10 λεπτά, και αυτή τη στιγμή είναι 11 και δεν έχουμε αρχίσει ακόμα. Αυτή είναι η ιστορία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όπως βλέπετε 3 εφήμεσαν "παρών".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Λιβανέ, ξέρετε τι βλέπω εγώ;

Τρεις μάρτυρες και τελειώνει η προθεσμία. Αυτό βλέπω και αυτό με

3/1 ν

Π.Μ

20.11.86

30

πιέζει, πράγμα που υπάρχουν μερικοί από εσάς που δεν το υπολογίζουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τι σημαίνει συμβιβασμός; Να το

αιτιολογήσει ο κύριος Λιβανός. Γιατί κάποια παρουσία έχουμε και
εμείς. Αυτό είναι το μείζον θέμα και όχι του μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ είπα, κύριε Λιβανέ, ότι θα
εφαρμόσω τη δικονομία.

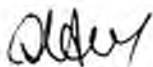
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ζητώ ο κύριος Λιβανός να αναλύσει
ποιός είναι ο συμβιβασμός, από ποιούς και γιατί. Θίγομαι και το θεωρώ
και προσωπικό θέμα αν το θέλετε. Όχι να λέει "να γραφεί στα πρακτικά",
αλλά να το αιτιολογήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Λιβανέ, η λύση η οποία εδόθη
είναι να εφαρμόσουμε τη δικονομία. Αυτό λέγεται συμβιβασμός;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, η δικονομία λέει όταν έλθει εδώ
ένας εγκληματίας και κατονομάσει, εγώ διαφωνώ με το κύριο Ζακολίκο
που ξέρει πόσο τον τιμώ και τον αγαπώ. Αυτή τη στιγμή δεν παρου-
σιάζεται εδώ ένας ακαδημαϊκός, παρουσιάζεται ένας αληταράς, ένας
επαναστάτης.....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Όχι και επαναστάτης!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ...ένας συνομώτης. Και κατονομάζει. Πάρτε ότι ήταν

4/1 ν

Π.Μ

31

20.11.86

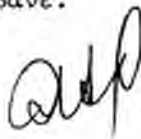
εγκληματίας και είδε κατά την διάπραξη του εγκλήματος ορισμένα πρόσωπα και τα κατονομάζει. Εμείς επειδή είναι εγκληματίας δεν θα δεχθούμε τη μαρτυρία; Θα εξετάσουμε εάν αυτοί οι μάρτυρες τους οποίους κατονομάζει, ήταν πράγματι παρόντες, ή όχι, ή συμμετείχαν. Δοιπόν αυτός κατονόμασε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι κατονόμασε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ήταν σαφής χθές. Είπε, όχι ακρίτως, πολιτικούς άνδρες οι οποίοι συνεργάστηκαν μαζί του...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μα, τι είναι αυτά τα πράγματα που λέτε; Δεν είπα τέτοια πράγματα. Δεν είπα ότι συνεργάστηκαν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τα πρακτικά δεν λένε τέτοιο πράγμα, κύριε Λιβανέ.

  (AK)

(ν) 1/1 ΑΚ (ΑΚ) 20.11.86

32

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ξέρουμε τι ακούσαμε και μάλιστα προσέθεσε πρόσωπα, τα οποία είναι και εδώ μέσα. Κατονόμασε πρόσωπα, τα οποία είναι εν ενεργεία, δηλαδή Βουλευτές. Δεν είναι αστείο αυτό που είπε ο άνθρωπος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, που είναι εδώ, στην επιτροπή;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δε ξέρω αν εννοούσε την επιτροπή. Εννοούσε το Κοινοβούλιο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Εν πάση περιπτώσει συνεργάστηκαν για το πραξικόπημα ή για την εισβολή; Αυτό μας ενδιαφέρει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα δούμε τα Πρακτικά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Να τηρήσετε την δικονομία.

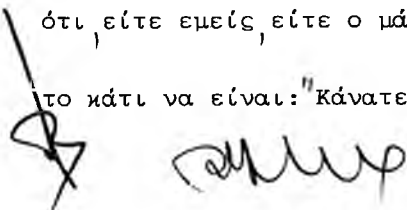
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μου απαγορεύει ο κ. Λιβανός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μα έχετε υποχρέωση...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Θα τηρήσετε τη δικονομία. Ερωτήσεις από μας, εκτός θέματος, αφαιρούνται.

Ειπώθηκε από τον μάρτυρα ότι ήλθε σε επαφή με πολιτικά πρόσωπα, τα οποία απέκλεισαν τη συνεργασία με τη χούντα. Έχω την εντύπωση να πει

ότι, είτε εμείς, είτε ο μάρτυρας αν θελήσει/κάτι τέτοιο, θα πρέπει αυτό το κάτι να είναι: "Κάνατε κουβέντα με πολιτικά πρόσωπα, σχετικά με το

2/1 ΑΚ (ΑΚ) 20.11.86

33

πραξικόπημα, ενάντια στον Μακάριο και με την εισβολή";

Μόνο εκεί ή θα θέσετε εσείς την ερώτηση ή αν αυτός τη φέρει θα την περιορίσετε σ' αυτό το θέμα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ. Για να εφαρμόσετε τον τρόπο εξετάσεως των μαρτύρων που προδιαγράφει η δικονομία δεν χρειάζεται να πάρουμε απόφαση.

Είναι υποχρέωση του Προεδρείου και οφείλουμε να τη σεβαστούμε όλοι.

Κάθε ερώτηση που είναι εκτός θέματος, απαγορεύεται από τον διευθύνοντα τις συνεδριάσεις. Ψηφοφορία θα κάνουμε αν εσείς οφείλετε να συμμορφωθείτε με το σχετικό άρθρο της Ποινικής Δικονομίας, με την οποία και εξετάζονται οι μάρτυρες;

Έχετε υποχρέωση λοιπόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπα ότι "μπαλάκι" πέφτει σε μένα.

Το αποδέχομαι λοιπόν.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ. Δεν είναι "μπαλάκι", είναι το χρέος σας. Όταν μία ερώτηση είναι εκτός θέματος οφείλουμε και εμείς να συμμορφωθούμε με την παρατήρησή σας, ότι η ερώτηση είναι εκτός θέματος.

Επίσης, κύριε Πρόεδρε, βάλαμε ένα περιορισμό 5 λεπτών. Δεν τηρείται και παραβιάζεται μονίμως και εις βάρος εκείνων που δεν ρωτούν, αλλά και σε βάρος αυτών που περιορίζονται στο πεντάλεπτο.

Παράκληση θερμή στους συναδέλφους της Επιτροπής, είναι να μη παρα-

3/1 ΑΚ (ΑΚ) 20.11.86

34

βιάζεται το πεντάλεπτο. Όχι μόνο θα μας το υπενθυμίζετε, κύριε Πρόεδρε, αλλά να μας πείτε πχ. "κύριε Μπλέτσα τελειώσατε", και να προχωρήσετε στον επόμενο συνάδελφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Νομίζω, ότι μπορούμε να προχωρήσουμε με την εξέταση του κυρίου Παλαΐνη. Θα εφαρμοστεί ο Κανονισμός όπως εγώ τον αντιλαμβάνομαι.

Παρακαλώ τον κύριο Γραμματέα να συμφοδεύσει στην αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Παλαΐνη.

(Εις το σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κύριος Παλαΐνης).

Κύριε Περράκη έχετε το λόγο και παρακαλώ να περιοριστείτε στο πεντάλεπτό σας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Μάρτυρα, όταν ήλθατε την πρώτη ημέρα μεταξύ των άλλων είπατε και θα σας διαβάσω μερικά αποσπάσματα: "Ήλθα εδώ να σας πω όλη την αλήθεια. Σας διαβεβαιώνω, ότι ήλθα να βοηθήσω το έργο της επιτροπής με όσες δυνάμεις έχω, με όσα ξέρω κ.λπ".

Παρακάτω λέτε: "Κατέχεται η μισή Κύπρος".

"Γεγονός που θα βαρύνει δεκαετίες για γενεές, τον Ελληνισμό".

Ξεκινήσατε λοιπόν με αυτές τις δηλώσεις και σκέφθηκα ότι ο

κ. Παλαΐνης ήλθε εδώ να ξεκαθαρίσει πράγματα, απ' ότι ξέρει, και να

4/1 ΑΚ (ΑΚ) 20.11.86

35

φύγει ένα βάρος από τη συνείδησή του.

Σας θυμίζω ένα άλλο που είπατε παρακάτω, αναφερόμενος στο Μακάριο:

"Για να γίνει ηγέτης πρέπει να έχει τη δύναμη να πεθάνει αν χρειαστεί κάποτε και να μη θέσει τη ζωή του υπεράνω του 'Εθνους".

Και ηγέτης βέβαια στο Στρατό όπως ξέρετε δεν είναι μόνο ο Πρόεδρος μιας Δημοκρατίας, είναι και ο δεκανέας. Και ο έφεδρος αξιωματικός, ο δόκιμος, είναι ένας ηγέτης...

ΜΑΡΤΥΣ. Πολλές φορές μπορεί ένας δεκανέας να είναι καλύτερος ηγέτης από ένα στρατηγό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Σε συνδυασμό με αυτές τις θέσεις σας, δεν ξέρω που έχουν ολοκληρωθεί τα γεγονότα που καταθέσατε, έχουν γραφεί 300 σελίδες πρακτικά, στα κρίσιμα ερωτήματα -να αφήσουμε και το πραγματικό, δώσατε κάποιες αιτιολογίες. Εδώ φθάσαμε στο κρίσιμο θέμα που λέτε και εσείς και όσοι περνάνε από εδώ μέσα, "τι έγινε με αυτή την ιστορία". Λέτε, όπως έχει βγει από την κατάθεσή σας, ότι είχαμε συρροή πληροφοριών και από μέρες πολλές. Είναι ένα γεγονός αυτό, που δεν αμφισβητείται, ούτε από σας, ^{ούτε} από κανένα. Άλλο γεγονός είναι ότι παρά τη συρροή αυτών των πληροφοριών, παρά ^{το} ότι βλέπουμε τον εχθρό να έρχεται, κυριολεκτικά, δεν έγινε αυτό που έπρεπε να γίνει.

Νομίζετε κύριε μάρτυς, ότι με το να πείτε σεις, ότι εγώ δεν

5/1 ΑΚ (ΑΚ) 20.11.86

36

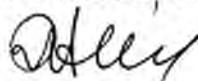
θα έκανα έτσι , τελειώνει η ιστορία;...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε Περράκη, κάνετε την ερώτησή σας. Δαπανήσατε δύο λεπτά για προϊστορία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Φθάνω στην ερώτησή μου, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε μάρτυς, αν νομίζετε σεις ότι με το να πείτε, ότι σ'αυτα τα περιστατικά, αν εγώ ήμουν ο ηγέτης, ο Μπονάνος, ο Ιωαννίδης κ.λπ, δεν θα έκανα έτσι, ^{αν} /νομίζετε ότι με αυτό είστε εντάξει απέναντι της συνείδησής σας, απέναντι του Έθνους, τότε δεν έχουμε να προχωρήσουμε. Αν από εκεί και κάτω, όπως έχουν κατατεθεί τα γεγονότα, διότι μας ενδιαφέρει, ποιόν θέλετε να πείσετε τώρα - είστε πολύ κοντά στους ανθρώπους που έκαναν κουμάντο - ποιόν να πείσετε ότι δεν μπορείτε να δώσετε μια εξήγηση, ότι δεν μάθατε τίποτα γιατί έγιναν αυτά. Εκεί είναι το κλειδί της υπόθεσης και εκεί είναι η ερώτησή μου, να μας πείτε τι ξέρετε - αυτή είναι η ιστορία της όλης κατάθεσης εδώ - για τις ενέργειες που έγιναν και κυρίως για τις ενέργειες που δεν έγιναν. Γιατί, δηλαδή, δεν αποκρούσθηκε η τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Εκεί είναι το κλειδί της ιστορίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατέθεσα εδώ μέσα, ότι αυτό είναι και απορία δικιά μου. Δεν καταλαβαίνω που δεν σας διεφώτισα. Κατέθεσα ότι απορώ γιατί δεν απεκρούσθη και κατά τη γνώμη μου εγώ, ότι είχαμε τη δυνατότητα να

6/1 ΑΚ (ΑΚ) 20.11.86

34

αποκρουσθεί. Θέλετε να σας αναφέρω γεγονότα που δεν ξέρω; Σας είπα
 μου ότι είχα να καταθέσω γεγονότα που ξέρω και είναι απορία δικιά γιατί
 δεν απεκρούσθη η εισβολή. Σας ανέφερα τις δυνατότητες, σας ανέφερα
 τις δυνάμεις, όλα. Αν μου ζητάτε να πω -αυτά που ζητήσατε όλοι-
 αν ο κ. Ιωαννίδης είχε διαβεβαίωση από πουθενά, σας είπα και εγώ
 ότι για να γίνει η ενέργεια, όπως έγινε, να μην αντιδράσουμε στους
 Τούρκους όταν σχεδιάστηκε η ενέργεια κατά της Κύπρου, να μη λάβουμε
 μέτρα, είπα ότι ή πρέπει να υπήρχε μία διαβεβαίωση τόσο ισχυρά που
 να πείθει ότι δεν πρόκειται να γίνει τίποτα, ή έπρεπε να ληφθούν
 μέτρα. Δεν μπορώ να καταλάβω, που δεν σας ικανοποίησα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ένα μόνο θα σας πω και τελειώνω δεν έχω άλλες
 ερωτήσεις, αλλά σ' αυτό θα επιμείνω:

Κύριε μάρτυς, ο κ. Μπασαγιάννης προεδρεύει της Επιτροπής και
 του έχουμε πολύ σεβασμό όλοι μας. Και σε σχέση με αυτή την επιτροπή
 ως πούμε ότι έχει δυνατότητες και ξεπουλά τη Μυτιλήνη. Δηλαδή λέτε
 κύριε μάρτυρα ότι εγώ δε θα τραβήξω ένα κουμπούρι και θα βάλω κάτω
 τον Πρόεδρο και θα του πω "Πρόεδρε λέγε εδώ πέρα, καλά με παρέσυρες
 και έγιναν αυτά τα πράγματα, γιατί εγώ δε πήγα να δώσω τη Μυτιλήνη".

Και επιμένετε κύριε μάρτυρα εσείς που πιστεύω ότι είστε πιο παληκαράς

από μένα, ότι δεν το κάνατε αυτό το πράγμα; Επιμένετε ότι ο Ιωαννίδης
 δεν σας είπε τίποτα. Αυτή είναι η απορία μου και παρακαλώ να απαντήσει

(8)

(ΑΚ)

1/1 ζ . Σ.Ν. 20-11-1986

38

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω αν είμαι εγώ πιά παλληκαράς, δεν έχει σημασία αν ήμουνα εγώ αξιωματικός. Για να μην σας κάνω εγώ τον παλληκαρά σας λέω ένα άλλα πράγμα ότι φθάσαμε και στο σημείο ο κ. Περδίκης έρχεται μετά από μένα -το θυμήθηκα τώρα το περιστατικό ,γιατί δεν το θυμό μόνουνα- από το Λονδίνο επειδή έδινε συνεχώς πληροφορίες και αγωνιούσε ότι βγαίνουν οι Τούρκοι , απεβιβάσθησαν , τί κάνετε, μιλάω στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων , μίλησα με τον κύριο Αραπάκη , βρήκαμε τους πάντες, τον κύριο Ιωαννίδη , αναφέρω πληροφορίες , γιατί γίνεται αυτή η προδοσία , γιατί δεν λαμβάνει μέτρα η ηγεσία για την Κύπρο. Και τού είπα: Τί θέλεις να κάνω; Το μόνο που απομένει είναι να πάρω ένα αυτόματο και να μην αφήσω κανένα εδώ μέσα. Και μου λέει ο Περδίκης από το Λονδίνο -γι' αυτό σας λέω να μην κάνω εγώ τον παλληκαρά- πάρε , σκότωσε και από μέρους μου. Δεν σκότωσα; Κακώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν θα μας ενδιέφερε αυτό εμάς παρά να μας πείτε ότι ρώτησα τον τάδε μ' αυτό τον τρόπο και δεν μου απήντησε. Τού κάνατε τίποτα; Δεν είπα "σκοτώστε" . Είπα σχήμα λόγου και εγώ. Το κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Επανελημμένως δεν τον σκότωσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ούτε εγώ θα το έκανα.

ΜΑΡΤΥΣ: Επανελημμένως γιατί είναι απορία συνεχής δικιά μου , ρώτησα τον κύριο Ιωαννίδη πώς λέγατε ότι δεν βγαίνουν οι Τούρκοι. Δεν το

2/1 ζ. Σ.Ν. 20-11-1986

39

έχω καταλάβει ακόμα. Γιατί επιμένετε ότι δεν βγαίνουν οι Τούρκοι;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τίποτα άλλο.

Κύριε Πρόεδρε, έχω δέκα ερωτήσεις τουλάχιστον να κάνω , παραι-
τούμαι , θεωρώ δευτερεύουσες και τεταρτεύουσες τις άλλες , αφού ο
κ. μάρτυρας δηλώνει δεν του είπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω νακρύψω τίποτα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ο κ. Ιωαννίδης που θα έλθει θα μας πειεδώ πέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να καταθέσω κάτι που δεν το ξέρω. Ούτε μπορώ να

καλύψω κανέναν. Να είσθε βέβαιοι. Και ο αδελφός μου να ήταν ο

υπεύθυνος θα τον κατέκρινα εδώ μέσα. Κανέναν δεν θέλω να καλύψω.

Με ενδιαφέρει να βγει η αλήθεια .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Τσιγαρίδα να λάβει

το λόγο και να έχει και αυτός υπόψη του ότι πρέπει να τηρήσουμε

τα πέντε λεπτά.

3/1 ζ. Σ.Ν. 20-11-1986

40

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Παλαΐνη σεις προσωπικά μετά την μύηση που σας εγένετο από τον Ιωαννίδη είχατε καμμιά επαφή με τον Κορκότζιλο τον Ταγματάρχη ο οποίος υπηρετούσε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ποτέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μήπως ξέρετε επειδή έχει κατατεθεί ότι ο κ. Κορκότζιλος μύηθηκε από το ΓΕΣ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, είναι γεγονός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μήπως ξέρετε ποιός εμπύησε τον κύριο Κορκότζιλο;

ΜΑΡΤΥΣ; Νομίζω ότι το κατέθεσα εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Εστάλη μία διαταγή από τον Στρατηγό Γαλατσάνο, τον Αρχηγό του ΓΕΣ έγγραφο...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Κύριε Τσιγαρίδα νομίζω ότι πράγματι το κατέθεσε. Εστάλη σημείωμα, διαταγή, δεν ξέρω...

ΜΑΡΤΥΣ: Με αγγελιοφόρο αξιωματικό ο οποίος δεν ήξερε το περιεχόμενο του φακέλλου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΓΑΡΙΔΑΣ. Κύριε Παλαΐνη κάτι άλλο. Εσείς είσασαν επιτελής του κυρίου Γαλατσάνου. Σεις ενημερώνεσθε για το πραξικόπημα για την ενέργεια όπως την αποκαλείτε εσείς και ασφαλώς έχετε πάρει

4/1 ζ. Σ.Ν. 20-11-1986 41

εντολή να μην την αποκαλύψετε στον κύριο Γαλατσάνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, διότι μου ανεφέρθη ότι ο αρχηγός του στρατού είναι ενήμερος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ήταν ενήμερος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως το διεπίστωσα και εγώ ήταν ενήμερος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Το φυσιολογικότερο δεν ήταν να σας ενημερώσει ο προϊστάμενός σας ο κ. Γαλατσάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Επλήθην στο γραφείο κάτω, σας είπα μόλις είπε ο κ. Ιωαννίδης ότι ελήφθη αυτό, είναι ενήμερος ο αρχηγός. Άκουσα αυτά που είπε μέσα, γιατί δεν έδωσα καμιά εντολή εγώ. Επήγα μετά στον κύριο Γαλατσάνο και διεπίστωσα ότι ήταν ενήμερος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΓΑΡΙΔΑΣ. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή εγώ κατ'εντολή του κυρίου Γαλατσάνου, εγώ εκάλεσα τον αξιωματικό αγγελιοφόρο να πάει στην Κύπρο την εντολή του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Άρα ο κ. Γαλατσάνος ήταν ενήμερος από την πρώτη στιγμή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν συμμετείχε σε καμμία σύσκεψη. Δεν συμμετείχε στη σύσκεψη που ελήφθη η απόφαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δεν με ενδιαφέρει η σύσκεψη, αλλά ενήμερος ήταν.

5/1 ζ. Σ.Ν. 20-11-1986

42

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Τώρα μήπως γνωρίζετε αν είναι αλήθεια ότι

ο κ. Γεωργίτσης καθ'ον χρόνο ^{ζητούσε} ~~έφευγε~~ οι αλεξιπτωτιστές, καθ'ον χρόνον

είχαν αποβιβασθεί οι Τούρκοι ζητούσε από τον Μπονάνο, από το

επιτελείο του, από τον ίδιο να του δώσει την εντολή το τί θα κάνει.

Αυτό αν είναι αλήθεια. Είναι ισχυρισμοί αυτούτου Γεωργίτση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουνα μπροστά, έχω ακούσει ότι με τον πρώτο που ήλθε

σε επαφή ο Γεωργίτσης τηλεφωνικώς είναι με τον Συνταγ —

ματάρχη Πολίτη. Ήταν στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων και του είπε

ο κ. Γεωργίτσης να κτυπήσουμε και του είπε μη κτυπάτε μέχρι να

διατάξει ο αρχηγός -δεν ξέρω πώς έγινε η συζήτηση- μην καταστρέψετε

την Ελλάδα.

(BA)

(ζ) 2BA 1/2 (Α.Δ.) 20.11.86

43

Λοιπόν, αυτό το έχω ακούσει από τον κ.Κοντάση...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Αν σας πω ότι ο κ.Πολίτης τα αρνείται αυτά;

Καταλαβαίνετε το δράμα μας κ.Παλαίνη.

ΜΑΡΤΥΣ. Το καταλαβαίνω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ο κ.Πολίτης αρνείται ότι επικοινωνήσε με

τον κ.Γεωργίτση και ...

ΜΑΡΤΥΣ. Και το έχω ακούσει σε πολύ ανύποπτο χρόνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, Κύριε Παλαίνη, είπατε κάτι άλλο.

Στο πραξικόπημα, πρόθεση των υπευθύνων που αποφάσισαν την επιχείρηση

πραξικόπημα, ήταν να μη σκοτωθεί ο Μακάριος. Αυτό άκουσα εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν κατέθεσα ότι πρόθεση ήταν να μη σκοτωθεί. Είπα ότι

άκουσα πως ήθελαν να τον στείλουν στο Άγιο Όρος.

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Σκοτωμένο;

ΜΑΡΤΥΣ. Για να μονάσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Επειδή, κ.Παλαίνη είσθε από τους ανθρώπους

που είχατε κάποια σχέση από πλευράς ενημέρωσης, ήσασταν πολύ κοντά,

ποιο είναι αλήθεια τώρα; Ότι πραγματικά το Μούσκο να τον σκοτώσετε

και να τον φέρετε εδώ σκοτωμένο, ή το θέμα ήταν να τον βγάλουμε έξω

με οποιοδήποτε άλλο τρόπο; Δηλαδή ποια ήταν η επιθυμία των πραξι-

κοπηματιών;

2/2 ΒΑ (Α.Δ.) 20.11.86

44

ΜΑΡΤΥΣ. Κανενός την ενδόμυχο επιθυμία δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Εντολές δεν υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό που έχω ακούσει, ήταν για το 'Άγιο Όρος', ή τα Μετέωρα, για μοναστήρια γενικώς. Αν κανείς είχε την ενδόμυχο επιθυμία να σκοτωθεί ο Μακάριος, αυτό δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Τώρα για το διάγγελμα, εσείς δεν είχατε καμμία σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας τα είπα. Αν θέλετε να τα επαναλάβω, δεν έχω πρόβλημα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. 'Ένα τελευταίο, κ. Παλαΐνη. Πιστεύω ότι αυτό απασχολεί και τα δυό σας τα παιδιά. Η δική σας κόρη φαντάζομαι...

ΜΑΡΤΥΣ. 'Έχω δύο κόρες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και οι δικές σας κόρες κάτι ανάλογο σας ρωτάνε, "γιατί βρε μπαμπά έγινε αυτό το πράγμα". Ερχόμαστε εμείς εδώ και είμαστε παιδιά και ρωτάμε. Ο κ. Ιωαννίδης, κατά την άποψή σας, ήταν ο άνθρωπος ο οποίος δεν επιθυμούσε να γίνουν αυτά που έγιναν, απ'ό,τι βγαίνει από την κατάθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ποια δεν επιθυμούσε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, Την εισβολή των Τούρκων, την κατάληψη της Κύπρου. Αυτό αφήσατε να εννοηθεί.

3/2 ΒΑ (Α.Δ.) 20.11.86

45

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως δεν επιθυμούσε να καταληφθεί η Κύπρος από τους Τούρκους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Πιστεύω ότι σεις τον κ.Ιωαννίδη τον είδατε! και μετά τα γεγονότα.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και είπατε εδώ, στην απορία σας, στην αγανάκτησή σας, δεν σας έδωσε απάντηση. Πώς εξηγείτε ότι ο κ.Ιωαννίδης στον κ.Παλαΐνη, ή στον κ.Πηλιχό, δεν αιτιολογεί γιατί έπαθε αυτή την γκάφα; Γιατί χρεώνεται και στον Ιωαννίδη αυτή η ιστορία.

Αυτή την ιστορία, 12 χρόνια τώρα, με κανένα στοιχείο δεν μπορέσατε να την διαλευκάνετε; Δηλαδή προδόθηκε από τον Αραπάκη, από τον Παπανικολάου, από τον Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ίσως είναι μερικά που δεν λέγονται. Τι να σας πω, δεν μπορώ να δώσω εξήγηση. Στις επίμονες ερωτήσεις και σε όλα που έλεγε ο Ιωαννίδης εν συνεχεία, άφηνε να εννοηθεί ότι προδόθηκε από τους Αρχηγούς. Άφηνε την εντύπωση, τη δικιά μου εντύπωση, ότι αν υπάκουαν στα σχέδια που είχε αυτός το μυαλό του, θα είχε εννοηθεί η Κύπρος με την Ελλάδα και θα είχαν γίνει πολλά.

4/2 ΒΑ (Α.Δ.) 20.11.86

46

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ.Ξαρχά να λάβει το λόγο, με την ίδια παράκληση, ότι θα τηρηθεί το 5λεπτο που έχουμε αποφασίσει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Μάλιστα, κ.Πρόεδρε.

Κύριε μάρτυς, πείτε μου κάτι. Καταθέσατε εδώ -και εγώ αν θέλετε να κάνω την παραχώρηση, θα το δεχθώ- ότι ξεκινήσατε με φιλοδοξίες να κάνετε επανάσταση, όπως λέτε, να αλλάξετε το πολίτευμα κλπ. Κατ'αρχή, συνειδητοποιήσατε ότι αυτό σας δημιουργούσε πολλές ευθύνες απέναντι στον τόπο;

ΜΑΡΤΥΣ. Πότε αναφέρεσθε;

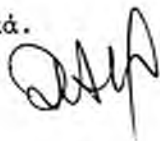
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Από τότε που ξεκινήσατε να κάνετε ό,τι κάνατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Τις ευθύνες που μπορούσα να αντιληφθώ τότε και με την πείρα που είχα ως λοχαγός.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Δηλαδή θέλετε να πείτε ότι επειδή ήσασταν λοχαγός δεν είχατε συνειδητοποιήσει τις ευθύνες σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, ότι δεν είχα ευθύνες. Όσο μπορούσα να εκτιμήσω...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Φθάνουμε στις 20 Ιουλίου. Μας είπατε εδώ ότι οι αρχηγοί δεν έκαναν το καθήκον τους και γι'αυτό έγινε ό,τι έγινε τελικά.

5/2 ΒΑ (Α.Δ.) 20.11.86

47

Ο Ιωαννίδης και σεις που ήσασταν κοντά του, γιατί τραβηχτήκατε απλώς στην άκρη, αντί να τους αλλάξετε ή να τους εκτελέσετε εκείνη την ώρα; Όταν ένας ηγέτης μπροστά, σε ώρα μάχης, είτε εγκαταλείπει τη μονάδα του, είτε σκοτώνεται, δεν τον αλλάζουν; Εσείς νομίζατε ότι ξεφύγατε την ευθύνη; Αυτοί δεν έκαναν το καθήκον τους, καθόμαστε εμείς στην άκρη και τέλειωσε αυτός ο

τόπος;

(2Δ)

(2BA)

48

1/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

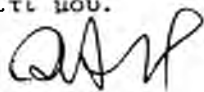
ΜΑΡΤΥΣ: Έχετε δίκιο. Εγώ τουλάχιστον για την εκτέλεση που λέτε δέχομαι κάθε κατηγορία. Δεν ξέρω τι συνέχεια θα είχε η υπόθεση . Εγώ δέχομαι ενοχή γι' αυτό το πράγμα ότι εγώ δεν εξετέλεσα.

Είπατε προηγουμένως ότι εγώ κατέθεσα ότι οι αρχηγοί φταίνε για όλα κλπ. . Δεν είπα τέτοιο πράγμα, για να ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα. Εγώ είπα ότι ισχυρίζονται και ο κ. Ιωαννίδης και ο κ. Γκιζίκης ότι έδωσαν διαταγές στους αρχηγούς και του Ναυτικού και της Αεροπορίας να προσβάλουν την Κύπρο και δεν τις εξετέλεσαν. Σας είπα ότι αυτό το έχω ακούσει , δεν το ξέρω και μπορεί να αναζητηθεί στα πρακτικά. Είπα που το απέδιδε ο Ιωαννίδης. Δεν μπορώ να καταδικάσω κανένα άνθρωπο , αν δεν ξέρω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εδώ, κ. μάρτυρα, δεν κάνουμε φιλολογία. Όμως, μέχρι τώρα βασικά μας είπατε τι έχετε ακούσει και τι έχετε διαβάσει στις εφημερίδες. Εγώ θέλω να μας πείτε αν ξέρετε κάτι από πρώτο χέρι.

Πέστε μου κάτι άλλο. Στις 19 προς 20 Ιουλίου πού είσασταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο σπίτι μου.

2/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

49

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δεν είσαстан στην αίθουσα επιχειρήσεων, σε επιφυλακή κλπ. Συνεπώς, δεν ξέρετε να μας πείτε για εκείνο το βράδυ.

Είπατε κάτι άλλο, ότι οι Τούρκοι δεν φοβόντουσαν τίποτα, ήταν σίγουροι και πηγαίναν περίπατο. Μπορείτε να μας δώσετε μία εξήγηση, γιατί βομβάρδισαν - αυτό σας το δίνω δεδομένο και είναι δεδομένο- και βύθισαν, αν καλά ξέρω, ένα ή δύο δικά τους αντιτορπιλικά; Αν δεν αισθανόντουσαν κανένα φόβο, γιατί το έκαναν αυτό; Τα πήραν για ξένα. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το καταλαβαίνω αυτό. Βύθισαν αντιτορπιλικά δικά τους.

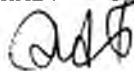
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μας είπατε εδώ, ότι αυτοί δεν είχαν κανένα φόβο και ότι πηγαίναν στα σίγουρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα απολύτως αυτό. Είπα ότι ο τρόπος που ενήργησαν έδειχνε, εν πάση περιπτώσει, ότι δεν φοβόντουσαν προσβολή από την Ελλάδα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς, αυτά που σας ρωτώ τα έχω σημειώσει όπως τα είπατε και είναι στα πρακτικά. Αυτό είπατε και γι' αυτό θέλω την εξήγησή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Την εξήγηση όμως για το πώς έγινε η βύθιση του αντιτορπιλικού, δεν μπορώ να τη δώσω. Παρεξήγηση έγινε; Δεν μπορώ να το ξέρω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Πείτε μου κάτι ακόμα. Στις 3 Ιουλίου ο Ιωαννίδης,

3/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

50

την επομένη της συσκέψεως εκείνης, ανακοινώνει σε σας και στον Πηλιχό ότι θα γίνει το πραξικόπημα και ότι θα είστε επιτελείς. Τον ρωτήσατε, όπως είπατε, μερικά πράγματα για τις επιπτώσεις. Ήθελα όμως να μου δώσετε μια εξήγηση. Ξέρετε, ή ρωτήσατε εκάθη την ώρα γιατί ορθώς διαβλέψατε τις ενδεχόμενες κακές επιπτώσεις - που στηρίζόταν και έκανε αυτό το πράγμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν ρώτησα τον Ιωαννίδη;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μαλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Σας ανέφερα ότι εξεπλάγην. Του είπα - τα έχω καταθέσει - ότι κατά την άικησή μου θα βγούν οι Τούρκοι ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Αυτά τα είπατε. Εγώ λέω αν τον ρωτήσατε - αφού σεις διαβλέψατε τις κακές επιπτώσεις - πώς θα καλυφθούμε, πώς θα τα αποφύγουμε αυτά, υπάρχει καμιά εγγύηση, που στηρίζεσαι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι να είπα για εγγυήσεις. Το μόνο που είπα είναι πώς το λέτε αυτό, πώς το ξέρετε ότι δεν θα βγούν οι Τούρκοι, δεν μπορώ να καταλάβω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τι σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είπε "δεν βγαίνουν οι Τούρκοι".

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Σας είπε και καταθέσατε εδώ, ότι αποφάσισε η Κυβέρνηση

4/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

51

έτσι, και ο Στρατός πρέπει να πειθαρχήσει . Έτσι είπατε και το έχετε
καταθέσει .

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κυβέρνηση, ή η Στρατιωτική ηγεσία. Κάπως έτσι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Για πέστε μας μάρτυς, αυτό το είπατε σοβαρά ή σας ξέφυγε;

Την Κυβέρνηση αυτή ποιός την διώρισε;

ΜΑΡΤΥΣ: Η στρατιωτική ηγεσία. Την ~~ψοκ~~ ψοκισε ο Γκιζίκης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Επομένως, ποιός άκουγε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να σας πώ τώρα, για πράγματα.. που ξέρετε; Σε ένα καθεστώς
στρατιωτικό, που ορίζεται η Κυβέρνηση..

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μα, επειδή τα ξέρω, θέλω να αποκαταστήσω αυτά που
είπατε πριν, για να έλθουμε σε ένα λογαριασμό εδώ μέσα, δηλαδή
να μη λέμε φιλολογίες .

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ έχω την εντύπωση ότι όταν ορίζεται κάποιος Πρωθυπουργός
δεν μπορεί να πεί μετά ότι εγώ δεν ήξερα τίποτα και με διέταξαν άλλοι.
Δεν μπορεί κανείς με αυτές τις προϋποθέσεις να αναλάβει Πρωθυπουργός,
γιατί αυτός έχει τις κούρσες, αυτός έχει τα μεγαλεία, αυτός υπογράφει...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ακούστε, κ. μάρτυς . Εγώ θέλω την απάντηση σ'αυτά που
σας ρωτώ. Τα άλλα είναι δικοί σας προβληματισμοί και θα τα βρούμε παρα-

πέρα.

5/2 Δ ΜΠ 20-11-1986

52

Έρχομαι πάλι, γιατί είναι σχετικό, στο εξής:

Σημείωσα ότι είπατε κάπου ότι ο Τσούμπας, ως Υπουργός, κατήγγελε στον Ιωαννίδη τον Αρχηγό της Αεροπορίας ως ύποπτο έναντι του καθεστώτος, γιατί τον επαινούσε πολύ ο Αμερικανός Πρέσβυς.

(2Δ) 1/1 δ (Θ.Σ.) 20-11-86

53

(Συνέχεια κ. Α. Βαρχά)

Ο Τσούμπας ήταν Υπουργός Εθνικής Αμύνης , παραπάνω από τον Παπανικολάου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι Εθνικής Αμύνης , Δημοσίας Τάξεως .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ . Α, Δημοσίας Τάξεως . Ακόμα καλύτερα , ήταν Κυβέρνηση .

Γιατί απευθυνόταν στον Ιωαννίδη και δεν απευθυνόταν στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Με ρωτήσατε προχθές αν ήταν ισχυρός άνδρας και σας είπα , ναι .

Τι άλλο να πω ; Να απαντήσω εγώ εκ μέρους του κ. Τσούμπα ;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ . Να ξέρουμε τι λέμε , να ακριβολογούμε .

Ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε , ετελείωσα .

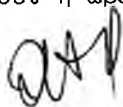
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Κύριε Πρόεδρε μια δικονομική παρατήρηση ενός λεπτού , αν μου το επιτρέπετε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Ορίστε κ. Περράκη .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Στη σελίδα 148 των πρακτικών ο μάρτυς καταθέτει :

" Οριστήκαμε επιτελείς σε αυτή την υπόθεση " . Στη διόρθωση . Παραπομπή : " Διαγράφεται η φράση " .

Στη σελίδα 152 ο μάρτυς καταθέτει . Αναφερόμενος στην ώρα , πότε θα ορισθεί η ώρα του πραξικοπήματος , εξιστορεί ότι ήταν πρωινές

2/1 δ (Θ.Σ.) 20-14-86

52
 ώρες , να αλλάξουν κ.τ.λ. Καταθέτει μεταξύ άλλων : " Γι' αυτό το
 βάλαμε στις 2 ή στις 4 - αν θυμούμαι κ.λπ. " . Διόρθωση : Διαγρά-
 φτηκε το " βάλαμε " και έγινε " ορίστηκε " . " Εγώ ως επιτελής
 εισηγούμαι " λέγει σε κάποια σύσκεψη . Διόρθωση : Προστί-
 θεται " Εγώ ως επιτελής αρχηγού στρατού " .

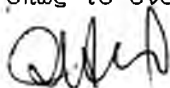
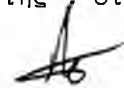
Σελίς 162 - αναφέρεται σε ένα άλλο γεγονός - " που είμαστε οι επιτε-
 λείς στο αρχηγείο " . Διόρθωση : Διαγράφεται το " οι " και γίνε-
 ται " που είμαστε επιτελείς " .

Αυτές τις παρατηρήσεις τις καθαρά δικονομικές ήθελα να
 κάνω κύριε Πρόεδρε , για να δούμε αν είναι σωστές οι διορθώσεις ή όχι
 δικονομικά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Δηλαδή να λαμβάνουμε μέτρα για
 τις διορθώσεις . Μάλιστα . Θα ληφθεί υπόψη η παρατηρησή σας κύριε
 συνάδελφε . Έχετε δίκαιο .

Ο κύριος Λάσκαρης παρακαλείται να λάβει το λόγο , λαμβάνων
 και αυτός υπόψη του ότι θα εφαρμοσθεί το πεντάλεπτο για το οποίο
 έχουμε αποφασίσει .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Κύριε μάρτυς , ως επιτελής στο πραξικόπημα ,
 θα γνωρίζετε ότι είχε συσταθεί ένα γραφείο ειδικό , παραεπιτελείο ,
 μάλιστα όπως το ονόμασε ο συναδελφός σας κ. Πολίτης , στο αρχηγείο

3/1 δ (Θ.Σ.) 20-11-86

στρατού, από μικρούς, νέους αξιωματικούς οι οποίοι επεξεργάστηκαν όλα αυτά τα σχέδια του πραξικοπήματος.

Έχετε την καλοσύνη να μας θυμίσετε τα ονόματά τους ;

MARTYS . Κύριε Βουλευτά , αυτό είναι ψεύδος . Η διεύθυνση της επι-
χειρήσεως γινόταν από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων . Στο αρχηγείο
στρατού υπήρχε έξω από το διαδρόμο του αρχηγείου στρατού ένα γραφείο
το οποίο είχε ονομασθεί αίθουσα ενημερώσεως , όπου ενημερώνετο ο αρχη-
γός στρατού . Δεν υπήρχε καμία άλλη αίθουσα που να υπήρχαν αυτοί οι
αξιωματικοί . Δεν βλέπω το λόγο γιατί λέγονται αυτά τα πράγματα .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Συνεπώς πρέπει να συμπεράνω ότι ο αντιστρά-
τηγος Πολίτης εψεύσθη στο σημείο αυτό .

MARTYS . Σε αυτό το σημείο, βεβαίως .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Κύριε Πρόεδρε-αν νομίζετε - θα πρέπει να
εξετασθούν κατά αντιπαράσταση οι μάρτυρες επ'αυτού του θέματος
γιατί είναι σοβαρό το θέμα . Θέτω το θέμα στην κρίση σας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Δεν είναι δικό μου θέμα, είναι
θέμα της Επιτροπής . Θα το δούμε . Εγώ το δέχομαι ότι πρέπει να
κάνουμε κάποιες αντιπαραστάσεις .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Το θέτω στην κρίση σας .

Ένα δεύτερο ερώτημα - μάλλον θέμα κρίσεως είναι : Είπατε

4/1 δ (Θ.Σ.) 20-11-86

56

ότι δεν είχε δοθεί εντολή να σκοτωθεί ο Μακάριος . Πιστεύετε ειλικρινά κύριε μάρτυς, ότι σε ένα τέτοιο πραξικόπημα , μία τέτοια επίθεση κατά του Προεδρικού Μεγάρου με τα μέσα με τα οποία εγένετο η επίθεση , δεν ενείχε και τη δολοφονία και την εκτέλεση του Μακαρίου ; Είναι δυνατό αυτοί οι οποίοι έδωσαν την εντολή να μην είχαν υπόψη τους ότι μπορεί να θανατωθεί ο Μακάριος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι ενδεχόμενο , όταν γίνεται μια τέτοια επιχείρηση ακόμα και να σκοτωθεί είναι πιθανό .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Κατά συνεπεία ήταν και η δολοφονία , ο φόνος

ΜΑΡΤΥΣ . Πρόθεση , όχι .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Ας μην πούμε τη λέξη "δολοφονία" , ο φόνος του Μακαρίου .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι πρόθεση που είπατε . Είπα ότι μέσα στις επιχειρήσεις ο οποιοσδήποτε μπορεί να σκοτωθεί και σας είπα ότι εβλήθη έτσι το Προεδρικό Μέγαρο . Από ότι ξέρω

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Ένα τρίτο σημείο : Μας είπατε ότι ο κ.

Ιωαννίδης , όταν οχλήθηκε επανειλημμένα στο γραφείο του από τον

Τάσκα να τον δεχθεί , διότι είχε μηνυμα του Κισσίνγκερ περί της

ανάγκης αποτροπής οποιασδήποτε πράξεως βίας και πραξικοπήματος στην

5/1 δ (Θ.Σ.) 20-11-86

57

Κύπρο, διότι θα υπήρχαν συνέπειες

ΜΑΡΤΥΣ . Συγγνώμη . Για τον Κίτσινγκερ το άκουσα εκ των υστέρων από μια κατάθεση του κ. Βλάχου . Δεν το ξέρω, ότι τον καλούσε, ναί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ . Σύμφωνα και ~~ακού~~ ^{ακού}σνείτο και, όπως μας είπατε, είπε ότι, εγώ είμαι ένας απλός ταξίαρχος . Αυτή ήταν η απάντησή του .

Πως εξηγείτε ότι στη σύσκεψη της 19ης του μηνός το βράδυ ήταν ο πρωταγωνιστής με παρουσία του Τάσκα και του Σίσκο ο κ. Ιωαννίδης ;

Είχε αποβάλει τότε την ιδιότητα του Ταξίαρχου .

(B)

(δ)

1/1 Β Κ.Β. 20.11.1986

----- 58

Πως συμβιβάζονται αυτά από την μιά μεριά να μην δέχεται τον Αμερικανό Πρέσβυ - ασφαλώς κάτι σπουδαίο θα είχε να του ανακοινώσει - και από την άλλη να προΐσταται ουσιαστικά της συσκέψεως εκείνης. Έχετε να πείτε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πράγματι είναι ανεξήγητο . Πάντως είχε την πρόθεση να μην δει τον Αμερικανό, χωρίς να μπορώ να το εξηγήσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Δηλαδή, φθάνουμε στο συμπέρασμα ότι ήθελε οπωσδήποτε ο Ιωαννίδης να πάρουν τα πράγματα την εξέλιξη που πήραν, διότι διαφορετικά θα εδέχετο ορισμένες συστάσεις, θα εδέχετο να ακούσει ορισμένους υπευθύνους.

Ένα τελευταίο ερώτημα , θέμα κρίσεως και αυτό κύριε Μάρτυς, μιλώντας για την ιεραρχία του Στρατού, μας είπατε ότι εάν είσαστε εσείς στρατηγός, όχι μόνο δεν θα εδέχεσθo καμμία επέμβαση, καμμία εντολή ταξιάρχου, αλλά στην ανάγκη θα τον τιμωρούσατε κιόλας.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Και το είπατε αυτό εξ αφορμής του ότι ο Γαλατσάνος, ο Αρχηγός του Στρατού είχε ενταλθεί κατά κάποιο τρόπο από τον Ιωαννίδη να δεχθεί την διεξαγωγή του πραξικοπήματος.

2/1 Β Κ'Β. 20.11.1986

59

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ανέφερα για τον Γαλατσάνο, κάπως αλλιώς το είπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Αυτή είναι η έννοια.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ανέφερα για τον Γαλατσάνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Για τον Γαλατσάνο μας είπατε ότι το επληροφορήθη από τον Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γαλατσάνος:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, από τον Ιωαννίδη. έχω την εντύπωση από τον Μπονάνο πρέπει να το είχε πληροφορηθεί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μιλώντας για τους αρχηγούς των κλάδων, είπατε ότι εσείς αν είσατε στην θέση τους δεν επρόκειτο να δεχθείτε εντολές, οδηγίες, παρεμβάσεις, ενός ταξίαρχου, και ότι ορισμένοι εξ αυτών των αξιωματικών, αορίστως είπατε, ήταν εθελόδουλοι, εάν καλώς συνεκράτησα την έκφρασή σας. Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο χαρακτηρισμός αυτός με όσα γνωρίσατε στο Πεντάγωνο, ίσχυε για τους τέσσερις αρχηγούς κλάδων, ήταν εθελόδουλοι, ο Μπονάνος, ο Γαλατσάνος, ο Αραπάκης, ο Παπανικολάου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να απαντήσω μονολεκτικώς. ο Μπονάνος και ο

ΣΑΡ

3/1 Β Κ.Β. 20.11.1986

60

Γκιζίκης ήσαν μαζί με τον Ιωαννίδη όταν ανέτρεψαν τον Παπαδόπουλο.
Επομένως δεν πήγαν εκ των υστέρων. Είχαν ~~και~~ αυτοί την ευθύνη.

Τώρα στο σημείο που μου λέτε ότι ένας Στρατηγός έστω και αν
είναι αρχηγός εκτελούσε εντολές ταξιδάρχου, είναι .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Διαροκάπη
να λάβει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Μία ερώτηση με τρία σκέλη. Για ότι κάνατε
σαν νεώτεροι αξιωματικοί, τρυτίζατε πάντοτε το εθνικό συμφέρον
με το ξένο συμφέρον και ειδικότερα το αμερικάνικο; Η ενέργεια
του Ιωαννίδη εναντίον του τότε παντοδύναμου Παπαδόπουλου ήταν
δική του, αυτόφωτη ενέργεια ή ετερόφωτη ξενοκίνητη; Και πως
εξηγείτε που έπεσε σε μια νύκτα ο παντοδύναμος δικτάτορας;
Νόμιμη εξουσία στην Κύπρο ήταν ο Μακάριος και η Ελλάδα ήταν
εγγυήτρια δύναμη, για την προστασία της νομίμου εξουσίας, της
εδαφικής ακεραιότητας, της εθνικής ανεξαρτησίας. Η κατάλυση αυτής
της δημοκρατικής νομιμότητας και με την εγκυκλοπαίδεια που μας
διαβάσατε, τι ήταν, δεν ήταν πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποδίδω εγώ μεγάλη σημασία στην λέξη, αλλά πιστεύω

ότι πραξικόπημα είναι όταν πεί κανείς να καταλάβει την εξουσία.

4/1 Β ΚΑΒ. 20.11.1986

61

να επωκληθ^ηθεί , να καταναγκάσει τον κόσμο. την Κύπρο την βλέπω κάπως αλλιώς. Δεν μπορώ να το πω πραξικόπημα. Δεν θέλω να σοκάρω κανέναν , λέω την άποψή μου. Τώρα για το άλλο. Δεν κατάλαβα. είπατε ότι ο Ιωαννίδης ήταν ξενοκίνητος ;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ναι, αυτό που έκανε ο Ιωαννίδης ενάντια στον Παπαδόπουλο το έπιασε στο μυαλό του μοναχός του, ή του είπαν άλλοι να το κάνει. Και πως εξηγείται να πέσει ο παντοδύναμος σε μια νύκτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μέσα στο μυαλό του Ιωαννίδη δεν μπορώ να υπω εγώ, να ξέρω πως σκέφτηκε. Αυτό που ανέφερα εδώ είναι ότι η ανατροπή του Παπαδοπούλου δεν συνελη^ήθη ως ιδέα ένα μήνα πριν. Η ανατροπή του Παπαδόπουλου εσχεδιάζετο και συνεζητείτο τρία - τέσσερα χρόνια πριν από τότε, δεν υλοποιείτο.

(Κ)

(B)

1/1 ~~2~~κ. Ζ.Β. 20-11-86

62

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. 'Αν μπορείτε να μου αιτιολογήσετε γιατί εσχεδιέ-
ζετο.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πώ γιατί; Κατ'αρχήν προκλήθηκε μία δυσαρέσκεια στους
αξιωματικούς, να σας πώ ένα παράδειγμα, δεν έχω αντίρρηση από την
πρώτη ημέρα που έγινε η επανάσταση. Διότι όταν πήγα στο αρχηγείο
στρατού με τα ιδανικά που είχαμε με αυτά που φανταζόμουν ότι πάει
να κάνει επανάσταση και βλέπω τον κ. Σπαντιδάκη στις σκάλες και λέει
ότι θα βάλουμε Υπουργό Εργασίας τον κ. Αποστολάκο - δεν θυμάμαι ποιόν
άλλον είχε προτείνει - όταν είδα Πρωθυπουργό τον κ. Κόλλια, όταν είδα
ότι ήρθε ο Βασιλιάς στο επιτελείο και είχε πάει στο γραφείο - δεν θυμά-
μαι τώρα ποιού - του αρχηγού στρατού ή του αρχηγού Ενόπλων και εγένοντο
διαπραγματεύσεις ^{και} ξεήρχετο ο Σπαντιδάκης στις σκάλες ^{και} ανακοίνωνε Υπουρ-
γούς και εμείς οι Λοχαγοί και οι Ταγματάρχες φωνάζαμε "όχι δεν θέλουμε"
-φέρ'ειπείν λέγω ένα όνομα - τον Αποστολάκο Υπουργό, όταν είδα όλα αυτά
τα πράγματα, άρχισα να λέω μέσα μου: Κάνουμε επανάσταση; Λοιπόν, άρχισε
αυτό σιγά-σιγά να καλλιεργείται στους αξιωματικούς.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Καταλαβαίνετε, λοιπόν, ότι ήταν πραξικόπημα και δεν
ήταν επανάσταση;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναί,

*« Φ. Προονιά »
« Ναι, μου -
δικαιολογείται »
« Σωστό, όταν με
είπες τότε, οχι »
« Ναι »*

2/1 Κ. Ζ.Β. 20-11-86

63

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Εν πάση περιπτώσει αυτοί είναι οι λόγοι, ^{δεν} πάει το μυαλό σας αλλού;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. ^{Να} επηρεάστηκε ο Ιωαννίδης από Αμερικανούς για να ρίξει τον Παπαδόπουλο δεν μπορώ να το πιστέψω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και το άλλο που είπατε, ότι εσείς σαν νεώτεροι αξιωματικοί είχατε την έφεση και ορισμένες αρχές και ιδέες

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ... ^Ή ταυτίζατε πάντοτε το Ελληνικό συμφέρον με το ξένο και με το Αμερικάνικο;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ όχι 100% , αλλά 10.000% δεν ετάυτιστα ποτέ το εθνικό συμφέρον με το Αμερικάνικο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Συνεπώς εκ των αποτελεσμάτων μέχρι σήμερα ^ή τις ιδέες σας αυτές έγινε επαλήθευση ή διαψευστήκατε; ^ή εκ της κορυφής εννοώ. Αυτό που πιστεύατε εσείς σαν νεώτεροι αξιωματικοί το βρήκατε μπροστά σας ή άλλα πιστεύατε και άλλα βρέθηκαν μπροστά σας μέχρι σήμερα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το αποδείξαμε. Τον Παπαδόπουλο εμείς τον ανατρέψαμε.

Δηλαδή η πίεση των μικρών αξιωματικών ανέτρεψε τον Παπαδόπουλο. Εν συνεχεία πάλι οι ίδιοι αξιωματικοί άρχισαν, όταν είδαν ^ή διότι έχει

αμφ

b

3/1 Κ. Ζ.Β. 20-11-86 64

καλλιεργηθεί στον κόσμο ότι υπήρχαν ορισμένοι, διότι όλες οι τάξεις έχουν και ορισμένους που έχουν ιδέες και μιλούσαν για 100 χρόνια δικτατορία κλπ. ~~Οι~~ ίδιοι αρχίσαμε να σκεπτόμαστε πώς θα κάνουμε μία δημοκρατοποίηση του καθεστώτος που δεν θέλω να επιμείνω γιατί είδα εχθές ότι υπάρχει μία ... δεν θέλω να επιμείνω άλλο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δηλαδή όπως θέλατε την Κύπρο την έχουμε σήμερα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Την εξουσία όπως την θέλατε εσείς εδώ στην Αθήνα την έχουμε ή άλλοι παρενέβαιναν τότε. Αυτό θέλω να μου πείτε αν πάει το μυαλό σας εκεί, δηλαδή αν γελαστήκατε, εάν οι ηγέτες της χούντας δεν πίστευαν εκείνα που είχατε εσείς στους μυαλό σας. Αυτό θέλω να μου πείτε.

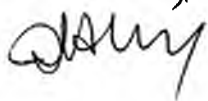
ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πώ αν οι ηγέτες της χούντας είχαν σχέση με ξένους δεν μπορώ να το ξέρω, δεν μπορώ να το πώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Καλά 'εν πάση περιπτώσει, ο ΑΓΕΕ και ο ΑΓΕΑ, δεν ήταν στην αρχική απόφαση για το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Από ότι ξέρω όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δεν αντέδρασαν, μετά συμμετείχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αντέδρασαν μετά, ποτέ.

4/1 Κ. Ζ.Β. 20-11-86

65

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και παρ'ότι αυτοί είχαν σχέση με τους Αμερικανούς.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα ότι είχαν σχέση, με τους Αμερικανούς. Δεν μπορώ να σας πώ κάτι που δεν το ξέρω, να σας πω ότι είχαν ή δεν είχαν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Παρ'ότι υπήρχε ο φόβος διαρροής των πληροφοριών προς τους Αμερικανούς πώς εξηγείτε ότι αυτοί έλαβαν μέρος εναντίον του Μακαρίου; θλιώθηκαν στα υποβρύχια. Πού πάει το μυαλό μου; Μήπως τυχόν η εντολή που τους δόθηκε ήταν τραβάτε για διχοτόμηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιούς να εδόθη;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Στον αρχηγό του ΓΕΦ ή στον αρχηγό του ΓΕΑ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν μπορώ να το πώ, δεν μπορώ να το αποκλείσω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δεν μπορείτε να το πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να πώ κάτι που δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσατε κύριε Διαροκάπη;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω καταθέσει από προχθές ένα χαρτί εδώ, κύριε Πρόεδρε, και ο Τάσκα λέγει ότι ήρθα σε επαφή με την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων και τους είπα τις τρομερές συνέπειες ενός Ελληνοτουρκικού πολέμου.

Και απ'αυτή τη στιγμή αποδεσμεύτηκαν. Δεν θυμάμαι τί άλλο λέει. Αυτό είναι σαφές.

5/1 Κ. Ζ.Β. 20-11-86

66

Δεν κατηγορώ τους Αμερικανούς, δεν κάνω τον Αντιαμερικανό, ενδιαφερόντους ~~αυ~~για τα συμφέροντά τους, να μην γίνει Ελληνοτουρκικός πόλεμος και . διαλυθεί η νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Τα συμφέροντά τους αυτά ήταν. Αλλά εμείς, είπα, ότι πρέπει να σιεφτόμαστε πρώτα την Ελλάδα και μετά το ΝΑΤΟ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Τώρα: Το αποτέλεσμα της τραγωδίας του Κυπριακού ήταν τουλάχιστον εγκληματικό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα εγκληματικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), Παρακαλώ τον κ. Ράλλη να λάβει τον λόγο λαμβάνων υπόψη του ότι τηρείται το 5λεπτο το οποίο έχουμε αποφασίσει.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Πάντα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ πάντως το λέω.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Κύριε Παλαΐτη είπατε ότι όποιος θέλει να κάνει μία απόβαση θα πρέπει να έχει την κυριαρχία αέρος και θαλάσσης.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτός που θα την κάνει, θα την αποφασίσει.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

(2K1)

1/2 N. A.M. 20-11-86

67

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ:

Και είπατε επι πλέον ότι οι Τούρκοι δεν είχαν την κυριαρχία στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπεροχή είχαν.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Και είπατε, ——— και την υπεροχή να γνώριζαν

που είχαν κατά 5' ή 10 λεπτά, δεν θα τολμούσαν να κάνουν την απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι, αμα έχουν μόνο υπεροχή, δεν θα τολμούσαν, γιατί είναι λεπτή επιχείρηση.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Εκ των πραγμάτων αποδεικνύεται ότι οι Τούρκοι είχαν την κυριαρχία και το ήξεραν. Πρώτο, γνώριζαν την διάταξη της άμυνας της Κύπρου ύστερα απο το πραξικόπημα. Δεύτερον, γνώριζαν το ηθικό του Κυπριακού λαού αφού ήταν διασπασμένος ο λαός. Τρίτον, γνώριζαν ότι τα υποβρύχια ήταν δεμένα στο Ναυσταθμο . Τετάρτο, γνώριζαν ότι τα φαντομγ ήταν στην Ελλάδα και για να φτάσουν εκεί κάτω καταλαβαίνετε πόσο χρόνο χρειαζόνταν. Αυτά τα γνώριζαν οι Τουρκοι,

ΜΑΡΤΥΣ: Σήμερα είναι εύκολο να ξέρεις που βρίσκονται τα υποβρύχια.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Εχει αποδειχθεί εδώ μέσα ότι τα ήξεραν αυτά, γι' αυτό αποτόλμησαν και έκαναν την αποβίβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα πως ενήργησαν σαν να εγνώριζαν.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Κάποιος συνάδελφος είπε ότι οι Τούρκοι έκαναν περίπατο εκεί κάτω. Βέβαια οι Τούρκοι ήσαν εξασφαλισμένοι ότι δεν θα

↑
υποβρύχια

ασφ

↓

↑

2/2 Ν. Α.Μ. 20-11-86

68

Άμυνα από την Κύπρο και ακόμα από την Ελλάδα. Εγώ πιστεύω πως την ίδια διαβεβαίωση που είχε ο Ιωαννίδης, ότι δεν θα τολμούσαν οι Τούρκοι να κάνουν την αποβίβαση, θα την είχαν και οι Τούρκοι από τους Αμερικανούς ότι δεν θα τους επιτεθούμε. Έβείτε τίποτα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Λέτε ότι ο Ιωαννίδης είχε κοινοποιήσει στους Αμερικανούς ότι θα κάνει αυτό;

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Εγώ ξέρω αν οι Τούρκοι ήταν βέβαιοι ότι δεν θα υπήρχε άμυνα από ελληνικής πλευράς.

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως ενήργησαν, για μένα δείχνει ότι πρέπει να ήταν βέβαιοι ότι δεν θα είχαν αντίδραση.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Στις 19 Ιουλίου και ώρα 15.15 δόθηκε από το Ναύσταθμο σήμα στο ΝΑΤΟ ότι αποπλέουν τα 3 υποβρύχια.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Ο κ. Παναγιώτοπουλος πλοίαρχος εν ενεργεία μας έδειξε το σήμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή προ της Τουρκικής επίθεσης.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Πριν ξεκινήσει η τουρκική αραμάδα.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο ΝΑΤΟ υπηρετούν και τούρκοι αξιωματικοί.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Δόθηκε και στην Τουρκία αυτό. Γιατί οι Τούρκοι δεν έβλεπαν και αυτοί το ίδιο σήμα όταν ξεκίνησαν από τη Μεσσήνη ;

3/2 N. A.M. 20-11-86

.69

ΜΑΡΤΥΣ: Για το σήμα αυτό πρώτη φορά ακούω. Αλλά αν εμείς το κάναμε και οι Τούρκοι δεν το έκαναν, μπράβο τους γιατί θέτουν τα εθνικά τους συμφέροντα υπεράνω άλλων συμφερόντων.

(2ΕΖ)

(N)

1 / 2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 20.11.86

70

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Και μία άλλη ερώτηση. Ύστερα απ' αυτή την αποκάλυψη και δεν ξέρω αν το ξέρατε αυτό το πράγμα, μετά από λίγη ώρα ξεκίνησε η τούρκικη αρμάδα, αφού δόθηκε το σήμα από τον ναύσταθμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια, άμα εδόθη σήμα. Αυτό που μου λέτε τώρα...

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Εγώ πιστεύω ότι ήταν πρόκληση προς τους Τούρκους να αρχίσουν γρήγορα την επιχείρηση για να μην βληθούν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω, άμα μου λέτε ότι εδόθη τέτοιο σήμα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Άρα έχει δίκιο ο κ. Περδίκης - αυτό που τονίσατε λίγο πριν, εκεί καταλήγω εγώ - ότι αυτό που γίνεται είναι προδοσία.

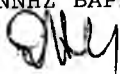
Εσείς είπατε τώρα ότι σας έλεγε ο Περδίκης από το Λονδίνο ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Περδίκης έστελνε τέτοια σήματα. Νομίζω ανέμερε και προδοσία μέσα, δεν τα θυμάμαι. Αφού σας λέω μου είπε, σκότωσε όποιον βρεις μπροστά σου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ευχαριστώ πολύ για τον χαρακτηρισμό που εσείς οι ίδιοι δίνετε στην πράξη που κάνατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Βαρβιτσιώτη να λάβει το λόγο, ενθουσιάζομαι και αυτός το 5λεπτο το οποίο έχει αποφασισθεί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε μάρτυς, είπατε ότι δεν υπήρξε παραγραφείο

2/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 22.11.86

71

ή παραεπιτελείο, το οποίο διηύθηνε στις πρώτες μέρες, τις επιχειρήσεις στην Κύπρο, δεν είναι μόνο ο μάρτυς ο οποίος αναφέρθηκε. Όλοι και άλλοι δύο-τρεις μάρτυρες, είπαν ότι πρώτον είχαν διακοπεί οι επικοινωνίες της διευθύνσεως Κύπρου του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων με την Κύπρο, την ημέρα του πραξικοπήματος, ότι αυτοί δεν είχαν καμμία επαφή ...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν εξεδηλώθη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: 'Όταν εξεδηλώθη. Την ημέρα της εκδηλώσεως του πραξικοπήματος, στις 20, ότι είχαν διακοπεί οι επικοινωνίες και ότι η μόνη επαφή η οποία υπήρχε, ήταν μέσω αυτού του γραφείου, που ήταν κοντά στο γραφείο του Αρχηγού Στρατού. Το γνωρίζετε αυτό το γεγονός;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Στο γραφείο Αρχηγού Στρατού υπήρχε αίθουσα ενημερώσεως του Αρχηγού, τίποτε άλλο.

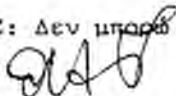
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν γνωρίζετε αν είχαν διακοπεί

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μάλιστα.

Ποιά είναι η εκτίμησή σας: Η άμυνα της Κύπρου συνεπεία του πραξικοπήματος, είχε ή δεν είχε αποδιοργανωθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να πω ότι είχε αποδιοργανωθεί πλήρως, αλλά με τις

3/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 20.11.86

72

μετακινήσεις που έγιναν στην ενέργεια του Μακαρίου, οπωσδήποτε είχε επέλθει μία μείωση της αμυντικής δυνάμεως. Αλλά το ΓΡΕΦ -εκεί είναι το περισσότερο λάθος κατ'εμέ- ζήτησε να κάνει επιστράτευση και δεν ενεκρίθη από το επιτελείο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Έγινε γενική επιστράτευση στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Προσέξτε. Ζήτησε πριν το ΓΡΕΦ, προ της εισβολής των Τούρκων.

Η επιστράτευση στην Κύπρο έγινε μετά την εισβολή των Τούρκων.

Και δεν ενεκρίθη η επιστράτευση προ της εισβολής των Τούρκων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Οι περισσότεροι μάρτυρες από τους υπηρετήσαντες κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο στην Κύπρο, έχουν καταθέσει ότι η άμυνα της Κύπρου είχε πλήρως αποδιοργανωθεί, διότι σχεδόν καμμία μονάδα δεν βρέθηκε στη θέση της.

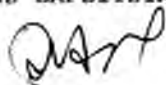
ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βαρβιτσιώτη, δεν ήμουν στην Κύπρο. Δεν μπορώ να έχω άμεσο γνώση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Την εκτίμησή σας ζητώ.

Η γενική επιστράτευση που έγινε στην Κύπρο, τί αποτέλεσμα κατά την κρίση σας είχε; Επέτεινε τη σύγχυση, ή βοήθησε στην άμυνα της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε που έγινε, μάλλον την επέτεινε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Θα ήθελα επίσης τη δική σας εκτίμηση:

4/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 20.11.86

73

Τα σχέδια για την άμυνα της Κύπρου, τα οποία υπήρχαν, εφαρμόστηκαν, δεν εφαρμόστηκαν, ή σε ποιο βαθμό εφαρμόστηκαν, αν ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ειλικρινά δεν ξέρω αν εφαρμόστηκαν ειδικώς τα σχέδια που υπήρχαν. Αυτό, περισσότερο οι αξιωματικοί που υπηρετούσαν στην Κύπρο, θα μπορέσουν να σας διαφωτίσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Τα έχουν πει ότι δεν έχουν εφαρμοσθεί, αλλά τη δική σας εκτίμηση, ή το τι έχετε ακούσει θα ήθελα, διότι οφείλω να ομολογήσω ότι για σας κυκλοφορεί η φήμη ότι μπορεί να ήταν ο Ιωαννίδης ο ισχυρός ανήρ, αλλά εσείς είσασθε το μυαλό του Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Έ, όχι! Είναι υπερβολικό αυτό.

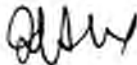
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Έτσι κυκλοφορεί η φήμη.

ΜΑΡΤΥΣ: Πολύ υπερβολικό. Εάν ήμουν το μυαλό του Ιωαννίδη, κύριε Βαρβιτσιώτη, θα ενεργούσα πολύ διαφορετικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μην κάνουμε τους μετά Χριστόν προφήτες. Δεν έχει καμμία αξία.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κάνω γι' αυτό το πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κατέθεσε ένας από τους δύο κυβερνήτες, ότι όταν πήρε το σήμα για να επιστρέψει πίσω, ήθελε από το

5/2 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 20.11.86

74

σημείο που βρισκόταν, 26 ώρες για να ωθάσει στην περιοχή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν πήρε το σήμα να γυρίσει....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: ...πίσω.

ΜΑΡΤΥΣ: Και του είπαν να ξαναπάει;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Όχι. Το τελευταίο σήμα, το δεύτερο σήμα. Όταν πήρε το σήμα για να γυρίσει πίσω, βρισκόταν σε απόσταση από την περιοχή, 26 ωρών πλεύσεως.

(ΕΖ) 1/2 Λ ΧΜ 20.11.86

75

ΜΑΡΤΥΣ: Από την περιοχή της Κύπρου;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Από την περιοχή των γεγονότων.

Αν δεν έπαιρνε το σήμα και συνέχιζε την πορεία του, θα έφθανε στην περιοχή στις 24 Ιουλίου άργα. Πώς λοιπόν μας λέτε ότι τα υποβρύχια δεν έκαναν τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το έχω καταθέσει αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είπατε ότι ήταν προδοσία που ανακλήθηκαν τα υποβρύχια. Περιφραστικά αυτό διαφώνησατε να εννοηθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είπα ότι τα υποβρύχια έπρεπε να έχουν αποσταλεί από πριν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Να ρωτήσω κάτι άλλο:

Οι στρατιωτικές μονάδες που στήριζαν το καθεστώς Ιωαννίδη είχαν ή δεν είχαν ζώσει το λεκανοπέδιο των Αθηνών; Δηλαδή οι μονάδες που στήριζαν τον Ιωαννίδη βρισκότουσαν κατά μεγάλο ποσοστό στο λεκανοπέδιο των Αθηνών;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορώ να σας πω και ποιές ήταν; Αλλά αυτές οι μονάδες προυπήρξαν. Καμμία μετακίνηση μονάδος δεν έγινε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αλλού το πάω εγώ.

Ήταν ζωσμένο το λεκανοπέδιο, ή εν πάση περιπτώσει ήταν στρατοπεδευμένες μονάδες, που στήριζαν το καθεστώς Ιωαννίδη;

2/2 Α ΧΜ 20.11.86

76

MARTYΣ: Δεν μπορώ να το πω αυτό. Ήρθαν ^{σε} μονάδες στην Αθήνα. Δεν έφερε καμία ο Ιωαννίδης. Μόνο δύο μονάδες ήρθαν στην Αθήνα προ της ανατροπής;

Παπαδοπούλου: Μιά μοίρα καταδρομών και ένα τάγμα πεζικού, μετά τα γεγονότα του Πολυτεχνείου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν με ενδιαφέρει αν έφερε καινούργιες μονάδες ο Ιωαννίδης στην Αθήνα. Με ενδιαφέρει αν τις ήλεγχε δια των διοικητών ή των αξιωματικών, ή όχι;

MARTYΣ: Εφόσον ήταν στρατιωτικό το καθεστώς και δεν ανετρέπετο, σημαίνει ότι οι μονάδες ήταν πιστές στο καθεστώς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Άρα η πολιτική ηγεσία που ανέλαβε στις 24 Ιουλίου ήταν κάτω από τη "δαμόκλειο σπάθη" των μονάδων αυτών;

MARTYΣ: Δεν μπορώ να φανταστώ και το δηλώνω κατηγορηματικά, ότι εκείνες τις ώρες εσκέφθη κανένας διοικητής, ή αξιωματικός να κάνει πραξικόπημα και να ανατρέψει την Κυβέρνηση. Διότι ήταν ώρες κινδύνου στην Κύπρο και να σκεφτόμαστε να αλλάξουμε την ηγεσία, όταν ήλθεν οι πολιτικοί...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πάντως όλες οι μονάδες ηλέγχοντο από το προηγούμενο καθεστώς;

MARTYΣ: Το "ηλέγχοντο" δεν το καταλαβαίνω. Εξυπακούεται ότι αφού δεν

3/2 Α ΧΜ 20.11.86

77

εστρέφοντα κατά του καθεστώτος, ήταν πιστές στο καθεστώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Κύριε Βαρβιτσιώτη, έχετε υπερβεί το χρόνο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Παιραιτούμαι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον κύριο Δαμιανίδη να λάβει το λόγο, λαμβάνων υπόψη του και αυτός τον περιορισμό του 5λέπτου.

4/2 Κ ΧΜ 20.11.86

78

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε, γιατί ήταν και δική μου πρόταση. Οπότε θα είναι συνεπής και με τον εαυτό μου.

Κύριε μάρτυς, την πρώτη μέρα ξεκινήσατε με μία διαφορετική διάθεση την εδώ εμφάνισή σας. Εγώ τουλάχιστον επηρεάστηκα σε μεγάλο βαθμό και ήμουν αισιόδοξος ότι θα μάθουμε πάρα πολλά πράγματα από σας στη συνέχεια. Χθές και σήμερα, δεν ξέρω τι μεσολάβησε, δεν μας τα λέτε όπως την πρώτη ημέρα.

MARTYΣ: Δεν υπάρχει κέντρο αποφάσεως και καθοδηγήσεως.

Και λυπάμαι, γιατί ο Τύπος έγραψε ότι χθές είπα ότι υπάρχουν κέντρα. Εγώ είπα ότι δεν πήγα πουθενά. Τέλος πάντων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Θα είμαι σύντομος στις ερωτήσεις μου και θα παρακαλέσω και από την πλευρά σας, χωρίς να σας υποβάλω σε προσωπικό δημοψήφισμα με "ναι" και "όχι", να μου απαντάτε σ' αυτά που θα σας ερωτώ.

Το πρώτο που θα ήθελα να ερωτήσω είναι αν γνωρίζετε τίνοσδήποτε ήταν το πραξικόπημα στην Κύπρο; Ποιός ήταν ο πρώτος άνθρωπος που το ξεκίνησε σαν ιδέα; Ποιός διεκδικεί την πατρότητα αυτού του πράγματος; Ήταν του Γκιζίκη, ήταν του Μπονάνου, ήταν του Ιωαννίδη, κάποιος άλλης δύναμης;

MARTYΣ: Το έχω καταθέσει εδώ ότι δεν ξέρω ακριβώς τίνος ήταν. Αλλά

ξέρω ότι όλοι μαζί το συζητήσαν.

H

(2Δ) 1/2ΗΓ Π.Μ. 20.11.86

79

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Όλοι μαζί δεν μπορεί. Ένας θα πρέπει να ήταν ο πρώτος. Όλοι μαζί να σκεφθήκαν το ίδιο πράγμα, είναι λίγο δύσκολο.

Π_ΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν το ξέρει, κύριε συνάδελφε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Δεν ήμουν μέσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Εντάξει. Το δεύτερο κύριε μάρτυς. Είχατε πει ότι η απεμάκρυνση της Μεραρχίας από την Κύπρο έγινε από πίεση των Τούρκων, ίσως και των Αμερικανών.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν το είπα αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Είναι γραμμένο στα πρακτικά. Το έγραψα ακριβώς όπως το είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πω πως είναι. Είπα ότι η επίσημος εκδοχή ήτο ότι χρειάζεται στην Ελλάδα περισσότερο. Έχει εξασθενήσει την άμυνα. Σας είπα ότι είχε κυκλοφορήσει και είχε συζητηθεί πολύ στους αξιωματικούς, ότι έγινε κάποια πίεση από αμερικανούς, από τούρκους για να αποσυρθεί. Δεν το είπα, όμως, ως θετικό γεγονός, ότι γι' αυτό έφυγε η Μεραρχία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Επομένως κατά κάποιο τρόπο αναιρείτε την...

2/2

1' / 2ΗΓ

Π.Μ 20 11 86

80

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Αν δείτε τα πρακτικά δεν είπα τέτοιο πράγμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Γιατί έτσι το είπατε. Ότι η απομάκρυνση της μεραρχίας από την Κύπρο έγινε από πίεση των Τούρκων, ίσως και από τους Αμερικανούς. Έτσι ακριβώς το είχατε πει.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορούμε να το δούμε από τα πρακτικά. Δεν το είπα έτσι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Εν πάση περιπτώσει, αφού δεν μπορείτε να μου δώσετε μία απάντηση, παραιτούμαι και εγώ από την ερώτηση.

Το τρίτο που θα ήθελα να ρωτήσω είναι ότι είχατε πει, ότι οι Άγγλοι δεν ήθελαν -κατά την ----- του συναδέλφου σας του κυρίου Πεοδίκη, από το Λονδίνο νομίζω- ότι οι Άγγλοι δεν ήθελαν την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο, γιατί έτσι θα ενισχύονταν η θέση των Αμερικανών.

Εγώ σας ερωτώ. Εσείς πως το εκτιμάτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα τέτοιο πράγμα. Νομίζω είπα, ότι το έχω διαβάσει σε εφημερίδα. Δεν πρέπει να έχω πει τον κύριο Πεοδίκη. Νομίζω ότι είπα, ότι το έχω διαβάσει σε ξενόγλωσση εφημερίδα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ : Για τον Πεοδίκη λέγατε. Τα έχω σημειωμένα, όπως τα λέγατε κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Ότι τα είπε ο κ. Πεοδίκης;

3/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

81

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Όχι. Μάλλον είναι προσωπική σας εκτίμηση, ότι ύστερα απ' αυτά που σας είπε ο κ. Περδίκη και σεις έτσι εκτιμάτε

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δεν είναι προσωπική μου εκτίμηση. Του είπα ότι έχω διαβάσει. Τα πρακτικά μπορούν να το δείξουν, αν τα δούμε. Δεν μπορώ να πω κάτι που ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Δεν πειράζει αν φορτώσετε και λίγη ευθύνη στους Αμερικανούς. Πάντως έτσι τα είχατε πει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Δαμιανίδη, παρειδήσια τον κύριο Ζακολίκο να ερευνήσει τα πρακτικά, να βρούμε το ακριβές σημείο της καταθέσεως του μάρτυρα, όπως ακριβώς το έχει.

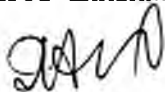
Συνεπώς αν τελειώσατε με αυτό, να σταματήσετε και να παίρνατε τα υπόλοιπα δύο λεπτά, όταν θα βρεθεί το σημείο που θέλατε. -

~~ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ~~ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μία ερώτηση ακόμη κρίσεως και τελειώνω.

Εάν κατά τη γνώμη σας κύριε μάρτυς, οι Αμερικανοί ήθελαν, μπορούσαν να εμποδίσουν την εισβολή στην Κύπρο; Εάν ήθελαν να εμποδίσουν τους Τούρκους, μπορούσαν; Αυτό με ενδιαφέρει.

ΜΑΡΤΥΣ. Έχουμε προηγούμενο της Κυβερνήσεως Τζόνσον. Δεν θυμάμαι ποιά περίοδος ήταν. Νομίζω το 1964.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Το 1964.

4/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

82

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε εμπόδισε τους Τούρκους να μπουν στην Κύπρο. Έχω την εντύπωση ότι μπορούσαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ το λόγο να λάβει ο κ. Παναγιωτόπουλος. Είναι απών, και διαγράφεται.

Παρακαλώ τον κύριο Βασιλειάδη να λάβει το λόγο.

Είναι απών και διαγράφεται.

Παρακαλώ το λόγο να λάβει ο κ. Διβανός, λαμβάνων υπόψη του και την υπενθύμιση ότι έχει αποφασισθεί και εφαρμόζεται ο περιορισμός του πενταλέπτου.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε κύριε μάρτυς, τί θέλετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή δε θέλω να διαβάσω ότι έχω καταρρεύσει σήμερα, σας λέγω ότι έχω 40 πυρετό. Έχω έλθει πολύ ασθενής. Με βλέπετε που ιδρώνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας ευνοεί και το θέμα του πενταλέπτου. Θα τελειώσουμε φαντάζομαι γρήγορα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν πειράζει αυτό, κύριε Πρόεδρε. Το λέγω διότι ίσως μπορεί να δω και σε καμμία εφημερίδα, δεν ξέρω, ότι είχα καταρρεύσει και κάτι τέτοια.

5/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

83

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα, τί είναι αυτό που λέτε τώρα;

Θα πούμε εμείς ότι είχατε καταρρεύσει;

ΜΑΡΤΥΣ .. Όχι εσείς. Για όνομα του Θεού!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Απεναντίας σας βλέπουμε και ευχόμαστε να γίνεται καλά. Αυτό το πραγματάκι το οποίο διέρχεστε, για σας αυτό είναι παιχνιδάκι. Εσείς τόσο γερός...

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε. Είπα ότι τιμώ το έργο της επιτροπής και εύχομαι να βγει από εδώ μέσα η αλήθεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

Ορίστε κύριε Λιβανέ, έχετε το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε. Εάν ο κ. μάρτυς, είναι αδιάθετος, δε ξέρω μήπως θα έπρεπε ...

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ δεν ζητάω τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν θέλετε κύριε μάρτυς, να μη συνεχίσουμε, να μη συνεχίσουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ κύριε Πρόεδρε, μπορώ να συνεχίσω. Δεν υπάρχει για μένα κανένα πρόβλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, δε σας κρύβω, ότι με την κοσμοθεωρία την οποία θέλατε να επιβάλετε τότε - δεν ξέρω τι πιστεύετε τώρα - μας χωρίζει άβυσσος. Και επιπλέον υπάρχει ακόμη ένας λόγος,

6/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

84

ότι καταργήσατε το θείο μου, ο οποίος ουσιαστικά ήταν πατέρας μου τότε.

Και δέχομαι επίσης ότι πολλοί από τους νεωτέρους -δε το δέχομαι για τους μεγάλων βαθμών αξιωματικούς- πιστεύατε σ' αυτό το οποίο κάνατε. Και πιστεύατε ότι κάτι θα αλλάξετε.

Σας ερωτώ: Δέχεστε ότι επέτυχε τελικά η προσπάθειά σας αυτή, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε. Πώς το λέμε. Έκαστον εκβάν εκ του αποτελέσματος κρίνεται.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τελικά απογοητευτήκατε, ναι ή όχι;

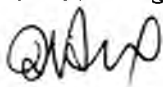
ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιό σημείο δηλαδή;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Στα όνειρα, πάνω στα οποία στηρίξατε όλη σας αυτή την κίνηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έχω πει αυτό και έχω πει τις συνεχείς προσπάθειες, που εγώ τουλάχιστον και άλλοι αξιωματικοί κάναμε να γίνει κάτι το καλύτερο και να προσεγγίσει σ' αυτά που θέλαμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο Ιωαννίδης -πώς πιά στην κρίσιμη στιγμή- ήταν υπέρ, ή κατά της γενικής επιστρατεύσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Δεν ήμουν μέσα στο συμβούλιο που ήταν παρών

7/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

85

ο Πρωθυπουργός και οι άλλοι. Δεν ξέρω αν ήταν υπέρ ή κατά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τρίτη ερώτηση. Ποίος κατήργησε εκείνες τις στιγμές ...

ΜΑΡΤΥΣ. Ποίος ;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ποίος κατήργησε , ποίος απεφάσισε ,αν ξέρετε, την κατάργηση του Ιωαννίδη. Εκτός εάν ο ίδιος ο Ιωαννίδης θέλησε να κληθούν οι πολιτικοί, πράγμα το οποίο τουλάχιστον εγώ γνωρίζω ότι δεν έγινε. Αλλά εν πάση περιπτώσει πέστε μας, αφού είστε τόσο κοντά, αν ήταν υπέρ. Ή αν δεν ήταν, ποιος τον κατήργησε και ποίος είχε την πρόθεση και πήρε την απόφαση να κληθούν οι πολιτικοί;

ΜΑΡΤΥΣ. Αναφέρεστε στην αλλαγή που έγινε στις 23 Ιουλίου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ιωαννίδης δεν ήθελε να έλθουν οι πολιτικοί. Η απόφαση για την κλήση των πολιτικών ελήφθη από τον κύριο Γκιζίκη , τον κύριο Μπονάνο και εν συνεχεία από τους άλλους αρχηγούς που προσήλθαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν γνωρίζετε εάν υπήρξε κάποια συνωμοσία πριν; Το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Συνωμοσία σε τι;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Συνωμοσία από διαφόρους οι οποίοι εισηγήθηκαν

αίτημα

8/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

86

στον Στρατηγό Γκιζίκη την αλλαγή.

ΜΑΡΤΥΣ. Στον στρατηγό Γκιζίκη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μάλιστα. Ποίος εισηγήθησαν στον στρατηγό Γκιζίκη την αλλαγή; Το γνωρίζετε; Εάν το γνωρίζετε. Δε θέλω εγώ να εκμαιεύσω πληροφορίες ~~για~~ τις οποίες δεν γνωρίζετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γνωρίζω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως γνωρίζετε, αφού είστε τόσο κοντά, γιατί, ενώ η εντολή την οποία έδωσε ο Γκιζίκης προς κάποιο πολιτικό άνδρα, άλλαξε μετά από λίγες ώρες και δόθηκε σ' άλλον; Εκτός απ' αυτά που γράφαν οι εφημερίδες, που δεν μας ενδιαφέρουν, τουλάχιστον εμένα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το κατάλαβα. Μπορείτε να το επαναλάβετε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Λέω, μήπως γνωρίζετε τί μεσολάβησε και η εντολή η οποία εδόθη σε ένα πολιτικό άνδρα, στον Κανελλόπουλο συγκεκριμένα και στο Μαύρο, άλλαξε μετά από λίγες ώρες και ο κ. Γκιζίκης έδωσε την εντολή αλλού; Εάν το γνωρίζετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, το γνωρίζω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πω τί γνωρίζω, μια και είπα ότι βεβαίως το γνωρίζω,

Για να μη μακρογορούμε. Ξέρετε ότι έγινε σύσκεψη με τον Γκιζίκη,

Ουκίς

9/2 ΗΓ (ΑΚ) 20.11.86

87

με τους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων κ.λπ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τα ξέρουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ανέθεσαν την Κυβέρνηση στον Κανελλόπουλο. Θα ερχόντουσαν να αρκισθούν το απόγευμα, δηλαδή η Κυβέρνηση. Εν συνεχεία, όταν τελείωσε το απόγευμα η σύσκεψη και απεχώρησαν οι πολιτικοί αρχηγοί, ήσαν μέσα στο γραφείο του Γκιζίκη, ο κ. Γκιζίκης και αρχηγοί των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων. Εγώ, επειδή προηγουμένως -είναι βέβαια μακρά η ιστορία αυτή- ειχα πάει στο αρχηγείο κατ'εντολή και του Ιωαννίδη, όταν απεχώρησε από τη σύσκεψη και του κυρίου Γαλατσάνου, να μη γίνει καμμία ανωμαλία στο στρατό, γιατί όπως ξέρετε σ'αυτές τις περιπτώσεις όταν ακούγονται αλλαγές πολιτικές κ.λπ. ήταν κρίσιμος η θέση του κυπριακού, τηλεφωνήσαμε σ'όλες τις μονάδες από το αρχηγείο, ότι, ό,τι γίνεται, είναι εν γνώσει εν πάση περιπτώσει της ηγεσίας και να μη γίνει καμμία κίνηση ενδεχομένως, εν συνεχεία κατέβηκα πάλι το απόγευμα για να ενημερώσω τον κύριο Γαλατσάνο. Φεύγανε εκείνη τη στιγμή οι πολιτικοί αρχηγοί. Όταν πήγα εγώ αποχωρούσαν από το γραφείο του Γκιζίκη οι πολιτικοί αρχηγοί και μάλιστα ήταν ανοικτή η πόρτα.

(24)

(2Η)

1/2 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

88

Ανέφερα στον κύριο Μπραβάκο που ήτο διευθυντής του γραφείου του κυρίου Γκιζίκη ότι θέλω τον κύριο Γαλατσάνο. Πήγε μέσα ο κ. Μπραβάκος, οι αρχηγοί των επιτελείων ήταν σε ένα μεγάλο τραπέζι και έτρωγαν κάτι σάντουιτς...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή πέρασε ο χρόνος μου ζητώ την άδεια από την επιτροπή να δω ιδιαιτέρως μετά τον μάρτυρα, διότι δεν έχω χρόνο άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, ιδιαιτέρως. Εδώ να παρατείνουμε το χρόνο δύο λεπτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Έλεγα ότι έτρωγαν κάτι σάντουιτς και ο Πρόεδρος Γκιζικής ήταν στο γραφείο του. Μίλησα εγώ με τον κύριο Γαλατσάνο και όταν πήγα να αποχωρήσω ήλθε ο κ. Μπραβάκος μέσα και ανέφερε στον κύριο Γκιζίκη ότι θέλει να σας δει ο κ. Αβέρωφ. Του λέει ο κ. Γκιζικής "μα δεν έχουν φύγει;" Απάντησε "όχι, ζήτησε μία ασπιρίνη και πήγε να ξαπλώσει σε ένα γραφείο".

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Στο Πεντάγωνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, στο γραφείο του προέδρου το οποίο ήταν εδώ μέσα στη Βουλή, στο γραφείο που είχε παλιά ο Πρωθυπουργός.

Μπήκε ο κ. Αβέρωφ μέσα και κάπως μεγαλοφώνως είπε στον κύριο Γκιζίκη: "Κύριε Πρόεδρε, λάβατε μία απόφαση για την οποία εγώ

2/2 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

89

δεν συμφωνώ . Έχω την εντύπωση ότι σ'αυτές τις κρίσιμες στιγμές ο
πιό ενδεδειγμένος για να αναλάβει την εξουσία είναι ο κ. Καραμανλής."
Ο κ. Γκιζίκης του λέει ότι έχουμε αποφασίσει ήδη . Ο κ. Αβέρωφ επέ-
μεινε ότι πρέπει να είναι ο κ. Καραμανλής. Ο κ. Γκιζίκης λέει ότι
πρέπει να συζητήσει και με τους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων. Πρέπει
να ήταν και ο κ. Μπραβάκος μέσα .

Λέει λοιπόν στους στρατηγούς ότι αυτό προτείνει ο κ. Αβέρωφ.

Τί γνώμη έχετε; Ο κ. Αραπάκης είπε ότι συμφωνεί να έλθει ο κ. Καραμαν-
λής. Ο κ. Παπανικολάου επίσης. Για τον κύριο Γαλατσάνο είμαι βέβαιος
ότι είπε όχι, το θυμάμαι. Ο κ. Μπονάνος νομίζω είπε ότι είναι μακριά,
είναι κρίσιμες οι στιγμές , πού να βρούμε τον κύριο Καραμανλή κ.λπ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Πιστεύετε ότι θα υπήρχαν άλλες εξελίξεις εάν
υπήρχε άλλος ηγέτης στην εξουσία εκείνη την ώρα, άλλες αποφάσεις,
άλλες προοπτικές;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να το αντιληφθώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Πιστεύετε ότι αν δεν γινόταν αυτή η κυβέρνηση
και γινόταν μία άλλη την οποία είχε αποφασίσει ο Γκιζίκης και ενδεχο-
μέως μετείχε τότε και ο αρχηγός του ΠΑΚ ο νυν Πρωθυπουργός , θα είχαμε
άλλες εξελίξεις ή όχι, περί το Κυπριακό;

ΜΑΡΤΥΣ: Το να πω πιστεύω, δεν μπορώ να το στηρίξω.

3/2 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

90

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Είναι θέμα κρίσεως.

Ο κ. Παπαστεφανάκης , απών , διαγράφεται.

Παρακαλώ τον κύριο Φωτόπουλο να λάβει το λόγο γιατη μία ερώτησή του , όπως είπε όταν ζήτησε να εγγραφεί.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Γνωρίζετε, κύριε μάρτυς, αν είχε οργανωθεί μυστική παραοργάνωση στην Κύπρο με αρχηγό τον κύριο Λυσσαρίδη και αν σ'αυτή την οργάνωση συμμετείχαν και Έλληνες απόστρατοι ή απότακτοι αξιωματικοί και αν είχε ενημερωθεί ο κ. Ιωαννίδης περί της οργανώσεως αυτής και είχε ζητήσει και τη συμπάρσταση ο Μακάριος ή το περιβάλλον του από τον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το γνωρίζω. Εκείνο που γνωρίζω για τον κύριο Λυσσαρίδη, επειδή υπηρετούσα κάποτε στην Κύπρο , θυμάμαι ότι τότε βέβαια ήταν τα γεγονότα με τους Τούρκους το '64 , είχε μια ομάδα ο Λυσσαρίδης με ενόπλους. Το άλλο που λέτε, δεν το ξέρω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ονόματα Αξιωματικών Ελλήνων, αποτάκτων ή αποστράτων της εποχής εκείνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που ξέρω είναι ότι ήταν στην Κύπρο για ένα διάστημα ο κ. Καρούσος, αλλά δεν ξέρω αν ήταν εντεταγμένος σ'αυτή την ομάδα.

Επίσης, μου θυμίσате ένα περιστατικό. Όταν ο αείμνηστος Παπανδρέου είχε αναλάβει Πρωθυπουργός στην Ελλάδα το 1964 εγώ υπηρετούσα στην Κύπρο. Υπηρετούσε τότε στην Κύπρο ο κ. Κωστάκης

αυτ

4/2 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

91

ο μετέπειτα στρατηγός, και ο κ. Ιωαννίδης. Και ανέλαβε Αρχηγός.
στρατού ο κ. Γεννηματάς. Τους πρώτους που μετέθεσε ο Γεννηματάς
με σήμα ήταν οι Ιωαννίδης και Κωστάκης.

25

2ν

1/2Σ Β.Π. 20.11.36

92

Και ξέρω ότι τότε παρενέβη ο Αρχιεπίσκοπος για να ακυρώσει τη μετάθεση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Που ετοποθετήθησαν τότε; Ήταν δυσμενής η μετά-
 θεσής των ή ευμενής; Δηλαδή σε Αθηνών επί το καλότερον;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλλον δυσμενής ήταν. Ο Ιωαννίδης πρέπει να είχε πάει κάπου
 στην Ελευθερούπολη. Ο Κωστάκης δεν θυμάμαι, Παρενέβη ο Αρχιεπίσκοπος,
 εξήτησε από τον Παπανδρέου να ακυρώσει τη μετάθεση αλλά δεν ακυρώθηκε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή σεις θεωρείτε ότι ο Μακάριος τότε προστά-
 τευε τον Ιωαννίδη και τον Κωστάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι τον προστάτευε, πάντως ξέρω ότι ενδιαφέρθηκε.

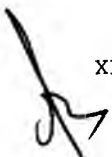
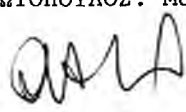
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι βαθμό είχε τότε ο Ιωαννίδης
 δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης πρέπει να ήταν ταγματάρχης τότε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να σας ρωτήσω και κάτι το οποίο βέβαια δεν έχει
 άλλο φως αλλά επειδή κυκλοφορεί. Ασχολείστε με γενικό εμπόριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε εργάστηκα σε μια εταιρία που ονομαζόταν "Γενική εμπο-
 ρία" Φιλελλήνων 4 από τότε που αποστρατεύτηκε το 1975 μέχρι το 1978
 -1979. Έκανε εισαγωγές τροφίμων. Ήμουνα υπάλληλος όμως.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μόνο τροφίμων.

2/2ζ ΒΠ 20.11.86

93

ΜΑΡΤΥΣ: Εν συνεχεία εργάστηκα σε κάτι ψυγεία στην οδό Πειραιώς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ πολύ.

Κύριε Πρόεδρε, τελείωσα. Μόνο δύο λεπτά σας απασχολήσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Μπλέτσα να λάβει το λόγο. Υπενθυμίζω δε το πεντάλεπτο το οποίο απεφασίσθη.

3/2ζ ΒΠ 20.11.86

94

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Κύριε Παλαΐνη, αποδίδεται στον ταξίαρχο Ιωαννίδη η φράση "μας εξαπατήστε". Ξέρετε αν την είπε, που την είπε και τι νόημα είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουνα μπροστά αλλά έχω ακούσει ότι την είπε εκεί που ήταν ο Σίσκο. Στη σύσκεψη δηλαδή.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Απευθυνόταν σε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον κύριο Σίσκο αλλά δεν ήμουνα μπροστά.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Συσχετίζοντας τα πάντα τώρα τι νόημα μπορεί να είχε η φράση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε αυτό το είπα χθες. Εξαρτάται από τον χρόνο που ελέχθη αλλά δεν ξέρω ακριβώς πότε έγινε, ποια ώρα, ποια μέρα κ.λ.π. Σας είπα - γιατί κάποιος κύριος βουλευτής με ρώτησε - αν την είχε πει αυτή τη φράση ο Ιωαννίδης τη στιγμή που γινόταν η εκσβολή των Τούρκων στη Κύπρο που δεν είχε μεσολαβήσει καμία άλλη ενέργεια αυτή η φράση "με εξαπατήσατε" θα ανεφέρετο οπωσδήποτε στην προ της ενεργείας πράξη. Αν ελέχθη μετά ενδεχομένως είπα να ανεφέρετο στο ότι ο Σίσκο υπέσχετο συνεχώς μη κάνετε πόλεμο και θα αποχωρήσουν τα τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο. Το είπε και στον προθάλαμο του γραφείου αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων αυτό.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Το δεύτερο ερώτημα.

4/2Σ ΒΠ 20.11.86

95

Μετά την ενέργεια κατά Μακαρίου που απέτυχε δεδομένου ότι ο

Μακάριος διέφυγε είδατε τον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Πώς αντέδρασε; Τι διημείφθη μεταξύ σας; Αν του είπατε τι έγινε αρχηγέ, ταξίαρχε πως τον προσφωνούσατε, τι σας είπε; Ποιες ήταν οι αντιδράσεις του μετά το αποτυχόν πραξικόπημα κατά Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό νομίζω ότι το έχω καταθέσει. Από τον Ιωαννίδη είδα ότι ήταν εξοργισμένος διότι ανέλαβε πρόεδρος ο Σαμφών. Απ'ότι έμαθα από το κύριο Τριανταφύλλου νομίζω και ο κύριος Μπονάνος είχε εξοργισθεί και οπωσδήποτε ήταν στενοχωρημένος. Όταν απέτυχε η ενέργεια ήταν στενοχωρημένος.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Του ανεφέρθη ότι ο Μακάριος διέφυγε. Σ'αυτή την στιγμή αν τον είδατε πως αντέδρασε και τον κυνήγαγαν στην Πάφο. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν διέφυγε ο Μακάριος βεβαίως είχε στενοχωρηθεί.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Δηλαδή σεις το είδατε στην κουβέντα αν κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι, 12 χρόνια έχουν περάσει, αλλά θυμάμαι ότι επειδή υπελόγιζαν ότι *εν* θα πάει στο εξωτερικό, θα δημιουργηθούν αντι-

δράσεις...

5/2ζ ΒΠ 20.11.86

96

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Ήταν στενοχωρημένος.

Το τρίτο ερώτημα. Τον είδατε μετά την εισβολή των Τούρκων την οποία ο κύριος Ιωαννίδης δεν περίμενε να γίνει; Τον είδατε μετά; Κάνετε καμία συζήτηση; Του είπατε κύριε ταξίαρχε τώρα τι έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Σεις δεν την περιμένατε να που έγινε. Σας είπε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα χθες ότι ο Ιωαννίδης ισχυρίζετο συνεχώς "με πρόδωσαν οι αρχηγοί". Δηλαδή εννοώντας ότι δεν κτυπήθηκαν οι τούρκοι τη στιγμή της αποβάσεως.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Έγινε η εισβολή. Σεις του είχατε πει ότι, κύριε ταξίαρχε έχετε εγγυήσεις κλπ. τα είπαμε αυτά. Η εισβολή όμως έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν άρχισαν να βγαίνουν οι Τούρκοι τον είδα, ότι διαφεύσθηκε. Ότι δηλαδή συνέβαινε κάτι το οποίο δεν περίμενε ποτέ.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Σας είπε τίποτα ο ίδιος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι. Δεν το περίμενε. Δηλαδή πως έγινε αυτό και βγήκαν οι Τούρκοι.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Σύμφωνα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή αυτό που έλεγε ότι δεν θα μπου οι Τούρκοι τον είδα σε μια στιγμή να διαφεύδεται.

6/25 ΒΠ 20.11.86

97

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ: Δηλαδή πήγατε σεις να τον δείτε, σας φάναξε εκεί-
νος, κάνατε καμία συζήτηση; Δηλαδή πως δεν το θυμάσθε; Είναι συγκλονι-
στικές αυτές οι στιγμές.

ΜΑΡΤΥΣ: Να θυμάμαι συγκεκριμένα τώρα μέσα σε 12 χρόνια ...

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΛΕΤΣΑΣ: Αυτά είναι ιστορικά πράγματα. Απέτυχε στην ενέργεια
κατά Μακαρίου, απέτυχε στην πρόβλεψη ότι δεν θα γίνει επίθεση.

Σεις είσασταν στο περιβάλλον του, δεν πήγατε να τον δείτε; Μετά από
αυτά το αρνήθηκε;

28

(2ζ)

1/2 Θ Κ.Β. 20.11.1986

98

ΜΑΡΤΥΣ: Το αρνήθηκα αυτό; Δεν το αρνήθηκα. Σας είπα ότι δεν τον είδα;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Και δεν σας είπε τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πως δεν μου είπε; Τον έβλεπα ότι ήταν στεναχωρημένος, απορούσε πως βγήκαν οι Τούρκοι, κατεφέρτε κατά των αρχηγών. Δεν θυμάμαι λεπτομέρειες. Τι να σας πω ;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Το τελευταίο ερώτημα είναι το εξής: θεωρείται δεδομένο κύριε Παλαΐνη και νομίζω ότι και η Επιτροπή θεωρεί δεδομένο, ότι υπήρχαν πληροφορίες ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται για στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ή στο Αιγαίο. Δεν μπορούμε να πούμε ότι ήταν για την Κύπρο.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Οσκύριος Ιωαννίδης σε σας και άλλους συναδέλφους σας είχε εμπιστευτεί ένα μυστικό, ότι ετοιμάζεται ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου. Και ~~από~~ βέβαια έγινε και πριν από την ενέργεια και πριν από την εισβολή των Τούρκων. Έχουμε, λοιπόν, δεδομένο ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται και ψάχνουν να βρουν αφορμή - που μπορεί να ήταν και μία αφορμή η ενέργεια κατά του Μακαρίου, και αυτό πρέπει να θεωρείται δεδομένο, ή ενέργεια κατά του Μακαρίου ...

ΜΑΡΤΥΣ: Η ενέργεια κατά του Μακαρίου;

ΣΤΑ

Σ

2/2 Θ Κ.Β. 20.11.1986

99

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Έχουμε πληροφορίες ότι ετοιμάζονται, μετακινούνται, ενισχύονται, σας τα είπαν διάφορες πηγές πληροφοριών.

Στο ενδιαμέσο διάστημα μετά της πληροφορίες και με δεδομένες τις πληροφορίες, σχεδιαζόταν η ανατροπή του Μακαρίου. Το μυστικό αυτό το κατείχατε εσείς. Παρακαλώ να τοποθετηθείτε τώρα πρώτα σαν έλληνας αξιωματικός και δεύτερο, σαν έλληνας πολίτης. Τι εκάνατε εσείς ως κάτοχος αυτού του μυστικού; Εγώ δεν λέω ότι πήρατε μέρος στην ανατροπή του Μακαρίου. Κατείχατε ένα μυστικό, ότι πάνε να ανατρέψουν τον Μακάριο, ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται και μπορεί να χρησιμοποιήσουν την ενέργεια αυτή ως πρόσχημα επεμβάσεως, ως αφορμή. Σεις, σαν έλληνα αξιωματικός, τι εκάνατε ή τι δεν κάνατε, πρώτον σαν έλληνας αξιωματικός; Και το δεύτερο συναφές ερώτημα είναι: Σαν έλληνας και σαν άνθρωπος; Σκεφθήκατε ποτέ σεις, ο Χαράλαμπος Παλαΐνης και τότε αξιωματικός, λοχαγός - δεν έρω, τι βαθμό είχατε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ταγματάρχης.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Κατείχατε αυτό το μεγάλο μυστικό. Μίγοι το κατείχαν. Σκεφθήκατε ποτέ, όχι να προδώσετε το μυστικό, αλλά να κάνετε κάτι προς αποτροπή της ενέργειας κατά Μακαρίου; Παρακαλώ να τοποθετηθείτε πρώτα με την ιδιότητα που είχατε τότε και μετά με την μόνιμη ιδιότητα που έχουν οι πάντες του έλληνα πολίτη, που

asp

3/2 Θ Κ.Β. 20.11.1986

100

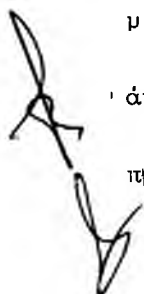
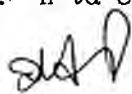
βάζει, όπως είπατε, τα εθνικά συμφέροντα πάνω απ' όλα; Παρακαλώ να έχω την προσωπική σας τοποθέτηση και μ' αυτό τελειώνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν, σας είπα, πως αντέδρασα την ώρα που έμαθα το μυστικό. Ξεπλάγην και είπα : Τί πάμε να κάνουμε τώρα; Δεν έχουμε ακόμη ολοκληρώσει τους εξοπλισμούς. Σας τα είπα, να μην σας τα ξαναλέω. Και εν πάση περιπτώσει, αφού είδα ότι λέει ότι είναι απόφαση της ηγεσίας και δεν γίνεται τίποτε, έκανα την πρόταση να στείλουμε ορισμένες ενισχύσεις να περιφέρονται γύρω από το νησί. Δεν εισακούστηκα.

Τώρα μου λέτε εσείς ότι ήξερα ένα μυστικό - το δέχομαι - πως αντέδρασα και τί έκανα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Τί οφείλατε να κάνετε σαν αξιωματικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ανέφερα, όμως, ότι αυτό είχε χαρακτηριστεί σαν στρατιωτική επιχείρηση που αποφασίστηκε από την ηγεσία. Την ώρα της μάχης δεν μπορεί να κάνει κανένας τίποτε . Τί να έκανα εγώ εκείνη την στιγμή; Να πα, φεύγω, δεν το κάνω, όταν η ηγεσία λέει και τους λόγους, ότι με την αποχώρηση των αξιωματικών από την Κύπρο αποδυναμώνεται η άμυνα της Κύπρου και θα βγουν οι Τούρκοι και έχουμε να κάνουμε δύο πράγματα : 'Η να δεχτούμε τις απαιτήσεις του Μακαρίου και να ..

4/2 Θ Κ.Β. 20.11.1986

101

φύγουν οι αξιωματικοί και να μειωθεί η Εθνοφρουρά ή να πάρουμε τους αξιωματικούς. Ήταν μία λύση να τους πάρουμε. Απεφάσισε η ηγεσία: "Όχι, δεν θα φύγουν οι αξιωματικοί, θα γίνει αυτό".

4 Σας είπα ότι ήταν εντεταγμένα σε όλο το αμυντικό σύστημα που υπήρχε τότε, ότι η Κύπρος ήταν ένα ισχυρό σημείο για ένα ενδεχόμενο πόλεμο με την Τουρκία.

Τί μπορούσα να κάνω; Να πάω να το προδώσω; Να πω ότι δεν θα γίνει; Πιστεύω ότι θα ήταν λιποταξία μέσα στην ώρα της μάχης να κάνω κάτι τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Μπλέτσα, επιτρέψτε μου να σας υπενθυμίσω ότι έχετε φθάσει τα 7' λεπτά.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ τελείωσα τις ερωτήσεις μου στο πεντάλεπτο ακριβώς.

Κύριε Παλαΐνη - τώρα βέβαια, κύριε Πρόεδρε, παραβιάζω τον χρόνο και συνήθως το αποφεύγω με θρησκευτική ευλάβεια - ο Μακάριος ήταν Αρχηγός Ξένου κράτους, με το οποίο κράτος η Ελλάδα είχε φιλικές σχέσεις. Σεις κατέλατε το μυστικό της ανατροπής του. Εμένα δεν με ενδιαφέρει, αν ήταν στρατιωτική ενέργεια ή αν ήταν πραξικόπημα. Εσάς σας το εμπιστεύτηκε ο Ιωαννίδης. Σαν Έλληνα πολίτη δεν αντιθέτατε μέσα σας πρώτα και μετά έξω; "Τί πάμε να

45/2 Θ Κ.Β. 20.11.1986

-----¹

102

κάνουμε ; Να ανατρέψουμε τον Αρχηγό Ξένου κράτους , φιλικού προς την Ελλάδα; "

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε Μπλέτσα, ο κύριος μάρτυρας σας απήντησε επ'αυτού. Σας είπει ότι είπει στον Ιωαννίδη : "Μου πάμε; ~~Θα~~ έχουμε τουρκική εισβολή."

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα, επίσης, ότι δεν έχουν ολοκληρωθεί οι εξοπλισμοί. Του είπα : Το σκεφθήκατε; Έχει μελετηθεί αυτή η ενέργεια; Και μου είπει : " Είναι απόφαση, είναι σχέδιο της στρατιωτικής ηγεσίας , είναι πολεμική ενέργεια, θα γίνει ."

Σεις, βέβαια, μπορείτε να μου πείτε : Μπορείς να βγάλεις ένα πιστόλι και να σκοτώσεις. Μπορεί να φύγεις. Μπορείς να

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ τον κύριο Ντεντιδάκη να λάβει το λόγο.

(B)

(2Θ) 1/2 Β (Θ.Σ.) 20-11-86

103

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ . Κύριε μάρτυς δέχεστε το γεγονός ότι για να είναι αξιόμαχος ένας στρατός , οποιοσδήποτε στρατός πρέπει να υπάρχει το πρωταρχικό στοιχείο της σιδψράς πειθαρχίας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως .

Γρω

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ . Είπατε προηγουμένως ότι φωνάζανε^{Γρω} προαύλιο του Πενταγώνου οι λοχαγοί και ανθυπολοχαγοί και δεν ξέρω ποιοί άλλοι στους στρατηγούς να μην βάλουν τον Αποστολάκο , τον έναν , τον άλλον .

Εκείνη την στιγμή σας έδινε την εικόνα του πειθαρχημένου στρατού ,

ΜΑΡΤΥΣ . Ο στρατός ήταν πειθαρχημένος αυτή η ίδια η ενέργεια είναι εκτός των διατάγών , είναι εκτός της πειθαρχίας .

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ . Αυτό εξακολούθησε 7 χρόνια να γίνεται κύριε μάρτυς . Οι ταγματάρχαι και οι λοχαγοί να κατευθύνουν τους στρατηγούς .

ΜΑΡΤΥΣ . Σας είπα ποιοί το έλεγαν αυτό και παρακαλώ τον κύριο Πρόεδρο να καλέσει ένα στρατηγό εδώ μέσα .

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ . Είπατε εσείς ότι το αποδεχόντουσαν οι στρατηγοί

Γ. Αλλοι

όμως επεί

αγοι

ΜΑΡΤΥΣ . Σας είπα ότι υπήρχαν στρατηγοί αξιοπρεπέστατοι . Τους ανέφερα όλους εδώ . Ήψαχναν να βρουν ποιός λοχαγός είχε κάποια θέση που να επηρεάσει για να έχουν την εύνοια .

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ . Όταν λοιπόν υπάρχει αυτό το στοιχείο σε ένα στρατό , υπάρχει πειθαρχία έστω και για δυο στρατηγούς μόνο .

2/2 Β (Θ.Σ.) 20-11-86

104

ΜΑΡΤΥΣ . Όταν οι στρατηγοί πανε στους λοχαγούς να αποκτήσουν εύνοια βεβαίως δεν υπάρχει .

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ . Γιατί τότε λέτε εάν η νέα ηγεσία που ανέλαβε με την μεταπολίτευση καταργούσε τους παλαιούς αρχηγούς και έβαζε τους νέους θα μπορούσαν να πάρουν την απόφαση του πολέμου . Παινού πολέμου κύριε μάρτυς , με ένα στρατό κουρέλι χωρίς πειθαρχία ; Γιατί τα ρίχνουμε στα τάνκς και στα αεροπλάνα που δεν σηκωθήκανε ; Πως θα κάνει πόλεμο ένας στρατός στον οποίο δεν υπάρχει πειθαρχία ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν σας είπα ότι δεν υπήρχε πειθαρχία . Σας είπα εάν ο στρατός πάει και παρακαλάει το λοχαγό , βεβαίως δεν υπάρχει πειθαρχία .

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΑΝΤΙΔΑΚΗΣ . Είχατε πληροφορηθεί την εποχή εκείνη ότι για τη την επιστράτευση πήγαιναν τα παιδιά να ανοίξουν τα κασόνια και βρισκανέ πέτρες ; Με τι όπλα θα έκαναν πόλεμο .

ΜΑΡΤΥΣ . Το κάλυφα εχθές αυτό κύριε Πρόεδρε, δεν θέλω να επαναλάβω τα ίδια .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Παρακαλώ τον κύριο Παπαδονικολάκη να λάβει το λόγο , λαμβάνοντας υπόψη ότι έχουμε θεσπίσει και τηρούμε ακριβώς τον περιορισμό των πέντε λεπτών .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ . Προηγουμένως νομίζω πάρα πολύ καλά προσδιορίσατε την σχέση μεταξύ αεροπορικής υπεροχής και αεροπορικής κυριαρχίας

3/2 B (Θ.Σ.) 20-11-86

105

ΜΑΡΤΥΣ . Είστε αεροπόρος και ξέρετε καλύτερα από μένα .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Παρά πολύ καλά . Και εξ αυτού και μόνο θέλω να σας κάνω μία ερώτηση , γιατί δεν είχα την ευκαιρία να ακούσω την καταθεσή σας και επόμενως δεν ξέρω το σύνολο των όσων έχουν λεχθεί εδώ μέσα . Πέστε μου το εξής . Πιστεύετε ότι οι στρατηγικές συνθήκες στην κυπριακή τραγωδία στην πρώτη φάση , στον Αττίλα 1 επέτρεπαν ή όχι την επέμβαση της ελληνικής αεροπορίας στον χώρο αποβιβάσεως ;

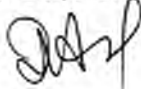
ΜΑΡΤΥΣ . Τόνισα ότι επέτρεπαν και αναφέρθηκα ειδικώς στα υπάρχοντα σύγχρονα αεροσκάφη Κ18 φάντομ . Βέβαια εσείς ξέρετε καλύτερα , αλλά αυτά θα μπορούσαν να παραμείνουν επί 10 - 12 λεπτά και είπα χθες ότι για να αναχαιτηθεί ένα αεροσκάφος το αναχαιτίζον αεροσκάφος πρέπει να έχει ίση ή μεγαλύτερη ταχύτητα . Δεν είχαν τέτοια αεροσκάφη οι Τούρκοι . Επομένως πιστεύω ότι θα μπορούσαν να πάνε αεροπλάνα και να κτυπήσουν .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Βέβαια η απαντησή σας δεν είναι εκείνη που ένας επαγγελματίας πρέπει να δώσει . Και με μικρότερη ταχύτητα μπορείτε να κάνετε αναχίτιση . Ο αναχαιτίζων να έχει μικρότερη ταχύτητα από τον αναχαιτιζόμενο . Αλλού στοχεύω .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν μπορούσαν να πάνε τα φάντομ να κτυπήσουν ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Δεν είναι τα φάντομ . Τα F 84 F έπρεπε να πάνε στην Κύπρο .

4/2 Β (Θ.Σ.) 20-11-86

106

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Συζήτηση θα γίνεται ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ . Κύριε Ζαΐμη ένα λεπτό και άλλη φορά έχετε παρέμβη όταν υποβάλω ερωτήσεις .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Παρακαλώ κ. Παπαδονικολάκη .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ . Εάν στον κ. Ζαΐμη δεν είναι ικανοποιητικός ο τρόπος με τον οποίο υποβάλω τις ερωτήσεις τότε ή μπορεί να εξέλθει ή μπορεί όταν θα είμαστε μεταξύ μας να το θέσει υπόψη το θέμα διότι συμβαίνει κάθε φορά να μου κάνει παρατηρήσεις τις οποίες τουλάχιστον δεν αποδέχομαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Καλά κάνετε και δεν τις αποδέχεσθε αλλά η αντιδρασή σας δεν είναι σωστή .

(5)

(2B) 1/2 δ (Α.Δ.) 20.11.86

107

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Κυρίες Πρόεδρε, έχω την εντύπωση ότι εσείς, τουλάχιστον, δεν θα έχετε επισημάνει, ενώ το γνωρίζω, ότι και άλλη φορά έχει κάνει το ίδιο πράγμα ο κ. Ζαίμης και νομίζω ότι κάποτε έπρεπε να θέσω αυτό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλώς, συνεχίστε, κ. Παπαδονικολάκη,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Θέλω να πω το εξής: Οι τακτικές συνθήκες

-κάτι που μπορεί να μην το ξέρατε- επέτρεπαν εκείνη την περίοδο

να πάνε τα αεροπλάνα να εναποθέσουν κάποια πυρ στο χώρο αποβάσεως, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ; Να πάνε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Να πάνε τα όποια αεροσκάφη να εναποθέσουν

πυρ στο χώρο της αποβάσεως. Το αεροπλάνο είναι μέσο μεταφοράς πυρός,

Μπορούσαν να πάνε τα όποια αεροπλάνα -μη μιλάμε για φάντομ και

λοιπά για να μη μπερδευόμαστε- στο χώρο της αποβάσεως να εναποθέσουν

κάποιο πυρ.

ΜΑΡΤΥΣ, Ακούστε να δείτε. Νομίζω χωρίς να διεκδικώ ότι είμαι αυθεντία

και ειδικός στην αεροπορία, ότι μπορούσαν. Μου έχει δημιουργηθεί

η εντύπωση ότι είχα ακούσει και τον αρχηγό της αεροπορίας τον

Παπανικολάου να εγγιγιάται ότι αύριο θα είναι αιματοβαμμένη η Κύπρος

Πώς θα την έκανε ο Παπανικολάου;

αση

β

2/2 8 (Α.Δ.) 20.11.86

108

ΜΑΡΤΥΣ. Εκεί ακριβώς στοχεύουν οι ερωτήσεις μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Άρα, ο Παπανικολάου, μη επιτρέποντας τα αεροσκάφη να πάνε -κατά την επιεικέστερο χαρακτηρισμό- παρέβη ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) .Ποιος είναι ο επιεικέστερος χαρακτηρισμός;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ναι, ποιος είναι ο επιεικέστερος χαρακτηρισμός του γεγονότος ότι ο Παπανικολάου δεν επέτρεψε τα αεροσκάφη να πάνε; Κατά τη γνώμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε, αυτή τη λέξη -ξέρω τι θέλετε να σας πω- δεν τη λέω, γιατί δεν την χρησιμοποιώ εύκολα στο λεξιλόγιό μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Πώς χαρακτηρίζετε επιεικέστερα την ενέργεια του Παπανικολάου να μην επιτρέψει τα αεροσκάφη να πάνε...

ΜΑΡΤΥΣ. Υπό την προϋπόθεση ότι μπορούσαν να πάνε τα αεροπλάνα και να χτυπήσουν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Βεβαίως, πάντοτε με αυτή την προϋπόθεση Το αναλύσαμε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Να θέσω και εγώ μία άλλη προϋπόθεση, την οποία έχω καταθέσει εδώ. Δεν ξέρω, λέγεται από όλους ότι είχε διαταχθεί ο Παπανικολάου και δεν εξετέλεσε τη διαταγή. Αν είχε διαταχθεί και δεν εξετέλεσε τη διαταγή, γνωρίζοντας ότι μπορεί να χτυπήσει η αεροπορία, ο επιεικέ-

3/2 δ (Α.Α.) 20 .11.86

F. Διαφώνησις
 κ. Γκιζίκη
 η προσέλευσις
 η προσέλευσις
 η προσέλευσις

F 109

στενός χαρακτηρισμός είναι "προσότης".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Παγορόπουλο να λάβει το λόγο, με την ίδια παράκληση, να κάνει τις ερωτήσεις του εντός του 5λέπτου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μία διευκρίνιση θέλω εγώ.

Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Είπατε προηγουμένως στον κ. Διβανό γι' αυτή τη σύσκεψη που επέστρεψε ο κ. Αβέρωφ και έθεσε στον κ. Γκιζίκη...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότι αυτές τις στιγμές θεωρεί καταλληλότερο πρόσωπο τον κ. Καραμανλή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα.

Πέστε μου, ο κ. Αβέρωφ μετέλεγε στην προηγούμενη σύσκεψη στην οποία αποκασίσθηκε να είναι άλλοι; Ή, μήπως μάθατε αν εξέφρασε αντίθεση ότι θα πρέπει να είναι ο κ. Καραμανλής ή ο κ. Κανελλόπουλος ή οποιονδήποτε άλλος; Ή συμφώνησε με τους άλλους;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω ακούσει ποτέ να εξέφρασε αντίθεσή τέτοια.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Θεωρείτε εν συνεχεία, το ότι έμεινε πίσω,

όπως είπατε, πήρε μία ασπιρίνη, έβησε κάπου κλπ., η ενέργεια να πάει εν συνεχεία και να δει τον κ. Γκιζίκη μόνος και να προβάλει

B

B

B

4/2 δ (Α.Δ.) 20.11.86

110

το αίτημα το οποίο πρόβαλε, ήταν αυτόβουλη ενέργεια ή καθοδηγείτο από κάπου;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου ζητάτε να πω κάτι...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Λέγω, αν ακούσατε κάτι.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να το πω αυτό. Πάντως την ενέργεια δεν την θεωρώ σωστή, διότι, αφού ήταν μαζί με τους άλλους πολιτικούς συναδέλφους του, μπορούσε να θέσει το θέμα εκείνη τη στιγμή. Το να φύγεις από μία σύσκεψη, που συζητήθηκαν ορισμένα πράγματα και εν συνεχεία εν αγνοία όλων να πας εσύ να εισηγηθείς κάτι άλλο, δεν το θεωρώ σωστό. Μπορούσε, είχε την δυνατότητα εκείνη τη στιγμή να πει ότι εγώ θεωρώ τον κ.Καραμυνλή καταλληλότερο πρόσωπο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα.

Πέστε μου παρακαλώ, το εξής: Είπατε ότι ήσασταν παρών όταν ρώτησε ο κ.Γκιζίκης τους άλλους κυρίους αρχηγούς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θέλω να υπενθυμίσω στον κ.Παγορόπουλο ότι ασχολείται η επιτροπή με θέματα έχοντα σχέση με το κυπριακό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή το άκουσα και επειδή ο κ.μάρτυς ήταν παρών, θέλω μία διευκρίνιση να κάνω.

Είπατε ότι οι άλλοι δύο αρχηγοί συμφώνησαν, ο ένας διαφώνησε και δεν θυμάσθε τι έκανε ο ...

5/2 δ Α.Δ. 20.11.1986

111

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γαλατσάνος είπε όχι, αργεί ο κύριος Καραμανλής να έρθει και είπε ο Παπανικολάου τότε, ότι δεν τ'αργήσει, θα τηλεφωνήσω εγώ στην πρεσβεία στο Παρίσι να αναθέσει αεροσκάφος κ.λ.π.

Γθα

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ήθελα να ρωτήσω το εξής: Η συμφωνία ή διαφωνία αυτή, αυτή η συζήτηση με τους άλλους τέσσερις, κράτησε πολύ ή μόλις το είπε συμφώνησαν οι μεν και διαφώνησαν οι άλλοι.;

Γ του Γκιγιέ
αφ

ΜΑΡΤΥΣ: Από τη στιγμή που το είπε δεν πρόκει να πέρασαν πάνω από δύο λεπτά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό θέλω να πώ. Έκαναν διαλογική συζήτηση;

(3BA)

(26)

1/3 ΒΑ Α.Μ. 20-11-86 112

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν έκαναν διαλογική συζήτηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θέλω τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Δαμιανίδη να θέσει το διαδικαστικό θέμα που έχει να θέσει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Το αποσύρω κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κοιτάξτε και το θέμα αυτό ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Υπάρχει ένα άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μου ποιό είναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Διαβάζω μόνο αυτή την περικοπή: "Παρασηνιακώς είχε λεχθεί ότι έγιναν πιέσεις στην κυβέρνηση από τους Τούρκους, ίσως και από τους Αμερικάνους".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είπε και σήμερα. Άρα ήρθη η διαφωνία.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να ρωτήσω κάτι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, κύριε Φωτόπουλε.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, όταν ο μάρτυς είπε πρόδωσαν, εννύσε ο κ. Ιωαννίδης τους στρατιωτικούς, δηλαδή τους αρχηγούς.

Σήμερα σε ερώτηση που έκανε ο κ. Παλέτσας, κάπως διαφοροποιήθηκε ο μάρτυς.

2/3 ΒΑ Α.Μ. 20-11-86

113

ΜΑΡΤΥΣ: Πέστε μου που, να το διορθώσω.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για το Σίσκο κάτι είπατε. Υπάρχει άλλη προδοσία ως προς το Σίσκο και άλλη προδοσία ως προς τους αρχηγούς για τον κ. Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ~~για να το καταλαβετε~~ ότι ο Ιωαννίδης εν συνεχεία, μετά απ'όλη αυτή την υπόθεση της Κύπρου, έλεγε ότι "με πρόδοσαν οι αρχηγοί". Για το Σίσκο, που με ρώτησε ο κ. βουλευτής, ο Ιωαννίδης είπε "μας εξαπατήσατε". Να μη λέμε τα ίδια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν ήταν ερώτηση, διαδικαστικώς το είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παπαστεφανάκης ήταν απών και διεγράφη. Προσήλθε μετά και ζητεί το λόγο. Νομίζω ότι δεν θα πρέπει να τον στερηθεί.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να μη μου δοθεί, δεν υπάρχει θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Δασκαλάκη, ό,τι διαδικαστικό θέμα έχει, να το θέσει. Αν θέλει παρουσία του μάρτυρος, παρουσία του μάρτυρος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να μην είναι παρών ο μάρτυρας, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελειώσαμε. Κύριε Παλαιΐνη, σας ευχαριστώ. Θα πρέπει όμως να σας πω ότι αύριο, αν και εφόσον είσθε καλά -προέχει αυτό, και ευχόμαστε να σας περάσει ο πυρετός που

3/3 ΒΑ Α.Μ. 20-11-86

114

έχετε- θα πρέπει να έρθετε στην αίθουσα 140 για να ασχοληθείτε με τη γραμματεία, και με μένα ενδεχομένως, στον έλεγχο των Πρακτικών.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι ώρα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από τις 8.30 και πέρα μπορείτε

να έρθετε στην αίθουσα 140. Αν όμως η υγεία σας δεν σας το επιτρέψει, ελάτε την Δευτέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν δεν είμαι καλά, να τηλεφωνήσω στο γραμματέα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να τηλεφωνήσετε στο γραμματέα.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε ένα λεπτό μόνο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήθελα να καταθέσω μια πρόταση, όταν υπηρετούσα στην Κύπρο, που είχα από τον συνταγματάρχη Μενέλαο Ψαράκη 5-10-1964 το διοικητή της ΕΛΔΥΚ, που απευθύνετε, όχι μόνο σε μένα, αλλά και σε πολλούς άλλου αξιωματικούς: "Για το μετόπισθεν εξαίρετων πράξεων... διότι

μεταξύ των άλλων, επέτυχον να εδραιωθεί η πίστη του ελληνοκυπριακού πληθυσμού προς την Ένωση μετά της μητρός Ελλάδος". Δεν το λρω αυτό, για να πω ότι κάτι έκανα.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ημερομηνία;

ΜΑΡΤΥΣ: 1964.

θέλω να πω -και δεν υπάρχει αντίρρηση σ' αυτό το πράγμα- ότι

4/3 ΒΑ. Α.Μ. 20-11-86

115

η παγία πολιτική πάντα όλων των κυβερνήσεων και των αξιωματικών, ήταν η Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, ασχέτως αν οι συνθήκες δεν το επέτρεπαν κλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρατε ότι η επίσημη πολιτική της κυβέρνησης είχε αλλάξει εν τω μεταξύ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα το 1964, είχε αλλάξει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από το 1964, βεβαίως είχε αλλάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Η συνθήκη Ζυρίχης Λονδίνου έγινε το 1959.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Ανεξάρτητο Κράτος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Όμως το 1964, εγώ έχω εύφημο μνεία ότι αγωνίζομαι για την Ένωση. Έχει κάποια σημασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και το '64, όπως το παίρνετε, είναι σαν ο κ. Ψαράκης να χαράσσει την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησεως.

Μα, δεν μου φέρατε καμμία εύφημο μνεία του υπουργού εξωτερικών.

Μου φέρνετε του κ. Ψαράκη, που ήταν συνταγματάρχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το καταθέτω, για να κάνω τον ήρωα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων, δεν είναι ανάγκη να συνεχίσουμε τη συζήτηση στο σημείο αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε ήταν ανεξάρτητο κράτος η Κύπρος. Εγώ πιστεύω, ασχέτως συμφωνιών που έγιναν, που είπατε προηγουμένως, ^{δτι} ο μόνιμος στόχος του ελληνισμού, πρέπει να ήταν η Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Έχουμε τόσο συρρικνωθεί, που δεν μπορούμε να αφήσουμε ελληνικά τμήματα.

(3Α)

(2BA)

1/3 Α. Σ.Ν. 20-11-1986

116

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, αλλά η προσπάθεια αυτού του μόνιμου στόχου τον οποίο υπηρετήσατε, είδατε ότι έφερε το αντίθετο αποτέλεσμα,

Συνεχίστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλω να καταθέσω ακόμη ένα έγγραφο, το οποίο σας το ανέφερα και προχθές, αλλά δεν έχει σημασία, και αναφέρεται σε συνέντευξη του Στρατηγού Μπονάνου, που είπε ότι το πρωί που έγινε η απόβαση της Κύπρου και δεν αντέδρασε η Ελλάδα πήγα στο γραφείο του να του πω γιατί δεν κτυπάμε και με πέταξε έξω από το γραφείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και επί τη ευκαιρία, που θυμηθήκατε τον Στατηγό Μπονάνο, κύριε Παλαΐνη, να σας πω κάτι και εγώ. Όταν ανέλαβε ο Στρατηγός Μπονάνος ήταν αμέσως μετά ...

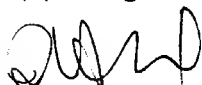
ΜΑΡΤΥΣ: Μόλις ανετράπη ο Παπαδόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μόλις ανετράπη ο Παπαδόπουλος.

Ήταν και αυτός στη σχεδίαση κ.λπ. Ξέρετε τί έλεγε στην ημερήσια διαταγή του, όταν ανελάμβανε τα καθήκοντά του κύριε Παλαΐνη:

ΜΑΡΤΥΣ: Αν φέρουμε εδώ ημερήσιες διαταγές, κύριε Πρόεδρε, έχω να σας φέρω εγώ τέτοιες ημερήσιες διαταγές...

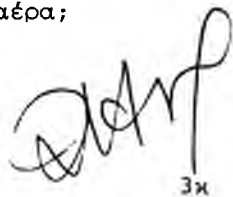
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, να σας πω εγώ για την ημερή-

2/3 Δ. Σ.Ν. 20-11-1986

117

σια διαταγή του κυρίου Μπονάνου, τον οποίο φτιάφατε ήρωα εκείνη την ημέρα. Έλεγε η ημερήσια διαταγή : "Το Έθνος και η Πατρίς δεν εισφέρουν: τίποτα εις ημάς. Ημείς εισφέρομεν δια την επιβίωσιν των". Διερωτώμαι: Βρέθηκε τότε αξιωματικός να του τινάξει τα μυαλά στον αέρα;

3κ

(3 Δ)

118

1/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

ΜΑΡΤΥΣ: Γράφει αυτό το πράγμα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το έχω μάλιστα και εν επισήμω αντιγράφω . Πλήν από την εφημερίδα "ΝΕΑ" της εποχής εκείνης, έγραφε και αυτό, που το έχω επίσημο αντίγραφο της ημερήσιας διαταγής .

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως, δεν διάβαζα ημερήσιες διαταγές .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να σας το δώσω , να σας το εμπιστευτώ

ΜΑΡΤΥΣ: Το πιστεύω . Δεν διάβαζα ποτέ ημερήσιες διαταγές, γιατί ήταν τόσο εμμετρικές οι ημερήσιες διαταγές των Στρατηγών, που δεν τις διάβαζα καν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είχε εισφέρει τίποτα το έθνος στον κ. Μπονάνο, που τον βάλατε τότε Αρχιστάτηγο των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορώ να αποχωρήσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί, μπορείτε να αποχωρήσετε και σας ευχαριστώ πολύ.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της αιθούσης ο μάρτυς κ. Παλαΐνης)

2/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

119

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ: Κύριε πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί, κύριε Ζαΐμη, αλλά κατ'αρχήν έχει ζητήσει το λόγο ο κ. Δασκαλάκης.

Κύριοι συνάδελφοι, να έχετε υπόψη σας ότι πρέπει να έλθει για να εξεταστεί και ο κ. Πεοδίκης και ενδεχομένως και ο κ. Ματάσης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε πρόεδρε, η ώρα είναι 12.30'. Προτείνω να ορκιστούν και ο ένας να απέλθει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν έχει έλθει ο κ. Ματάσης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Έχει έλθει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης) Έχει έλθει; Σύμφωνα, θα δούμε και τι θα πεί ο κ. Δασκαλάκης.

Τι θέλετε να πείτε κ. Δασκαλάκη;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ κ. Πρόεδρε μία κουβέντα θέλω να πώ και ξεκινώ από την διακοπή που κάνατε στον κ. Παγορόπουλο. Του είπατε, όταν ρωτούσε, εάν αυτοβούλως ο κ. Αβέρωφ επενέβη για να ανατρέψει την απόφαση του Γκιζίκη, του είπατε να περιοριστεί στα της Κύπρου.

θέλω να συμφωνήσουμε κάπου κ. Πρόεδρε, διότι όπως και να το κάνουμε —και δεν έχω καμία διάθεση ή πρόθεση να καταλογίσω ευθύνες—

Η Κυβέρνηση της μεταπολίτευσης έχει εμπλακεί στο ζήτημα του Κυπριακού, γιατί επί των ημερών της έγινε ο δεύτερος Αττίλας και είναι και εξετά-

3/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

120

σιμο και αυτό. Επομένως, οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ανέλαβε την διακυβέρνηση εκείνη την εποχή, οι ρόλοι που παίχτηκαν, οι πιέσεις ή οι επηρεασμοί που έγιναν από άλλες δυνάμεις, νομίζω ότι πρέπει να συμφωνήσουμε ότι είναι αντικείμενο της επιτροπής.

Και επειδή πρόκειται να έλθουν ο Μπονάνος, ο Γαλατσάνος, ο Παπανικολάου, ο Αραπάκης και δεν ξέρω ποιοί άλλοι, φοβάμαι ότι θα επαναληφθούν τέτοιες ερωτήσεις - όχι φοβάμαι, θα ήθελα να επαναληφθούν - για να διευκρινιστούν αυτά και πρέπει κάπου να συμφωνήσουμε ότι επιτρέπεται και επιβάλλεται.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε πρόεδρε, θα ήθελα το λόγο επί διαδικαστικού θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θέλετε και εσείς το λόγο επί διαδικαστικού θέματος;

Ως προς τη διακοπή που έκανα στον κ. Παγορόπουλο να εξηγήσω μια στιγμή. Ο κ. Λιβανός προηγουμένως είχε ρωτήσει το ίδιο πράγμα, το είχε όμως συνδυάσει με την υπόθεση της Κύπρου. Ο κ. Παγορόπουλος ερωτούσε βέβαια για τον ίδιο λόγο που είχε ρωτήσει και ο κ. Λιβανός, δεν το συνεδίασε όμως και αυτό ήταν το νόημα της παρεμβάσεώς μου και ούτε μπορούσα να του κάνω υπόδειξη, συνδυάστε το.

4/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

121

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι κ. Πρόεδρε, εγώ ήθελα μια διευκρίνιση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι κ. Παγορόπουλε, έχει ζητήσει το λόγο ο κ. Ζαΐμης.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ ήθελα να ρωτήσω. Δεν ήξερα αν ήταν ο κ. Αβέρωφ ή όχι. Εάν ~~πάλι~~^{είπε} ή δεν το είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ελάβατε την απάντηση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ: Κύριε πρόεδρε, το προσωπικό θέμα είναι για την έκφραση θυμού του κ. Παπαδονικολάκη. Ήθελα να διευκρινήσω το εξής: Εγώ δεν είπα τίποτα εναντίον του κ. Παπαδονικολάκη. Κάποια στιγμή γινόταν συζήτηση, μιλούσαν και οι δύο σχεδόν ταυτοχρόνως.

Δεύτερον, έχουμε πεί ότι δεν πρέπει να χαρακτηρίζουμε τους μάρτυρες.

Και τρίτον, έχουμε πεί ότι θα κάνουμε ερωτήσεις και όχι διηγήσεις.

Έγιαν τα εξής: Πρώτα γινόταν συζήτηση, κανονική συζήτηση έλεγε τα δικά του ο ένας, έλεγε ο κ. Παπαδονικολάκης το άλλο και εγώ είπα απλώς: Συζήτηση κάνουμε; Δεν το είπα για τον κ. Παπαδονικολάκη γινόταν συζήτηση μεταξύ των δύο.

Δεύτερο έκανε ένα χαρακτηρισμό στο μάρτυρα, του λέγει για την στρατιωτική σου κρίση κλπ. Έχουμε πεί ότι δεν πρέπει να λέγονται

κ. Ζαΐμης.

Και τρίτο όταν απήντησε ο μάρτυρας, μετά του έκανε μάθημα.

5/3 Κ ΜΠ 20-11-1986

122

Σήμερα τα αεροπλάνα πάνε έστω και πιο σιγά και κάνουν αυτό ή εκείνο . Και αυτά δεν έχουν καμιά σχέση . Γιατί τα λέω αυτά τα πράγματα. Δεν έχω τίποτα με τον κ. Παπαδονικολάκη, τον σέβομαι και τον εκτιμώ αντιθέτως και λυπούμαι και ζητώ συγγνώμη εάν το πήρε προσωπικά . Αλλά έχουμε πεί ότι πρέπει να κάνουμε : ερωτήσεις και να απαντά ο μάρτυρας. Και εδώ σήμερα πρέπει να σας πώ που τελείωσε ο κ. Παλαίνης, τον οποίο ούτε γνωρίζω, ούτε έχω καμιά σχέση, πιστεύω ότι θα μπορούσε να έχει γίνει η εξέτασή του στο μισό ακριβώς διάστημα.

(3N)

1/3 Κ. Ν. (Κ.Ο.) 20.11.86

----- 123

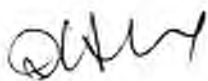
Γιατί ο ίδιος επανειλημμένα είπε ότι σ' αυτά απήντησα στον κ. Μπλέτσα και αν θέλετε να τα επαναλαβώ. Το είπε πολλές φορές. Οι ερωτήσεις δεν είναι του κ. Παπαδονικολάκη, είναι της Επιτροπής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ δεν θέλω να θεωρήσετε ότι υπάρχει προσωπικό θέμα, κύριε Ζαΐμη. Ο κύριος Παπαδονικολάκης, ήταν φυσικό ότι εκείνη την ώρα βρισκόταν σε μία ένταση και, νόμισε πως τον σχολιάσατε δυσμενώς. Πάντως, κύριε Παπαδονικολάκη, από την στιγμή που ένας πάντοτε ευπρεπής συνάδελφος εξήτησε συγγνώμη, νομίζω ότι επιβάλλεται πλέον να δεχθείτε ότι δεν δημιουργήθηκε προσωπικό θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πρέπει όμως να απαντήσω και εγώ. Θέλω να μου δώσετε το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχω αντίρρηση να σας δώσω το λόγο, αλλά ο χρόνος μας βιάζει, κύριε Παπαδονικολάκη και αυτό είναι το θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μας βιάζει ο χρόνος, αλλά εν ονόματι του χρόνου δεν μπορεί να μείνει αναπάντητο αυτό που είπε ο κ. Ζαΐμης εδώ πέρα. Πρώτα απ' όλα δεν ήταν έτσι ακριβώς ή τουλάχιστον δεν

2/3 Ν. (Κ.Ο.) 20.11.86

124

το αντελήφθην εγώ έτσι, όπως το είπε ο κ. Ζαΐμης. Πρώτα-πρώτα εγώ δεν έκανα χαρακτηρισμό. Είπα πως "είσθε στρατιωτικός και πρέπει να γνωρίζετε". Αυτός δεν είναι χαρακτηρισμός. Είναι η ιδιοτης του μάρτυρα. Θα ήθελα βέβαια να πω ότι δέχομαι αυτό που είπε ο κ. Ζαΐμης, γιατί δεν έχω τίποτα μαζί του αφού τον σέβομαι και τον εκτιμώ ιδιαίτερα. Δεν μας χωρίζει άλλωστε τίποτα μεταξύ μας πέραν του ότι μας χωρίζει μία οιοονεί και πραγματική ιδεολογική διαφορά, η οποία δεν έχει καμμιά θέση εδώ πέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην Επιτροπή δεν έχει καμμιά θέση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βιάζομαι να το πω αμέσως γιατί ήφερα πως θα με διορθώσετε εσείς. Όμως θέλω να πω ότι την ευθύνη για την διεύθυνση της συζήτησης την έχετε εσείς. Αν ο τρόπος με τον οποίο εξήταζα εγώ τον μάρτυρα δεν ήταν ο δικονομικά ορθός, δεν ήταν δικαίωμα του κ. Ζαΐμη να εκφράσει αν θέλετε την διαφοροποίησή του ή την αντίρρησή του και μάλιστα μπροστά σε μένα και ενώπιον βέβαια του μάρτυρος. Εκείνο που με ανάγκασε να απευθυνθώ στον κ. Ζαΐμη είναι ότι το κάνει για δεύτερη φορά. Και το πέρασα σαν να μην το άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παπαδονικολάκη, συμπερασματικά θέλω να πω ότι εγώ έχω την ευθύνη, πρώτο και δεύτερο ότι υπάρχουν ατυχείς συμπτώσεις, οι οποίες δεν πρέπει να παρε-

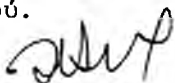
3/3 (Κ.Ο.) 20.11.86

125

ξηγούνται.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, δεν υπάρχει παρεφήγηση, κύριε Πρόεδρε. Απλά επεσήμανα ένα γεγονός που δεν μου άρεσε. Αν υπάρχει κάποια παρεκτροπή από τον ορθόδοξο τρόπο εξέτασης του μάρτυρα, είναι δική σας υπόθεση, κύριε Πρόεδρε, και από την άλλη δεν πρέπει να φεχνά ο κ. Ζαΐμης ότι εγώ δεν είμαι δικηγόρος. Και κάτι άλλο, κύριε Πρόεδρε, γιατί εδώ εξανίσταται αν θέλετε η επαγγελματική μου κατάρτιση, όταν λέγονται και ακούγονται πράγματα που δεν είναι καθόλου έτσι. Είμαι υποχρεωμένος πολλές φορές να κάνω ορισμένες διορθώσεις γιατί κάποτε θα φθάσουμε στο σημείο να πούμε τι έγινε εδώ πέρα και να βγάλουμε ένα πόρισμα. Τότε πλέον δεν θα είναι ο κατάλληλος χρόνος για να διευκρινισθούν τα πράγματα που θα έχουν γίνει στο μεταξύ πεποίθηση. Γιατί σ' ό,τι αφορά τα προβλήματα που ανέφερε, εγώ στοχεύω να πει την κουβέντα που είπε, ότι δηλαδή ήταν προδοσία αυτό που έκανε ο Παπανικολάου. Τον πήγα να λοιπόν περιμετρικά για να φθάσω στο κέντρο. Ταυτόχρονα, όμως, μου δόθηκε η ευκαιρία να πω και μερικά άλλα πράγματα που δεν είναι κακό να ακούγονται στην Επιτροπή και πάντοτε μέσα στα χρονικά περιθώρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Περάκης έχει το λόγο επί διαδικαστικού.

4/3 Ν. (Κ.Ο.) 20.11.86

126

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ^Ρ: Κύριε Πρόεδρε, θέλω να κάνω δύο διαδικαστικές παρατηρήσεις, αλλά σε κάποιο βαθμό και ουσιαστικές. Η μία παρατήρησή μου είναι ότι πριν από την εξέταση του μάρτυρα, για ένα συγκεκριμένο θέμα έγινε πολλή συζήτηση που κατά τη γνώμη μου ήταν νομίζω περιττή.

(3ΕΞ).

(N) 1/3 ΕΖ

ΧΜ 20.11.86

127

Και το δεύτερο ζήτημα που θέλω να παρατηρήσω, είναι ότι σε ό,τι έχουν σχέση με το φάκελλο της Κύπρου και με το αντικείμενο που εξετάζουμε, συμφωνώ μ' αυτά που περίπου ανέφερε ο κύριος Δασκαλάκης πρωτίτερα. Σ' αυτό που είμαι εντελώς απόλυτος και δε συμφωνώ, είναι ^{ότι} η θέση η προσωπική μου και του κινήματος στο οποίο ανήκω, απέναντι π.χ. στον Καραμανλή, ή απέναντι στον Αβέρωφ, είναι γνωστή και δεδομένη, αλλά εγώ δεν δέχομαι και το τονίζω κατηγορηματικά να φθάσουμε στο τέλος εδώ μέσα, με τον όποιο Παλαΐνη, να κρίνει ποιός είναι ο Αβέρωφ, ποιός είναι ο Καραμανλής και ποιός είναι ενδεχομένως αύριο ο Ανδρέας Παπανδρέου ή ο Χαρίλαος Φλωράκης. Εγώ δεν το δέχομαι. Θέλω κυρίως να το επισημάνω σε σας, κύριε Πρόεδρε, και κατά δεύτερο λόγο σε μας, γιατί σήμερα κάπου τα αγγίξαμε αυτά τα πράγματα αρκετές φορές και κινδύνευσε δηλαδή αν δεν έγινε ο μάρτυρας να μη μας δώσει πολλά πράγματα για το αντικείμενο, έδωσε αυτά που περίπου ξέραμε και από τις εφημερίδες και εν τέλει να κάτσει να κρίνει την πολιτική ηγεσία, την πριν και την μετά από τη δικτατορία. Αυτή την παρατήρηση ήθελα να κάνω, που είναι και διαδικαστική και ουσιαστική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Διαδικαστική παρατήρηση επίσης, θέλει να κάνει ο κύριος Δαμιανίδης.

2/3 ΕΖ ΧΜ 20.11.86

128

Ορίστε, κύριε Δαμιανίδη, έχετε το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να κάνω μία πρόταση σχετικά με το χρόνο, διορθωτική της προηγούμενης που είχα κάνει. Επειδή το 5λεπτο, έτσι όπως γίνεται, που περιλαμβάνει και τις απαντήσεις του μάρτυρα, δεν είναι δυνατόν να επαρκεί για τις ερωτήσεις των συναδέλφων, θα ήθελα να ρωτήσω αν είναι τεχνικά δυνατό, να διακόπτεται το 5λεπτο, όταν απαντάει ο μάρτυς, ώστε τα 5 λεπτά να είναι πραγματικά δικά μας και θα είναι υπερ αρκετά. Διότι η ερώτηση μπορεί να διαρκέσει 10 δευτερόλεπτα και η απάντηση του μάρτυρα να πάει σε μέκος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όλα αυτά μπορεί να λαμβάνονται υπόψη και τα 5 λεπτά να γίνονται 6 ή 7. Και έγιναν σήμερα κύριε Δαμιανίδη. Και στην περίπτωση του κυρίου Περράκη έγιναν 7 λεπτά, και στην περίπτωση του κυρίου Βαρβιτσιώτη έγιναν 7 λεπτά, και στην περίπτωση του κυρίου Ξαρχά έγιναν 6, και στην περίπτωση του κυρίου Διαροκάπη έγιναν 6, και στην περίπτωση του κυρίου Μπλέτσα έγιναν 7. Δοιπόν, γίνεται και αυτό το πράγμα.

Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό, να λάβει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω ορισμένα ερωτηματικά τα οποία θέτω στον εαυτό μου, αλλά θα ήθελα να τα μοιράσω και μαζί σας και με τους κυρίους συναδέλφους, οι οποίοι ενδεχομένως έχουν δικαίο, αλλά

Οβμ

3/3ΕΖ ΧΜ 20.11.86

μόνο από μία πλευρά, διότι υπάρχουν πολλές πλευρές στα ζητήματα.

Κατ' αρχήν, η αποστολή την οποία έχουμε είναι ασφαλώς η εξέταση των γεγονότων της εποχής εκείνης, γύρω από το δράμα της Κύπρου. Δυστυχώς, ο Ελληνικός λαός, αν θέλετε βοηθούντων και των εφημερίδων και των περιοδικών, έχει την εντύπωση ότι τους κοροϊδεύουμε. Δεν φταίω εγώ γι' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν συμμερίζομαι την αντίληψή σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν φταίω εγώ γι' αυτό. Να με αφήσετε αν θέλετε να τελειώσω το συλλογισμό μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ναι, αλλά δεν συμμερίζομαι την αντίληψή σας. Διότι εγώ τουλάχιστον όσους άκουσα, με όσο κόσμο κουβέντιασα γι' αυτό το πράγμα, μένει απολύτως ικανοποιημένος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Προφανώς σας γνωρίζουν και βεβαίως οι Έλληνες δυστυχώς το έχουν το ελάττωμα αυτό, μπροστά μας να μη λένε τίποτα, να τα λένε όλα πίσω μας. Αυτή είναι η απάντησή μου στην παρατήρησή σας αυτή.

Οι επικριχότεροι όμως, διότι υπάρχουν επικριχότεροι Έλληνες, φοβούνται ότι εμείς κοροϊδεύμαστε και όχι εμείς θα κοροϊδέψουμε τον Ελληνικό λαό. Πάντως η δική μου η άποψη και φαντάζομαι και των άλλων συναδέλφων εδώ μέσα, με την πορεία την οποία έχει πάρει ο τρόπος της εξέτασης,

4/3ΕΖ ΧΜ 20.11.86

130

- να μην πω ανακρίσεως- δεν ξέρω τάχα σε τί πρόκειται να βοηθήσει ή να προσθέσει ο φεύτης Μπονάκος, ο οποίος θα έλθει εδώ και οι άλλοι όλοι οι οποίοι θέλουν να σώσουν, όχι το τομάρι τους, διότι δεν κινδυνεύει, την υπόληψή τους, αν έχουν υπόληψη. Δεν πρόκειται να προσφέρουν ή να προσθέσουν τίποτα. Μοιραία προβλέπω ότι θα φθάσουμε σε ένα πόρισμα το οποίο θα βγάλει τον Ιωαννίδη υπεύθυνο. Αλλά διερωτώμαι τάχα ο Ελληνικός λαός έχει αμφιβολίες περί του ότι είναι ο Ιωαννίδης υπεύθυνος ή όλοι οι άλλοι; Δεν υπαινίσσονται ότι υπάρχουν άλλοι υπεύθυνοι πλην αυτών. Να μην δημιουργηθούν εντυπώσεις. Αλλά θα δημιουργηθούν εντυπώσεις, κύριε Πρόεδρε, εφόσον εσείς ο ίδιος και λόγω του χρόνου τον οποίο θέτετε σαν βασικό επιχείρημα, το οποίο σέβομαι, αλλά και λόγω ενδεχομένως κατά την κρίση σας ότι δεν έχουν σχέση με το ζητούμενο θέμα, ορισμένες ερωτήσεις απορρίπτονται από σας.

Δ

(ΕΖ) 1/Α Π.Μ 20.11.86

131

'Αρα καταλήγω στο συμπέρασμα και με δεδομένο το' ότι ενώ είπαμε' ότι εσείς θα λύσετε το πρόβλημα για το οποίο μάλιστα συνεκλήθη η επιτροπή στις 10 το πρωί, δεν το λύσατε. Δεν ρωτήσατε τίποτα. Πόσο μάλλον όταν σας επέδειξα τα Πρακτικά και είδατε' ότι ^(ενώ) στη πρώτη φράση πράγματι υπαινίσσεται βουλευτές και πολιτικούς, στη δεύτερη δηλώνει ο άνθρωπος' ότι αρνήθηκαν.

Θα ήταν τάχα άσκοπο να βγεί σήμερα από την επιτροπή και στα Πρακτικά ότι μάλιστα είδε τους τάδε, τάδε ο κύριος Παλαΐνης, αλλά οι πολιτικοί αυτοί άνδρες αρνήθηκαν να συζητήσουν μαζί του; Θα ήταν τάχα άσκημο για τα Πρακτικά αυτό; Προσωπικά πιστεύω' όχι.

Δεύτερον, το' έθιξε ο κύριος Δασκαλάκης και αντέκρουσε ο κύριος Περράκης, νομιζω' ότι δεν δικαιούμεθα πράγματα που' έχουν σχέση και με πολιτικούς άνδρες και με επωνύμους και δεν θέχομαι τη θέση του' ότι "το Κίνημα είναι γνωστό...". Όλοι μας' έχουμε την ίδια γραμμή. Τι' θα πει το Κίνημα; Όλοι μας' έχουμε εθνική συνείδηση και κάνουμε το καθήκον μας εδώ μέσα. Επομένως δεν μπορεί να ξεχωρίζει ο κύριος Περράκης το Κίνημα, από τη Νέα Δημοκρατία, ή από μένα. Καθαρές δουλειές.

Είναι βέβαιο' ότι οι πολιτικοί άνδρες του τόπου αυτού ουδέποτε είναι δυνατό να διανοηθεί κανείς' ότι θα μετείχαν σε κάποια προδο-

 Ακλειφ

2/Δ

Π.Μ

20.11.86

132

σια. Αυτό είναι απαράδεκτο από όλες τις πλευρές.

Από εκεί και έπειτα δεν κατανοώ για π^ο λόγο εσείς επικαλείσθε το λόγο του χρόνου; 'Ας μη τη βγάλει αυτή η Βουλή επί τέλους την ανάκριση. Αλλά δεν μπορεί ο χρόνος να μας πιέζει, ώστε να υπάρχουν σκοτεινά σημεία. Αυτά τα σκοτεινά σημεία θα βλάψουν το όλο έργο της επιτροπής.

Δεύτερον, δεν είναι δυνατόν να παρεμβαίνετε στις ερωτήσεις που ήταν απόλυτα σχετικές και του κυρίου Παγουροπούλου και των άλλων.

Επομένως δεν κατανοώ, κύριε Πρόεδρε, γιατί αυτή η προεούρα; Τι θα πει 5 λεπτά; Εμείς δεν είχαμε αποφασίσει όταν βλέπουμε σημαντικό μάρτυρα άτυπα και χωρίς να το έχουμε γραπτό ότι θα παρατείνουμε την ανάκριση; Εσείς δεν το είπατε; Πήραμε την απόφαση για το 5 λεπτό, αλλά όχι για τέτοιους μάρτυρες σημαντικούς.

Εγώ δηλώνω στην επιτροπή ότι ο άνθρωπος αυτός γνώριζε πολλά.

Πώς είναι δυνατόν όμως, κύριε Πρόεδρε; Δεν νομίζω ότι έχω άδικο σε αυτά που λέω. Ομολογώ ότι έχω αρχίσει να στεναχωρούμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας απαντήσω και θα διερωτηθώ αν επιδείξαμε σπουδή στη ν εξέταση αυτού του μάρτυρα, όταν είναι η τρίτη μέρα που τον εξετάζουμε. Και θα σας καλέσω να διερωτηθείτε και σεις αν υπάρχει σπουδή;

21/11

3/Δ

Π.Μ

20.11.86

133

Παρακαλώ το κύριο Λάσκαρη να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, είμαι υποχρεωμένος για μια φορά ακόμα να συμφωνήσω με την άποψη του κυρίου Περράκη και να είμαι αντίθετος με την άποψη του κυρίου Δασκαλάκη.

Το θέμα είναι, ότι όλοι αυτοί οι μάρτυρες που παρελαύνουν, ιδίως οι κατευθυνόμενοι, έχουν κάθε λόγο να φοβούνται την καθολική πολιτική ηγεσία και προς την μια πλευρά και προς την άλλη και προς την κομμουνιστική και οπουδήποτε. Αυτός είναι ο στόχος τους, για να μειώσουν τις ευθύνες τους.

Από τη στιγμή που θα επιτρέψουμε εμείς να αναφερθούν σε πολιτικά πρόσωπα, οπουδήποτε χώρου, ανοίγουμε τελείως ελεύθερο το δρόμο, για να περάσουν τα σχέδιά τους.

Βεβαίως δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι υπάρχει και το μειονέκτημα που ανέφεραν ο κύριος Δασκαλάκης και ο κύριος Λιβανός, αλλά θα πρέπει να σταθμίσουμε τις ευθύνες που αναλάβαμε έναντι του πολιτικού κόσμου, αν επιτρέψουμε στα πρόσωπα αυτά, που είναι γνωστός ο στόχος τους ποιός υπήρξε και ποιός κατά μείζονα λόγο είναι σήμερα, να αναφερθούν σε πολιτικά πρόσωπα.

4/Α

Π.Μ

20.11.86

134

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Συμφωνώ με αυτά που λέει ο κύριος Λάσκαρης.

Υπό ποιά έννοια συμφωνώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ενώ εβλήθην, κύριοι συνάδελφοι,

εγώ θα δώσω μια απάντηση.

Γκανώ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Να μη ~~θέλω~~ σε αυτό κάποια παρατήρηση;

(ν)

(3Α)

1/3 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

135

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να μιλήσει ο κ. Περράκης και ο κ. Κουτσογιάννης που ζητούν το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Έχω μια παρατήρηση όμως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να τηγυτείτε, κύριε Λιβανέ. Σας έχω αφαιρέσει ποτέ το λόγο;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Η παρατήρησή μου αφορά στο εξής:

Ο κ. Λάσκαρης έχει δίκιο σ'αυτά που λέει. Αλλά εγώ πράγματι δέχομαι ότι υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων η οποία θέλει πράγματι να διασύρει τον πολιτικό κόσμο. Η δική μας ευθύνη δεν είναι να τον παραδώσουμε από εδώ μέσα άσπιλο όπως είναι κύριε Λάσκαρη; Θα πρέπει, αφού ξέρουμε ότι δεν υπάρχει πρόβλημα, να μην ξεσκεπάσουμε την αλήθεια και να πούμε σταματήστε πλέον όλοι αυτή την κωμωδία, έτσι και έτσι έχουν τα πράγματα; Γιατί, αφού είμαστε βέβαιοι ότι θα βγουν άσπιλοι, να μην τους βγάλουμε άσπιλους παρά να υπάρξει και να πλανάται η σκιά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Περράκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν θα απαντήσω συνολικά σε όλα όσα είπε ο κ. Λιβανός, κύρια διότι υπάρχει ο χρόνος και δεν πρέπει να ~~π~~ κάνουμε κατάχρηση.

2/3 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

136

Είπατε κύριε Λιβανέ -και δεν καταλαβαίνω πώς διαστρεβλώνετε σήμερα κατ'εξακολούθηση πράγματα όπως ελέχθησαν- ότι είπε ο κ. Δασκαλάκης και συμφωνείτε και αντέκρουσε ο κ. Περράκης. Σας παρακαλώ πάρα πολύ όταν αναφέρεσθε σε μένα ,τουλάχιστον να προσέχετε τί λέω. Εγώ είπα ότι συμφωνώ κατ'αρχήν με τον κύριο Δασκαλάκη . Από πού είπατε εσείς ότι αντέκρουσα;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Για την προηγούμενη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Παρακαλώ, ποιά προηγούμενη; Τώρα μίλησε ο κ. Δασκαλάκης και είπα ότι συμφωνώ κατ'αρχήν μαζί του. Πώς λέτε εσείς πως αντέκρουσα και από πού;

Δεύτερον έφερα σαν παράδειγμα ορισμένα πολιτικά πρόσωπα και είπα τον εαυτό μου και το κίνημα. Και λέτε , "όλοι το ίδιο είμαστε". Δεν είμαστε το ίδιο, κύριε Λιβανέ, έμεις έχουμε κάποιες θέσεις απέναντι στον κύριο Αβέρωφ και τον κύριο Καραμανλή, εσάς ήταν αρχηγός σας, προχθές. Εμείς είμαστε πολιτικοί αντίπαλοι τώρα και πολλά χρόνια. Αλλά παρά ταύτα το έφερα σαν παράδειγμα , δεν είναι σωστό νομίζω μάρτυρες του είδους του Παλαΐνη να έρχονται να κρίνουν οποιονδήποτε πολιτικό ηγέτη, οποιονδήποτε πολιτικό από μας. Έτσι νομίζω. Δεν μπορούν να κρίνουν. Όσοι είναι να καταθέσουν γεγονότα αν χρειάζεται να τα καταθέσουν και για τον Περράκη και για τον Λιβανό , για τους πάντες. Αλλά όχι να κρίνουν. Αυτό είναι το νόημα, δεν καταλαβαίνω

@Me

3/3 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

πώς τα μπερδεύετε .

137

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Κουτσογιάννη.

Παραιτείται.

Παρακαλώ τον κύριο Βαρβιτσιώτη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ~~διαφεύγει~~ της αντιλήψεώς μας,

φοβάμαι, ότι όλα αυτά τα πρωτοπαλλήκαρα τα οποία έρχονται εδώ και μας

κάνουν και λίγο τους ήρωες, είναι αυτοί που κατήγησαν τον πολιτικό

κόσμο. Και θα δεχθούμε κρίσεις απ'αυτούς; Εγώ εξοργίστηκα χθες και

κράτησα την οργή μου για να μη δημιουργήσω επεισόδιο, όταν είπε για

όσους υπένόξ συναδέλφους ότι ήταν προς τιμή τους ότι αρνήθηκαν.

Θα δεχθούμε απ'τον μάρτυρα αν είναι προς τιμήν μας ή όχι; Για το

όνομα του Θεού! Εκεί φθάσαμε;

Και θα δεχθούμε την εσκεμμένη και κατευθυνόμενη προσπάθεια που γίνεται

και θα γίνουμε συνένοχοι της προσπάθειας αυτής; Φοβάμαι κύριε Πρόεδρε,

ότι έχουμε μπει σε ένα δρόμο ο οποίος μπορεί να οδηγήσει σε σημεία

τα οποία δεν θέλουμε. Εγώ κάνω έκκληση σε σας κύριε Πρόεδρε, εφαρμόστε

απολύτως τις δικονομικές διατάξεις. Έχετε και το θάρρος και το

δικαίωμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Δεν θέλω να διαφωνήσω ούτε να αντιδικήσω με

κανένα. Θέλω όμως από τον Πρόεδρο και επιμένω να διευκρινι-

δεν

4/3 ν. Σ.Ν. 20-11-1986

138

στείτο εξής: Εάν εκ προοιμίου αυτοί οι μάρτυρες θεωρούνταν ^{απ} αναξιόπιστοι, δεν χρειάζεται να ξαναέλθουν. Γιατί αρχίζουν να λένε , από αυτόν, από εκείνον, κ.λπ.

Δεύτερον, εγώ δεν είμαι νομικός . Άκουσα ^{από} τον κύριο Βαρβιτσιώτη

^{να ληφθεί}, προηγούμενα και από άλλους "να τηρηθούν οι δικονομικοί κανόνες και διατάξεις", όπως το είπατε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν το λέω εγώ, η δικονομία το λέει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Αναμφίβολα πρέπει να τηρηθούν, όμως παράλληλα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι δεν είμαστε δικαστήριο, είμαστε πολιτικό όργανο. Αλλιώς θα πήγαιναν στον ανακριτή. Και δεν θα ερχόντουσαν εδώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κάνετε λάθος κύριε συνάδελφε, εδώ είμαστε εξεταστική επιτροπή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Για να προβλέπεται από το Σύνταγμα η σύσταση τέτοιων επιτροπών, βέβαια τηρούνται αυτές οι διατάξεις, αλλά παράλληλα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι είμαστε και πολιτικό όργανο με όλη αυτή τη δυνατότητα να ξεφεύγουμε κατά κάποιο τρόπο και να βάζουμε και πολιτικά το πρόβλημα, και να βάζουμε, αν θέλετε, και πολιτικές ερωτήσεις. Αλλά ιδιαίτερα να ξεκαθαρίσουμε αν είναι εκ προοιμίου αναξιόπιστοι, κύριε Πρόεδρε. Γιατί εάν είναι εκ προοιμίου αναξιόπιστοι, εγώ αρνούμαι πλέον να ~~ξ~~ κάνω ερωτήσεις.

3AK

3ν

1 / 3ΑΚ ΒΠ 20.11.86

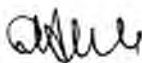
139

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Παπαστεφανάκης έχει το λόγο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Θα ήθελα να συγγεράσω τα όσα ακούστηκαν προ ολίγου από τους συναδέλφους και να πω ότι θα πρέπει να συμφωνήσουμε με τους συναδέλφους στο εξής : θεωρείται απαράδεκτο από αυτούς τους μάρτυρες τους στρατιωτικούς, που είχαν δηλαδή άμεσες σχέσεις με τα δογματικά γεγονότα της περιόδου εκείνης, να κάνουν κοίσεις πάνω στα πρόσωπα του πολιτικού κόσμου της χώρας και τότε και τώρα.

Σ' αυτό συμφωνώ απόλυτα, αλλά δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση, αν κάποια γεγονότα ^{που} ο μάρτυρας καταθέτει ^{να} που αφορούν πολιτικά πρόσωπα, στη συνέχεια η Επιτροπή να μην απευθύνει ερωτήσεις, που να αφορούν αυτά τα συγκεκριμένα γεγονότα που κατατίθενται, έχοντας σαν πάγια θέση όλων εδώ μέσα, πως δεν είναι δυνατόν πολιτικός να προδώσει αυτό το τόπο και άρα από την οποιαδήποτε εξέταση σε πραγματικά περιστατικά ή γεγονότα που καταθέτει ο μάρτυρας αν τεθούν ερωτήσεις, αυτές οι ερωτήσεις απλά και μόνο θα βοηθήσουν στο να καταφανεί ^{αν} πραγματικά ο πολιτικός κόσμος της χώρας κάνει σωστά τη δουλειά του και την έκανε και τότε σωστά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Εγώ θέλω να συμφωνήσω με τον κύριο

2/3AK ΒΠ 20.11.86

140

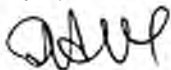
Λιβανό σε ένα σημείο και με το κύριο Δασκαλάκη, ότι δεν μπορεί να εφαρμοζονται οι κανόνες της Ποινικής Δικονομίας με απόλυτη προσήλωση σ' αυτούς. Και τούτο γιατί είμαστε και ανακριτικό, αλλά και πολιτικό σώμα, που συνεδριάζει όπως η κοινοβουλευτική επιτροπή, με τα πρόσθετα καθήκοντα της ανακριτικής επιτροπής.

Στις κοινοβουλευτικές επιτροπές νομίζω, ότι κάποια δικαιώματα έχει ο Πρόεδρος της κοινοβουλευτικής Επιτροπής. Δηλαδή να δίνει τον λόγο, να τον αφαιρεί όταν νομίζει ότι ο συνάδελφος που ομιλεί είναι εκτός θέματος και δεν είναι δυνατόν πάντοτε να είναι σίγουρος ο Πρόεδρος της κοινοβουλευτικής επιτροπής, ότι ο άλφα συνάδελφος είναι εκτός θέματος, μπορεί να κάνει και μια παρεομηνεία.

Θα ήθελα δε να ρωτήσω μετά από αυτή την εισαγωγή, η Επιτροπή πιστεύει, ότι όλα εδώ μέσα που γίνονται, γίνονται με αυστηρή τήρηση και των κανόνων της Δικονομίας, ^{ή άσκηση} Δηλαδή των δικαιωμάτων του Προέδρου, γίνεται με αυστηρή τήρηση των δικαιωμάτων που έχει από τη Δικονομία ή των δικαιωμάτων που έχει από τον Κανονισμό της Βουλής;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αντίθετα.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όταν λοιπόν αντίθετα γίνεται, γιατί μου λέτε ότι αφαίρεσα το λόγο - δεν αφαίρεσα ποτέ το λόγο - ή παρενόηθη σε μια ερώτηση, ίσως χωρίς να το καταλάβω, ίσως χωρίς να το θέλω,

3/3ΑΚ ΒΠ 20.11.86

141

Ίσως γιατί δεν μπόρεσα να καταλάβω το μακρύ εισαγωγικό της ερώτησης, που χρησιμοποιούν πολλοί συνάδελφοι. Παρενέβην εγώ ποτέ, απηγόρευσα εγώ ποτέ; Εδώ είχαμε αποφασίσει το πεντάλεπτο και τις τρεις ερωτήσεις και σεις οι ίδιοι, κύριοι συνάδελφοι, κάνατε μέχρι σήμερα τουλάχιστον δέκα ερωτήσεις και χειριστήκατε 30 λεπτά. Σήμερα βέβαια, εφαρμόστηκε το πεντάλεπτο, διότι ήταν η τρίτη συνεχώς ημέρα, την οποία σπαταλούσαμε, με την κατάθεση του Παλαΐνη.

Ως προς το ειδικότερο θέμα, που έθεσε ο κύριος Λιβανός, που δεν ήμουν εγώ στην έδρα, αλλά ο κύριος Ζακολίκος, όταν ο κάρτυρας είπε ότι είχε κάνει αυτός μια προσπάθεια εκδημοκρατισμού της κυβερνήσεως τότε και ότι είχε έλθει σε επαφή με διαφόρους πολιτικούς τινές εκ των οποίων ήταν και είναι σήμερα ενδεχομένως μέλη του Κοινοβουλίου. Δεν είπε μέλη της Επιτροπής, αλλά μέλη του Κοινοβουλίου. Νομίζω ότι είπε "Ίσως είναι και μέλη του Κοινοβουλίου". Και στη συνέχεια είπε ότι είναι προς τιμή των το ότι κανείς απ'αυτούς δεν δέχθηκε να συμμετάσχει στην Κυβέρνηση της εποχής εκείνης, της στρατιωτικής Κυβερνήσεως.

Κυβερνήσεως.

(5)

(3ΑΚ)

1/3 ζ Κ.Β. 20.11.1986

142

Νομίζω ότι καίτοι δεν έχει ανάγκη ο πολιτικός κόσμος να πάρει εύσημα από τον κύριο Παλαΐνη, ο ίδιος, αυτή την αιχμή την οποία εξετόξευσε σε μια στιγμή την ανήρεσε κατ'ουσία. Δηλαδή

είπε ότι «κανένας» αυτό είναι προς τιμή των. Ετίμησε δηλαδή αυτός.

Εγώ γενικώτερα πιστεύω ότι δεν είναι δυνατόν να πάρουμε πιστοποιητικά, να πάρει ο οιοσδήποτε ή αρχηγός πολιτικού κόμματος ή Υπουργός ή πολιτικός εν γένει πιστοποιητικά τιμιότητας από τον οιονδήποτε κύριο Παλαΐνη. Από τον οιονδήποτε ο οποίος ανακατεύτηκε σ' αυτές τις υποθέσεις του πραξικοπήματος Παπαδοπούλου ή του πραξικοπήματος, ξέρω εγώ Ιωαννίδη. Δεν νομίζω ότι αναζητεί κανένας τέτοια εύσημα και δεν νομίζω ότι μπορεί να επιμένουμε να τα πάρουμε.

Όταν π.χ. ερωτάτε τι κρίση μπορείτε να κάνετε για την ενέργεια αυτή του κυρίου Αβέρωφ. Γιατί να μου την κάνει αυτός την κρίση; Δεν έχω εγώ - όχι ανα λογα με τα πολιτικά μου φρονήματα - ως άνθρωπος, δεν έχω εγώ λέτε σχηματίσει μέσα μου την πεποίθηση για την σημασία και το περιεχόμενο αυτής της συμπεριφοράς, της στάσεως την οποία τήρησε ο κύριος Αβέρωφ τότε; Δεν έχει ο οιοσδήποτε από μας σχηματίσει την δική του αντίληψη με τα δικά του κριτήρια για την στάση την οποία ετήρησε τότε ο κύριος Αβέρωφ ή ο κύριος

2/3 ζ Κ.Β. 20.11.1986

143

Καραμανλής ή ο κύριος Κανελλόπουλος ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: 'Η ο κύριος Παπανδρέου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι έχουμε ο κάθε ένας σχημα-
τίσει την αντίληψη .

Ο κύριος Παπανδρέου δεν ήταν τότε μέσα στη σύσκεψη. Δεν νομίζω
ότι μπορούμε να ρωτάμε τον κύριο Παλαΐνη τί εντύπωση έχει , τι κρίση
κάνει γύρω από την θέση αυτή , την οποία τότε πήρε ο κύριος Αβέρωφ.

Εγώ έχω κάμει την κρίση μου . Δεν είναι ανάγκη να το μάθω από μάρτυρα.

Αυτό είναι συμπέρασμα το οποίο καλούμαι μοναχός μου να το βγάλω,

από όσα ξέρω .Αυτόν θα τον καλέσω να πει γεγονότα. Και είπε τα

γεγονότα .Εκεί δεν τον εμπόδισε κανένας. Είπε δηλαδή ότι πήγε, ότι

ήταν εκεί ο Γκιζίκης ότι ήταν εκεί ο τάδε ότι ήταν μέσα , ότι μπήκε

και ο κύριος Αβέρωφ και του είπε σας παρακαλώ δεν συμφωνώ με την

λύση αυτή. Αυτά είναι γεγονότα. Τα γεγονότα αυτά τον αφήσαμε να τα πει

Από κει και πέρα όμως τι κρίση θα έκανε ο κύριος Παλαΐνης επί των

γεγονότων αυτών θα μου επιτρέψετε να πω ότι δεν ήταν δικαίωμά μου,

δεν ήταν υποχρέωσή μου να τον αφήσω να τα πει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να έχω τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε Παναγιωτόπουλε ,

αν θέλετε αυτή η θλιβερή παρένθεση, είναι θλιβερή γιατί εδώ μέσα
να κλείσει
υπάρχει

3/3 ζ Κ.Β. 20.11.1986

144

καταβάλω μία προσπάθεια πάρα πολύ σημαντική και στεναχωριέμαι όταν μου αποδίδεται ίσως και πρόθεση

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και εκτιμάται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρω ίσως και πρόθεση , ίσως δεν ξέρω και τί άλλο, από ορισμένες τουλάχιστον πλευρές μου αποδίδεται η αστοχία αν θέλετε ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Διαμαρτυρόμεθα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λυπούμαι πάρα πολύ. Εγώ πάντως καταβάλω συγκεκριμένη προσπάθεια , μεγάλη προσπάθεια, έντονη προσπάθεια να είμαι ίσως προς όλες τις πλευρές, να εφαρμόσω τον κανονισμό όσο μπορώ , να εφαρμόσω την δικονομία όσο μπορώ πάντοτε αφήνοντας ένα περιθώριο στους κυρίους, συναδέλφους, γιατί μπορεί να κάνω και εγώ λάθος κ.λ.π. ή διότι έτσι νομίζω πως πρέπει να κάνω. Πάντοτε δηλαδή με επιείκεια. Τώρα γιατί κάθε φορά βρίσκομαι κατηγορούμενος...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δεν είσθε κατηγορούμενος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μομφή, κύριε Δαμιανίδη. Είναι ένα είδος μομφής. Όταν κάνω αυτή την προσπάθεια την οποία κάνω , όταν σας φέρομαι καθ'ον τρόπο σας φέρομαι δεν είναι μομφή να μου λέτε ότι δεν ρώτησα; Τι δεν ρώτησα ; Ποιόν δεν ρώτησα; Τι έπρεπε να ρωτήσω δηλαδή;

144

4/3 ζ Κ.Β. 20.11.1986

145

; Αν οι πολιτικοί αρχηγοί ήλθαν σε επαφή ; Νομίζω ότι δεν έπρεπε να το ρωτήσω. Γιατί αν έλεγα να μας πει ποιοί είναι οι πολιτικοί οι εφημερίδες αύριο θα έκαναν δημοσιεύσεις όπως έκαναν και εχθές. Και δεν ξέρω γιατί τις έκαναν.

Το είπε κύριε Λιβανέ, ο ίδιος αυτός ^ρο δημοσιογράφος; Σεις ευτυχώς φέρατε την πληροφορία την οποία επιβεβαίωσε και ο κύριος Βαρβιτσιώτης ...

ρ
στω:
M

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Ο κύριος Βαρχάς την έφερε . Δεν το είπα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τέλος πάντων ο κύριος Βαρβιτσιώτης ότι περιεστοιχίζετο από 10 δημοσιογράφους και τα είπε. Φταίω εγώ επειδή τα είπε ο κύριος Παλαΐνης αυτά;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μην επιμένετε κύριε Παναγιωτόπουλε . Έχω στενωχωρεθεί πάρα πολύ. Σας παρακαλώ μην επιμένετε.

Σας παρακαλώ ιδιαιτέρως ^{δίετι} εγώ παντοτε προ οφθαλμών έχω, κύριοι συνάδελφοι και ακούστε το - αυτό να γραφεί στα πρακτικά γ γιατί και εγώ θέλω να αναλάβω τις ευθύνες μου απέναντι της ιστορίας

7-η ημερομηνία ----- 3 Μαρτίου και θέλω στις 3 Μαρτίου

να έχουμε τελειώσει τους μάρτυρες.

ρ
M

M

5/3 ζ Κ.Β. 20.11.1986

146

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αποκλείεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν αποκλείεται τότε ίσως

αναλαμβάνουμε ευθύνες απέναντι της ιστορίας.

(30)

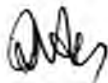
(37) -1/3 Θ ----- 20-11-86

147

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν, σας τιμούμε και αναγνωρίζουμε το δύσκολο έργο σας και κανείς δεν μπορεί να διανοηθεί, ανεξάρτητα από κομματική τοποθέτηση, να σας αποδώσει οποιαδήποτε πρόθεση.

Όμως, το έργο που κάνετε είναι πολύ πιο δύσκολο απ' ό,τι φαντάζεσθε, γιατί πρέπει να συνειδητοποιήσει ο συνάδελφός μου κ. Δασκαλάκης και όλοι οι συνάδελφοι εδώ μέσα, ότι είμεθα μεν πολιτικά πρόσ~~τι~~πα, -και εκεί είναι όλη μου η αντίρρηση σε όλη τη διαδικασία- αλλά μας ενώνει ένας κοινός στόχος η απόδειξη της αλήθειας. Και η απόδειξη της αλήθειας απαιτεί μία δικονομία, μία διαδικασία. Δεν είναι στο ρόλο μας και στον όρκο μας να προσπαθούμε να επιτύχουμε την απάντηση που επιθυμούμε, λόγω της πολιτικής μας τοποθετήσεως. Ο ρόλος μας είναι κοινός στο να αποδείξουμε την αλήθεια. Και εκεί κάπου νομίζω ότι δεν έχουμε συνειδητοποιήσει απολύτως το ρόλο αυτό. Και πελαγοδρομούμε και επεκτεινόμεθα στις ερωτήσεις και κατά κάποιο τρόπο σπαταλούμε το χρόνο μας. —

Αν καταλάβουμε ότι ο βασικός μας στόχος είναι η απόδειξη της αλήθειας και μετά έπεται το αν η αλήθεια αυτή προσαρμόζεται στη συγκεκριμένη πολιτική μας τοποθέτηση, τότε θα καταλάβουμε ότι το έργο μας είναι πολύ πιο απλό και δεν θα επιδιόμεθα σε πολύπλοκες ερωτήσεις και δεν θα σπαταλούμε το χρόνο μας και τελικά θα επιτύχουμε και το

2/3 Θ (Θ.Σ.) 20-11-86

148

στόχο που ζητάτε να τελειώσουμε εντός της προθεσμίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, το λόγο επί προσωπικού θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τώρα, αν δεν σας δώσω το λόγο, κύριε

Δασκαλάκη;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μα, είναι προσωπικό θέμα, δεν μπορεί.

‘Όταν λέει "ο κ. Δασκαλάκης να συνειδητοποιήσει ότι αναζητούμε την αλήθεια", ήθελα από σας, κύριε Πρόεδρε, να με προστατεύσετε.

Τίποτε άλλο. Από σας θέλω προστασία, κύριε Πρόεδρε, όχι από τον κ.

Παναγιώτόπουλο, επιτέλους!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Δασκαλάκη, το ανακαλώ. Αναγνωρίζω ότι δεν εννοούσα αυτό. Εγώ εννοούσα εμένα, αν θέλετε, όχι εσάς. ‘Ότι πρέπει όλοι μας εδώ μέσα να συνειδητοποιήσουμε τον κοινό μας στόχο και από εκεί και πέρα να μη περιπλανώμεθα σε περίπλοκες ερωτήσεις που κρατάνε μία ώρα, μία ώρα η ερώτηση, ένα λεπτό η απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ την κ. Γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα το μάρτυρα, κ. Ματάτση.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κ. Ματάτσης)

3/3 Θ (Θ.Σ.) 20-11-86

149

Κύριε Ματάση, θα σας πασακαλέσω να απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

(Στο σημείο αυτό ο κ. μάρτυρας δίνει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητάς του:)

(38)

(3 Θ) 1/3 Β (Α.Δ.) 20.11.86

150

Επώνυμο: Ματάσης.

Όνομα: Γεράσιμος.

Όνομα πατρός: Θεόδωρος

Όνομα μητρός: Θάλεια

το γένος: Κωνσταντάτου Ζήσιμου

Τόπος γεννήσεως: Διγαλλέτο Κεφαλληνίας

έτος γεννήσεως 1933

Τόπος διαμονής: Αθήνα. [REDACTED]

Επάγγελμα Απόστρατος

Θρήσκευμα Χ.Ο.

Βαθμός: Ταγματάρχης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε αποστρατευθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ . Το 1975.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλείσθε να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο για να δώσετε το νενομισμένο όρκο. Και παρακαλώ επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο):

Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω, ούτε να αποκρύψω τι.

2/3 Β (Α.Δ.) 20.11.86

151

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Ματάση, έχετε διαταχθεί να κάνετε καμμία έκθεση επί των γεγονότων της Κύπρου μετά το 1974;

ΜΑΡΤΥΣ.: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχετε δώσει κάποια κατάθεση σε κανένα ανακριτή, όπως π.χ. στον κ.Μπέλια, τον αναθεωρητή;

ΜΑΡΤΥΣ.: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση να διακόψουμε την εξέτασή σας και να σας καλέσουμε μία άλλη ημέρα, γιατί πέρασε η ώρα και πρέπει να εξετάσουμε τον κ.Περδίκη, για να φύγει για τη Βόρεια Ελλάδα στην οποία μένει.

Θα έλθετε στις 27 Νοεμβρίου 1986 ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.30 π.μ.

Ευχαριστώ πολύ. Μπορείτε να πηγαίνετε.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς εξέρχεται).

Παρακαλώ τον κ.Γραμματέα να συνοδεύσει στην Αίθουσα τον μάρτυρα κ.Περδίκη.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται ο μάρτυς Περδίκης).

Κύριε Περδίκη, παρακαλώ να μου απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματά μου, σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

3/3 Β (Α.Δ.) 20 11 86

152

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυρας δίνει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητάς του).

Επώνυμο: Περδίκης

Όνομα: Αθανάσιος

Όνομα πατρός: Ιωάννης

Όνομα μητρός: Παναγιώτα

το γένος Σταυροπούλου

Τόπος γεννήσεως: Ζαχάρω Ηλείας

Έτος γεννήσεως: 1932

Τόπος διαμονής: Θεσσαλονίκη, [REDACTED].

Επάγγελμα: Ταγματάρχης εν αποστρατεία.

Θρήσκευμα: Χ.Ο.

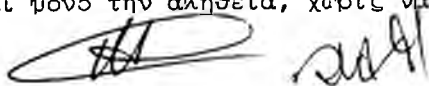
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε αποστρατευθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1975.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλείσθε να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο για να δώσετε το νενομισμένο όρκο. Και παρακαλώ επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο).

Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι:

4/3 Β (Α.Δ.) 20.11.86

153

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Περδίκη υπηρετήσατε ποτέ στην
Κύβητο;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρετήσα το 1960, όταν πρωτοπήγε η ΕΛΔΥΚ και μετά από 3-4
μήνες γύρισα πίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή υπηρετήσατε 3-4 μήνες.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρετήσα ξανά το 1966 επί 6μηνο, οπότε ανεκλήθην για να
φουτήσω στη Σχολή Πολέμου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπήρχε τότε η Μεραρχία εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, υπήρχε αλλά δεν υπηρετούσα στην Μεραρχία, υπηρετούσα
στην Εθνοφρουρά στην Αμμόχωστο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο ΓΕΕΘ, δηλαδή.

* Έχετε υπόψη σας πάντως τι ήταν η Μεραρχία. Είχε δύναμη πυρός
μιας Μεραρχίας ή μεγαλύτερη.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν μία πλήρης μάχης Μεραρχία, όπως την χαρακτηρίζουμε στο
στρατό, μπορώ να πω και ενισχυμένη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε απεχώρησε η Μεραρχία;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν δεν με απατά η μνήμη μου απεχώρησε τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο
του 1967 σταδιακάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή από το > πραξικόπημα
της 21ης Απριλίου 6 μήνες μετά.

5/3 Β (Α.Δ) 20.11.86

F Προσέλευση
 6-7 μήνες
 η ημερ
 Α
 Α

154

ΜΑΡΤΥΣ. Μετά τα επεισόδια της Κοφίνου 6-7 μήνες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιος ήταν Κυβέρνηση τότε, θυμάσθε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Γεώργιος Παπαδόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν ήταν ο κ.Κόλλιας;

ΜΑΡΤΥΣ. Να διορθώσω, ήταν ο κ.Κόλλιας πρωθυπουργός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο κ.Παπαδόπουλος τι ήταν τότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν Υπουργός Προεδρίας Κυβερνήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήταν ο ισχυρός ανήρ του καθεστώτος

ο Παπαδόπουλος, ήταν δηλαδή ο ουσιαστικός κυβερνήτης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ.Παπαδόπουλος ήταν αρχηγός της επανάστασης ή όπως θέλουμε να το πούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Του πραξικοπήματος. Και συνεπώς υπό την έννοια αυτή ήταν ο ισχυρός ανήρ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ήταν διακοσμητικό πρόσωπο ο κ.Κόλλιας στην διακυβέρνηση της χώρας;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν νομίζω ότι ήταν διακοσμητικό πρόσωπο, γιατί είχε την εμπιστοσύνη και το ~~ο~~ του Βασιλέως. Ο βασιλιάς τότε ήταν στην Ελλάδα και ασκούσε πλήρως τα συνταγματικά του δικαιώματα. Αν νόμιζε ότι ήταν διακοσμητικό πρόσωπο, ήταν πολύ εύκολο, διότι δεν τον ανάγκασαν να τον βάλουν με το ζόρι να παραιτηθεί.

6/3 Β (Α.Δ.), 20.11.86

155

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η αποχώρηση διετάχθη τότε.

Ποιος ήταν ο σκοπός;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο σκοπός της αποχωρήσεως εγένετο κάτω από τις απαιτήσεις των δύο άλλων εγγυητριών δυνάμεων, να αποχωρήσει η Μεραρχία, να εκτονωθεί η κατάσταση που είχε δημιουργηθεί. Η Μεραρχία δεν έφυγε γι' αυτό το σκοπό. Μετέπειτα που υπηρέτησα στο Λονδίνο ήλθα σε επαφή και πιστεύω ότι σημαντικό ρόλο έπαιξε και η πρόθεση του αρχιεπισκόπου Μακαρίου, που δεν ήθελε την Μεραρχία και διευκρινίζω ότι ο Μακάριος πίστευε ότι αυτός ο μόνος του, δίχως την παρουσία της Μεραρχίας και στηριζόμενος στην πολιτική της ουδετερότητας, ότι θα μπορούσε σε δεδομένη στιγμή να αντιμετωπίσει την κατάσταση.

Αυτή είναι η προσωπική μου άποψη και εκτίμηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού τη στηρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τη στηρίζω στις μετέπειτα επαφές που είχα στο Λονδίνο και έτσι εκτιμώ ότι αυτή ήταν η άποψη του Μακαρίου, χωρίς να έχω αποδεικτικό στοιχείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή τι ήταν αυτές οι επαφές με το Λονδίνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Με τις διπλωματικές επαφές που είχαμε στο Λονδίνο, εν συνεχεία στις συζητήσεις εκ μέρους των υπαλλήλων του Υπουργείου Εξωτερικών της

7/3 Β (Α.Δ.) 20.11.86

156

Αγγλίας ελέχθη επανειλημμένως ότι όχι μόνο την Μεραρχία δεν ήθελε ο

Μακάριος, αλλά δεν ήθελε καθόλου στρατό στην Κύπρο.

(3)

(B)

1/3 Δ.Δ.Μ. 20-11-86

157

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η άποψή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα, όταν έφυγε η μεραρχία, αποδυναμώθηκε η δυνατότητα αμύνης της Κύπρου, ναι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω. Κατ'εμέ, εάν η κυβέρνηση της Κύπρου ενδιαφέρετο για την άμυνα της Κύπρου και δεν ενδιαφέρετο υπό τη γενική εννοια για την ευδαιμονία, μπορούσαν να οργανώσουν μία απελευσματική άμυνα. Και όταν λέγω αποτελεσματική άμυνα ^{εννοώ} να οργανώσουν ένα άρτιο στρατό στηριζόμενο σε μοντέρνα όπλα, χωρίς πολλά έξοδα σε πυραύλους εδάφους-εδάφους, σε πυραύλους εδάφους-αέρου μικρού βεληνεκούς, να πάρουν άρματα ευέλικτα και ταχυκίνητα, σε μικρή έκταση να πάρουν μονάδες ναυτικού, μικρές μονάδες δίχως αεροπορία. Αεροπορία δεν μπορούσαν.

Δυστυχώς, η Κύπρος στηρίζετο μόνο στις πλάτες της Ελλάδος, όσο και αν μας φαίνεται παράξενο. Δηλαδή, οι Κύπριοι ήθελαν -και λυπούμαι που το λέγω αυτό, και εν συνεχεία θα υποστηρίξω την άποψή μου- να πληρώνει η Ελλάδα όλα τα έξοδα και της αμύνης και της εκπαίδευσης, παιδείας δηλαδή, και αθλητισμού και αυτοί να μη συνεισφέρουν τίποτα. Δεν αγόρασαν από εμένα, σε θέση να γνωρίζω, ούτε ένα τουφέκι εκτός της αποστολής των όπλων των Τσεχοσλοβακικών που έγινε

F
 η προαίρεση και
 δεν θα ήταν
 20 9 1986
 1987
 1970

ΑΑ αμω Β

F

F →
 Προσέλαβε
 Κυβερνητικά
 Χρηστάκια
 Οφείλει να
 Διευκρινιστεί

2/3 Δ. Α. Μ. 20-11-86

158 F.

Και τώρα θυμήθηκα, εκεί ενεπλάκη, ή ήταν αργότερα που απεστάλησαν τα όπλα από την Τσεχοσλοβακία.

Εκτός απ'αυτά 'τα όπλα δεν αγοράστηκε κανένα όπλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα οποία όπλα τι έγιναν; Τα παρέλαβε

ο Μακάριος ή προδόθηκαν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα παρέλαβε ο Μακάριος . Δόθηκαν στον ΟΗΕ, πήγαν στις αποθήκες; Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω, δεν το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα είχε παραγγείλει ο Μακάριος , δηλαδή, αυτά τα όπλα.

ΜΑΡΤΥΣ: Τα είχε παραγγείλει ο Μακάριος και δεν ξέρω για που προορίζοντο, εάν προορίζοντο για την Εθνοφρουρά ή για το Αστυνομικό Σώμα. Δεν είμαι σε θέση ν'απαντήσω. Δημοσιογραφικές πληροφορίες είναι αμφιλεγόμενες, όπως ξέρετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αποδυναμώθηκε η άμυνα της Κύπρου με την αποχώρηση της μεραρχίας, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω και έχω πρόθεση να σας απαντήσω σ'αυτό. Θέλω να απαντήσω, αφού σας εκθέσω το ιστορικό των γεγονότων που έλαβαν χώρα από τις 15 έως τις 20 Ιουλίου και εν συνεχεία για τον "Αττίλα 2" .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε θα πάμε χρονολογικά, όπως το καθορίσαμε.

Προσέλαβε
 Λο' ΓΕ ΕΦ
 Διευκρινιστεί

Δ

Handwritten signature

3/3 Δ.Α.Μ. 20-11-86

159

ΜΑΡΤΥΣ: Ζητώ και εγώ συγνώμη. Σεις διευθύνετε.

Η γνώμη μου είναι ότι αποδυναμώθηκε, αν το δούμε από πρώτη άποψη. Αλλά και η μεραρχία να ήταν εκεί, κύριε Πρόεδρε, και κύριοι βουλευτές, εφόσον δεν υπήρχε ναυτική υποστήριξη, δεν υπήρχε αεροπορική υποστήριξη, το τριήμερο του αγώνα που έδωσαν οι μονάδες στην Κύπρο, θα διαρκούσε 10-15 ημέρες, οπότε θα πέφτανε οι αεροπορικές δυνάμεις της Τουρκίας -όπως και συνέβη - και οι ναυτικές δυνάμεις και θα αποκλείετο. Είναι νησί και η άμυνα ενός νησιού, δεν διαρκεί πολύ, αν δεν έχει υποστήριξη από την μητέρα γη, από τις βάσεις υποστηρίξεως. Άλλωστε, το είδαμε με τα Ιαπωνικά νησιά τι συνέβη και άλλες επιχειρήσεις. Οι κύριοι βουλευτές που προέρχονται από το στρατό πιστεύω να μην αμφιβάλλουν γι' αυτό, όσο και αν ήταν ^{αυταρκής} εκεί πέρα. Θα αποικονύετο τελικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως, αυτό το καταλαβαίνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Το αντιλαμβάνομαι ότι θα διαρκούσε πάρα πολύ ο αγώνας. Αν υπήρχε διπλωματική επιτυχία, αν επενέβαιναν άλλοι που ήθελαν να βοηθήσουν την Ελλάδα και την Κύπρο, ίσως να υπήρχε άλλη εξέλιξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα, αν η άμυνα ενός νησιού είναι δύσκολη υπόθεση, θα ήθελα να μου πείτε τι είναι η απόβαση σε ένα νησί;

(3ΒΑ)

(36)

160

1/4 ΒΑ ΜΠ 20-11-1986

ΜΑΡΤΥΣ: Η απόβαση είναι μια δυναμική ενέργεια , που γίνεται σ' ένα νησί, ή σε μια χερσόνησο, για να δημιουργηθεί ένα προγεφύρωμα και προϋποθέτει και ναυτική υπεροχή και αεροπορική υπεροχή . Και διαφέρει από την αποβίβαση που πηγαίνεις σε φιλικό έδαφος, ή σε ουδέτερο έδαφος . Αυτή είναι η έννοια της αποβάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Είναι από τα δυσκολότερα στρατιωτικά εγχειρήματα η απόβαση, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως . Είναι από τα δυσκολότερα στρατιωτικά εγχειρήματα.

Και εφόσον υπάρχει οργανωμένη άμυνα , και από την άλλη μεριά, αεροπορική κάλυψη _____ και ναυτική υποστήριξη , σε συνδυασμό με τα δύο , είναι λεπτή επιχείρηση και είναι δύσκολο να επιτύχει αν κτυπηθεί τη στιγμή της αποβάσεως, ή λίγο πριν της ενέργειας της αποβάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ξέρετε άλλη χώρα μικρή - όχι μεγάλη δύναμη , και όταν λέω μικρή, δεν το λέω από πλευράς πληθυσμού , λέω μικρή σε σημασία - η οποία να έκανε καμία απόβαση και να επέτυχε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμούμαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Η ιστορία η στρατιωτική αναφέρει πλην της αποβάσεως της Νορμανδίας ...

AM

2/4 BA ΜΠ 20-11-1986

161

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι μεγάλη εκτεταμένη επιχείρηση , δεν το συζητάμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πλην της απόβασης της Νορμανδίας που έκαναν οι σύμμαχοι δυνάμεις τότε εναντίον του Άξονος , αναφέρει καμια άλλη επιτυχη απόβαση σε κανένα νησί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν θυμάμαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, έτσι ή αλλιώς , κατέληξε η Τουρκία να είναι η δεύτερη δύναμη που επέτυχε απόβαση. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Η Τουρκία δεν έκανε απόβαση . Έκανε αποβίβαση. Θα αναφερθώ κατόπιν, και θα το υποστηρίξω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ για το χαρακτηρισμό.

Θα ήθελα να μάθω τώρα , γιατί το λέτε αποβίβαση.

Εδώ έχετε κάνει μια έκθεση, μια κατάθεση, στον ανακριτή κ.

Μπέλια.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Έχετε την καλωσύνη να ρίξετε μια ματιά στην κατάθεση που θα σας φέρει ο κ. γραμματέας και να μας πείτε αν βεβαιώνετε την κατάθεση αυτή και αν είναι αληθές το περιεχόμενό της, αν είναι δική σας, αν αναγνωρίζετε την υπογραφή κλπ.

(Στο σημείο αυτό ο κ. γραμματέας επιδεικνύει στο μέγιστο την κατάθεσή του)

3/4 ΒΑ ΜΠ 20-11-1986

162

ΜΑΡΤΥΣ: Την αναγνώριζω κ. πρόεδρε και δεν αιφισβητώ την κατάθεση αυτή . Θα ήθελα να παρατηρήσω , αν στην εν συνεχεία κατάθεσή μου και στα ερωτήματα που θα μου υποβληθούν, μερικά δεν συμφωνούν, θα σας παρακαλέσω να μου τα υπενθυμίσετε , γιατί είναι φυσικό να έχω ξεχάσει ορισμένα. Έχουν περάσει 12 χρόνια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς.

Όπωςδήποτε επιβεβαιώνετε το περιεχόμενο αυτό ως αληθές κλπ.

Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πότε ήσασταν βοηθός στρατιωτικού ακολουθού στην Πρεσβεία μας στο Λονδίνο ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Λονδίνο ήμουν από τον Ιούλιο του 1972 μέχρι και τέλη Αυγούστου του 1974 , εκτός από μια εβδομάδα που απουσίασα μεταξύ 20 - 30 Ιουλίου του 1974 , που βρισκόμουν σε Τάγμα του Έβρου , στο οποίο πήγαινα διοικητής μετά την αποχώρηση από το Λονδίνο , γιατί είχε βγει η διαταγή αντικατάστασής μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ως βοηθός στρατιωτικού ακολουθού υπηρετούσατε.;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρετούσα ως βοηθός στρατιωτικού ακολουθού . Την κρίσιμη περίοδο

4/4 ΠΑ ΜΠ 20-11-1986

163

δο της αποβάσεως και των γεγονότων της Κύπρου, εκτελούσα και χρέη στρατιωτικού ακολούθου, διότι είχε αποχωρήσει ο πλοίαρχος που ήταν ΑΚΕΔ, ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων, ο δε ευρισκόμενος για να παραλάβει, παρακολουθούσε κάποια σχολή εκεί, και δεν είχε παραλάβει ακόμη. Ήμουν ο ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σχετικά με το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου, είχατε πριν καμία πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου, τα γεγονότα της Κύπρου και την εξέλιξη, τα πληροφορήθηκα πριν από το μεσημέρι της 15ης Ιουλίου από το BBC και τα επιβεβαίωσα με τηλεφώνημα που έκανα στο επιτελείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιόν τηλεφωνήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι τώρα. Σε κάποιο γραφείο τηλεφώνησα. Ο ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων έχει επαφή με τη 2α επιτελική μονάδα του ΑΕΔ και με τα αρμόδια γραφεία των επιτελείων. Δεν θυμάμαι, ύστερα από τόσα χρόνια.

(4 Δ)

1/4 ΒΑ Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

164

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς, κύριε μάρτυς.

Σας είπαν, λοιπόν, ότι έγινε το πραξικόπημα αυτό. Από τη στιγμή που μάθατε για το πραξικόπημα από το Ραδιοφωνικό Σταθμό του Λονδίνου, μέχρι τις 20 του μηνός, θα ήθελα να μας πείτε τι πληροφορίες είχατε. Λέτε μάλιστα σ'ένα σημείο της καταθέσεώς σας, ότι ορισμένες πληροφορίες προήρχοντο από λίαν αξιόλογη πηγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε, από λίαν υψηλά πρόσωπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην πορεία της συζητήσεως, αν αυτό δεν αποτελεί μυστικό και δεν εκθέτει το κράτος, μπορείτε να μας πείτε γι'αυτή την αξιόλογη πηγή. Λοιπόν, πέστε μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, η πρόθεσή μου είναι να αναφερθώ στα πραγματικά γεγονότα που έλαβαν χώρα και προς διακρίση όλης της Επιτροπής να μην αρκесθώ να σας πω ότι έδωσα την τάδε πληροφορία, αλλά να την σχολιάσουμε, χωρίς να σας πάρω πολύ χρόνο, για να εκτιμήσετε έτσι τι ρόλο διεδραμάτισε η Μεγάλη Βρεταννία στα υπό εφέλιξη γεγονότα και σε ένα μικρό περιθώριο που ευρίσκετο ο Σίσκο στο Λονδίνο τι ρόλο έπαιξε αυτός, κατά τις πληροφορίες που είχα και την προσωπική εκτίμηση, εντύπωση του ΑΚΕΔ.

Η ενέργεια εναντίον του Μακαρίου, ειλικρινά με σοκάρισε,

2/4 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

165

δηλαδή μου δημιούργησε ανησυχία μεγάλη. Γιατί έχοντας ζήσει δύο χρόνια στο Λονδίνο, ήξερα τις απόψεις των Βρετανών, τόσο των στρατιωτικών, όσο και των διπλωματών, που εχειρίζοντο την υπόθεση της Κύπρου και ήξερα ότι επ' ουδενί λόγω θα εδέχοντο λύση, όπως τουλάχιστον εκ των υστέρων αποφασίσθη με Σαμψών, και την ενέργεια κατά του Μακαρίου.

Από την αρχή αυτή προσπάθησα, εκμεταλλευόμενος και τις γνωριμίες και το προσωπικό του γραφείου και εν συνεργασία με την Πρεσβεία - και εδώ ήθελα να κάνω την εξής παρένθεση, ότι αναπληρωτής πρέσβυς ήταν τότε ο κ. Διαμαντόπουλος, μη έχοντας καμμία σχέση, μπορώ να πω μάλιστα ότι ήταν αντίθετος με το καθεστώς των Αθηνών, προς τιμή του επέδειξε ζήλο, εγώ είμαι μικρός, αλλά είμαι υποχρεωμένος να τα πω έναντι αυτού, έδειξε ικανότητες τέτοιες που δυστυχώς δεν εισακούστηκαν εδώ στην Αθήνα, οι οποίες αν εισηκούοντο θα είχαμε άλλο αποτέλεσμα.

Επίσης, θα ήθελα πριν προχωρήσω να πω, ότι πολλάκις θα αναφερθώ σε πληροφορίες που προήρχοντο από μέσα ενημερώσεως. Οι Βρεταννοί, οι οποίοι διακρίνονται για την ελευθερία των μέσων ενημερώσεως και που ο καθένας εκεί διατυπώνει ελεύθερα τη γνώμη

3/4 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

166

του, όταν τα θέματα αυτά άπτονται της εξωτερικής της πολιτικής, ο Τύπος, βάσει άγραφου νόμου, ακολουθεί τις υποδείξεις του Υπουργείου Εξωτερικών.

Όπως σας είπα προηγουμένως, πληροφρήθηκα το γεγονός αυτό και προσπάθησα να έρθω σε επαφή με το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης της Βρεταννίας, με τους συνδέσμους αξιωματικούς και με γνωστούς και πηγές που είχα στο Υπουργείο Εξωτερικών.

Οι πρώτες μου επαφές ήταν διστακτικές και μου είπαν περιμένετε, θα κάνει δήλωση ο Υπουργός Εξωτερικών στις 3.30' περίπου στη Βουλή των Κοινοτήτων. Πραγματικά, έκανε δήλωση ο Υπουργός Εξωτερικών, καυτηρίασε την ενέργεια αυτή εναντίον του Μακαρίου, ήταν όμως πολύ επιεικής στους χαρακτηρισμούς του, ως πρώτη δόση. Ήταν διστακτικός και αρκεί να σας πω το εξής,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μιλάμε για τον κ. Κάλαχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, για τον κ. Κάλαχαν. Όταν σε παρατήρηση του νυν Γενικού Γραμματέως του ΝΑΤΟ, λόρδου Κάριγκτον, ο οποίος ήταν σκωτικής Υπουργός Εξωτερικών, του είπε ότι πρέπει να ζητήσετε να φύγουν όλα τα ελληνικά στρατεύματα από την Κύπρο, είπε:

Κοιτάχτε, μη βιάζεσθε -και αυτό μπορείτε να το ζητήσετε

από την Προεδρεία, υπάρχει το έγγραφο των πρακτικών της συνεδριά-

4/4 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

167

σεως- μη βιάζεσθε, είναι τόσο πολύ αυτό που ζητάτε. Την πρώτη μέρα μιλάω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ: Τα ελληνικά στρατεύματα να φύγουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια. Μιλούσε μόνο για τα ελληνικά στρατεύματα και είναι ορθή η διευκρίνησή σας.

Κατ'ιδίαν , όμως, μετά τις δηλώσεις του Κάλαχαν, οι διπλωματικές πηγές μας τόνισαν ότι: Πρώτον, η Βρεταννία δηλώνει ότι έχει καταλυθεί η ανεξαρτησία της Κύπρου με την επέμβαση των ελληνικών δυνάμεων.

(4Κ.)

(244) Κ 1/4

ΧΜ 20.11.86

168

Δεύτερον, δεν δέχονται επ' ουδενί λόγω τον Σαμφών ως Πρόεδρο.

Και μας ~~τίσιν~~ ^{τίσιν} και έχει σημασία αυτό που θα σας πω για τη συνέχεια διότι πάντοτε τις ανακοινώσεις της επομένης οι διπλωμάτες, οι διπλωματικές πηγές που είχαμε μας τις έδιναν εκ των προτέρων, για να προετοιμάσουν τη γνώμη ^ή ~~θα~~ επιθυμούσαν, ~~θα~~ ^{είχαν} εύρισκαν ~~ως~~ ^{ως} ορθή την ενέργειά της αντικατάστασης του Σαμφών με τον κύριο Κληρίδη. Είναι η πρώτη ένδειξη της πληροφορίας. Αυτή την πληροφορία τη διέβιβασα αμέσως στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ έχω σημειώσει, όσο θυμάμαι την ώρα περίπου που έδινά τις πληροφορίες, και τον αριθμό του σήματος για όσα έχω σήματα, από το ημερολόγιο που είχα. Την έστειλα στις 04.00 ^π ώρα περίπου ~~μιλώ~~ ^{μιλώ} για ώρα Αγγλίας - ώρα Ελλάδος στις 06.00 το απόγευμα - με τον αριθμό σήματος 184.2/127/873. - Μιλώ για τις 15 Ιουλίου, ~~μιλάμε~~ ^{μιλάμε} για την ημέρα που έγινε η ενέργεια, στην οποία για να είμαι ειλικρινής έλεγα να δεχθούμε τις απαιτήσεις των Βρεττανών, πλην της αντικατάστασης των αξιωματικών γιατί θα δημιουργείτο ίσως ειδικό πρόβλημα για τα υπόλοιπα στρατεύματα, ~~μη~~ ^{μη} αποκλεισμένης αργότερα της αντικατάστασης και δηλώσει

2/4 Κ ΧΜ 20.11.86

169

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αντικαταστάσεως των στρατευμάτων...

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι .Πλην της αντικαταστάσεως,επισημως δεν μας έλεγαν να φύγουν όλα τα στρατεύματα,μας έλεγαν να διώξουμε όλους τους αξιωματικούς οι οποίοι αναμείχθησαν στην ενέργεια αυτή.Η 15η Ιουλίου πέρασε με αυτές τις πληροφορίες.

Από το βράδυ έφθασαν πληροφορίες ότι ο Μακάριος βρίσκεται σε Βρετανική βάση και απ' εκεί θα αναχωρήσει και θα έλθει στο Λονδίνο.

Πηγαίνουμε στις 16 Ιουλίου.Ανακοινώνεται από τα μέσα ενημερώσεως ότι ο Μακάριος ζει.Δίνεται ευρεία δημοσιότητα-και παρακαλώ αυτό να το προσέξετε - από τα μέσα ενημερώσεως γύρω από τη συνθήκη εγγυήσεως. Ειδικώς τα μέσα ενημερώσεως κάνουν ανάλυση του άρθρου 4 που αφορά την επέμβαση του δικαιώματος επεμβάσεως των εγγυητριών δυνάμεων. Στις 1100η ώρα ο Υπουργός Εξωτερικών κάνει δηλώσεις στη Βουλή των Κοινοτήτων. Προηγουμένως θέλω να πω το εξής: Μας έρχεται στο γραφείο πληροφοριών ότι η Τουρκία κάλεσε το Βρετανικό Πρεσβευτή στην Αγκυρα και του ζήτησε εις εφαρμογή του άρθρου 4 της συνθήκης εγγυήσεως να επέμβουν ή από κοινού ή μόνοι τους -η Τουρκία.Ο Υπουργός Εξωτερικών

ο κύριος Κόλαχαν έκανε ενημέρωση στις 1100η ώρα στη Βουλή των Κοινοτήτων την οποία παρακολουθεί εκπρόσωπος της Πρεσβείας οποιασδήποτε

3/4 Κ ΧΜ 20.11.86

170

χώρας ελεύθερα .Εκεί ενώ δήλωσε ότι δέχεται με ικανοποίηση τη δήλωση της Ελληνικής Κυβέρνησης, ότι δεν θα θιγεί το συνταγματικό καθεστώς της Κύπρου, ότι θα ελεγχθούν οι Έλληνες αξιωματικοί αν ανεμελιχθησαν, ότι δεν θα θιγεί η Τουρκοκυπριακή Κοινότητα, αποκρύπτει ότι η Τουρκία εξήτησε από τη Βρεταννία να έχουν διαβουλεύσεις γύρω από τη συνθήκη εγγυήσεως. Ταυτόχρονα έρχεται άλλη πληροφορία στο γραφείο μέσω του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης από σύνδεσμο αξιωματικών ότι η Τουρκία έθεσε σε πολεμική ετοιμότητα τις μονάδες της. Αρχίζει η προπαγανδευή για ενδεχόμενη απόβαση στην Κύπρο. Μιλώ για τις 16 του μηνός. Την πληροφορία αυτή την έστειλα εις το ΑΕΔ και στα αρμόδια γραφεία των άλλων επιτελείων-οπωσδήποτε δεν θυμούμαι ακριβώς αν είναι όλα ή όχι, γιατί εκοίταξα να δω ποιά πληροφορία ενδιαφέρει το Ναυτικό, ποιά την Αεροπορία και αναλόγως, αλλά οπωσδήποτε στο Β' κλάδο της ΚΥΠ, γιατί είμαι υποχρεωμένος εκ του κανονισμού να στέλνουμε τις πληροφορίες στο ΑΕΔ, στη δευτέρα ΜΕΟ, στην ΚΥΠ Β' κλάδο και στα ανάλογα δεύτερα επιτελικά γραφεία αναλόγως τις αρμοδιότητες, τις εκτιμήσεις που θα έκαναν αυτοί.

Προσάγει και
στη Κοινότητα
στην Αεροπορία

(4K)

4Κ

1/4 Ν. Ζ.Β. 20-11-86

181

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αριθμός σήματος;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω σημειώσει ώρα 12.30' ότι έστειλα την πληροφορία με το σήμα 159120250. Θέλω όμως να κάνω διευκρίνιση για να μην παραξηγηθώ. Έχουν περάσει 12 χρόνια από τότε και έχω σημειώσει τους αριθμούς των σημάτων στο ημερολόγιό μου και αυτό για να ελέγχω αν θα φεύγουν τα σήματα. Πιθανόν να έχω κάποιο λάθος, γι' αυτό κάνω την διευκρίνιση προς άρση παρεξηγήσεως. Εδώ διορθώνω τον αριθμό του σήματος, είναι 159158/874 και όχι ο αριθμός που έδωσα προηγουμένως.

Για πρώτη φορά ο Υπουργός Εξωτερικών θέτει θέμα ανακλήσεως των Ελλήνων αξιωματικών. Αυτό έγινε την Τρίτη στις 16 του μηνός. Περνάει η ημέρα με διάφορες πληροφορίες και δημοσιογραφικές και απο πηγές πληροφοριών ότι η Τουρκία κινητοποιεί τις δυνάμεις της. Επικοινωνώ με την 2α ΜΕΟ με τον κ. Τζαμαλούκα του οποίου θέτω υπόψη τις πληροφορίες και **προφορικά** με τον αρμόδιο κλάδο της ΚΥΠ, δεν θυμάμαι το όνομα του αξιωματικού, που ήταν εκεί. Την Τετάρτη το πρωί στις 17 του μηνός έχουμε τις εξής πληροφορίες...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σ' αυτό το σήμα που στείλατε στις 16/7, περιοριζόσαστε στις πληροφορίες αυτές ή κάνετε και σχόλιο;

2/4 Ν. Ζ.Β. 20-11-86

172

ΜΑΡΤΥΣ. Έκανα και σχόλιο. Απ'ότι μπορώ να θυμηθώ το σχόλιο έλεγε ότι δέον να αναμένεται επέμβαση - αυτό θα το βρείτε σε όλα τα σήματά μου- είτε από κοινού Βρετανίας και Τουρκίας ή μονομερώς της Τουρκίας και να λάβετε τα ανάλογα μέτρα. Τηλεφωνικώς ζητούσα να δεχθούμε τους όρους αντικαταστάσεως του Σαμψών γιατί και μόνον το όνομά του προκά- λούσε τους Βρεττανούς, ανεξάρτητα των άλλων σαν εγγυήτρια δύναμη. Λόγω του αγώνα τους κατά την διάρκεια της ΕΟΚΑ δεν ήθελαν ούτε να ακούνε το όνομά του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μόνο γι' αυτό το λόγο ή συνέβαινε και κάτι άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ. Και κατά τις συζητήσεις μας αλλά και πριν από την ενέργεια εναντίον του Μακάριου, οι Βρεττανοί έλεγαν πρέπει να ξέρετε πόσα θύ- ματα είχαμε εμείς κατά την διάρκεια του αγώνα της ΕΟΚΑ. Βέβαια και η δική μας απάντηση ήταν, ξέρετε πόσοι Έλληνες σκοτώθηκαν από τους Βρετ- τανούς; Οι Βρεττανοί είναι πατριώτες και μετράνε έστω και ένα άτομο αλλά δεν μετράνε πόσοι χάνονται από την άλλη πλευρά, ~~θ~~ταν, λοιπόν, έφθασε ο Μακάριος στο Λονδίνο με δηλώσεις που έκανε τις πρωινές ώρες - δεν θυμάμαι ποιά ώρα - πρέπει να ήτανε πρωί, γιατί το προηγούμενο βράδυ εστάθμευσε στην Μάλτα και μετά πήγε με αεροπλάνο στρατιωτικό στο Λονδί- νο,

3/4 Ν. Ζ.Β. 20-11-86

193

Δε δηλώσεις που έκανε καταφέρθηκε εναντίον της ενεργείας στο πρόσωπό του και ζήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων, χωρίς να κάνει διάκριση και να ζητήσει την Βρετανική επέμβαση. Το λέω αυτό γιατί στην συνέχεια θα αναφερθώ και σε άλλα γεγονότα. Καλώς ή κακώς η Ελλάδα είχε παραβεί την συνθήκη κατ'αυτήν την ερμηνεία.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Την Ελλάδα τί να την καλέσει;

ΜΑΡΤΥΣ. Μιλάω σαν Έλληνας και δεν με ενδιαφέρει ποιός ήταν εδώ πλέον.

Τα γεγονότα εξιστορώ. Μου παρέχετε τώρα πιά η πρώτη σοβαρή πληροφορία από πρόσωπο- και θα σας εξηγήσω μετά γιατί δόθηκαν οι πληροφορίες-που ήταν αρμόδιο στις υποθέσεις Κύπρου Τουρκίας Ελλάδος, ότι το Σαββατοκύριακο που μας έρχεται θα πρέπει να είναι θερμό. Στις επανηλειμένες ενοχλήσεις μου να μου δώσουν περισσότερα στοιχεία, δεν μου έδωσαν και εγώ κατάλαβα τί εννοεί και με το σήμα που έστειλα στην Αθήνα ανέφερα αυτήν την πληροφορία,

(4Ε2)

(N) 1/4ΕΖ Π.Μ 20.11.86

 174
 ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ, Κύριε Πρόεδρε, του Υπουργείου Εξωτερικών
 ή του Υπουργείου Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ, Όχι, του Υπουργείου Εξωτερικών. Ήταν πρώην συνάδελφος του
 στρατού και υπηρετούσε στο Υπουργείο Εξωτερικών, ο οποίος και ακόμη
 υπηρετεί. Πιστεύω ότι αγαπάει την Ελλάδα, όσο μπορεί να
 ξεχωρίσει τα αισθήματά του από βρεταννός διπλωμάτης.

Ο κύριος Κάλαχαν κάνει ενημέρωση της Βουλής των Κοινο-
 τήτων στις 17 του μηνός. Στις 11 η ώρα αρχίζει πάντοτε η ενημέ-
 ρωση εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 11 το πρωί;

ΜΑΡΤΥΣ, Στις 11 η ώρα το πρωί, Τετάρτη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Να το έχουμε υπ' όψη μας αυτό για την
 ενημέρωση.

ΜΑΡΤΥΣ, Κάνει λοιπόν ενημέρωση και ενώ σας είπα την προηγούμενη
 δεν είχε αναφέρει ότι η Τουρκία είχε ζητήσει να έχουν διαβουλεύσεις,
 ανακοινώνει πλέον ότι ο Μακάριος βρίσκεται εκεί, έχουν συνομιλήσει
 μαζί, αυτή τη στιγμή μιλάει με τον Πρωθυπουργό και πλέον λέει
 και η Βρεταννία αποδέχεται την πρόταση της Τουρκίας για διαβουλεύ-
 σεις γύρω από τη συνθήκη εγγυήσεως και για να εξετάσουμε τί μέτρα

2/4ΕΖ

Π.Μ

20.11.86

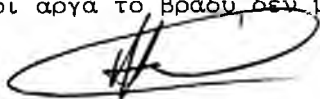
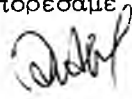
175

θα πρέπει να λάβουμε προς αντιμετώπιση της δημιουργηθείσης καταστάσεως στην Κύπρο. Η δήλωση αυτή η οποία ήταν δεικτική και μιλούσε για το τί μέτρα πρέπει να λάβουμε, σε συνδυασμό με την πληροφορία που είχε δώσει διπλωματική πηγή, με ενέβαλε σε ανησυχίες. Ξαναεπανήλθα με ένα σήμα, αν δεν κάνω λάθος είναι το 159 161 /879 αργά το απόγευμα και σε τηλεφωνικές επικοινωνίες που είχα, τους είπα ότι πλέον ξεκάθαρα φαίνεται ότι θα έχουμε ενέργεια στην Κύπρο, χωρίς να μπορώ να διευκρινίσω στο σχόλιο το οποίο έκανα, αν θα είναι μονομερής από την Τουρκία, ή θα είναι από κοινού με τη Βρεταννία. Εκεί όμως πρέπει να αναφέρω ότι σχολίαζα ότι οι Βρεταννοί δύσκολα θα αναλάβουν οι ίδιοι ενέργεια. Ός συνήθως από την πολιτική τους, θα βάλουν κάποιον άλλο μπροστά για να κάνει την ενέργεια. Συνεχίζονται οι συνομιλίες πλέον μεταξύ Ετζεβίτ και Βρεταννικής Κυβερνήσεως από το απόγευμα που ήλθε ο Ετζεβίτ στο Λονδίνο...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Στις 17 του μήνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 17 του μηνός αφέχθη. Καταβάλλεται προσπάθεια και από την Πρεσβεία και από το γραφείο να μάθουμε τί συμβαίνει.

Μέχρι αργά το βράδυ δεν μπορέσαμε να μάθουμε τίποτα.

3/4ΕΖ

Π.Μ

176

20.11.86

Μόνο αργά το βράδυ μου εδόθη η πληροφορία, από αξιόπιστη πηγή, ότι η Τουρκία είναι αποφασισμένη να επέμβει, ότι η Βρεταννική Κυβέρνηση δεν μπορεί να συγκρατήσει την Τουρκία. Και ενώ εσυνεχίζοντο οι διαβουλεύσεις όλη τη νύκτα, την επομένη το πρωί, στις 18 του μηνός πλέον, διαρρέουν στον Τύπο οι πληροφορίες, ότι η Βρεταννική Κυβέρνηση δεν μπορεί να συγκρατήσει την Τουρκία, η Τουρκία είναι αποφασισμένη να επέμβει και έχουμε δηλώσεις του κυρίου Ετζεβίτ, οι οποίες είχαν το προηγούμενο το βράδυ δοθεί, ότι η τουρκοκυπριακή Κοινότητα στην Κύπρο έχει υποστεί απώλειες, κάτι που διαψεύδετο από την Αθήνα. Είναι η πρώτη φορά που το ισχυρίζεται ο Ετζεβίτ αυτό. Από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω εγώ, αυτό φαίνεται στο προσκήνιο την Πέμπτη πλέον το πρωί, στις 18 του μηνός και αποτελεί σοβαρή ένδειξη για μένα τουλάχιστον, σε συνδυασμό, ότι πλέον προσπαθεί να βρεί πέραν των άλλων και ηθικά εργα-

τα επεμβάσεως στην Κύπρο, η Τουρκία. Οι συνομιλίες συνεχίζονται και δηλώνουν/ότι πλέον... οι Βρεταννοί

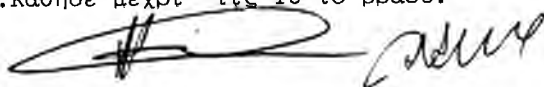
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όταν λέτε συνομιλίες, μεταξύ ποιών;

ΜΑΡΤΥΣ. Μεταξύ Ετζεβίτ και Βρεταννικής Κυβερνήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πόσο κάθησε ο Ετζεβίτ;

ΜΑΡΤΥΣ. Κάθησε μέχρι τις 18 το βράδυ.

Εν προκειμένω
σε περίπτωση
να διακοπεί
επί Τουρκίας

4/4ΕΖ

Π.Μ

1FF

20.11.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Ηλθε στις 17;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηλθε τις απογευματινές ώρες στις 17 του μηνός και έφυγε
μετά ένα 24ώρο περίπου.

 (Δ)

(Ε2)

1/4 Δ (ΑΚ) 20.11.86

Το Διαβιβαστικό
και πρόσθετο
σε Βρετανούς

Πζο

1780
Συνεχίζονται οι συνομιλίες. Οι Βρετανοί πλέον λένε ότι εμείς δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα και περιμένω να έλθει ο Αμερικανός Υπουργός Εξωτερικών να αναλάβει αυτός να πείσει την Τουρκία. Πραγματικά από ~~17~~ μεσημέρι της 18ης του μηνός γίνονται διαβουλεύσεις στην Τουρκική πρεσβεία του Λονδίνου, μεταξύ Σίσκο και Ετζεβίτ.

Από τα μέσα ενημερώσεως προβάλλονται οι ισχυρισμοί του Ετζεβίτ ότι υπάρχουν απώλειες στην Κύπρο. Μιλώ για την Τουρκοκυπριακή Κοινότητα. Από πληροφορία δημοσιογραφική, αξιόπιστη, προερχόμενη από το περιβάλλον του Τούρκου Πρωθυπουργού, ο χρόνος μετράει αντιστρόφως για την Τουρκία. Η πληροφορία ήταν αξιόπιστος. Αυτός που την έδωσε, καίτοι δημοσιογράφος, εγώ τον εξετίμησα ως πολύ αξιόπιστο και αυτό επιβεβαιώθηκε από την εξέλιξη των γεγονότων.

η προέλευση
η πληροφορία
ή η πληροφορία

Το μεσημέρι έφυγε ο Μακάριος για τα Ηνωμένα Έθνη και με δηλώσεις που έκανε ζήτησε ξανά την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων και δήλωσε ότι συμφώνησαν απολύτως με την Βρεταννική Κυβέρνηση, αλλά από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω, δεν υπήρξε συνάντηση Μακαρίου και Ετζεβίτ.

Ο Τούρκος Πρωθυπουργός συνεχίζει τις συνομιλίες με τον Αμερικανό Υφυπουργό Εξωτερικών και τις απογευματινές ώρες της 18ης του μηνός ετοιμάζεται για αναχώρηση. Καλεί τους δημοσιογράφους και

2/4 Δ (ΑΚ) 20.11.86

----- 119

κάνει δηλώσεις ότι "τα χρονικά περιθώρια για την Τουρκία στένεψαν. Υποστηρίζουμε μία ειρηνική λύση, δεν αποκλείουμε όμως εφόσον δεν ικανοποιηθούν τα αιτήματά μας να επέμβουμε δυναμικά."

Το αίτημα της Τουρκίας ήταν να αποχωρήσουν οι ελληνικές δυνάμεις από την Κύπρο. Ήταν το βασικό αίτημα αυτή τη στιγμή. Οι Βρεταννοί, από πληροφορίες που είχαμε από διπλωματικές πηγές, αντιπρότειναν αντικατάσταση του Σαμπών, ανάκληση των Ελλήνων αξιωματικών που αναμείχθηκαν στο πραξικόπημα και διευθέτηση της διαφοράς δια των συζητήσεων.

Οι Τούρκοι ήταν ανένδοτοι στη στάση τους.

Οι δηλώσεις του Τούρκου Πρωθυπουργού διαβιβάστηκαν στην Αθήνα, με το 159/165/882 σήμα προς τη Β' ΜΕΟ και την ΚΥΠ, με σχόλιο ότι πλέον οι ενδείξεις είναι τέτοιες ότι θα επέμβει η Τουρκία. Και η Βρεταννία δεν θα αναμειχθεί ενεργώς. Γιατί την ημέρα αυτή η Τουρκία ζητούσε από την Βρεταννία, αφού δεν δέχεται η ίδια να επέμβει σαν εγγυήτρια δύναμη, να της δώσει άδεια χρησιμοποίησεως των βρεταννικών βάσεων. Οι Βρεταννοί το απέκλεισαν και μας το είπαν ξεκάθαρα ότι "δεν δεχθήκαμε". Αλλά ήδη έχει διαμορφώσει την κοινή γνώμη η βρεταννική κυβέρνηση, που να φαίνεται ότι η μεν Βρεταννία έπραξε ότι έπραξε, και από εκεί και πέρα "νύπτει τας χείρας της" και οι

Handwritten signature

Handwritten signature

3/4 Λ (ΑΚ) 20.11.86

180

Αμερικανοί ας "βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά".

Περνάει η μέρα αυτή με τηλεφωνικές επαφές, στην Αθήνα. Θυμούνται μια φορά ότι μίλησα με τον κύριο Γαλατσάνο, τον Αρχηγό Στρατού, γιατί με τον Μπονάνο δεν μπόρεσα να επικοινωνήσω και του είπα ότι "η κατάσταση είναι λίαν σοβαρά".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή ποιά μέρα είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Η 18η .

Μου λένε και ο Διευθυντής της Β' ΜΕΟ και οι επιτελείς της ΚΥΠ, ότι έχει δημιουργηθεί άσχημο κλίμα για μένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός ήταν ο διευθυντής της Β' ΜΕΟ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ταξίαρχος Τζαμαλούκας, ο οποίος έτυχε να είναι πατριώτης μου και με το θάρρος μου είπε ότι "έχει δημιουργηθεί πολύ άσχημο κλίμα εις βάρος σου, γιατί νομίζουν ότι έχεις πέσει θύμα των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών". Θα το ευχόμουν να είναι έτσι.

(Η)

(4Δ)

1/4 Η (Σ.Ν.) 20-11-1986

181

Π# του
Π# όταν
 Ζημερώνει η 19η Ιουλίου. Σε πρωϊνές δηλώσεις ~~στο~~ μέσα ενημερώσεως, ισχυρίζεται ο Κάλλαχαν ότι κάναμε το παν, ό,τι μπορούσαμε ~~το~~ κάναμε, δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα. Ζητούμε όμως -και φαίνεται ότι σκληρώνει τη θέση του- από την Ελληνική κυβέρνηση να αποσύρει τις Ελληνικές δυνάμεις από την Κύπρο, όλες, μιλώντας και για τους αξιωματικούς που ήταν στην Εθνοφυραρά και την ΕΛΔΥΚ.

Ταυτοχρόνως παρέχεται η πρώτη πληροφορία σοβαρά στο γραφείο, ότι ο τουρκικός στόλος απέπλευσε από τη Μερσίνη και την Αλεξανδρέτα κατευθυνόμενος προς άγνωστη κατεύθυνση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Τί ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν 09.30', όταν ήλθε η πληροφορία στο γραφείο.

Εδώ θα σας κουράσω λιγάκι λέγοντας το εξής. Αυτός ^{Π#} ήλθε να μου δώσει την πληροφορία, επειδή ήτο δημοσιογράφος, μου ζήτησε λεφτά. Του λέγω, κύτταξε να δεις, παζάρια δεν μπορούμε να κάνουμε, εάν δεν εκτιμήσω εγώ την πληροφορία, την σοβαρότητα της πληροφορίας την οποία θα μου δώσεις. Πραγματικά μου έδωσε την πληροφορία αυτή και του είπα, εντάξει θα πληρωθείς, σου δίνω το λόγο μου."

✍
 Είναι κάτι το συνηθισμένο όσο περίεργο και αν φαίνεται στους κυρίους ...

2/4 Η (Σ.Ν.) 20-11-1986

182

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Είναι πράγματι περίεργο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κυτάξτε. Όσο περίεργο και αν φαίνεται στους κυρίους που δεν έχουν ασχοληθεί με τις υπηρεσίες πληροφοριών, είναι κάτι συνηθισμένο.

Του λέγω θα σου δώσω και άλλα λεφτά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Πόσα λεφτά του δώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δυόμισυ χιλιάδες δολάρια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Φθηνός ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ: Όντως ήταν φθηνός. Διότι αν έλθει αύριο κάποιος και μας πει ότι οι Τούρκοι θα βγουν στη Λήμνο, ο αξιωματικός πληροφοριών που χειρίζεται τα θέματα αυτά, δεν έχει περιθώρια να πει αν είναι ακριβής ή όχι η πληροφορία. Πρέπει να την πάρει να τη στείλει στο κέντρο και αυτοί να την αξιοποιήσουν. Έχει την ευχέρεια αυτή.

Δεν μπορούσα εγώ να διακινδυνεύσω. Και όπως εξελίχθησαν τα πράγματα, απεδείχθη αληθής η πληροφορία.

να πας και

Του λέγω, / να έλθεις να μου πεις από πού φεύγει ο όγκος των

δυνάμεων- από την Αλεξανδρέτα ή τη Μερσίνη-καίτοι η εκτιμηση για ένα επιτελή ήταν σαφέστατη. Εάν οι Τούρκοι θέλανε να βγουν τη νύχτα της 19 προς 20 του μηνός, θα έφευγαν από τη Μερσίνη, η οποία ήταν σε απόσταση 60 μιλίων από την Κύπρο.

3/4 Η Σ.Ν. 20-11-1986 183

Πραγματικά μετά από μία ώρα περίπου ή δύο, δεν θυμούμαι, περί το μεσημέρι, ήλθε και μου λέγει: κτύταξε να δεις, έχω να σου πω το εξής. Ο όγκος των δυνάμεων φεύγει από τη Μερσίνη. Φεύγουν περίπου 30 σκάφη. Και παρακαλώ σημειώστε το, διότι αν δείτε την αντίθετη πλευρά των Τούρκων, έφυγαν 31 σκάφη. Αυτός μου είπε 30 σκάφη. Έιχαν ανταποκριτή αυτοί εκεί. "Από εδώ και πέρα, δεν μπορώ να σου πω τίποτα, διότι απηγόρευσαν να έχουν επαφή μαζί μας. Θέλω μόνο να σου πω ότι η επιβίβαση γίνεται εσπευσμένα, αφήνουν πίσω τους φόρτους, δεν παίρνουν πολλά πράγματα." Και απ'ότι είπε ο ανταποκριτής επιβιβάζονται γύρω στα 35 με 40 άρματα. Ένα τάγμα αρμάτων μου είπε αυτός.

Έστειλα νέο σήμα αστραπιαίο αυτή τη φορά - δεν έχω τον αριθμό του-στο Επιτελείο, αλλά η ώρα πρέπει να ήταν 12.30' με 13.00' - που τους έλεγα ότι έφυγαν από τη Μερσίνη. Ενώ προσπάθησα να μιλήσω τηλεφωνικά με την Αθήνα και συγκεκριμένα με το ΑΕΔ.

Μετά από λίγη ώρα έρχεται ένας υπάλληλος του γραφείου και μου λέγει ότι μια αντιπροσωπεία αξιωματικών του Ναυτικού που ευρίσκετο εκεί με το νομικό σύμβουλο του Αρχηγείου Ναυτικού μιλάει με τον Υπαρχηγό του Ναυτικού. Πήγα στο τηλέφωνο. Και του λέω: "Κύριε Ναύαρχε, σας έχω στείλει μία πληροφορία το πρωί. Κυτιάξτε, στέλνω ένα άλλο σήμα τώρα. Δέστε το. Αυτό έχει μεγαλύτερη σημασία πλέον." -

4/4 Η (Σ.Ν.) 20-11-1986- 18c/

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιό ήταν το όνομα του Υπαρχηγού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμούμαι, κύριε Πρόεδρε.

Δεν ξέρω τίποτα μου εδήλωσε ο Υπαρχηγός του Ναυτικού. Θα σου φωνάξω το 2ο ΕΓ, τον κύριο Νικολόπουλο. Πραγματικά μετά από λίγο ήλθε ο Πλοίαρχος ή Αντιπλοίαρχος-δεν ενθυμούμαι τί βαθμό είχε τότε ο Νικολόπουλος-ο οποίος μου είπε ότι "μ'αυτά που λές είσαι εκτός πραγματικότητας." Είσαι να πούμε με τη σημερινή έννοια, εξωγήινος. "Δεν μπορώ να κάνω τίποτα. Αυτά που λες είναι πολύ σοβαρά. Δεν τα πιστεύει κανείς εδώ πέρα." Του λέγω, σε παρακαλώ πολύ, πήγαινε ειδοποίησε τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων." Μου λέγει, "κάτσε να σε συνδέσω με τον Αρχηγό του Ναυτικού, με τον κύριο Αραπάκη."

(4v)

The block contains several handwritten signatures and initials. At the top left, there are two distinct signatures. Below them, there is a large, stylized signature that spans across the width of the page. The handwriting is cursive and appears to be in black ink on a white background.

4Η

1/4ν ΒΠ 20.11.86

185

Έρχεται ο κύριος Αραπάκης...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 19 του μηνός:

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, γύρω στις 1 η ώρα το μεσημέρι. Μπορεί να ήταν 1,30, αλλά μη παίζουμε με τα ημίωρα.

Παρουσιάζομαι τηλεφωνικώς γιατί δεν ε γνώριζα τον κύριο Αραπάκη, του λέω ποιος είμαι, του λέω "κύριε αρχηγέ σας έστειλα κάτι το πρωί, το είδατε;" Μου απάντησε "ναι". Του λέω "σας στέλνω άλλο τώρα" και πλέον αναγκάστηκα να του μιλήσω ανοικτά διότι θα ήτο ουτοπία η βλακεία για εμένα να πιστεύω ότι Εγγλέζοι δεν σπάνανε τα σήματα που έστειλα εγώ. Όταν λέω "σπάνανε" εννοώ αποκρυπτογραφούσαν. Και μου απαντάει "μη φοβάσαι, κύριε Περδίκη, έχω λάβει τα μέτρα μου και αύριο το πρωί η θάλασσα της Κυρήνειας θα είναι γεμάτη με τα κορμιά των Τούρκων στοατιωτών". Πραγματικά και εγώ ανεθάρρησα, ήταν μια ένδειξη πολύ καλή για εμένα. Όμως δεν ησύχασα αλλά συνέχισα. Μου ξαναείπε μην ανησυχείτε, κύριε Περδίκη, αύριο θα τους περιποιηθούμε. Ήταν κάτι φυσικό δηλαδή να περιμένω μια τέτοια απάντηση από τον αρχηγό. Δεν ησύχασα και συνέχισα τη συλλογή πληροφοριών.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Και,ας σας έλεγε αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν μου είπε αυτοσυγκράτηση ούτε μπορούσε να μου πει, διότι τη Παρασκευή στις 19 του μηνός ο τρόπος πουμίλησα δεν ήταν

2/4ν ΒΠ 20.11.86

186

αυτός ο ήρεμος που μιλάω τώρα, Παρότι επειδή έχω ζήσει τα γεγονότα, ξανά νοιώθω πικρία γιατί δεν ακούστηκα. Προς τον αρχηγό του ναυτικού ήταν ήρεμος, δεν τον ήξερα αλλά προς τους επιτελείς του ήτο έντονος ο τρόπος, "μα τι κάνετε εκεί πέρα εσείς".

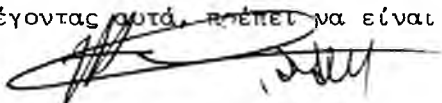
Λοιπόν στις 5,30 το απόγευμα και αυτό έχει σοβαρή σημασία, οι τηλεοπτικοί σταθμοί παρουσίασαν τον τουρκικό στόλο να φεύγει από τη Μερσίνα και την Αλεξανδρέτα. Δεν υπήρχε δηλαδή λόγος να μου τά έχουν δώσει ή να μου τα έχουν πει. Τα είδα πλόν. Βέβαια όταν εγώ δεχόμουν την πληροφορία από τον δημοσιογράφο δεν ήξερα ότι αυτά θα βγουν στη φόρα. Ούτε είχα το δικαίωμα να περιμένω, για να μη σχολιαστώ γιατί τον πλήρωσα.

Επίσης έδειξαν εικόνες ότι ο Βρετανικός στόλος έφυγε από τη Μάλτα και αναχωρεί με κατεύθυνση τη Κύπρο. Δεν υπήρχε μεγαλύτερη ένδειξη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Απόδειξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Λέω ένδειξη αυτή τη στιγμή εγώ, γιατί μέχρι που να γίνει η απόβαση ήταν ενδείξεις αυτές ότι αύριο θα έχουμε δυναμική ενέργεια στην Κύπρο.

Τηλεφώνησα στους διευθύνσεις της δευτέρας ΜΡΟ και έστειλα σήμα λέγοντας αυτά, πρέπει να είναι το 159 167/886. Και μίλησα τηλε-

3/4ν ΒΠ 20.11.86

φωνικώς στο διευθυντή της 2ας ΜΕΟ ταξίαρχο Τζαμαλούκα ο οποίος
 μου είπ^ε "δεν γίνεσαι πιστευτός πλέον, εδώ βγήκε στη φόρα πλέον ^{f²} τι
 γίνεται". Στη συνομιλία αυτή υπήρχε εκεί και ο υποστράτηγος Αρβανί-
 της Γεώργιος, που υπηρετούσε στο ΝΑΤΟ και ήταν με ειδική αποστολή
 του ΝΑΤΟ στο Λονδίνο και ευρέθη ακριβώς στη συνομιλία αυτή. Πήρε
 και αυτός το τηλέφωνο, θα σας γελάσω εάν μίλησε μόνο με τον κύριο
 Τζαμαλούκα ή και με το κύριο Χανιώτη. Μίλησε όμως και με άλλον, δεν
 μπορώ να θυμηθώ. Και προσπαθούσε ο άνθρωπος να τους πείσει ότι
 πλέον οι πληροφορίες είναι πάρα πολύ σοβαρές, ότι πρέπει να ληφθούν
 υπόψη. Έγινε μια μικρή διακοπή και πήγα μέχρι απέναντι σ' ένα
 ξενοδοχείο κοντά στη πρεσβεία στο οποίο σύχναζαν οι αμερικανοί αξιω-
 ματικοί για να πιούμε ένα καφέ. Εκεί βρήκα τον πρώτο γραμματέα της
 πρεσβείας των ΗΠΑ ο οποίος ήταν έλληνας στη καταγωγή. Πρέπει να λε-
 γόταν ή Λεοντάκης ή Λεονάρδος. Συζητώντας για το τι γίνεται, ο Σίσκο
 τί έκανε, μου είπε ότι "δεν τα βλέπω καλά τα πράγματα," χωρίς να μου
 πει τίποτε άλλο, ξέρεις αύριοκλπ.

4AK

(ν)

1/4 Α.Κ. Κ:Β. 20.11.1986

188

Βεβαία και αυτό που μου είπε μένα, ότι "δεν βλέπω καλά τα πράγματα,"

ήταν αρκετό για μένα. Ενώ ετοιμαζόμουν να φύγω συναντώ τον αεροπορικό

ακόλουθο των ΗΠΑ που ήταν φίλος μου. Τον ρωτώ "τι γίνεται" και μου

λέει, "λάβετε μέτρα, γιατί οπωσδήποτε κάτι θα έχετε." Γυρίζω αμέσως

στην πρεσβεία και προσπαθούσα να επικοινωνήσω με κάποιον. Μιλώ με

την αίθουσα επιχειρήσεων. Οι αξιωματικοί ήταν αν δεν με απατάει η

μύμη μου, ένας συμμαθητής μου Αράνης, ο Λούκουτος, ένας Στούμπος

και κάποιος άλλος. Είχαν δικίο οι άνθρωποι, δεν είχαν το βέτο να μου **F7**

πράξε "το δεχόμαστε, θα το πάρουμε, θα το διαβιβάσουμε."

Εκείνη την ώρα κτύπη το τηλέφωνο και με καλούσαν από την ΚΥΠ. Ήταν

ο διευθυντής του γραφείου του αρχηγού της ΚΥΠ, κύριος Σπαθόπουλος, **F4**

ο οποίος μου έκανε το εξής ερώτημα: "Έρεις ότι ο βασιλιάς έφυγε

από το Λονδίνο και πήγε στην Κύπρο." Πραγματικά και τώρα γελώ. Του

λέω σε άσχημη γλώσσα, γιατί διαφέραμε κατά μία τάξη, είμασταν ομοιό-

βαθμοι, δεν μπορώ να την χρησιμοποιήσω "τι θέλετε εσείς με τον

βασιλιά. Με τον βασιλιά ασχολείσθε; Δεν πάει να σκοτωθεί ο βασιλιάς,

έλληνας είναι και αυτός. Κύριο βγαίνουν οι Τούρκοι στην Κύπρο και

εσείς ασχολείσθε με το που πήγε ο βασιλιάς;"

*Γ5
διαφορετικά
μετά από 7
και πρεσβεία
σε Αθήνα
αλλά μου
είπαν*

*F1 Διαφορετικά
μετά από 7
και πρεσβεία
σε Αθήνα*

2/4 Α.Κ. Κ.Β. 20.11.1986

189

Μου απαντά ότι δεν ξέρει τίποτε και του είπα να μου δώσει τον αρχηγό της ΚΥΠ. Πραγματικά έρχεται στο τηλέφωνο ο Σταθόπουλος και πριν προλάβω να του αναπτύξω τις πληροφορίες, άρχισε και με κατσά - διαζε : "τι είναι αυτά που κάνεις, τί είναι αυτά που στέλνεις, έπεσες θύμα των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών κ.λ.π."

Επέσεσ θύμα των βρετανικών υπηρεσιών πληροφοριών κ.λ.π."
 Μα, στρατηγέ-του απαντώ, εδώ είναι φως φανάρι, ότι ξεκίνησε." F

Και μου λέει. "εγώ ξέρω, πάνε για ασκήσεις, θα φθάσουν μέχρι έξω από τα χωρικά ύδατα και θα γυρίσουν πίσω".

Μακάρι, του είπα και εγώ.

Προσπαθώ μετά να επικοινωνήσω με το γραφείο αρχηγού, 'όπου βρήκα τον ταγματάρχη Παλαΐνη. Του λέω : "Ρε Μπάμπη - γιατί είναι γνωστός μου και φίλος μου - τί κατάσταση είναι αυτή;".

Μου λέει : "τι να κάνω, δεν με πιστεύει κανείς. Τι να κάνω να πάω να τους σκοτώσω". Και δεν σας αποκρύπτω ότι είπα, "πάρε' ένα αυτόματο και καθάρισέ τους από εκεί πέρα. Αύριο θα ξεφτυλιστούμε."

Περνούσε ο χρόνος και ο υποστράτηγος Αρβανίτης μου λέει να φύγουμε για την Αθήνα, το μέτρησα, γιατί χρειαζόμουν και εκεί και του λέω να φύγουμε. Παίρνω τηλέφωνο την ΟΑ και ζητώ να μου κλείσουν μία θέση με την ΒΑ, με τις βρετανικές αερογραμμές, που

3/4 Α.Κ. Κ.Β. 20.11.1986

190

είχε πτήση 8 η ώρα το βράδυ - έχουν μιά ώρα διαφορά το καλοκαίρι - που ήταν Λονδίνο-Αθήνα-Λευκωσία. Η απάντηση μετά από λίγο ήταν 'ότι η πτήση προς την Κύπρο ακυρώθηκε.' Άλλη σοβαρή ένδειξη ότι κάτι θα συμβεί. Οπότε παίρνω τον αξιωματικό σύνδεσμο που έχουμε οι στρατιωτικοί ακόλουθοι στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης της Βρετανίας, Βρετανό αξιωματικό, στο σπίτι, για να του πω, κάνοντας ότι δεν ήξερα την ακύρωση της πτήσεως, ότι αύριο θα πάω στην Ελλάδα. Ειδικώς το αναφέραμε αυτό, αν θέλαμε, οι αξιωματικοί του ΝΑΤΟ. Μου λέει η γυναίκα του ότι δεν είναι εδώ και πάρτον στην Υπηρεσία. Τον πήρα και βγήκε ο βοηθός του. Του είπα ότι "σε πήρα να σου πω, ότι θέλω να πάω στην Ελλάδα, αλλά ζήτησα να βγάλω εισπητήριο με την ΒΑ και μου είπαν ότι ακυρώθηκε η πτήση". Επιπλέον τον ρώτησα "τι άλλα νέα" και μου απαντά ότι "εμείς μαζέψαμε το βρετανικό προσωπικό και του δώσαμε εντολή να μαζευτεί στις βάσεις." Δηλαδή οι βρετανοί πολίτες και το στρατιωτικό προσωπικό που ζούσε στην Κύπρο πήραν εντολή να μαζευτούν στις βάσεις.' Ήταν φανερό πλέον η ένδειξη ότι θα έχουμε ενεργεια από την Τουρκία πλέον και όχι από την Βρετανία. Μίλησα με την αίθουσα επιχειρήσεων, τα ίδια πρόσωπα ή ίδια απάντηση και δεν μπορούσα να κάνω διαφορετικά, μου είπαν θα θέσουν υπόψη την πληροφορία. Ρώτησα που είναι ο Αρχηγός των

Εξέταση και κλήση
 προς Αρχηγό
 > > > > >
 > > > > >
 > > > > >

Handwritten signature

4/3 Α.Κ. Κ.Β. 20.11.1986

----- 171

δευτέρα
 Ενόπλων Δυνάμεων, μου είπαν ότι απουσιάζει και μίλησα με την ΜΕΟ.
 και μου είπαν ότι θα θέσουν υπόψη την πληροφορία στον ΑΕΔ, αλλά
 να έχεις υπόψη σου ότι αυτοί δεν δέχονται αυτά που λες. Διότι
 Ξέχασα να σας πω και το διορθώνω τώρα, ότι την δεύτερη φορά όταν
 ήλθε ο δημοσιογράφος και μου είπε για τα σκάφη, μου είπε ότι
 δεν εβιβιβάστηκε όλη η μεραρχία που ήταν στην Μυρσίνη. Έμειναν
 πίσω μονάδες. Έμεινε πίσω ένα σύνταγμα μεραρχίας, Περιμέναν
 ακόμα ένα σύνταγμα της μεραρχίας και έτσι έγινε να ρθει από κάπου,
 εκτός από την Μυρσίνη, που ήταν και δεν προλάβαινε γιατί αυτοί
 βιαζόταν να κάνουν την ενέργεια.

επί
 F1
 προσέβλεπε
 στην
 M

(C)

↓

#

(4AK) 1/4 ζ (Θ.Σ.) 20-11-86

192

Τηλεφωνώ ξανά στο γραφείο αρχηγού στρατού και βρήκα τον υπασπιστή του αρχηγού στρατού , του κ. Γαλατσάνου, έναν υπολοχαγό ή λοχαγό Γρίβα , ο οποίος μου είπε ότι ο αρχηγός λείπει και τον διέταξα να πάει να βρει τον αρχηγό στρατού και να του θέσει υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις που έχουμε από το Λονδίνο. Δεν ξέρω τι έκανε γιατί δεν

τον ξαναείδα μετά εγώ τον υπολοχαγό . Ελπίζω ότι ~~δεν πάει πίσω την~~ διαταγή .

Με τις ειδήσεις των 9.30' τα βρετανικά μέσα ενημερώσεως πλέον

έκαναν μια πλήρη στρατιωτική ανάλυση της επεμβάσεως της Τουρκίας στην Κύπρο .

EMMANΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ . Δηλαδή ;

MARTYS . Θα με καταλάβουν καλύτερα οι κύριοι που προέρχονται από το στρατό . Είπαν ότι υπάρχουν δύο ακτές αποβάσεων η Αμόχωστος και η Κυρήνεια . Η Αμόχωστος θέλει 48 ώρες για να φθάσουν οι μονάδες από την Αλεξανδρέτα . Η Μερσίνη είναι τόσο κοντά που μέσα στην νύκτα που έρχεται μπορούν να πάνε οι αποβατικές δυνάμεις . Υπάρχουν κόλποι αποβάσεως και έδειχνε τις περιοχές που είναι αμώδεις , που έχει άμμο δηλαδή που μπορούν να πλησιασουν τα αποβατικά . Έκαναν ανάλυση των στρατιωτικών δυνάμεων της Ελλάδος και αν έχουμε δυνατότητα αποκρούσεως . Και ανέφεραν τι δυνάμεις έχουμε . Ότι έχουμε υποβρύχια , ότι έχουμε φάντομ ότι μπορούμε να επέμβουμε .

Παπα
F1 διαταγή
και προαίτια
διαταγή .

2/4 ζ (Θ.Σ.) 20-11-86

193

Έλεγαντι δυνατότητες-αν δεν ολοκληρώσουν την αποστολή τους εντός της επομένης - Οι Τούρκοι έχουν για να ενισχύσουν το προγεφύρωμα,

Αυτές τις πληροφορίες τις μεταβίβασα πλέον , όπως είχα υποχρέωση , στο επιτελείο . Και στις 11 η ώρα μέχρι που να έλθουμε σε επαφή το βράδυ ξαναεπιχείρησα να μιλήσω με το αρχηγείο στρατού και με το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων . Δεν βρήκα κανένα αρμόδιο εκτός από την αίθουσα επιχειρήσεων . Βρήκα ένα αντισυνταγματάρχη Καλογερόπουλο στο αρχηγείο στρατού ο οποίος ήταν άσχετος και όντως ήταν άσχετος . Δεν ήξερε τίποτα . Και από το όνομα που άκουσα δεν μπόρεσα να έλθω σε περαιτέρω επαφή αλλά πήρα τον κ. Τζαμαλούκα στο σπίτι του που ήταν και του ξαναέθεσα το θέμα πως έχει . Και μου είπε ότι θα ειδοποιήσει τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων .

Παρέμεινα στην πρεσβεία - όπως παρέμεινε ο πρέσβυς και οι άλλοι- και στις 20 του μηνός στις 3.30'το πρωί εκτύπησε το τηλέφωνο και εκλήθη ο πρέσβυς στο Υπουργείο Εξωτερικών . Ήτο πλέον προφανές τι τον ήθελαν . Δεν υπήρχε αμφιβολία .

Διατηρούσα την ελπίδα ότι θα έχουν ληφθεί μέτρα και θα κυπούσαν τους Τούρκους βγαίνοντας . Μετά από λίγο ακούσαμε στο Β.Β.Σ. ότι γίνεται αποβίβαση των τουρκικών στρατευμάτων, ότι δεν υπήρχε καμία αντίδραση και πήρα την αίθουσα επιχειρήσεων .

3/4 ζ (Θ.Σ.) 20.11.86

194

θα ήταν γύρω στις 4 η ώρα Αγγλίας , 5 δηλαδή .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Ώρα Λονδίνου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ώρα Λονδίνου : Έχουμε μια η ώρα διαφορά .

Και ενεφανίσθη ο αντισυνταγματάρχης Στούμπος τότε ο οποίος μου είπε ότι εμείς τώρα μιλήσαμε πριν από λίγο με την Κύπρο, με τον Σκλαβενίτη, αν δεν κάνω λάθος ή δεν ξέρω με ποιόν άλλον. Γμας είπαν "δεν συμβαίνει τίποτα". "Τι λέτε;" "τρελαθήκατε"; Εδώ γίνεται απόβαση και σεις καθόσαστε εκεί πέρα; Μετά από 10 - 15 λεπτά με παίρνει αυτός και μου λέει, "δυστυχώς έχεις δίκαιο". Τι να το κάνω αν είχα δίκαιο. Μακάρι να είχα άδικο εγώ και να είχαν δίκαιο αυτοί. Δεν πέρασε μία ώρα μιάμιση και ενώ ετοιμαζόμουν να φύγω και προσπαθούσα να βρω κάποιους - Ευρίσκοντο στο Λονδίνο δύο χειριστές με το αεροσκάφος του Βασιλέως και ένας μηχανικός και δύο άλλοι που εκπαιδευόντουσαν χειριστές αεροσκαφών - κάλεσα τους χειριστές να φύγουμε μαζί. Δεν είχα καμία υποχρέωση να έλθω στην Ελλάδα, ούτε οι χειριστές από ότι προβλέπεται, αλλά εγώ σαν υπεύθυνος, σαν φρούραρχος στην περιοχή αυτή, που ασκούσα καθήκοντα, έκρινα ότι 4-5 χειριστές ήταν πολύ αναγκαίοι.

Και εδώ θέλω να κάνω μια παρένθεση, ότι δυστυχώς έβγαλαν την διαταγή να πληρώσω τα λεπτά γιατί τους έδωξα, αφού έγινε μετά

414 ζ (Θ.Σ.) 20-11-86

195

τις 24 Ιουλίου . Βέβαια δεν τα πλήρωσα τα λεφτά . Αυτό ήταν και το πικρό

μου παράπονο . Οι κύριοι συνάδελφοι του στρατού θα καταλάβουν ότι

αυτό έπρεπε να κάνει κάθε αξιωματικός . Να έλθουν 4 να σηκώσουν

4 αεροπλάνα . Βέβαια προς τιμήν των συναδέλφων αυτών δεν δέχθηκαν

και είπαν να τα πληρώσουν . Βέβαια δεν τα πλήρωσα, η Ολυμπιακή

Αεροπορία έκανε έκπτωση . Δηλαδή τα έβαλε εις βάρος της . Εν πάση

περιπτώσει έφθασε 6.30' το πρωί, ώρα Αγγλίας, κτύπησε το τηλέφωνο και

παρουσιάσθηκε στην άλλη άκρη ο διευθυντής του Γ' Επιτελικού γραφείου

ο ταξίαρχος Παπακωνσταντίνου . Άριστος συνάδελφος, αλλά εξεπλάγην

με αυτό που άκουσα . Μου είπε, που ξέρεις εσύ ότι γίνεται απόβαση

στην Κυρήνεια; Εμείς έχουμε πληροφορία ότι πέφτουν αλεξιπτωτι-

στές στον θύλακα .

Γχειριστές
Γμεινοί
+ γιορτι

(40)

(45)

1/4 Δ. Α.Μ. 20-11-86

196

Η ώρα ήταν 7.30'. Επί δύο ώρες οι Τούρκοι έβγαζαν. Δεν μπορώ να σας πω, τί του είπα, παρά την εκτίμηση που έτρεφα προς αυτόν. Πώς αντέδρασα εκείνη τη στιγμή.

Εν πάση περιπτώσει, μετά μπήκα στο αεροπλάνο της Ολυμπιακής και ήλθα στην Ελλάδα.

Πριν φύγω εκλήθη ο Πρέσβης και την πρώτη φορά του είπαν ότι "Ξέρετε, εμείς δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε. Κάναμε, ό,τι κάναμε." και τη δεύτερη φορά "Κυιτάξτε, μη χτυπήσετε τους Τούρκους, γιατί έχουμε πληροφορίες ότι μαζεύονται στα βόρεια σύνορα δυνάμεις τους Συμφώνου της Βαρσοβίας."

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ποιός τα είπε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Η Βρετανία, το Βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών.

Όταν ήλθε και ο Πρέσβης, ο οποίος δεν είχε και γνώση της διαδικασίας ανταλλαγής των πληροφοριών, του λέω: Κύριε Πρέσβη, ακούστε να δείτε. Αυτό είναι εύκολο. Θα πάρουμε το Υπουργείο, επισήμως πλέον, το 2ο Γραφείο και θα τους πω εγώ: Εδώ μας ήλθε η πληροφορία ότι στα βόρεια σύνορα μαζεύονται δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Έχετε υποχρέωση, βάσει της Συνθήκης του ΝΑΤΟ, να μας πείτε, αν είναι αληθές ή όχι. Αυτοί δεν μπορούσαν πλέον ν'αντιδράσουν και να μου πουν "Δεν σας το λέμε." και μου είπαν: "Να κάνετε την αίτηση

Εξ
προς Όθωνα
Ακίμης Βρετανίας

2/4 Δ. Α.Μ. 20-11-86

194

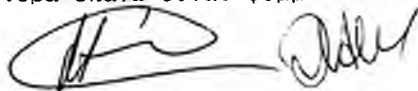
στο Υπουργείο Εξωτερικών." Δηλαδή, ελάτε, μετά από 10 μέρες να σας δώσουμε την απάντηση, όπως και πραγματικά έγινε. Γιατί έπρεπε να μου πουν: Δεν συγκεντρώνονται ή συγκεντρώνονται. Ήταν υποχρεωμένοι να δώσουν σαφειστάτη απάντηση και να μας πουν, τί να κάνουμε πλέον, πέραν της Ελληνο-Τουρκικής διενέξεως.

Εκάναμε την αίτηση έγγραφη στο Υπουργείο Εξωτερικών. Εγώ είχα φύγει, αλλά μου είχε ήδη δημιουργηθεί η εντύπωση ότι αυτό είναι ψέμμα.

Ήλθα στο επιτελείο γύρω στο μεσημέρι της 20ης Ιουλίου. Βρήκα εκείνη τη στιγμή να συνεδριάζουν οι Αρχηγοί των επιτελείων και μέσα ήταν ο ταξίαρχος Ιωαννίδης -αν δεν με απατά η μνήμη- και άλλοι επιτελείς. Τους είπα, πώς έχει η κατάσταση και απευθυνόμενος προς τον κ. Μπονάνο του είπα: Κύριε Αρχηγέ, το παράπονό μου είναι ότι δεν με πίστεψε κανένας. Εδώ βγαίνουν! Δικαιολογείται να παίρνω εγώ από το Λονδίνο, να σας πω ότι γίνεται απόβαση, αντί εσείς να πάρετε; και να ειδοποιείται ^{Γ°} ότι γίνεται απόβαση στην Κύπρο και να μην υπάρχει κανείς στο επιτελείο; Δεν θυμάμαι, τί μου είπε.

λέω

Εν πάση περιπτώσει, εγώ σας/ότι η πληροφορία που δόθηκε από τους Βρετανούς, ότι μαζεύονται δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας στα σύνορα επάνω είναι ψέμματα. Να τη θεωρήσετε δεδομένη, ως ψέμμα.

Γ°
το Λονδίνο

3/4 Λ. Α.Μ. 20-11-86

198

Και η προσωπική μου γνώμη, σαν επιτελής, με την πείρα που έχω, είναι ότι πρέπει να χτυπήσουμε το προγεφύρωμα, αν και κακώς δεν έχει χτυπηθεί μέχρι τώρα.

Ζήτησα να πάω στην Κύπρο, γιατί ετοιμαζόταν να φύγει μία μοίρα καταδρομών, η μοίρα καταδρομών της Θεσσαλονίκης με τον κ. Σβάλη και επήγαινε και ένας αριθμός αξιωματικών να ενισχύσει τις μονάδες. Δεν ενεκρίθη και με διέταξαν να πάω στο τάγμα που πήγαινα στον Έβρο στη Νέα Βύσση.

Μπήκα στο αεροπλάνο -και έχει σημασία αυτό που θα σταθώ για λίγο να σας πω- και έφθασα στη Θεσσαλονίκη. Εκεί βρήκα τον κ. Ντάβο. Τον διοικητή τους Γ' Σώματος Στρατού, ο οποίος ήταν με στολή ημιεξόδου. Τον χαιρέτησα -τον γνώριζα, δηλαδή- και του είπα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πού τον βρήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στο αεροδρόμιο της Μίκρας στη Θεσσαλονίκη.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Ώρα, μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 20 του μηνός το μεσημέρι, το απόγευμα. Πάντως απογευματινές ώρες πρέπει να ήταν. Δεν μπορώ να θυμηθώ τις ώρες τώρα. Όπως ξέρετε και ο χρόνος και η διάρκεια είναι τόσο πολλή μεγάλη και τα γεγονότα ήταν έντονα.

Του είπα, λοιπόν: Μα, καλὰ Στρατηγέ, δεν μετεκινήθη το πολεμι-

Πο
Από διακοπή
μεταλλεύ
= Βύσσης
και προαίτια
= Βύσσης
R

R

R

4/4 Δ. Α.Μ. 20-11-86

199

κό στρατηγείο να πάει στην περιοχή της Καβάλας, όπου προεβλέπετο;"

Γιατί είχα υπηρετήσει στο Σώμα Στρατού και ήξερα. "Ναι, ναι μετεκινήθη", μου λέει.

Αυτό, όμως, σας το λέω, γιατί όντως δεν είχε μετακινηθεί

Επισημως το καταθέτω αυτό στον όρκο. Είχε πάει μόνο ένας αξιωματικός του 3ου Επιτελικού Γραφείου με ένα-δύο άλλους αξιωματικούς, ο κ. Διμουλής.

Και ο διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού ασχολείτο να πει "αντίο" στη μοίρα που θα πήγαινε στην Κύπρο. Και είχε αφήσει την ευθύνη του Έβρου, τη βασική ευθύνη, εκεί που μας πόναγε να εξασφαλισθούμε στην τύχη ενός ταγματάρχου και ευρίσκετο στο αεροδρόμιο.

Εκ των υστέρων μου δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι ο κ. Ντάβος ήξερε ότι δεν πρόκειται να χτυπήσουμε το προγεφύρωμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Με συγχωρείτε. Γιατί λέτε "ενός ταγματάρχου";

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε, κύριε. Το Πολεμικό Στρατηγείο, με τη κήρυξη της επιστρατεύσεως -αλλά και επιστράτευση να μη γινόταν το σχέδιο Ε το

προβλέπει- έπρεπε να γίνει μετακίνηση για την άμυνα. Εκεί ή θα κάναμε άμυνα ή θα κάναμε άλλη ενέργεια αντιπερασπισμού, για ν'ανακουφίσουμε τις δυνάμεις, αν κάναμε ενέργεια στην Κύπρο.

(4B)

(Θ)
1/4 B. A.M. 20-11-86

200

Δεν μπορεί ο διοικητής του Σώματος Στρατού να πηγαίνει εκείνη τη στιγμή σε ένα τάγμα που πάει σε αποστολή γειά σου. Υπάρχουν άλλοι αρμόδιοι . Όσο και αν σας φαίνεται παράξενο , είναι σαν να κατέβη ο αρχηγός στρατού να πει σε ένα τάγμα αντε γειά σου, που πάει στην Κύπρο. Υπάρχουν επιτελείς. Ο διοικητής μονάδος ήταν άριστος αξιωματικός και ικανός να φέρει εις πέρας την αποστολή του. Δεν χρειαζόταν να του πει ο κ. Ντάβος αντίο, να δει αν φορτώσανε 10 πυραύλους ή αν πήραν τα πυρομαχικά , υπήρχε ο διοικητής του σύντάγματος των καταδρομών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Μήπως ηρνούντο να επιβιβαστούν.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι προς Θεού, αποτελεί ντροπή για τους έλληνες και σαν στοατιωτες και σαν έλληνες να λέμε οτι υπήρξαν έλληνες που ηρνήθησαν να πολεμήσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ; Ντροπή είναι αν έγινε .

ΜΑΡΤΥΣ: Αποτελεί ύβρη κύριε βουλευτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σταθείτε παρακαλώ. Παρ ακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να μην σχολιάζουν ώστε να προκαλούν την αντίδραση του κυρίου μάρτυρος.

ΜΑΡΤΥΣ :Εγώ τελείωσα το πρώτο σκέλος των γεγονότων. Στις 18 του μηνός το βράδυ το ΒΒΕ παρουσίασε μαγνητοσκοπημένη συνεντευξη του

2/4 B. A.M. 20-11-86

201

κυρίου Μαύρου, τότε τον φέρανε ως Αρχηγό της Ενώσεως Κέντρου, στο Λονδίνο, την είχαν πάρει εδώ, στην οποία ο κύριος Μαύρος αφού καυτηρίασε την ενέργεια και ορθώς, του πραξικοπήματος στο τέλος έκλεισε λέγοντας, ότι ζητάει την επέμβαση των εγγυητριών δυναμειών. Ζητούσε δηλαδή την επέμβαση των άλλων δυνάμεων και σε παρατήρηση, του παίρνοντας τη συνέντευξη, όταν λέτε εγγυήτριες δυνάμεις κύριε Μαύρο, εννοείτε και την Τουρκία; Η απάντηση ήταν "είπατε εγγυήτριες δυνάμεις." Εστέι ~~λα~~ σήμα και είπα τις δηλώσεις του κυρίου Μαύρου, λέγοντας ότι αυτό είναι πάρα πολύ και εγγίζει τα όρια -οσο και αν παρεξηγηθώ- της εσχάτης προδοσίας. Διότι δεν μπορούμε να λέμε να επέμβει και η Τουρκία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δηλαδή είναι ντροπή να μιλάμε εμείς περί προδοσίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, να μιλάτε και σεις κύριε βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπατε, είναι ντροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ντροπή για μένα είπα. ^F

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι ντροπή είπατε για Αντιπρόεδρο Κυβερνήσεως να μιλάει περί εγγυητριών δυνάμεων και ότι αυτό εγγίζει τα όρια της εσχάτης προδοσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην παρατηρήσή του ο κ. Λιβανός

~~είπε~~ ^{έχει δίκιο} διότι ένας στρατιώτης τέλος πάντων θα μπορούσε να κάνει

«ροσάθια,
να' μή το
εναφάρω»

3/4_B_A_M_20=11=86_

202

μια πράξη προδοσίας και έγιναν πράξεις προδοσίας .

ΜΑΡΤΥΣ: Να διορθώσω κύριε Πρόεδρε, χωρίς να παρεξηγηθώ. Εκείνη τη στιγμή ακουγα ένα σεβαστό πολιτικό να λέγει να επέμβει και η Τουρκία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): "Είπα των εγγυητριών δυνάμεων", έλεγε, άρα έλεγε και την 'Ελλάδα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ίδιο είπε και ο Μακάριος στον ΟΗΕ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο μόνος πατριώτης ήταν ο Ιωαννίδης.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι δεν το δέχομαι αυτό. Ευθέως λέω την αλήθεια. Είπε εννοώ τις εγγυήτριες δυνάμεις, κάτι που δεν το έχει αρνηθεί ο κ. Μαύρος,

Η ενέργεια αυτή αν βγώ εγώ εν όψει πολέμου , ο απλός έλληνας πολίτης και πω να μπουν οι Τούρκοι να καταλάβουν την Λήμνο, τι διαπράττω;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επέμβαση δεν εννοούσε στρατιωτική, αλλά και διπλωματική,

ΜΑΡΤΥΣ: Το άρθρο 4 ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνα είμαστε με το άρθρο 4, αλλά σύμφωνα να είσθε και σεις με το γεγονός ¹ ότι ο κ. Μαύρος είναι μια προσωπικότητα του δημοσίου βίου η οποία έχει παίξει ένα

4/4 Β Α.Μ. 20-11-86

203

Γου

πολύ ενεργητικό ρόλο σε όλους τους τομείς, που εκάστοτε επιλέγει να παίξει ρόλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να ανακάλεσω τη φράση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οχι αν θέλω εγώ, αν νομίζετε εσείς εθνικό σας καθήκον να ανακαλέσετε τη φράση.

ΜΑΡΤΥΣ: Ανακαλώ και ζητώ συγνώμη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και όλα τα δεινά προήλθαν από τη χούντα, αυτό να ξέρετε.

(8)

(4 Β)

1/4 δ ΜΠ 20-11-1986

204

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά θα δούμε ποιος φταίει για το Κυπριακό. Δεν είναι της στιγμής αυτής, στις 20 Ιουλίου ή στις 15. Μόνο το Κυπριακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Επίσης ο Μακάριος επανειλημμένα είχε ζητήσει την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων. Γιατί το λέω αυτό; Ενώ όλη η Ευρώπη υποστήριζε την Τουρκική ενέργεια, μου φάνηκε και μένα περίεργο να μη γίνεται διάκριση. Δηλαδή, μπορούσε να πεί ο Μακάριος και άλλοι να επέμβει η Βρεταννία. Να έλθει η Βρεταννία να τη στριμώξει, Εκεί δε πουζήταγαν να αναλάβει ο Κληρίδης, μου έκανε εντύπωση εμένα γιατί δε γύρισε ο Μακάριος πίσω στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όπως ήταν το πράγμα τότε στις 15 έως 20, αν γύριζε ο Μακάριος, τι λέτε; Θα τον άφηνε η Χούντα εν ζωή;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι πολύ εύστοχη η ερώτησή σας.

Η γνώμη μου είναι - παρότι αγαπώ τους Βρεταννούς - ότι, αν η Βρεταννία ήθελε να ασκήσει πλήρως τα δικαιώματά της

F' διαφοροποιεί
κείνο ζήτημα και
προσάγει

6 ετη
F' προσάγει
να υποστηρίξουν
ζώ Μακάριος

2/4 δ ΜΠ 20-11-1986

205

ως εγγυήτρια δύναμη , πιστεύω ότι θα καταφθωνε να επιβληθεί στο θέμα αυτό.

κάτω

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα τον άφηνε ο Γεωργίτσης και ο Κομπόκης να ζήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Η εκτίμησή μου είναι αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως δε δίστασα να πώ πώς ήταν άσχημη η ενέργεια που έγινε εναντίον του Μακαρίου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνα. Συνεχίστε κ. μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Τελείωσε το πρώτο σκέλος.

Μετά παρέμεινα στον Έβρο γύρω στις 10 μέρες , και γύρισα πίσω. Είχε γίνει η εκχειρία . Άρχισαν να καταφθάνουν οι πληροφορίες ότι η Τουρκία θα συνεχίσει την επέκταση του προγεφυρώματος . Και έμαλούμεθα να μας πούν ότι εμείς στέλνουμε ενισχύσεις στην Κύπρο ενώ δεν πήγε ούτε ένας στρατιώτης από την εκχειρία και μετά , εκτός της μοίρας καταδρομών η οποία πήγε στις 21 προς 22 ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Και δεν ξαναγύρισε.

ΜΑΡΤΥΣ: Καλώς πήγε . Έμεινε εκεί και κράτησε το αεροδρόμιο της

Λευκωσίας η μοίρα αυτή. Είναι προς τιμή της μοίρας καταδρομών

ότι κράτησε το αεροδρόμιο της Λευκωσίας

3/ 4 δ ΜΠ 20-11-1986

206

Κύριε πρόεδρε, σκοτώθηκαν 30 άτομα. Πήγαν 800 και είχαν απώλεια 6%, σε μια απόσταση 900 χιλιομέτρων. Τι θέλατε να πάμε περίπατο; Μακάρι να έκαναν επέμβαση στο προγεφύρωμα και να είχαμε απώλειες ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απώλειες ναί, αλλά να τις έχουμε από τα Τουρκικά πυρά, όχι από τα Ελληνικά πυρά.

ΜΑΡΤΥΣ: Και αυτοί είναι δικαιολογημένοι, διότι δεν μπόρεσαν να αποκρυπτογραφήσουν το σήμα ή όχι. Διότι, εδώ, κ. πρόεδρε, στις επιχειρήσεις, επανειλημμένως έχουν σκοτωθεί, έχουν εξαφανιστεί... ^{FD}

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν είναι αυτό το σημαντικό,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προχωρήστε, κ. μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Καταβάλλετο προσπάθεια από τις Βρεταννικές υπηρεσίες να παρουσιαστεί η Ελλάδα ότι παραβαίνει τους όρους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πού το ξέρετε αυτό εσείς; Πώς το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού ανά πάσα στιγμή μας καλούσαν και μας έλεγαν αυτό...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πότε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω αμέσως με ημερομηνίες. Στις 2 ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ποιές δύο;

FD
προεδρία
Μονάδες
εξασφάλιση
κ. Μ. Μ. Μ.
Μ. Μ. Μ.
Μ. Μ. Μ.

474 δ ΜΠ 20.11.86

204

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 2 Αυγούστου του 1974. Μας κάλεσαν και μας είπαν ότι,

κύριοι παραβαίνετε τους όρους της συμφωνίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Σεις δεν ήσασταν στον Έβρο τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα γυρίσω σας είπα στις 30 του μηνός, ή στις 29,

ήμουν πίσω. Δέκα μέρες κάθησα, διότι δόθηκε εντολή να πάω στο

γραφείο να παρακολουθήσω την εκεί εξέλιξη. Είχε γίνει εκχειρία πλέον.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Η μονάδα σας δεν ήταν στον Έβρο τότε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγγάνης): Παρακαλώ κύριοι συνάδελφοι, πρέπει να παρακολουθούμε και μείς οι άλλοι. Μπορεί ένας από μάς να είναι λίγο ευφυέστερος ή να έχει πιά δυνατό το αυτί του.

ΜΑΡΤΥΣ: Έλαβα διαταγή του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων να γυρίσω στο γραφείο της πρεσβείας. Δεν υπήρχε αξιωματικός πλέον εκεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Στο Λονδίνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Λονδίνο. Μας κάλεσαν και μας είπαν ότι παραβαίνουμε τους όρους της εκχειρίας και στέλνουμε μονάδες στην Κύπρο.

Η αντίδραση η δικιά μας ήταν ότι δεν πάει καμιά μονάδα. Αυτό επαναλήφθηκε. Και εγένετο και δημοσιογραφική παρουσίαση. Στις 11 του μηνός - και το αναφέρω με το σήμα 159 178/917, στο οποίο

λέω ότι μας απήντησαν πλέον ότι δεν υπήρξαν βουλγαρικές συγκεντρώσεις ή συγκεντρώσεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page, including a large signature on the left and several smaller ones on the right.

5/4 δ ΜΠ 20-11-1986

208

και ότι στέλνουμε μονάδες στην Ρόδο και στην Κύπρο. Έτσι μας έλεγαν, επισήμως μας καλούσαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιοί; Οι Εγγλέζοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι Εγγλέζοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το Υπουργείο Εξωτερικών ή το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Το Υπουργείο Εξωτερικών και το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης.

(5 ΒΑ)

The block contains two handwritten signatures. The one on the left is a large, stylized signature with a prominent horizontal stroke. The one on the right is a smaller, more compact signature. Above the right-hand signature, the handwritten text "(5 ΒΑ)" is written.

46

1/5 ΒΑ Ζ.Β. 20-11-86

209

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δηλαδή, έχετε πάει εσείς στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Σε καλεί στο τηλέφωνο ο αξιωματικός σύνδεσμος και λέει, ή ελάτε εδώ, ή έρχεται αυτός στην Πρεσβεία και σου λέει έχουμε να κάνουμε τη διαμαρτυρία από κοινού. Αυτοί ενεργούσαν σαν χώρα του ΝΑΤΟ, το ένα σκέλος προς το στρατιωτικό ακόλουθο, ότι φέρετε έχουμε πληροφορίες ότι στέλνετε μονάδες στην Ρόδο και από κεί είναι το πρώτο σκαλοπάτι για να πάμε στην Κύπρο. Αυτές ήταν οι πληροφορίες στις 11 του μηνός. Στις 13 του μηνός η Βρετανία ανακοινώνει ότι στέλνει δυνάμεις στην Κύπρο να ενισχύσει τις βάσεις, αλλά ξεκαθαρίζει ότι οι δυνάμεις αυτές δεν θα εμπλακούν σε ενδεχομ ένη ενέργεια των Τούρκων, προς διεύρυνση του προγεφυρώματος. Και στις 14 του μηνός έχουμε τον Ατίλα 2 και δηλώσεις, ότι εμείς πράξαμε, ότι μπορούσαμε να πράξουμε, δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα. Απλώς μία φιλοσοφική δήλωση του κ. Κάλαχαν ότι μέχρι τώρα η Κύπρος είναι αιχμάλωτη του Τουρκικού στρατού, αλλά σε λίγο θα γίνει αιχμάλωτη των Κυπρίων. Αυτά είναι τα γεγονότα που σας ανέφερα.

F? προαίτια
7 Τσεκία
Α

F3
Αποκρίσεις
μέσω Τσεκίας
Καταφύγιο
Τουρκικός
Στόλος
F? επιβίωση

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπε ο Κάλαχαν ότι θα γίνει η Κύπρος αιχμάλωτη των Κυπρίων:

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

2/5 ΒΑ Ζ.Β. 20-11-86

210

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, και μπορείτε να το ζητήσετε από την Πρεσβεία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Ναι, κύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ. Έχει δημοσιευθεί επανειλημμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν έχω αντίρρηση. Θέλω να καταλάβω

τί νόημα μπορεί να είχε αυτό το πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Ανταρτοπόλεμο κύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα έκαναν ανταρτοπόλεμο οι Κύπριοι και πλέον ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ά μάλιστα. Με την έννοια αυτή, ναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Άν θέλετε να σας πω τη γνώμη μου, άν μπορούσαμε να αντιδρά-
σουμε στην αποβατική ενέργεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και αυτό είναι ενδιαφέρον να το
πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Σαν επιτελής - έχω τελειώσει τη σχή πολέμου και έζησα ^F στα
γραφεία- εγώ θεωρώ δεδομένη την επιτυχία της αντιδράσεώς μας. Διότι
εμείς είχαμε 5 υποβρύχια. Τα 4 υποβρύχια τσέπη, έναντι ουδενός της
αυτής κλάσεως της Τουρκίας, και ένα άλλο υποβρύχιο. Είχαμε 18 φάντομς,
από τα οποία, τα 16 ήταν ετοιμοπόλεμα, εκτός από 1 που έσπασε το λάστι-
χο όταν πήγανε στην Κρήτη. Μπορούσαμε λοιπόν να εξασφαλίσουμε κυριαρ-
χία αέρος με τα αεροσκάφη φάντομς και κυριαρχία στην περιοχή της απο-
βάσεως με τα υποβρύχια της κλάσεως αυτής, που δύσκολα εντοπίζοντο με

F^o
στο γραφείο
και προαίτια
σε εξαίτια
Γραφείο
αυτο

3/5 ΒΑ Ζ.Β. 20-11-86

211

τα μέσα που είχαν οι Τούρκοι. Δεν ξέρω αν οι συνάδελφοι του ναυτικού που είναι εδώ, έχουν διαφορετική γνώμη. Εγώ ξέρω ότι τα υποβρύχια αυτά ήταν τελειοτάτου τύπου. 'Αν η αποβατική δύναμη, όπως είπα προηγουμένως, κτυπηθεί τη στιγμή της αποβάσεως και κτυπιόταν και με αεροπορική δύναμη, θα είχε εκλείψει το προγεφύρωμα. Και προς Θεού, να μην παρεξηγηθώ. Δεν θα γινόταν η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Δεν την ήθελαν ποτέ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό δεν το κατάλαβα όπως το είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Λέω ότι θα αποτύγχανε η στρατιωτική ενέργεια των Τούρκων.

Και βέβαια, προς Θεού, να μην πεί κανείς ότι μετά θα έκαναν και την

ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Αυτό είναι κάτι που θα έπρεπε να

το έχουν εγκαταλείψει προ πολλού. Θα ήταν ανεξάρτητη και θα είχαμε

λύσει και το θέμα της υφαλοκρηπίδος. Εδώ είναι ελεγκτέα η ηγεσία,

γιατί γνώριζε τις δυνατότητες τις δικές μας, και δεν αντέδρασε. Και

θα επικαλεστώ τη μελέτη του Βρετανικού Ινστιτούτου Στρατιωτικών

Μελετών, η οποία έγινε μεταξύ 20 και τέλος Αυγούστου. Οι Βρεττανοί

έχουν ένα Ινστιτούτο Στρατιωτικών μελετών.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Θα ήθελα μία διευκρίνιση. 'Όταν λέτε ότι η ηγεσία

ήταν ελεγκτέα, τί εννοείτε; Ποιά ήταν;

4/5 ΒΑ Ζ.Β. 20-11-86

212

ΜΑΡΤΥΣ. Η ηγεσία που υπήρχε στο στράτευμα τότε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Μιλώ για τις 20 του μηνός.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Αυτός ήταν που διέταξε, ή κανένας άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας απαντήσω μετά, για να ολοκληρώσω τη σκέψη μου.

Το Ινστιτούτο Στρατηγικών μελετών εξετάζει πάντοτε τα διεθνή γεγονότα και εξετάζει τις επιχειρήσεις. Είπε ότι στην Κύπρο πολέμησαν μόνο 5 τάγματα, η ΕΛΔΥΚ και οι μοίρες καταδρομών, υπό τον κ. Κομπόκη, στο Πενταδάκτυλο.

(5BA)

1/5 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

213

Εάν είχαν αεροπορική κάλυψη, το προγεφύρωμα θα αποτύγχανε.

· Δεύτερον, θα πρέπει το ΝΑΤΟ να εφετάσει το αφιδόμαχο του τουρκικού στρατού, γιατί έκαναν αποβίβαση και έκαναν τρεις ημέρες. Όταν έγινε η εκεχυρεία, δεν είχε καταληφθεί η Κυρήνεια. Η Κυρήνεια έπεσε μετά την εκεχυρεία με ενέργειες, και βιαζόνταν οι Τούρκοι μάλιστα από τις 7 η ώρα που άρχισε η εκεχυρεία και προσπαθούσαν να ολοκληρώσουν, να διευρύνουν τον θύλακα.

Εάν υπήρχε, λοιπόν, αεροπορική κάλυψη, πιστεύω ότι θα είχαμε πετύχει σημαντική νίκη.

Επιπλέον αυτού, υπάρχει ένα βιβλίο το οποίο είδα μετά και το οποίο έχουν κυκλοφορήσει οι Τούρκοι και είναι η σκοπιά των γεγονότων, η εξέταση των γεγονότων από την άλλη πλευρά. Λέγεται "Απόφαση Απόβασης". Το βιβλίο αυτό το έχω, μπορώ να το αφήσω, και λέει ότι τους απησχόλησε πάρα πολύ η σταθεροποίηση του προγεφυρώματος, ιδίως τη νύκτα, 20 προς 21 του μηνός, που εκαθηλώθησαν, και 21 προς 22 του μηνός.

Δείχνει, επίσης, ότι οι δυνάμεις που πήγαν στην Κύπρο ήταν ανεπαρκείς για να κάνουν την αποστολή τους και έτρεμαν μήπως υπάρξει αντίδραση δική μας.

Επιπλέον αυτού, θα υπάρξει αντίλογος ότι οι Τούρκοι ενδεχομένως

2/5 Δ. (Κ.Ο.) 20.11.86

214

να έκαναν αποβατική ενέργεια σε άλλο νησί. Οι Τούρκοι δεν είχαν άλλες δυνατότητες αποβατικές. Εγώ πιστεύω ότι και στον Αττίλα Ι και στον Αττίλα ΙΙ μπορούσαμε να αντιδράσουμε. Αυτή είναι η προσωπική μου εκτίμηση και όχι βάσει γεγονότων

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και άρα, το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου δεν ήταν προδοσία!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, θα το δούμε αυτό. Κύριοι συνάδελφοι, η ώρα είναι προχωρημένη και προτείνω να διακόψουμε.

(5Α.).

(57)

1/5 Δ. (Σ.Ν.) 20-11-1986

215

(Στο σημείο αυτό διεξάγεται συζήτηση μεταξύ των μελών της επιτροπής για το πότε θα συνεχιστεί η εξέταση του μάρτυρος. Η επιτροπή ομόφωνα καταλήγει στο να κληθεί ο μάρτυρας να συνεχίσει την κατάθεσή του, την προσεχή Τετάρτη, 26η Νοεμβρίου 1986 και ώρα 10ην πρωινή).

Στη συνέχεια και ώρα 15.01 λύθηκε η συνεδρίαση.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΙΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΠΡΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΧΑΡ. ΠΑΛΑΙΝΗΣ

ΓΕΡ. ΜΑΤΑΤΕΝΗΣ

ΑΘΑΝ. ΠΕΡΔΙΚΗΣ

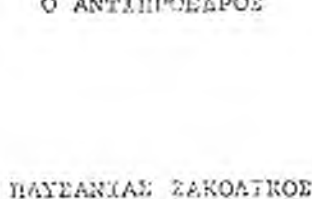
Την 24.11.1986..... ημέρα Δευτέρα... και ώρα 9:00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "Φάκελο της Κύπρου" (Α' όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παισαγιά Ζακοτάκη, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από 20.11.1986... αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο κάρτυρας ...Χ... Παλαιών.....
 ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις 13.19.1986... 20. Νομβρίου 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

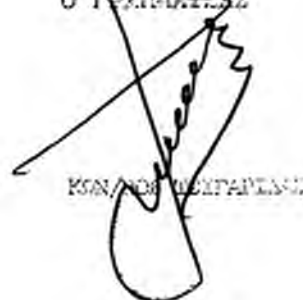
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΠΑΙΣΑΓΙΑΣ ΖΑΚΟΤΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΩΝ/ΝΟ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΚΑΡΤΥΡΑΣ

ΧΑΡ. Παλαιών

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα, σήμερα 26 Νοεμβρίου 1986, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10.00' π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Αθ. Περδίκη (2η μέρα), Ηλ. Γλεντζέ (1η μέρα), Μιχ. Πηλιχό (2η μέρα) και Δ. Παπαποστόλου (1η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακολίκος, Κλ. Ζερβός Ι. Κουτσογιάννης, Α. Ντεντιδάκης, Δ. Παγρόπουλος, Ι. Παπαδονικολάκης, Εμ. Παπαστεφανάκης, Αυγ. Πετραλιάς, Γ. Περάκης, Σπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βασιλειάδης, Κ. Λάσκαρης, Στ. Μπλέτσας, Αθ. Ξαρχάς, Γ. Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπακωνσταντίνου, Αν. Παπαληγούρας, Αρ. Παυδης, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος, Κ. Γιατράκος και Δ. Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

1/1 Β. Β.Ζ. 26-11-86

- 2 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αρχίζει η συνεδρίαση.

Θα αναφερθώ σε ένα τηλεγράφημα το οποίο έλαβα από τον κ. Διαμαντόπουλο και ο οποίος διαμαρτύρεται ~~ε~~τόνως δι' απαγόρευση υπό εξεταστικής επιτροπής φακέλλου, όπως καταθέτοντες μάρτυρες αναφερθούν σε πολιτικά πρόσωπα. // Ο διαχωρισμός μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών δεν είναι μόνο και νομικώς απαράδεκτος, αλλά και εθνικοκοινωνικώς επικίνδυνος. Επιστώμεν προσοχή Κυβερνήσεως και Βουλής επί ευθυνών απο μελλοντικά δυσμενείς για την χώρα εξελίξεις επί μη άρσεως απαγορεύσεως.

Ποιά απαγόρευση; Λέει, Ιάκωβος Διαμαντόπουλος τέως Πρόεδρος Βουλής. Νομίζω αντιπρόεδρος ήταν. Δεν υπήρξε ποτέ Πρόεδρος. Εν πάση περιπτώσει δεν ενδιαφέρει το πράγμα. Το πράγμα ενδιαφέρει ότι εμείς δεν λάβαμε τέτοια απόφαση και περιέργως παίρνω αυτό το τηλεγράφημα.

(να καταχωρισθεί το τηλεγράφημα).

Επίσης έχω την τιμή να ανακοινώσω μία επιστολή του κ. Ζίγδη

(να καταχωρισθεί το κείμενο της επιστολής).

Handwritten signature and initials in blue ink, appearing to be 'Zigdis' and a stylized signature.

2/1 Β. Β.Ζ. 26-11-86

- 3 -

Αναφέρει δηλαδή ο κ. Ζίγδης ότι κατά πλειοψηφία αποφασίσαμε να μην επιτρέπουμε απαντήσεις εξεταζομένων που αναφέρονται σε πολιτικά πρόσωπα.

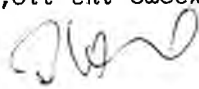
Έχω επίσης ένα γράμμα να σας ανακοινώσω από τον κ. Παλαΐνη:

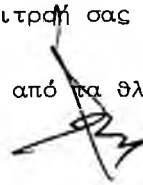
" Με μεγάλη έκπληξη διάβασα στον ημερήσιο τύπο της 21ης τρέχοντος ότι μετά το τέλος της κατάθεσής μου, η υπό την προεδρία σας επιτροπή διερευνήσεως του "φακέλλου της Κύπρου" εξετίμησε ότι εγώ δεν βοήθησα όσο θα έπρεπε ή όσο αυτή ανέμενε το έργο της, επηρεασθείς από δήθεν υφιστάμενο κέντρο καθοδήγησης των μαρτύρων.

Αν τούτο είναι αληθές, πράγμα που δεν θέλω να πιστεύω, θα ήθελα να σας γνωρίσω τα κάτωθι:

Ειλικρινά λυπάμαι αν μετά την τριήμερη σχεδόν κατάθεσή μου ενώπιον της επιτροπής σας, άφησα σ' αυτή την εντύπωση ότι ο τύπος μου και ο χαρακτήρας μου είναι τέτοιοι, ώστε θα μπορούσα να επηρεασθώ από οποιονδήποτε συναισθηματισμό, οποιαδήποτε σκοπιμότητα, φιλία, στενή συγγένεια ή και απειλή ακόμη, ώστε να αποκρύψω στοιχεία ^{που} θα γνώριζα και θα βοηθούσαν στην διελεύκανση της τραγικής για το έθνος μας υποθέσεως και να καλύψω έτσι πρόσωπα που ενδεχομένως ευθύνονται για αυτή. Το κατέθεσα και στην επιτροπή σας και το δηλώνω για μια ακόμη φορά, ότι επί δώδεκα τώρα χρόνια από τα θλιβερά εκείνα γεγονότα, που

Που

3/B B.Z. 26.11.86

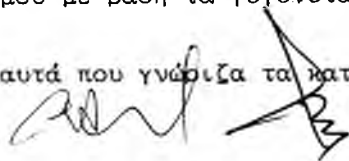
-4-

παρέδωσαν τη μισή Κύπρο στους Τούρκους, ζώ με την ασίγαστη επιθυμία να αποκαλυφθεί κάποτε η αλήθεια και να αποδοθούν οι ευθύνες σ' αυτούς που πρέπει, οποιοιδήποτε και αν είναι αυτοί χωρίς απολύτως καμία εξαίρεση. Αυτό το επιθυμώ και για λόγους εθνικούς και ιστορικούς, αλλά και από υποχρέωση προς τις ψυχές των νεκρών της Κυπριακής τραγωδίας μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι αείμνηστοι συμμαθηταί μου της Σχολής Ευελπίδων Ταγματάρχαι Κων/νος Τσάκας και Γεώργιος Κατσάνης που έπεσαν ηρωικά μαχόμενοι στο πεδίο της τιμής.

Προ αυτής της διακαούς επιθυμίας μου για την ανεύρεση της αλήθειας και της ευθύνης που αισθάνομαι έναντι του Έθνους και της ιστορίας, να είστε βέβαιοι ότι τίποτε δεν θα μπορούσε να με εμποδίσει να βοηθήσω το έργο σας, έστω και αν θα απεδεικνύετο ότι για την εθνική αυτή τραγωδία είναι υπεύθυνα και πρόσωπα με τα οποία με συνδέουν οι πιο στενοί δεσμοί.

Και εγώ ο ίδιος ακόμη αν ένοιωθα κάποια ενοχή, δεν θα άντεχα να την αποκρύψω και θα επιζητούσα την κάθαρση και τή λύτρωση.

Αν δεν μόρεσα να σας βοηθήσω όσο εσείς ίσως περιμένατε από μένα, λυπάμαι, αλλά δυστυχώς τούτο ήταν κάτι πέρα από τις δυνάμεις μου με βάση τα γεγονότα που γνώριζα. Εχω ήσυχη τη συνείδησή μου ότι αυτά που γνώριζα τα κατέθεσα και τίποτα δεν απέκρυψα.

4/1B Β.Ζ. 26.11.86

- 5 -

Παρακαλώ θερμά όπως η παρούσα επιστολή μου καταχωρηθεί στα Πρακτικά συνεδριάσεων της επιτροπής σας. Μετά τιμής. Παλαΐνης.

Υ.Γ. Όσο για την πολιτικοποίηση του καθεστώτος, που ανέφερα στην κατάθεσή μου και παρερμηνεύθηκε τόσο πολύ από τον Τύπο, θα ήθελα επ' ευκαιρία να μου επιτρέψετε να διευκρινίσω ότι δεν σκόπευα να σπιλώσω υπολήψεις και να εκβιάσω κανέναν.

Απλώς θέλησα να ξεκαθαρίσω ότι αυτοί με τους οποίους συνομιλήσαμε - ειδικότερώς παρακαλώ τον κ. Λιβανό να το προσέξει - "δεν επεδίωξαν την ανάληψη Υπουργείων ή άλλων θέσεων, αλλά σκοπός ήταν η εξεύρεση τρόπου ομαλής μεταβάσεως σε Δημοκρατικό Πολίτευμα (όχι Τουρκικού τύπου), με καθαρά δημοκρατικές διαδικασίες, κι αυτό το έκανα γιατί επ' αυτού έχουν γραφεί κατά καιρούς πολλές ανακρίβειες στον τύπο και έχουν εκδοθεί και βιβλία ακόμη, το κείμενο των οποίων καμία σχέση δεν έχει με την πραγματικότητα".

Παρακαλώ να καταχωρισθεί η επιστολή στα Πρακτικά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Προφανώς φιλοδοξεί να γίνει ο μελλοντικός δικτάτορας στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επίσης θα ήθελα να έχουμε την κατάθεση του κυρίου Παλαΐνη για να διαβάσω στον κύριο Λιβανό

5/1 Β ΑΚ 26-11-1986

- 6 -

ο οποίος μου αμφισβήτησε σε ιδιωτική συνομιλία, ότι ο Παλαΐνης είχε πει ότι προς τιμή τους αυτοί οι πολιτικοί άνδρες δεν εδέχθησαν να συμμετάσχουν στην κυβέρνηση. Παρακαλώ τα Πρακτικά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Με τιμάτε διά δευτέρα φορά σήμερα το πρωί.

Δεν είμαι εγώ εδώ επίτροπος κανενός ούτως ώστε να με θεωρείτε άξιο, να μου δίνετε συνεχώς λογαριασμό για να λάβω γνώση για τούτο ή για εκείνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα εσείς το αμφισβητήσατε κύριε Λιβανέ. Με φέρνετε σε δύσκολη θέση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αμφισβήτησα κύριε Πρόεδρε, και όπως βλέπετε στην επιστολή του κυρίου Παλαΐνη, έρχεται στα λόγια μου ακριβώς το ότι εγράφησαν στις εφημερίδες και περιοδικά ανακρίβειες. Ήταν η ευκαιρία εδώ να ξεκαθαρίσει και δεν τον αφήσατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άρα ο Παλαΐνης μεταβάλλεται

Γο του Προέδρου
ακμ
Β
πλέον σε επιχείρημα ελεγχού *Γο* της Επιτροπής, και αυτό δεν αποδεικνύει καλή πίστη κύριε Λιβανέ και σας απευθύνω εγώ την κατηγορία ότι δεν δράτε καλοπίστως, αφού θέλετε έτσι. Παίρνετε την επιστολή του Παλαΐνη για να την στρέψετε εναντίον μου;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εγώ έκανα υπαινιγμό, εσείς κάνετε ύβρη.

ακμ

Β

6/1 Β ΑΚ 26-11 -1986

- 4 -

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Καίτοι Λιβανός δεν λιβανίζει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μου είπατε ότι δεν με πιστεύετε.

Γιατί σας είπα το διάβασα και μου είπατε όχι. Είπατε, "το διάβασα

και εγώ με τον κύριο Ζακολίκο." Λοιπόν, όταν σας λέω ότι εγώ το

διάβασα και με διαψεύδετε, τι κάνετε, δεν είναι ύβρις αυτό;

Δεν είναι υποτίμηση; Όπως βλέπετε σείς στη γλώσσα σας, γιατί εγώ εκεί

κάτω τα λέω ύβρης αυτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Η γλώσσα την οποία μιλάτε κύριε Πρόεδρε, είναι

η γλώσσα που μιλάω και εγώ διότι κατά σύμπτωση καταγόμεθα από το

ίδιο μέρος. Επαναλαμβάνω ότι σε δύο σημεία όπου εγώ με τον κύριο

Ζακολίκο διάβασα το επίμαχο κείμενο, δεν υπάρχει. Εάν όντως εσείς

το ανεύρετε, είμαι υποχρεωμένος να δηλώσω δημοσία ότι ζητώ συγνώμη.

Τι άλλο να σας πω. Αλλά δεν υπάρχει.

(Δ)

(B)

1/1 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

- 8 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας διαβάζω τα πρακτικά.

Σε ένα σημείο της καταθέσεώς του ο κ. Παλαΐνης λέει:

« Ήλθαμε σε επαφή με πολιτικούς, αρκετούς, κάναμε συγκεντρώσεις και ορισμένοι απ' αυτούς απετέλεσαν και ακόμη ίσως, ενδεχομένως, ορισμένοι αποτελούν μέλη του Κοινοβουλίου. Και επειδή είμαι εδώ και είναι Κοινοβούλιο θα ήθελα να σας πω... »

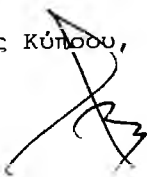
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Θα παρακαλούσα να απαντήσετε, κύριε Παλαΐνη, συγκεκριμένα. Ιστορική αναδρομή δεν θέλουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θέλω να θίξω κανέναν, κύριε Πρόεδρε, απλώς θέλω να πω, γιατί έχουν γραφεί πολλά, ότι ουδείς από αυτούς εδέχθη να συμμετάσχει στην τότε Κυβέρνηση . »

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Λέει πουθενά ότι είναι προς τιμήν τους; Αυτό είναι το επίμαχο, κύριε Πρόεδρε. Δεν υπάρχει τέτοια φράση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εντάξει. Εν πάση περιπτώσει, εγώ δεν ήμουν εδώ ~~από~~ και από ότι με ενημέρωσε ο κ. Φωτόπουλος αυτή ήταν η έννοια των όσων είπε.

Κύριοι συνάδελφοι, σας ανακοινώνω ότι αυτή τη στιγμή μου ήλθε από το Υπουργείο Εξωτερικών ένας φάκελος με μία επιστολή, η οποία είναι από το Προεδρικό Μέγαρο της Κύπρου, η οποία έχει ως εξής:

2/1 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

- 9 -

(Ο κ. Πρόεδρος αναγιγνώσκει την επιστολή)

Επίσης, έχω μία διαβιβαστική επιστολή του Υπουργείου Εξωτερικών,
η οποία έχει ως εξής:

(Ο κ. Πρόεδρος αναγιγνώσκει την επιστολή)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κυριε Πρόεδρε, μήπως θέλετε να διευκολύνω την
Επιτροπή με ένα όνομα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα, κύριε Λιβανέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως ο τρίτος υποψήφιος Πρόεδρος είναι κάποιος
Σεβέρης ή Σεβίρης;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε, αλλά κάποιος μου είπε
ότι λέγεται Σεφεριάδης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όχι, κύριε Πρόεδρε Σεβέρος ή Σεβίρης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να το ρωτήσουμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Συνεπώς, αυτό είναι το όνομα που μας λείπει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σεις λέτε...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όχι λέω. Είναι βέβαιο, γιατί τηλεφώνησα στην
Κύπρο, αλλά δεν ξέρω αν μας λείπει αυτό ή άλλο από τα τρία ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, είναι βέβαιο ασφαλώς αφού το
λέτε, αλλά το θέμα είναι...

Handwritten signatures and initials.

311 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

- 10 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ψάχνει ο Πρόεδρος για αυτό το όνομα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνα, ψάχνουν για αυτό το όνομα.

Αλλά εν πάση περιπτώσει αυτό είναι τρόπος τινά μαρτυρία η οποία

εγώ λέω ότι δικονομικά δεν παρέχει στοιχεία για την Επιτροπή. Είναι

όμως μία άμεση πληροφορία, την οποία θα ζητήσουμε και από τους μάρτυρες

Ο κ. Βαρχάς έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Παίρνοντας αφορμή από αυτά που είπε ο κ. Λιβανός,

θέλω να πω ότι αυτό που μας λέει μπορεί να είναι σωστό. Όμως έχουμε

και πολλές πληροφορίες οι οποίες όπως αποδείχθη είναι εσφαλμένες και

είναι δύσκολο σε μένα ή σε οποιοδήποτε μέλος της Επιτροπής ή και

αντίστροφα, να ανασκευάζει την πληροφορία. Και επαναλαμβάνω, πληροφορία,

όχι μαρτυρία, όχι κατάθεση. Και επειδή έχει συμβεί στο παρελθόν να

αποδεικνύονται ανακριβείς, χωρίς να φταίει βέβαια αυτός που τις δίνει,

νομίζω ότι αυτό το πράγμα πρέπει κατά ένα τρόπο να το αντιμετωπίσουμε.

Αν έχω την πληροφορία, θα κοιτάξω να την επιβεβαιώσω από ένα μάρτυρα

και τότε είναι κατάθεση, τότε αποτελεί αποδεικτικό υλικό. Δεν βλέπω

λοιπόν να χωράει σε καμία διάταξη απ' αυτές που ρυθμίζουν τη διαδικα-

σία της Επιτροπής μας, το να έρχεται ένα μέλος της Επιτροπής και να

λέει "αυτό είναι το σωστό, γράψτε το". Αυτό το θέμα πρέπει να το

αντιμετωπίσουμε.

4/1 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

- 11 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό περίπου είχα απαντήσει στον κ. Λιβανό και εγώ. Σεις όμως το απαντήσατε πιο επιστημονικά, με νομικό περίβλημα, αλλά πάντως αυτό είναι το θέμα. Θα το εξετάσουμε, κύριε Λιβανέ και είμαι βέβαιος ότι θα βεβαιωθεί του λόγου σας το ασφαλές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Παρεξήγηση έγινε, κύριε Πρόεδρε. Εγώ έδωσα πληροφορία στο Προεδρείο για να κάνει ερώτηση. Δεν έδωσα μαρτυρία.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Ναι, αλλά στα πρακτικά είπατε ότι αυτό είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Το δίνω σαν στοιχείο ερωτήσεως, κύριε Ξαρχά. Αφού μου το έδωσε ο Πάτροκλος ο Σταύρου, τί να κάνουμε; Μ' αυτό τον τρόπο αποκαλύπτω και την πηγή. Είναι ο κ. Σταύρου, ο Υφυπουργός της Κυβερνήσεως. Αυτό λοιπόν είναι το τρίτο όνομα και το δίνω στον κ. Πρόεδρο για να ρωτήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εντάξει, κύριε συνάδελφε.

Παρακαλώ τον κ. Γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον κ. Περδίκη, γιατί είμαστε δεσμευμένοι να τον εξετάσουμε σήμερα για να φύγει στη Θεσσαλονίκη.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο κ. Περδίκης).

(ΒΑ)

(Δ)

1/ ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

12

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ δεν έχω να ρωτήσω πολλά πράγματα τον κ. Περδίκη, γιατί νομίζω ότι μόνος του εξήντησε το θέμα, για το οποίο κυρίως ήλθε εδώ.

Θα ήθελα να ρωτήσω το εξής: Ήλθατε σε επαφή στο διάστημα 15 με 20 με τον κ. Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήλθα σε επαφή, όπως ανέφερα, το μεσημέρι της 20ης Ιουλίου, όταν ήλθα στην Αθήνα. Και τους βρήκα συνεδριάζοντας στο γραφείο του ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Φυσικά παρουσιάστηκατε και σας έστειλε

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν γνωστός . Τους ανέφερα τα γεγονότα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν παραπονεθήκατε γιατί δεν σας άκουσαν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Το κατέθεσα προχθές . Είπα επι λέξει. "Βλέπετε, κύριε αρχηγέ, ότι εγώ είχα δίκιο; Δεν με ακούσατε". Δεν αντέδρασαν προ των γεγονότων αυτών. Εν συνεχεία, κατέβαλα προσπάθεια να τους τονίσω ότι η αντίδραση η δικιά μας, έπρεπε να είναι άμεση. Μάλιστα τους είπα ότι έπρεπε ήδη να έχετε κτυπήσει το προγεφύρωμα. Διότι το προγεφύρωμα έπρεπε να κτυπηθεί την ώρα που έβγαιναν οι Τούρκοι. Τους ανέπτυξα την δυνατότητα που είχαμε και την έβγαλε. Εκεί που επέμενα περισσότερο,

2/1 BA (Δ.Γ.) 26-11-86

13
 ήταν να μην πέσουν θύματα της πληροφορίας, ότι έχουν κινητοποιηθεί
 οι δυνάμεις του συμφώνου της Βαρσοβίας, όπως σας είπα. Διότι εφέρετο
 η πληροφορία, εντέχνως διαδοθείσα, ότι έχουμε αεροπορικές κινήσεις
 και μετακινήσεις στρατευμάτων στα βόρεια σύνορα. Σ' αυτό ήμουνα σαφέ-
 στατος, κατηγορηματικός, "να τη θεωρήσετε ψεύδη την πληροφορία". Και
 δυστυχώς απεδείχθη με έγγραφο επίσημο του Υπουργείου Εξωτερικών της
 Βρετανίας - αν δεν έχετε αυτό το έγγραφο, να σας το φέρω, δεν το
 έχω μαζί μου - ότι ναι ήταν πτήση τουριστικών αεροσκαφών. Αλλά αυτή
 την πληροφορία μας την δώσανε επισήμως μετά από 15 μέρες. Ενδέχεται
 να είναι ή δύο μέρες πριν από τον Αττίλα 2, ή μετά. Δεν θυμάμαι την
 ημερομηνία ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Του αγγλικού εγγράφου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πριν φύγω από το Λονδίνο, είπα στον πρέσβη - την πληροφορία
 αυτή την έφερε ο πρέσβης, του την είπαν από το Υπουργείο Εξωτερικών -
 ότι η πληροφορία αυτή είναι ψευδестаτη. Και δεν έχουμε, παρά να κάνουμε
 μία επίσημη αίτηση στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, στο Βρετανικό Υπουρ-
 γείο Εθνικής Αμύνης, να μας απαντήσουν. Γιατί, βάσει της συμφωνίας του
 ΝΑΤΟ, έπρεπε να μας απαντήσουν. Πήρα εγώ τηλέφωνο το Βρετανικό Υπουργείο
 Εθνικής Αμύνης και τους είπα: "Εδώ λέτε ότι μετακινούνται δυνάμεις του

3/1 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

14

Συμφώνου της Βαρσοβίας. Είστε υποχρεωμένοι να μας απαντήσετε." Καίεν
 συνέχεια πήγα στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης. Παρουσιάστηκα στο Δεύτερο
 Επιτελικό Γραφείο, του αντίστοιχου γραφείου του Βρετανικού Υπουργείου
 Εθνικής Αμύνης, και τους είπα: "Βάσει της συμφωνίας του ΝΑΤΟ, ανεξαρτήτως
 τί έγινε στην Κύπρο, είστε υποχρεωμένοι να μας πείτε εάν έχουμε
 μετακινήσεις δυνάμεων του συμφώνου της Βαρσοβίας στα βόρεια σύνορα."
 Δεν μου έδωσαν απάντηση, αλλά μου είπαν το εξής: "Κάνετε επίσημη αίτηση,
 μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών." Ήταν παραπλανητική η απάντησή τους,
 ενώ θα μπορούσαν, βάσει της συμφωνίας _____ να μου δώσουν
 σαφέστατη απάντηση, ναι ή όχι, εκείνη τη στιγμή. Αυτό βέβαια αποσκοπούσε
 στο να πάρει μέρες η απάντηση και να έλθει μετά από 15 μέρες. Εγώ
 κατάλαβα πλέον την υπεκφυγή τους και γύρισα στην πρεσβεία και το είπα στον
 πρέσβη. Και ανεχώρησα στην Ελλάδα, όπου τους το ανέλυσα αυτό το γεγονός.
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Λέτε ότι ήταν μεθοδευμένο για να αναστείλουμε
 κάθε επέμβαση;
 ΜΑΡΤΥΣ: Για να αναστείλουμε εμείς κάθε επέμβαση. Ήταν ψυχολογικός
 καθαρώς πόλεμος.
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η Βρετανία ευνοούσε την τουρκική
 στάση, γενικότερα την τουρκική εισβολή!

4/1 ΒΑ (Δ.Γ.) 26 -11-86

- 15 -

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να σας ζητήσω, πριν γίνουν οι ερωτήσεις, να αναφερθώ στο γεγονός.

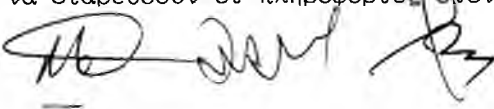
Αναφέρθη επανειλημμένως ότι με βοήθησαν οι Βρεττανοί. Θα δημιουργηθεί το ερώτημα στους κυρίους Βουλευτές, και σε σας, όπως μου δημιουργήθηκε εμένα, γιατί με βοήθησαν. Γιατί ήμουν καλός; Γιατί αγαπούσα την Ελλάδα; Αυτό με απασχόλησε επανειλημμένως. Και πριν αναχωρήσω από το Λονδίνο, για να έλθω στην Ελλάδα τελικώς πλέον, μετά τον Ατίλα 2, επανειλημμένως με τις πηγές που είχα στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης και στο Υπουργείο Εξωτερικών, ιδίως με κάποιο πρόσωπο, τον ρωτούσα νημου απαντήσει. Δεν μου έδινε συγκεκριμένη απάντηση.

Όταν αποστρατεύθη και πήγα μετά από ενάμιση χρόνο στο Λονδίνο για δουλειές, ρώτησα αυτό το πρόσωπο - συνδέομαι μ' αυτό το πρόσωπο - και μου έδωσε την απάντηση, "διότι σε αγαπούσαν". Του είπα ότι πρέπει να είμαι πολύ αφελής να δεχθώ την εξήγησή σας αυτή. Μου λέει: "Ποιά είναι η εκτίμησή σου;". Του λέω: "Θέλατε να αποτύχει η ενέργεια των Τούρκων στην Κύπρο". Για την Βρετανία υπάρχουν τα εξής δεδομένα: Δεν άσκησε όση δύναμη είχε έναντι της Τουρκίας για να αποτρέψει την εισβολή. Το ένα είναι αυτό.

Δεύτερο, μετά τη αναχώρηση του Ετσεβίτ, άσκησε τεχνιέντως να διαφεύσουν οι πληροφορίες στον Τύπο, ότι επίκειται τουρκική απόβαση.

*σελίδα 15
από 15

15*

5/1 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

16

Και τρίτον, με βοήθησε εμένα και την πρεσβεία γενικώς να μας δώσει τις πληροφορίες αυτές. Τι ήθελε, κατά την γνώμη μου τώρα πλέον, γιατί δεν είχα ασφαφέστατη εντύπωση. Οι Βρεττανοί ήθελαν να αποτύχει η ενέργεια των Τούρκων, ή να στραπατσarisτούν και οι Τούρκοι και να ζητήσει εν συνεχεία την αποχώρηση και ημών και των Τούρκων. Δεν ήθελαν -και παρακαλώ κύριε Πρόεδρε αυτο να το σημειώσετε- να γίνει αυτό που έγινε τώρα στην Κύπρο, να δημιουργηθεί το αεροδρόμιο το οποίο είναι στην διάθεση των Αμερικανών. Ήθελαν να έχουν αυτοί το βέτο με τις βάσεις. Σε κάθε ενέργεια προς την εγγύς Μέση Ανατολή να παρακαλούν οι Αμερικανοί την Βρετανία να τους διαθέσει τις βάσεις. Και συνεπώς, η Βρετανία να έχει ένα βέτο στην Ανατολική Μεσόγειο, διότι δεν είχε άλλη βάση. Σήμερα η Βρετανία έχει, κατά τον πλέον επιεικέστερο τρόπο, μοιράσει την στρατηγική αξία της Κύπρου. Υπάρχει η Τουρκία από την μια μεριά με το αεροδρόμιο και υπάρχουν και οι βάσεις. Αυτή είναι η προσωπική μου εκτίμηση, βάσει των δεδομένων αυτών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πλην από τον Μπονάνο στην σύσκεψη αυτή

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν οι αρχηγοί του Επιτελείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα να μου πείτε ονόματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο Γαλατσάνος, ο αρχηγός της Αεροπορίας, κύριος Παπα-

6/1 ΙΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

νικολάου και ο κ. Αραπάκης.

17

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άλλοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι εάν ήταν ο κ. Ταξίαρχος και άλλοι επιτελείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός Ταξίαρχος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Ταξίαρχος ήταν ένας!

ΜΑΡΤΥΣ: Ένας κύριε Παναγιωτόπουλε. Ταξίαρχοι υπήρχαν πάρα πολλοί στο Επιτελείο. Δεν το θυμάμαι.

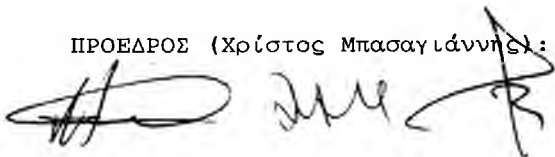
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετά φύγατε αμέσως εσείς. Επανήλθατε καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά τις 25 ή 26 ή 27 Ιουλίου, εστάλη σήμα στη μονάδα μου να επανέλθω και να πάω στο Λονδίνο. Διότι, εάν ενθυμείστε, μετά την μεταπολίτευση εγένοντο συζητήσεις, αν θα γίνουν οι συνομιλίες στο Λονδίνο ή όχι. Εκρίθη ότι το γραφείο δεν μπορεί να είναι κενό. Πήγα στο Λονδίνο και κάθησα μέχρι τέλη Αυγούστου, οπότε έληγε η υπηρεσία μου και επανήλθα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όταν ήλθατε εδώ, ή και όταν ακόμη βρισκασταν στο Λονδίνο, ήλθατε καθόλου σε επαφή με τον κ. Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν τον είδα καθόλου τον κ. Ιωαννίδη μετά τη μεταπολίτευση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε στο διάστημα της δίκης του;

7/1 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

18

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είχα καμμία επαφή μαζί του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είδατε άλλον από το περιβάλλον του κυρίου Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Επιτελείς που υπηρετούσαν στο γραφείο και στο επιτελείο, είδα πάρα πολλούς. Και, όπως καταλαβαίνετε, ήταν εύλογο το ερώτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι εξήγηση σας έδωσαν για τον κ. Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου έδωσαν την εξήγηση για τον ίδιο ότι έπεσε θύμα του Σίσκο, έπεσε θύμα κάποιας εγγυήσεως για την ενέργεια αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή σας είπαν ότι είχε δώσει καμμία εγγύηση ο Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις συζητήσεις που γίνονταν, λέγαμε ότι για να ξεκινήσει αυτός την ενέργεια αυτή, κάποια εγγύηση θα είχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συμπέρασμα ήταν δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Συμπέρασμα ήταν.

(Κ)

(ΒΑ)

(1 / 1 Κ ΜΠ 26-11-1986

. 19 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τους άλλους Στρατηγούς που είχατε, ήλθατε σε προσωπική επαφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είχα καμία άλλη επαφή .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τον κ. Γκιζίκη ;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Γκιζίκη δεν ενθυμούμαι ακριβώς, είχα έλθει εδώ στην Προεδρία να δώ ένα συμμαθητή μου και του ζήτησα να τον δώ, να παρουσιάσω. Και του είπα : " Στρατηγέ πώς ξεκινήσατε αυτή την ενέργεια " ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή ποιά ενέργεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Εναντίον της Κύπρου, εναντίον του Μακαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν εξετάζω τί κάνατε εκεί πέρα , αλλά τί κάνατε από εκεί κα πέρα . Τι μέτρα λάβατε, για να μην μπουν οι Τούρκοι διότι το πλέον δυσμενές σ'αυτή τήν περίπτωση ήταν....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η εισβολή .

ΜΑΡΤΥΣ: Να μπουν οι Τούρκοι. Και μάλιστα του είπα το εξής: Η προσωπική μου άποψη-και θα λέγω - εάν ήμουν στη θέση του Ιωαννίδη ή της ηγεσίας, δεν θα έφθαναν ποτέ τα πράγματα σε τέτοια άκρα με τον

2 / 1 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 20 -

Μακάριο . Ένα δεύτερο θέμα: Θα έπαιρνα όλους τους Αξιωματικούς από την Κύπρο. Δεν τους θέλετε κ. Μακάριε; Στα πλοία και φύγετε. Βέβαια θα με κατηγορούσαν ή θα κατηγορούσαν την ηγεσία για την ενέργεια αυτή , όπως κατηγορείται και ο Παπαδόπουλος για τη μεραρχία. Αλλά ξεκινάμε με το δεδομένο ότι ο Μακάριος δεν ήθελε πλέον το Στρατό. Και το Κυπριακό όπως είπα , είναι μια σειρά σφαλμάτων. Ο Μακάριος κ. Πρόεδρε εμάς τους Έλληνες , κατά την προσωπική μου άποψη, μας ενέπαιξε. Ένέπαιξε και τον Καραμανλή και τον Γεώργιο Παπανδρέου και τον Τούμπα το '66 και τον Παπαδόπουλο. Δεν ήθελε εμάς τους Έλληνες . Εμείς ενεπλάκημεν. Μόνο ο Πλαστήρας όπως το διάβαξα διείδε ορθώς το Κυπριακό . Και ξέρετε πολύ καλά τι απήντησε , σ' αυτούς που ήλθαν να του δώσουν τους τόμους του δημοψηφίσματος για την ένωση. Και ο Σοφοκλής Βενιζέλος. Θυμάμαι χαρακτηριστικά όταν πήγαίνα ως Υπολοχαγός με το πρώτο απόσπασμα στην Κύπρο και όλοι πήγαίναμε χαρούμενοι ότι πάμε στην Κύπρο, και όλοι οι Έλληνες εχαίροντο, είχε δηλώσει: Μη χαιρόμαστε κύριοι - δεν ξέρω αν είναι ακριβώς έτσι - με τις συμφωνίες αυτές βάλαμε το ένα πόδι του Τούρκου στρατιώτη στην Κύπρο. Βέβαια οι συμφωνίες της Ζυρίχης για μένα ήταν ένα αναγκαίο κακό. Αλλά δεν ελήφθησαν τα

μέτρα να περιοριστεί ο Μακάριος, να καταλάβει ότι δεν μπορούμε

3/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

-21-

εμείς να ~~αποφραγούμε~~ , δεν μπορούμε εμείς να τον υποστηρίξουμε ανά πάσα στιγμή. Με λίγα λόγια νομίζω ότι ο Μακάριος ήθελε και πίστευε ότι εμείς είμαστε ~~επαρχία~~ της Κύπρου. Αυτός πρέπει να αποφασίζει και εμείς να ακολουθούμε. Και δυστυχώς για μας τους Έλληνες , για όλους τους Έλληνες , το Κυπριακό το μεταβάλλουμε σε μέσο ασκήσεως του κομματικού μας πιστεύω. Μιλώ για όλους τους Έλληνες , έτσι το είδα και σεις θα το γνωρίζετε πολύ καλύτερα από μένα αυτό το πράγμα. Υπήρξε μια σειρά σφαλμάτων στο Κυπριακό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιός το είπε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Σοφοκλής Βενιζέλος το 1960 όταν αναχωρούσε το Σύνταγμα, η ΕΛΔΥΚ για την Κύπρο. Μπορείτε να ανατρέξετε σε δηλώσεις , σε πρακτικά να το βρείτε. Και εγώ βέβαια ως υπολοχαγός τότε έλεγα τι λέει αυτός. Έπρεπε να περάσουν τόσα χρόνια για να διαπιστωθεί ότι ο άνθρωπος είχε δίκιο. Χωρίς να θέλω να πώ ότι οι συμφωνίες της Ζυρίχης -να δώσω χαρακτηρισμούς, δεν εμπλέκομαι-δεν ήταν αναγκαίο κακό. Θεωρώ ότι ήταν αναγκαίο κακό. Από κει και πέρα οι Έλληνες δεν τηρήσαμε , δεν κτυπήσαμε το χέρι στο τραπέζι στο Μακάριο και να του

πικρούμε μέχρι εδώ και μη παρέκει. Ενώ οι Τούρκοι αντιστρόφως κτυπούσαν

4/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 22 -

το χέρι στο τραπέζι και χορεύει ο Ντενκτάς. Και είδατε τι συνέβη με τον αντιπρόεδρο της Κυπριακής Κυβερνήσεως τον Κιουτσούκ όταν ήταν διαλακτικός. Τον καθήρεσαν. Αυτοί ξέρουν ότι η 'Αγκυρα αποφασίζει. Εμείς λέγαμε ότι η Κύπρος αποφασίζει και εμείς βοηθούμε μια άλλη λέξη λέμε εμείς, εμείς ακολουθούμε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά αυτά αποτελούν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτές είναι προσωπικές μου απόψεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σύμφωνα , προσωπική σας άποψη και υψηλή λιγάκι πολιτική . . .

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι , εν πάση περιπτώσει .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ...για το τί έπρεπε να γίνει και πώς έπρεπε να γίνει γενικότερα με το Κυπριακό. Το αποδεχόμαστε εμείς δεν λέμε ποτέ σε κανένα όχι , ούτε απαγορεύουμε ποτέ σε κανένα μάρτυρα ...

ΜΑΡΤΥΣ: Σας κούρασα κ. Πρόεδρε. Δεν έχω να πώ τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ... Όπως κακώς αναγράφεται σε ορισμένες εφημερίδες, ίσως από κουβέντες που κάνουν οι μάρτυρες .

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν απαγορεύουμε σε κανένα μάρτυρα να πεί τις απόψεις του ελευθέρως.

5/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 23 -

ΜΑΡΤΥΣ: Το δηλώνω αυτό ότι είναι προσωπικές μου εκτιμήσεις .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, αλλά εδώ πρέπει να σας το υπομνήσω , γιατί δεν ξέρω αν το κουβεντιάσατε και με δημοσιογράφους κλπ , εδώ μέσα φυσάει αέρας δημοκρατίας .

ΜΑΡΤΥΣ: Το αντιλαμβάνομαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το αντιλαμβάνεστε , ευτυχώς που το αντιλαμβάνεστε και καταλαβαίνετε ότι δεν έχουμε κανένα λόγο να πιέσουμε κανένα ή να παροτρύνουμε κανένα προς την κατεύθυνση του να πεί κάτι που δεν το πιστεύει .

Αυτοί οι άλλοι κ. αξιωματικοί με τους οποίους είχατε έλθει σε επαφή τηλεφωνικά , δηλαδή ο κ. Χανιώτης π.χ. Είχατε έλθει σε επαφή με τον κ. Χανιώτη προσωπική;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Χανιώτη δεν ενθυμούμαι αν ήλθα σε προσωπική επαφή. Σας εξήγησα ότι μιλούσα με τον διευθυντή της 2ας ΜΕΟ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά , με τον κ.

Τζαμαλούκα , μας είπατε ότι μιλούσατε

ΜΑΡΤΥΣ: Και με τον διευθυντή του Β' Κλάδου της ΚΥΠ , δεν θυμιάμαι το όνομά του τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και με τον κ. Σταθόπουλο

6/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

-24-

προσωπικώς, ήλθατε σε επαφή; .

ΜΑΡΤΥΣ: Και με τον κ. Σταθόπουλο μίλησα τηλεφωνικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και με τον κ. Χανιώτη προσωπικώς

ήλθατε σε επαφή και με κάποιο Συνταγματάρχη Γρίβα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι , το είπα ,στην αίθουσα επιχειρήσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί γινόνταν κοινωνοί των

όσων εσείς τους λέγατε; Σας πίστευαν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε να δείτε: Σας εξήγησα ότι η ΚΥΠ δεν με πίστεψε.

Ο κ. Σταθόπουλος μου είπε ότι πρόκειται περί ασκήσεως και με παρατήρησε διότι έχω επηρεάσει με τα σήματα το επιτελείο και την ΚΥΠ .

Η 2α ΜΕΟ ήταν υποχρεωμένη να δεχθεί τα σήματα και να τα διαβιβάσει. Και μου έλεγε -διότι γνωρίζομαι με τον κ. Τζαμαλούκα ήμασταν και πατριώτες-το εξής: Εγώ τα πιστεύω αυτά -και τα προωθούσε , δεν μπορούσε να μην τα προωθήσει - αλλά εδώ επικρατεί δυσμενές κλίμα για σένα. Νομίζουν ότι έχεις πέσει θύμα της βρεταννικής υπηρεσίας πληροφοριών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ τελείωσα κ. συνάδελφοι. Παρα

καλώ τους κ. συναδέλφους να ερωτήσουν, λαμβάνοντας υπόψη

7/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

-25-

και το γεγονός ότι είναι τέσσερις μάρτυρες να εξετασθούν,
διότι αλλιώς δεν προφθαίνουμε κατ'ουδένα λόγο και δεύτερο ότι ο
μάρτυς ό,τι είχε να πεί το είπε .

Παρακαλώ, λοιπόν, τον κ. Κάππο να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Περδίκη, έχετε σπουδάσει στο εξωτερικό
και τι έχετε σπουδάσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν έχω σπουδάσει στο εξωτερικό . Στο εξωτερικό
έχω πάει ως στρατιωτικός ακόλουθος στο Λονδίνο και κατά τη διάρκεια
της υπηρεσίας μου παρακολουθούσα μαθήματα σε ένα Βρετανικό Ινστι-
τούτο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είσαστε οργανωμένος στη Χούντα πριν από την
21 η Απριλίου 1967;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, εγώ έλαβα μέρος την 21η Απριλίου
1967 . Εάν έχει σχέση ευθαρσώς το λέγω: "Θς Λοχαγός έλαβα μέρος"
Τώρα εάν ειαφεύσθην στις προσδοκίες μου αυτές, είναι προσωπικό
το θέμα .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είχατε μνηθεί πριν από την 21η Απριλίου
ή όχι στη Χούντα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα μνηθεί. Τώρα εάν με ρωτήσετε ποιός με μύησε, δεν

8/1 Κ ΜΠ 26-11 -1986

-26-

θα σας απαντήσω , σας προλαμβάνω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι ήθελα να σας ερωτήσω .

ΜΑΡΤΥΣ : Σας πρόλαβα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έχει ~~μια~~ σχέση αυτό , έν πάση περιπτώσει,

~~_____~~ δικαίωμα σας είναι να μην απαντήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι δεν είναι δικαίωμά του να μην απαντήσει , διότι δεν εκτίθεται εις κίνδυνο ούτε ενδεχομένης απαγγελίας κατηγορίας ο ίδιος για τη συμμετοχή του στο πραξικόπημα, το οποίο έχει κριθεί στιγμαίο κλπ , ούτε μέλος της οικογενείας του εκτίθεται σε κίνδυνο . Κατ'εξοχήν σύμφωνα με την ποινική δικονομία - έτσι νομίζω πώς είναι κ. Παπαγιωτόπουλε και κύριοι Λάσκαρη , Βαρχά, Μπλέτσα και Παπαστεφανάκη και Παγορόπουλε και Περάκη και Τσιγαρίδα - υποχρεούται νομίζω να απαντήσει .

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε πρόεδρε, θα μπορούσα να απαντήσω και δεν το κάνω από δειλία . Η απάντησή μου: ~~θ~~μως αν ήθελα μπορούσα να ρίξω λάσπη στον οποιονδήποτε με το να σας πώ ένα όνομα. Συνεπώς δεν έχει σημασία. Αφού λέγω ότι ήμουν μνημένος, επιτρέψατέ μου να σταματήσω εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επειδή είπατε ότι δεν θα σας απαντήσω

~~π~~ πρέπει να ξέρετε ότι έχετε υποχρέωση να απαντάτε σε κάθε θέμα'

9/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 27 -

εκτός αν νομίζετε ότι η απάντησή σας ...

Κύριε Παπακωνσταντίνου νομίζω ότι το λέγω καλά. Έτσι δεν είναι;

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Προχωρείστε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Έκτός αν νομίζετε ότι η απάντησή σας πρόκειται να αποτελέσει αφετηρία στήριξης απαγγελίας κατηγορίας εναντίον σας για οιαδήποτε αδίκημα ή εναντίον σας ή εναντίον μέλους της οικογένειας .

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε κ. πρόεδρε...

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Αυτή είναι πολύ Αγγλοσαξωνική δήλωση .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Όλοι αυτοί εδώ ήταν μια οικογένεια, η οικογένεια της Χούντας και επομένως εκτίθενται σε κίνδυνο,

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δέχομαι τον χαρακτηρισμό , σας είπα και πρέπει να εκτιμήσετε, ότι μπορούσα να σας αναφέρω ένα όνομα. Δεν θέλω να αναφέρω ένα όνομα. Λυπούμαι γι' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τέλος πάντων το θέμα είναι και τόσο σοβαρό.

Συνεχίστε κ. Κάππο .

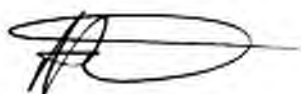
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε μάρτυρα, είδατε εσείς στην τηλεόραση

10/1 Κ ΜΠ 26-11-1986

-28-

την Τούρκικη αρμάδα που κινούνταν . Για να κινήθουν , όπως μας είπαν
εδώ τα υποβρύχια τα Ελληνικά , γνωστοποίησαν στο ΝΑΤΟ ότι θα κινήθουν
προς κάποια κατεύθυνση . Από ότι εσείς ξέρετε αυτή η κίνηση
είχε γνωστοποιηθεί στο ΝΑΤΟ;

(Γ Ρ)

(Κ)

1/1 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

-29-

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, κύριε Κάμπο και δεν ξέρω τις αποφάσεις.

Εγώ μετράω το αποτέλεσμα. Δέω ότι δεν φθάσαν τα υποβρύχια κάτω.

Τώρα το τί θα έκαναν..

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ποιος σας είπε ότι ήταν άσκηση των Τούρκων, η κίνηση της τουρκικής αρμάδας και επομένως δεν πρέπει να ανησυχούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Σταθόπουλος, ο διευθυντής της ΚΥΠ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα. Είπατε ότι οι Εγγλέζοι ενδιαφερόντουσαν να μη φθάσουμε εδώ που φθάσαμε ενώ οι Αμερικάνοι είχαν διαφορετική αντίληψη και έτσι εάν παρέμενε το παλαιό καθεστώς δεν θα είχαν το αεροδρόμιο που χρησιμοποιούν σήμερα, οι ΗΠΑ. Ποιό αεροδρόμιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν είπα ότι οι Αμερικάνοι θέλανε, είπα ακριβώς ότι η προσωπική μου εκτίμηση είναι ότι οι Εγγλέζοι θέλανε να στραπατσarisτούν και οι Τούρκοι για να μη γίνει αυτό που έγινε με το αεροδρόμιο τώρα. Οι Τούρκοι έκαναν αεροδρόμιο τώρα, όποτε θέλουν το διαθέτουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Του Λευκόνικου εννοείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το νέο αεροδρόμιο που κάναν. Αυτή είναι η άποψή μου, εγώ δεν είπα ότι οι Αμερικάνοι θέλανε. Μη μου βάζετε λόγια στο στόμα....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και μία τελευταία ερώτηση...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι ότι υποστηρίζω τους Αμερικάνους, δεν έχω καμμία τέτοια

2/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

- 30 -

διάθεση. Δέω τί είπα, την αλήθεια, τα γεγονότα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και μία τελευταία ερώτηση, λίγο εκτός θέματος.

Είπατε, ότι με τους δύο χειριστές του βασιλιά, είχατε επαφή κλπ.

Τί συνέβαινε; Είχε δηλαδή διωχθεί ο βασιλιάς και είχε χειριστές,

είχε αεροπλάνα; Τί γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ανέφερα σαν φιλολογικό τύπο. Είχε έρθει ένα αερο-

πλάνο, το οποίο είχε αγοράσει ο βασιλιάς, ήταν στη διάθεση του

Ε³ προαίρετα
σαν ο βασιλιάς βασιλιά. Ε³

ηταν οτιν Ελλαδα

πειν υπεκαρτερει

των αρχικων

καθ' οσον ο για

συζητησθησαν

Η θρελωση

δ' οτι ηο Βελανκη

προσλευσει

και πλεονει

ει χειριστες

αυτην ησησθησαν

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ήταν ελληνικό αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ελληνικό. Είχε έρθει για συντήρηση ήταν απο την Αγγλία

αγορασμένο.

και ευρέθησαν οι δύο χειριστές και ο μηχανικός και δύο άλλοι εκπαι-

δευόμενοι χειριστές σε σχολεία της Αγγλίας, τους οποίους ειδοποίη-

σαν να έρθουν στην Ελλάδα για να σηκώσουν πέντε αεροσκάφη. Τέσσερα

οι χειριστές και ο μηχανικός να υποστηρίξει. Έτσι το είπα. Δεν

έχει καμμία σχέση, δεν ήταν στη διάθεση του βασιλέως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Τσιγαρίδα να λάβει

το λόγο, λαμβάνων υπόψη του πάντα το περιορισμένο του χρόνο που

έχουμε θεσπίσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Πεδίκη, είναι αλήθεια ότι εσείς

3/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

-31-

το βράδυ της 21ης Απριλίου συλλάβατε τον κ. Αρμούζη;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, δεν τον συνέλαβα, πήγα στο σπίτι και

του είπα να οδηγηθεί και να παρουσιασθεί στον Αρχηγό του

Επιτελείου, στον κ. Σπαντιδάκη και τον συνδεδεσα. Και αν θέλε-

τε να σας πω, εάν αυτό δεν είναι εκτός θέματος, ο κ. Αρμού-

ζης προοριζέτο για Αρχηγός του Επιτελείου. Τον ήθελε ο βασι-

λεύς όταν ήρθε επάνω. Επεκράτησαν μεταξύ τους άλλες απόψεις

και δεν ανέλαβε. Αυτό είναι ξεκάθαρο, μπορείτε να το δείτε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πού το ξέρετε αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε μάρτυς, με συγχωρείτε, εγώ

δεν ρώτησα για που προοριζόταν ο κ. Αρμούζης.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάρτε το όπως θέλετε, εγώ πήγα στο σπίτι του και σας

απαντώ και του είπα, στρατηγέ σας θέλουν στο Επιτελείο.

ΕΜΜΑΝΟΥΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Είσασαν άοπλος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, άοπλος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μα δεν πήγατε συνοδευόμενος από

άλλους τρεις στρατιώτες...

ΜΑΡΤΥΣ: Από άλλους τέσσερις στρατιώτες καταδρομείς, οι οποί

οι ήταν για ασφάλεια. Πάρτε το όπως θέλετε.

4/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

-32-

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ήταν άοπλοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αυτοί ήταν οπλισμένοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή, κύριε Περδίκη...

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απήντησα, θέλετε να δώσετε την έννοια ότι τον συνέλαβα; Τον συνέλαβα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Όχι, δεν θέλω να μου πείτε ότι τον συλλάβατε για να μου κάνετε χάρη, αλλά εάν έλεγε ο κ. Αρμπούζης ότι δεν σας ακολουθώ, κύριε Περδίκη, θα φεύγατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, θα τηλεφωνούσα βάσει των οδηγιών που είχα στο Επιτελείο, θα ειδοποιούσα με τον ασύρματο που είχα στο Επιτελείο να μου πουν για περαιτέρω οδηγίες. Όμως ο κ. Αρμπούζης δεν αντέδρασε και είπε έρχομαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτά, κύριε Περδίκη είχαν δοθεί εκ των προτέρων για το τι θα κάνει ο καθένας.

ΜΑΡΤΥΣ: Καλά το ξέρω με.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Με τον Αραπάκη, σ' αυτό το κρίσιμο διάστημα στις 19, εάν δεν κάνω λάθος, είχατε μία τηλεφωνική επικοινωνία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα

5/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

- 33 -
με

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μήπως/τον κ. Αραπάκη στις 20 ή 21 του μηνός που ήρθατε στην Ελλάδα ξαναμιλήσατε ποτέ;

ΜΑΡΤΥΣ: Απήντησα στον κ. Πρόεδρο ότι τους είδα συγκεντρωμένους...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Όχι, κατ'ιδίαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'ιδίαν όχι, διότι δεν γνώριζα και τον κ. Αραπάκη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Γιαί σας είχε πει εκείνη την ιστορική φράση, ότι θα πέσουν κορμιά.

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είχε πει, αλλά πήγα μέσα, δεν τον είδα χωριστά, τους είδα να είναι όλοι μαζί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε σας το είπε αυτό, ότι θα πέσουν κορμιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Το μεσημέρι, στις 19 Ιουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τηλεφωνικώς; ,

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, τηλεφωνικώς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Περδίκη, πώς εκτιμάτε εσείς διότι έχετε απο τις 16 Ιουλίου τις πληροφορίες αυτές, τις οποίες έχετε για τις προετοιμασίες. Τί πιστεύετε, οι υπηρεσίες οι Αμερικάνικες στο Λονδίνο δεν εγνώριζαν αυτές τις κινήσεις ή δεν είχαν αυτές τις πληροφορίες που είχατε σεις, τις δηλώσεις Ετζε-

Βίτ, τις δηλώσεις Κάλχαν, τις προετοιμασίες, αυτά που έγραψε

6/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

34
 ο Τύπος, αυτά που παρουσίασε η Τηλεόραση, δηλαδή αυτά δεν τα γνώριζαν οι Αμερικάνικες υπηρεσίες του Λονδίνου; Τί πιστεύετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν κοινό μυστικό πια στις 19 του μηνός Δεν θα στηριχτώ στο εάν το ξέρανε οι Αμερικάνοι. Από την παραμονή στις 5 το απόγευμα πλέον ήταν εμφανείς οι ενδείξεις ότι αυριο θα έχουμε απόβαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή κοινό μυστικό για όλους εκτός απο την Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το είπα και το επαναλαμβάνω. Ευθαρσώς το λέω. Μακάρι να ήμουνα ψεύτης εγώ και αυτοί να είχανε δίκαιο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μια που έχετε κάποια εμπειρία εσείς που υπηρετήσατε στο Λονδίνο, δηλαδή αν θέλαν οι Βρεταννοί να αποτρέψουν αυτή την ενέργεια των Τουρκων, θα μπορούσαν, κύριε Περδίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Σήμερα το δήλωσα, πρέπει να το θεωρήσουμε δεδομένο και το θεωρώ και το υποστηρίζω ότι η Βρεταννία δεν ήσκησε με πίεση τα καθήκοντά της ως εγγυήτρια δύναμη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και η τελευταία ερώτηση. Αναφερθήκατε σε κάποιες δηλώσεις του κ. Μαύρου, στις 18 του μηνός, ο οποίος

είπε -18 του μηνός- δηλαδή αναφέρθηκε ότι πρέπει να επέμβουν οι

7/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

 εγγυήτριες δυνάμεις.

-35-

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Θα γνωρίζετε προφανώς για τη συμφωνία της Ζυρίχης. Θα την έχετε διαβάσει. Αυτό δεν ήταν σωστό να λέγεται από τον Μαύρο την εποχή εκείνη, ότι πράγματι είχαν λόγο οι εγγυήτριες δυνάμεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω. Σας είπα ευθαρσώς τις δηλώσεις του κ. Μαύρου, ενώ μπορούσα να το αποκρύψω και εσείς θα το βρίσκατε κάπου. Ο κ. Μαύρος εξήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων. Η Ελλάδα, καλώς ή κακώς -εγώ δέχομαι κακώς- ήταν πλέον στην Κύπρο. Ήταν δεδομένο αυτό, η άποψη της Βρεταννικής και της Τουρκικής Κυβερνήσεως. Οι Τούρκοι βέβαια ούτε καν εδέχοντο να έρθουν Έλληνες αντιπρόσωποι να καθήσουν στο ίδιο τραπέζι και αν θα δείτε τις δηλώσεις του Κάλχαν στις 19 του μηνός ενώπιον της Βουλής των Κοινοτήτων, λέει ο Κάλχαν -και έχω εδώ φωτοτυπία των δηλώσεων αυτών- "θα ανταλλάξουμε απόψεις με την Τουρκία εάν θα πρέπει να καλέσουμε και τους Έλληνες". Οι Τούρκοι δεν το δέχθηκαν επ' ουδενί λόγω αυτό. Ο κ. Μαύρος εξήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων. Και τον ερώτησε ο λαμβάνων την συνέντευξη "εννοείτε και την Τουρκία;" και είπε "είπα οι εγγυήτριες δυναμεις".

8/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

-36-

Εκεί πλέον έπρεπε να ξεκαθαρίσουμε κατά τη γνώμη μου και ο Μακάριος όταν ζητούσε τις εγγυήτριες δυνάμεις ότι πλέον εννοείτο η Βρεταννία και η Τουρκία. Και αν διαβασετε ένα βιβλίο που έχει βγει και λέγεται "Απόφαση απόβασης" τουρκικό και το οποίο λέει για τις επιχειρήσεις, πως ελήφθη η απόφαση για την Κύπρο, Εκεί μέσα θα δείτε και στη σύσκεψη που κάμαν οι τούρκοι πολιτικοί, υπήρξε και αντίδραση του Ντεμιρέλ που λέει "επειδή μας κάλεσε ο Μακάριος θα πάμε στην Κύπρο;". Η άποψή μου, το είπα και προχθές στον κ. Πρόεδρο είναι ότι εμείς σαν Έλληνες, όλοι οι Έλληνες να πιέσουμε τη Βρεταννία να μπει σαν διαιτητής έναντι των δύο αντιμαχομένων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μα, κύριε Περδίκη, όταν ο κ. Μαύρος αναφέρεται στις εγγυήτριες δυνάμεις με τα δεδομένα αυτά που λέτε εσείς, πρώτον ότι η Ελλάδα καλώς ή κακώς έκανε αυτό που έκανε, δεύτερον η Τουρκία δεν εδέχετο διάλογο, δεν εδέχετο συζητήσεις, έκανε αυτό που έκανε, δεν ήτο φυσικό λοιπόν ο κ. Μαύρος στις 18 Ιούλη -και έχει σημασία πότε λέγονται αυτά άλλοι κυβερνούν την Ελλάδα, δεν την κυβερνά ο κ. Μαύρος- δεν ήταν λοιπόν φυσικό να λέει ότι οι εγγυήτριες δυνάμεις, ότι η Βρεταννία είναι εκείνη η οποία μπορεί σήμερα αυτό που επιβάλλεται να κάνει απο τη συνθήκη;

MARTYS: Αυτή είναι και η διαφορά μου. Δεν ξεχώρισε τη Βρεταννία,

Για μένα

9/1 Π.Κ. (Κ.Ο.) 26.11.86

- 37 -

είπε οι εγγυήτριες δυνάμεις. Τώρα εάν ιδιαιτέρως το έχει πει ή εάν εννοούσε τη Βρεταννία, εγώ σας λέω, τι ελέχθη, πάρτε την κασέττα από το Β.Β.Σ και καλέστε εδώ να με διορθώσετε. Εγώ λέω τι είδα, τι ελέχθη. Το αναφέρω το γεγονός αυτό, όπως αναφέρω και το γεγονός που θα το ξέρετε, ότι ο Μακάριος εξήτησε την επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων στον ΟΗΕ. Για μένα ο μακαρίτης ο Μακάριος δεν έπρεπε να φύγει από το Λονδίνο. Έπρεπε να πιέσει τους Βρεταννούς στον ΟΗΕ, ήταν φιλοσοφία, έτσι το βρίσκω τώρα εκ των υστέρων.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ξέρετε εάν τους πίεσε ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν το ξέρω αυτό, κύριε βουλευτά, δεν ήμουν μέσα στην σύσκεψη, μακάρι να το ήξερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τώρα, κύριε Περδίκη, περάσανε τόσα χρόνια, δεν διαφέρουμε και πολύ στην ηλικία, κοντά είμαστε, παίξατε κάποιο ρόλο σε όλη αυτή την ιστορία. Και δεν θέλω να σας ρωτήσω γιατί συνεχίζετε αυτό τον ρόλο και μετά την μεταπολίτευση.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να κάνω;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δηλαδή δεν θέλω να σας ρωτήσω μετά από τέτοια εμπειρία που για σας τους αξιωματικούς πρέπει να είναι και ηυξημένη η ευθύνη σας γι'αυτά που γίναν, λέω ότι δεν θα σας ρωτήσω για το ότι συνεχί-

 Λάτε και μετά το '75 να παραμένετε πιστοί στην σε άλλα γεγονότα.
 (ΠΑ)

(ΓΡ)

1/1 ΠΑ

Ε.Γ. 26/11/86

-38-

Σήμερα, μετά από 12 χρόνια, λέτε ότι όλη η ιστορία έγινε γιατί ο Μακάριος είναι αυτός που πιστεύατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή τί λέω, ότι ο Μακάριος φέρει ευθύνη που φθάσαμε έως εδώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μα, ούτε λίγο ούτε πολύ, αυτό είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι προσωπική άποψη, ότι φέρει ευθύνη και αυτός.

Δεν χειροκροτώ, δεν θα έφθανα ποτέ εκεί που φθάσανε στις 15 Ιουλίου

Εγώ θα έλεγα, αν ήμουν στη θέση τους, παίρνω όλα τα στρατεύματα, φύγετε. Γιατί να μην τη πώ; Δεν είμαι Έλληνας εγώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ξέρετε, κύριε Περδίκη, ότι αυτό δεν είναι αλήθεια; Ξέρετε ότι έχετε παρασυρθεί ή εν γνώσει σας λέτε ότι η επιστολή προς Γκιζίκη ήταν εκείνη, η οποία υποχρέωσε το καθεστώς εδώ να ξεκινήσει την επιχείρηση κατά Μακαρίου. Ξέρετε ότι χρονικά δεν συμπίπτουν αυτά; Η επιστολή φθάνει στις 3 του μηνός εδώ και η προετοιμασίες στην Κύπρο έχουν αρχίσει πολύ νωρίτερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, συνεπώς δεν μπορώ να σας διαφωτίσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρετε βέβαια ότι στις 3 του μηνός είχε έρθει ο Γεωργίτσος εδώ και είχε γίνει το συμβούλιο.

2/1 ΠΑ Ε.Γ. 26/11/86

- 39 -

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα, τα γεγονότα τα επληροφορήθην από το ΒΒC.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παγορόπουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλω μία διευκρίνιση. Είπατε ότι είσατε μνημέ-
νος στο πραξικόπημα και ασφαλώς είχατε και άμεση επαφή με τον κύριο
Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ποιά πραξικόπημα;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Γενικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 21 Απριλίου να το ξεκαθαρίσουμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Όταν είσαταν έξω ή εδώ είχατε άμεση επαφή
με τον κύριο Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ερχόμουν στην Ελλάδα μπορώ να πω ότι τον συναντούσα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είπατε και σείς, όπως και άλλοι συνάδελ-
φοί σας, ότι πληροφορίες ότι οι Τούρκοι ετοιμάζουν την απόβαση υπήρχαν
από τον Ιούνιο, πριν από το πραξικόπημα κατά Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ προσωπικώς πληροφορίες δεν είχα. Από δημοσιογραφικές πληρο-
φορίες έμαθα ότι υπεκλάπει κάποιο σχέδιο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ανεξάρτητα από το σχέδιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Για να σας ικανοποιήσω κύριε βουλευτά! Οι Τούρκοι

3/1 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

- 40 -

μετά το Νοέμβριο του '67 που γύρισαν πίσω ήδη αρχίζουν να προετοιμάζονται για την δυναμική ενέργεια ή στην Κύπρο ή στα Νησιά. Γι' αυτό συγκεντρώνουν δυνάμεις, δημιουργούν τη μεραρχία αρχικά στη Μεσοήνη-νόμιζω ήταν η 37 - αρχίζουν να ετοιμάζουν αποβατικό στόλο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Η ερώτησή μου είναι αλλού. Αυτά ήταν γνωστά στο Επιτελείο. Επίσης ήταν γνωστό ότι αν χτυπούσαμε το Μακάριο, ανοίγαμε το δρόμο στους Τούρκους. Είπατε προηγουμένως ότι ο κύριος Ιωαννίδης, διότι ουσιαστικά αυτός ήταν ο αρχηγός - δεν μιλάμε για Μπονάνο, Αραπάκη κλπ. ο Ιωαννίδης αποφάσιζε. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα εκ των υστέρων όλοι αυτοί θα πουν ότι αυτός αποφάσιζε

Εγώ αν ήμουν στη θέση των Ενόπλων Δυνάμεων..!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν ξέρω τι θα πουν τώρα. Αν πήγαινε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και έλεγε στον Ιωαννίδη ότι δεν είναι σωστό αυτό δεν θα τον άλλαζε την αλλη στιγμή;

ΜΑΡΤΥΣ . Ας τον άλλαζε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Άρα καταλήγω ότι ο Ιωαννίδης ρύθμιζε την κατάσταση. Είπατε προηγουμένως ότι απο συναδέλφους σας καταλήγετε στο συμπέρασμα ότι παρεσύρθη ο Ιωαννίδης από διαβεβαιώσεις του Σίσκο κ.λπ. Οι διαβεβαιώσεις αυτές είχαν δοθεί πριν από το πραξικόπημα;

4/1 ΠΑ ΑΚ 26-11-1986

- 41 -

ΜΑΡΤΥΣ Ασφαλώς. Πιστεύω ότι δεν ξεκίνησε τόσο κουτά να κάνει κάτι.

Η άποψή μου είναι αυτή. Εδώ εσείς διερευνάτε μία υπόθεση. Θα έρθουν όλοι οι Αρχηγοί και θα πουν ότι δεν κάναμε τίποτα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Το θέμα δεν είναι ποιος έκανε ή ποιος δεν έκανε, το θέμα είναι ότι αυτό που έκανε εκείνος που το έκανε, το έκανε διότι τον έβαλαν να το κάνει. Γι' αυτό σας ρωτώ. Όπως είπατε και οι Εγγλέζοι είχαν μία άποψη. Πιθανόν κάποιος άλλος παράγοντας ξένος να τον μεθόδευσε και να του είπε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Εγώ ρώταγα τους συναδέλφους, ρε παιδιά δε λάβατε μέτρα ότι θα μπουν οι Τούρκοι; Τι κάνατε; Η απάντηση εκ των υστέρων ήταν φλου. Ο κάθε ένας έλεγε την άποψή του. Δεν μπορώ να σας πω τι του είχαν πει.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Πιστεύετε δηλαδή εσείς ότι αν δεν είχε διαβεβαιώσεις θα το έκανε ο κ. Ιωαννίδης; Ποια είναι η γνώμη σας, επειδή το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα κατ' αρχήν, ότι διαφωνώ τελείως με την ενέργεια αυτή. Εγώ δεν θα το έκανα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Συμφωνώ απόλυτα με αυτό που λέτε, κύριε μάρτυς, και ρωτώ το εξής: Αξιωματικός εσείς Αξιωματικός και εκείνος. Κατά

5/1 ΠΑ ΑΚ 26-11-1986

- 42 -

τεκμήριο επειδή είχε μεγαλύτερο βαθμό από σας, πρέπει να είχε και μεγαλύτερη πείρα πάνω σ'αυτά. Αν, λοιπόν, δεν είχε τις διαβεβαιώσεις θα το έκανε μόνος του; Τον ξέρετε τον άνθρωπο. Θέλω την κρίση σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Με κάνετε να κάνω κρίση. Τι να σας πω; Αν του δώσαν διαβεβαιώσεις; Και ^σαποδειχθεί ότι του έδωσαν ή δεν του έδωσαν;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ρωτώ το εξής: Υποθετικά. Αν δεν είχε διαβεβαίωση, ήταν ικανός να κάνει το τόλμημα αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας πω αν ήταν ικανός. Να σας πω υποθετικά για να μην σας αφήσω με παράπονο...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Δεν νομίζω, κύριε Πρόεδρε, ότι είναι σωστό διαδικαστικά να λέει ο μάρτυς "για να σας ικανοποιήσω". Δεν ζητάμε εμείς ικανοποίηση, ζητάμε απάντηση.

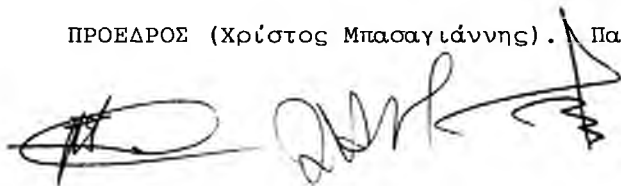
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ζήτησα την κρίση σας. Δεν με ενδιαφέρει για σας, εσείς έχετε τοποθετηθεί. Ζήτησα την κρίση σας και λέτε ότι δεν μπορείτε να το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, είναι υποθετική. Μου λέτε: Θα το έκανε μόνος του;

Δεν μπορώ να σας απαντήσω. Δεν ξέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν θέλω τίποτε άλλο, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό να λάβει

6/1 ΠΑ ΑΚ 26-11-1986

- 43 -

το λόγο, λαμβάνων και αυτός υπόψη το χρονικό περιορισμό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, τις πληροφορίες τις οποίες μεταδίδετε στις 19 του μηνός, από πού τις είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, όπου μπορούσα να σας αποκαλύψω την πηγή, σας την αποκάλυψα. Νομίζω ότι δεν συμφέρει σε μας τους Έλληνες ...

Ότι μπορούσα να πω το έλεγα. Κατ'ιδίαν στον κύριο Πρόεδρο να το πω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε. Εάν ο κύριος μάρτυς κρίνει ότι είμαστε επικίνδυνοι, να σας το πει μετά ποιος του έδωσε τις πληροφορίες και να συνεχίσω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα παρακαλέσω κύριε συνάδελφε, επειδή συνέπιπτε να εξετάζω κάτι στα Πρακτικά ^{γαν} μπορούσατε να επαναλάβετε την ερώτησή σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ρώτησα τον μάρτυρα από πού είχε τις πληροφορίες, τις οποίες μετέδωσε στις 19 του μηνός. Και απαντά ότι το κρίνει ασύμφο-

fn
προσπίομαι
για 28/11

fn
28/11

ρο για το έθνος να το πει στην Επιτροπή, αλλά δέχεται να το πει σε σας. Εγώ δέχομαι την προσβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι αξιωματικοί πληροφοριών έτσι δουλεύουν.

7/ ΠΑ ΑΚ 26-11-1986

- 44 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σε ποιους κυρίους δώσατε τις πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα: Στη 2α ΜΕΟ και όπου ενδιέφερε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Πέστε μου τα ονόματα, κύριε μάρτυς. Με ποιους τηλε-
φωνηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Απήντησα προηγουμένως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, ως προς αυτό που είπα-

τε ότι αρνείσθε κ.λπ, οι δημόσιοι υπάλληλοι έχουν το προνόμιο να

αρνηθούν την μαρτυρία τους, προκειμένου περί στατιωτικού ή διπλωματι-

κού μυστικού ή περί τριούτου αφορώντος στην ασφάλεια του κράτους,

εκτός αν ο αρμόδιος Υπουργός, αιτήσσει της δικαστικής αρχής ή τινός

των διαδίκων ή και αυτεπαγγέλτως, ήθελε εξουσιοδοτήσει αυτούς εις τούτο.

Κατά ακολουθίαν όταν εσείς, με την ιδιότητα βέβαια σήμερα του συντα-

ξιούχου δημοσίου υπαλλήλου, αρνείσθε να πείτε κάτι, θα πρέπει να το

δικαιολογήσετε με βάση τη δικονομία ότι πρόκειται περί διπλωματικού

μυστικού, το οποίο θέλετε να κρατήσετε, ή περί μυστικού το οποίο αφο-

ρά ασφάλεια του κράτους ή περί στρατιωτικού. Πρόκειται περί τέτοιου

μυστικού;

Three handwritten signatures and initials are present at the bottom of the page. From left to right: a stylized signature, a signature that appears to be 'MPC', and a signature with the number '(2)' written next to it.

(ΠΑ)

1/1 Ν. Κ.Β. 26.11.1986

-45-

Εσάς ρωτάω γιατί τότε μόνο δικαιούσθε να αρνηθείτε την απάντηση.

Αλλά αν την αρνηθείτε στον κύριο Λιβανό, φυσικά δεν είναι δυνατό να την δώσετε σε μένα.

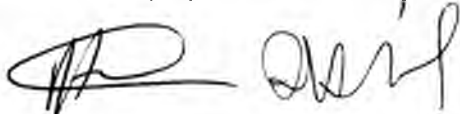
ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, θεωρώ ότι είναι διπλωματικό μυστικό, γιατί ορισμένα πρόσωπα εξακολουθούν να κατέχουν διπλωματική θέση και νομίζω ότι είναι προς το συμφέρον της Ελλάδος να τα εκμεταλλευθεί όπως τα εκμεταλλεύεται η αρμόδια υπηρεσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν πρέπει να αποκαλύψει τις πηγές του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Σύμφωνα, δεν πρέπει να αποκαλύψει το μυστικό. Χ

Και εγώ για να διευκολύνω, κύριε μάρτυς, σας λέω ότι δικαιούσθε μεν να αρνηθείτε την αποκάλυψη, δεν δικαιούσθε όμως να τα εμπιστευθείτε σε μένα, γιατί εγώ δεν είμαι τίποτε ξέχωρο από την Επιτροπή. Έτσι όπως το είπατε είναι μία προσβολή κατά του κυρίου Λιβανού και των μελών της Επιτροπής. Εγώ δεν είμαι υπέρτερος από την Επιτροπή και αν θα το μάθω, οφείλω να το ανακοινώσω στην Επιτροπή, δηλαδή όπερ το αυτό'.

Αν όμως πρόκειται περί μυστικού, όπως λέτε, δικαιούσθε να αρνηθείτε. Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

2/1 Ν Κ.Β. 26.11.1986

- 46 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ερώτώ επομένως και παρακαλώ να μας πείτε ονόματα, με ποιούς επικοινωνήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 του μηνός, στις 6 η ώρα με τον Διευθυντή της ΚΥΠ.

Καθ' όλη την περίοδο των επιχειρήσεων με τον Διευθυντή της δευτέρας

ΜΕΘ ταξίαρχο Τζαμαλούκα και τον Διευθυντή Β' Κλάδου της ΚΥΠ, που

δε θυμάμαι το όνομά του, καθώς και με άλλους επιτελείς ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτούς θέλουμε να μάθουμε .

ΜΑΡΤΥΣ: Με την αίθουσα επιχειρήσεων, την παραμονή σας είπα ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μας είπατε ότι μιλήσατε με τον κύριο Αραπάκη.

Δεν θυμάσθε άλλο στρατηγό;

ΜΑΡΤΥΣ: Με άλλο στρατηγό δεν μίλησα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Με τον κύριο Μπονάνο, δεν μιλήσατε;

Με άλλους αρχηγούς επιτελείων δεν μιλήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αυτόν βρήκα τυχαίως στο τηλέφωνο εκείνη την ημέρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πήρατε και άλλους στο τηλέφωνο και δεν τους

βρήκατε; Βρήκατε μόνο τον κύριο Αραπάκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα πως έγινε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Καλά.

Αναφέρατε σε έναν αρχηγό επιτελείου ότι επίκειται απόβαση.

3/1 Ν Κ.Β. 26.11.1986

-47-

Αυτό δεν ήταν φοβερό μυστικό για την χώρα μας;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφήστε με να σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Σας έθεσα συγκεκριμένο ερώτημα και σας είπα:

Γιατί από το τηλέφωνο και όχι από τα μέσα της πρεσβείας;

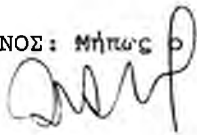
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, σας ρωτάει ο κύριος Διβανός, γιατί χρησιμοποιήσατε το τηλέφωνο και όχι άλλο μέσο επικοινωνίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό θέλω να πω. Σας είπα προχθές, αν θυμάσθε, ότι εγώ έκρινα σκόπιμο, ενώ του έλεγα κοιτάξτε το άλλο σήμα, το δεύτερο, ότι οι βρετανικές υπηρεσίες πληροφοριών έχουν "σπάσει" τον κώδικα πλέον και του μίλησα ανοιχτά, ότι έρχονται από την Κηρύνεια. Από την στιγμή, λοιπόν, που είχε ξεκινήσει ο στόλος ήταν κοινό μυστικό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Επομένως είχε σπάσει ο κώδικας και γι' αυτό θεωρούσατε περιττό να λάβετε τα μέτρα σας και γι' αυτό μιλούσατε ενώπιον άλλων από το γραφείο σας κύριε μάρτυς; Ήσαν και άλλοι παρόντες όταν ενημερώνατε τον αρχηγό του Επιτελείου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν οι δύο αξιωματικοί και ο νομικός σύμβουλος του Αρχηγείου Ναυτικού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Μήπως ο κύριος Μεταξάς;

4/1 Ν Κ.Β. 26.11.1986

- 48 -

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπατε στην κατάθεσή σας στον κύριο Πρόεδρο, ότι ο Ιωαννίδης έπεσε θύμα του Σίσκο για την ενέργεια αυτή. Σε ποιά ενέργεια αναφέρασθε; Στο πραξικόπημα ή στην απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ αναφέρομαι στην ενέργεια εναντίον του Μακαρίου. Υποθετικά είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα μπορούμε να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι κατά την γνώμη σας ο κύριος Σίσκο ε γνώριζε το πραξικόπημα κατά Μακαρίου; Είπατε ότι έπεσε θύμα του Σίσκο για την ενέργεια αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι συζητήσεις που είχα μετά την μεταπολίτευση, όταν ήρθα στην Αθήνα, ρώτησα τους επιτελείς τι έγινε και εκείνοι μου απάντησαν ότι είχε εγγυήσεις. Μερικοί ανέφεραν και το όνομα του Σίσκο. Τώρα αν είχε εξουσιοδότηση ή όχι του Σίσκο, δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Για την ενέργεια, λοιπόν, του πραξικοπήματος, μπορούμε να συμπεράνουμε, βάσει αυτού, ότι εφόσον γνώριζε ο Σίσκο το πραξικόπημα, πόσο μάλλον και τα άλλα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι δικό σας συμπέρασμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα για την παραπλάνηση αυτή την οποία προσεπάθησαν αυτά τα στοιχεία, του Συμφώνου της Βαρσοβίας κ.λ.π., που μας

είπατε, έγινε από εμάς

5/1 Ν Κ-Β. 26.11.1986

-49-

Από όργανα, από το χώρο αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είπα απ' έξω, δεν αναφέρθηκα για εδώ. Είπα ότι εκεί μου δόθηκε η πληροφορία. Δεν ξέρω αν έγινε και εδώ. Εγώ μιλάω για το Λονδίνο, γιατί ήμουν εκεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το ξέρετε δηλαδή. Πως κρίνετε ενδεχόμενα, ότι η Ελλάδα δεν είχε λάβει κατάλληλα μέτρα στην περιοχή του Έβρου, ενώ κεί είχαν κινηθεί άρματα μάχης και είχε γεμίσει ο τόπος από στρατεύματα τουρκικά; Αυτό πως το κρίνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ νομίζω ότι είχαν προωθηθεί δυνάμεις στον Έβρο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είχε ναρκοθετηθεί η περιοχή που είναι θέμα άμεσο;

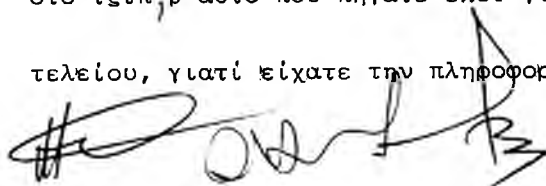
ΜΑΡΤΥΣ: Η ναρκοθέτηση ή όχι προβλέπεται σταδιακά από το σχέδιο Ε.

Τώρα σε ποιά φάση θα εναρκοθετείτο δεν μπορώ να σας πω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εδώ έχουμε μαρτυρία του κυρίου Μπονάνου ο οποίος τράβαγε τα μαλλιά του, γιατί ο Ντάβος δεν προχώρησε σε ναρκοθέτηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πολλά δεν ξέρετε. Πέστε μας κάτι που ξέρετε, γιατί είπατε ότι δεν συλλάβατε τον Αρνόυζη αλλά τον παρακαλέσατε να μπει στο τζιπ, μ' αυτό που πήγατε εκεί για να τον κάνετε αρχηγό του Επιτελείου, γιατί είχατε την πληροφορία ότι αυτό ήθελε ο βασιλεύς.

6/1 Ν Κ.Β. 26.11.1986

- 50 -

Τον συλλάβατε την 21η Απριλίου το βράδυ. Και θέλω να μου πείτε πως γνωρίζατε τις προθέσεις του Βασιλέως σεις, και το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ήξερα αφού ήταν μέσα σ' αυτήν την διαδικασία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Που ξέρατε ότι ο Βασιλεύς ήθελε αυτόν για αρχηγό Επιτελείου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η άποψή μου και η εκτίμησή μου, γιατί συζητείτο επάνω ότι ο Βασιλεύς ήθελε τον Αρμπούζη έναντι του ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο Βασιλεύς ήλθε στις 5 το πρωί. Τί μας λέτε εδώ;

Σεις τον συλλάβατε στις 1.22'. Πως ξέρατε τί θα πει ο Βασιλεύς

όταν έλθει στο Πεντάγωνο; Μας κοροϊδεύετε, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν σας κοροϊδεύω, αλλά αυτή είναι η απόψή μου .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είσαστε εκεί - γιατί ξέρατε ποιός σας είδε την

ώρα που οδηγούσατε βιαίως τον Αρμπούζη στα σκαλιά. Αυτά που λέτε

χρονικά δεν συμπίπτουν. Πως είναι δυνατόν να μας λέτε ότι όταν

έφθασε ο Βασιλεύς σεις γνωρίζατε από πριν τις προθέσεις του;

Μην ξεχνάμε ότι οι λοχαγοί επέβαλαν ποιός θα γίνει Πρωθυπουργός

και αρχηγός Επιτελείου. Τα ξέρετε αυτά γιατί ήσασταν μεταξύ εκείνων

που εφώναζαν.

Κύριε Πρόεδρε, δεν θέλω άλλη ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Βαρβιτσιώτη

7/1 Ν 26.11.1986

-51-

να λάβει τον λόγο.

Απάν , διαγράφεται .

Παρακαλώ τον κύριο Βαρχά να λάβει τον λόγο .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς, ήλθατε στις 20 Ιουλίου το μεσημέρι από το Λονδίνο και μας είπατε ότι βρήκατε στο γραφείο του Μπονάνου τον ίδιο και τους αρχηγούς των άλλων όπλων να συνεδριάζουν.

Το ερώτημά μου είναι αν εκεί σας εξήτησαν να πάτε ή πήγατε μόνος σας .

ΜΑΡΤΥΣ: Έκρινα σκόπιμο σαν επιτελής που ήμουν, γιατί υπάγομαι στο ΑΕΔ να ενημερώσω την Β' ΜΕΘ . Είναι λοιπόν μέσα στα καθήκοντά μου να αναφέρω , ιδίως το βάρος με ενδιέφερε εμένα της κινητοποιήσεως του Συμφώνου της Βαρσοβίας .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δηλαδή πήγατε μόνος σας . Δηλαδή συνηθίζεται ο ταγματάρχης να πηγαίνει στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων ή του Στρατού ή του Ναυτικού ή έχετε κάποια ιεραρχία που λειτουργεί μέσα στον Στρατό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εξαρτάται από την θέση που κατέχει .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όστει ένας στρατιωτικός ακόλουθος ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αν είναι σοβαρή η πληροφορία μπορεί να φθάσει και μέχρι τον

Προσφυργό.

8/1 Ν Κ.Β. 26.11.1986

- 52 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μπήκατε μέσα και κατά ένα τρόπο τους επιπλήξατε.

(σ)

XV

1/1σ (Γ.Π.) 26.11.86

- 53 -

"Δεν με ακούσατε κύριε Αρχηγέ, έπρεπε να κτυπήσετε το προγεφύρωμα
κ.λ.π. "

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε να δείτε, είπα βλέπετε ότι είχα δίκαιο εγώ που
έλεγα τις πληροφορίες. Είναι εύλογο ερώτημα ενός επιτελούς στην
κρίσιμη κατάσταση να το πει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Και το δικό μου θα το χαρακτηρίσετε εύλογο υποθέτω
όταν διερωτώμαι, ο Ταγματάρχης στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων λέγει:
" Βλέπετε, κύριε Αρχηγέ, αν με είχατε ακούσει..". Έτσι το προβλέπουν ο
κανονισμοί σας αυτό; Εγώ έχω την αφελή απορία.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω, κύριε Ξαρχά.

Στην περίοδο των επιχειρήσεων, όταν είναι έκρυθμη η κατάσταση,
αυτό μπορεί να το πει οποιοσδήποτε επιτελής που έχει σχέση με τον
χειρισμό των επιχειρήσεων, πολύ περισσότερο όταν διαπιστώνει ο επι-
τελής αυτός ότι έδωσε μια σειρά πληροφοριών, οι οποίες δεν ελήφθησαν
υπόψη. Δεν ήτο επίπληξη, ήτο απορία. Και πρόταση επιτελούς για το
κτύπημα του προγεφυρώματος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Και μια ακόμη αφελής απορία. Τί σας είπαν αυτοί,
ο Μπονάνος ή κάποιος άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου απήντησαν, από όσο μπορώ να θυμηθώ.

2/1 σ (Γ.Π.) 26.11.86

- 54 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τίποτα, ούτε σας πέταξαν έξω;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί να με πετάξουν έξω;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Λέω.

ΜΑΡΤΥΣ: Να ρωτήσετε τον ίδιο αν μπορούσαν να με πετάξουν έξω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Συνεχίζω το ερώτημά μου.

Είπατε ότι είχατε μια συνάντηση με τον Γκιζίκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα κάποτε μετά την μεταπολίτευση, όταν ήλθα εδώ εζήτησα να δω τον κύριο Πρόεδρο της Δημοκρατίας, γιατί είχα υπηρετήσει υπό τις διαταγές του, να τον χαιρετήσω και του είπα ότι "στρατηγέ νομίζω ότι κάνατε λάθος στις εκτιμήσεις σας και το προβλήμα μου εμένα ήταν περισσότερο πώς δε λάβατε υπόψη την πλέον δυσμενή περίπτωση, η οποία ήταν η απέβαση των Τούρκων στην Κύπρο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και τί σας απήντησε ο κύριος Γκιζίκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς τι μου είπε. Μου είπε ότι λάβαμε μέτρα, προσπάθησε να δικαιολογηθεί.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εγώ δεν έχω τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο, λαμβάνων και αυτός υπόψη του την παρακλησή μου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρη, θα επανέλθω στις δηλώσεις

3/1 σ (Γ.Π.) 26.11.86

-55-

Μακαρίου-Μαύρου. Έγινε το πραξικόπημα, Η συνταγματική τάξη και η νόμιμη τάξη στην Κύπρο καταλύθηκε και στη συνέχεια έρχεται ο νόμιμος πρόεδρος της Κύπρου ο Μακάριος και ένας πολιτικός από την Ελλάδα, γνωστού μεγέθους ο Γεώργιος Μαύρος, και ζητούν επέμβαση των εγγυητριών δυνάμεων. Για να κάνω τί οι εγγυήτριες δυνάμεις σ' αυτή την περίπτωση, κύριε Περδίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Να επαναφέρουν την συνταγματική τάξη στην Κύπρο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό σαν αίτημα είναι λαθεμένο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι, τίποτε άλλο.

Δεύτερη ερώτηση: Είναι αλήθεια ή όχι ότι ουσιαστικός κυβερνήτης την περίοδο εκείνη στη χώρα σ' αυτή εδώ ήταν ο Δημήτρης Ιωαννίδης και όλοι οι υπόλοιποι, Κυβέρνηση, αρχηγοί επιτελείων και λοιποί ήσαν απλά οι μαριονέτες στο χέρι του; Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι κοινό μυστικό πλέον, ότι ήταν αυτός. Αλλά έκανα μια διευκρίνιση προηγουμένως, ότι αυτοί έπρεπε να παραιτηθούν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Σύμφωνα, το τί έπρεπε να κάνουν το καταλαβαίνει ο καθένας.

Κάτι ακόμα κύριε Περδίκη.

Είπατε προ ολίγου και σ' αυτό νομίζω ότι κάθε λογικός άνθρω-

4/1σ (Γ.Π.) 26-11-86

- 56 -

πος θα πρέπει να συμφωνήσει, ότι όπως έχουν βγει προς τα έξω ,
 ο Ιωαννίδης τότε κάνοντας το εγχείρημα, όπως το λέτε εσείς , το πρα-
 ξικόπημα όπως το λέει ο λαός και εμείς που εκπροσωπούμε τον λαό
 στην Κύπρο, ~~ή~~ θα πρέπει να είχε διαβεβαιώσεις από τον Σίσκο, υποθετικά
 είναι όλα αυτά-και προχώρησε . ή δεν θα πρέπει να εύχε. Δεν υπάρχει
 άλλη λύση.

ΜΑΡΤΥΣ: Συμφωνώ μαζί σας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Συμφωνείτε μαζί μου. Αν, λοιπόν, δεν είχε
 από τον Σίσκο, γιατί δυσκολευθήκατε προ ολίγου στον συνάδελφο κύριο
 Παγουρόπουλο να απαντήσετε; Αν δεν είχε διαβεβαιώσεις από τον Σίσκο,
 το έκανε μόνος , ότι έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Περράκη να
 λάβει το λόγο και ευχαριστώ τον κύριο Παπαστεφανάκη για την πολύ
 σύντομη ομιλία του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Περδίκη, σ'αυτή την τραγωδία εδώ το ζητού-
 μενο είναι ποιοί άνθρωποι από την Ελλάδα είχαν την πρώτη ευθύνη και
 ποιοί άνθρωποι εκτός της Ελλάδας επίσης, είχαν μια ανάμειξη σ'όλη
 αυτή την υπόθεση. Σ'ό,τι αφορά τους εντός της Ελλάδας έχει νομίζω

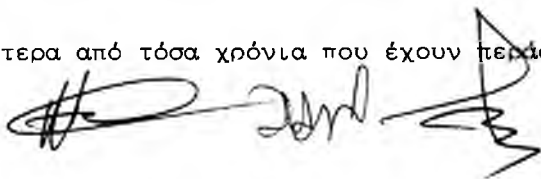
5/1σ (Γ.Π.) 26.11.86

- 57 -

εξαντληθεί το θέμα, έχετε απαντήσει κατ'επανάληψη, δεν θα επανέλθω και εγώ να σας κάνω ερωτήσεις.

Είδα ότι το ζήτημα του Κυπριακού το έχετε ζήσει από πολύ κοντά, μάλιστα πήγατε από το '60, είσθε δηλαδή πολύ κοντά στο όλο αντικείμενο, δώσατε πολλές πληροφορίες και επιφέρετε κάποιες κρίσεις.

Επίσης, είναι πραγματικό γεγονός ότι με την 21η Απριλίου είσατε πολύ κοντά, με την 25η Νοέμβρη είσατε πολύ κοντά, είσατε ο άνθρωπος δηλαδή που από μέσα έχετε ζήσει κάποια γεγονότα. Σας θυμίζω αυτό που είπατε προηγουμένως, το συνδυασμό αεροδρόμιο - Λευκόνικο, Αμερικάνοι - Εγγλέζοι κ.λ.π. Κάπως δηλαδή δώσατε ένα στίγμα, σωστό ή λαθεμένο, μια εκτίμηση σε σχέση με τους Άγγλους. Ερώτημα - αν σας το βάζανε έκθεση ιδεών, αλλά εδώ δεν κάνουμε εκθέσεις ιδεών κάνουμε ερωτήσεις, ερώτημα: Είπατε για τους Βρετανούς. Τώρα αν πείτε για την Σοβιετική Ένωση, Άγγλους, Γάλλους, Πορτογάλους για οτιδήποτε, δεν μας ενδιαφέρει εμάς εδώ πέρα, δεν υπάρχει προκατάληψη, ξέρετε είναι φίλοι μας ή δεν είναι, μας ενδιαφέρει να βγάλουμε ένα δίδαγμα για μας και για τα παιδιά μας αργότερα. θέμα, λοιπόν, έκθεσης ερώτημα: Αμερικάνοι, 21η Απριλίου, Κύπρος, 25 Νοέμβρη. Πού οδηγεί, ύστερα από τόσα χρόνια που έχουν περάσει, με όλες τις γνώσεις που

6/1σ (Γ.Π') 26.11.86

-58-

έχετε στο αντικείμενο, από μέσα και απ'έξω, πού οδηγείστε και πού
συγκεκριμένα αν όλη αυτή η ιστορία δεν είχε καμιά σχέση με την
Κύπρο ή είχε ή εν πάση περιπτώσει ποιά είναι η έκθεση ιδεών, η από-
τηση στο ερώτημά μου πάνω σ' αυτό τον άξονα;

MARTYS: Για να μη σας κουράσω, θα φθάσω στο τελευταίο. Εάν με ρωτάτε
εάν οι Αμερικάνοι ήταν εις γνώσιν της αποβάσεως στην Κύπρο, θα σας
απαντήσω ευθαρσώς: θα ήται βλάκες να μην είπα. Αλλά κατά τον ίδιο
τρόπο ξέρετε ότι ήταν και οι Ρώσοι εν γνώσιν, διότι μεταξύ του άξονος
Μερσίνης-Κυρηνείας υπήρχε ρώσικο πλοίο, το οποίο παρακολουθούσε την
απόβαση. Και ερώτησε μάλιστα ο Τούρκος διοικητής της αποβατικής
δυνάμεως τί να κάνει, και του είπα αν δεν σας παρενοχλήσει, περάστε το.

Όσον αφορά για το άλλο που μου είπατε, που πηγαίνει με μαθηματι-
κή ακρίβεια, τί να σας απαντήσω; Δηλαδή δεν δέχομαι ότι οι Αμερικάνοι
είχαν τον δάκτυλο αυτό για να φθάσουν εκεί πέρα. Υπήρξαν και σφάλμα-
τα δικά μου, Ελλήνων ανθρώπων, οι οποίοι χειρίστηκαν τις υποθέσεις
αυτές. Μη τα ρίξουμε όλα σ' αυτούς. Και κάνω την διάκριση ότι δεν είμαι
φιλοαμερικανός. Λέω ότι η ευθύνη είναι εκεί πέρα. Μη τα ρίχνουμε τώρα
ότι φταίμε όλοι, ότι φταίει το ΝΑΤΟ, φταίμε εμείς πρώτα είπα. Θέλετε
να σας πω ότι φταίει και ο Ιωαννίδης που έκανε την ενέργεια αυτή;
Φταίει και ο Ιωαννίδης. Μη τα ρίχνουμε όλα στους Αμερικανούς. Αυτ ή

7/1 σ (Γ.Π.) 26.11.86

-59-

είναι η αποψη μου δηλαδή.

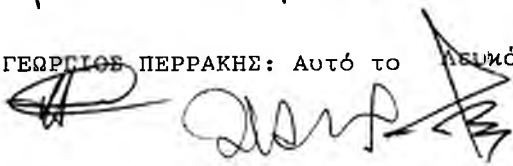
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτός που σας ρωτάει δεν είναι απ' αυτούς που ψάχνει να τα οίξει στους συμμάχους ή στους ξένους. Όμως, μας ενδιαφέρει να δούμε, αν υπάρχει κάποια σχέση στους ξένους και στη δική μας βούληση, στη δική μας σκέψη, στη δική μας ενέργεια κάθε φορά.

Σας ρωτώ λοιπόν ν: Όλη αυτή η διαδικασία, από την 21 Απρίλη και εδώ, νομίζετε ^{ότι} σε σχέση με τους εξωτερικούς παράγοντες,

ήταν άσχετη; Είπατε εσείς, έχει κατατεθεί, δεν ξέρω ο κύριος Ιωαννίδης τι θα πει, είπε κάποια στιγμή προδώθηκαν. Τώρα θα μας πει από πού και γιατί. Εσείς νομίζετε ότι _____ σ' όλες αυτές τις διαδικασίες, ^{6,} ότι έχει γίνει από την 21η Απρίλη, _____ : ήταν αμέτοχοι ξένοι παράγοντες ή ότι ο παράγων Κυπριακό δεν είχε σχέση με αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω ότι _____ στη σχέση αυτού, εμείς ευθυνόμαστε. ⁵ Σου δίνω την απάντηση, με συγχωρείτε για τον ενικό - σας δίνω την απάντηση ότι φταίμε εμείς. Δεν δέχομαι ότι οι άλλοι μας έβαλαν. Δεν το δέχομαι, όσον αφορά το ατομό μου δηλαδή. Και πιστεύω και για άλλους συναδέλφους ότι δεν πέσανε θύματα. Σφάλματα κάναμε οι ίδιοι και φθάσαμε εκεί που φθάσαμε. Αυτή είναι η αποψη μου, κύριε Βουλευτά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό το ⁵ πεικόνικο, όμως που λέτε που είναι

8/1σ (Γ.Π.) 26.11.86

- 60 -

πραγματικό γεγονός ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η εκτιμησή μου, είναι η εντύπωσή μου, το εξήγησα.

Πιστεύω ότι αυτό έγινε. Ένας άνθρωπος που το μελετάει και το βλέπει

έχει αυτή την εντύπωση. Είναι η εντύπωσή μου αυτή τώρα πλέον. Αν

με ρωτάγατε σαν άνθρωπο, η Βρετανία πλέον έχασε, δεν την έχουν όλοι.

Υπάρχει και άλλη δύναμις που μπορεί να δώσει βάση για κάποια άλλη

επιχείρηση από εκεί πέρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Εσείς αποκλείετε, λοιπόν, όταν ξεκινούσατε χωρίς

να σας έχει ενημερώσει κανένας στις 21 Απρίλη να πάτε στον κύριο

Αρμπόυζη, δεν ξέρω πι κάνατε, αποκλείεται κάποιος που δεν βάλανε

κόκκινη κάρτα και τότε, δεν λέω εγώ πως βάλανε, δεν βάλανε κόκκινη

κάρτα, δεν απαγορεύσανε...

ΜΑΡΤΥΣ: Το αποκλείω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν το συσχετίζετε καθόλου με όλα αυτά;

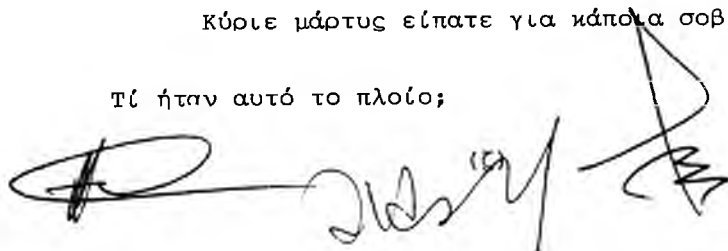
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το συσχετίζω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ήταν άσχετο. Καμιά άλλη ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ, κύριε Περράκη.

Κύριε μάρτυς είπατε για κάποια σοβιετικό πλοίο που ήταν εκεί.

Τί ήταν αυτό το πλοίο;

(6) 1/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

- 61 -

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ξεκίνησε ο στόλος κύριε Πρόεδρε, από την Μερσίνη κατευθυνόμενος προς την Κυρηνεία, καθ' οδόν συνήντησε ένα σοβιετικό πλοίο το οποίο παρακολουθούσε την αποβατική ενέργεια. Ρώτησε ο τούρκος διοικητής των αποβατικών δυνάμεων -όπως αναφέρεται στο βιβλίο το έχω δει αυτό..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο;

ΜΑΡΤΥΣ: Σ ένα βιβλίο "Απόφαση απόβασης". Η τουρκική πλευρά, η άλλη πλευρά, ρώτησε κατ' αυτούς, τί να κάνουμε; Εάν δεν σας ενοχλήσει αφήστε το. Και αυτό παρέμεινε. Αυτό εν συνεχεία παρουσιάστηκε δημοσιογραφικώς, δηλαδή ότι παρέμεινε εκεί καθ' όλη την διάρκεια των αποβατικών επιχειρήσεων, όπως και το "Ερμή".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και το "Ερμή" παρέμεινε.

ΜΑΡΤΥΣ: Παρέμεινε εκεί καθ' όλη τη διάρκεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί νόημα είχε η παραμονή του "Ερμή";

ΜΑΡΤΥΣ: Και του "Ερμή" και του σοβιετικού πλοίου, παρακολουθούσαν την εξέλιξη των επιχειρήσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα πλοία, τα ραντάρ μας δεν τα συνέλαβαν;

ΜΑΡΤΥΣ; Πρέπει να τα είχαν συλλάβει; Ο αρμόδιος αξιωματικός που ήταν στα ραντάρ μπορεί να σας το πει.

2/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

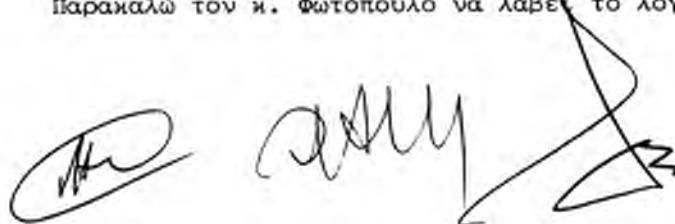
-62-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο αρμόδιος αξιωματικός που ήταν στα ραντάρ πρέπει να τα συνέλαβε και τα δύο. ~~Και~~ το σοβιετικό και το "Ερμής".

ΜΑΡΤΥΣ: Και εκεί ^{που} πρέπει να έχετε πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Δαμιανίδη να λάβει το λόγο. Απών, διαγράφεται.

Παρακαλώ τον κ. Φωτόπουλο να λάβει το λόγο.

3/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-63-

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Περδίκη, τί βαθμό είχατε όταν είσαστε στρατιωτικός ακόλουθος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουνα ταγματάρχης και ήμουνα βοηθός στρατιωτικού ακολούθου. Απουσίασε ο πλοίαρχος...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιός ήταν ο πλοίαρχος τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένας πλοίαρχος ονοματι Παπαγεωργίου.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τον προλάβετε σεις καθόλου αυτόν; Τον είχατε δηλαδή ποτέ προϋστάμενο;

ΜΑΡΤΥΣ: Επί 2 χρόνια είμαστε μαζί. Ένα μήνα απουσίασε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επί δύο χρόνια είσαστε μαζί. Ο στρατιωτικός ακόλουθος, ο τοποθετηθείς, ο προβλεπόμενος από την Σύμμα-Σι, ήταν και αυτός ενημερωμένος στον βαθμό που είσαστε εσείς; Πώς αυτός, γιατί το όνομα το δικό σας είναι γνωστό από την εποχή εκείνη, εγώ νομίζω ναι μεν είχατε συμμετοχή ή είσαστε μνημένος στην εκτροπή της 21ης Απριλίου, αλλά είσαστε καισυμπαθείς στην δευτέρα κατάσταση, στην διαδοχή δηλαδή του κ. Ιωαννίδη, πώς λοιπόν ο διευθυντής σας, ο κατά νόμο τοποθετημένος δεν είχε αυτές τις επαφές εδώ και με την τότε κρατούσα κατάσταση;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ αρχήν έλειπε ο κ. Παπαγεωργίου. Όταν έγινε το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου ο κ. Παπαγεωργίου είχε παραδώσει. Ερχόταν άλλος

4/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-64-

πλοίαρχος ο οποίος ευρίσκετο μεν στο Λονδίνο, αλλά δεν είχε παραλάβει, διότι παρακολουθούσε ένα σχολείο, ο πλοίαρχος Παΐσης αν δεν κάνω λάθος το όνομά του.. Συνεπώς μόνος μου ήμουνα ο μόνος αξιωματικός στο Λονδίνο τότε στο γραφείο. Και όταν λέω ότι είχα εγώ μόνο τις πληροφορίες, αν ήταν ο κ. πλοίαρχος θα τις είχε ο κ. πλοίαρχος. Ήταν επαφές γραφείου, όχι προσωπικές επαφές.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλω να ρωτήσω κάτι άλλο.

Έγινε κάποια σύσκεψη εδώ υπό τον Ιωαννίδη με συμμετοχή όλων των στρατιωτικών ακολούθων στην οποία συμμετείχατε και εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ποτέ δεν έγινε τέτοια σύσκεψη. Τουλάχιστον εγώ δεν έχω λάβει μέρος. Για τον εαυτό μου είμαι κατηγορηματικός. Τέτοια σύσκεψη στρατιωτικών ακολούθων, όχι. Εάν αναφέρεσθε σε σύσκεψη που λαμβάνουν μέρος οι ΑΚΕΑ πρέπει να έγινε, αλλά δεν ξέρω σε ποιά χρόνο. Οι ΑΚΕΑ δέχονται και καλούνται στην έδρα ή στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων και

Προσβλ. γίνεται σύσκεψη μία φορά το χρόνο. Θα πω ψέματα ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε ΑΚΕΑ τί πάει να πει;

ΜΑΡΤΥΣ: Σημαίνει "Ακολουθοι Ενόπλων Δυνάμεων".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε είναι οι στρατιωτικοί ακολούθοι των πρεσβειών.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι προϊστάμενοι.

5/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-65-

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα υπήρχε αυτή η εξέλιξη, δηλαδή θα χάναμε την Κύπρο αν δεν είχαμε αυτή τη κατάσταση εδώ στην Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκ των υστέρων απεδείχθη, κύριε Φωτόπουλε, ότι δεν θα ήταν αυτή η κατάσταση. Εγώ πιστεύω βέβαια ότι οι Τούρκοι εποφθαλμιούσαν την Κύπρο, θα εύρισκαν κάποια άλλη αφορμή. Ίσως αυτή είναι φανταστική μου υπόθεση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εγώ ευχαριστώ, κύριε Φωτόπουλε.

Παρακαλώ τον κ. Παπαδονικολάκη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Παραιτούμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ το κ. Βασιλειάδη να λάβει το λόγο. Απών, διαγράφεται.

Παρακαλώ τον κ. Κουτσογιάννη να λάβει το λόγο.

6/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

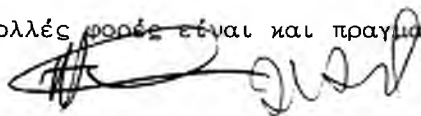
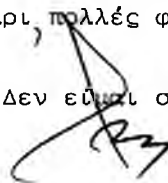
-66-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Μάρτυς, για πέστε μου σας παρακαλώ το εξής: Στον στρατό κυκλοφορούν, όπως και στην πολιτική, διάφορα ονόματα ανθρώπων οι οποίοι θεωρούνται ότι είναι πράκτορες της C.I.A. του Αμερικανικού Πενταγώνου, της Κ.Γ.Β.κ.λ.π. Δεν μπορεί να υπάρχει απόδειξη ποτέ διότι δεν υπογράφουν οι πράκτορες καμία σύμβαση, ούτε αποδείξεις, ούτε μισθολογικές καταστάσεις. Με όσα όμως συζητούνται στις Ένοπλες Δυνάμεις ότι δηλαδή ήλθε ο τάδε στρατηγός του ΝΑΤΟ ή του Πενταγώνου ή ο τάδε ή μερικοί αξιωματικοί πάνε στην αμερικανική πρεσβεία, με βάση τέτοια περιστατικά υπάρχει η εντύπωση και θα έλεγα και η πεποίθηση μερικές φορές, ότι ορισμένοι στρατιωτικοί ή και πολιτικοί είναι άνθρωποι των Αμερικανών, της C.I.A. ή του Αμερικανικού Πενταγώνου. Ποιά είναι αυτά τα ονόματα; Δηλαδή εσείς με βάση αυτά που ακούτε ή που ακούγατε, ποιοί από το στρατιωτικό καθεστώς ήταν πράκτορες της C.I.A. ή του Αμερικανικού Πενταγώνου;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Κουτσογιάννη, θα ήθελα να σας ικανοποιήσω και για συναισθηματικούς λόγους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι, να πείτε αυτά που ξέρετε, που ακούγατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να απαντήσω στο ερώτημα αυτό και λυπούμαι πάρα πολύ. Πάντοτε γιατί αυτά ακούγονται στο ποδάρι, πολλές φορές είναι διαβολές, πολλές φορές είναι και πραγματικότητας. Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω.

7/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-67-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα.

Για τον κ. Ιωαννίδη είχατε ακούσει ποτέ, εθεωρείτο ότι αυτός είναι ο εκφραστής, ο φίλος των Αμερικανών κ.λ.π., ότι είναι πράκτορας

της (.Ι.Α. κάτι τέτοια πράγματα. Έχετε ακούσει και τί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, και λυπάμαι γι' αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα.

Για πείτε μου κύριε Μάρτυς, από τις 16 του μηνός Ιουλίου μέχρι τις 20 κάνατε αυτό τον αγώνα τον οποίο θεωρώ εγώ πραγματικά σωστό και ελληνικό για να ενημερώσετε την ηγεσία εδώ στην Αθήνα ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται να κάνουν απόβαση και κάνουν απόβαση. Αυτή η αδράνεια της ηγεσίας τότε, πολιτικής και στρατιωτικής, η αδράνεια η ανεξήγητη πρωτοφανής εγκληματική κ.λ.π. Μέχρι σημείου δηλαδή που ο Μπονάνος σεις του λέγατε ότι οι Τούρκοι κάνουν απόβαση και αυτός πήγε στον Άγιο Ανδρέα να φάει το παγωτό του. Αυτό σήμερα, μετά από όσα έχετε κατασταλάξει, πώς το χαρακτηρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ώς εσχάτη προδοσία. Δεν μπορώ να το αρνηθώ ότι είναι αυτό το πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Παρακαλώ να ευχαριστώ πολύ, το ονομάζετε

"εσχάτη προδοσία".

8/1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-68-

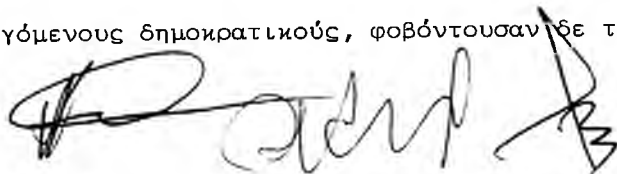
ΜΑΡΤΥΣ; Τί θέλετε να πω δηλαδή; Η αδράνεια αυτών είναι εγκληματική.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Αυτή την απάντηση θέλω.

Επομένως αφού το λέτε αυτό δεν θα κάνω την επόμενη ερώτηση.

Θα σας κάνω μία τελευταία ερώτηση όμως.

Κύριε Περδίκη όπως και εσείς έχω και εγώ υπηρετήσει 1,5 χρόνο στην Κύπρο και μας είπατε εδώ ότι ο Μακάριος δεν ήθελε του Έλληνες μιλάτε γενικά όμως για τους Έλληνες, ότι ήθελε να φύγουν από εκεί, ήθελε να μείνει πρόεδρος, εν πάση περιπτώσει ήταν ένα στοιχείο το οποίο δεν βοηθούσε τους εθνικούς στόχους. Πρέπει να σας πω και θέλω να μου απαντήσετε εδώ-ότι όταν υπηρέτησα εγώ εκεί κάτω όλοι αυτοί οι οποίοι εθεωρούντο στελέχη και άνθρωποι του Μακάριου σε υψηλό επίπεδο, όλοι αυτοί προσπαθούσαν να βρουν ποιού ήταν οι λεγόμενοι δημοκρατικοί αξιωματικοί, οι λίγοι αυτοί που υπήρχαν. Και σ' αυτούς, δηλαδή σε μας τους δημοκρατικούς αξιωματικούς, οι αστυνομικοί, οι Υπουργοί, οι Α οι Β, έδειχναν μία πάρα πολύ μεγάλη συμπάθεια, τόσο πολύ μαλιστα ώστε ήθελαν να κρατάνε και σχέσεις μαζί μας φοβούμενοι τους άλλους αξιωματικούς. Επομένως η δική μου εμπειρία λέει, ότι ο Μακάριος και οι δικοί του άνθρωποι, δεν ήταν εναντίον όλων των Ελλήνων αλλά είχαν άριστες σχέσεις με τους λεγόμενους δημοκρατικούς, φοβόντουσαν δε τους χουντικούς. Συμφω-

97 1 ζ Α.Ι. 26-11-1986

-69-

νεείτε μ αυτή τη δική μου άποψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασπάζομαι την άποψή σας. Είναι ορθή όπως και η άποψη η δικιά μου που είπα...

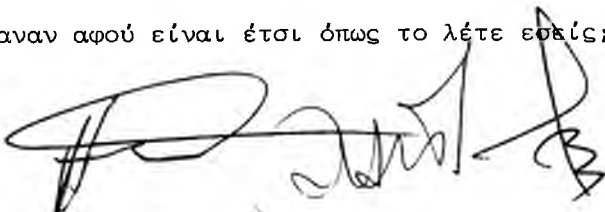
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι δεν είναι το ίδιο. Σεις έχετε διαφορετική άποψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Την ασπάζομαι την αποψή σας. Εγώ δεν είχα επαφές σε επίπεδο τάδε να σας ξεχωρίσω ότι υπήρχε όντως μία διαμάχη μεταξύ Γρίβα-Μακαρίου εξ' ου και εχωρίζετο προς τα κάτω...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Συμφωνείτε δηλαδή.

Και τελειώνω με την Μεραρχία που απεχώρισε από την Κύπρο το 1967.

Είπατε ότι, και αν ήταν η Μεραρχία ακομη κάτω, θα μπορούσαν οι Τούρκοι να κάνουν την απόβαση και ότι ίσως εμείς δεν θα είχαμε το αποτέλεσμα που θέλαμε, δηλαδή να κρατήσουμε την Κύπρο. Αυτό βέβαια που λέτε έρχεται σε διαφωνία με τις απόψεις όλων των άλλων στρατιωτικών. Αν είναι έτσι όπως λέτε σεις τότε γιατί οι Τούρκοι από το 1967 έθεσαν βέτο και αγωνίστηκαν, επέσαν και επέτυχαν να φύγει η Μεραρχία; Γιατί το έκαναν αφού είναι έτσι όπως το λέτε εσείς;

(H)

(ζ)

1/1Η ΒΠ 26.11.86

- 70 -

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω. Οι Τούρκοι είναι φυσικό να θέλανε να μην υπάρχει ούτε ένας έλληνας στρατιώτης κάτω. Τους διευκόλυνε η απαγκίστρωση της μεραρχίας.

Υπεστήριξα-και επειδή είσαστε συνάδελφος στο στρατό, θα το ξέρετε-ότι η μεραρχία αυτή θα έκανε παρατεταμένο αγώνα - είπα - ο οποίος θα ήταν καταδικασμένος, αν δεν πηγαΐναν ναυτικές δυνάμεις και αεροπορικές δυνάμεις δικές μας.

Αυτό είναι λογικό. και νομίζω και σεις δεν θα διαφωνείτε. Και είπα μάλιστα ότι, εκτός εαν στο χρόνο αυτό του παρατεταμένου αγώνα άλλες δυνάμεις διπλωματικές ή άλλες παρενέβαιναν.

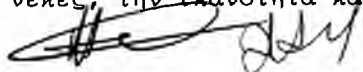
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ευχαριστώ. Τελείωσα κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παναγιωτόπουλο, που είναι και ο τελευταίος ομιλητής, να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, επειδή είστε ευφυής απ'ότι αντιλαμβάνομαι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ευχαριστώ για το κοπλιμέντο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και επειδή είσαστε και πολύ κοντά στον Ιωαννίδη - γι'αυτό δεν θα με ευχαριστήσετε - θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Ο Ιωαννίδης όταν απεφάσισε αυτό το πραξικόπημα, είχε το βελη-
νεκές, την ικανότητα και την ενημέρωση, για να γνωρίζει τις δυνατότη-

2/1Η ΒΠ 26.11.86

- 71.

τες τις πολιτικές και τις στρατιωτικές της Ελλάδος; Δηλαδή είχε πλήρη εποπτεία εις βάθος του πράγματος ή νόμιζε ότι ήταν πάρα πολύ απλό να ανατρέψει το Μακάριο, να κάνει ένωση με την Ελλάδα, να πάρει την Πόλη ίσως κλπ.; Δηλαδή τι ήταν ο άνθρωπος;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να σας πω. Εγώ τον θεωρώ ικανό και έπρεπε να έχει όλο το βεληνικές να εκτιμήσει τις καταστάσεις και τις πλέον δυσμενείς. Δεν τον θεωρώ ως πούμε... ^F

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως υπάρχει ευθύνη. Διότι εφόσον είχε την ικανότητα και εγνώριζε όλο το στρατιωτικό και το πολιτικό βάθος και των ελληνικών και των τουρκικών δυνάμεων, το εγχείρημα έχει δόλο, διότι ανέλαβε τους κινδύνους για την Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δόλο δεν θα θελήσουμε να πούμε, γιατί-εσείς νομικός νομίζω είστε, η έννοια του δόλου είναι τελείως διάφορη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει ο ενδεχόμενος δόλος. Η έννοια του ενδεχομένου δόλου είναι ότι, ενώ γνωρίζεις ως πιθανόν ένα κακό αποτέλεσμα, το αποδέχεσαι. Ενεργείς και το αποδέχεσαι.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ θεωρώ ότι έκανε κακή εκτίμηση. Η διαφωνία μου είναι ότι δεν φέρει μόνο αυτός την ευθύνη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Καλώς. Και μια τελευταία τώρα ερώτηση.

Στην Ελλάδα συνηθίζουμε όλοι μας, περί των πάντων, να κάνουμε τους

προσέβαλε
κείνο 2/1Η
75 ανικανός

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

3/1Η ΒΠ 26.11.86

ειδήμονες,

- 72 -

Για το εάν η Ελληνική αεροπορία μπορούσε σε μια συγκεκριμένη στιγμή να επέμβη, είχε τη δυνατότητα να επέμβη, χωρίς καταστρεπτικές για την Ελλάδα συνέπειες ή απώλειες, ποιος είναι αρμόδιος να μας το πει; Ξεσείς ο λοχαγός ή ο ταγματάρχης ή ο αρχηγός της πως τον λένε τον αρχηγό...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Παπανικολάου. Ο διοικητής της ΑΤΑΔ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Οικονόμου, ας πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, κύριε Παναγιωτόπουλε. Ένας επιτελής αξιωματικός ο οποίος θα τελειώσει ορισμένα σχολεία και υπηρετήσει σε βασικές θέσεις, έχει γνώσεις των δυνατοτήτων του. Ο κύριος Κουτσογιάννης λ.χ. έχει περισσότερες γνώσεις από εμένα για το πυροβολικό, απ'ότι έχω εγώ. Και μπορεί να μου πει αν το πυροβολικό έχει τη δυνατότητα να επέμβη.

Εγώ μίλησα γενικά βάση των δεδομένων. Και βάση των δεδομένων του Ινστιτούτου Στρατιωτικών Μελετών της Βρετανίας, που μπορείτε να την πάρετε αυτή την έκθεση, υπήρχε η δυνατότητα της αεροπορίας να επέμβη, διότι είχαμε φάντομς και αυτοί δεν είχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα. Τελειώνω δε με το εξής, κύριε

μάρτυς.

4/1Η ΒΠ 26.11.86

- 73 -

Ποια ήταν η στιγμή γιατί το είπατε έτσι με αγωνία, γιατί όταν τους λέγατε ότι ξεκινάνε οι τούρκοι για να κάνουν απόβαση κλπ. κατά τη γνώμη σας με τις στρατιωτικές γνώσεις που έχετε, η στιγμή που μπορούσε να υπάρξει πιθανότητα αποτελέσματος για την Ελλάδα, ποιά ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα απαντήσω. Τη νύχτα της 19 προς 20 Ιουλίου έπρεπε να γίνει επάνδρωση των κύριων σημείων της Κυρηναίας. Και το πρωί με τον πρώτο στρατιώτη τα φάντομς έπρεπε να χτυπήσουν. Και θα ήτο καταδικασμένη σε αποτυχία η τουρκική ενέργεια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς τελειώσαμε. Μόνο πριν αποχωρήσετε, θα ήθελα να μας πείτε το όνομα του πρέσβευς στο Λονδίνο τότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο πρέσβυς τότε στο Λονδίνο ήταν ο κύριος Διαμαντόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το μικρό του όνομα, ποιά είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Με επιφύλαξη λέω Ιάκωβος. Δεν μπορώ να το θυμηθώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ.

Τώρα μπορείτε να αποχωρήσετε. Μόνο θα παρακαλέσω, αν θέλετε, σήμερα το απόγευμα να έρθετε στην αίθουσα 140 του κτιρίου για να ελέγξετε τα πρακτικά, τα οποία εν τω μεταξύ θα έχουν αποστενογραφηθεί και να τα υπογράψετε κατά σελίδα.

5/1Η ΒΠ 26.11.86

-74-

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο μάρτυς κύριος Περδίκης)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον κύριο Γλεντζέ.

Ο κύριος Γλεντζές έρχεται για ένα συγκεκριμένο θέμα. Είχε προταθεί από τον κύριο Παπαληγούρα και κλήθηκε για ένα συγκεκριμένο θέμα. Συνεπώς νομίζω ότι δεν αξίζει τον κόπο να ασχοληθούμε όλοι με τον μάρτυρα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Μόνο μια ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα του κάνω εγώ μια ερώτηση, αυτή που καταλαβαίνω ότι θέλει ο κύριος Παπαληγούρας και να τελειώνουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν έρθει ο μάρτυρας, θα ήθελα να μου δώσετε το λόγο για να κάνω μια παρατήρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω τη γνώμη ότι άνθρωποι που έρχονται εδώ και έχουν ένα περιστατικό να μας πουν, σωστά να μας το καταθέσουν σαν περιστατικό. Όμως αυτά που με μεγάλη αγωνία ψάχνουμε απ'αυτούς, που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο είναι μπερδεμένοι στην όλη υπόθεση-και δικονομικά πολλές φορές δικαιούνται να μην απαντήσουν, μπορεί να μας δώσουν άλλες απαντήσεις σε γενικότερα θέματα

↑χι
→
B

↑

7/1Η ΒΠ 26,11,86

-76-

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: Αντισυνταγματάρχης ΠΖ εν ενεργεία.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

Παρακαλώ τώρα να θέσετε την δεξιά σας επί του Ιερού

Ευαγγελίου και να δώσετε τον νενομισμένον όρκον και παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυρας δίνει τον ακόλουθο νενομισμέ-

νονόρκιο: "Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλην

την αλήθειαν και μόνον την αλήθειαν χωρίς να προσθέσω ούτε να απο-

κρύψω τι ."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έχετε δώσει κύριε μάρτυς, καμιά

κατάθεση πουθενά;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Μόνο κάποτε το 1975 μας είχαν πει και γράψαμε μια

έκθεση και τίποτα άλλο πέραν αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα ο κύριος γραμματεύς, θα σας

προσκομίσει μια έκθεση και να μας βεβαιώσετε αν πράγματι είναι

δική σας.

(Ακολούθως ο κύριος γραμματεύς προσκομίζει την σχετική έκθεση στο

μάρτυρα).

ΜΑΡΤΥΣ: Την αναγνωρίζω κύριε Πρόεδρε. Είναι δική μου.

(v)

1/1 ν ΕΓ 26/11 /86

- 77 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναγνωρίζετε λοιπόν και βεβαιώνετε ότι η έκθεση αυτή την οποία σας έδωσε ο κύριος γραμματεύς και η οποία είχε εισαχθεί στο ΑΕΔ με αριθμό διεκπ. 1434 είναι γνησία .;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το επόμενο θέμα, κύριε Γλεντζέ, είναι το εξής: Έσείς μετείχατε στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπό τις διαταγές τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Του Διοικητού της 31 Μοίρας Καταδρομών Ταγματάρχου Πεζικού Ραυτόπουλου Κωνσταντίνου. Εγώ ήμου Διοικητής του 13ου Λόχου της 31 Μοίρας Καταδρομών με το βαθμό του Υπολοχαγού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην επίθεση του Προεδρικού Μεγα-ρου που ήσασταν; βάλατε με πολλά βλήματα και τι βλήματα ήταν αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν έβαλα καθόλου με βλήματα, διότι η αποστολή μου ήταν να αποκόψω το δρομολόγιο που περνούσε μπροστά από το Προεδρικό Μεγαρο από Λευκωσία προς Λεμεσό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τα άλλα τμήματα που επετέθησαν έβαλαν;

Και με τι όπλα έβαλαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Έβαλαν με αυτόματα όπλα, ημιαυτόματα και νομίζω ότι και

2/1 ν ΑΚ 26-11-1986

78

άρματα κτυπήσαν. Δεν είμαι σίγουρος όμως διότι δεν ήμουν εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσείς δηλαδή είχατε το ρόλο αποκοπής δρομολογίου όταν κτυπούσαν οι άλλοι. Πυροβολικό χρησιμοποιήθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άρματα όμως χρησιμοποιήθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Άρματα είδα ότι υπήρχαν εκεί, αλλά δεν ξέρω αν ρίξαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι ώρα ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν 8.15' - 8.30'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πυρπολήθηκε το Προεδρικό Μέγαρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αλλά πώς κήηκε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ανέβηκα στο Προεδρικό Μέγαρο όταν ήδη πλησίαζε να καεί.

Ο λόγος με εξηνάγκασε να ανέβω εκεί ήταν όταν μου είπαν ότι τραυματίστηκαν δύο φίλοι μου εκεί, ένας υπολοχαγός και ένας λοχαγός.

Και όταν πήγα επάνω μου είπαν ότι τους κτύπησαν με μπαζούκας του εσπερικού σώματος. Πιθανόν να προήλθε και απ' αυτό, πιθανόν να ήλθε από τα άλλα πυρά. Γιατί το μπαζούκας όταν ρίχνει το ανταρματικό αφήνει

ένα κωνο πίσω φωτιάς γύρω στα 20-25 μέτρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπαζούκας ποιός είχε;

προβλήσει
για λίγη
F ηου

F ηου

Ανδράγατα
λιξία κρηνηλάτη

προηλθε

αυτοματικό
αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

αυτοματικό

F'

F'

F'

3/ν ΑΚ 26-11-1986

 ΜΑΡΤΥΣ. Το εφεδρικό σώμα.

79-
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έριχνε εναντίον του Προεδρικού Μεγάρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, που έριξαν από το Προεδρικό προς το ΤΟΜΠ, (τεθωρακισμένο όχημα μεταφοράς προσωπικού). Το βλήμα πήγε στο στόχο που τραυματίστηκε και ο φίλος μου και τα αέρια πιθανόν να πήγαν προς τα πίσω και να προκάλεσαν φωτιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το βρίσκετε φυσικό αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να γίνει, αλλά δεν είμαι βέβαιος αν έγιναν απ'αυτό.

Μπορεί και με τα πυρά που ρίχνανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι πυρά ρίχνανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Πολυβόλα, αυτόματα όπλα τόμσον και τα έμφιλντ νούμερο 3, τα επαναληπτικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ήταν μεγάλη πυρκαγιά;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, διότι κάηκε όλο το Μέγαρο, δεν έμεινε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Οι κύριοι που κτυπούσαν και εσείς ξέρατε ότι είναι ο Μακάριος μέσα, ή ότι πιθανόν να είναι μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε ότι πιθανόν να είναι μέσα;

4/1ν ΑΚ 26-11-1986

- 80 -

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέραμε τίποτα. Εγώ τουλάχιστον δεν γνώριζα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην πολιορκία του Προεδρικού Μεγάρου λάβατε μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ήμουνα στο δρόμο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε πόση απόσταση;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι περίπου ένα χιλιόμετρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι διευκολύνετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αποστολή μου ήταν να αποκόψω ενισχύσεις ή το δρομολόγιο προς Λεμεσό και από Λεμεσό προς Λευκωσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λάβατε καμμία εντολή σχέση έχουσα με τον Μακάριο; Ούτε να τον σκοτώσετε; Ούτε να τον φυγαδεύσετε;

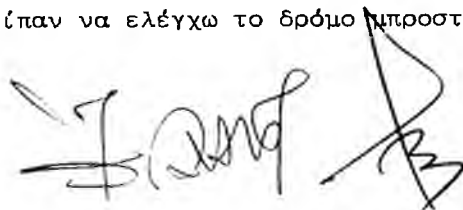
ΜΑΡΤΥΣ. Όχι καμμία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας ανήκε η αποστολή να αποκλείσετε το Προεδρικό Μέγαρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως σας ελέγχθη να αφήσετε αφύλακτο κάποιο τμήμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Εμένα μου είπαν να ελέγχω το δρόμο μπροστά από το Προεδρικό Μέγαρο.

5/1 ν ΑΚ 26-11-1986

-8-

-81-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Παπαληγούρα, αν θέλετε συνηχίστε, διότι δεν του εδόθη καμμία εντολή να αφήσει κανένα τμήμα του Μεγάρου αφύλακτο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Εάν, κύριε Αντισυνταγματάρχα, πρόθεσή μας ήταν να οργανώσουμε το ενδεχόμενο διαφυγής του Μακαρίου από το Προεδρικό Μέγαρο, θα ήταν πράγματι χρήσιμη η δική σας τοποθέτηση στο συγκεκριμένο σημείο; Θα μπορούσατε δηλαδή εσείς να διευκολύνετε τη διαφυγή του Μακαρίου μόνο και μόνο ως εκ του γεγονότος ότι στη συγκεκριμένη εκείνη περιοχή δεν εφίπτοντο πυρά;

ΜΑΡΤΥΣ. Από εκεί που ήμουν εγώ δεν μπορούσε να έρθει ο Μακάριος, διότι μπροστά μου ήταν τα άλλα τμήματα που κάνανε την επίθεση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ'. Δεν είσασταν στην πίσω μεριά του Προεδρικού Μεγάρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην εμπρός μεριά. Δεν ξέρω αν γνωρίζετε εκεί το μέρος.

Είναι ένας δρόμος που περνάει μπροστά από το Προεδρικό Μέγαρο, έχει δύο πύλες και μπροστά από την νοτιά πύλη και γύρω στα 50-100 μέτρα είναι μία πλατεία. Εκεί περνάει ο δρόμος που πηγαίνει από Λευκωσία προς τη Λεμεσό. Είναι ο κεντρικός δρόμος δηλαδή. Εκεί ήμουν εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εβέρετε από ποια διάβαση έφυγε ο Μακάριος;

6/1 ν ΑΚ 26-11-1986

-82-

MARTYS. Δεν γνωρίζω, διότι δεν τον είδα. Ο ίδιος εδήλωσε ότι έφυγε από πίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπε τίποτε ο κύριος Κομπόκης;

MARTYS. Ο κύριος Κομπόκης ο οποίος ήταν Διοικητής του Συντάγματος Καταδρομών είχε έρθει το πρωί της Δευτέρας στη Μοίρα. Και επειδή εγώ θα πήγαινα σε άλλη Μοίρα διότι εκεί ήταν η 32 Μοίρα που πήγα εγώ, επομένως θα πήγαινα σαν προσκεκλημένος εκεί, μου έδωσε αυτή την αποστολή να αποκόψω το δρομολόγιο αυτό και εφόσον χρειαστεί να επέμβω για ενίσχυση της 32ας Μοίρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, ο Κομπόκης σας έδωσε την εντολή να καταλάβετε αυτό το μέρος;

MARTYS. Παρουσία και του Διοικητού μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και απ' το οποίο μέρος δεν ήταν δυνατόν, όπως είπατε, να περάσει ο Μακάριος.

MARTYS. Αφού από κει πέφτανε τα πυρά και δεν μπορούσε να έρθει προς εμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάθατε, κύριε Αντισυνταγματάρχα, ποιοι ήταν οι υποψήφιοι Πρόεδροι στην Κύπρο τότε;

MARTYS. Δεν ήξερα κανέναν υποψήφιο Πρόεδρο. Τη διαταγή την πήρα το

7/1 ν ΑΚ 26-11-1986

- 83 -

πρωί της Δευτέρας. Μετά είπαν ότι ορίστηκε ο Σαμψών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κύριος Παπαδονικολάκης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, εγώ θέλω να ρωτήσω το εξής:

Εσείς είχατε αποστολή να αποκόψετε το δρομολόγιο Λευκωσία-Λεμεσός.

Ο σκοπός βασικά ήταν να αποτρέψετε την προώθηση ενισχύσεων για

υποστήριξη του Μακαρίου.

(ΑΚ)

1/1 Α.Κ.

Α.Μ. 26-11-86

- 84 -

ΜΑΡΤΥΣ: Και αυτό κυρίως και ^{εί} πολίτες πιθανόν, για να μην τραυματισθεί κανένας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: ^{Εάν, υπόθεση κώνω,} είπατε ότι δεν είναι δυνατόν, αλλά εάν,

*Αναρωτιέμαι
λίγα αναρωτιέμαι*
Ε προς
[Signature]

όλα είναι δυνατόν καμιά φορά, συνεβαινε κάποια στιγμή να πέρα-
γε από μπροστά σας φεύγοντας ^φ από Λεμεσό το αυτοκίνητο και αναγνωρί-
ζατε τον Μακάριο μέσα, τι θά κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε δυνατότητα.....

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Μη μου απαντάτε έτσι. Λέω υπόθεση....

ΜΑΡΤΥΣ: Αν γνώριζα θα ειδοποιούσα, ότι κινείται ένα αυτοκίνητο με τον Μακάριο μέσα, από εκεί προς τα εκεί και θα έπαιρνα εντολές τι θα έκανα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κάποια εντολή συγκεκριμένη είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Συγκεκριμένη δεν είχα. Ετέθη αυτή η ερώτηση για τον Μακάριο. Καμμία εντολή δεν είχα.

Πρόεδρος (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Δαμιανίδης έχει τον λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να μου πείτε, μέσα στο Προεδρικό Μέγαρο υπήρχαν μπαζούκας και για ποιό λόγο υπήρχαν; Διότι είπατε ότι πιθανόν η πυρραγιά να μεταδόθηκε από τον κώνο της φωτιάς που μεταδόθηκε με τα μπαζούκας.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχαν και μπαζούκας....
[Signature]

2/1 Α.Κ. Α.Μ. 26-11-86

-85-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ : Πάντα υπήρχαν; Από πότε υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν πήγαμε εμείς εκεί, αυτά υπήρχαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Είπατε, ότι δεν ξέρατε αν ο Μακάριος ήταν στο Προεδρικό Μέγαρο. Τότε γιατί χτυπάγατε, ^{Τι} θέλατε να πετύχετε με το χτύπημα αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας είπα ότι δεν χτύπησα...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εκ των υστέρων δεν ξέρατε για ποιό λόγο;

ΜΑΡΤΥΣ: Για την ανατροπή του Μακαρίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δηλαδή γκρεμίζουμε ένα κτίριο και ανετρέπεται ο Μακάριος; Δεν νομίζω ότι στέκει αυτό λογικά.

ΜΑΡΤΥΣ: μετά από μία ώρα ή δύο είπαν ότι ο Μακάριος είναι νεκρός και ότι είναι στα ερείπια του Μεγάρου κλπ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εν συνεχεία για την Πάφο σε σχέση με τον Μακάριο ξέρετε τίποτα, αν έγινε απόπειρα εναντίον του....

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν ξέρω.

Πρόεδρος (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Λιβανός έχει τον λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιά πέστε μου κύριε μάρτυς, αυτό είναι το σχέδιο που μας έκανε ο κ. Κορκόζηλος εδώ. (στο σημείο αυτό ο κ. Λιβανός δείχνει στον κ. μάρτυρα το σχετικό σχέδιο).

Έτσι ήταν τα άρματα;

F^o Πίστευαν
ότι ήταν
μέσα, διότι

F^o

3/1 Α.Κ. Α.Μ. 26-11-86

-86-

ΜΑΡΤΥΣ: Τα άρματα δεν τα είδα καθόλου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν είναι έτσι όπως τα έχει τοποθετήσει ο κύριος Κορκόζηλος. Αυτό ρωτώ. Εδώ είναι τα άρματα, εδώ είναι το Μέγαρο και πίσω απ'αυτή τη γραμμή είναι το ρέμα, που υποτίθεται ότι έφυγε ο Μακάριος. Σεις αν παίρνατε τη διαταγή να καταλάβετε αυτόν τον χώρο, γνωρίζω ότι από δώ βάρανε αυτοί, θα πηγαίνατε με τους άνδρες σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πήγαινα, διότι ήταν ασφαλές το μέρος από εκεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί, είχε ύψωμα από πάνω και δεν μπορούσαν να μας χτυπήσουν τα δικά μας πυρά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αρα θα μπορούσε ασφαλώς και να φύγει ο Μακάριος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

Πρόεδρος (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, τελειώσαμε.

Παρακαλώ πολύ αύριο να έλθετε στην αίθουσα 140 να διαβάσετε τα πρακτικά και να τα υπογράψετε.

Παρακαλώ τον κύριο γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον κύριο Πηλιχό.

Στο σημείο αυτό προσέλεθετε στην αίθουσα ο κύριος Πηλιχός.

Κύριε μάρτυς έχετε ορκισθεί και συνεπώς αναφερόμενος στον όρκο

4/1 Α.Κ. Α.Μ. 26-11-86

-87-
 σας μπορείτε να συνεχίσετε την κατάθεσή σας.

Κύριε μάρτυς, μετείχατε σε καμμία σύσκεψη στις 3 ή 2 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα να σας αναφέρω, κύριε Πρόεδρε, αλλά κατ'αρχήν πριν εισέλθω στο θέμα, θα ήθελα για ένα λεπτό να πώ, γύρω από την ιστορία, πως βρέθηκα στην διεύθυνση της Ανατολικής Αστυνομίας.

Στη διεύθυνση αυτή τοποθετήθηκα στις 15/3/75 προερχόμενος από το ΔΥΒ της 8ης μεραρχίας που είχε την έδρα στην Κέρκυρα. Η τοποθέτησή μου ήταν προσωρινή δεδομένου ότι περί τα μέσα του Ιουνίου, εξεδόθη ~~μια~~ διαταγή τοποθετήσεώς μου στο 5^ο τάγμα. Η διαταγή δεν πραγματοποιήθηκε λόγω της μεταπολιτεύσεως. Παρέμεινα επί τρίμηνο μετά την μεταπολίτευση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από τις 15 Ιουνίου μέχρι της 23 Ιουλίου η στρατιωτική διαταγή μεταθέσεως δεν είχε εκτελεσθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι μεταθέσεις συνήθως πραγματοποιούνται τον Αύγουστο.

Δεν πραγματοποιήθηκε λοιπόν και αφού παρέμεινα επί τρίμηνο αρχάς Οκτωβρίου του '74 τοποθετήθηκα στο 628 τάγμα πεζικού προκαλύψεως

στην 8^η Φυλακή από όπου την 15/4/75 αποστρατεύθηκα.

Στην Διεύθυνση Στρατιωτικής Αστυνομίας ο Ταξίαρχος Ιωαννίδης

μου ανέθεσε την επίβλεψη της ομαλής εσωτερικής λειτουργίας της Διευ-

5/1 Α.Κ. Α.Μ. 26-11-86

- 88 -

θύνσεως, διότι δεν μπορούσε ο ίδιος να ασχοληθεί με αυτά.

Και τώρα εισέρχομαι στο γνωστόθέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή εσείς εδώ στην Αθήνα υπηρετήσατε από 15 Μαρτίου έως αρχάς Οκτωβρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα όπου παρέμεινα μετά, επί τρίμηνο ως διευθυντής της ΕΣΑ. Και μετά αντικαταστάθηκα από τον κύριο Παναγόπουλο ο οποίος μετέπειτα έγινε Αρχηγός Επιτελείου και αποστρατεύθηκε.

Όσο αφορά στο θέμα της ανατροπής, της ενεργείας της ανατροπής του Προέδρου Μακαρίου, το οποίο σεις λέτε πραξικόπημα, βέβαια εγώ δεν πρόκειται να αντιδικήσω και να το πω όπως θέλετε, έχω να πω τα *εξής*

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Πως το λέτε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ανατροπή το αναφέρω. Πραξικόπημα θα έλεγα κάτι άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η ενέργεια του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Στις 3/7/74 στις 9 η ώρα περνώντας ο Ταξίαρχος

Ιωάννιδης από το γραφείο, το οποίο ήταν δεξιά όπως έμπαινε, μου λέει "σε παρακαλώ να ειδοποιήσεις τον Παλαΐνη και να έρθετε στο γραφείο μου."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Ποιόν από τους δύο;

ΜΑΡΤΥΣ: Το μεγάλο τον Χαράλαμπο. Ο μικρός δεν είχε καμμία σχέση.

6/1 A.K. A.M. 26-11-86

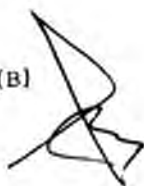
-89-

Πήγαμε στο γραφείο του και μας είπε τα εξής: "Έχω να σας ανακοινώσω ένα μυστικό υψίστης εθνικής σημασίας. Πρόκειται - λέει να ανατρέψουμε τον Μακάριο, έτσι αποφάσισε η πολιτική και η στρατιωτική ηγεσία - και το γνωρίζετε μόνο εσείς αυτό το πράγμα, διότι η ενέργεια πρόκειται να λβει χώρα σε ευθύτερον χρόνον. Για αυτό το σκοπό κάλεσα λέει τον Κομπόκη και τον Γεωργίτση με τους οποίους χθές το βράδυ στο γραφείο του ΑΕΔ είχαμε κάποια σύσκεψη, ^{που} θα συνεχιστεί και σήμερα στις 10 ή ώρα στην αίθουσα επιθεωρήσεως στρατού."

Ζήτησα τον λόγο, αλλά όπως ξέρετε οι στρατιωτικές διαταγές δεν υπόκεινται σε κρίση όταν προέρχονται από προϊσταμένους και του ανέφερα τα εξής. "Κύριε Ταξίαρχε, έχετε μελετήσει καλά το θέμα έχετε υπ'όψη σας ότι θα έχουμε αλυσιδωτές αντιδράσεις; Και ιδίως από της πλευράς των Τούρκων, οι οποίοι βάση των συμφωνιών εγγυήσεως έχουν το δικαίωμα μονοήμερους αποφάσεως; Μου έκανε το χέρι έτσι και μου λέει " μην ανησυχείς δεν πρόκειται να επέμβουν."

(B)

(AK)

1/2 B. B.Z. 26-11-86

-90-

Ο κ. Παλαΐνης είπε ότι προκειμένου να γίνει μια τέτοια ενέργεια να έχουμε ένα συγκρότημα μάχης, ένα τάγμα πεζικού μία επιλαρχία αρμάτων, μία μοίρα πυροβολικού σε πλοία γύρω από την Γιόνιζαφάν συμβεί κάτι το ανεπιθύμητο να μπορούν να επέμβουν. Αυτό είπε να θέσω υπόψη της ιεραρχίας και ότι αποφασίσουν. Βέβαια απάντηση δεν πήραμε ούτε για το ένα ούτε για το άλλο.

Έφυγε στις 10 η ώρα ο κ. Παλαΐνης, πιο μπροστά από εμένα.

Την ώρα που έφευγα μου είπε να φωνάξω ένα αγγελιαφόρο. Φώναξα, και του λέει ο κ. Ιωαννίδης πές στον κ. Σταύρου να φέρει τον φάκελλο στην αίθουσα της επιθεωρήσεως. Ο κ. Σταύρου είναι ο λοχαγός που είχε στο γραφείο όπως είχε και τον κ. Θανόπουλο που έχει πεθάνει. Ανέβηκα επάνω, συναντηθήκαμε με τον κ. Παλαΐνη στον διάδρομο της επιθεωρήσεως μπαίνουμε μέσα και την ώρα αυτή ο κ. Παπαδάκης υποστράτηγος ο οποίος ήταν διοικητής της 12ης μεραρχίας στην Αλεξανδρούπολη άν θυμάμαι καλά, ο Ταξίαρχος Κονδύλης που ήταν επιτελάρχης της ΑΣΔΕΝ και έχει πεθάνει, ο κ. Κομπόκης και ο κ. Γεωργίτσος. Τελευταίος ήρθε ο κ. Ιωαννίδης και πίσω από τον κ. Ιωαννίδη ο λοχαγός που έφερε τον φάκελλο, ο Σταύρου Γεώργιος. Το τί περιείχε ο φάκελλος δεν γνωρίζω. Απ'ότι ρώτησα και τον λοχαγό δεν ήξερε ούτε αυτός.

Γ. Ιωαννίδης

2/2 Β. Β.Ζ. 26-11-86

- 91.

Ήλθε ο κ. Ιωαννίδης μέσα, τον φάκελλο τον έδωσε στον κ. Κον-
δύλη, ο οποίος πριν τοποθετηθεί στην ΑΣΔΕΝ ως επιτελάρχης ήταν
διοικητής της ΕΛΔΥΚ άν θυμάμαι καλά.

Είπε λοιπόν, ο Ιωαννίδης, κύριοι, η σημερινή σύσκεψη αποτελεί
συνέχεια της χθεσινής. Εμείς δεν είχαμε ιδέα. Ούτε εγώ ούτε ο κ.
Παλαΐνης. Είπε, λοιπόν, δεν πρόκειται να επαναλάβουμε πολλά πράγματα,
εκείνο που θέλω να σας πώ είναι ότι από την ενέργεια της ανατρο-
πής που θα γίνει δεν θα θιγεί ούτε το καθεστώς, ούτε οι Τούρκοι,
ούτε η συμφωνία Ζυρίχης Λονδίνου και ότι θα γίνουν εκλογές σε ένα
χρόνο. Και γυρίζοντας προς ξμένα και τον Παλαΐνη λέει εσείς να
συντάξετε το διάγγελμα προς τον Κυπριακό λαό. Αυτή ήταν η σύσκεψη
και δεν νομίζω ότι κράτησε πάρα πάνω από 20 λεπτά.

Ο κ. Γεωργίτσος είπε τα εξής: Ότι δεν μπορεί να γίνει καμμία
σχεδίαση της επιχειρήσεως αυτής γιατί ~~δεν~~ γνωρίζουμε τί δυνάμεις
θα λάβουν μέρος και που είναι οι πραγματικές θέσεις ενός τάγματος
επικουρικού, που χρησιμοποίησε ο Μακάριος για την ασφάλειά του.

Τού είπε όπως νομίζεις αλλά μέχρι τις 10 του μηνός θέλω να μου
στείλεις τον . Κοντόση για να αποστηθίσει το διάγγελμα και να δώσει
τα ονόματα που θα χρησιμοποιηθούν ένα απ' όλα ως Πρόεδρο της Κυπρια-
κής Δημοκρατίας.

↑ του
↓

[Handwritten signature]

3/2 Β. Β.Ζ. 26-11-86

- 92.

Πήγε καθένας στην δουλειά του και μετά από μισή ώρα βλέπω τον κ. Ιωαννίδη να έρχεται με τον φακέλλο στα χέρια και μου είπε, μην ασχοληθ^ως με το διάγγελμα εσύ το ανέθεσα αλλού, 6 ή 7 του μηνός ανέβηκε ο κ. Κοντόσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα αφού του είχε πεί στις 10 του μηνός να ανέβει.

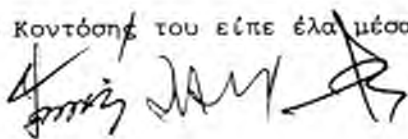
ΜΑΡΤΥΣ. Μέχρι τις 10 του μηνός.

Έφυγε ο κ. Κοντόσης από το γραφείο ο οποίος μου είπε-περι-

μέναμε τον κ. Ιωαννίδη να γυρίσει από το γραφείο του τότε Πρωθυπουργού. Και μου λέει. Τόσο ο κ. Γεωργί^{της} όσο και ο κ. Κομπόκης

θέλουν να ματαιωθεί η επιχείρηση ή να αναβληθεί διότι προβλέπουν αποτυχία και αιματοχυσία. Αυτά είπε ο κ. Κοντόσης ότι τα ανέφεραν ο Ταξίαρχος Γεωργί^{της} και ο Συνταγματάρχης Κομπόκης. Είπα τότε εγώ, Κώστα τί να σου πώ και εγώ συμφωνώ καίτοι ήμουν απ' την αρχή αντίθετος εν πάση περιπτώσει τώρα που θα τον δείς να τους τα πείς αυτά και να τονίσεις με έκφραση αυτό που είπες.

Πράγματι σε λίγο ήρθε ο κ. Ιωαννίδης από το γραφείο του Πρωθυπουργού και κρατούσε κάτι φακέλλους στα χέρια του. Μόλις τον είδε ο κ. Κοντόσης του είπε έλα μέσα, Κώστα. Εγώ δεν πήγα

4/2 Β. Β.Ζ. 26-11-86

- 93 -

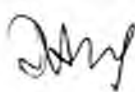

μέσα. Τους βλέπω σε λίγο που πήγαιναν στον Αρχηγό Ενόπλων, από
 όπου γύρισαν από το γραφείο μετά από 3/4. Όταν ήρθαν κάτω ο κ.
 Κοντόσης έκανε μία κίνηση με τα χέρια ότι δηλαδή δεν ενεκρίθηκε
 τίποτα, δηλαδή [†]εισηγήσεις των κάτω. Του έδωσε ένα φάκελλο και του
 λέει αυτό μην τον πάρεις μαζί σου να τον μάθεις απ'έξω. Πρέπει
 να ήταν το διάγγελμα, δεν ξέρω. Και του είπε τα 3 ονόματα να
 γράψει. Δεν τα θυμάμαι καλά Τριανταφυλλίδης, Σεφεριάδης και ο
 3ος ήταν ο εισαγγελεύς νομίζω της Δημοκρατίας ο κ. Τορναρίτης.
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπε για κανένα Σεβέρη;
 ΜΑΡΤΥΣ. Ναι πρέπει να λεγόταν Σεβέρης ήταν οικονομικά ανεξάρτητος
 ήταν πολύ μεγάλος στην Κύπρο. Δεν μπορώ να θυμάμαι αν ήταν Σεβέ-
 ρης ή Σεφεριάδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Περί Σαμψών είχε πεί τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι μόνον δεν είπε αλλά [†]είπε προσέξτε μην χρησιμοποιή-
 σετε τον Σαμψών, [†]ο Κοντόσης. Επίσης στον Κοντόση ελέγχει και το
 συστηματικό ενάρξεως της επιχειρήσεως το σήμα το οποίο έστειλαν
 από την Λευκωσία έπρεπε να έλεγε "Αλέξανδρος εισήλθε εις Νοσο-
 κomeίο". Το σήμα ότι ελήφθει αυτό το πράγμα, δεν θυμάμαι το

† 01

† 20
 10 Αποστο
 ενίθε

5/2 B. B.Z. 26-11-86

-94-

περιεχόμενο, αλλά το υπέγραψα εγώ καβπιν εντολής του Ιωαννίδη, Διότι στον Ιωαννίδη είχαν πέσει όλοι νά μάθουν τί έγινε και μου είπε "βάλε μία υπογραφή εσύ", και πρέπει το σήμα να φέρει την υπογραφή μου.

Έφυγε ο Κουτσίσης έκαναν ότι έκαναν οι άνθρωποι στις 15 το πρωί έγινε η ενέργεια (νατροπή), το πραξικόπημα, όπως θέλετε πείτε το με τα γνωστά αποτελέσματα. Έφυγε ο Μακάριος διεσώθη πήγε στην Πάφο από την Πάφο μέσω Βρετανικών βάσεων και μέσω Μάλτας εις το Λονδίνο και από κεί στα Ενωμένα Έθνη. Το απόγευμα της 15ης είχε λεχθεί το περίφημο που είπε εκεί ο Κίτσιγκερ όταν είχε πλέον διαφωθεί ότι εφονεύθη ο Μακάριος πριν μιλήσει στην Πάφο και μετά είχε πεί ότι είχε καταστεί ο Κάστρο της Μεσογείου, αν θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε το είχε πεί αυτό ο Κίτσιγκερ ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω στις 15 το απόγευμα. Δεν θυμάμαι καλά. Θα μου επιτρέψτε μου να χρησιμοποιήσω ένα ημερολόγιο γιατί έχω γράψει ορισμένα πράγματα.

BA

(2B)

1/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

- 95 -

Στις 15 εγένετο η ανατροπή και η διάσωση του Μακαρίου. Στις 16 του μηνός ο Μακάριος από βάσεις Βρεττανών ανεχώρησε μέσω Μάλτας στο Λονδίνο και εκεί στον ΟΗΕ. Την επομένη, όταν πήγε στον ΟΗΕ, ο κ. Κΐσιγκέρ τον αγκάλιασε. Στις 17 του μηνός εγένετο η συνάντηση Ιωαννίδη και Κούπερ, του Άγγλου πρέσβευς, στο σπίτι που έμενα στο Μαρούσι. Για τη συνάντηση αυτή είχε πάρει προηγουμένως τηλέφωνο κάποιος Τραγούδης, Τραγκούζης, δεν θυμάμαι το όνομα, και επέμενε ότι πάση θυσία έπρεπε να πραγματοποιηθεί η συνάντηση του Άγγλου πρεσβευτού με τον κ. Ιωαννίδη. Ο κ. Ιωαννίδης αντέδρασε αρχικώς. Εν συνεχεία, του λέω: "Σας παρακαλώ, μπορεί να είναι κάτι καλό. Γιατί να μην συναντηθείτε;". Λέει: "Πού να γίνει; Ας γίνει στο σπίτι σας". Εγώ έμενα σε κάποιο σπίτι που δεν ήταν δικό μου. Η οικογένειά μου έμενε στην Κέρκυρα.

Πράγματι στις 11 η ώρα πήγαμε εκεί, ήλθε σε λίγο ο κ. Κούπερ, ο οποίος του είπε τα εξής πράγματα: "Κύριε ταξίαρχε, να στείλετε τον Υπουργό σας των Εξωτερικών και εγώ θα προτιμούσα να πάτε καλύτερα εσείς στο Λονδίνο, για να συναντηθείτε με τον κ. Κάλλαχαν., ο οποίος τότε ήταν Υπουργός Εξωτερικών, δεδομένου ότι αύριο πάει και ο Ετσεβίτ". Ο κ. Ιωαννίδης αντέδρασε. Λέει: "Δεν πάω πουθενά, δε φτάνω κανέναν. Κι αν οι Τούρκοι είναι αποφασισμένοι να κάνουν πόλεμο, θα τον έχουν".

2/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

-96-

Λέει: " Προσέξτε το καλά ,μελετήστε το και έχετε χρόνο". Ο κ. Ιωαννίδης ήταν ανένδοτος , δεν έστειλε κανέναν.

Ο κ. Κούπερ -δεν ξέρω εάν θα πρέπει να λεχθούν αυτά τα πράγματα γύρω από τον κ. Κούπερ - λέει στον κ. Ιωαννίδη:" Εφόσον πάει και ο Ετσεβίτ , είναι ενδεχόμενο να συνεννοηθείτε και να προλάβετε πολλά πράγματα". Δεν του είπε ότι θα επέμβουν οι Τούρκοι. Το διάβασα στον τύπο ότι το είπε ο κ. Παλαΐνης . Δεν είναι αληθές αυτό που είπε ο κ. Παλαΐνης, ^{του είπε} ότι ο κ. Κούπερ (ότι θα επέμβουν οι Τούρκοι. Δεν είπε τέτοιο πράγμα. Εγώ ήμουν παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αλλά του είπα να πάτε και να προλάβετε

....

ΜΑΡΤΥΣ: Ενδεχόμενα περαιτέρω άσχημες εξελίξεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή δεν του είπα ότι θα επέμβουν, αλλά ότι είναι ενδεχόμενο να επέμβουν. Έτσι δεν είναι;

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Εμμέσως πλήν σαφώς, κύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι εμμέσως. Δεν άφησε να εννοηθεί τέτοιο πράγμα. Είπε:"Κύριε ταξίαρχε είναι ευκαιρία να πάτε τώρα να διευθετήσετε το θέμα για την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στην Κύπρο, για να προλάβετε περαιτέρω κακές εξελίξεις.

3/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

-97-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό λέω , κακές εξελίξεις. Από τη στιγμή που ο κ. Κούπερ είπε αυτό ,έθετε ως προϋπόθεση ότι είναι ενδεχόμενο να έχουμε κακές εξελίξεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Κακές εξελίξεις ποιές είναι; $\sqrt{\text{Ο}}$ τουρκικός πόλεμος; Είναι εξελίξεις καταλήψεως της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι πολλά. Είναι η εξέλιξη καταλήψεως μιας νήσου του Αιγαίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως , κακές εξελίξεις.

Ο κ. Κούπερ όταν τα έλεγε αυτά ,κατά την γνώμη σας, υπονοούσε ,ή επέμβαση στην Κύπρο ,ή επέμβαση της Τουρκίας στα νησιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Στα νησιά ,ή στον Έβρο επάνω, να γίνει ελληνοτουρκικός πόλεμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάτι τέτοιο. Αυτό έλεγε πάντως ο κ. Κούπερ εκείνη την ώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς. Πάντως, δεν είπε αυτό που εγράφη, ότι θα επέμβουν οι Τούρκοι. Αυτό δεν το είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τη λέξη ότι θα επέμβουν δεν τηνείπε, αλλά είπε ότι μπορεί να επέμβουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπε ότι θα επέμβουν. Αυτό το είδα στον Τύπο, γι' αυτό το λέω. Δεν ελέχθη τέτοιο πράγμα. Αυτά έγιναν με τον κ. Κούπερ.

4/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

-98-

Νωρίτερα, νομίζω στις 16 του μηνός, έγινε μία συνάντηση με τον μακαρίτη τον Ωνάση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον Ωνάση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, τον Ωνάση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Ιωαννίδη. Στη συνάντηση ήμουνα και εγώ παρών. Ο μακαρίτης ο Ωνάσης του είπε τα εξής: "Βλέπω ότι έχεις φασαρίες με τον Μακάριο. Πρόσεχε γιατί είναι σκληρός. Εν πάση περιπτώσει, εγώ προτίθεμαι να βοηθήσω. Εάν θέλεις, να παίξω κάποιο ρόλο". Προηγουμένως όμως του είχε πει: "Προσφέρω ένα αντιτορπιλικό στις Ένοπλες Δυνάμεις και αυτό θα ήθελα να ονομαστεί ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ". Αυτό για τον γιό του όπως ξέρετε που είχε σκοτωθεί κ.λ.π." Αν όμως δεν θέλεις να έχω μία μεσολαβητική προσπάθεια προς τον Μακάριο, έχω προσβάσεις και προς τον Κίτσιγκερ. Θα θέλατε να κάνω καμμιά μεσολαβητική προσπάθεια κ.λ.π.;" . "Δεν θέλω τίποτα".

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Πού έγινε αυτή η συνάντηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε στις 16 ή 17 του μηνός, εάν θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο σπίτι που έγινε η συνάντηση του Ιωαννίδη με τον Κούπερ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή στο ίδιο το σπίτι το δικό σας

5/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86 -99-

έγινε η συνάντηση Ωνάση και Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, στο ίδιο σπίτι.

Το βράδυ στις 18 του μηνός, όπως θα θυμόσαστε, ήλθε ο Σίσκο στην Ελλάδα, ο οποίος ανέλαβε το ρόλο το γνωστό και εγένετο και η αλλαγή του Σαμψών από την Προεδρία της Δημοκρατίας της Κύπρου και αποκαταστάθηκε η συνταγματική τάξη από τον κ. Κληρίδη, ο οποίος τότε ήταν Πρόεδρος της Βουλής, εάν θυμάμαι καλά, όταν έγινε η ενέσφαιση και ανέλαβε ο κ. Κληρίδης.

Στις 18 το πρωί είχαν αρχίσει να έρχονται οι πρώτες πληροφορίες περί προετοιμασίας των Τούρκων για την απόβαση. Αφού ήταν στην Μερσίνα και στην Αλεξανδρέτα, ήταν ξεκάθαροι οι σκοποί τους.

Στις 19 του μηνός με παίρνει τηλέφωνο ο κ. Περδίκη από το Λονδίνο και μου λέει: "Οι Τούρκοι επιβιβάσθησαν ήδη". Πέστο στον ταξίαρχο να το καταλάβει". Του λέω: "Θανάση τι να του πω εγώ; Το έχουν πεί πολλοί. Πάρτον και μιλησέ του εσύ". Και πράγματι μίλησαν μαζί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μεταποδόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κύριο Περδίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός;

6/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

-100-

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Ιωαννίδης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πότε μίλησε με τον κ. Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ : Στις 19 του μηνός.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, προ ολίγου ο κ. Περδίκη μας είπε ότι δεν μίλησε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μίλησαν μαζί. Εγώ τον συνέδεσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαογιαννης): Στις 19 το πρωί μίλησε με τον κ.

Περδίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 το πρωί ο κ. Περδίκη ζήτησε τον κ. Ιωαννίδη και τον συνέδεσα εγώ. Και εγώ δέχομαι κατ'αντιπαράσταση εξέταση για πορτιδής-ποτε λέω.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Τι είπε ο Περδίκη στον Ιωαννίδη;

Είπε ότι ετοιμάζονται οι Τούρκοι να επέμβουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν μπροστά. στο τηλεφώνημα. Εγώ απλώς τον συνέδεσα.

Αυτό το έλεγε σε μένα, ότι ετοιμάζονται οι Τούρκοι να επέμβουν. Και του λέω: "Πέστα για να τ'ακούσει".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον συνδέσατε με τον κ. Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον συνέδεσα με τον κ. Περδίκη και μίλησε μαζί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι βέβαιο ότι ο κ. Ιωαννίδης σήκωσε το τηλέφωνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω την γνώμη ότι πρέπει να το σήκωσε.

7/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 26-11-86

-101-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν παρακολουθούσατε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν παρακολουθούσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τα φωτάκια;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα φωτάκια, ασφαλώς.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Δεν έχουμε αντίθετη γνώμη, κύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα θα σας τα πεί ο ίδιος. Τα έχει καταθέσει όλα. Δεν υπάρχει πρόβλημα. Ο κ. Ιωαννίδης έχει δώσει τέτοια συνέντευξη που αναφέρονται όλα. Δεν ξέρω αν την έχετε. Εγώ την έχω. Η συνέντευξη έχει δημοσιευθεί στον Τύπο, την οποία έχω και θα σας την καταθέσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να την καταθέσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Είναι εδώ όλα.

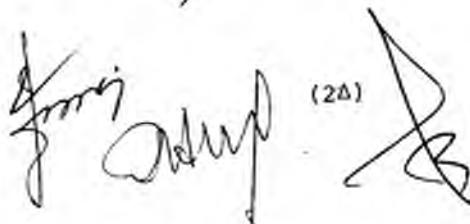
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Τα έχουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πάντως τα έχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρω εάν τα έχει η Επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πάντως θα σας τα καταθέσω. Θα καταθέσω την συνέντευξη στην οποία αναλαμβάνει τα πάντα, όλα.

Και φθάσαμε στις 20 το πρωί, όπου γίνεται η απόβαση.

 (2Δ)

(2BA)

1/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

102

Βέβαια υπήρξε μια ανησυχία από την πλευρά όλων μας, διότι μας είχε δημιουργηθεί η εντύπωση ότι οι Τούρκοι δεν θα επέμβουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιος είχε δημιουργήσει την εντύπωση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ. Ιωαννίδης. Μας είχε πει ο ίδιος, ότι οι Τούρκοι δεν θα επέμβουν. Βέβαια, πέρασε στις 20 το πρωί από τα σύνορα όταν άρχισαν να πέφτουν οι αλεξιπτωτιστές στην Κύπρο και πήρε ο κ. Γεωργίτσος από κάτω τηλέφωνο τον κ. Ιωαννίδη, δεν θυμάμαι τί ώρα ήταν ακριβώς, και απήντησα στο τηλέφωνο εγώ και του είπα ότι ο κ. Ιωαννίδης δεν έχει έλθει κλπ. Ρώτησα τότε τον κ. Γεωργίτση "τί τον θέλετε", μου απάντησε "άρχισαν να πέφτουν αλεξιπτωτιστές". Του λέω "και τί θέλετε;", μου λέει "να κτυπήσω ή να μη κτυπήσω;". Του απαντάω "τί λέτε, κύριε Ταξίαρχε, πέφτουν αλεξιπτωτιστές και σεις κάθεσθε; Κτυπάτε με ότι έχετε στη διάθεσή σας". Και ο κ. Γεωργίτσος μου απάντησε "όχι, δεν είναι έτσι, δεν ξέρεις πώς έχουν ακριβώς τα πράγματα".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί ώρα έγινε αυτό, κύριε Πηλιχέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 7.30' με 8 παρά. Δεν θυμάμαι ακριβώς πότε με πήρε εμένα, αλλά όπως σας είπα εκ των υστέρων είχε ενημερώσει όλους και μου είπε ότι πρέπει να πάρει εντολή από τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων.

2/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

103

Εν συνεχεία ήλθε ο κ. Ιωαννίδης, ανέβηκε αμέσως στον ΑΕΔ...

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, μην διακόπτετε το μάρτυρα. Ο κύριος μάρτυς μας είπε ότι μίλησε με τον κ. Γεωργίτση στο τηλέφωνο. Αφήστε τον να συνεχίσει, τί εννοούσε με αυτό ο κ. Γεωργίτσης, όταν τον πήρε στο τηλέφωνο και τον ρώτησε αν έπρεπε να κτυπήσει και ότι αυτός δεν ήξερε ακριβώς τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ διέκοψα τον μάρτυρα, κύριε Πετραλιά;

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Όχι, κύριε Πρόεδρε. Εντάξει. Εμείς τον διακόψαμε. Συνεχίστε, κύριε μάρτυς, από κει που σας είπε ο κ. Γεωργίτσης ότι δεν ξέρετε καλά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω καλά εγώ το σχέδιο της Κύπρου ποιο είναι, από πού δηλαδή πρέπει να πάρει εντολή για να κτυπήσει. Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων έπρεπε να δώσει εντολή, διότι ήταν επιχείρηση εκτός επικρατείας και όλα αυτά υπάγονται στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, μια και είναι εκτός επικρατείας.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων δεν παίρνει άλλες εντολές; Κατά βούληση ενεργεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να παίρνει.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Από ποιον;

3/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

104

ΜΑΡΤΥΣ. Έπρεπε να πάρει εντολή από την πολιτική ηγεσία.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Την ηγεσία γενικώς, δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Την ηγεσία.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Πολιτική ηγεσία δεν υπήρχε. Την ηγεσία γενικώς.

ΜΑΡΤΥΣ. Η ηγεσία είναι πολιτική...

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Ο Ανδρουτσόπουλος δηλαδή θα έδινε την εντολή,

ή κάποιος άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιος Ανδρουτσόπουλος;

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Γι' αυτό λοιπόν λέω, από την ηγεσία γενικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Έπρεπε να πάρει εντολή από την ηγεσία. Ηγεσία βέβαια ποια ήταν;

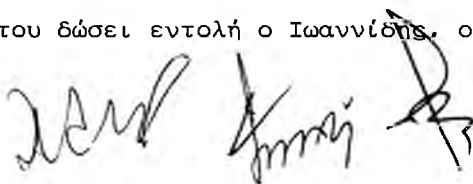
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποια ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό θα το βρείτε εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, κατά τη γνώμη σας, από ποιον έπρεπε να πάρει εντολή ο Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Τα σχέδια προέβλεπαν σαφώς, κύριε Πρόεδρε, ότι ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων έπρεπε να διατάξει. Δεν είχε την ανάγκη εξευρέσεως του Ιωαννίδη, ούτε κανενός άλλου, διότι είναι σαφώς καθορισμένο.

Δεν μπορούσε να του δώσει εντολή ο Ιωαννίδης, ο Ταξίαρχος "κτύπα

4/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

105

κύριε Αρχηγέ, δώσε εντολή να κτυπήσουν".

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ο Βρετανός πρέσβυς λέει για τον Υπουργό Εξωτερικών. Σεις τώρα λέτε στους βουλευτές, ότι ο Αρχηγός δεν έχει ανάγκη εντολής του Ιωαννίδη. Εγώ δεν ξέρω κανένα πρέσβυ να πηγαίνει στο σπίτι του ταξιάρχου. Ξεκαθαρίστε επιτέλους τί εννοείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο πρέσβυς επέμενε μόνος του να συναντήσει τον κύριο ταξίαρχο, διότι εγνώριζε ότι ο ταξίαρχος Ιωαννίδης είναι η κορυφή.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Ωραία, αυτό είναι το θέμα, αλλά εγώ έκανα μία ερώτηση και δεν μου απαντήσατε. Μου είπατε ότι ο Μπονάνος να έπαιρνε εντολή από την πολιτική ηγεσία. Πού είχαμε φθάσει, για να βάλουμε τα γεγονότα στη σειρά τους;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή είναι η ενδεδειγμένη σειρά.

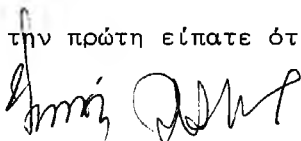
ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Μείναμε, λοιπόν, στην ερώτηση, ποια πολιτική ηγεσία; Τον Ανδρουτσόπουλο; Και είπατε ότι όλοι ξέρουν ποια ήταν τότε η ουσιαστική ηγεσία.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχε λόγος να πάρει εντολή από τον κύριο ταξίαρχο.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Κατά συνέπεια, μην αθετείτε εκείνο που είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αθετώ τίποτα εγώ.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Είπατε ότι ο Μπονάνος θα ενεργούσε κατά βούληση τη δεύτερη φορά, ενώ την πρώτη είπατε ότι θα έπαιρνε εντολές

5/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

106

από την πολιτική ηγεσία.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αυτή είναι η ενδεδειγμένη σειρά και έτσι πρέπει να κάνει ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων. Σήμερα μπορεί να κάνει ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων τίποτα, εάν δεν αναφέρει στην πολιτική ηγεσία;

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Εντάξει. Αυτό ήθελα να ακούσω και εγώ και οι κύριοι συνάδελφοι.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή λοιπόν είναι η ενδεδειγμένη σειρά. Είναι όμως γνωστό, ότι ο Ιωαννίδης υπήρχε, και κανένας άλλος. Δεν ξέρω αν υπάρχει ασάφεια καμία. Υπάρχει ασάφεια; Ποιος αμφισβητεί ότι ο Ιωαννίδης ήταν...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η κορυφή, όπως είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, τον αποκαλούσαν άορατο θεό, δικτάτορα.

Είπαμε λοιπόν, ότι στις 21 το πρωί συνεχίστηκαν οι επιχειρήσεις, προσεπάθησαν οι Τούρκοι να κατεβάσουν περισσότερα τμήματα κλπ, να διευρύνουν το προγεωύρωμα. Στις 21 έγινε σύσκεψη στο Πεντάγωνο, ένα πολεμικό συμβούλιο και απεφασίσθη η επιστράτευση. Αλλά προηγουμένως νομίζω ότι είχε γίνει μία σύσκεψη με το Σίσκο στο Πεντάγωνο - δεν ήμουνα εγώ, δεν λάμβανα μέρος σε καμία σύσκεψη, από ότι άκουσα - και ο οποίος είχε αναλάβει μεσολαβητικό ρόλο για να μην δημιουργηθεί, πριν νομίζω γίνει η απόβαση, κάποια κατάσταση κλπ. Και γι' αυτό το λόγο είχε πάει πριν από τη σύσκεψη στην Τουρκία. Τώρα, τί κρυβόταν από πίσω,

6/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

107

τί είχε αποφασισθεί, κανείς δεν ξέρει. Η υπόθεση είναι ότι έγινε η απόβαση, αυτοί προχώρησαν και εκείνο βέβαια το οποίο είναι άξιο παρατηρήσεως είναι ότι είχαμε μάθει ότι ο κ. Αραπάκης είχε εισηγηθεί στον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, αφού είχε μάθει όλες αυτές τις καταστάσεις, να στείλει δύο υποβρύχια και πράγματι τα είχε στείλει από τις 19 του μηνός. Έτσι είπε ο ίδιος, δεν ξέρω, εδώ ήταν οι κυβερνήτες και σας τα είπαν. Είχε στείλει τα υποβρύχια προς την περιοχή της Ρόδου, με σκοπό να πάνε προς τα κάτω. Και φυσικά όλοι περιμέναμε, επειδή τα υποβρύχια αυτά ήταν νεοτάτου τύπου κλπ. και ήταν αδύνατον να εντοπιστούν από τα ραντάρ, ότι θα μπορέσουν κάτι να κάνουν.

Όταν συναντήσαμε τον κ. Αραπάκη στο διάδρομο να μιλάει σε ορισμένους αξιωματικούς, αν θυμάμαι καλά, και τον ρωτήσαμε γιατί τα απέσυρε τα υποβρύχια, είπε ότι αδυνάτισαν οι επικοινωνίες, δεν μπορούσαμε να συνεννοηθούμε από τον θάλαμο επιχειρήσεων με τους κυβερνήτες και ότι τα έφερε προς τη Ρόδο γιατί υπήρχε φόβος μήπως έκαναν οι Τούρκοι καμία επέμβαση και μας έπαιρναν κανένα νησί. Αυτό είχε πει ο κ. Αραπάκης, από ότι θυμάμαι, γιατί ήμουνα παρών όταν το είπε.

Βέβαια, από ότι άκουσα, γιατί δεν ήμουνα παρών, ο κ. Γκιζίκης νομίζω είχε διατάξει τον Αρχηγό της Αεροπορίας δια μέσου του κ. Μπονάνου,

7/2 Δ.Ε.Τ. 26-11-1986

108

και σας λέω παλι ότι δεν ήμουνα στη σύσκεψη, δεν το άκουσα από τους ίδιους, από άλλους συναδέλφους το άκουσα, να σταλούν αεροπλάνα, τα φάντομς τα οποία είχαμε πάρει και ήταν καινούργη και μπορούσαμε να είχαμε άριστα αποτελέσματα αν πήγαιναν στην Κύπρο. Τελικώς, από ότι θυμάμαι, πήγαν δύο στο Ηράκλειο, το ένα κατεστράφη γιατί πήγε πίσω από το άλλο και από τα αέρια τα οποία είχαν δημιουργηθεί τινάχθηκε στον αέρα και δεν πήγε κανένα αεροπλάνο.

Έχω τη γνώμη ότι θα μπορούσαν να πάνε για εξύψωση του ηθικού και μόνο και όχι για τίποτε άλλο, αν και τα φάντομς είχαν δυνατότητες. Γιατί το '63, όταν ήμουνα στην Κύπρο, μας δημιούργησαν για πρώτη φορά οι Τούρκοι τα πρώτα επεισόδια και η ΤΟΥΡΔΥΚ βγήκε έξω και θυμάμαι ότι ήταν διοικητής της ΕΛΔΥΚ-~~II~~, ο ταξίαρχος Περίδης, ο οποίος όταν είδε και εθεάτο και αυτός όπως και εμείς το τροχάδην που έκανε η ΤΟΥΡΔΥΚ, γιατί ήμασταν σε διπλανά στρατόπεδα, σας είπα ήμουνα και εγώ στην Κύπρο τότε και πήγαινε για το Γκιόλελε, ένα χωριό που είναι η άνω από τη Λευκωσία, καθαρώς τουρκικό χωριό, θυμάμαι ότι μου είπε "έχει κανά τηλέφωνο εδώ κοντά;" Του είπα "βέβαια" και τον πήγα στο τηλέφωνο και πήρε τον Μακάριο και του είπε "Μακαριώτατε, σας συμφέρει πολιτικώς να διαλύσω την ΤΟΥΡΔΥΚ αυτή τη στιγμή, η οποία είναι ήδη

8/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

109

διαλελυμένη;" Απ'ότι είπε ο ίδιος του απάντησε "θα το σκεφθώ και θα σας απαντήσω". Τον ρώτησε τότε ο συγχωρεμένος ο Περίδης "να σας πάρω σε ένα τέταρτο"; Και πράγματι τον πήρε μετά από ένα τέταρτο ο κ. Περίδης και του λέει ο Μακάριος "όχι, δεν πρέπει να το κάνετε αυτό το πράγμα, διότι θα έχουμε άλλες εξελίξεις, τις οποίες δεν μπορώ να αντιληφθώ αυτή τη στιγμή ποιες θα είναι και τί επιπτώσεις θα έχουν στην Ελλάδα, ή αν θα έχουν επιπτώσεις εδώ". Τον άφησε λοιπόν έτσι. Ήταν η μοναδική ευκαιρία τότε όχι μόνο να διαλυθεί η ΤΟΥΡΔΥΚ, αλλά για να τελειώσει η ιστορία αυτή και να μην έχουμε άλλα επεισόδια. Εν πάση περιπτώσει, δεν έγινε κάτι τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα τελείωνε η ιστορία, ή θα είχαμε νέα;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Έτσι απλό θα ήταν κύριε μάργου; Δεν θα είχαμε πόλεμο με την Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ. Απλό δεν ήταν, γιατί είχαμε προετοιμάσει τον κόσμο όλο στην Κύπρο.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Ναι, αλλά υπήρχε και η συνθήκη της Ζυρίχης.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω για τη συνθήκη της Ζυρίχης.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Ναι, αλλά θα είχαμε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ. Πότε; Ποιες δυνατότητες; Οι Τούρκοι δεν είχαν δυνατότητες.

Χρίστος Μπασαγιάννης

3

9/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

140

Επειδή ο κ. Περίδης είχε έλθει από το ΝΑΤΟ, τότε ήταν επιτελής έξω, και ε γνώριζε τις δυνατότητες των Τούρκων, όπως μας είπε, δεν υπήρχε καμία δυνατότητα αποβατική από το μέρος της Τουρκίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Πότε γινόταν αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1963 με αρχές του 1964 τα πρώτα επεισόδια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εμείς τα ξέρουμε αυτά, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Κουτσογιάννη, σας παρακαλώ.

Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να μην ερωτούν, όσο συνεχίζει ο κύριος μάρτυς την αφήγησή του.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μας κάνει εντύπωση ότι ο κ. Περίδης είχε τόσο λίγο μυαλό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν θα εξυμνήσουμε τώρα τον κ. Περίδη.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήθελα να πω, κύριε Πρόεδρε κάτι. Στρατηγοί σαν τον κ. Περίδη δεν πέρασαν πολλοί από τον ελληνικό χώρο. Υπήρξε η μεγαλύτερη στρατιωτική φυσιογνωμία της Ελλάδος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι, κύριε μάρτυς, συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βέβαια ο κ. Περίδης μπορεί να είχε ορισμένες αδυναμίες, να πιστεύε σε ορισμένα πρόσωπα κλπ. Αυτό όμως είναι θέμα του καθενός.

Ήταν μία προσωπικότης.

Μυαλό στρατιωτικό σαν τον Περίδη

10/2 Δ Ε.Τ. 26-11-1986

111

δεν πέρασε. Βέβαια εγώ εκφέρω μια γνώμη. .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εννοείτε τον Γεώργιο Περίδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, εννοώ τον Γεώργιο Περίδη, που έχει πεθάνει.

Handwritten signature and scribble. The signature appears to be 'Γεώργιος Περίδης' and is followed by a large, stylized scribble that resembles a large 'X' or a similar symbol.

(2 Δ)

1/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

112

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε , αλλά βλέπετε οι παρενθέσεις πού οδηγούν. Μας ενδιαφέρει τώρα η μνήμη του Περίδη; Θα σας παρακαλέσω .

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, εγώ το ανέφερα παρεπιπτόντως .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Περίδης υπήρξε ένας Στρατηγός.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ανέφερα την συνομιλία που είχε ο στρατηγός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και έπαιξε ρόλο και στην 13η Δεκεμβρίου .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε πρόεδρε, μας ενδιαφέρει, διότι η δικτατορία είχε φυλακίσει τον Περίδη και βλέπετε εδώ ότι άνθρωποι της δικτατορίας λένε ότι ήταν μοναδικός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στρατιωτική φυσιογνωμία για την ιστορία, πλέον, Δεν ξέρω αν ενδιαφέρει για την Κύπρο.

Συνεχίστε κ. μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22 του μηνός έγινε συμφωνία καταπαύσεως του πυρός και στις 23 του μηνός έγινε η μεταπολίτευση. Μέχρι εκεί γνωρίζω, πέρα πέρα δεν ξέρω, κ. Πρόεδρε, να πώ τίποτα απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελειώσατε δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

2/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

113

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εγώ θα ήθελα μερικές διευκρινιστικές ερωτήσεις.

Καταρχήν μετείχατε στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει σχέση με το φάκελο; Βεβαίως ναί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετείχατε στο νέο, ^{ας} το πούμε, πραξικόπημα της 25ης Νοεμβρίου ;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε ότι έγινε πρώτα μια συνάντηση στις 26 του μηνός ,Ωνάση - Ιωαννίδη .

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελικά εκείνο το αντιτορπιλικό ο Ωνάσης το προσέφερε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Είχε πεί τότε στον Ωνάση [“] να συνηγορήσει με τον

του Ναυτικού. Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων και με τον Αρχηγό ^{5ο} και ο Αρχηγός

^ο Δυναμικών Ενόπλων ^{Γο} του πρότεινε, αντί για αντιτορπιλικό να αγοράσουμε ελικόπτερα.

Και ναυάγησαν όλα, δεν έγινε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως, ο Ωνάσης προσεφέρθη τότε να μεσολαθήσει προς τον Μακάριο .

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ο ίδιος έκανε την πρόταση να μεσολαθήσει και προς τον Μακάριο και προς τον Κίσιγκερ.

3/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

114

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός είχε ζητήσει τότε την συνάντηση αυτή, Ωνάση - Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο ίδιος ο Ωνάσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο ίδιος ο Ωνάσης ζήτησε να συναντηθεί με τον Ιωαννίδη και να του προσφέρει την μεσολάβησή του;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς, να βοηθήσει, νόμιζε ότι μπορούσε να βοηθήσει για να αποτρέψει ένα ενδεχόμενο, γιατί απ' ότι είπε ο Ωνάσης αργότερα, είπε ότι "έχω μάθει ότι θέλεις να τον ρίξεις τον Μακάριο."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): "Έχω μάθει ότι θέλεις να ρίξεις τον Μακάριο;"

ΜΑΡΤΥΣ: "Όχι να τον "ρίξεις" , αυτό δεν το είχε πεί ο Ωνάσης, ο Ωνάσης συναντήθηκε στις 16 του μηνός, στις 16^η στις 17 του μηνός είχε συναντηθεί. Φαίνεται όμως ότι ο Ωνάσης πρέπει να ε γνώριζε ορισμένα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να ε γνώριξε από πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς εάν η συνάντηση έγινε πρό του πραξικοπήματος ή στις 16 του μηνός. Δεν μπορώ να το θυμηθώ αυτό.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΑΔΑΚΗΣ: Ποιός είπε ότι "έχω μάθει ότι θέλεις να τον ρίξεις." Ο Ωνάσης;

Αντώνης Ντεντιαδάκης

4/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

115

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν έχει πει ο Ωνάσης τέτοιο πράγμα.

Κακώς το είπα εγώ.

Έγινε πρό ή μετά, δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς πότε έγινε η συνάντηση. Για την συνάντηση του Κούπερ όμως είναι βέβαιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφήνουμε τον Κούπερ, δεν φτάσαμε ακόμα εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το πράγμα είχε δημοσιευθεί στις εφημερίδες, Η συνάντηση του Ιωαννίδη με τον Ωνάση, έχει δημοσιευθεί στον Τύπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιόν τύπο;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πρέπει να είναι στην "Απογευματινή" ή στην "Ακρόπολη", δεν θυμάμαι

(θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, σας παρακαλώ, δεν μπορώ να συγκεντρωθώ.

ΜΑΡΤΥΣ: "Έχω μάθει ότι δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο", όχι "ότι θα τον ρίξεις." Είχε μάθει ότι είχε πάει ...

(θόρυβος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Ντεντιδάκη, θα σας παρακαλέσω να μη μου αποσπάτε την προσοχή, Κύριε Παπαστεφανάκη, κύριε Κουτσογιάννη σας παρακαλώ θερμώς.

5/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

716

ΜΑΡΤΥΣ: "Έχω μάθει ότι δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο", γιατί είχε πάει ο Κωνσταντόπουλος και κάτι του είχε πεί εκεί κάτω και δεν έκανε τίποτα, και του είπε ότι "είναι σκληρός και πείσμων ο Μακάριος".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Του είπε ο Ωνάσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Γι' αυτό διαθέτω τον εαυτό μου να μεσολαβήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αρα πρέπει να είναι όπως τα λέτε, " Δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο" κλπ, πρέπει να είναι πρό του πραξικοπήματος η συνάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι ακριβώς εάν είναι πρό ή μετά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Μετά τον είχε ανατρέψει, Τι θα πεί " δεν τα πάς καλά με τον Μακάριο ";

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς, είναι προγενέστερο και όχι μεταγενέστερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων, του είπε εάν θέλει να μεσολαβήσει ή με τον Μακάριο ή με τον Κϊσιγκερ . Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο Ιωαννίδης είπε δεν θέλω τίποτα από αυτά ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν δέχομαι καμία μεσολάβηση, ευχαριστώ για την προσφορά και εσείς οι Έλληνες του Εξωτερικού είστε καλύτεροι Έλληνες

Handwritten signatures and initials:
 [Signature] [Signature] [Signature]

6/ 2 Κ ΜΠ 26-11-1986

117

από εμάς .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι τού επεε;

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπε ευχαριστώ για την προσφορά του αντιτορπιλικού κλπ..

και "σεις οι Έλληνες του Εξωτερικού είσατε καλύτεροι από εμάς,"

. και "ειδικότερα εσείς, που είσατε από την Σμύρνη κλπ,

-από εκεί -είσατε καλύτεροι Έλληνες ..."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από εμάς που είμαστε εδώ.

Τώρα τί έγινε στις 17 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Έίχε συνάντηση με τον Άγγλο πρέσβυ.

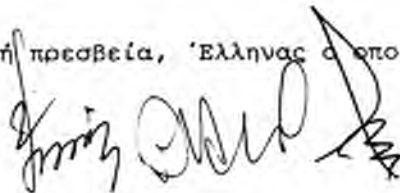
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τη ζήτησε αυτή τη συνάντη-
ση;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε πάρει τηλέφωνο από ότι θυμάμαι ένας Τραγούσης .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι είναι αυτός ο Τραγούσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός ήταν κάποιος που είχε σχέση με την Αγγλική πρεσβεία.

Ήταν στην Αγγλική πρεσβεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ήταν διερμηνέας, ήταν Άγγλος
υπήκοος, Έλληνας υπήκοος;ΜΑΡΤΥΣ: Όχι ήταν στην Αγγλική πρεσβεία, Έλληνας ο οποίος ήταν
εκεί.

7/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 118 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο Τραγουύσης τί ζήτησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Του ζήτησε ότι οπωσδήποτε ο κ. Πρέσβυς θέλει να δει τον κ. Ιωαννίδη, για να μεταφέρει ένα μήνυμα του κ. Κάλαχαν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δοιπόν, τί είπε ο Ιωαννίδης τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ήλθαν στο σπίτι με τον κύριο, ο Ιωαννίδης είπε ότι δεν ήθελε να πάει με κανένα τρόπο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ήθελε να πάει;

ΜΑΡΤΥΣ: Να πάω να μπλέξω με τους Εγγλέζους, λέει, να μου βάλουν καμία τρικλοποδιά; Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Φοβόταν μήπως του βάλουν καμία τρικλοποδιά οι Εγγλέζοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, έτσι ακριβώς είχε πεί.

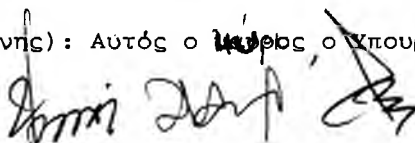
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Και του λέω, κ. Ταξίαρχε γιατί να μην πάτε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Για να σας ζητά ο άνθρωπος κάτι έχει να σας πεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός ο κύριος ο Υπουργός των Εξωτερικώ

8/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

- 119 -

που ήταν τότε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός ο κ. ¹αύριο που έκανε τότε τον Υπουργό των Εξωτερικών, ο κ. Κυπραίος, έλαβε μήνυμα τέτοιο από την Αγγλική Πρεσβεία να πάει να συζητήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω εάν έλαβε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πήγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πήγε πουθενά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά ο Ιωαννίδης που ήταν η κορυφή, όπως είπατε, δεν του είπε του 'Αγγλου Πρέσβεως ¹ 'τί θέλεις να έλθεις σε μένα; ¹ Εγώ μπορεί να είμαι ο αθέατος, μπορεί να είμαι ο αόρατος, μπορεί, αλλά δεν είμαι ο Υπουργός των Εξωτερικών ¹. Δεν του είπε να πάει στον Υπουργό των Εξωτερικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπε τούτο: 'Η εσείς ή ο κ. Κυπραίος να πάτε αύριο που πάει και ο Ετσεβίτ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, είπε ο Κούπερ, να πάτε ή εσείς ή ο κ. Κυπραίος αύριο ...

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Λονδίνο, στον κ. Κάλαχαν, που πάει ο Ετσεβίτ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εύφωνα. Αλλά δεν του είπε ο Ιωαννίδης

Χρήστος Μπασαγιάννης

9/2 Κ ΜΠ 26-11-1986

120

Τι τα θέλεις; Πριν φθάσετε, πριν γίνει η συνάντηση, δηλαδή στον Τραγούση, πώς τον είπατε, τον μεσολαβούντα, τον τηλεφωνητή; Ποιός ήταν αυτός, ο Τραγούσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός που σας είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός. Δεν του είπα, λοιπόν, ο Ιωαννίδης τι θέλει με εμένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μίλησε ο κ. Ιωαννίδης στο τηλέφωνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός μίλησε; Εσείς;

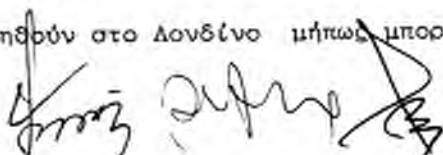
ΜΑΡΤΥΣ: Μίλησα εγώ. Και αν δεν εδέχετο θα τον έπαιρνα στο τηλέφωνο και θα του έλεγα, δεν δέχεται να μιλήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνα. Τι σας είπε, λοιπόν, εσάς ο κ. Ιωαννίδης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι θέλει να μεταφέρει ένα μήνυμα του κ. Κάλαχαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Κάλαχαν έστειλε το μήνυμα στον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε περάσει ο Σίσκο από ότι φάνηκε εκ των υστέρων και είχαν συζητήσει για το θέμα της εκδύθμου καταστάσεως και γιαυτό ακριβώς οι εγγυήτριες δυνάμεις αποφάσισαν —, ο Κάλαχαν και ο Ετσεβίτ κλπ κατόπιν συνενοήσεως—να συναντηθούν στο Λονδίνο μήπως μπορέσουν...

10 /2 Κ ΜΠ 26-11-1986

121

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να διευθετήσουν αυτά τα θέματα. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο Ιωαννίδης είπε δεν θέλω εγώ σου έλεγε εσένα δηλαδή - δεν θέλω εγώ μήπως μου βάλουν τρικλοποδιά οι Εγγλέζοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι μήπως μου βάλουν τρικλοποδιά οι Εγγλέζοι...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς μεταβιβάσατε στην Αγγλική Πρεσβεία , σ' αυτόν δηλαδή τον Τραγούση όπως τον είπες, ότι ο κ. Ιωαννίδης έχει κάποιες επιφυλάξεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν είπα τίποτα απόλύτως, παρά είπα ότι η συνάντηση θα γίνει κλπ και έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και έγινε η συνάντηση στο σπίτι σας είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ένα σπίτι που έμενα, δεν ήταν δικό μου.

(20Α)

(24)

1/2 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

122

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι είπε ο κύριος Κούπερ;

ΜΑΡΤΥΣ: Να πάει ή ο Ιωαννίδης ή ο Κυπραίος στο Λονδίνο. Και ο Ιωαννίδης είπε δεν πάμε πουθενά και αν οι Τούρκοι αποφασίσουν να κάνουν πόλεμο, θα τον έχουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Κυπραίος ή κανένας άλλος ειδοποιήθηκε από τον Ιωαννίδη; Την επαφή με τον Κούπερ ο Ιωαννίδης την κράτησε μυστική;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στη σύσκεψη στις 3 Ιουλίου είπατε ότι είσασταν εσείς ο κύριος Παλαΐνης ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Παπαδάκης, ο κύριος Κονδύλης, ο κύριος Γεωργίτσος και ο κύριος Κομπόκης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Μπονάνος, ο κύριος Γαλατσάνος /και ο κύριος Παπανικολάου και ο κύριος Αραπάκης δεν ήταν; Αυτοί που ήτανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ήταν στα γραφεία τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε αποφασισθεί όμως το πραξικόπημα από την προηγούμενη σύσκεψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις 2 του μηνός το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σ' αυτή τη σύσκεψη στις 2 του μηνός

2/2 ΠΑ ΤΕΓ 26/11/86

123

Ποιοί μετέσχον ;

ΜΑΡΤΥΣ: / ο αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων
 Απ'ότι ξέρω ο κύριος Ιωαννίδης, ο Γεωργίτσος, ο Κομπόκης, ο Παπα-
 δάκης και δεν ξέρω για τον Κονδύλη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Παπαδάκης είχε καμιά συγγένεια
 μ'αυτούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι κουμπάρος του Ιωαννίδη και ήταν διοικητής τότε της
 δωδεκάτης μεραρχίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η μεραρχία αυτή ήταν στην Αλεξανδρού-
 πολη και ήρθε από την Αλεξανδρούπολη;

ΜΑΡΤΥΣ: Φαίνεται θα είχε ειδοποιηθεί. Άν ήταν αδειούχος, δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή τον φέρανε; Ολόκληρος στρατηγός
 έφυγε από την Αλεξανδρούπολη και ήρθε εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπορεί να ήταν αδειούχος και να ήταν εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα να μάθω κύριε Πηλιχέ, τι μέτρα
 έλαβε η Ελλάδα, μεταξύ 15 και 20 του μηνός, εκεί που είσαστε εσείς
 στα επιτελεία κλπ. Ο Ιωαννίδης, ο Ανδρτσόπουλος, ο Λατσούδης- ποιοί
 ήταν εκείνοι που κυβερνάγανε - τί μέτρα έλαβαν για την απόκρουση επερ-
 χομένης τουρκικής εισβολής;

3/4 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

124

ΜΑΡΤΥΣ: Τα μέτρα τα οποία έλαβαν ήταν μεταγενέστερα της 15ης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ σας λέω μεταξύ 15ης - 20ης, στο πενθήμερο αυτό, ανησυχήσατε, ανησύχησαν, τί έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλοι ανησύχησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού ανησύχησαν, έλαβαν κανένα μέτρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνο το οποίο έκανε εντύπωση και εξακολουθεί να κάνει και σήμερα ακόμα, είναι η μακαριότητα του κυρίου Ιωαννίδη, ο οποίος έλεγε ότι δεν πρόκειται να επέμβουν οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού στήριζε τη μακαριότητα του;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε υπηρετήσει στην Κύπρο τόσο εκείνος όσο και εγώ.

Εκεί, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες είχαμε κάθε βράδυ το "βγαίνουν οι Τούρκοι". Και ξενυχτούσαμε. Και οι Τούρκοι δεν βγήκαν ποτέ.

Όταν πήγαμε στον Έβρο "οι Τούρκοι ετοιμάζονται για επίθεση"

Οι Τούρκοι επίθεση δεν έκαναν. Φαίνεται του έγινε βίωμα και πίστη ότι οι Τούρκοι δεν θα κατέβουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οι πληροφορίες που παίρνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Περδίκης και άλλοι έρχονταν συνεχώς και του έλεγαν ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πρίν από τον κύριο Περδίκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Περδίκης ήταν ακόλουθος στο Λονδίνο και έβλεπε από

4/1 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

125

την τηλεόραση τις προετοιμασίες. Το έδειχνε το BBC.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πρίν από τον κύριο Περδίκη, δεν λαβαίνατε πληροφορίες και από την Λευκωσία, την Κυρήνεια, την Σμύρνη, ότι επίκειται τουρκική απόβαση; Τί μέτρα λοιπόν έλαβε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο αρχηγός των Ξενόπλων Δυνάμεων, δηλαδή ο Μπονάνος τί μέτρα έλαβε μεταξύ 15 και 20;

ΜΑΡΤΥΣ: Κανένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Γαλατσάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω ότι έλαβαν κανένα μέτρο, εκτός από ορισμένες προωθήσεις προς τον Έβρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παπανικολάου που είχε διαταχθεί από τον Γκιζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έγινε μετά τις 20. Μεταξύ 15 και 20 δεν έλαβε κανένα μέτρο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Αραπάκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ότι ο ίδιος είπε είχε στείλει στις 19 του μηνός τα υποβρύχια προς Ρόδο και να πάνε προς τα κάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τα γέρισε πίσω;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αραπάκης είπε ότι αδυνατίσαν οι επικοινωνίες στις 20

5/9 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

126

και 21 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς ως στρατιωτικός αυτή τη δικαιολογία πώς τη βρίσκετε, σωστή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω ότι σε σύγχρονα υποβρύχια είναι δυνατόν να μιλάμε για επικοινωνίες, εκτός αν υπήρχαν λόγοι τεχνικοί τους οποίους εγώ δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετά τις 20 πήγαν τα αεροπλάνα στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, πήγαν στο Ηράκλειο απ'ότι ξέρω και ήταν δύο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί πήγαν εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να είναι πλησιέστερα προς την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έφυγαν καθόλου από το Ηράκλειο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Γιατί στις 22 του μηνός είπε ο αρχηγός της αεροπορίας ότι κατεβαίνουν από τις Χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας αερομεταφερόμενες μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πού ήταν αυτή η πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Την είχε ο ίδιος ο Παπανικολάου, δεν ξέρω από πού;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Πού το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου το είπε ο ίδιος. Ήμουν παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αποδείχθηκε ψεύτικη η πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως γιατί μου έκανε τέτοια εντύπωση που πήρα το συνταγματάρ-

612 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

127

χη της προκαλήσεως, το συνταγματάρχη Ράντο στο τηλέφωνο και του λέω

"βρέ Κώστα, υπάρχουν κινήσεις απέναντι, γιατί μας λένε αυτά και αυτά"

Μου λέει: "Ηρεμία καθ'όλο το μέτωπο. Δεν υπάρχει τίποτα απολύτως."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την ίδια ώρα που λέγονταν αυτά, εσείς είχατε επιβεβαίωση από τον αρμόδιο συνταγματάρχη εκεί, ότι υπάρχει ησυχία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μας έλεγε ότι, ο κύριος Παπανικολάου μας είπε, ότι κατεβαίνουν από πάνω δυνάμεις, για να αποκόψουν ~~το~~ ενδεχόμενη τουρκική ρήξη το κομμάτι και να κατέβουν προς τα κάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λέτε ότι στις 20 του μηνός 7.30 με 8.00 ενεφανήσθει ο Γεωργίτσας και του είπατε να ρίξει και αυτός σας έλεγε δεν τα ξέρεις καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπα πέφτουν αλεξιπτωτιστές και κάθεστε; Μου έλεγε περιμένω εντολές από τον ΑΕΔ, διότι έτσι προέβλεπε το σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε έδωσε τις εντολές αυτές ο ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ήλθε στις 8.00 -8.15 λέγεταί ότι ήταν στον Αγιο Ανδρέα αλλά δεν ξέρω σίγουρα, ~~ο~~ ίδιος είπε ότι ήταν από τις 5.00 η ώρα στο γραφείο του, εγώ ομολογώ ότι δεν τον είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αν ήταν στο γραφείο του από τις 5.00

7/2 ΠΑ ΕΓ 26/11/86

128

δεν έπρεπε από τότε να διατάξει το Γεωργίτση να κινηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό εξυπακούετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 15 με 19 ο Ιωαννίδης και οι υπόλοιποι ηγεσία των στρατιωτικών δυνάμεων και ο Γκιζίκης δεν λαμβάνουν κανένα μέτρο καίτοι είχαν πληροφορίες από την Σμύρνη ...

ΜΑΡΤΥΣ: Πληροφορίες είχαν από τις 18 το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και από μήνες ακόμη δεν ήξεραν ότι ετοιμάζεται η στρατιά του Αιγαίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ήξεραν εκείνοι που το είχαν αποφασίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρανε πάντως ότι υπάρχει μία παρατεταγμένη στρατιά του Αιγαίου εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τα νησιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπήρχε ο τουρκικός φόβος λοιπόν από πριν.

————— Πότε έγινε η προσπάθεια αποβάσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά το πρώτο φώς στις 5.30. Απόβαση δεν έγινε αμέσως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η προπαρασκευή της αποβάσεως .

Απο τις 5.30 που άρχισε η ρήψη των αλεξιπτωτιστών μέχρι τη στιγμή που

λήφθηκαν τα μέτρα που προέβλεπε το σχέδιο ...

Απόστολ

2 GP

Κωνσταντίνος

Απόστολ

2ΠΑ

1/ 2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

129

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά δεν τα ξέρω, κύριε Πρόεδρε. Δεν ήμουνα κάτω και δεν μπορώ να τα ξέρω. Τί προέβλεπαν τα σχέδια δεν τα είχα δει ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς κρίνετε, κύριε μάρτυς, ότι

15 με 20 δεν λαμβάνουμε κανένα μέτρο. Στις 19 τη νύκτα προς 20

ο μεν Γεωργίτσης λέει εντολές του ΑΕΔ για να ενεργήσω και στέκεται με ψηλά τα χέρια, ο δε ΑΕΔ σιωπά ή λέει αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά είναι αδιανόητα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα υποβρύχια φεύγουνε και δια-

τάζονται να επιστρέψουν, τα αεροπλάνα φεύγουνε και δεν πάνε, είπατε ότι πήγαν δύο στο Ηράκλειο εκ των οποίων το ένα χάλασε. Έτσι είπατε σεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς τα βρίσκετε σεις αυτάτα πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν θα κληθούν οι ίδιοι εδώ ας ομολογήσουν για ποιο λόγο δεν έλαβαν τα μέτρα τους, γιατί δεν έστειλαν δυνάμεις. Ο κ. Παλαΐνης είχε πει να έχουμε ένα συγκρότημα μέσα

σε καράβια, μήπως συμβεί οτιδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπε μία γνώμη η οποία δεν έγινε δεκτή. Πώς κρίνετε όπως είπατε, την μακαριότητα του κυρίου Ιωαν-

2/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

130

νίδη, μακαριότητα και του Μπονάνου, μακαριότητα και του Αραπάκη, μακαριότητα και του Παπανικολάου. Μα τί τους είχε πιάσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και της κορυφής μακαριότητα

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να ξέρω. Εκείνο το οποίο έλεγε ο κ. Ιωαννίδης, μέχρι το Σάββατο δεν επεμβαίνουν οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πού είχε αυτή τη διαβεβαίωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να το ξέρω, κύριε Πρόεδρε, ούτε θα μου το έλεγε εμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να αρχίσουν να ρωτάνε λαμβάνοντας υπόψη ότι ό,τι είπε ο μάρτυς είναι άλλωστε αρκετά σημαντικό....

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ για ό,τι κατέθεσα, κύριε Πρόεδρε, δέχομαι κατ'αντιπαράσταση να εξετασθώ με οποιονδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται ο κ. Κάππος να αρχίσει τις ερωτήσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πηλιχέ, ποιού οι δεσμοί σας με τον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρεσιακοί και μόνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά, υπηρεσιακοί και μόνο και σας εμπιστευόταν τα πάντα, ότι θα γίνει πραξικόπημα...

3/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

131

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, γι' αυτό έγινε ολόκληρη συζήτηση για να μας το επιστευθεί
 εμάς. Άλλωστε, όπως είπα στην αρχή, εγώ πήγα στην διεύθυνση της ΕΣΑ γιατί
 είχα τελειώσει τη Στρατιωτική Σχολή Εένων Γλωσσών και στο διάστημα που
 μεσολαβούσε μέχρις ότου πάω στο τάγμα για να αναλάβω μου λέει, ή σε μένα
 θα ρθεις ή στην ΚΥΠ θα πας. Δεν μπορούμε πουθενά αλλού να σε τακτοποιή-
 σουμε, διότι για τον βαθμό μου δεν προεβλέπετο να γυρίσω ξανά...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είσαστε επιτελής του δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τί είσασαν του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει, δεν προβλέπεται θέση επιτελούς στην ΕΣΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Α, δεν προβλέπεται!! Εντάξει, σας φώναξαν να κάνετε
 το διάγγελμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το είπε παρουσία όλων, όταν άρχισε τις γενικές οδηγίες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, το καταθέτουν και εδώ. Εν πάση περιπτώσει,
 λέτε ότι εσείς δεν το κάνατε. Ποιός το έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Α, θα ρωτήσετε τον ίδιον ή τους άλλους ή τον κύριο Κοντόση από
 που το πήρε και ο οποίος πρέπει να σας πει. Εγώ δεν το έκανα, διότι
 εκτός του ότι κατέβηκα κάτω με τον φάκελλο, μου λέει δεν θα ασχοληθείς
 με το διάγγελμα, διότι ένας στρατιωτικός, τί διάγγελμα να φτιάξει;

Τί ξέρω εγώ από πολιτικά πράγματα, και πολύ περισσότερο πολιτικά πράγματα

Κωνσταντίνος Καππος
 Μαρτύς
 Κωνσταντίνος Καππος

4/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

132

της Κύπρου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή, για μια στιγμή....

ΜΑΡΤΥΣ: Τί κυβερνησαμε;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Καταπιέσατε και βασανίσατε τον ελληνικό λαό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν βασανίσαμε, δεν νομίζω, δεν είναι σωστή η έκφραση. Τα ξέρει ο κ. Κουτσογιάννης καλά, γιατί με ξέρει ο κ. Κουτσογιάννης, νομίζω ότι με ξέρει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τελικά εσείς πήρατε μέρος σ'αυτή τη σύσκεψη και κάνατε τί δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα απολύτως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Γιατί σας έβαλε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί ήμουνα στη διεύθυνση απλούστατα και ήθελε να έχει ένα άνθρωπο δικό του.

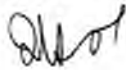
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είχατε υπηρεσιακές σχέσεις και πώς είσασθε δικός του άνθρωπος; αφού λέτε ότι είχατε απλές υπηρεσιακές σχέσεις;

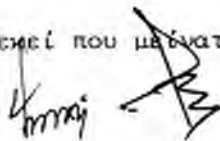
ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρεσιακές, τί άλλο να έχουμε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στο σπίτι σας, π.χ.....

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν σπίτι μου και εγώ έμενα σε άλλο σπίτι

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σε άλλους εκεί που μένατε, το σπίτι το υ

5/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

133

Εγγλέζου πρεσβευτού έγινε η συνάντηση...

ΜΑΡΤΥΣ: Στο σπίτι αυτό, ναι, εγώ το πρότεινα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Του Ωνάση. ...

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ το πρότεινα. Δεν είχαμε που να πάμε....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά, έτσι ο Ιωαννίδης είχε κάποιον και του είπε
πάμε στο σπίτι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρεσιακές σχέσεις είχα διότι εγώ με τον κ. Ιωαννίδη
είχα προϋπηρετήσει μαζί του σε άλλες μονάδες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά, δεν μου λέτε πώς έγινε αυτή η αλλαγή του
Παπαδόπουλου με τον Ιωαννίδη, χωρίς να σπάσει μύτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν νομίζω ότι έχει σχέση με τον φάκελλο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έχει κάποια σχέση. Με τον φάκελλο δεν έχει σχέση;

Διότι

Θυσιαστικά δεν τα οργανώτετε εσείς. Εσείς είσασαν όργανα άλλων, εν
πάση περιπτώσει για πέστε μου εσείς τελικά δεν δικαστήκατε για βασαν-
νιστήρια;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω εγώ τέτοια πράγματα. Εγώ δικάστηκα για τα αρχεία της
ΕΣΑ, αλλά ηθωώθη παμπηφεί, από τον Άρειο Πάγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς συναντηθήκατε με πολιτικά πρόσωπα πριν το
πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι με κανένα.

6/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

134

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Με κανέναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, με κανέναν. Δεν είχα καμμία σχέση με πολιτικά πρόσωπα.

Εγνωρίζω μόνο τον μακαρίτη τον Παλαμά Ξανθόπουλο, τον διπλωμάτη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν είχατε καμμία σχέση μ'αυτούς που έλεγαν ότι συναντηθήκατε στη Νέα Σμύρνη, με ορισμένους νέους κλπ. με τους οποίους συζητήσατε. [

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι αυτά είπατε ότι δεν λέγονται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σαν τι ενεργούσατε. Εάν συναντηθήκατε, να μας πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ συναντήθηκα, πήγα στην Νέα Σμύρνη. Αυτό είναι έτερον, εκατερον. Δεν νομίζω ότι έχει σχέση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ σιγότερα, κύριε μάρτυς, δεν αντιδικείτε με τους κυρίους συναδέλφους.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε, προς Θεού, δεν αντιδικώ με κανέναν. Μου λέει ο κ. Κάππος, εάν πήγα στην Νέα Σμύρνη. Και του λέω ότι νομίζω πως οι ερωτήσεις αυτές έχουν απαγορευθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιές.

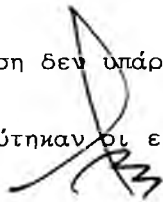
ΜΑΡΤΥΣ: Για να μη λέμε για πολιτικά πρόσωπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν έχουν απαγορευθεί...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καμμία απαγόρευση δεν υπάρχει για τίποτα. Αυτά είναι κακοήθειες που γράφονται ότι απαγορεύτηκαν οι ερωτήσεις.

7/2 Κ.Π. 26.11.86

135

ΜΑΡΤΥΣ: Μα αυτό είδα στις εφημερίδες, ότι απαγορεύονται αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, δεν απαγορεύεται τίποτα.

Εκείνο που απαγορεύεται είναι να βγαίνουμε έξω από το θέμα της κυπριακής τραγωδίας. Αυτό είναι το θέμα που απαγορεύεται. Αυτό είναι το **οριο** που απαγορεύεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις ερωτήσεις, εάν θέλετε να απαντήσω, απαντώ, νομίζω όμως ότι δεν έχουν σχέση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να ακούσω, λοιπόν, την ερώτηση του κυρίου Κάππου για να κρίνω και εγώ και η υπόλοιπος Επιτροπή εάν είναι εντός του θέματος. Παρακαλώ τον κ. Κάππο να επαναλάβει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ο μάρτυρας εδώ παρουσιάζεται σαν αθώα περισσότερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ. Δικαίωμά του, να παρουσιάζεται ως αθώα περισσότερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και ότι είχε υπηρεσιακές σχέσεις κλπ. με τον Ιωαννίδη. Το ερώτημα είναι το εξής: Υπήρχε πληροφορία που έχει δημοσιευθεί, έχει ειπωθεί από τους ξένους σταθμούς ότι συναντήθηκε στη Νέα Σμύρνη με πολιτικά πρόσωπα, νέα στην ηλικία και ρωτώ

8/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

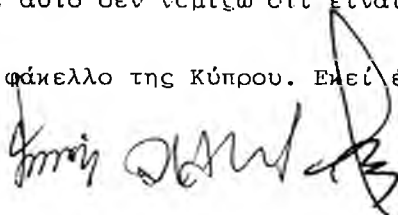
136

ποια ήταν τα πρόσωπα και σαν τι ενεργούσαν αφού είχατε υπηρεσιακές σχέσεις και αφού είχατε υπηρεσιακές σχέσεις με πολιτικά πρόσωπα, εσείς τι δουλειά είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν θέλετε να σας απαντήσω, απαντώ, ο κ. Πρόεδρος δεν ξέρω εάν το επιτρέπει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι είναι το θέμα το γνωστό το οποίο δημιούργησε και την παρεξήγηση στα ΝΕΑ. Εμείς δεν είπαμε ποτέ να απαγορευθεί η ερώτηση ή και απάντηση σχέση έχουσα με το κυπριακό θέμα. Τώρα, εάν η δικτατορία, ως δικτατορία ήρθε σε επαφή με ορισμένους άνδρες πολιτικούς ή μη για να συμμετάσχουν στην κυβέρνησή της και εάν εκείνοι edέχθησαν ή δεν edέχθησαν και τι διαπραγματεύσεις έκαναν, εγώ προσωπικώς, νομίζω ότι δεν είναι συναφές. Δεν ξέρω εάν η Επιτροπή έχει αντίθετη γνώμη ως εξέλθει μία στιγμή ο μάρτυς να συζητήσουμε το πράγμα και εάν έχει διαφορετική γνώμη να συμμορφωθούμε με την αντίθετη αυτή γνώμη της Επιτροπής.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Ο κ. μάρτυς, όταν εσείς μιλούσατε ρωτήθηκε από τον κ. Κάππο και λέει είχατε επαφή με πολιτικά πρόσωπα στην Νέα Σμύρνη; Και είπε ναι. Αλλά, αυτό δεν νομίζω ότι είναι μία ερώτηση, που μπορεί να γίνει για τον φάκελλο της Κύπρου. Εμείς έχουμε μείνει

9/2 Κ.Π. (Κ.Ο.) 26.11.86

137

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Είπε ναι. Από εδώ και πέρα είναι δική μας δουλειά να δούμε εάν μπορεί να συνεχίσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, κύριε μάρτυς, ένα λεπτό να εξέλθετε και θα σας ειδοποιήσουμε πάλι.

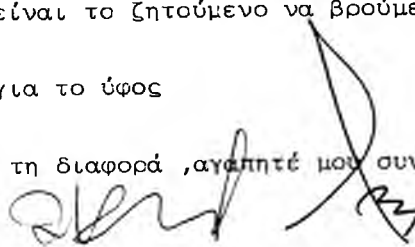
(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς εξέρχεται της αιθούσης).

Επειδή αυτό το ζήτημα εδημιούργησε ...

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, να τελειώσω.

Και άλλη απάντηση την οποία έδωσε ο μάρτυς να μην το αφήσουμε αυτό, να το κρίνουμε εάν πρέπει να συνεχίσουμε. Για μένα δε όλη η χούντα, όλη η επταετία, είχε άμεση συνάρτηση με ό,τι συνέβη στην Ελλάδα και στην Κύπρο και για σας και για όλους. Ποιοί τα κάνανε αυτά; Η επταετία της χούντας δημιούργησε το κυπριακό. Ο πρώτος, ο δεύτερος, ο πέμπτος, δικτατορας δεν μας ενδιαφέρει αυτό. Ίσως με κάποιους άλλους που ενδεχομένως στηρίχθηκε και βρηθήθηκε. Και αυτό είναι το ζητούμενο να βρούμε εδώ μέσα. Ευχαριστώ και με συγχωρείτε για το ύφος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τη διαφορά, αγαπητέ μου συνάδελφε,

10/2 Κ.Π. 26.11.86 (Κ.Ο.)

138

δεν κατάλαβα ποια είναι η άποψή σου.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ: Η άποψή μου είναι να ρωτήσουμε και αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να θέσουμε το θέμα, διότι αυτό

ίσως οδηγήσει και σε μία άρση κάποιων παρεξηγήσεων, οι οποίες

επέτρεψαν και στα ΝΕΑ και στην ΕΣΤΙΑ να παρερμηνεύσουν τις

ενέργειές μας και να αποδώσουν σε μένα τον ατύχη ότι διέκοψα

κάποιον μάρτυρα, ο οποίος την ώρα που μιλούσε για ένα θέμα

που είχε σχέση με κάποιο πολιτικό θέμα.

(2N).

(2ΓΡ)

1/2 Ν Κ.Β. 26.11.1986

139

Δεν διέκοψα κανέναν. Αυτό το γράφει ⁴ Η ΕΣΤΙΑ ⁴. Αλλά και ⁴ ΤΑ ΝΕΑ ⁴ γράφουν επίσης κάτι εντελώς απαράδεκτο. Εγώ δεν είμαι εκείνος που θα θελήσω να φημώσω κανένα μάρτυρα, ούτε κανένα συνάδελφο, στο να πει και να ασχοληθεί με τα θέματα που συναρτώνται με την απόφαση της Βουλής. Η απόφαση της Βουλής είναι να ασχοληθούμε με όλες τις πτυχές της Κυπριακής τραγωδίας. Αναρωτιέμαι, λοιπόν, αν ο α' συζήτησε να γίνει υπουργός στην δικτατορία, αν αυτό έχει καμμία σχέση με την Κυπριακή τραγωδία. Αν νομίζετε ότι έχει, ευχαρίστως να το ρωτήσω. Εκείνο πάντως που εγώ θέλω να σημειωθεί είναι ότι δεν πρέπει να ρθούμε σε διάσταση, να υπερβούμε, αν θέλετε, την απόφαση της Βουλής.

Εδώ δεν γράφουμε την ιστορία της χούντας. Εδώ γράφουμε την ιστορία της χούντας αν θέλετε, σε σχέση όμως με την Κυπριακή τραγωδία. Αυτή είναι η απόψη μου και διορθώνω, γιατί αυτά μένουν στα πρακτικά και ξέρετε ότι δεν διορθώνουμε τα πρακτικά, γιατί θα βρούμε τον μπελά μας στο τέλος. Εδώ δεν γράφουμε ιστορία. Εδώ κάνουμε εξέταση γύρω από τα θέματα της Κυπριακής τραγωδίας, είτε αυτά αναφέρονται σε πολιτικούς, είτε δεν αναφέρονται, εγώ πρέπει να το επιτρέψω, γιατί ανάγονται σε πλαίσια που πρέπει να κινηθούμε. Αν όμως μία ερώτηση

2/2 N K.B. 26.11.1986

740

είναι εκτός αυτών των πλαισίων , τι να κάνω κύριοι συνάδελφοι ;
Πέστε μου και εγώ θα συμμορφωθώ. Δεν θα ασκήσω το δικαίωμά μου το
οποίο έχω να διευθύνω στο σημείο αυτό την συνεδρίαση , με δικαία
κρίση , εφόσον η δική σας κρίση θα είναι αντίθετος.

Εδώ σήμερα π.χ. με την ευκαιρία σας λέω ότι έλαβα ένα άλλο
γράμμα, τώρα εδώ στην Έδρα , από έναν κύριο Ηλία Δρακάτο . Αναφέρει :
" Παρακαλώ θερμώς

(Στο σημείο αυτό ο κύριος Πρόεδρος αναγιγνώσκει την επιστολή
του κυρίου Ηλία Δρακάτου).

3/2 Ν Κ.Β. 26.11.1986

141

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, τι σχέση έχει με το θέμα μας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός χαράσσει τώρα πολιτική επι του Κυπριακού δική του και κατά κάποιον τρόπο αυτοχειροτονεύεται, τουλάχιστον στον υπουργός των Εξωτερικών και διαμαρτύρεται κιόλας εναντίον μας. Τι φταίμε εμείς δεν καταλαβαίνω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Με ένα γράμμα γίνεται φυσιογνωμία!

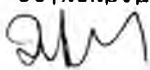
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, τέτοιες επιστολές έχουμε στα γραφεία μας πάμπολλες., άσχετα αν δεν τις παρουσιάζουμε εδώ. Συμβαίνει αυτό που λέει ο κύριος Παναγιωτόπουλος, γιατί νομίζει ο καθένας εντός ή εκτός της Ελλάδος ευρισκόμενος γίνεται ήρωας, με το να στέλνει μία επιστολή σε εσάς.

Τώρα στο θέμα μας πρέπει να δούμε αν η ερώτηση του κυρίου Κάππου έχει σχέση με τον εντολή που μας έδωσε η ολομέλεια της Βουλής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κάππο, παρακαλώ να αναπτύξετε την ερώτησή σας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, εδώ έρχεται ο μάρτυρας και λέει ότι είχα υπηρεσιακές σχέσεις με τον Ιωαννίδη, δεν δικάστηκα για βασανιστήρια, δεν έχω καμία σχέση και παρουσιάζεται σαν αθώος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είναι εύλογη η προσπάθεια ενός ανθρώπου και συγκεκριμένα του μάρτυρα να παρουσιάζεται σαν αθώος;

4/2 N K B. 26.11.1986

142

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο άνθρωπος που ήταν απόλυτης εμπιστοσύνης του Ιωαννίδη και που ενεργούσε κατ'εντολήν του και έκανε επαφές με πολιτικά πρόσωπα και έχουν σχέση με τις εξελίξεις που έγιναν στις 15, 20 και 23 του Ιούλη , εγώ επιμένω να ερωτηθεί και να πει τι ακριβώς έκανε πως ενεργούσε και τι ήθελε να κάνει η χούντα τον Ιούνιο . Βέβαια εγώ ήμουν στο Μπογιάτι και δεν ξέρω αν έγινε Μάϊο ή Ιούνιο. Δεν άκουσα την εκπομπή , αλλά εκ των υστέρων μου το είπαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι να μάθουμε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αν συναντήθηκε , με ποιόν σκοπό συναντήθηκε και τι επεδίωκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βλέπω ότι έχουν εγγραφεί ο κύριος Μπλέτσας, ο κύριος Λιβανός , ο κύριος Κάππος , ο κύριος Παναγιωτόπουλος, ο κύριος Ξαρχάς για να μιλήσουν επί του θέματος αυτού.

Παρακαλείται ο κύριος Ζακολίκος να πάρει πρώτος τον λόγο, γιατί μ'αυτόν δημιουργήθηκε το θέμα .

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε Προέδρε, θέλω να σας απαλλάξω απ'αυτό το άγχος, γιατί είσθε άμοιρος όλης αυτής της καταστάσεως η οποία δημιουργήθηκε κατά την διάρκεια της απουσίας σας. Εκείνη την ημέρα συνέβη το εξής περιστατικό. Ούτε λίγο ούτε πολύ ο κύριος Παλαΐνης μας είχε πάρει κατά το κοινώς λεγόμενο μπάλλα και κατέθετε με μία ρέουσα γλώσσα

5/2 Ν Κ.Β. 26.11.1986

143

και τελικά κατά την εκτίμησή μου θα καταλήγαμε να λέγαμε ζήτη ο Παλαΐνης^μ. Εκείνη την στιγμή έκρινα σαν Προεδρείο ότι το παιγνίδι είχε αντιστραφεί και ότι το κλίμα εκείνης της ημερας ήταν αρνητικό . Δεν ξέρω πως είχε δημιουργηθεί . Όταν άρχισε λοιπόν στην ρήμη του λόγου του να επεκτείνεται σε θέματα που δεν είχαν καμμία σχέση με το συζητούμενο και ερευνόμενο θέμα, είπα πως αν θα επεκταθούμε στο ποιές ήταν οι πρωτοβουλίες των αδελφών Παλαΐνη και αν θα τους ανακηρύξουμε ήρωες για την προσπάθεια που έκαναν για εκδημοκρατισμό της χώρας , είναι ένα θέμα πάρα πολύ σοβαρό, πρέπει να το κουβεντιάσουμε στην Επιτροπή και να αποφασίσουμε . Αν αποφασίσουμε στην Επιτροπή, να του επιτρέψουμε να επεκταθεί . Ήρθαμε λοιπόν την επομένη μέρα και η Επιτροπή αποφάσισε , αν θυμάμαι καλά, να μη επεκταθούμε σε τέτοιες ερωτήσεις, γιατί δεν θα μας έβγαζαν πουθενά. Αν αφήσουμε τον Παλαΐνη να μιλήσει και τον Πηλιχό, θα μας μπερδέψουν τόσο πολύ και δεν ξέρω ποιό θα είναι το αποτέλεσμα.

Αυτή ήταν η κρίση μου εκείνη την στιγμή και γι' αυτό ενήργησα. Σεις δεν έχετε καμμία εμπλοκή στο ζήτημα, γιατί το βρήκατε δημιουργημένο. Έχουμε όμως την απόφαση της Επιτροπής. Αν επανερχόμαστε τώρα με τέτοιες ερωτήσεις είναι πάλι απόφαση της Επιτροπής και πάρα πολύ

6/2 Ν Κ.Β. 26.11.1986

144

σοβαρό για μένα. Θα τα διαλύσουμε όλα ; Που θα πάμε; Όταν ένας Παλαΐνης εξευτελίζει 100 στρατηγούς , τους βγάζει όλους σκάρτους και επικαλείται γεγονότα που δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν, όπως τηλεφωνήματα του Ντάβου , ότι του είπε 'ζήτω η επανάσταση', ή τηλεώνημα του άλλου ότι πρέπει να παντρεύει την κόρη του με επαναστάτη. Σκάρτος ο ένας, σκάρτος ο άλλος , τι γίνεται. Αν η Επιτροπή πιστεύει ότι πρέπει να ερευνήσει και τέτοιες καταθέσεις των μαρτύρων , εγώ δεν θα είχα αντίρρηση. Όμως καλώς έπραξε εκείνη την ημέρα. Σεις δε, τονίζω και πάλι για να γραφεί στα πρακτικά, δεν έχετε καμμία ανάμειξη στο θέμα αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παναγιωτόπουλος έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπαίνουμε πλέον σε ένα αδιέξοδο. Εδώ κάνουμε ανάκριση και δεν κάνουμε πολιτική. Γιατί η μη απάντηση του μάρτυρα ή η απόφαση της Επιτροπής να μην απαντήσει ο μάρτυρας ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ καταλήξατε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως η υπόδειξη πρέπει να είναι προς συναδέλφους να μην γίνονται ερωτήσεις. Από την στιγμή που γίνονται το πρόβλημα τίθεται και αρχίζει η ιστορία τι λέει ο ένας και τι λέει ο άλλος στους δημοσιογράφους.

7/2 Ν Κ.Β. 26.11.1986

- 745 -

Νομίζω και επιμένω σ' αυτό ότι πρέπει να προτάξουμε την ιδιότητά μας και την υποχρέωσή μας να βγάλουμε την αλήθεια. Εμείς δεν πάμε να βγάλουμε την αλήθεια αλλά να βγάλουμε εντυπώσεις πολλές φορές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Μπλέτσα να λάβει τον λόγο.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, πήραμε μία απόφαση. Η απόφαση μειοψηφούντων, αν θυμάμαι καλά, του κυρίου Λιβανού και του κυρίου Κάππου ήταν όχι τέτοιου είδους ερωτήσεις.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Και εμένα.

(2ΕΖ)

(N1)

1/2 ΕΖ (Γ.Π.) 26-11-86

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ:

146

/Μετά την αλλάξαμε, χωρίς να αλλάζει στην ουσία. Εξουσιοδοτήσαμε εσάς τον Πρόεδρο, να κρίνει εάν η υποβαλομένη ερώτηση, είναι ή δεν είναι μέσα στο θέμα και αυτό είναι η απόφαση και με βάση αυτή κινηθήκαμε και μέχρι σήμερα και από την προηγούμενη συνεδρίαση. Θέλω να καταλάβω ως μέλος της επιτροπής: Ξαναμπάνει ερώτημα για να αλλάξουμε την απόφαση; Εγώ προσωπικά δεν το κατάλαβα. Και νομίζω ότι και ο κύριος Κάππος ήταν παρών και δήλωσε, όπως και ο κύριος Λιβανός, ότι τελικά θα συμμορφωθούν με την απόφαση της πλειοψηφίας.

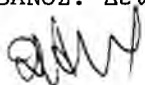
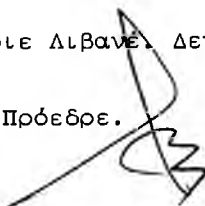
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν δηλώσαμε τίποτα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, είναι απόφαση όμως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, αλλά για τον κύριο Αβέρωφ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. Του κυρίου Αβέρωφ το θέμα δεν έχει σχέση με την ιδιότητά του ως πολιτικού. Του κυρίου Αβέρωφ το θέμα, το οποίο όπως το έθεσε τουλάχιστον τότε ο κύριος Λιβανός, ήταν ότι πώς έγινε, ώστε να αλλάξει ο κατ'αρχήν εκλεγείς Πρωθυπουργός, διότι ήταν ενδεχόμενο να είναι άλλες οι επιπτώσεις επί του Κυπριακού, εάν παρελάμβανε η Κυβέρνηση Καρνελλοπούλου και δεν ήρχετο ο κύριος Καραμανλής. Έτσι νομίζω το θέσατε, κύριε Λιβανέ. Δεν είναι έτσι;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν απαντώ κύριε Πρόεδρε.

2/2 ΕΖ

(Γ.Π.)

26-11-86

147

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Για να τελειώσω εγώ, κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι οι συνάδελφοι αποδέχθηκαν, για να μην πω ότι είναι και υποχρεωμένοι να αποδεχθούν ότι η απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία τους δεσμεύει και εκείνους. Σήμερα λοιπόν έγινε μια αρχή από τον συνάδελφο τον κύριο Κάππο, μέλος της επιτροπής και υπέβαλε προς τον μάρτυρα ερώτηση του είδους που εμείς αποφασίσαμε να μην υποβάλλουμε. Και ορθώς εσείς, κατ'εμέ, είπατε ότι αυτή η ερώτηση δεν συνδέεται με το υπό εξέταση θέμα. Και ξέρετε η αιτιολογία για όσους συναδέλφους δεν ήταν εδώ, δεν ενδιαφέρει τί γράφουν οι εφημερίδες. Η αιτιολογία τουλάχιστον ως προς εμένα που εγώ ψήφισα υπέρ του να μην υποβάλλονται τέτοιου είδους ερωτήματα, και τελικά συμφώνησε, μου φαίνεται ήταν πρόταση του Γεώργιου του Παναγιωτόπουλου, να εξουσιοδοτηθείτε εσείς να ελέγχετε εάν η ερώτηση είναι ή δεν είναι μέσα στο θέμα, ποιά είναι; Ότι αυτόν τον κύριο και τους προηγούμενους, τους ανθρώπους της Χούντας, εγώ προσωπικά δεν τους καθιστώ αξιόπιστους να απευθύνουν χαρακτηρισμούς προς οιονδήποτε πολιτικό και εννοώ πολιτικό που εκλέγεται μέσα από λαϊκή εξουσία, όποιος και να είναι

Πέραν αυτού, ο κύριος Παλαΐνης, το έκλεισε το θέμα, κύριε Πρόεδρε.

Είπε ότι κάποιες συναντήσεις έγιναν, αλλά κανένας δεν δέχθηκε. Μένω λοιπόν με την απορία: Γιατί ο κύριος Κάππος, το ξαναφέρει το θέμα;

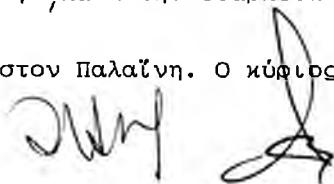
3/2 ΕΖ (Γ.Π.) 26-11-86

748

Μπροστά στην επιτροπή μας τίθεται, κύριε Πρόεδρε, ερώτημα μεταβολής της αποφάσεώς μας; Και μ' αυτή την ερώτηση τελειώνω: Εάν τίθεται λοιπόν ερώτημα, μήπως η επιτροπή αλλάξει την απόφαση που πήρε πριν από 3 μέρες, εγώ προτείνω αυτά τα οποία είχα ψηφίσει και την προηγούμενη φορά. Δεν συμφωνώ να υιοθετούνται τέτοιου είδους ερωτήσεις, σε τόσο αναξιόπιστους, λόγω της αναμείξεώς τους στη δικτατορία, μάρτυρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπσαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό, να λάβει το λόγο.

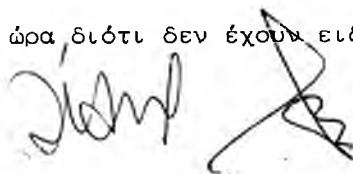
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν μπω στην ουσία, θα ήθελα να επαναλάβω την παράκληση η οποία δεν είναι δική μου παράκληση, είναι παράκληση σχεδόν όλων, αν όχι όλων, των περισσοτέρων, από τους κυρίους συναδέλφους, να υπάρχουν συνεδριάσεις κατά τις οποίες θα μπορούμε να συζητούμε ορισμένα θέματα διαδικαστικά, αλλά και θέματα ουσίας εκτός μαρτύρων, πράγμα το οποίο βεβαίως λόγω της ελλείψεως χρόνου δεν ετηρήθη ποτέ. Κλείνω αυτή την προεισαγωγή και μπαίνω στο θέμα το οποίο δημιούργησα πράγματι εγώ, στο θέμα ουσίας. Όπως θα ενθυμείσθε, δεν είσασταν εσείς εδώ στην αίθουσα, προήδρευε ο κύριος Ζακολίκος, αυτό διεμορφώθη θα έλεγα, κατά την διάρκεια όπου ο κύριος Κουτσογιάννης έκανε ερωτήσεις στον Παλαΐνη. Ο κύριος Κουτσογιάννης δεν ξέρω αν ήταν

4/2 ΕΖ (Γ.Π.) 26-11-86

749

ικανοποιημένος από τις απαντήσεις ή όχι, πάντως εδέχθη ο κύριος Ζακολίκος να δώσει τον λόγο στον επόμενο ερωτώντα. Παρακαλώ, κύριε Ζακολίκο, αν είναι αλλιώς να μου τα υπενθυμίσετε. Τότε παρενέβην εγώ, εκτός βεβαίως ημερησίας διατάξεως και εγγραφής μου, διότι ήμουν πολύ αργότερα εγγεγραμμένος για να ρωτήσω, και είπα, κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι δεν μπορείτε να προχωρήσετε σε άλλο μάρτυρα, δεδομένου ότι στην απάντηση την οποία έδωσε ο κύριος μάρτυς στον κύριο Κουτσογιάννη, ανέφερε κάτι, έστω παρεμπιπτόντως, για το οποίο δεν είχε ερωτηθεί, παρά ταύτα το ανέφερε και υπάρχει στα πρακτικά είπα, το οποίο δεν μπορεί να αφήσει αδιάφορο την επιτροπή. Αν θυμάμαι καλά, αυτά ήταν τα λόγια μου στα πρακτικά, τα οποία βεβαίως και επικαλούμαι. Τότε εσείς παρενέβητε, κύριε Ζακολίκο, διότι επαναλαμβάνω ο κύριος Μπασαγιάννης δεν ήταν παρών, και θέσατε πράγματι και ορθότατα το θέμα προς συζήτηση, ανεξάρτητα από τους εξεταζομένους μάρτυρες και βεβαίως συμφωνήσαμε ότι είναι θέμα για το οποίο δεν μπορεί να αποφανθούμε εκείνη την στιγμή, δεδομένου ότι έλειπαν πάρα πολλά μέλη της επιτροπής και σχεδόν είχε αδειάσει η αίθουσα. Ορίσθη η επομένη το πρωί την 10η ώρα. Διεμαρτυρήθην και πάλι και υπάρχει στα πρακτικά, λέγων ότι δεν θα έλθει κανείς στις 10 η ώρα διότι δεν έχουν ειδοποιηθεί απλούστατα. Δεύτερον, διό-

5/2 ΕΖ (Γ.Π.) 26.11.86

150
τι είθισται, δεν ξέρω γιατί αυτή η συνήθεια στην επιτροπή μας, να ερχόμαστε μισή ώρα αργότερα από ό,τι ορίζουμε. Πράγματι και κατά σύμπτωση ήμουν και εγώ αργοπορημένος την επομένη, όταν ήλθα και είδα χωρίς απόλυτη πλειοψηφία, κύριε Πρόεδρε, και τώρα απευθύνομαι στον κύριο Μπασαγιάννη, διότι εσείς προεδρεύατε και είδα ότι η συζήτηση ήταν εν τω περατούσθαι και λήφθηκε η απόφαση ότι δεν πρέπει αυτού του είδους οι ερωτήσεις να εξακολουθήσουν να γίνονται και τότε είπα, όχι μόνο αυτά τα οποία λέει σήμερα ο αγαπητός μου φίλος κύριος Μπλέτσας, διαχωρίζω την θέση μου και λυπούμαι διότι το κάνω, αλλά είναι τέτοιο το θέμα, τόσο καίριο, τόσο υψίστης ηθικής σημασίας, ώστε εγώ τουλάχιστον δεν μπορώ να συμπράξω στην απόκρυψη - υπάρχει και αυτό στα πρακτικά - γεγονότων. Ο κύριος Κάππος έλαβε και εκείνος τον λόγο και είπε ότι εγώ θεωρώ εαυτόν αδέσμευτον για αυτά τα οποία συμβαίνουν εδώ μέσα και μπορώ να μιλήσω. Διαβεβαιώ την επιτροπή και σας, κύριε Πρόεδρε, ότι τον διαχωρισμό μας αυτό δεν τον έδωσα εγώ στις εφημερίδες, σε κανέναν. Δεν θέλησα ένα τέτοιο θέμα να το τονίσω, διότι το τόνισαν δυστυχώς οι εφημερίδες. Ούτε μπορώ να γνωρίζω ποιος το έδωσε και γιατί, αλλά ήταν μέγα θέμα. Ερχόμαστε τώρα όταν ο άνθρωπος αυτός επανέρχεται, και πάλι θα μου επιτρέψετε διότι είναι περίεργο, τα πρακτικά κάνουν την δουλειά τους, εμείς δεν ακούμε καλά. Ο άνθρωπος δεν είπε "αλλά τούτο είναι θέμα

20/11/86

6/2 ΕΖ (Γ.Π.) 26-11-86

151

το οποίο δεν αφορά τον φάκελλο της Κύπρου". Είπε απαντών στον κύριο Κάππο, "αλλά το θέμα τούτο το έχει απαγορεύσει η επιτροπή να το συζητούμε". Αυτό είπε κύριοι και μη σας αρέσει να βάζουμε ωτοασπίδες όταν μας θίγει ένα θέμα και μας θίγει καιρία. Και παρακαλώ προς αποφυγήν αντιδικίας μ' αυτά τα οποία λέγω, να έλθουν τα πρακτικά και θα δείτε πως το είπε. Έτσι το είπε. Είπε ότι δεν πρόκειται να πω, διότι το απαγορεύει η επιτροπή σας. Βαρεία μομφή, κύριε Πρόεδρε, κατά της επιτροπής. Οι εφημερίδες έχουν αρχίσει αυτό το θέμα και το γράφουν. Οι εφημερίδες της Κύπρου το έβγαλαν πρωτοσέλιδο. Μας διαβάσατε πριν από τη συνεδρίαση προ ημερησίας διατάξεως, επιστολή του κυρίου Ζίγδη και τις οίδη τί άλλο θα επακολουθήσει. Δεν μπορώ να συμφωνήσω με τον αγαπητό συνάδελφο κύριο Ζακολίκο, ο οποίος πράγματι με αίσθημα ευθύνης διηύθυνε την επιτροπή εκείνη και ορθώς έλαβε τις αποφάσεις. Αλλά είναι μέγα θέμα, κύριε συνάδελφε, πολύ μεγάλο θέμα για τον πολιτικό κόσμο. Δεδομένου δε, ότι και ο κύριος Κάππος προχθές, όπως και εγώ, δηλώσαμε ότι δεν μπορούμε να διανοηθούμε ότι υπάρχει πολιτικός άνδρας, ο οποίος θα μπορούσε να συνεργαστεί με την δικτατορία, θέλουμε να αποκαλυφθεί όλη η αλήθεια πλήρως. { Στην ερώτηση, κύριε Πρόεδρε, διότι δεν μου αρέσει να μην απαντώ και λυπούμαι που σας έδωσα εκείνη την απάντηση, αλλά δεν ήταν

7/1 ΕΖ (Γ.Π.) 26-11-86

ορθά τοποθετημένη η ερώτηση, ¹⁵² δεν ερώτησα εγώ τί θα συνέβαινε αν
 δεν ήταν Πρωθυπουργός ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Για όνομα του Θεού,
 δεν μπορώ εγώ να πω τί θα γινόταν εάν δεν γινόταν ότι έγινε! Εγώ
 είπα και ρώτησα τον μάρτυρα τί συνέβη και πώς, εφόσον το ανακτοβούλιο
 εκείνο έδωσε εντολή σε έναν άνδρα όπως ο κύριος τάδε, μετά από λίγες
 'ωρες, όταν ανεμένετο η επιστροφή του για να ορκιστεί Πρωθυπουργός,
 ειδοποιήθηκε να μην πάει, διότι ήδη εδόθη η εντολή σε άλλο πολιτικό
 άνδρα, εξ ίσου βεβαίως σημαντικό-δεν υπάρχει αμφιβολία και δεν υπάρχει
 θέμα κρίσεως εδώ αυτή την στιγμή, ούτε είναι δουλειά μας να τους κρί-
 νουμε-ο οποίος έρχεται, διατεθέντος ενός στρατιωτικού αεροπλάνου, από
 την πρωτεύουσα της Γαλλίας.

(2σ)

2ΕΖ

1/2σ

ΒΠ

26.11.86

153
 Αρχίζει ο μάρτυς, ο Παλαΐνης και διηγείται πλέον, πως ο κύριος
 Αβέρωφ και το διηγείται ειρωνικά όπως θα αντελήφθησαν πολλοί
 συνάδελφοι αν τον κοιτούσαν στα μάτια και με την έκφρασή του

και με τις χειρονομίες του ησθάνθη λέει αδιάθετος. Και έκαμε και
 τον υπαινιγμό ότι ήταν εδώ, γνωστού όντος ότι ο κύριος Αβέρωφ
 έχει στην οδό Ηρώδου Αττικού σπίτι άρα αν ήταν άρρωστος θα
 μπορούσε να είχε πάει ένα τετράγωνο πιο πέρα. Αλλά αυτό δεν αφορά
 εμέ ούτε και την Επιτροπή. Εζήτησε και του εδώσαμε ειρωνικότητα
 πάντοτε, και μια ασπιρίνη.

Τώρα ο κύριος Αβέρωφ από εκείνη την ώρα μέχρι τις 4
 το απόγευμα ασθενών παρέμενε και πιπίλιζε τον κύριο Γκιζίκη, αυτό
 το αγνώω, ούτε με ενδιαφέρει. Εις ερώτησιν δε την οποία έκαμε
 ορθώς ο μετά από εμέ, ή ο μεθεπόμενος ερωτών ο κύριος Παγορόπουλος,
 ήταν σαφέστερος και τον ρώτησε εάν νομίζει ότι ο κύριος Αβέρωφ
 είχε και επαφές έξω από το κτίριο, εις το οποίο ευρίσκοντο εκείνη
 τη στιγμή οι στρατιωτικοί, διότι οι πολιτικοί είχαν ήδη αποχωρήσει.
 Και εκείνη τη στιγμή του απαγορεύθη η ερώτηση, πράγμα κατά τη
 γνώμη μου αντιδεοντολογικό και ιστορικά και εθνικά και πολιτικά.
 Διότι εφόσον είναι έτοιμος ένας μάρτυρας να απαντήσει για τόσο
 ουσιώδες θέμα, εάν δηλαδή επικοινωνούσε κάποιος πολιτικός άνδρας

2/2σ ΒΠ 26.11.86

154

με κάποιους, δεν μπορούσε να απαγορευτεί κύριε Πρόεδρε, κύριε Αντιπρόεδρε, κύριοι συνάδελφοι η ερώτηση....

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Αφού απουσίαζε εσείς τι κάνατε τότε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θέλατε, κύριε Παυλίδη, ενδεχομένως να γίνει εδώ μέσα αρένα και να διαχωρίσουν τη θέση τους βουλευτές ενώπιον του Παλαΐνη;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μη ρωτάτε εμένα....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε Παυλίδη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα απαντήσετε, όμως, μετά.

Δεν δέχομαι διακοπές από κανένα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τους πάντες, όχι διακοπές.

Κύριε Λιβανέ, παρακαλώ συνεχίστε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν θα σας απασχολήσω άλλο. Είπα για τους κυρίους οι οποίοι έλειπαν. Συγκεκριμένα με ερώτησε ο κύριος συνάδελφος τι συν έβη. Νομίζω αυτή τη στιγμή πήραν κάποια ιδέα περί του τι συνέβη.

Και έρχομαι στο θέμα το οποίο γεννάται πάλι σήμερα από τον κύριο Κάππο και συμπληρώνω ορθώς γεννάται. Είναι βέβαιον ότι ~~υπνήθησαν~~ οι πολιτικοί εκείνοι να συνεργασθούν με τη χούντα,

214

3/2σ ΒΠ 26.11.86

155
 ότι και αν τους είπαν. Θέλετε να σας πω και κάτι το οποίο δεν γνωρίζετε; Και σε μένα έγιναν προτάσεις από τους κυρίους Κων/νο Ράλλη, αποθανόντα. Αλλά δεν επικαλούμαι αποθανόντες, έχω και ζωντανούς, από τον κύριο Τριανταφυλλάκον και άλλον υφυπουργόν της κυβερνήσεως. Επομένως δεν είναι τόσο φοβερό, Αφήστε να χυθεί η αλήθεια να μην έχει και ο κόσμος υποψίες ότι κάνουμε συμβιβασμούς εδώ μέσα. Για πιο λόγο να αποκρύψουμε κάτι το οποίο ήταν πεντακάθαρο; οι άνθρωποι ηρνήθησαν και δεν υπάρχει πρόβλημα, Επομένως γιατί όχι; Επικαλούμαι δε και τη διαφωνία μας, κύριε Πρόεδρε. Δεν ελέχθη ποτέ από τον Παλαΐνη ότι-και αναγράφεται στα πρακτικά και ζητώ την άδεια εγώ προσωπικώς από την Επιτροπή να τα διορθώσουμε διότι το αναγράφεται το είπατε εσείς-ότι ο κύριος Παλαΐνης είπε ότι οι κύριοι αυτοί ηρνήθησαν άπαντες και είναι προς τιμήν των. Δεν το είπε ο κύριος Παλαΐνης αυτό, κύριοι, διότι εγώ παρακολουθώ τα πρακτικά σαν μαγνητόφωνο.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΑΕΤΣΑΣ: Το είπε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το είπε επιμένω. Εάν το είπε να παραμείνει στα πρακτικά. Εάν δεν το είπε, παρακαλώ τον κύριο Πρόεδρο και σας να φύγει από τα πρακτικά η φράση του Προέδρου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Γεννάται τεράστιο θέμα.

284

4/2σ ΒΠ 26.11.86

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως ⁷⁵⁶γεννάνται, κύριοι.

Αυτά είναι τα θέματα κύριε Πρόεδρε, και υπάρχει και άλλο ένα, το οποίο σας έθεσα επί της έδρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ θα αρχίσω από το δεύτερο θέμα το οποίο μου έθεσε ο κύριος Λιβανός, ο οποίος ήρθε και μου είπε εδώ ότι επειδή ο μάρτυς αυτός θεωρείται ουσιώδης από όλους τους συναδέλφους και ότι μπορεί να μας αποκαλύψει πάρα πολλά πράγματα κλπ. να κάνουμε και δεύτερη συνεδρίαση για να εξετάσουμε τον κύριο Πηλιχό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είπα αυτό, κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε. Είπα άρση του περιορισμού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, δεν το θυμάμαι, είπατε άρση του περιορισμού πέντε λεπτών. Δεν το θυμάμαι ακριβώς, εσείς έχετε ακριβολογία σ'αυτά τα πράγματα. Πράγματι είπατε άρση του περιορισμού του 5λέπτου και εν ανάγκη να κάνουμε και μια συνεδρίαση ακόμη να εξετάσουμε τον κύριο Πηλιχό. Εγώ βρίσκω ότι ο κύριος Πηλιχός δεν είναι δα και τόσο ουσιώδης μάρτυρας. Δηλαδή, ούτε έχει να πει τίποτα περισσότερα πράγματα. Εγώ νομίζω ότι είναι ένας αυθόρμητος άνθρωπος, ο οποίος λέει αυθόρμητως όσα θέλει να πει

Πηλιχός
123

5/2σ ΒΠ 26.11.86

157
 ίσως του ξεφεύγουν και πράγματα που δεν θέλει να τα πει, οπωσδήποτε δεν νομίζω ότι είναι ανάγκη να αρθεί το 5λεπτο. Αυτή ήταν η γνώμη μου την οποία είπα και στον κύριο Λιβανό νομίζω, γιατί μη μου πει τώρα ότι δεν του την είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ μετέφερα γνώμη και άλλων συναδέλφων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι το είπα. Αυτό είναι το δεύτερο.

Τώρα ως προς το πρώτο. Κατ'αρχήν δεν παίρνω θέση.

Λέω όμως, γιατί λέτε ότι αφήρεσα τον λόγο από τον κύριο Παγορόπουλο; Αυτό δεν είναι αληθές. Αυτό είναι το μόνο τουλάχιστον το οποίο δεν καταλάβατε καλά. Εγώ έκανα την εξής υπόδειξη στον κύριο Παγορόπουλο, δεν αφήρεσα το λόγο. Εγώ είπα στον κύριο Παγορόπουλο, αν νομίζει πως το θέμα που ρωτάει είναι μέσα. Σας διαβάσω από τα πρακτικά: "ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ το εξής. Είπατε ότι είσαστε παρών όταν ρώτησε ο κύριος Γκιζίκης τους άλλους κυρίους αρχηγούς....."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θέλω να υπενθυμίσω στον κύριο Παγορόπουλο ότι η Επιτροπή ασχολείται με θέματα που έχουν σχέση με το Κυπριακό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, επειδή το άκουσα και επειδή

154

6/2σ ΒΠ 26.11.86

158

ο κύριος μάρτυς ήταν παρών, θέλω μια διευκρίνιση να κάνω.

Είπατε ότι οι άλλοι δύο αρχηγοί συμφώνησαν, ο ένας διαφώνησε και δεν θυμάσθε τι έκανε ο Γαλατσάνος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γαλατσάνος είπε όχι, αργεί ο κύριος Καραμανλής να έρθει και είπε ο Παπανικολάου τότε ότι δεν θα αργήσει, θα τηλεφωνήσω εγώ στην πρεσβεία στο Παρίσι να ~~διαθέσει~~ αεροσκάφος κλπ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ήθελα να ρωτήσω το εξής: Η συμφωνία ή η διαφωνία αυτή του Γκιζίκη, η συζήτηση με τους άλλους τέσσερις, κράτησε πολύ ή μόλις τους είπε συμφώνησαν οι μεν και διαφώνησαν οι άλλοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τη στιγμή που το είπε δεν πρέπει να πέρασαν πάνω από δύο λεπτά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό θέλω να πω, έκαναν διαλογική συζήτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν έκαναν διαλογική συζήτηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θέλω τίποτα άλλο, κύριε Πρόεδρε >>>

Που βλέπετε τη διακοπή και την απαγόρευση της ερωτήσεως, κύριε Λιβανέ; Σας παρακαλώ θερμώς. Ήταν μια ευγενής όσο έπαιρνε ευγενέστερη έκφραση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ο κύριος Παγορόπουλος είναι παρών. Ερωτώ τον κύριο Παγορόπουλο και θα σιωπήσω. Τον ερώτησε ή όχι

ακμ

7/2σ ΒΠ 26.11.86

159
 εάν ο κύριος Αβέρωφ είχε άλλες επαφές και ότι έκαμε την πράξη, αυτοβούλως ή συνεννοηθείς μετ' άλλων; Επικαλούμαι και τον κύριο Παγορόπουλο και τους άλλους που ήσαν παρόντες. Εάν δεν το είπε, πλανώμαι εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα τι λέτε τώρα; Εδώ είναι στενογραφημένα πρακτικά. Εκτός εάν το είπε εκτός μικροφώνου αυτό το πράγμα και δεν ακούστηκε. Εγώ σας είπα τα πρακτικά.

Θα σας διαβάσω από την αρχή την κατάθεση του κυρίου Παγορόπουλου. Είναι θέματα ηθικής τάξεως για μένα αυτά τα πράγματα και συνεπώς δεν μπορώ να επιτρέψω να ~~αμυνθείται~~ αυτή η κατηγορία, η οποία βρίσκει απήχηση και στις εφημερίδες. Δεν ξέρω πως βγήκε το πράγμα και βρήκε απήχηση στις εφημερίδες. Είμαι υποχρεωμένος να προστατεύσω και εγώ την προσωπική μου τιμή, γιατί αρκετά νομίζω τίθεται υπό αμφισβήτηση. Σας διαβάζω, λοιπόν, από τα πρακτικά:

10
 κι αυτό
 να βίτε
 α. Διότι
 ΔΜ
 "ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε Παγορόπουλε, να λάβετε το λόγο με την ίδια παράκληση να κάνετε τις ερωτήσεις σας εντός του 5λέπτου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μια διευκρίνιση θέλω εγώ.

Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Είπατε προηγουμένως γι' αυτή τη σύσκεψη που επέστρεψε ο κύριος Αβέρωφ και

αμφ

8/2σ

ΒΠ

26.11.86

~~εξέφρασε~~ στον κύριο Γκιζίκη.

160

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ότι αυτές τις στιγμές θεωρεί καταλληλότερο πρόεδρο τον κύριο Καραμανλή - ότι είπε ο Αβέρωφ δηλαδή ..

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα. Πέστε μου ο κύριος Αβέρωφ μετείχε στη προηγούμενη σύσκεψη στην οποία αποφασίστηκε να είναι άλλοι, ή μήπως μάθατε αν εξέφρασε αντίθεση ότι θα πρέπει να είναι ο κύριος Καραμανλής ή ο κύριος Κανελλόπουλος, ή οποιοσδήποτε άλλος ή συμφώνησε με τους άλλους.

20/11/86

2Η

(26)

1/2 Η ΑΚ 26-11-1986

161

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω ακούσει ποτέ να εξέφρασε αντίθεση τέτοια.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Θεωρείτε εν συνεχεία το ότι έμεινε πίσω, όπως είπατε, πήρε μια ασπιρίνη, ξάπλωσε κάπου κ.λπ, η ενέργεια να πάει εν συνεχεία και να δει τον κύριο Γκιζίκη μόνος και να προβάλει το αίτημα το οποίο πρόβαλε, αυτόβουλη ενέργεια ή καθοδηγείται από κάποιον;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου ζητάτε να πω κάτι...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Λέγω αν ακούσατε κάτι.

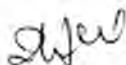
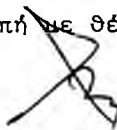
ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να το πω αυτό. Πάντως την ενέργεια δεν τη θεωρώ σωστή, διότι, αφού ήταν μαζί με τους άλλους πολιτικούς συναδέλφους του, μπορούσε να θέσει το θέμα εκείνη τη στιγμή. Το να φύγεις από μια σύσκεψη, που συζητήθηκαν ορισμένα πράγματα και εν συνεχεία, εν αγνοία όλων, να πας εσύ να εισηγηθείς κάτι άλλο, δεν το θεωρώ σωστό.

Μπορούσε, είχε τη δυνατότητα εκείνη τη στιγμή να πει, ότι εγώ θεωρώ τον κύριο Καραμανλή καταλληλότερο πρόσωπο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα.

Πέστε μου παρακαλώ το εξής: Είπατε ότι είσαстан παρών όταν ρώτησε ο κύριος Γκιζίκης τους άλλους κυρίους Αρχηγούς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θέλω να υπενθυμίσω στον κύριο Παγόπουλο ότι ασχολείται η Επιτροπή με θέματα έχοντα σχέση με το

2/2 Η ΑΚ 26-11-1986

 162
 κυπριακό".

Αυτή είναι όλη η υπόδειξή μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ζητώ συγνώμη ενώπιον της Επιτροπής. Έκαμα λάθος.

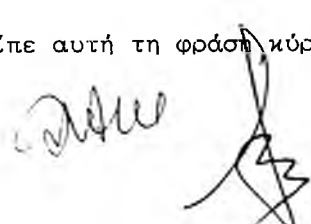
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνα. Εγώ παρέχω τη συγνώμη, όχι μόνο σε σας, αλλά σε οιονδήποτε. Και δεν έχω ποτέ κρατήσει τίποτε απολύτως. Όχι μόνο τώρα εδώ με τούτη μου την ιδιότητα, αλλά σε όλη μου τη σταδιοδρομία και τη δικηγορική και τη φοιτητική .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Επαναλαμβάνω ότι ζητώ συγνώμη. Όμως παραμένει το δεύτερο θέμα, εάν είπε αυτός, ότι είναι προς τιμή όλων αυτών...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παραμένει πάντως αυτό το οποίο εγώ εξηκρίβωσα. Αυτό κοίταγα αυτή την ώρα, ότι δηλαδή ο κύριος Ζακολίκος παίρνοντας το λόγο σε μια στιγμή, που εγώ δεν ήμουν παρών, λέγει -παρακαλώ τον κύριο Γραμματέα να βρει ακριβώς από τα Πρακτικά τι είπε- ότι ο Παλαΐνης είπε μεν αυτά, αλλά είπε ότι και προς τιμή των δεν εδέχθη κανείς. Αυτό το λέγει ο κύριος Ζακολίκος. Το είδα, λοιπόν, στον κύριο Ζακολίκο, ως λεχθέν από τον Παλαΐνη και το θεώρησα ...

Τόσο αμάρτημα είναι αυτό δηλαδή;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ. Την είπε αυτή τη φράση κύριε Πρόεδρε.

3/2 Η ΑΚ 25-11-1986

163

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Την είπε αυτή τη φορά πράγματι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κύριος Ζακολίκος έχει το λόγο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι δεν πρέπει να μείνουν κενά σ' αυτό το τεράστιο θέμα που δημιουργήθηκε, γιατί πολύ φοβούμαι ότι θα διχάσει την Επιτροπή και θα δημιουργήσει άλλα θέματα.

Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε το εξής. Εγώ έχω την ευθύνη του χειρισμού του καθαρά διαδικαστικού θέματος την ημέρα εκείνη. Για να χρησιμοποιήσω ορολογία αθλητική, είδα ότι μας έβαζε συνεχώς καλάθια ο Παλαΐνης. Ζήτησα ένα τσίμ-άουτ, και είπα: Το θέμα είναι σοβαρό. Να επανέλθουμε την επομένη ημέρα και να αποφασίσουμε.

Από κει και πέρα είναι ευθύνη της Επιτροπής που πήρε την απόφαση, αν θα γίνουν τέτοιες ερωτήσεις ή όχι. Να τα ξεκαθαρίσουμε αυτά, γιατί και Πρακτικά γράφουμε, και ιστορία εγράφουμε εδώ.

Επομένως να ξεκαθαρίσουμε, διότι ακριβώς η σοβαρότητα του θέματος αποδεικνύεται και από το πόσο μας ταλαιπωρεί σήμερα.

Πιστεύω δε ότι οι συνθήκες που δημιουργήθηκαν μετά από εκείνη την ημέρα, ίσως μας κάνουν να έχουμε άλλες σκέψεις σήμερα στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Εδώ έχει γίνει μείζον θέμα.

Andas

~~4~~/2 Η ΑΚ 26-11-1986

164

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι, πέρα από το θέμα της ερωτήσεως του κυρίου Κάππου, υπάρχει και το δεύτερο θέμα το οποίο έθιξε ο κύριος Λιβανός και το οποίο, όπως είδα από κάποιες κινήσεις συναδέλφων, φαίνεται ότι γίνεται αποδεκτό. Δηλαδή ότι θα πρέπει να εξετάσουμε χωρίς περιορισμό του 5λέπτου τον κύριο Πηλιχό.

Όμως η ώρα είναι 14.00. Δεν μπορούμε να το κάνουμε. Έχουμε και άλλον μάρτυρα έξω. Τουλάχιστον να τον καλέσουμε και εκείνον να ορκιστεί, να αρχίσουμε και με εκείνον δυο λέξεις και εν συνεχεία να διακόψουμε για άλλη μέρα, διότι δεν γίνεται.

Αύριο σημειώστε ότι είχαμε τον κύριο Κοσματόπουλο, τον Πρεσβευτή μας στην Άγκυρα τότε, ο οποίος δεν προσήλθε, διότι δεν ειδοποιήθηκε. Και δεν ειδοποιήθηκε, διότι άλλαξε διεύθυνση.

Όμως αύριο είναι ο κύριος Ματάσης και ο κύριος Πασπάτης, Στρατιωτικός Ακόλουθος στο Βουκουρέστι. Ο κύριος Πασπάτης, θα μας πει από το Βουκουρέστι, αν κινηθήκανε ή δεν κινηθήκανε στρατεύματα βορείων γειτόνων κ.λπ.

Συνεπώς, αν αρχίσουμε με τον κύριο Παπαποστόλου, μπορούμε νομίζω να διακόψουμε για αύριο και την εξέταση του κυρίου Πηλιχού, να διακόψουμε και την εξέταση του κυρίου Παπαποστόλου. Και αυτά όλα στην αποδοχή της προτάσεως του κυρίου Λιβανού και για το λόγο ότι

224

5/2 Η ΑΚ 26-11-1986

165

οι στενογράφοι φύγανε από τη Βουλή σήμερα το πρωί στις 3 η ώρα. Είναι αυτή τη στιγμή εδώ και πρέπει στις 6 η ώρα το απόγευμα να επανέλθουν στη δουλειά. Κατ'ακολουθία είναι φύση αδύνατον να τους υποχρεώσουμε να σταθούν περισσότερο.

Γι' αυτό, λοιπόν, λέγω να έλθει μέσα ο κύριος Παπαποστόλου. Μάλλον να έλθει πρώτα μέσα ο κύριος Πηλιχός, να του πούμε ότι διακόπτουμε για αύριο και εν συνεχεία να έλθει ο κύριος Παπαποστόλου να ορκιστεί.

Ο κύριος Περράκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Επ' αυτού, κύριε Πρόεδρε, και στην εν γένει διαδικασία, θα ήθελα να κάνω εγώ τις εξής προτάσεις.

Επειδή εκτιμώ ότι το θέμα του φακέλου περίπου το έχουμε προχωρήσει πάρα πολύ, τα πραγματικά περιστατικά τα ξέρουμε, κρίνω σωστό, τώρα μέλιστα που βρίσκουμε ανθρώπους της ΕΣΑ εδώ μέσα, να κάτσουμε να τους εξετάσουμε επί παντός επιστητού, ποιους συλλάβανε σ' αυτό το διάστημα, τι είπαν αυτοί που συλλάβανε, μήπως κανείς έκανε δήλωση μετανοίας εκεί μέσα, μήπως είναι κανείς που ανήκει σε κάποιο πολιτικό κόμμα μετά την μεταπολίτευση, μήπως κάποιος ολιγόρησε, έχασε το θάρρος του, να μας κρίνουν όλους αυτούς τους ανθρώπους, για να έχουμε και αυτή την εικόνα. Γιατί λυπούμαι να το πω κύριε Πρόεδρε, αλλά κάπου εκεί αρχίζει να αγγίζει το πράγμα από την Επιτροπή.

Handwritten signature

Handwritten signature

6/2 Η ΑΚ 26-11-1986

166

Εγώ εκφράζω βαθύτατα τη λύπη μου. Θεωρώ ότι δεν μπορούμε να κολλήσουμε σε ένα συγκεκριμένο περιστατικό μόνο που τέθηκε. Και λυπούμαι γιατί τίθεται από τον κύριο Κάππο. Ίσως, δεν ξέρω για ποιο λόγο, είναι βέβαια δικαίωμά του να θέτει τέτοια ερωτήματα. Αλλά εγώ έτσι το αντιλαμβάνομαι.

Δηλώνω, πως προσωπικά δεν έχω να φοβηθώ τίποτα, να καταθέσει όλη η ΕΣΑ, η Αστυνομία και η Ασφάλεια. Αλλά δεν είναι ο καθένας τον εαυτόλη του, εάν είμαστε εντάξει. Είναι εάν θα πρέπει αυτούς τους ανθρώπους να τους βάλουμε κατηγορούς και κριτές όλης αυτής της περιόδου, αφού μάλιστα και τα βασανιστήρια και αυτά είναι δεδομένα, να τα αφήσουμε αυτά και να τα παραγράψουμε, και να έλθουν να μας περιγράψουν ένα-ένα με ποιον μίλησε ο ένας, με ποιον μίλησε ο άλλος, τι του είπε ο ένας, τι του είπε ο άλλος.

Θεωρώ ότι είναι πέρα για πέρα αντιδικονομική η διαδικασία αυτή που ακολουθείται και πάμε δρόμους, να έλθουν τούτοι οι άνθρωποι να μας κατηγορήσουν. Γιατί τούτο που γίνεται σήμερα κύριε Πρόεδρε, με αυτή την αφορμή, το ότι κάθεται αυτός ο άνθρωπος και μας χλευάζει, διότι είναι βέβαιο ότι διεκρίνει απ'αυτή την συγκεκριμένη αφορμή με το συγκεκριμένο ερώτημα και αν δεν το πει στις εφημερίδες, το κακό έγινε, ότι και να αποφασισθεί από δω και κάτω. Μέσα του του-

8/2 Η ΑΚ 26-11-1986

167

λάχιστον μας χλευάζει.

Νομίζω ότι σε τέτοια θέματα θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα ευαίσθητοι. Πέρασαμε μια 7ετία, αλλά δεν μπορούμε να αναμοχλεύουμε αυτά τα πράγματα τώρα. Πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα ευαίσθητοι και προσεκτικοί. Και δεν είναι εάν ο Περράκης είναι εντάξει και δεν φοβάται μην πει ο Παλαΐνης κάτι. Δεν ξέρω ποιος, από οπουδήποτε, τι μπορεί να σου βγάλει αυτός ο άνθρωπος και να πει εδώ μέσα και άντε μετά να τα μαζεύεις από τις εφημερίδες. Με το δοσμένο μάλιστα ότι αυτά είναι παντάπασιν άσχετα με την κυπριακή τραγωδία που εξετάζουμε τώρα. Αλλά εν πάση περιπτώσει, αν το κρίνει η Επιτροπή, εγώ θα έλεγα να πιάσουμε αυτές τις ατραπούς και να μας πουν επί παντός επιστητού. Αυτοί θα έχουν πάρα πολλά να μας πούνε για πολλούς ανθρώπους στην Ελλάδα, που ζουν μετά την μεταπολίτευση και έχουν κάποια αξιώματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εκείνο το οποίο πάντως πρέπει να διαψευσθεί κατηγορηματικά, είναι ότι απαγορεύθηκε εδώ μέσα οποιαδήποτε κουβέντα σχέσιν έχουσα με τη δράση πολιτικών παραγόντων στο κυπριακό. Αυτό είναι ψεύδος, είναι η συκοφαντία και των μελών της Επιτροπής και του Προέδρου και όλων μας, είναι παραπλάνηση, για να μην πω, γία να μην μεταχειριστώ βαρύ χαρακτηρισμό μετριολογικό λιγάκι.

8/2 Η ΑΚ 26-11-1936

168

Είναι κάτι το οποίο δεν είναι δυνατόν να συζητείται. Είναι εκτός συζητήσεως. Κανένας δεν απαγόρευσε, κανένας δεν περιόρισε ερώτηση που να έχει σχέση με πολιτικά πρόσωπα, αλλά συγχρόνως να έχει σχέση, έστω και αμυδρά, με το κυπριακό και την κυπριακή τραγωδία.

Τα από κει και πέρα τις συνεργασίες της χούντας με πολιτικούς, ενδεχομένως αυτό - δεν απαγορεύθηκαν βέβαια και αυτά, όπως είδατε - είναι ενδεχόμενο και πρέπει, αν αποφασίσει η Επιτροπή, να απαγορευθούν, διότι δεν έχουν καμμία σχέση με το κυπριακό και με την απόφαση της Βουλής.

Διότι εδώ π.χ ο κύριος Ζίγδης, παραπονείται γιατί απαγορεύσαμε τη συζήτηση για πολιτικά πρόσωπα, γιατί λέγει - αυτό είναι εκτός, προφανώς εννοεί έχοντα σχέση ~~τέτοια θέματα~~ με το κυπριακό, διότι αυτό είναι εκτός της αποφάσεως της Βουλής και συνεπώς είναι άκυρο, μας λέγει ο κύριος Ζίγδης. Και ορθώς νομικά το διατυπώνει.

θέματα

244

(2v)

2Η 1/2 ν Α.Μ. 26-11-86

- 169 -

Γιατί; Διότι αφού εμείς έχουμε περιορισμένη εξουσιοδότηση να κοιτάξουμε μόνο αυτό το θέμα, δεν μπορούμε φυσικά να βγάλουμε από αυτό το πλαίσιο και να εξετάζουμε άλλα θέματα.

Εγώ θά ήθελα ακόμα και για τοπικούς παράγοντες, προσωπικά αν θέλετε να πούν με ποιώς κουβεντιάσαμε τότε. Δεν το θέλω όμως γιατί δεν έχει καμιά σχέση με το κυπριακό.

Εμείς εδώ ήρθαμε για να εξετάσουμε το θέμα της κυπριακής τραγωδίας. Βρίσκετε ότι το να μάθουμε με ποιούς συνεργάστηκαν ορισμένα πρόσωπα σχετιζόμενα με την χούντα, με ποιούς συναντήθηκαν, με προτάσεις συνεργασίας και ποιοί απεδέχθησαν και ποιοί δεν απεδέχθησαν, βρίσκετε ότι έχει σχέση με την Κύπρο; Αν έχει σχέση με την Κύπρο, ευχαρίστως να το ρωτήσουμε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Για το κρίσιμο διάστημα διαδραματίστηκαν τα κυπριακά γεγονότα, για αυτό λέμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ωραία, Εάν πεί κανένας ότι τον Ιούλιο μήνα που επρόκειτο να γίνει το πραξικόπημα που είχε αποφασισθεί, ήρθατε σε επαφή και είπατε τίποτε σχετικό με το πραξικόπημα,

Handwritten signature and initials

2/ 2 ν Α.Μ. 26²11-86

170

αυτή την ερώτηση βεβαίως να την επιτρέψουμε. Δεν μπορούμε όμως να λέμε, ξέρεις, με τον κύριο Φωτόπουλο ήρθες σε επαφή. Και άμα ήρθες σε επαφή τι έγινε;

Αν συνεπώς κύριε Κάππο έχεις πληροφορίες ότι στο κρίσιμο διάστημα ήρθαν σε επαφή με πολιτικούς παράγοντες και πολιτικούς για να συζητήσουν και για το κυπριακό, τότε έχει μιά σχέση το πράγμα με την κυπριακή τραγωδία. Αν όμως αυτό το πράγμα δεν το ρωτάτε, τότε τι να κάνω;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ; Κύριε Πρόεδρε, δεν ξέρω πως φτάσαμε ή πως έγινε η αλλαγή, ήμουν σε μία κατάσταση διαφορετική. Εκείνο που θέλω να μάθω από αυτόν είναι να δώ τι θα έκανε η χούντα, από που ενεργούσε και πως φθάσαμε στην πολιτική αλλαγή μ' αυτό τον τρόπο που έγινε. Εδώ είναι πολιτικό ζήτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί, πολιτικό πρόβλημα είναι, αλλά δεν είναι για την επιτροπή της Κύπρου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Το πραξικόπημα ήταν μέσα στα σχέδια, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παυλίδης .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κατ' αρχήν να συγγαλώ τον κύριο Κάππο, γιατί

αλλε

3/2 ν Α.Μ. 26-11-86

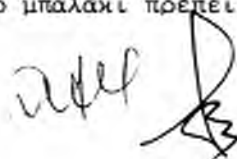
171

με μιά αφελή κατ'αρχήν ερώτηση, εμφανιζομένη ως αφελή, δημιουργήσε αυτήν την κατάσταση. ΟΙ σκοπιμότητες είναι γνωστές. Αλλά επιτρέψτε μου να αποτανθώ σε σας. Έχω την γνώμη ότι αυτό είναι έργο δικό σας. Εσείς πρέπει να κρίνετε και έχετε εξουσιοδότηση για το αν μιά ερώτηση άπτεται του θέματος ή όχι. Και εσείς πρέπει να αντιλήσετε από τον ερωτώντα τι επακριβώς εννοεί.

Εγώ κύριε Πρόεδρε, αν ήμουν στην θέση σας θα ρωτούσα τον κύριο Κάππο τι εννοεί, αν αναφέρεται σε συνάντηση πολιτικών που έχει σχέση με την προπαρασκευή αυτού που αποκαλούμε τραγωδία στην Κύπρο. Εάν μου έλεγε ναι, θα του επέτρεπα να προχωρήσει. Εάν μου έλεγε όχι, θα σταματούσε εκεί η υπόθεση. Έχω την γνώμη, χωρίς να είμαι περί τα διονομικά ο άριστος, ότι αυτό είναι έργο του Προέδρου. Όταν λέω Πρόεδρο εννοώ τον οποιοδήποτε κάθεται στην θέση του Προέδρου.

Για τέτοιες περιπτώσεις ή για οποιοδήποτε άλλες, εσείς θα δίνετε τον λόγο και εσείς θα παίρνετε την απόφαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ ίσως ζητώ μία κάλυψη από όλους σας. Είμαι δημοκρατικότερος του δέοντος. Τώρα εσείς μου την αρνείσθε κύριε Παυλίδη, και μου λέτε το μπαλάκι πρέπει να το σηκώσω εγώ.

4/2 ν Α.Μ. 26-11-86

172

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Την κάλυψη την έχετε ούτως ή άλλως, κύριε Πρόεδρε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, κινδυνεύετε να παρεξηγηθ' είτε με'

την ανοχή σας. Διότι αν φύγουμε από το κυρίως θέμα και πάμε σε άλλα

θέματα, τότε θα βγει ο Τύπος και θα λέει "Με το φάκελλο της Κύπρου

ασχολείσθε η Επιτροπή και ο κύριος Μπασαγιάννης ή με άσχετα θέματα

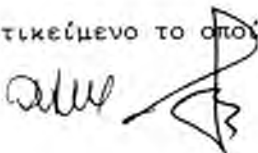
που θέλει ο ίδιος να κατευθύνει για να βγάλει σε φώς".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα, αυτό γράφουν τώρα οι εφημερίδες!

Ο κύριος Βασιλειάδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα προσπαθήσω τηλεγραφικά να σας πω την άποψή μου. Είμαι σύμφωνος με την διαδικασία η οποία έχει ακολουθηθεί μέχρι στιγμής, με την παρέμβαση του κυρίου Ζακολίκου, με την απόφαση την οποία έλαβε η Επιτροπή. Και εγώ σαφώς είμαι αποφασισμένος με ευλάβεια να παρακολουθήσω το πνεύμα αυτής της αποφάσεως και επί ουδενί λόγω να δώσω το δικαίωμα στους μάρτυρες να κάνουν κρίσεις για πολιτικούς ή μή, που έχουν σχέση με αυτά τα γεγονότα.

Απ' την ώρα όμως που κάποιος από τους συναδέλφους θέτει ένα ερώτημα, το συνδέει με το αντικείμενο το οποίο εξετάζουμε, δηλαδή με το

5/2 ν Α.Μ. 26-11-86

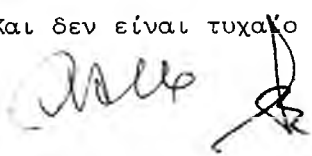
173

Κυπριακό, και λέει ότι ενδεχομένως η συνάντηση με κάποιους πολιτικούς ή με οτιδήποτε άλλους έχει έστω και έμμεση σχέση με τα θέματα που συζητούμε σήμερα, νομίζω ότι δεν επιτρέπεται να αιωρηθεί οπουδήποτε, το ότι σταματήσαμε την δυνατότητα της απαντήσεως από τον μάρτυρα. Επί ουδενί λόγο δεν πρέπει να μένει στον Ελληνικό Λαό, από τις εφημερίδες ή από τις συζητήσεις, ούτε ένα στο εκατομμύριο ότι εμείς εδώ πέρα δεν κάναμε κάθε τι το δυνατόν να μάθουμε την αλήθεια για το Κυπριακό. Και είμαι βέβαιος ότι και ο πολιτικός κόσμος δεν έχει να φοβηθεί τίποτα από όλα αυτά τα πράγματα.

Η δική μου γνώμη είναι ότι οι κύριοι συνάδελφοι πρέπει να σκέφτονται πάρα πολύ όταν κάνουν τις ερωτήσεις, αλλά όταν πιστέψουν ή εννοήσουν με το ερώτημά τους ότι έχουν σχέση με το Κυπριακό, τότε δεν μπορούμε να μη τους αφήνουμε να περιμένουν την απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Ξαρχάς.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, ήταν φυσικό να φθάσουμε εδώ που φθάσαμε και είχα το προνόμιο, όχι τόσο ευχάριστο, να έχω επισημάνει από πολύ καιρό το θέμα. Διότι από την ώρα που δεν ξεκαθαρίσαμε τι ακριβώς θέλουμε εδώ μέσα, ήτανε επόμενο να φθάσουμε να πλατιάζουμε και να ρωτούμε άσχετα. Και δεν είναι τυχαίο ότι φθάσαμε σε τούτο το ση-

6/2 ν Α.Μ. 26-11-86

174

μείο. Εχουν ερωτηθεί εδώ πράγματα τελείως άσχετα και καταναλώθηκε χρόνος χωρίς να υπάρξει κανένας λόγος. Αυτό είναι το ένα σημείο. Το άλλο σημείο είναι ακριβώς αυτό όπως το έθεσε ο κύριος Παναγιωτόπουλος, οι ειδήσεις που βγαίνουν. Διότι αν εδώ κάναμε την δουλειά μας σωστά και ετηράτο η μυστικότητα όπως επιβάλλει ο Κανονισμός και το Σύνταγμα δεν θα υπήρχε πρόβλημα.

(ΑΚ)

(ΑΚ) 1/2 ΑΚ Α.Ι. 26-11-1986

775

Ρωτάμε αν οι μάρτυρες είναι αξιόπιστοι ή όχι. Κανένας μάρτυρας δεν έχει επάνω του την ότι είναι αξιόπιστος ή αναξιόπιστος. Εμείς θα εκτιμήσουμε αν λένε την αλήθεια ή όχι σε συνάρτηση με το ποιός είναι, πώς το λένε και πύ έχουμε μάθει από αλλού. Αλλά όμως αυτή την ώρα εμείς τους φέρνουμε εδώ για μάρτυρες, και θα αντιπαραβάλω τον κ. Παλαΐνη με τον κ. Έτσεβίτ που τον έχουμε καταχωρήσει στα Πρακτικά που έστειλε ο κ. Ζίγδης πριν από μήνες. Ήταν επόμενο, σας επαναλαμβάνω να φθάσουμε εκεί. Ήταν μαρτυρία εκείνη που είχαμε καταχωρήσει ή ακόμη και την σημερινή, Παρεπιπτόντως θα το θίξω. Με ποιά ιδιότητα ο κ. Ζίγδης μας λέει ότι οι αποφάσεις μας είναι άκυρες, τί κάνετε, κάνετε αυτό ή το άλλο; Εμείς είμαστε εξεταστική επιτροπή της Βουλής και θα λογοδοτήσουμε σ αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε ότι ως μαρτυρία πήραμε την επιστολή αυτή του κ. Ζίγδη; Προς Θεού. Αάβαινα ένα έγγραφο, τί θα το κάνω; θα το μασήσω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Και αυτό είναι ένα θέμα που πρέπει να το εξετάσουμε. Ο κάθε ένας μας στέλνει εδώ την ιστορία της ζωής του και γράφει ό,τι του καπνίσει. Εμείς, η επιτροπή, τί θα κάνουμε; Ό,τι θέλει ο καθένας εμείς θα το κάνουμε. Θα μεταβληθούμε σαν το Χότζα τον ανατολίτη, που λέει η παροιμία "Όπως μας λαλούν θα χρεεύουμε;".

Γο με την
επιστολή

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

2/2 ΑΚ Α.Ι. 26-11-1986

176

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω, ότι έχετε άδικο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κατ αρχήν πρέπει να πω ότι ο κ. Ζακολίκος χειρίστηκε το θέμα πάρα πολύ σωστά. Το θέμα αρχίζει από την επομένη, που το συζητήσαμε εδώ. Εγώ πρέπει να δηλώσω ότι ψήφισα ναι, ότι όλες οι ερωτήσεις πρέπει να επιτρέπονται. Από την ώρα όμως που η πλειοψηφία της επιτροπής έκρινε να ακολουθηθεί η τακτική αυτή, επειθάρχησα στην απόφαση και δηλώνω ότι θα πειθαρχήσω, όχι γιατί με δεσμεύει η απόφαση της επιτροπής. Εγώ θεωρώ, εγώ ότι είμαι ελεύθερος βουλευτής του Ελληνικού Κοινοβουλίου και θα κρίνω κατά συνείδηση. Αλλά αφού αποφάσισε η πλειοψηφία και ^{για} θα τηρηθεί αυτό το πνεύμα της ομοψυχίας που είχαμε μέχρι τώρα, δήλωσα και δηλώνω, ότι θα πειθαρχήσω. Και επαναλαμβάνω όχι γιατί οι ερωτήσεις αυτές αναφέρονται σε πολιτικά πρόσωπα ή οπουδήποτε, αλλά διότι είναι άσχετες. Αν έχουν κάποια σχέση οπουδήποτε και αν αναφέρονται, νομίζω ότι θα πρέπει να τις αντιμετωπίσουμε. Και δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτα. Αλλά σας δηλώνω ^{ακόμα} ότι αν είχε κάποιος, εγώ πάλι θα είχα την ίδια άποψη. Γιατί εδώ πρέπει να είμαστε και να φαινόμαστε προς τα έξω, εντάξει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η επιστολή του κ. Ζίγδη και οι άλλες επιστολές των ασημάντων ανθρώπων ενδεχομένως, που λαμβάνονται εδώ, δεν είναι δυνατόν να εξαφανισθούν από τον Πρόεδρο της επιτροπής. Δεν μου

Παύλος

Πρόεδρος

3/2 ΑΚ Α.Ι. 26-16- 1986

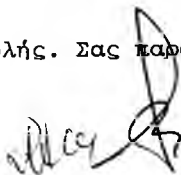
177

τα στέλνουνως προσωπικά γράμματα. Μου τα στέλνουν υπό την ιδιοτητά μου ως προέδρου. Εγώ είμαι υποχρεωμένος κάθε πρωί να σας ανακοινώνω τα γράμματα αυτά που αφού σας τα ανακοινώνω πρέπει να γραφούν στα Πρακτικά σαν επιστολές. Προς Θεού δεν έχουν το κύρος της μαρτυρίας. Η μαρτυρία είναι αυτή "ορκίζομαι να είπω την αλήθεια".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, προτείνω να έχουμε ένα ξεχωριστό πρωτόκολλο που να μπαίνουν αυτές οι επιστολές. Να μας τις ανακοινώνετε βέβαια αυτές τις επιστολές αλλά να μπαίνουν σε ένα ξεχωριστό πρωτόκολλο. Να μην αναφέρεται π.χ. στα Πρακτικά ^{το όνομα του} κ. Ζίγδη .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατ αρχή σας ανακοινώνω ότι δεν καταχωρείται στα Πρακτικά το περιεχόμενο των επιστολών αυτών. Απλώς, γράφεται ότι ανακοινώνεται η επιστολή που έστειλε ο κ. Ζίγδης και ζητά αυτό. ^{μ71} Αλλά και αν ακόμη καταχωρούνται στα Πρακτικά δεν νομίζω ότι καταχωρούνται με την έννοια της μαρτυρίας. Αλλά σαν ένα γεγονός που έλαβε χώρα ενώπιον της επιτροπής. Παν ό,τι λαμβάνει χώρα ενώπιον της επιτροπής πρέπει να γράφεται στα Πρακτικά. Συνεπώς, αυτό είναι το νόημα.

Σας επαναλαμβάνω ^{όμως} πριν δώσω το λόγο στον κ. Δασκαλάκη ότι έχουμε κάποιο κίνδυνο που αφορά τις υπηρεσίες ^{μας} ~~η~~ ώρα είναι 2.15 και τη βραδυνη συνεδρίαση της Βουλής. Σας παρακαλώ να το έχετε υπόψη σας, διότι ^{θα} πρέπει να διακόψουμε.

4/2 Στεν/

/2 4/2 ΑΚ Α.Ι. 26-11-1986

178

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν μπορώ πραγματικά να κατανοήσω πώς είναι δυνατόν να μπουν κάποια συγκεκριμένα πλαίσια ή περιορισμοί στις ερωτήσεις και στην εξέταση των μαρτύρων. Και θα αναφερθώ σε ένα παράδειγμα σε σχέση με την ώρα. Όλοι συμφωνήσαμε ότι δεν είναι σωστό. Συμφωνήσαμε στον περιορισμό, διότι ήταν αναγκαίο. Άρα, δύσκολα μπορείς να καταλήξεις σε πλαίσια που μπορεί όλοι να αποδεχθούμε, ότι είναι σωστά.

Όσον αφορά τις ερωτήσεις, κάπου ξεφεύγει ο ερωτών από την ουσία ερευνώντας και την αξιοπιστία του μάρτυρα, ξεφεύγει από την χρονική περίοδο που αφορούν τα γεγονότα, διότι μπορεί μέσα στον ερμό των ερωτήσεων να θελήσει να αντιτίσει όχι ενόχους, αλλά ενδεχόμενα άλλους μάρτυρες. Αν δεχθούμε π.χ. ότι ο Παλαΐνης είχε μιλήσει το '72 με τον Δασκαλάκη, είναι απίθανο να του είχε βάλει όρους του Δασκαλάκη, ότι προκειμένου να πάμε σε μια άλλη κατάσταση εκδημοκρατισμού τύπου Εβρέν, βάζουμε την προϋπόθεση ότι έτσι θα λυθεί το Κυπριακό; Δεν φθάνουμε επομένως στην εφετηρία, ότι πραγματικά υπήρχε σχέδιο οργανωμένο από παλιά και απλώς τότε υλοποιήθηκε κατά ^{τον} τρόπο που υλοποιήθηκε αφού απέτυχαν άλλες ενδεχόμενα μεθοδεύσεις;

Εξ άλλου είπε ο κ. Βαρφάκας ότι έχουμε ξεφύγει. Εγώ θα ήθελα να ρωτήσω όλου και εσας ξεχωριστά, που κάνετε την ερώτηση, τι σχέση είχε

2/1/87

6/2 ΑΚ. 26.11.86

180

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης): Η αντιδικία σας με εμένα προσωπικώς, μέχρι στιγμής με έχει εντυπωσιάσει πάρα πολύ και νομίζω ότι πρέπει να έχει εντυπωσιάσει και τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής.

Ορίστε κ. Πετραλιά.

Πηλ
(Σ)

A handwritten signature, possibly 'Πηλ', is written to the left of a large, stylized handwritten mark that resembles a signature or initials. To the right of this mark, the Greek letter sigma (Σ) is written in parentheses.

2ΑΚ

1/2 ζ Β.Ζ. 26-11-86

181

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Εγώ καίτοι είμαι από τους νέους που ήλθα
 εδώ, θέλω κατ'αρχήν να βοηθήσουμε ^{και} όλοι/να συμμεριστούμε τις ευθύνες,
 τις τυχόν, του Προεδρείου. Δεν νοείται καμμία επιτροπή που δεν
 συμμερίζεται το Προεδρείο. Δίνουμε πολλές αιτίες και υπαινιγμούς
 προς τα έξω. Αυτήν την ευχή κάνω προς όλους τους συναδέλφους και
 νομίζω ότι είναι αποδεκτή.

Έπειτα θέλω να ξέρω όταν λέμε "φάκελλο της Κύπρου", ποιά είναι
 τα όρια; Είναι 15 Ιουλίου; Πρέπει να ξέρουμε πού θα απευθύνουμε
 και πώς, τις ερωτήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είναι όλες οι πτυχές του Κυπρια-
 κού.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μέχρι και τον Αττίλα 2;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι Αττίλα 2 .

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Διότι έχει αρχίσει και πριν η ΕΟΚΑ Β , πήγε
 ο Παπαδόπουλος εκεί, με τον Κόλλια ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μεραρχία, κλπ. όλα.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Νομίζω ότι και αυτό είναι μέσα στο πνεύμα
 των ερωτήσεων.

Και κάτι άλλο. Δηλαδή οι παλιότερες εδώ θα έρχονται να μας

στην Κερανή
 ΔΑΚ
 Δ

ΔΑΚ
 Δ

2/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

182

κάνουν εντυπώσεις εκείνες ενδεχομένως που ξέρουμε και περισσό-
 τερο από τις εφημερίδες, διότι η προσωπικότητα του σημερινού μάρτυ-
 ρα, του Πηλιχού, όπως τον λέμε εδώ, μας έδωσε από μια την εντύπωση
 ότι δεν ξέρει τίποτα, από την άλλη μεριά κανόνισε όλες τις συνα-
 ντήσεις με τους Τούρκους, με τους Κύπριους, με τους Εγγλέζους.
 Και συν τις άλλους, το τελευταίο μας είπε ότι είχε και πολιτικού
 είδους συναντήσεις που είχαν αντικείμενο την χούντα. Και ότι ο κ.
 μάρτυρας αυτός, τελικά, δεν ξέρει τίποτα. Για όλα διατάσσετε!!

Εν πάση περιπτώσει, νομίζετε ότι μπορούμε να διερευνούμε και
 κάπως και την προσωπικότητα του μάρτυρα και την αλήθεια και να
 παρεμβαίνουμε ή όχι; Ό,τι εσείς αποφασίσετε εγώ είμαι υποχρεωμέ-
 νος και διατεθειμένος να το δεχτώ για λόγους δεοντολογίας.

Αυτά ήθελα να πώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελείωσαν οι ομιλίες επ' αυτού
 του παρεμπόδιοντος ζητήματος. 'Αν θέλετε να υπάρξει απόφαση επ'
 αυτού, αν θέλετε, να πώ εγώ την γνώμη μου και να τελειώνουμε.
 Εγώ δεν θα απαγορεύσω καμμία ερώτηση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτό θέλουμε και εμείς κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπα, λοιπόν, ότι δεν θα απαγο-
 ρεύσω καμμία ερώτηση. Και όταν είναι για πολιτικά πρόσωπα, εκτός

Γ' επιμ
 Γ' αλλα
 + σου
 2/2

Γ' αλλα
 2/2

2/2

2/2

3/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

183

θέματος κλπ. Δεν θα απαγορεύσω καμμία ερώτηση. Δεν μπορώ από την μια μεριά να απαγορεύω εντός θέματος και από την άλλη να μου αμφισβητείτε το ενδιαφέρον για να κρατήσω την επιτροπή σε περιωπή και τις εργασίες. Τότε για ποιό λόγο αμφισβητείτε το ενδιαφέρον αυτό; Εγώ θέλω να την κρατήσω μέσα στα πλαίσια του νόμου. Δεν θέλουν ορισμένοι συνάδελφοι να το καταλάβουν αυτό το πράγμα και εκπέμπουν και μύδρους εναντίον μου. Εγώ δεν θα απαγορεύσω καμμία ερώτηση, ποτέ .

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Είναι γενική αρχή και πρέπει να το κάνουμε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τότε δεν έχουμε αυτό τον σκοπό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Να και στον πατριωτισμό των συναδέλφων!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνα. Οι συνάδελφοι οφείλουν με συναίσθηση ευθύνης—όπως ετόνισε ο κ. Δασκαλάκης και υπεστήριξε ότι έχουμε όλοι συναίσθηση ευθύνης, επικαλούμαι, λοιπόν και εγώ την συναίσθηση ευθύνης που έχει και ο κ. Δασκαλάκης, που έχει και ο κ. Λιβανός και ο κ. Κάππος και οι πάντες — να κανονίζουν τις ερωτήσεις τους αναλόγως. Μόνο θα επιμείνω στον χρονικό περιορισμό, διότι ο χρονικός περιορισμός είναι εκείνος που θα μας βγάλει κατά κάποιο τρόπο ασπροπρόσωπους για να μπορέσουμε να

2141

4/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

184

έχουμε ένα πόρισμα εγκαίρως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Να τελειώσει αυτή η ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Κάππο θα κάνετε και εσείς

την ερώτησή σας και μετά θα διακόψουμε.

Γραφίστα μαζί (στο σημείο αυτό επανέρχεται ο μάρτυς ο κ. Πηλιχός).

Κόμης αδελφός

?

5/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

185

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε μάρτυς το πραξικόπημα στην Κύπρο είχε σχεδιασθεί απ'ότι μας κατέθεσαν εδώ δύο τρείς μήνες πριν τις 15 Ιούλη. Σείς ήσασταν στα απόρρητα εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Είχε σχεδιασθεί ή αποφασισθεί;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είχε σχεδιασθεί, ετοιμαζόταν...

ΜΑΡΤΥΣ. Τρείς μήνες πριν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δύο με τρείς μήνες. Μας το κατάθεσε μάρτυρας εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν απόφαση. Είχε αποφασισθεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα είχε σχεδιασθεί νωρίτερα ακόμη.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, προηγήθηκε η απόφαση και μετά έγινε η σχεδίαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είχε αποφασισθεί, λοιπόν. Οι συναντήσεις που κάνατε τώρα εσείς με πολιτικούς τί σχέση είχαν, τί θέλατε, τί επιδιώκατε και πώς εσείς, σαν τί ήσασταν; Αφού λέτε ότι είχατε υπηρεσιακές σχέσεις, πώς συναντήσασταν με πολιτικούς; Και εν πάση περιπτώσει, τί είπατε εκεί με τους πολιτικούς;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ'αρχήν πότε έγιναν οι συναντήσεις; Θυμόσαστε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εγώ ήμουνα στο Μπogiάτι, στην ασφάλεια μέχρι της 29 Απρίλη. Από τις 29 Απρίλη πήγα στο Μπogiάτι. Εκεί και ο

Γενεργισιάτε

Γου
 Ημων

6/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

186

Φίλος σας ο Ιωαννίδης, απ'ό,τι με επληροφόρησαν οι στρατιώτες, ερχόταν εκ των υστέρων και επέβλεπε στα βαδανιστήρια. Και επομένως δεν ξέρω. Ξέρω όμως ^Γ . όταν μετά βγήκα από την φυλακή, ότι εκάνατε συνάντηση στην Ν. Σμύρνη με ορισμένους πολιτικούς νέους και τους προτεινάτε να αναλάβουν Υπουργεία κλπ.

Γεμάδα μετά,

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θα πρέπει να συνδέετε την απόφαση της Κύπρου με το θέμα αυτό. Αυτό ήταν προγενέστερο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μα δεν τα ξέρω. Να μας τα πείτε για να μάθουμε τί ακριβώς έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ. Αμφιβάλλω ^Α αν η απόφαση της Κύπρου είχε ληφθεί απ'αυτούς που τήν έλαβαν δύο μήνες τρεις, νωρίτερα. Μάρτιο, Απρίλιο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ωραία, εσείς τί κάνατε; Στην Ν. Σμύρνη τί θέλατε; τί επιδιώκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην Ν. Σμύρνη πήγα ως αντιπρόσωπος του κ. Ιωαννίδη να πώ στους νέους που είχαν συγκεντρωθεί εκεί ...

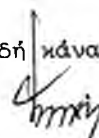
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Πόσοι ήταν οι νέοι;

ΜΑΡΤΥΣ" 'Αν ~~ήσαν~~ 80 με 100 δεν θυμάμαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. 'Ήσαν 80 με 100;

ΜΑΡΤΥΣ. Περίπου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μάλιστα. Δηλαδή κάνατε συγκέντρωση. Και

7/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

187

ποιός τους συγκέντρωσε αυτούς όλους;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω , κάποιος ήταν υπεύθυνος. Εγώ απλώς πήγα και μετέφερα τις απόψεις του κ. Ιωαννίδη ότι πρόκειται ο στρατός να παραδώσει και να αναλάβετε εσείς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα ηρνήθησαν οι πάντες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Άρα δηλαδή και αλλαγή ετοιμάζατε!

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς κάποια αλλαγή ετοιμάζαμε. Η συγκέντρωση είχε σκοπό τη μεταπολίτευση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εκεί θέσατε σε όλους τους πολιτικούς

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έθεσα κανένα, διότι μετέφερα στους κυρίους ότι θα επακολουθήσει νέα συνάντηση στην οποία θα παρευρεθεί ο κ. Ιωαννίδης για να σας πεί αυτά που πρέπει να μάθετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μάλιστα. Ευχαριστώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αυτοί ηρνήθησαν πάντως.

ΜΑΡΤΥΣ; Δεν άκουσα διαμαρτυρία από κανέναν. Άλλωστε η ομιλία μου όλη είχε μαγνητοφωνηθεί και μετά δύο τρείς μέρες ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Και το ότι δεν επετεύχθη ο σκοπός αυτής της συνάντησως δεν σημαίνει ότι δεν βρήκατε κατανοήση από τους πολιτικούς;

8/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

188

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί να μην βρούμε κατανόηση;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Να που δεν βρήκατε. Πού είναι την, λοιπόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα επακολούθησαν τα άλλα γεγονότα.

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑΣ. Μα είπατε ότι ήταν πολύ μακρινή η συνάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν προ της αποφάσεως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Είχε πέσει ο Παπαδόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Βέβαια είχε πέσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ποτε έγινε η συνάντηση; Πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να θυμηθώ είπα. Είναι όμως όλη η ομιλία την οποία έκανα και οι άνθρωποι οι οποίοι παρευρέθησαν, γραμμένη στον "ταχυδρόμο" της εποχής εκείνης. 'Αν έχετε την καλωσύνη ρωτήστε τα "ΝΕΑ". Είναι όλη γραμμένη. Το τί είπα και θα διευκόλυνε και εμένα αυτή η ιστορία.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ήταν 80 άνθρωποι;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν 80 έως 100 νομίζω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο κ. Παλαΐνης είπε ότι ηρνήθησαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν άκουσα τέτοιο πράγμα. Εγώ μίλησα, ήταν ο κ. Παλαΐνης και πολλοί άλλοι αξιωματικοί. Κάθησα κάπου και μίλησα

9/2 ζ. Β.Ζ. 26-11-86

189

και Γσηκώθηκα και έφυγα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε μάρτυς με συγχωρείτε. Δεν κάνατε πρόταση, ώστε να υπάρξει απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Πρόταση δεν κάναμε, Είπαμε ποία είναι η πρόθεσή μας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Είπατε ποία είναι η πρόθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν είχα καμία εντολή να κάνω πρόταση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εκάνατε μία έκθεση, τί είπε στον κόσμο ο Ιωαννίδης.

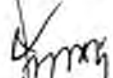
ΜΑΡΤΥΣ. Ακριβώς. Οι προθέσεις του κ. Ιωαννίδη είναι αυτές τις οποίες σας μεταφέρω. Θα επακολουθήσει νέα συνάντηση στην οποία θα σας πεί ο ίδιος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επομένως δεν υπήρχε θέμα απόδοχής ή αρνήσεως.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Εγώ δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Νομίζω ότι μπορούμε να διακόψουμε επειδή υπάρχει υπηρεσιακός καθαρά λόγος και δεν μπορούμε να συνεχίσουμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε πείτε το καθαρά. Δεν θα δου-

Γριτα
9/2

10/2 Σ. Β.Ζ. 26-11-86

190

λέψουν οι στενογράφοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αύριο είναι για εξέταση ο κ.

Ματάτσης και ο Πρέσβυς στο Βουκουρέστι, ο κ. Πασπάτης. Όχι

Πρέσβυς στρατιωτικός ακόλουθος είναι.

Αύριο θα επανέλθουμε στις 10 η ώρα για να συνεχίσουμε την εξέταση του κ. Πηλιχού. Αν θέλετε κύριε Πηλιχέ, μπορείτε το απόγευμα να έρθετε να διορθώσετε τα πρακτικά, τα μέχρι τώρα. Να τα διαβάσετε να τα υπογράψετε κλπ.

2B

(3ζ)

1/3 B (Δ.Γ.) 26-11-86

191

(Εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κυριος Παπαποστόλου .

Στο σημείο αυτό ο μάρτυς απαντώντας στις ερωτήσεις του κυρίου Προέδρου δίδει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητός του).

Επώνυμο: Παπαποστόλου.

Όνομα: Δημήτριος

Όνομα πατρός: Ευάγγελος

Όνομα μητρός : Κωνσταντία.

Το γένος: Τσάμη.

Τόπος γεννήσεως: Λαμία.

Έτος γεννήσεως: 1926

Τόπος διαμονής: Αθήνα

Διεύθυνση :

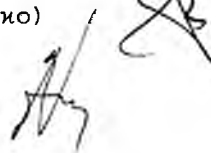
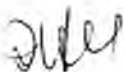
Επάγγελμα: Απόστρατος Αξιωματικός (Συνταγματάρχης)

Θρήσκευμα: Χ.Ο

Εγγαμος και πατήρ δύο τέκνων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ κύριε μάρτυς να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο. Παρακαλώ επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στη συνέχεια ο μάρτυς δίδει τον ακόλουθο όρκο)

2/3 Β (Δ.Γ.) 26-11-86

192

" Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς έχετε δώσει καμία κατάθεση ή καμία έκθεση στον κ. Μπέλλα, ή σε κανέναν άλλον;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτη φορά καλούμε για το θέμα αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είχατε διαταχθεί να δώσετε έκθεση επί των γεγονότων στην Κύπρο από τον στρατό;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση, μολονότι περιμένατε τόση ώρα, να διακόψουμε την συνεδρίαση διότι συντρέχει υπηρεσιακός λόγος. Απόψε η Βουλή κράτησε έως τις 3,30' το πρωί. Οι στενογράφοι/συνέχεια είναι εδώ, στις 6 η ώρα θα ξαναέλθουν στη Βουλή και όπως καταλαβαίνετε δεν μπορούμε να τους εξοντώσουμε.

Γι' αυτό το λόγο διακόπτουμε και ζητούμε συγνώμη για την καθυστέρηση η οποία έγινε.

Αύριο δεν προλαβαίνουμε να σας εξετάσουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είμαι στη διάθεση οποιασδήποτε ημέρας είτε μου προκαθοριστεί είτε απλώς προειδοποιηθώ'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε θα έλθετε στις 3 Δεκεμβρίου, ημέρα Τετάρτη και εάν υποτεθεί ότι δεν συντρέξουν οι προϋποθέσεις που

3/3 Β (Δ.Γ.) 26-11-86

193

συντρέχουν για να επιτρέψουν την εξέτασή σας θα σας ειδοποιήσει ο
κ. γραμματέας τηλεφωνικώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει πρόβλημα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ πολύ.

Κύριοι συνάδελφοι, θα συνεχίσουμε την εξέταση των μαρτύρων
αύριο Πέμπτη 27 Νοεμβρίου 1986 και ώρα 10.30' πρωινή .

Στη συνέχεια και ώρα 14.35' λύθηκε η συνεδρίαση .

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

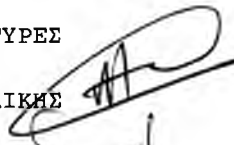
Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΠΛΙΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΑΘ. ΠΕΡΔΙΚΗΣ

ΗΛ. ΓΑΛΕΝΤΖΕΣ

ΜΙΧ. ΠΗΛΙΧΟΣ

Δ. ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Την 26-11-86... ημέρα Τετάρτη..... και ώρα 18.30
~~π.~~, στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο
της Κύπρου" (Λ' όροφος, γραφείο 140 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
νήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παισεανία Ζακο-
λίκου, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του
σε εκτέλεση της από 26-11-86..... αποφάσεως της Εξεταστικής
Επιτροπής, ο μάρτυρας Περδικής... Αθανάσιος:.....
..... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε
και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής
Επιτροπής στις 20 και 26 Νοεμβρίου 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΙΣΕΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

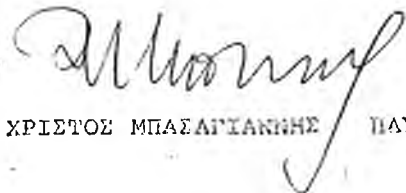

ΑΘΑΝ. ΠΕΡΔΙΚΗΣ

Την 27.11.1986 ημέρα Πέμπτη και ώρα 9.00
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο
 της Κύπρου" (Α' όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 νήλθε το Πραεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
 από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παισαγιά Ζακο-
 λικό, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του
 σε εκτέλεση της από 26.11.1986 αποφάσεως της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο μάρτυρας Γ. Γκέντζες
 ανέγνωσε, βεβαίωσε, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 26.11.1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

 ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

ΠΑΙΣΑΓΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

 ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

 Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΗΛ. ΓΚΕΝΤΖΕΣ

26-11-86

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

- ✓ 1. Δαμιανίδης Αλέξανδρος
- ✓ 2. Δασιαλάκης Γεώργιος
- ✓ 3. Ζακολίκος Πausανίας
- ✓ 4. Ζερβός Κλεάνθης
- ✓ 5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
- 6. Λιαροκάκης Αλέξανδρος
- 7. Μαρκόπουλος Χρήστος
- ✓ 8. Μπασιγιάννης Χρήστος
- ✓ 9. Ντεντιδάκης Αντώνιος
- ✓ 10. Παγορόπουλος Δημήτριος
- ✓ 11. Παπαθονικολάκης Ιωάννης
- ✓ 12. Παπαστεφανάκης Εμμανουήλ
- ✓ 13. Πετραλίδης Αυγερινός
- ✓ 14. Περάκης Γεώργιος
- ✓ 15. Ράλλης Σπυρίδων
- ✓ 16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος
- 17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
- ✓ 18. Βασιλειάδης Ιωάννης
- 19. Ζαΐμης Ανδρέας
- ✓ 20. Λάσκαρης Κων/νος
- ✓ 21. Μπλέτσας Στυλιανός
- ✓ 22. Σαρχάς Αθανάσιος
- ✓ 23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
- ✓ 24. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης
- ✓ 25. Παπαληγούρας Λυασιτάσιος
- ✓ 26. Παυλίδης Αριστοτέλης
- ✓ 27. Φωτόπουλος Χρήστος
- ✓ 28. Κάππος Κωνσταντίνος
- ✓ 29. Γιατράκιος Κωνσταντίνος
- ✓ 30. Διβανός Διονύσιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ : Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

6-11-1986

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

ΑΑ: Αρχηγείο Αεροπορίας ή Αρχηγός Αεροπορίας	ΕΣΣΟ: Εκπαιδευτική Σειρά Στρατευσίμων Οπλιτών
Α/Α: Αντιαεροπορικό πυροβόλο	ΙΜΑ: Ίλη Μέσων Αρμάτων
ΑΒΑΚ: Αποβατική άκατος (μικρό πλοiάριο)	ΕΜΑ: Επιλαρχία Μέσων Αρμάτων (= 3ΙΜΑ)
Α/ΓΕΕΦ: Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς	ΚτΒ: Κανονισμός της Βουλής
Α/Δ: Αεροδρόμιο	ΚΥΠ: Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών
ΑΕΔ: Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ή Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων	ΚΨΜ: Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας
ΑΚΕΔ: Ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων	ΛΟΚ: Λόχος Ορεινών Καταδρομών
ΑΝ: Αρχηγείο Ναυτικού ή Αρχηγός Ναυτικού	ΜΕΟ: Μικτή Επιτελική Ομάς
ΑΣ: Αρχηγείο Στρατού ή Αρχηγός Στρατού	ΝΟΡΑΤΛΑΣ: Μεταγωγικό Αεροσκάφος
ΑΣΔΑΚ: Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκησης Αμύνης Κύπρου (Ε.Ε./Ε.Κ. δυνάμεις, Διοικητής το 1964 ο Γρίβας)	ΟΔΕΠΙΧ: Οδηγίες Επιχειρήσεων
ΑΣΔΕΝ: Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκηση Εσωτερικών και Νήσων	ΠΑΠ: Προκεχωρημένος Αξιωματικός Παρατηρητής
ΑΣΕΑ: Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας	ΠΠΠ: Πυροβολαρχία Πεδινού Πυροβολικού
Α/Υ: Ανθυποβρυχιακό	ΣΔΑ: Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών
Α/Φ: Αεροσκάφος	ΣΔΑΜ: Στρατηγείον Διοικήσεως Ανατολικής Μεσογείου
ΓΕΕΘΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας	ΣΔ: Σταθμός Διοικήσεως
ΓΕΕΦ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς	Σχέδιο «Κ»: Αμυντικό σχέδιο που προέβλεπε την υπεράσπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε περίπτωση εχθρικής εισβολής
ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού	ΣΕΜ: Σώμα Εφοδιασμού Μεταφορών
ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Στρατού	ΣΥΠ: Σώμα Υλικού Πολέμου
ΔΑΚ: Διευθυντής Α΄ Κλάδου	Τ/Α: Τορπιλάκατος
ΔΕΑ: Δόκιμος Έφεδρος Αξιωματικός	Τ/Κ: Τουρκοκύπριοι
ΔΙΚ: Διεύθυνση Κυπριακού	ΤΟΥΡΔΥΚ: Τουρκική Δύναμη Κύπρου
ΕΑΝ: Επιλαρχία Αναγνωρίσεων	ΤΠ: Τάγμα Πεζικού
ΕΓ: Επιτελικό Γραφείο	ΠΟΤ: Πρόσθιον όριον τοποθεσίας
Ε/Κ: Έλληνοκύπριοι	ΠΑΟ: Πυροβόλα άνευ οπισθοδρομήςσεως
ΕΛΔΥΚ: Ελληνική Δύναμη Κύπρου	Υ/Β: Υποβρύχιο
ΕΛΔΥΚ/Μ: Η Ελληνική Μεραρχία που στάλθηκε το 1964 στην Κύπρο και αποσύρθηκε το 1968	Φ84Φ: Δ/Β - Αεροσκάφη διώξεως βομβαρδισμού
ΕΜΑ: Επιλαρχία Μονάδας Αρμάτων	Φ5: Αεροσκάφη αναχαιτίσεως, αναγνωρίσεως
ΕΣΑ: Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία	Φ4: Phantom - Αεροσκάφη πολλαπλού ρόλου

Ο ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ &
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΣΑΜΟΥΑ 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ
ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2023

